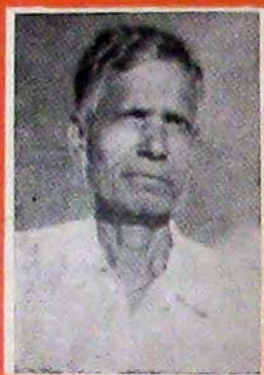

କ୍ଷାତ୍ରଜିନିବ

ରାଧାନୋହନ ମହାପାତ୍ର

ବ୍ରହ୍ମାଜ୍ଞାନୀ

ପିତା ଏକାମ୍ରାଜ୍ଞାନୀ ମହାପାତ୍ର
ଆଦିତ୍ୟ-୧୯୦୦ ମସିହା
ବିରୋଧୀ-୧୯୨୦ ମସିହା

ମାତା ଏ. ଚାନ୍ଦନୀ ମହାପାତ୍ର
ଆଦିତ୍ୟ- ୧୯୧୦ ମସିହା
ବିରୋଧୀ- ୧୯୨୧ ମସିହା

ବ୍ୟାଘ୍ର ନିନାଦ

ରାଧାନୋହନ ମହାପାତ୍ର

ବ୍ୟାଘ୍ର ନିନାଦ
(ଉପନ୍ୟାସ)

ଲେଖକ :
ରାଧାମୋହନ ମହାପାତ୍ର
ଗ୍ରାମ : ଚଢ଼ିକା, ପୋ : ବାଙ୍କୀ
ଜି : କଟକ

ପ୍ରକାଶକା ଓ ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରିଣୀ :
ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରତିଭା ମହାପାତ୍ର
“ପ୍ରତିଭାନୀ”

୧୪୭, ବୁଦ୍ଧେଶ୍ୱରୀ ପୋ:ଅ: ଗଜି
ଭୁବନେଶ୍ୱର - ୬

Byaghra Ninada
(Novel)

ପ୍ରଚ୍ଛଦ :
ଅସିମ ବସୁ
ପ୍ରକାଶକାଳ :
ନବବର୍ଷ
୧.୧.୧୯୯୫

Written by
RADHAMOHAN MOHAPATRA

Smt. Prativa Mohapatra
‘PRATTVANI’
147, Budheswari P.O. Lane
Bhubaneswar-6

ମୁଦ୍ରଣ :
ଓମ୍‌କାର
ଏମ୍-୫/୨
ଆଚାର୍ଯ୍ୟବିହାର

Cover Design by
Asim Basu

ମୂଲ୍ୟ :
ପଚାଶ ଟଙ୍କା

Date of Publication
New Year
1.1.1995

Printed at
OMKAR
M5/2, Acharya Vihar

Price
Rs. 50.00
(Rupees fifty only)

ଉତ୍ସର୍ଗ

ପଣ୍ଡିତ ଓଡ଼ିଶାର ଭାର ଉଦ୍‌ଘାଟନଙ୍କ ହାତରେ ପୁସ୍ତକଟି ଅର୍ପଣ କରୁଛି
ସେମାନଙ୍କ ଅସୀମ ସ୍ନେହ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ପ୍ରତିଦାନ ସ୍ୱରୂପ ।

ମୋହନ

ଅବତରଣିକା

ତୁମେ ତ ସଭ୍ୟତାର ଆଦିମ ଉଦ୍ଦେଷ, ଏପରି ଏବଂ ନିର୍ଜନ ନିବାସ ଯେଉଁଠି
ନୀରବରେ ଶତାଦିତିଏ ସର୍ଜନା କରିହେବ, ସବୁ ଶବ୍ଦ ସେଠାରେ ଓଁକାର ହୋଇ
ଫେରୁଥିବ ନିଜଠାରୁ ଏବଂ ତୁମ ସଂସାରର ବାହ୍ୟ ସଭାର ସକ୍ତିତ୍ବ ଉପସ୍ଥିତିରେ
ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବ ମୋର ନିତ୍ୟ ନୂତନ ଉତ୍ତାରଣ, ମନ୍ତ୍ରପାଠର ଧ୍ବନି ଭିତରେ ଶିହରିତ
ହୋଇ ଉଠୁଥିବ ସର୍ଜନାର ଶତଝଙ୍କାର ସ୍ବର,

ମୋ ନାକାର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ନିଗମାନଙ୍କୁ ମୋହେଇ ନେଉଥିବ କଟାରୁ ମେଖଳା, ପାଦର
ନୃପୁର ଅଥବା ହାତରୁ ଅସ୍ତ୍ର ପିଛି ଦେଇ ଫେରିବାକୁ ନର୍ତ୍ତନଶାଳୀରୁ ଅଭିଶାପାସବୁ,
ନଂଦର କଂସେଇଖାନାରୁ ବୃଷଟ ବୁଝିବନକୁ, ଧୂସର ଦରବାରରୁ ଅହିଂସ ଏବଂ
ତପସ୍ୟାବାହୁ।

ତୁମ ନିସ୍ତରଙ୍ଗ ଆଭିଜ୍ଞାନ ଚିତ୍ତରେ ମୁଁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚର ସନ୍ଧାନ ପାଇଛି। ସେହି ସନ୍ଧାନ
ଭିତରେ ଅସାମାନ୍ୟ ଆତ୍ମକୁ ମୋର ଦୃଷ୍ଟି; ନୂତନ ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଇଁ ଅହରହ
ବ୍ୟାକୁଳ ମୁଁ। ଏହାର ଆଦ୍ୟ କୋରର ମଧୁର ଧ୍ବନି ମୁଁ ଶୁଣୁଛି ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ,
ନିଜୁ ଏହାର ଅନ୍ତରୂପ ମୁଁ ଦେଖିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରି ପାରିନି। ମୁଁ ଦେଖି
ପାରୁଛି ଧରିତ୍ରୀର ରୂପବର୍ଣ୍ଣାବଳୀ। ମୋର ଦୃଷ୍ଟିପଥ ଅଟେ ପାରୁନି ଏଠି, ଖୋଜୁଛି
ସେହି ଅନ୍ତିମ ପର୍ବର ମହାନହିମ ରୂପର ଶ୍ରୀସରାବୁ। ଶେଷ ବିନ୍ଦୁର ପ୍ରୟାସ କରୁ
ଲୁ ଏଠି ଅଟେ ଯାଇଛି ଆଉ ମୋର ଅନ୍ତରାତ୍ମାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବରୁ ଭିତ୍ତିବଳି ବାଚାଳ
ଭବି ବଅଣ ଲେଖି ଚାଲିଛି, ଏମିତି ଲେଖି ଚାଲିଥିବି ଭାବନାର ଅସରଳି ଇମେଜ୍‌ଗୁଡ଼ିକ
ନିଶେଷିତ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଜୀବନରୁ ଜାଣେଶିତବ ଗନ୍ଧିଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ! ମୁଁ ଆଜି
ମାଧ୍ୟମିକ ଅଣ ଲେଖିନିଶି ତି ଏବେ ତି କ'ଣ ଲେଖୁଛି ମୁଁ ନିଜେ ଜାଣେନାହିଁ,
ମାତ୍ର ଏମିତି ପ୍ରସଙ୍ଗ ହୋଇ କଲମ ଧରିବା ଅଭ୍ୟାସରେ ପଡ଼ିଗଲାଣି ଠିକ୍ ଦୈନନ୍ଦିନ
ଆହାର ଭଳି। ମୋର ଲେଖା ଜୀବନ ଶିକାରରୁ ଆରମ୍ଭ ଓ ମୋ ବନରଜା
ଜୀବନ ମୋତେ ସନ୍ଧାନ ଦେଇଛି ସାହିତ୍ୟର ଅନୁରାଗ ଠିକ୍ ସୁଖରୁ ସ୍ନେହ, ଧୂସରୁ
ସୃଷ୍ଟି, ଶୁଣାନରୁ ସର୍ଜନା, ମୃତ୍ୟୁରୁ ଜୀବନ ପରି। ମୋ ଚାରିପାଖର ଘଟଣାମାନ
ମୋ ଭିତରର ଲେଖକ ମଣିଷଟିକୁ ଅହରହ ଜାଗ୍ରତ କରନ୍ତି। ମୋ ମନରେ ଗୁଞ୍ଜରିତ
ହୋଇ ଉଠେ କବିର କାଳଜୟା ପରାମର୍ଶ-

“ବନ୍ଧୁକର ଯେତେ ଗୁଳି ଅଛି ହୁତାଇ ଦିଅ ମୋ ଛାତିରେ,
ହୃଦୟର ଯେତେ ସ୍ନେହ ଅଛି ଅଜାତି ଦିଅ ଏ ମାଟିରେ...”

ବିନୀତ

“ମୋହନ”

ତା ୧-୧-୧୯୯୫

ପ୍ରକାଶନ ସଂପର୍କରେ ପଦେ

ଜଙ୍ଗଲ ଓ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଜୀବ ସମ୍ପଦ ତଥା ସବୁଜ ବୃକ୍ଷରାତି ଏବଂ ସରଳ ଆଦିବାସୀ ସଂପ୍ରଦାୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ମୋର ପୂର୍ବ ଉପନ୍ୟାସ ‘ଜଙ୍ଗଲ ଜମାନବତା’ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ଗତ ନବ ବର୍ଷରେ(୧୯୯୪) ଉପନ୍ୟାସର ପାଠକୀୟ ପ୍ରେରଣାରେ ମୁଁ ବିସ୍ମିତ ଓ ଅଭିଭୂତ ହେଲି। ବିସ୍ମିତ ହେଲି, କାରଣ ମୁଁ ନିଜେ ଜାଣି ପାରୁନି ମୁଁ କ’ଣ ନୂତନ କଥା ଲେଖିଛି। ଲେଖିଛି କେବଳ ଆତ୍ମ କଥା, ନିଜ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଓ ଜଙ୍ଗଲ ଜୀବନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଯେଉଁ ଜୀବନ ସହିତ ମୁଁ ନିବିଡ଼ତାବେ ଜଡ଼ିତ ଥିଲି। ମୋ ବନରଂଜା ପ୍ରକୃତିଟିକୁ ନିଷପଟ ଢାବେ ପ୍ରକଟିତ କରିଥିଲି ମାତ୍ର ମୁଁ ଅଭିଭୂତ ହେଲି କାରଣ ‘ଏହାପରେ କଅଣ’ ବୋଲି ପାଠକୀୟ ପ୍ରଶ୍ନରେ ମୁଁ ବାନ୍ଧିହୋଇ ପଡ଼ିଲି ଏବଂ ସହସା କଳମ ଧରି ବସିଲି ପୁଣି ମୋର ସେଇ ଅତୀତର ଅଙ୍ଗେ ଲିଭା ଅନୁକୃତିକୁ ପୂଜି କରି। ମାତ୍ର ୨୧ ଦିନ ଭିତରେ ଉପନ୍ୟାସର ପ୍ରଥମ ଲେଖା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା, ପୂଜା ପତ୍ରିକା ବଜାର ପାଖେଇ ଆସିଥିଲା; ମୋର ପରମ ବନ୍ଧୁ ଆର୍ତ୍ତତୋକେଟ୍ ନୋଟାରୀ ନଟବର ମହାନ୍ତି ମୋତେ ଆଉ ବସେଇ ଉଠେଇ ଦେଇ ନଥିଲେ, ପୂଜା ସଂଖ୍ୟା ‘ଆବର୍ଷ’ରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ନେଇ ସାରିଥିଲେ। ପାଣ୍ଡୁଲିପିକୁ ସଂଶୋଧନ କରିବା ପାଇଁ ସମୟ ନଥିଲା। ସେଇ ଅସବରତା ଉପ କପିକୁ ଡି.ଟି.ପି ଅନୁଷ୍ଠାନ ‘ଓମ୍‌କାର’ରେ ନେଇ ଥୋଇଲେ। ଅନୁଷ୍ଠାନର ମାଲିକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସୁବ୍ରତ କର ଏବଂ ଶ୍ରୀମତୀ ନୀନା ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟଟି କଷ୍ଟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବିନା ଦ୍ଵିଧାରେ ରାତି ହୋଇଗଲେ ଯେଉଁ କଷ୍ଟ କାମ ପାଇଁ କୌଣସି ମୁଦ୍ରଣ ସଂସ୍ଥା ସାଧାରଣତଃ ରାତି ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ। ସେ ଡି.ଟି.ପି. କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆଗେଇ ନେଲେ। ଏତିକିବେଳେ ମୋର ସୁଶବ୍ଦାନ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଅଧ୍ୟାପକ ପୁରୁରା ଶ୍ରୀମାନ୍ ଧରଣୀଧର ରାଉତ ଭୁବନେଶ୍ଵର ଆସନ୍ତି ତାଙ୍କର ପି.ଏଚ୍.ଡି ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ଏବଂ ସେ ପୁଅ ଦେଖିବା ଦାୟିତ୍ଵ ଉତ୍ତାହର ସହିତ ସ୍ଵତଃ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଅନ୍ତି ଏବଂ ନିଦ୍ରା ପରିହାର କରି କାମଟି ଦକ୍ଷତାର ସହିତ ସମାପନ କରନ୍ତି। ପୂଜାସଂଖ୍ୟା ଆବର୍ଷରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ପରେ ମୋର କପିଟିଏ ହସ୍ତଗତ ହୁଏ। ମୋର ପୂର୍ବ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ପରି ପ୍ରଥମଥର ମୁଁ ଏହି ପୁସ୍ତକ ପାଇଁ ଟିକିଏ ହେଲେ ମୁଦ୍ରଣ ଜନିତ ଶ୍ରମ କରିନାହିଁ। ପ୍ରାଚ ହେଲି। ଧରଣୀଚ ମୋର ପୁତ୍ରତୁଲ୍ୟ, କେବଳ କଲ୍ୟାଣର କଳସାଟିଏ ତା ମଥାରେ ଥାପୁଛି। ସେଇ ପରି ମଧ୍ୟ ବଂଧୁ ନଟବର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗକୁ ସୁଝିବାର ସମ୍ଭବ ମୋ ପାଖେ ନାହିଁ। ଆଶା କରିବି ତାଙ୍କର ନିଷପଟ ସହଯୋଗର ସ୍ରୋତ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ନିର୍ଭରିତ ହେଉଥିବ। ସେମିତି ମଧ୍ୟ ମୋର ଅନୁଜ ଉତ୍ତାହୀ ଯୁବକଟି

ବାବୁ ଅଧ୍ୟାପକ ପାର୍ଥସାରଥୀ ଅଜୟ କୁମାର ବାରିକଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବାର ଚାଷୀ ନାହିଁ। ମୋ ଜଳମଚାଳନାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ ଓ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବାରେ ତାଙ୍କର ଭୂମିକା ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ। ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶନ ଅବସରରେ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସ୍ମରଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଦ୍ଭୋରଉର ଭରତ କାମନା କରୁଛି। ସେଇପରି ମୋର ଅଗ୍ରଜସମ ଶୁଭେନ୍ଦୁ ସାହିତ୍ୟିକ ସାମ୍ବାଦିକ ଶେଷଦେବ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ପାଇଁ କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରୁଛି।

ଶେଷରେ ମୁଁ ସ୍ୱୟଂ କହିବାକୁ ଚାହେଁ ଯେ ଯେଉଁମାନେ କହନ୍ତି ‘ମୁଁ’ ସବୁ କରିଦେଲି, ମୋ ପ୍ରତିଭା ଓ ଶକ୍ତିକୁ ବିନିଯୋଗ କରି କୋଣାର୍କ ବା ଚାଳମହଲ ଗତିଦେଲି’ ସେମାନଙ୍କ ଚିନ୍ତା ଓ ଭାବଧାରାର ସଂଜ୍ଞାର୍ଥତା ଓ ସାମିତତା ଛଡ଼ା ଆଉ ଅନ୍ୟ କିଛି ନୁହେଁ। ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଗଙ୍ଗାକୁ ବନ୍ଧୁ ନିଜେ କେବଳ ବାନ୍ଧି ନଥିଲେ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହଯୋଗ, ଶୁଭେନ୍ଦୁ ସଦିକ୍ଷାକୁ ଉପାୟିତ କରିଥିଲେ ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି। ମୋ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମନର ପରିକଳ୍ପନାକୁ ମୋର ଖାଲି ସାମାନ୍ୟ ଇଚ୍ଛା ଉଦ୍ଭାସ ମାତ୍ର, କିନ୍ତୁ ମୋର ଶୁଭେନ୍ଦୁ ଓ ହିତାକାଂକ୍ଷୀଗଣଙ୍କ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ପୂର୍ବକ ଭୂମିକା ହିଁ ପ୍ରକୃତରେ ମୋର ଯେକୌଣସି ସୃଷ୍ଟି ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି ଯାହା। ଏଠାରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁ ନାହିଁ; ଏଣୁ ମୋର ଅକ୍ଷମତା ପାଇଁ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛି ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖେ।

ଆଉଥରେ କହୁଛି, ସୃଷ୍ଟିର କେବେ ଅନ୍ତ ନଥାଏ, ଅନନ୍ତ ବ୍ୟାପୀ ତା’ର ଚୂଷି। ସେଇ ପଥର ଯାତ୍ରୀ ହେବାକୁ ପ୍ରୟାସୀ ମୁଁ। କିନ୍ତୁ ମଣିଷର ସବୁ କଳ୍ପନା କ’ଣ ବାସ୍ତବତାର ଆଲୋକ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରେ? ପ୍ରତି ନବବର୍ଷରେ ଖଣ୍ଡିଏ ପୁସ୍ତକ ଉଦ୍ଭୋଟନ କରିବାକୁ ସଂକଳ୍ପ କରିଛି। ବିଗତ ଦିନିବର୍ଷ ହେବ ତାହା ଅବଶ୍ୟ ଦୟାମୟ ଉତ୍ତରକ କୃପାରୁ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି। ଆଗାମୀ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଆଜୁଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି। କେବଳ ଅପ୍ରେଲ୍ ମୁଦ୍ରଣ କାମ ବାକୀ। ତତ୍ତ୍ୱକ୍ଷର ବାଣୀ ନହୁଏ ଜାଣି। କିଏ ଜାଣେ କଳ୍ପନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ପାରିବ କି ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଆଶାର ଚାଷୀ ବଡ଼ ମଧୁର। ଆଶା-ଇଚ୍ଛା ହିଁ ଜୀବ-ଯାନକୁ ଆଗେଇ ନେଇଥାଏ ଆଗ ଦିନଗୁଡ଼ିକୁ। ଜତାକମୟ ଜୀବନରେ ଜାଇଁବାକୁ ହେଲେ ସ୍ୱପ୍ନ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ। ସ୍ୱପ୍ନରୁ ସମ୍ଭାବନା ଜାତ ହୋଇଥାଏ। ନବବର୍ଷ ୧୯୯୫ ସ୍ୱପ୍ନମୟ ହେଉ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ। ସମ୍ଭାବନାର ଫରସ୍ତ ସର୍ବତ୍ର ବିସ୍ତ୍ରହୋଇଯାଉ- କାମନା କରୁଛି ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ।

ବିନୀତ
ମୋହନ

ମୁଁ ସମ୍ବଲପୁରରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ବଦଳି ହୋଇ ଆସିବା ପରେ ମୋର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସହଯୋଗୀ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରେମ୍ ସାଗର ତିଡ୍ଡାରାଜ ସହିତ ଯଥା ସମ୍ଭବ ଯୋଗାଯୋଗ ରଖିଥାଏ ପତ୍ର ବିନିମୟ ଓ ଟେଲିଫୋନ୍ ମାଧ୍ୟମରେ । ତାଙ୍କ ସହିତ ଦୀର୍ଘ ପନ୍ଦର ବର୍ଷର ପରିଚିତ । ଦୁର୍ଗମ ଅଭ୍ୟାସର ତଥା ଭୟସଙ୍କୁଳ ଗିରିପଥର ଜଣେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସାଥୀକୁ ଦୂରେଇ ଦେଇ, ମୋର ସୁଦୀର୍ଘ ଜଙ୍ଗଲାନୁଭୂତିକୁ ପଛରେ ପକାଇଦେଇ ରାଜଧାନୀ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହରରେ ସମୟାତିବାହିତ କରିବାକୁ ବହୁ ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ମୋତେ ସମ୍ଭାବି ନେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।

କ୍ରମଶଃ ଦାନାପାଣିର ତାଗିଦା ବଢ଼ିଥିଲା; ସାଂସାରିକ ବୋଝ ଓ ଜଟୀଳ ଉଚ୍ଚେଇ ଚାଲିଥିଲା । ଚାକିରି ଆରମ୍ଭ ଜାକରୁ ଏମିତି ଗୋଟେ ହୋସ୍ ଆଉ ଖୁଆଇରେ ଜଳୁଥାନୁଠୁଁ ଦୂରେଇ ରହି ବହୁ ବନାଞ୍ଚଳ ଓ ଆଦିବାସୀ ଅଧ୍ୟୁଷିତ ଅରମ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ଭିତରେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେଇଥିଲି । ତେବେ ସରକାରୀ ଚାକିରିରେ ଚାକିରିଆଙ୍କ ବଦଳି ଓ ସ୍ଥାନାନ୍ତରାକରଣ ଏକ ସାଧାରଣ କଥା । ଏକାଦିକ୍ରମେ ଅନେକ ବର୍ଷ ହେବ ଓଡ଼ିଶାର ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳରେ ରହି ଯାଇଥିବାରୁ ସରକାରୀ ବଦଳି ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଆସିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ମୋର ବୃଦ୍ଧ ପିତାମାତା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ବାସସ୍ଥାନର କୌଣସି ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଜାଗାକୁ ମୋର ବଦଳି ପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିତାମାତା ସନ୍ତାନକୁ ସବୁବେଳେ ପାଖରେ ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରନ୍ତି ଏବଂ ଚାହା ସ୍ୱାଭାବିକ ମଧ୍ୟ । ଏଇସବୁ କାରଣରୁ ବଦଳି ଆଦେଶକୁ ମୁଁ ବିରୋଧ କରି ପାରି ନଥିଲି । ଯାହା ଧ୍ୟେୟ ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲି ଏକ ଖେଳୁଆଡ଼ ମନୋଭାବ ନେଇ । ମୋର ମନେଅଛି, ଯେଉଁଦିନ ମୋର ପଦୋତ୍ତର ସହିତ

ବଦଳି ଆଦେଶ ହସ୍ତଗତ ହେଲା, ପ୍ରେମତ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲେ ଏବଂ ସରୁ ଶୀତଳ ସ୍ଵରରେ କହିଥିଲେ-“ମୋହନ, ସତରେ କ’ଣ ତୁମେ ଏ ଅଞ୍ଚଳ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବ ? ଏଠାରେ ନିଜର ଗୋଟିଏ ବାସଗୃହ କରି ରହିଥିଲେ କ’ଣ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା ?” ମୁଁ ବୁଝାଇ କହିଥିଲି-“ଦୁଃଖ କରନି ପ୍ରେମ, ମୋର ଜନ୍ମସ୍ଥାନ, ପୈତୃକ ସମ୍ପତ୍ତି ଘରବାଡ଼ି ଆଦି ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ, ମୁଁ ଏହି ଇଲାକାର ଜନଜୀବନ ସହିତ ଏକାମ୍ । ସତ କହିବାକୁ ଗଲେ ସମ୍ଭବତଃ ଭୂଖଣ୍ଡ ମୋର ଆଦରର କର୍ମଭୂମି, ଜ୍ଞାତା ଉଦ୍ୟାନ । ଏଠାକାର ମାଟି ଗୋଟି, ପାଣି ପବନ, ଜନ ଓ ବନ ମୋର ଅତିପ୍ରିୟ, ଅତି ଆପଣାର, ଅତି ଆଦରର । ଏଠାରେ ଲୋକମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ଆଦର, ଆତିଥ୍ୟ ଓ ଆତ୍ମନିକଟା ମୁଁ ଲାଭ କରିଛି ତାହା ଅପାଶ୍ୟୋରୀ; ଏଠା ଅରଣ୍ୟ ଅନୁଭୂତି ଟିକକ ମୋର ଅବଶିଷ୍ଟ ଜୀବନ ପାଇଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପଦ ହୋଇ ରହିବ । ମୁଁ ତୁମଠୁଁ ଆଦୌ ଦୂରେଇ ଯାଉନାହିଁ ପ୍ରେମ । ତେବେ ଭୁବନେଶ୍ଵର ଏଠାରୁ କେତେ ଦୂର ଯେ ! ଏଇ ମାତ୍ର ୩୧୭ କିଲୋମିଟର । ଆଜିର ବିଜ୍ଞାନ ଯୁଗରେ ଦୂରତା ଆଉ କ’ଣ ? ପୃଥିବୀକୁ ଗୋଟେ ଆଧୁନିକ ଗ୍ରାମ କହିଲେ ଭୁଲ ହେବ ନି । ମୁଁ ସିନା ଯାଉଛି ଏବଂ ଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛି, କିନ୍ତୁ ଆମ ଭିତରେ ଯୋଗାଯୋଗ ଅବ୍ୟାହତ ରହିବ, ଆଉ ମୁଁ ଅବସର ବିତାଇବା ପାଇଁ ସମୟ ସୁଯୋଗ ଦେଖି ମଝିରେ ମଝିରେ ସମ୍ଭବତଃ ଆସିବି, ମୋର ପ୍ରିୟାଦପିପ୍ରିୟ ଅରଣ୍ୟମାନଙ୍କରେ କିଛି ଦିନ ଏଇପରି ସମୟ ବିତାଇ ଯାଉଥିବି- କଥା ଦେଉଛି । ଡକ୍ଟରଠୁଁ ଦୂରେଇ ରହିବା କ’ଣ ମୋ ପକ୍ଷେ ସମ୍ଭବ ପ୍ରେମ ?”

ଯୁକ୍ତି ଛଳରେ ସିନା ଉକ୍ତ ପଦକ କହିଦେଲି ଭୋରକରି, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଆସନ ବିଚ୍ଛେଦ କ୍ଷାଳା ଅନୁଭବ କରିଥିଲି ।

ସପରିବାର ଭୁବନେଶ୍ଵର ବାହାରିଲି । ଆସବାବପତ୍ର ସହିତ ଗଙ୍ଗା ଓ ବନରାଜକୁ [ଗଙ୍ଗା ଓ ବନରାଜ ଦୁଇଟି ବିଚାରାୟ ଛୁଆ । ଭୁବନେଶ୍ଵର ବ୍ୟାଘ୍ରରେ ରଖି ପାଳିବା ସମ୍ଭବ ନହେବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ନୟନବାନନରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲି । ସେମାନଙ୍କ କଟୁବୁଭାବ ଓ ଭଟିବୁର ‘କଞ୍ଚାକର କମାନବ୍ୟା’ ଉପନ୍ୟାସରେ ବିଷଦଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣିତ] ଏକ ମାଲବାହୀ ଟ୍ରକ୍ରେ ଭର୍ତ୍ତିକରି ଆରୁଆ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲି । ସେଦିନ ରାତିରେ ପ୍ରେମ ସମ୍ଭବତଃ ବସ୍ତ୍ରାଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଟରେ ଆସିଥିଲେ । ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରିଥିଲି, ବିଦାୟ ବେଳରେ ତାଙ୍କ ଆଖି ଆର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିବା ଏବଂ ସେଇ ଦୃଶ୍ୟଟି ମୋ ମନ ଭିତରେ ବହୁଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛାପି ହୋଇ

ରହିଥିଲା । ଶଯ୍ୟା-ସପନେ-ଜାଗରଣେ ସେଇ ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ ମନେ ମୁହଁ, ପୁଣି କେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ହସ ହସ ବଦନ, ଶିକାର ବେଶ, ଅନ୍ଧାର-ଅଭିଯାନର ସାଜ ସରଜାମ, ବନର ବନ୍ଧୁର ବାଟ, ପାହାଡ଼ ଘାଟାର ଉଠାଣି ଗଡ଼ାଣି, ପର୍ବତାରୋହଣର ଶିହରଣ, ବିଶ୍ୱାସ ବନ ରାଜ୍ୟର ସବୁଜ ସୁନ୍ଦର ତରୁଳତା ଓ ଆଦିଗନ୍ତ ବିସ୍ତାରିତ ପାଦପଞ୍ଚୁଜ, ବଣର ପଶୁପକ୍ଷୀ ଓ ଜୀବଜନ୍ତୁ ସମୂହ ମୋ ମନଶ୍ଚକ୍ଷୁରେ ଅହରହ ନାଚି ଉଠୁଥିଲା । କୋକାହଳପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାସାଦମାଳିନୀ ରାଜଧାନୀ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କଭଳି ଜଙ୍ଗଲସାଥୀର ସାଙ୍ଗ-ସାହଚର୍ଯ୍ୟର ହଠାତ୍ ଅଭାବ ମୋ ପାଇଁ ଅସ୍ପଷ୍ଟିକର ହୋଇ ଉଠିଥିଲା ପ୍ରଥମେ । ମୁଁ ତ ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲି ଏଇ କୋଠାମାଳ ଯାନଗହଳ ଭିତରେ ।

ତେବେ ପ୍ରେମ୍ ଓ ମୋ ଭିତରେ ପତ୍ରର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ଆଶାନୁରୂପେ ଚାଲୁ ରହିଲା । ମୁଁ ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ ଦୀର୍ଘ ପତ୍ରକୁ ଚାତକ ପକ୍ଷୀପରି ଚାହିଁ ବସିଥାଏ ଏବଂ ମୁଁ ଜାଣିପାରେ ପ୍ରେମ୍ ମଧ୍ୟ ଚିଠିକୁ ଉଦ୍‌ଘୋଷ ସହିତ ଅନାଇଥାନ୍ତି । ପତ୍ରାକାପରେ ଚିକିଏ ବିକମ୍ପ ଘଟିଲେ ଉଭୟେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ୁ । ଚିଠିଟି ହାତରେ ପହଞ୍ଚିଲା ମାତ୍ରେ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ଆଖି ପହଁରି ଉଠେ ସେଥିରେ ଫୁଲ ପରି ଫୁଟିଥିବା ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ । ମୋତେ ଜାଣେ ପ୍ରେମିକ ଓ ପ୍ରେମିକାଙ୍କର ପତ୍ରମାନଙ୍କରେ ହୁଏତ ଏତେ ଉଦ୍‌ଘୋଷ, ଆତ୍ମବିକଳତା ଓ ପ୍ରବଣତା ନଥିବ ! ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କର ଚିଠି ତ ନୁହେଁ, ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ ସାହିତ୍ୟ ସନ୍ଦେଶ । ସେଥିରେ ଥାଏ ଅନେକ ତଥ୍ୟ, ଅନେକ ଉପାଦାନ, ବହୁ ଅନୁକାର, ପାଦଟିକା ଓ ଚିତ୍ରଣ । ଜଙ୍ଗଲର ଅବିକଳ ଚିତ୍ର କାଗଜରେ ଅକ୍ଷର ଭିତରକୁ ସେ ନେଇ ଆସନ୍ତି । ବନ୍ୟ ଜନ୍ତୁମାନେ ସେଥିରେ ଆତଯାତ ହୁଅନ୍ତି, ଘଷ ବଣର ଥିର ଗଛମାନେ ନୀରବରେ ନିଃଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସ ମାରନ୍ତି, ବନଫୁଲର ମହକ ପବନରେ ଉଡ଼ିବୁଲେ, ବନ ବିହଙ୍ଗର କୁଜନ-କାକି କାନକୁ ସୁଙ୍ଗାମ ସଙ୍ଗାତ ଶୁଣାଏ, ନିବିଡ଼ ଅରଣ୍ୟର ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରମୁର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ପ୍ରେମ୍ ତାଙ୍କ ଶିକାର ଦକ୍ଷତା ଓ ଶବ୍ଦ ପଚୁତା ପାଇଁ ଏକ ବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଭାବେ ମୋ ସମ୍ମୁଖରେ ଉଦ୍‌ଘୋଷିତ ହୁଅନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକର ଏକ ବର୍ଣ୍ଣାବ୍ଧି ଆକଳନ କରିବାର ଆକାଞ୍ଛା ମନ ଭିତରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ଦିନେ ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କୁଁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପତ୍ରଟିଏ ପାଇ ମୁଁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପଢ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି ସବୁଥର ପରି । କିନ୍ତୁ କେଜାଣି କାହିଁକି ଚମକି ପଡ଼ିଲି ।

“ପ୍ରିୟ ମୋହନ,

ଏ ଚିଠି ତୁମକୁ ହତାଶ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅନେକ ଦୁଃଖ

ଦେବ କାରଣ ତୁମ ପ୍ରିୟ ସାଧବାର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଛି ଅକାଳରେ । ମୁଁ ଏଇମାତ୍ର ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଶେଷକରି ବିଶ୍ରାମ ନେବାକୁ ଯାଉଛି, ସହଦେବ ମୋ ଘରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ କହିଲା- ହଜୁର, ଆମ ସାଧବାଙ୍କେ କିଏ ଗୁଳି କରିଦେଲା । ସେ ଗୁଳି ମାତ ଖାଇ ଗାଁତରୁ ଚାଲି ଆସିଥିଲାନୁ, ଇ ଗୋଟେ ପଥର ପାଖେ ପଡ଼ି ମରିଗଲା । ମୁଁ ଖବର ପାଇ ସେଠାନ୍ତକେ ଡେଇଁ, ଦେଖେ ତା ଆଗେ ଗୋଟେ ଆଉ ବେକରେ ଦୁଇଟା ଗୁଳି ଲାଗିଛି । ମୁଁ ଲୋକ ତଳା ତଳି କରି ତାଙ୍କେ ଘରକେ ଆଣିଲି । କେ ଶିକାରୀ ଏଠାକେ ଆସି ଏମିତି କାମ୍ କରୁଛି । ମୁଁ ତ ବଡ଼େ ଦୁଃଖ କରି, ଭାବୁଛି ଆମ ବଡ଼ା ସାହେବକୁ (ମୋହନ ସାହେବ) ଭାରି ଦୁଃଖମନା ହେବେ । କେତେ ଶରଧା କରିଥିଲେ ସାଧବାଙ୍କେ, କେତେ କଷ୍ଟେ ବଞ୍ଚାଇଥିଲେ ତାଙ୍କେ । ଇଟା ରୁଟେ ମହା ମୁସିଲ କଥା ହେଲା । ଯାହା ହେଲାତ ହେଲା, ଏବେ ତା'ର ଚମତାଙ୍କେ ବଡ଼ା ସାହେବ ପାଖକେ ପହଞ୍ଚାବାଙ୍କେ ପଡ଼ବ ।

ମୋହନ, ମୁଁତ ଦୁଃସମ୍ବାଦଟି ଶୁଣି ହତବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ସହଦେବକୁ କ'ଣ କହିବି କିଛି ଭାବି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଚିନ୍ତା କରି, ସାଧବାର ଦାରୁଣ ମୃତ୍ୟୁ ଖବର ମୋହନକୁ ଆହତ କରିବ ଗଭୀର ଭାବେ । ମୁଁ କେବଳ ଦୁଃଖିତ ନୁହେଁ, ସାଧବାର ମୃତ୍ୟୁ ତୁମ ମନରେ ଯେଉଁ ପ୍ରବଣ ଆଘାତ ଆଣିବ, ତା ପାଇଁ ମୁଁ ଚିନ୍ତିତ ମଧ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ତୁମକୁ ମୁଁ କ'ଣ ବୁଝାଇବି ବା ସାହୁମା ଦେବି ? ତୁମେ ତ ନିଜେ ଜଣେ ବିଜ୍ଞ ଦାର୍ଶନିକ । ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ତ ସୃଷ୍ଟିର ନିତି ଦିନିଆ ଲୀଳାଖେଳା, ନିତ୍ୟ ନୈମିତ୍ତିକ ଘଟଣା । ସେ ବିଷୟ ଚିନ୍ତା କରି ଆଉ ଲାଭ ବା କ'ଣ ? ଅନିବାର୍ଯ୍ୟତାକୁ ଏତାଇ ହୁଏନା କେବେ । ସାଧବା ଆମ ଚଳାପଥର ଏକ ସଫଳ ସ୍ଵାରକା । ତା'ର ସୁତିକୁ ସାଇତି ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସାଧବାର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ମଧ୍ୟ ତା'ର କିଛି ସନ୍ତକ ଆମ ପାଖେ ରହିବା ଉଚିତ୍ ।

ଏବେ ତା'ର ଛାଇ ଅବିକଳେ ଉତୁରା ଯିବା ଜରୁରୀ, କାରଣ ଦେବି ହୋଇଗଲେ ଚମତା ଖରାପ ହୋଇଯିବ, ହୁଏତ ପରିଯାଇ ପାରେ ।

ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମକୁ ଏଇ ପତ୍ରଟି ଲେଖୁ ବସିବା ସ୍ଥାନରୁ ଉଠୁଛି । ସହଦେବ ସଙ୍ଗେ ରେଙ୍ଗାଳିପାଲି ଯାଉଛି । ବିସ୍ମୃତ ବିବରଣୀ ପରେ....”

ପ୍ରେମକ ଚିତ୍ତିରୁ ସାଧବାର ମର୍ମାନ୍ତକ ମୃତ୍ୟୁ ସମ୍ବାଦ ପଡ଼ି ପ୍ରିୟମାଣ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଶୁଖିଲା ଆକାଶରୁ ବଜ୍ରତାପ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଖସି ପଡ଼ିଲା ଯେମିତି ! ଅନୁଭବ କରି ଯେପରି ମୋର ଜଣେ ଅତି ଆତ୍ମୀୟ ଲୋକର

ଅପମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଛି । ଆଖି କୋଣରେ ଅବାଧ ଅଶ୍ରୁ ବୋହି ଚାଲିଲା । କେଉଁ ଏକ ଜୁର ବ୍ୟାଧର ଗୁଳିରେ ନିରାହ ସାଏବା ନିହତ ହେଲା ! ମନେ ମନେ ଗୁଡାଏ ଅଭିଶାପ ବର୍ଷିଲି ଅଜ୍ଞାତ ଦୁର୍ବରର କାଣ୍ଡଶୂନ୍ୟ ନିଷ୍ଠୁର କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ । ଅନ୍ତର ଭିତରୁ ଅଭିସମ୍ପାତ ଗୁଡିଏ ଉଦ୍‌ଗାରିକି ଅଧମ ପାମରମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ।

ସାଏବାର ଅତୀତ କାହାଣୀ ମୋତେ ଆବିଷ୍କରଣ । ସ୍ମୃତି ଓ ସଂପର୍କ ମନରେ ଉଜ୍ଜୀବିତ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ସାଏବା ଆମ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ଏକ ପୁରୁଷ ଚିତାବାଘର ନାଁ । ବାରପାହାଡ଼ସ୍ଥ ଝାମ୍ପି ଗିରିଶ୍ଵରରେ ଏହି ଚିତାବାଘ ସହିତ ବନ୍ୟ ପଟ୍ଟଣାର ଏକ ବିଚିତ୍ର ଧାରା କ୍ରମେ ଆମେ ବହୁଦ୍ରବ୍ୟ ପରିଚିତ ହୋଇଥିଲୁଁ । ଅନନ୍ୟ ଏହି ଜୀବ ସମ୍ପଦଟି ଆମ ପାଇଁ ଆଣି ଦେଇଥିଲା ଏକ ଭିନ୍ନ ଦୁନିଆର ସ୍ଵାଦ, ନବୀନାଲୋକର ଝଲକ, ନୂତନାନୁଭୂତିର ତରଙ୍ଗ । ଜୀବଜନ୍ତୁପୂର୍ଣ୍ଣ ସବୁଜ ଶ୍ୟାମଳ ଏହି ବାରପାହାଡ଼ ବନଭୂମି ଓ ଗିରିମାଳାରେ ସାଏବାର ଭୂମିକା ଓ ତା'ର ଜୀବନ୍ଦଶା ଏକ ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧ୍ୟାୟ ।

ମୋର ବନ ଗମନ କାଳରେ ମୁଁ ଯେତେଗୁଡିଏ ଅରଣ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ବୁଲି ଦେଖିଛି, ନିଜକୁ ବଣ ରାଜକରେ ଭସାଇ ଦେଇଛି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲାର (ଅଧୁନା ବରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲା) ବାରପାହାଡ଼ ବନଦେଶ ମୋତେ ବହୁ ଆକର୍ଷିତ କରିଥାଏ । ବାରପାହାଡ଼ ସମ୍ବଲପୁର ପ୍ରଦେଶ ଡିଭିଜନ ଅଧୀନରେ ଅଧା କାମଗାଓଁ ରେଞ୍ଜ ଓ ଅନ୍ୟ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଭରୁଇ ରେଞ୍ଜରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରତି ମୋର ଅପରିସୀମ ଦୁର୍ବଳତା । ଅଞ୍ଚଳର ବିଶେଷତ୍ଵ ହେଉଛି, ସମ୍ବଲପୁର ଓ ବରଗଡ଼ ସହରର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହାର ଅବସ୍ଥିତି । ସମ୍ବଲପୁର ସହର ଠାରୁ ମହାନଦୀ ବକ୍ଷ ଦେଇ ମାପିଲେ ଏହାର ଦୂରତା ୨୫ କି.ମି. ଏବଂ ବରଗଡ଼ ସହରଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଏହା ୨୫ କି.ମି. ଦୂରରେ । ଆପଣ ଯଦି ବାରପାହାଡ଼ ବନଦେଶରେ ପଦାର୍ପଣ କରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି ଆପଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମ୍ବଲପୁର ସହରର ପଶ୍ଚିମ ଦିଗକୁ ଗତି କରନ୍ତୁ ଓ ଛ' ନମ୍ବର

ଜାତୀୟ ରାଜପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୁଅନ୍ତୁ । ତା'ପରେ ଆସନ୍ତୁ ରେମେଡ଼ ଛକକୁ ଯେଉଁଠି ଗୋଟିଏ ପିଚୁ ରାସ୍ତା ଉତ୍ତରର ହୀରାକୁଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଛି (୮ କି.ମି.) ଏବଂ ଅନ୍ୟ ରାସ୍ତାଟି ବୁର୍ଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (୮ କି.ମି.) । ଆଗକୁ ବିରାଟ ମହାନଦୀ ପୋଲ ପ୍ରଶସ୍ତ ନଦୀକୁ କୁଦାମାରି ଜାତୀୟ ରାଜପଥକୁ ପିଠିରେ ଧରିଛି ଏବଂ ରାସ୍ତା ବରଗଡ଼ ଆଡ଼କୁ ଧାବିତ ଏକ ସପ୍ଟିକ ରେଖା ଭଳି । ଆପଣ ସମ୍ମୁଖର ମହାନଦୀ ପୋଲ ଆଡ଼େଇ ବୁର୍ଲା ରାସ୍ତା ଧରନ୍ତୁ । ଏଥର ବୁର୍ଲାର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଇଂଜିନିୟରିଂ କଲେଜ ଓ ଏଠାର ମହାନଦୀ କୋଲ୍ ପିଲ୍ଡ଼ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ କଡ଼ ଦେଇ ଆଗେଇ ଯାଆନ୍ତୁ ଆଗକୁ, ବୁର୍ଲା ବଜାର ଏଥର ଅତିକ୍ରମ କରି ଆପଣ ସକ୍ଷମ ପହଞ୍ଚି ଯାଆନ୍ତୁ ଚାନ୍ଦିରି ପାହାଡ଼ ପାଦଦେଶରେ ଆଉ ଆସ୍ତେ ଉତ୍ତର ଯାଇଥିବା ପିଚୁରାସ୍ତା ଚଡ଼କୁ ଏବଂ ପହଞ୍ଚି ଯାଆନ୍ତୁ ଏକ ସୁରମ୍ୟ ଅତିଥି ଭବନରେ ଯାହା 'ଅଶୋକ ନିବାସ' ନାମରେ ଖ୍ୟାତ । ନିବାସକୁ ଚାନ୍ଦିରି ପାହାଡ଼ ମୁଣ୍ଡାଇଛି ଏକ କାବ୍ୟିକ କଳାତ୍ମକ ଢ଼ଙ୍କରେ । ଏଇ ଅଶୋକ ନିବାସରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଦକ୍ଷିଣ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗକୁ ଅବଲୋକନ କରନ୍ତୁ । ଚାନ୍ଦିରି ପାହାଡ଼ର ପାଦକୁ ସୁବିସ୍ତୃତ ଜଳରାଶି ସଲିନ ଚୁମ୍ବନ ଦେଉଛି ଏବଂ ଠିକ୍ ଏହିଠାରୁ ଦକ୍ଷିଣ ନଦୀବନ୍ଧ (ରାଇଟ୍, ଡାଇଲ୍) ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ମହାନଦୀ ବନ୍ଧକୁ ଛେଦ କରି ଲମ୍ବି ଯାଇଛି ଅନ୍ୟପଟ ବାରପାହାଡ଼ ପର୍ବତମାଳାର ପାଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁଠି ତିଷ୍ଠି ରହିଛି ଗଣ୍ଡାମାନଙ୍କ ଛୋଟ ଗାଁଟି; ଢୋଲକୁସୁମ ତା'ର ନାଁଟି । ଏଠି ଦକ୍ଷିଣ ନଦୀବନ୍ଧର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ସାତ କି.ମି. । ଆପଣ ବନ୍ଧେ ବନ୍ଧେ ଯାଇ ବାରପାହାଡ଼ ପାଦ ଦେଶକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରିବେ ଏବଂ ଢୋଲକୁସୁମ ଗାଁ ଦେଇ ବାରପାହାଡ଼ ଅରଣ୍ୟକୁ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିବେ । ଏଣେ ମଧ୍ୟ ପାହାଡ଼ ଉପର ଅଶୋକ ନିବାସର ବର୍ଣ୍ଣାତ୍ମ୍ୟ ତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କୋଠରି ଭିତରେ ବସି ରହି ବାତାୟନ ବାଟେ ଆପଣ ଅଦୂର ବାରପାହାଡ଼ର ଅପରୂପ ଶୋଭା-ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରିବେ ଏବଂ ଚତୁଃ ସହିତ ଆଦିଗନ୍ତ ବିସ୍ତାରିତ ହୀରାକୁଦ ଜଳଭଣ୍ଡାରର ସୁନୀଳ ଜଳରାଶିକୁ ମୁଗ୍ଧ ଚିତ୍ତରେ ଚାହିଁ ରହିବେ । ଜଳରାଶି ଉପରେ ଥରେ ଆଖି ପହଁରେଇ ସାରିଲା ପରେ ମନରେ ଚିଲିକାର ଭ୍ରମ ସୃଷ୍ଟି ହେବ । କବି ରାଧାନାଥଙ୍କ 'ମରାଜ ମାଜିନୀ ନାକାମୁ ଚିଲିକା'ର ବିକଳଟିଏ ଆପଣଙ୍କ ଆଗରେ ଠିଆ ହେବ । ଏଠି ଦେଖିବେ, ହଂସ ହଂସରାଜି ଯାଆନ୍ତି ଉଡ଼ି ଧାଡ଼ିକି ଧାଡ଼ି, ପ୍ରକୃତିକୁ ହେଜି ମଣିଷ ରତେ, ପ୍ରକୃତିର ପୁଣି ବିକଳ ସାଜି.....ଏଭଳି ଅନେକ କବିଗୁଣ ମନରେ ଗୁଞ୍ଜରି ଉଠିବ, ନତୁବା ରାତିର

ନିର୍ଜନ କୋଠରେ ବସି ଆପଣ ଗପ ରଚନାର ଖୋରାଜ ଖୋଜିବେ । ଦିନ କାଳରେ ପୁଣି ଚିକିତ୍ସ ଅସୀମ ଜଳରାଶିକୁ ନିରିଖେଇ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବେ । ଚିକିତ୍ସ ଦୂରରେ ଜଳ ଘେରରେ ସବୁଜ ବର୍ଣ୍ଣର ପାହାଡ଼ କେତୋଟି ଶ୍ୟାମ ବିନ୍ଦୁ ଭଳି ଦିଶୁଛି । ଗୋଟିକର ନାମ ମଉଜା ଭଣଜା, ଆଉ ଚିକିତ୍ସ ଦୂରରେ ଗୁଡ଼ା ପାହାଡ଼ । ଚିକିତ୍ସାର କାଳିଙ୍ଗ ଓ ପାରିକୁଦ ଦ୍ଵୀପ ଭଳି ମନେ ହେବ । ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକରେ ଆପଣ ନୌକାବିହାର କରି ପାରନ୍ତି, ଦିନକାଳରେ ବାଇନାକୁଲାର ସାହାଯ୍ୟରେ ଦ୍ଵୀପ ଦୁଇଟିର ଭୌଗଳିକ ସ୍ଥିତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଠିକ୍ ବିବରଣୀ ପାଇ ପାରିବେ । ଏବେ ବି ସେଠାରେ କେତେକ ବିରଳ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ନିରାପଦରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ଏଇ ଅଶୋକ ନିବାସ ଜନ୍ତୁରୁ ଉତ୍ତର ପୂର୍ବ ପାଖେ ଦୁଇଟି ମାନାର ସଞ୍ଜ ଭାବେ ଦୃଶ୍ୟମାନ-- ବୁର୍ଜାର ଜହର ମାନାର ଓ ହାରାକୁଦର ଗାନ୍ଧୀ ମାନାର । କେବଳ ଶୀତ କାହିଁକି, ବର୍ଷା-ବସନ୍ତ-ବୈଶାଖରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତିପିପାସୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥାନଟା ଏକ ଭୋଗ ବିଳାସ ଓ ଚିରବିନୋଦନର କେନ୍ଦ୍ର ରୂପେ ଆଦୃତ ।

କିନ୍ତୁ ଅଶୋକ ନିବାସରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଦକ୍ଷିଣ ନଦୀବନ୍ଧ ‘ଡାଇକ୍’ ରାସ୍ତା ଦେଇ ବାରପାହାଡ଼ ପହଞ୍ଚିବା ସବୁବେଳେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, କାରଣ ଏହା ଏକ ନିଷିଦ୍ଧାଞ୍ଚଳ, ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୁହେଁ, ଯାନବାହନ ଯାତାୟାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷିଦ୍ଧ । ବଞ୍ଚିକଧାରୀ ନିରାପରାଧୀମାନେ ସର୍ବଦା ସଜାଗ । ଅତଏବ ବାରପାହାଡ଼ ବନ ଭୂଖଣ୍ଡକୁ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଯିବାକୁ ହେଲେ ଆପଣ ବରଗଡ଼ ସହରଠାରୁ ଉତ୍ତର ଦିଗକୁ ଯାଆନ୍ତୁ । ଭଟ୍ଟି ଥାନା ଅଫିସ ଅତିକ୍ରମ କରି ତୁଙ୍ଗୁରି ଖଣି ଅଞ୍ଚଳରେ ପହଞ୍ଚନ୍ତୁ । ତୁଙ୍ଗୁରିଠାରୁ ରାସ୍ତା ଦୁଇଭାଗ- ଗୋଟିଏ ଲକ୍ଷ୍ମଣପୁର ଆଡ଼କୁ, ଅନ୍ୟଟି ଘଣ୍ଟ ଢେଙ୍କ ଗିଡର ଦେଇ ଓଡ଼ିଶା ଓ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ସୀମାନ୍ତ ଗାଁ ଆତ୍ମାଭୋନା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଆପଣ ଲକ୍ଷ୍ମଣପୁର ଦେଇ ପୂର୍ବ ଦିଗକୁ ଗତି କଲେ ପହଞ୍ଚିବେ ଦ୍ଵାରି ଘାଟୀ ପାଦ ଦେଶରେ । ଉତ୍ତର ପୂର୍ବ ପଟୁ ଘାଟୀଟି ଅଲଭାଉଣ୍ୟର ଦ୍ଵାର ସଦୃଶ । ଏଣୁ ଏହାର ନାମକରଣ । ଠିକ୍ ଦ୍ଵାରି ପରେ ପରେ ପର୍ବତ ପାଦ ପାଖେ ପାଖେ ମୁଣ୍ଡକଟି, ସମରଧରା ନାଲିଚୁଆ, ଖଜରିଆ ଆଦି ପାହାଡ଼ୀ ଗାଁ କେତୋଟି ଆପଣଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିବ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଆପଣ ବାରପାହାଡ଼ ପାଦଦେଶରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେଣି । ଉଚ୍ଚକୁ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତର ସ୍ତର ପାହାଡ଼ ଲଗାଲୁଗି ହୋଇ ବଢ଼ି ଉଠିଛନ୍ତି ଚଉଦିଗକୁ, ଗଡ଼ିଛନ୍ତି ବାରପାହାଡ଼ର ବନଦେଶ । ଏହି ବନଦେଶର ପୂର୍ବଭୂଖଣ୍ଡରେ

ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ବୃହତ୍ତମ ଗ୍ରାମ ଝରଡାବେହେରା । ଝରଡାବେହେରାର ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବରେ ହୀରାକୁଦ ଜଳଭଣ୍ଡାର, ଅନ୍ୟପାର୍ଶ୍ବରେ ବାରପାହାଡ଼ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ-ଠିକ୍ ଦୋସମାଳିରେ ତା'ର ଅବସ୍ଥିତି । କେଇ ଘର କେଉଁଟ ପରିବାର ଏଠି ବାସ କରନ୍ତି, ଜଳଭଣ୍ଡାରର ମାଛମାରି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି । ଏଠୁ ଦକ୍ଷିଣେ ଜଳଧାର କଡ଼େ କଡ଼େ ପଥୁରିଆ ବନ୍ଧୁର କଣ୍ଟାଝା ପାଦ ଚଢ଼ା ବାଟରେ ପାଞ୍ଚ ମାଇଲ ଗଲେ, ଚୌରାଶିମାଇ ନାମରେ ଆଉ ଏକ ପାହାଡ଼ିଆ ପଲ୍ଲୀ, ଉଚ୍ଚ ପାହାଡ଼ ଓ ଡେଙ୍ଗା ଡେଙ୍ଗା ଗଛମାନେ ଗାଁଟିକୁ ଘେରି ରହିଛନ୍ତି ଶାଗୁଆ ଚାନ୍ଦରଟିଏ ଘୋଡ଼ିହେଲା ଭଳି । ପ୍ରକୃତି ଦୋସରେ ପ୍ରତିପାଳିତ ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ଗାଁଟିର ଦୃଶ୍ୟ ଅତୀବ ମନୋମୁଗ୍ଧକର । ନିକଟସ୍ଥ ଉଚ୍ଚ ପର୍ବତର ଶିଖରରେ ରହି ଗାଁକୁ ଚାହିଁଲେ ଗଛମାନେ ଝୁମୁଡ଼ି ଘରଗୁଡ଼ିକୁ ଓଗାଳି ବସନ୍ତି; ପତ୍ର ପାକରେ ଚାକ କେତୋଟି ଆମ୍ବ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି, ଚକଟାଏ ଛତୁ ପୁଟିଲା ପରି ପାହାଡ଼ ଉପରୁ ଦିଶେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆପଣ ବାରପାହାଡ଼ ଆଭ୍ୟନ୍ତର ଅଞ୍ଚଳରେ ଉପବିଷ । ଦିନବେଳରେ ମୟୂର ମୟୂରାମାନଙ୍କ ଯୌ ଯୌ ରାବ, ରାତ୍ରିକାଳରେ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁଙ୍କ ବିବିଧ ବୋବାକି ଆପଣ ଶୁଣି ପାରିବେ । ଶିକାର ଜ୍ରାଡ଼ା ପାଇଁ ଆଉ ଚିକିଏ ଭିତରକୁ ଗଲେ (ଆଜିକାଲି ଶିକାର ନିଷିଦ୍ଧ), ଆପଣ ନିଶ୍ଚୟ ଶିହରିତ ହେବେ ଏବଂ ଅନେକ ବନ୍ୟ ପଶୁପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବେ । ଅନଭିଜ୍ଞ ଶିକାରୀ ବା ଶିକ୍ଷାନବିଦ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ଆପଣ ଭୟରେ ଥରହର ହେବେ, ଶିରାପ୍ରଶିରାରେ ରକ୍ତର ବେଗ ଦ୍ରୁତତର ହେବ, ହୁଏତ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିବେ ଆଉ କେବେ ଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ ନ ଆସିବା ପାଇଁ ।

ବାରପାହାଡ଼ର ଭୌଗୋଳିକ ସ୍ଥିତି ଓ ବିଶେଷତ୍ବ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଉ ପଦେ କହି ଦେଉଛି । ଦୁଇଟି ବିଶିଷ୍ଟ ସହରର ମଧ୍ୟାଞ୍ଚଳରେ ତିଷ୍ଠିତ ବିଚିତ୍ରମୟ ବାରପାହାଡ଼ର ଭୌଗୋଳିକ ଅବସ୍ଥିତି ବିଶ୍ବରେ ବିରଳ । ଅନ୍ୟତମ ୧୩୦୦ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ବ୍ୟାପି ଏହି ଗ୍ରୀଷ୍ମମଣ୍ଡଳୀୟ ବନଦେଶ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ବୃକ୍ଷ ଓ ଅମୃତ୍ୟ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁରେ ଭରପୁର । ସେଇପରି ସ୍ଥାନୀୟ ଆଦିବାସୀ ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କ ଜୀବନଧାରା ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ, ଅନ୍ୟତମ । ଆଉ ଏକ ତଥ୍ୟ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଅନ୍ତୁ । ବାରପାହାଡ଼ ବନଭୂଖଣ୍ଡର କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ଅନ୍ୟତମ ୧୩୦୦ ବର୍ଗ କି.ମି. । ଅଧୁନା ବାରପାହାଡ଼ ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ ପାଦ ଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ବିସ୍ତୃତ ଜଳ ଭଣ୍ଡାରର କ୍ଷେତ୍ରଫଳ (ଯାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ବୁଡ଼ି ଅଞ୍ଚଳଭାବେ ପରିଚିତ) ମଧ୍ୟ ୧୩୦୦ ବର୍ଗ କି.ମି. ଅଟେ । ଅତଏବ ଅଖଣ୍ଡ ବାରପାହାଡ଼ ବନଦେଶ ହୀରାକୁଦ ବନ୍ଧ ଯୋଜନା ଦ୍ବାରା ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଅଂଶ ହରାଇଥିଲା ଏବଂ ତାହା ଜଳମଗ୍ନ

ହୋଇ ରହିଲା ।

ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ପରେ ହୀରାକୁଦ ବନ୍ଧ ଯୋଜନାର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ୧୯୫୦ ସାଲରେ । ସର୍ବେ, ଭୂମ୍ୟାର୍ଜନ, ଗ୍ରାମ ଉଦ୍ଧେଦ ଓ ପୁନଃ ନିର୍ମାଣ, ଅଭ୍ୟାସ, ବନ୍ଧ ନିର୍ମାଣ, ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ସ୍ଥାପନ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ସାତବର୍ଷ ବିତିଯାଏ ଓ ହୀରାକୁଦ ବନ୍ଧ ପ୍ରକଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୁଏ ୧୯୫୭ ସାଲରେ । ଠିକ୍ ଏହାର ଏକଶହ ବର୍ଷପୂର୍ବେ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୮୫୭ ମସିହାରେ ଭାରତବର୍ଷର ପ୍ରଥମ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ଅୟମାରମ୍ଭ । ଭାରତ ଇତିହାସରେ ଏହି ବର୍ଷଟି ଏକ ସୁରଣୀୟ ତଥା ସଂପର୍କମୟ ବର୍ଷ ଏବଂ ଏହି ସଂଗ୍ରାମରେ ବୀରପାହାଡର ବ୍ୟାପ୍ତ ବୀର ଓଡ଼ିଆ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏ ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ନେତୃତ୍ୱ ନିଅନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କ ଅସୀମ ବୀରତ୍ୱ ଓ ପରାକ୍ରମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଳମନ୍ଥ ୧୩୦୦ କିଲୋ ବର୍ଗ ମିଟର ଅଞ୍ଚଳ (ରୁଟି ଅଞ୍ଚଳ) ଏବଂ ଏବର ବୀରପାହାଡ ଭୂଭାଗ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଖଣ୍ଡ ୨୬୦୦ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ବ୍ୟାପ୍ତ ବୀରପାହାଡ ବନଦେଶ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏଙ୍କର ଥିଲା କର୍ମପୀଠ ଓ ବୀରଭୂମି । ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରତି ଅହି, କହି, ସହି, ପ୍ରତି ରକ୍ତେ ରକ୍ତେ ଛ' ପୁଟ ଉଚ୍ଚତାର ବପୁବୀନ ବୀର ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ଜନପ୍ରିୟ । ଅଗମ୍ୟ ବୀରପାହାଡ ଦେଶର ଘଣ୍ଟ ଘୋର ବନ ଓ ଅଭୟ ଗିରିଶୃଙ୍ଗ ବନଗୁମ୍ଫା ଆଦି ତାଙ୍କୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିଥିଲା ଜରୁଦାତ୍ରୀ . ଜନନୀ ସନ୍ତାନକୁ କଲ୍ୟାଣ କଲାପରି । ସେ ବେଳର ଅଖଣ୍ଡ ବୀରପାହାଡ ଦେଶ ତାଙ୍କୁ ବିଶେଷ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇ ଥିଲା । ସାଏଙ୍କ ବୀରତ୍ୱ, ସାହସ ଓ ପରାକ୍ରମରେ ବିଶାଳ ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ହୋଇଥିଲା ବିତମ୍ବିତ । ତାଙ୍କ ନାମ ଶୁଣିଲା ମାତ୍ରେ କେବଳ ସମ୍ବଲପୁର ଗୋରା ଶାସକ ନୁହଁନ୍ତି, ଛୋଟନାଗପୁର ତଥା ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର କମିଶନର ଓ ଚିଫ୍ କମିଶନରମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ପଡୁଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏଙ୍କୁ ଜଣେ ଦୟା, ଲୁଣନକାରୀ ତଥା ଦେଶଦ୍ରୋହୀ ବୋଲି ଆକ୍ଷେପ କରିଥିଲେ । ହୁଏତ ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ନଥିଲେ ସେ ସେଇ ଭାବରେ ସରକାରୀ ନଥିପତ୍ରରେ ରହିଯାଇଥାନ୍ତେ ।

ଭାରତର ପ୍ରଥମ ସ୍ୱାଧୀନତା କାଳର ଏକ ଅଗ୍ନି ଭୁଲିଙ୍ଗ ଆଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମୀ ବୀର ସୁରେନ୍ଦ୍ରସାଏ ଓଡ଼ିଶାରେ ଜନ୍ମ ନହୋଇ ଭାରତର ଅନ୍ୟ ଯେ କୌଣସି ଉପାଙ୍ଗରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ଏଭଳି ଜଣେ ଅଖ୍ୟାତ ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇ ରହି ନଥାନ୍ତେ ! ମାତ୍ର ୧୮ ବର୍ଷ ବୟସରୁ ସଂଗ୍ରାମମୟ ଜୀବନ

ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର । ତାଙ୍କ ବୀରତ୍ବ ୧୮୭୭ରୁ ୧୮୪୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ୧୩ବର୍ଷ ଓ ୧୮୫୭ରୁ ୧୮୬୨ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୫ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ କାର କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଇତିହାସକାରମାନେ ଝାନ୍ସିଦାଶୀ କନ୍ଧାବାର, ତାତିଆ ଟୋପି, ନାନା ସାହେବ, ଜୟପୁର ସିଂହ ପ୍ରମୁଖ ସଂଗ୍ରାମୀ ବୀରଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଯଥେଷ୍ଟ ବିବରଣୀ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଧକ ନାମୋଲ୍ଲେଖ କରି ନାହାନ୍ତି । ତାତିଆ ଟୋପିଙ୍କ ଭଳି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଧ ଘନ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପାହାଡ଼ ଗୁମାରେ ଲୁଚି ଛପି ତୁମ୍ଭଙ୍କ ସଂଗ୍ରାମରେ ବ୍ରତୀ ହୋଇଥିଲେ । ୧୮୫୭ ବିଦ୍ରୋହ ଆରମ୍ଭର ପ୍ରାୟ ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ତାତିଆ ଟୋପିଙ୍କୁ ଗିରଫ କରିବା ପାଇଁ ଇଂରେଜମାନେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଧକ ସଂଗ୍ରାମକୁ ଦମନ କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଇଂରେଜ ରଣକୌଶଳ ପରାହତ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ସେମାନେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସହିତ ଏକପ୍ରକାର ସନ୍ଧି କରିଥିଲେ କହିଲେ ଚଳେ । କିନ୍ତୁ ପରେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ବିଶ୍ବାସଘାତକତା କରି ତାଙ୍କୁ ଜପୋକକୃତ ମିଛ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ଜଡ଼ିତ କରାଇ ଆଜୀବନ ବନ୍ଦୀ କରି ଅସୁରରତ ଦୁର୍ଗରେ ରଖିଥିଲେ ତାଙ୍କ ଭାଇ ଉଦୟ ସାଧ, ଧୂବ ସାଧ, ମେଦିନୀ ସାଧ, ପୁତ୍ର ମିତ୍ରତାନୁ ସାଧ ଓ ଅନ୍ୟ ସହଯୋଗୀମାନଙ୍କ ସହିତ । ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଦୀର୍ଘ ୩୭ ବର୍ଷ କାଳ କାରାକ୍ଷରେ କଟିଥିଲା ଯାହାକି ଏକ ବିଶ୍ୱ ରେକର୍ଡ଼ । ତାଙ୍କ ସଂଘର୍ଷମୟ ଶେଷ ଜୀବନ ନିର୍ବାପିତ ହୋଇଥିଲା ୧୮୮୪ ମସିହା ଫେବୃଆରୀ ୨୮ ତାରିଖ ଦିନ ଗୋଟାଏ ସମୟରେ । ସେ ମୃତ୍ୟୁ ଥିଲା ଅତୀତ କରୁଣ ।

ମୋର ବୀରପାହାଡ଼ ଦେଶ ଭ୍ରମଣକାଳରେ ସଂଗ୍ରାମୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳ, ଗୋପନ ସ୍ଥାନ, ଅଜ୍ଞାତ ବାସସ୍ଥଳୀ, ମନ୍ତ୍ରଣା ଗୁମା ଆଦି ସ୍ମୃତିକ୍ଷୁରେ ଦେଖିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଅଜ୍ଞିଷ୍ଟ । ତାଙ୍କ ଅପୂର୍ବ ସାହସିକତାର କାହାଣୀ ଜନସ୍ମୃତିରୁ ଶୁଣିଛି ଆଉ ମଧ୍ୟ ଅଭିଭୂତ ହୋଇଛି । ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବୀରପାହାଡ଼ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଭିତରେ ଏପରି ଗୁପ୍ତସ୍ଥାନମାନ ଅଛି ଯେଉଁଠିକୁ କୌଣସି ଯାନ ଯିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । କେବଳ ପାଦ ବା ତାଲିମ୍ ପ୍ରାପ୍ତ ଘୋଡ଼ାରେ ଯିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ଏପରି ବରରତ କେନାଇ ରାସ୍ତା ଦେଇ ଟାଙ୍ଗରପାଲି, ଖରମୁଣ୍ଡା ଆଦି ବନ୍ୟାଗ୍ରାମ ଅତିକ୍ରମ କରି ପହଞ୍ଚିବେ ବୋର୍ଜନରୁଆ ଘାଟୀରେ । ତା'ପରେ ତାଖ ପାହାଡ଼, ପାହାଡ଼ ଉପରେ ପାହାଡ଼, ଅତିକ୍ରମ କରି ପହଞ୍ଚିବେ 'ଖୋଲା'ରେ । କେତୋଟି ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଘାଟୀର

ସମ୍ବୁଧାନ ହେବେ- କୁରୁମ୍ କେଲ୍, ତେତେଲ୍, ଆଶୁ ୦୦୧, ପନ୍ଥୀ, ତାରାଦେଲ୍, ଏବଂ ସବାଶେଷେ ଦ୍ରେଶୀଗତ ଗିରିଶୁଙ୍ଗ । [ଟାଟା-(୧) 'ଖୋଲା'-ପର୍ବତର ପରିବେଷଣା ମଧ୍ୟରେ ପାଞ୍ଚଶହ ବର୍ଷ ମିତରର ଚକଟାଏ ଖୋଲା କାଗା । ଛୋଟ ବନ ଝରଣାଟିଏ ଖୋଲା ମଝିଦେଇ ଚକଟୁ ବୋହି ଯାଇଛି । (୨) 'କୁରୁମ୍ କେଲ୍'- ଏଠାରେ ଅନେକ କରୁମ୍ ବୃକ୍ଷ ଥିବାରୁ ଆଦିବାସୀମାନେ ଏହାକୁ କୁରୁମ୍‌କେଲ୍ ନାମରେ ନାମିତ କରିଛନ୍ତି । (୩) 'ତେତେଲ୍ ଘାଟା'- ଚେତୁନି ବୃକ୍ଷର ପ୍ରାବଲ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଏହାର ନାମକରଣ । (୪) 'ଆଶୁ ୦୦୧ ଘାଟା'- ଖୁବ୍ ଟାଣ ଘାଟା । ଚଢ଼ିବା ଅସମ୍ଭବ ହୋଇପଡ଼େ । ପଥରକୁ ପଥର ଧରି ଏବଂ ଗଛକୁ କୁଣ୍ଡାଳ ସାବଧାନରେ ଚଢ଼ିବାକୁ ହୁଏ । ଆରୋହଣ ବେଳେ ଆଶୁକୁ ଆଶୁ ବାଜିବା ଦ୍ଵାରା ଲୋକ ଚୁଷ୍ଟରେ 'ଆଶୁ ୦୦୧' ଘାଟା ଭାବେ ଶୁଣା ଯାଇଥାଏ । (୫) ପନ୍ଥୀ ଘାଟା- ଠିକ୍ ପନିଆ ପରି ଏହି ଘାଟାର ଟାଣୁଣତା ଯୋଗୁଁ 'ପନ୍ଥୀ ଘାଟା' ନାମରେ ନାମିତ । (୬) ତାରାଦେଲ୍ ଘାଟା- ଘାଟାର ଚୂଳରେ 'ତାରାଦେଲ୍' ଠାକୁରାଣୀ ପୂଜିତା । ଏହାର ଭିନ୍ନଦଳ ପୁଷ୍ପବେଳେ ଅନ୍ୟତ୍ର ବର୍ଷିତ ।]

ଦ୍ରେଶୀଗତ ଗିରିଶୁଙ୍ଗ ବାରପାହାଡ଼ର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଶୃଙ୍ଗ । ଏହାର ଉଚ୍ଚତା ୬୫୦ ଫୁଟ । ଏଠାରେ ଏକ ଦୀର୍ଘ ସୁତଙ୍ଗ ରହିଛି । ଏହା 'ବାରବଖରା' ନାମରେ ଜଣାଶୁଣା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସଂଗ୍ରାମର ବହୁ ସମୟ ଏଠାରେ କଟାଉଥିଲେ । ରଣକୌଶଳରେ ତାଲିମ ନେବା ଓ ତାଲିମ ଦେବା କାମ ଏଇଠି ମୁଖ୍ୟତଃ ହେଉଥିଲା । ଶୃଙ୍ଗରେ ବାଦଲ ବାରମ୍ବାର ମଥାପିଟେ । ଋତୁ ଆରମ୍ଭରେ ବର୍ଷା ଆସି ପ୍ରଥମେ ପାହାଡ଼ ପିଠିରେ ପେଟେଇ ପଡ଼େ ଏକ ଆଇଁଝନ ଭଙ୍ଗାରେ । ତାପରେ ଏଠୁ ବର୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ରାଉଜ ଯାକକୁ ବୁଲେ ବୋଲି ଗଣ୍ଡା ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ବିଶ୍ଵାସ । ଯେବେ ଇଲାକାରେ ବର୍ଷା ନ ହୁଏ, ଆକାଶରେ ନିଆଁ ଚଳେ, ଭୂଇଁ ମୂର୍ଦ୍ଧନା ପଟାଇ ଥାଁ କରେ, ବିକଳରେ ଆର୍ତ୍ତ ଚିତ୍କାର କରେ, ପାଣି ପାଇଁ ଧରତିନ୍ ହାହାକାର ଛାଡ଼େ, ଜହ୍ନଜହ୍ନ, ଗଛକତା ଜଳାଭାବରେ ପରାଭବ ପା'ନ୍ତି, ପ୍ରାଣୀମାନେ ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକନ୍ତି, ବାରପାହାଡ଼ର ଗଣ୍ଡାମାନେ ଏଠି ମିଳିତ ହୁଅନ୍ତି । ଶୃଙ୍ଗର ସବୁଠି ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ଯେଉଁଠି ପ୍ରକାଶ କଳା ମୁରୁନି ପଥରଟି ଦୃଢ଼ ଭାବେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି, ସେଠି ଗଣ୍ଡାମାନଙ୍କର ବ୍ୟଗ୍ରା (କାଳିମା) ଧରତିନ୍ର ପୂଜାପାଠ ଆରମ୍ଭ କରେ । ଗଣ୍ଡା ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଥରଟା ହିଁ ସରଗ, ତାଠୁ ଉଚ୍ଚରେ ଥାଉ ପଥର କୋଉଠି ଗଣ୍ଡା ଦେଖିଲେ ନାହିଁ । ସରଗରେ ଭୟର ଦେବତା ଲୁଚି ରହିଥାଏ; ତାକୁ ସତୁଷ୍ଟ କଲେ ସରଗରୁ ପାଣି ଖସିବ । ବରଷା ଝରିବ ।

ମନୁଷ୍ୟ ଜାଣିବେ । ସରଗ କାହିଁ ପାଇଁ ରୋଷ କରିଛି । ପାପଆଚାର ଦେଶରେ ବଢ଼ିଛି । ପୂଜାପୂଜି ଠିକ୍ ସେ ନାହିଁ ହୋଇ । ଦେବତାଙ୍କେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକେ ହେବ । ଆକାଶରେ ମେଘ ତିଆରି କରବ । ଧାନବିଲେ ଗଛ ବୁରୁଛ ନଇ ନାଳାରେ ଜଳ ଭରିବ, ମାନୁଷ୍ୟ ବଞ୍ଚିବ । ଏମିତି ଗ୍ରୀଷ୍ମିମ୍ବ ବେଳରେ ଭେକାକୁ ଭେକା ବାଦଲ ପକ୍ଷୀ ଭଳି ଭାସି ଯା'ନ୍ତି ପୂର୍ବରୁ ପଛମକୁ, ଦକ୍ଷିଣରୁ ଉତ୍ତରକୁ । ଚଳା ବଉଦର ଥାକକୁ ଥାକ ସ୍ତର ଇମିୟାଏ ଚକ୍ରବାକର୍ତ୍ତ ସରଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଯେଉଁଠିକୁ ଆଖି ପାଏ, ଇଲାକା ଧରତିନୁର । ଆକାଶ ଧରତିନୁର ଆଉରଣ, ବାଦର । ଧରତିନୁର ନିଶ୍ବାସ ଏଇ ଆକାଶବାଟେ ଯା'ଥାୟ କରେ । ଧରତିନୁ ଓ ଆକାଶର ସମ୍ପର୍କ ବଡ଼ ନିବିଡ଼- ଧରାଧରି ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ସବୁବେଳେ; ଶରଧା କରନ୍ତି ଉଭୟେ ଉଭୟକୁ, ଧରତିନୁ ଛାତିକୁ ମାଡ଼ି ବସିଥାଏ ଆକାଶ, ଆଜିଜ୍ଞାନ କରେ, ତୁମା ଦିଏ, ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଏ ଆଉ ପ୍ରତିଦାନ ସ୍ବରୂପ ଆକାଶ ତାକୁ ଦେଇଥାଏ ସର୍ବସ୍ବ- ମେଘ, ପାଣି, ପବନ, ଆଲୁଅ ଓ ଆହାର । ଧରତିନୁ ସେବାରେ ଆକାଶ ଖଞ୍ଜି ଦେଇଛି ସବୁ- ସୁରୁଯ, ଚନ୍ଦର, ତରା, ପାନି ଓ ପବନ । ସରଗରୁ ପଡ଼ିଲା ବୁନ୍ଦାଏ ରକତ । ଧରତିନୁ ସ୍ତ୍ରୀ, ଆକାଶ ପୁରୁଷ । ଦେବତା ରକତକୁ ନେଇ ସେମାନେ ଦେହରେ ମାଖିଲେ । ସମ୍ପର୍କରୁ ଜନ୍ମ ନେଲା ମନୁଷ୍ୟ । ମଣୁଷ୍ୟକୁ ପାଳିବା ପାଇଁ ଧରତିନୁ ଖଞ୍ଜି ଦେଲା କେତେ ଦରବ- ଗଛ ବୃକ୍ଷ, ଜୀବଜନ୍ତୁ, ବନ, ପାଣି, ପବନ, ପାହାଡ଼ ଓ ମାଟି । ସଂସାରର ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିଲା- ଏକରୁ ଦୁଇ, ତିନି, ଚାରି । ସର୍ବିଏ ମିଶି ଗଢ଼ିଲେ ଗାଁ ଓ ଦେଶ- ଗଣ୍ଡାର ଦେଖ ।

ଗଣ୍ଡା ଦେଶରେ ମରୁଡ଼ି ପଡ଼ିଛି । ଆକାଶରେ କେଉଁଠି ହେଲେ ବିନ୍ଦୁଏ ବାଦଲ ଦିଶୁ ନାହିଁ । ଇନ୍ଦର ଦେବତା ପୂଜା ହେବ ଦେବ୍ରୀଗଡ଼ ଶୃଙ୍ଗର ତୁମା ପଥର ପାଖେ ଯେଉଁଠି ଅଛି ସରଗ । ବ୍ୟଗା ପିନ୍ଧିଛି ପୂଜାବସ୍ତ୍ର- ନାଲିପଟିଆ ରେଶମି ଲୁଗା । ମୁଣ୍ଡରେ ସିନ୍ଦୂର ଚିକକ, ଆଖିରେ ମୋଟା କଙ୍କଡ଼, ମଥାରେ ଖଡ଼ିକା କାଠିରେ ଗୁରା ବଣ ମାଙ୍କଡ଼ା ପୁଲର ମୁକୁଟ । ହାତରେ ଚଅଁର ଆଉ ବେତ । ସେ ତିନି ଦିନ ହେବ ନିଷ୍ଠାରେ ରହିଛି- ବକତେ ଖାଦ୍ୟ ମାତ୍ର ଅନ୍ଧାରେ ଅନ୍ଧାରେ । ଦିନରେ ଖାଇଲେ ଇନ୍ଦର ଦେଖିନେବ, ଜଳ ମଧ୍ୟ ଛୁଇଁବ ମନା । ଗଣ୍ଡା ଧାଙ୍ଗଡ଼, ଧାଙ୍ଗେଡ଼ୀ, ମାଉଛି ଓ ମରଦ୍, ଝି' ପିଲା-ପୁ' ପିଲା- ସମସ୍ତେ 'ତୁମା' ପଥର ପାଖେ ରୁଣ୍ଡ ହେବେ । ମାଦଲ, ଢୋଲ, ମହୁରୀ, ଚାଲୁ ବାଜିବ । ଗୀତର ସ୍ବର ଚାଲିବ ଦିନ

ତମାମ୍ । ପେଠା (ଗଜା), ବୁଢ଼ା (ଅଣ୍ଟିରାଛେକି) ମେଢ଼ା (ମେଣ୍ଢା) ତୁମା ପଥର ଠାମେ ବଳି ପଡ଼ିବେ । ତୁମା ପେଟେ ରକତ ପିଇବ, ରକତରେ ତା'ର ଶୋଷ ମରିବ । ଇନ୍ଦର ଶାନ୍ତ ହେବ । ବର୍ଷା ହେବ ଜଗତ୍ ସାରା । ମନୁଷ୍ୟ ବଞ୍ଚିବ ।

ସେଇ ଦିନଠୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଇନ୍ଦର ପୂଜା ହୁଏ ଆଷାଢ଼ ପୂର୍ବରୁ । ନିର୍ଜନ ଦେବୀଗଡ଼ ଭଲାଇ ବର୍ଷକୁ ଥରେ ଏମିତି ପୂଜା ମଉଛବରେ ଟେକି ଉଠେ । ‘ତୁମା’ ପ୍ରସାଦ (ବଳି ଦିଆ ପାଇଥିବା ଗଜା, ଛେକି ଓ ମେଣ୍ଢା)କୁ ପରବ୍ ରାତିରେ ସମସ୍ତେ ଉଜାଗର ରହି ମସ୍ତକାବେ ଖାଆନ୍ତି । କୁସୁନା (ବାଉଳରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦେଶୀ ମଦ) କିମ୍ବା ମହୁଦୀ (ମହୁଜାରୁ ତିଆରି ମଦ) ଘରେ ଘରେ ରନ୍ଧାଥାଏ । ଆବାଳ ବୁଦ୍ଧ ବଳୀତା ତାକୁ ପ୍ରସାଦ ମଣି ପ୍ରଚୁର ପିଅନ୍ତି ଉଦର ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ପ୍ରାଣ ପୁଷ୍ଟ ଓ ମନ ତୁଷ୍ଟ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ମସରୁଲ୍ ହୋଇ ସମସ୍ତେ ନାଚନ୍ତି ସୁର ମେଲାଲ । ମାଦକର ‘ଧକମ୍ ତା’, ‘ଧକମ୍ ତା’ ତାଳ ରଜନୀର ବଣ ପରିବେଶକୁ ମୁଖରିତ କରିଥାଏ । ବଡ଼ ରସାଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଏମାନଙ୍କ ମୁକ୍ତ ନୃତ୍ୟାଙ୍ଗନ- ନଥାଏ ଅଶ୍ଳୀଳତାର ଧାରଣା, ନଥାଏ କୃତ୍ରିମତା, ଥାଏ ଅପୂର୍ବ ଉଦାମତା, ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଜୀବନ ସ୍ରୋତ । ବହୁବାର ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ସବ ମଉଛବରେ ଅତିଥି ଭାବେ ଯୋଗ ଦେବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛି । ଆତିଥ୍ୟରେ ଅବହେଳା ମୁଁ କେବେ ଅନୁଭବ କରି ନାହିଁ । ସୁଦ୍ଧି ମଧୁର ସେ ଅନୁଭବ ।

ଦେବୀଗଡ଼ ଶୁଦ୍ଧ ଅଭିମୁଖେ ପର୍ବତାରୋହଣ ସମୟରେ ଆପଣ ତାରାଦେଉ ଘାଟୀକୁ ସାମ୍ବଳା କରିବେ । ଟିକିଏ ପାଦ ଖସି ଗଲେ ଆପଣ ତଳକୁ ଖସିପଡ଼ିବେ, କ୍ଷତବିକ୍ଷତ ହେବେ । ଏଣୁ ସାବଧାନ ! ପାହାଡ଼ ଚଢ଼ାର କେତୋଟି ନିୟମ ମନେ ରଖିବେ ।

ଏହି ଉଜାଙ୍ଗ ପାହାଡ଼ର ନାମ ‘ତାରାଦେଉ’ । ପାହାଡ଼ ଉପରେ କୋଉ କାଳରୁ ପ୍ରକାଶ ବରଗଛ ଟିଏ (ବାରପାହାଡ଼ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରାୟତଃ ବରଗଛ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ) । ଏପରି ବଟବୃକ୍ଷ ମୁଁ କୃତ୍ତିତ୍ ଦେଖିଛି । ତା'ର ଗୋଟିଏ ମୁଖ୍ୟତେର ଓ ତହିଁରୁ ପ୍ରସାରିତ ଡାଳମାନରୁ ଛ’ ଜାଗାରେ ବର ଓହଳ ମୋଟା ଆକାରରେ ପଥର ପଟାଇ ଭୂଇଁ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିଛି, ମଜବୁତ ଖୁଣ୍ଟ ଭଳି ବୃକ୍ଷକୁ ଟେକି ଧରିଛି ଆକାଶ ଭିତରକୁ । ପ୍ରାୟ ୩୦୦ ବର୍ଷ ମିଟର ସ୍ଥାନରେ ଦୁମରାଜ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିଛନ୍ତି । ବର୍ଷତମାମ୍ କଅଁଳ ପତ୍ରରେ ପଲ୍ଲବିତ । ନିଦାଘର ତାତି ତାରାଦେଉ ଶୁଦ୍ଧରେ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ

ନାହିଁ। ଗସ୍ତବେଳେ ଘଡ଼ିଏ ଏଠି ବସି ଦମ୍ ମାରୁଁ। ପୁଷ୍ପିକ ପାଣି ବୋତଲରୁ ପାଣି, ପୁଷ୍ପରୁ ତା' ବା ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଥିବା କୌଣସି ଇନ୍ଦ୍ର ଆହାର ପଥର ଉପରେ ବସି ଖାଇଁ। ସୁକୁସୁକିଆ ବାଆ ବରପତ୍ର ଗହଳରୁ ଭାସିଆସି ଦେହକୁ ଥଣ୍ଡା ବିଷ୍ଟେ। ପାଖରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଥଣ୍ଡା ଅଞ୍ଚଳ ନାହିଁ। ଏଠି ଯାହା ଖାଇବ, ଏପରିକି ପାଣି ପିଇଲେ ପ୍ରଥମେ 'ତାରାଦେଇ'କୁ ସମର୍ପି ତାପରେ ଖାଇବାର ବିଧି। ମଝି ଜାଗାରେ ବର ଓହଳକୁ ପଛ କରି ମୂର୍ତ୍ତିର ମେଡ଼ ଉକ୍ତି ଗୋଟିଏ କଳା ପଥର ସ୍ଥାପିତ। ପଥରରେ ଅନେକ ସିନ୍ଦୂର ହଳୁମାନ ମୁହଁ ପରି ବୋଜାଯାଇଛି। ସେ ତାରାଦେଇ ଠାକୁରାଣୀ ଭାବେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ। କୌଣସି ମୂର୍ତ୍ତି ବା ଚିତ୍ରର ଚିହ୍ନ ନାହିଁ, କେବଳ ସିନ୍ଦୂରମଣ୍ଡା ମୁଗୁନି ପଥର ଖଣ୍ଡିଏ। ପାଖରେ ପୋଡ଼ା ମାଟିର ଘୋଡ଼ା କେଇଟି। ମାନସିକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ଏଠି ଆଦିବାସୀମାନେ ଭୋଗଭୋଗ କରି ପୋଡ଼ାମାଟି ଘୋଡ଼ା ଦେଇ ଯାଆନ୍ତି। ଗୋଟେ ନାଲି ସୁତୁଲିରେ ଘୋଡ଼ା ବେକରେ ଚୁଡ଼ି କେଇପଟ ଝୁଲୁଥାଏ। ଠାକୁରାଣୀ ବଡ଼ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ। କନ୍ୟା ପକ୍ଷରୁ ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଏଠାରେ ମଙ୍ଗଳମନାସୀ ପୂଜା କରାଯାଏ। ଯାକୁ ପୂଜାକଲେ ସ୍ୱାମୀର ଆୟୁଷ ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ। ସ୍ତ୍ରୀ ଅୟ ସୁଲକ୍ଷଣୀ ଏବଂ ଲକ୍ଷ୍ମୀବତୀ ହୁଏ। ଜୀବବଧ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଶ୍ଚିତ ଏଠି। ଏଣୁ ତାରାଦେଇ ନିରାମିଷାଶୀ, ଶକ୍ତିପୂଜାର ସାଧାରଣ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଏଠି ଦେଖାଯାଏ। ତାରାଦେଇ ଠାକୁରାଣୀକୁ କିଏ ଥାପନା କରିଥିଲେ ବୋଲି ପଚାରିଥିଲି ଆମ ଗାଉଡ଼ ସହଦେବକୁ। ସେ ଏକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ବ୍ୟତୀତ ଅଧିକ କହି ପାରି ନଥିଲା। କୋଉ ଜାକରୁ ଏଠାକାର ଗଣ୍ଡ ଓ ଗୌଡ଼ମାନେ ପୂଜା କରିବାକୁ ଆସନ୍ତି। ତେବେ ତାହୁଁ ଜାଣିଲି ଯେ ତା'ର ଗୋସେଇଁ ବାପ ମନୁ ନାଏକ (ଉଜାଗର ନାଏକର ବାପ) ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏକ ସଙ୍ଗେ ଏଠାକୁ ପୂଜା କରିବାକୁ ଆସନ୍ତି। ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଯେତେଥର ବାରପାହାଡ଼ରେ ଡେରା ପକାନ୍ତି, ତାରାଦେଇକୁ ଆସି ପୂଜା କରିବା ନିଶ୍ଚିତ କଥା। ତାରାଦେଇ ସମଲେଇକ କଳାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ। ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାରପାହାଡ଼ରୁ ବିଦ୍ରୋହ ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ କଲାବେଳେ ପ୍ରତିଥର ତାରାଦେଇଙ୍କ ପାଖେ ଅଧିଆ ପଡ଼ନ୍ତି ଏବଂ ଏଇଠୁ ପୂଜିତ ଖଣ୍ଡା ଓ ଧନୁ ତୀର ଧରି ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ନ୍ତି। ପଛେ ପଛେ ଚାଲନ୍ତି ତାଙ୍କ ଅନୁଗାମୀ ସମର ବାହିନୀ। ତାରାଦେଇକୁ ଭକ୍ତିରେ କୁହାର ହେଲି କାରଣ ବୀରପୁତ୍ର ସୁରେନ୍ଦ୍ରରକର ତାରାଦେଇ ଥିଲେ ଉପାହତାତ୍ରୀ। ଖୁସି ଲାଗିଲା। ମୁଁ ଯେତେଥର ବାରପାହାଡ଼ ଭ୍ରମଣରେ ଯାଇଥାଏ, ତାରାଦେଇଙ୍କ ଦର୍ଶନର ଅଭିପ୍ରାୟ ରଖୁଥାଏ।

ପ୍ରଥା ଅନୁଯାୟୀ ଧୂପ ଦେଇ ପଥର ତଳେ କିଛି ଦେଖା ମଦ୍ୟ (ମହୁଲା) ଢାଳିଥାଉଁ, କିଛି ଗଣେଇ ପୋତୁ ଶୁଖିଲା ପତ୍ରରେ ନିଆଁ ଜଳାଇ ଏବଂ ଯଦି ନଡ଼ିଆ ନେଇଥାଏ ପଥରରେ ପିଟୁ। ଏସବୁ ବିଧି ପାଳିଲେ ଅଭିଯାନ ସଫଳ ହୁଏ, ଅଭାଷ ପକପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ ବୋଲି ସହଦେବ ବାରମ୍ବାର କହିଥାଏ।

ତାରାଦେଇଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଶୁଣାଯାଏ। କାହିଁକି ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ନାମ ତାରାଦେଇ ହେଲା ପଚାରିବାରୁ ଜାଣି ପାରିଲି। ଦୁଇ ଭଉଣୀ ଥା'ନ୍ତି। ଭଉଣେ ସୁନ୍ଦରୀ, ସୁବର୍ଣ୍ଣା। ବଡ଼ ନାଁ ତାରା ଓ ସାନ ପାରା। ସେମାନେ ଜାତିରେ ରାଜଗଣ୍ଡ। [ଟାବା-୧- ଏଠାରେ ଗଣମାନେ ଚିନି ଶ୍ରେଣୀର। ରାଜଗଣ୍ଡ, ପ୍ରଜାଗଣ୍ଡ ଓ ପାଇବ ଗଣ୍ଡ। ରାଜଗଣ୍ଡମାନେ ଜମିଦାର ଶ୍ରେଣୀର। ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗିଆ 'ସିଂ'- ଯଥା ଇନ୍ଦ୍ରଶପ୍ତର ଜମିଦାର, କୁଳାବିରା ଜମିଦାର ଇତ୍ୟାଦି (କ୍ଷତ୍ରିୟ ଜାତିର) ପ୍ରଜାଗଣ୍ଡମାନେ ବୃଷଭ। ଏମାନେ ଆଦିବାସୀ ଚଷା, ସାଙ୍ଗିଆ ବୁଢ଼ଟା। ପାଇବ ଗଣ୍ଡମାନେ ସେବାକାରୀ, ସାଙ୍ଗିଆ ନାଏବ। ଆମ ଗାଉଁରୁ ଏଇ ଗଣ୍ଡ ସେବାକାରୀ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର।] ତାରାଦେଇର ବିବାହ ଠିକ୍ ହୋଇଯାଏ। ନିର୍ଦ୍ଦେଶ (ପିନ୍ଧାଣି) ପର୍ବ ଶେଷ ହୋଇଥାଏ। ଆଗାମୀ ଆଷାଢ଼ ମାସରେ ବିବାହ ପର୍ବ-- ବରପର ଗମନ କରିବ ପାରମ୍ପରିକ ରୀତିରେ। ବାହାଘର ପାଖେଇ ଆସୁଥାଏ। ତାରାଦେଇ ସାନଭଉଣୀକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଘାଟ ଯାଇଥିଲା। କୋଉଠୁ ଗୋଟେ ବଡ଼ାସ ହୁ କରି ମାଡ଼ି ଆସିଲା ଅତାନକ। ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ବୃକ୍ଷମୂଳରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଲେ। କିଛି ସମୟ ପରେ ବଡ଼ାସ ଥମିଲା। ଏବେ ଦାତ ଖିଳାରୀ ଅନ୍ଧାର ମାଡ଼ି ଆସୁଛି ଖାଁ ଖାଁ। ତରବର ହୋଇ ଦୁହେଁ ଘାଟ ଓହ୍ଲାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଛନ୍ତି, ଗୋଟେ ମହାବଳ ବାଘ ପଛଆଡୁ ହେଷାଦି ମାଡ଼ି ଆସିଲା ଓ ଏକା ଖେପାକେ ତାରାକୁ ଉଠାଇ ନେଇଗଲା।

ପଛରୁ ପାରା ଚିତ୍କାର କଲା- ରେ ବାଘ ତୁର ମରୁମୁଁ, ମୋର ଦେଇ ପିନ୍ଧାଣି କରିଛେ, ତୁର ତାଙ୍କେ ଛୁଇଁ ନାହିଁପାରୁ। ତା ଦେହେ ଦେବତା ଅଛେ,ତୁର ମେତେ ଖା, ମୁଇଁତ ପିନ୍ଧାଣି ନଇଁ କରୁସି.....ମୋର ଦେଇକେ ଛାଡ଼ୁ.....

ଭୋକିଲା ବାଘ ତାରାକୁ ଛାଡ଼ିଲା ନାହିଁ, ଅରଣ୍ୟ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଲୁଚିଗଲା। ପାଟ ଚିତ୍କାର ଚିତ୍କାରରେ ହିଁ ରହିଲା। ରାତି ଆସିଲା। ପାରା କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ସେ ଗୁମ୍ଫାରେ ବସି ରହିଲା। ତା'ର ବିଶ୍ୱାସ ତାରାଦେଇକୁ ବାଘ ଖାଇ ପାରିବ ନାହିଁ। ଇଲାକାରେ ବାଘ ମଣିଷ ଖାଏ ନାହିଁ। କେବଳ ବଢ଼ିଆ (ପାଲଟା ବାଘ) ହେଲେ ମଣିଷ ଖାଇବ। [ମଣିଷ ତ ଶତ୍ରୁ

ସାଧୁବାମନ ମତ ଦ୍ଵାରା ବାଘ ପାଇବେ, ଏବଂ ଶତ୍ରୁକୁ ମାରି ସାରି ପୁଣି ମଣିଷ ହୋଇ ଯାଏ। ଏହା ଏକ ବନ୍ଧନୁତ ବିଶ୍ଵାସ ବନବାସୀମାନଙ୍କର। ମୋ ବନବୁଢ଼ା କାଳରେ ଏପରି କୌଣସି ଘଟଣା ମୋ ନଜରକୁ ଆସି ନାହିଁ। ଏଣୁ ପାଇବା ବାଘରେ ମୋର ବିଶ୍ଵାସ ନାହିଁ।] ପାରାର ବିଶ୍ଵାସ ତା ଉତ୍ତରୀର ଶତ୍ରୁ କେହି ନାହାନ୍ତି, ତାକୁ ବଢ଼ିଆ ଖାଇବାର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ। ଆଜିର ମହାବଳ ବାଘ ନିୟମ ଭାଙ୍ଗିଛି। ସେ ଜନ୍ମ ନିଷାଧ ମଣିଷକୁ ଲୋଭ କରିଛି। ତାରାଦେଇ ଦେହରେ ଦେବତା ଅଛି। ତାକୁ ଭୁଲିବଶତଃ ବାଘ ନେଇ ଯାଇଛି, ନିଷ୍ଠୁର ପେରାଇ ଦେବା.....ଏଣୁ ପାରା ବୃକ୍ଷମୂଳେ ପଥର ଉପରେ ରାତିସାରା ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲା ତା ଉତ୍ତରୀ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ସକାଳ ହେଲାରୁ ଦୁଇଉତ୍ତରୀକୁ ଗାଁ ଲୋକେ ଖୋଜିବାକୁ ଆସିଲେ। ଦେଖିଲେ ପାରା କାନ୍ଦୁଛି। କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଆଖୁପତା ପୁଲିଯାଇଛି। ନିର୍ଜୀବ ଦିଶୁଛି ମୁହଁ। ତାଠୁଁ ସେମାନେ ସବୁକଥା ଶୁଣିଲେ। ସେଇଠୁଁ ସେମାନେ ଖୋଜିଲେ ତାରାକୁ। ତାରାଦେଇକୁ ବାଘ ଖାଇ ନାହିଁ ସତରେ, କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ପଥର ପାଖରେ ସେ ମରି ପଡ଼ିଛି। ଅକ୍ଷତା ମୃତ ଉତ୍ତରୀକୁ ଦେଖୁ ପାରା ବହେ ବାହୁନି କାନ୍ଦିଲା, ବାଘକୁ ଅଭିଶାପ ଦେଲା- ବାଘ ତୋର ନୀତି ଭାଙ୍ଗିଲା, ବାରପାହାଡ଼ ଦେଶରୁ ତୋର ବଂଶ ବୁଡ଼ିବେ...

ସେଇ ଦିନଠୁଁ ସେଇ ଗଛମୂଳେ ତାରାଦେଇ ସମାଧିଷ୍ଠ। ସେ ଠାକୁରାଣୀ ରୂପେ ପୂଜା ପାଉଛନ୍ତି। ତାରାଦେଇ ଜୀବନ ସେଇ ଚଟା ପଥର ଭିତରେ ଏବେ ବି ବିଦ୍ୟମାନ- ଲୋକ ବିଶ୍ଵାସ। [ସେ କୌଣସି କାରଣରୁ ହେଉ, ବାରପାହାଡ଼ ଅଭୟାରଣ୍ୟରେ ଆଉ ମହାବଳ ବାଘ ନାହିଁ। ଅଛନ୍ତି ଅନେକ ଚିତାବାଘ]

ଆପଣ ଦେବ୍ରୀଗଡ଼ ଶୁଙ୍ଗରେ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ଦେଖିବେ ‘ସାହେବମାରା ପଥର’। ମନରେ ଉତ୍ତାପିତ ହେବ ସେଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏଙ୍କ ବୀରତ୍ଵ। ଏଇ ପଥରର ଉଚ୍ଚତା ଠିକ୍ ସାତଫୁଟ। ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଇଂରେଜ ଫଉଜ ଧରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହୁଅନ୍ତେ, ସେମାନେ ଅକ୍ଷତ ସାରା ହୁଳିଆ ଜାରି କରିଥିଲେ ବିଦ୍ରୋହୀକୁ ଧରିବା ପାଇଁ। କିନ୍ତୁ ସେତ ବାରପାହାଡ଼ର ବ୍ୟାଘ୍ର! ବାଘ ଭଳି ଦୁର୍ଦ୍ଦାତ, ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରମୀ ଓ ସାହସୀ ମଧ୍ୟ। ତାଙ୍କଠି ମଧ୍ୟ ଥାଏ ଅପୂର୍ବ କ୍ଷତ୍ରିୟ ଗୁଣ, ଯୋଦ୍ଧାର ପଣ। ରାଜପୁତ ପୁତ୍ର ରାଜା ଭଳି ରାଜ୍ୟ ଜୟ କରିବ- ନତୁବା ଯୁଦ୍ଧରେ ମରିବ- ତାଙ୍କର ସଂକଳ୍ପ। ପଛପୁଅ ନାହିଁ ବୀରର ଜାତକେ, ମରେନା ସେ କେବେ ପରାଣ ଆଡ଼କେ ଆହ୍ୱାନକୁ ସେ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ

ଅବଲମ୍ବନ କରିଥାନ୍ତି । ସମ୍ବଲପୁର ସିଂହାସନରୁ ବଞ୍ଚିତ, ବିଚାଡ଼ିତ ହୋଇ ବିଶାଳ ବାରପାହାଡ଼ର ନିରୁତ ଗିରି କନ୍ଦରରେ ଛାଉଣି ପକାଇଥାନ୍ତି, ସଂଗ୍ରାମ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଚାଲିଥାଏ । ଆଞ୍ଚଳିକ ଜମିଦାରମାନଙ୍କ ସହିତ ଗୋପନୀୟ ଯୋଗସୂତ୍ର ସ୍ଥାପନ କରିଥା'ନ୍ତି । ଅଶ୍ବତାକନାରେ ଧୁରନ୍ଧର ସେ । ତୀର ଓ ତରବାରୀ ତାଙ୍କର ଅବଲମ୍ବନ । ତାଙ୍କର ଗୋପନ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକର ଚେର ପାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସୈନ୍ୟ ବାହିନୀ । ସେ ଏତେ ଚତୁର ଯେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବାକୁ କହି ପ୍ରକୃତରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ଅଞ୍ଚାତ ସ୍ଥାନରେ ଛାଉଣି ପକାନ୍ତି । ଏଣୁ ତାଙ୍କୁ ଧରିବା ଦୃଷ୍ଟର ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ପକ୍ଷେ । ପାହାଡ଼ ପୃଷ୍ଠରେ ସେ ଏପରି ଢେଉଁ ଢେଉଁ କୁଦା ମାରି ଦୌଡ଼ି ପାରନ୍ତି ଓ ଗଛଗହଳ ବା ପଥର କୋରଡ଼ରେ ଲୁଚିଯାଇ ଆତ୍ମରକ୍ଷା ଓ ଆକ୍ରମଣର କାଏଦା ଜାରି ରଖନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କୁ ଜଙ୍ଗଲୀ ଲୋକମାନେ ଜଙ୍ଗଲର ମୂଷା ସହିତ ତୁଳନା କରିଥା'ନ୍ତି । ଝିଙ୍କ ବଣର ଏକ ଅରୁତ ଜୀବ- କ୍ରୋଧୀ ଓ ପରାକ୍ରମୀ । ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତା ଚା ଦେହର ଖଣି ରଖିଛି ଅନେକ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଶର । ଏପରିକି ବାଘ ଯଦି ତାଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରେ, ସେ ଦେହକୁ ପୁଲାଇ ତା ଦେହରେ ଚଢ଼େଇର ପକ୍ଷୀ ଭଳି ପୂରି ରହିଥିବା ମୁନିଆ ଶରକାଠି ଗୁଡ଼ିକ ଶକ୍ତ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି ଏବଂ ଶରଗୁଡ଼ିକ ଶତ୍ରୁ ଶରୀରରେ ଛୁଞ୍ଚି ଭଳି ପଶିଯାଇ ଆକ୍ରମଣକାରୀ ଦେହରେ ପ୍ରବେଶ କ୍ଳାନ୍ତା ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି । ଅନେକ ବାଘ ଝିଙ୍କ ଶିକାର କରି ପରେ କ୍ଷତକ୍ଳାନ୍ତରେ ପ୍ରାଣ ହରାଇଥିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ରହିଛି । ଏଣୁ କୋରତବାସୀ ଝିଙ୍କ ପକ୍ଷୀକୁ ବାଘ ମାରିବାକୁ ପଛାଏ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ, ପରାକ୍ରମ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଜଙ୍ଗଲର ଝିଙ୍କ ସହିତ ବହୁ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଥିବାରୁ ଝିଙ୍କକୁ ସମ୍ବଲପୁରୀ ଭାଷାରେ 'ସାଏ ମୂଷା' ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସାଏମୂଷାର ଶବ୍ଦୋପରି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏଙ୍କ ବୀରତ୍ବ କାହାଣୀରୁ ଉଦ୍ଭବ ବୋଲି ମୁଁ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଓ ଅନୁଶୀଳନରୁ ଜାଣିପାରିଛି । ତେବେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏଙ୍କୁ ବାରପାହାଡ଼ର ବ୍ୟାଘ୍ର ଆଖ୍ୟା ଦେଲେ ଅଧିକ ଯୁକ୍ତିସଂଗତ ହେବ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବାଘମାନଙ୍କ ସହିତ ମୁକାବିଲାର କେତୋଟି କାହାଣୀ ଏବଂ ଇତିହାସର ଉପକଥା କେଉଟି ମୁଁ ଏହି ପୃଷ୍ଠକର ଅନ୍ୟ ଏକ ଅଂଶରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛି ।

ଏଥର ସାହେବମାରା ପଥରର ଏତିହ୍ୟ ଶୁଣନ୍ତୁ । ବ୍ରିଟିଶମାନଙ୍କ ସହିତ ମୁହାଁମୁହିଁ ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥା'ନ୍ତି । ଦେବ୍ରୀଗଡ଼ର 'ବାରଘର' ରୁମ୍ମା ତାଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରଶାଳକ୍ଷ । କିନ୍ତୁ ପୁରାଣ ଓ ପୁରୁଣା କାଳରୁ

ବିଶ୍ୱାସଯାତକତା, ଈର୍ଷା, ଅସୂୟା, କପଟତା ତଥା ସ୍ୱାର୍ଥସାଧନ କୃତ ମଣିଷର ଏକ ସହଜାତ ପ୍ରକୃତି। ସ୍ୱଦେଶୀ ଶତ୍ରୁକୁ ସଂହାର କରିବା ପାଇଁ ବିଦେଶୀ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରି ତତ୍ତ୍ୱଭ୍ରମର ଶିର ଓ ଶିରୀ ପର ହାତକୁ ଟେକି ଦିଅନ୍ତି ସ୍ୱାର୍ଥୀ ଦେଶୀୟ ରାଜା ଓ ଜମିଦାରମାନେ- ଇତିହାସର ପୃଷ୍ଠା ଏମିତି ବହୁ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ। ଏଭଳି କେତେକ କୁସୈଦ୍ଧ ଚକ୍ରାନ୍ତର ଶିକାର ହୋଇଥିଲେ ବୀର ସୁରେନ୍ଦ୍ର। ବାଲୁକେଶ୍ୱର ଦାଶ ଓରଫ ବାଲୁକି ବାବୁ ନାମକ ଜନୈକ ବରଗଡ଼ ଗୌଡ଼ିଆ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଶୁଭଦୃଷ୍ଟି ହାମଲ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଗୁପ୍ତ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକର ସନ୍ଧାନ ନିଅନ୍ତି, ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ରଣ କୌଶଳର ରହସ୍ୟ ପଦାରେ ପକାଇ ଦିଅନ୍ତି। ବାଲୁକି ବାବୁଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସଯାତକତା ଧରା ପଡ଼ିଯାଏ ଏବଂ ଏ ବିଷୟରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସହଯୋଗୀ ପାହାଡ଼ ଶିରଗିଡ଼ାର ଜମିଦାର ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଅବଗତ କରାଇ ଦିଅନ୍ତି। ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତ ସହଜେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜ୍ରୋଧୀ ଓ ଜିଦ୍‌ଖୋର ବ୍ୟକ୍ତି। ମୁଖ୍ୟ ଶତ୍ରୁକୁ ଛାଡ଼ି ସେ ମୁକାବିଲା କରି ବସନ୍ତି ବିଶ୍ୱାସଯାତକ ବାଲୁକେଶ୍ୱର ଦାଶଙ୍କ ସହିତ ଏବଂ ଆଦେଶ ଦିଅନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ସହଯା ହତ୍ୟା କରିବା ପାଇଁ। ସେ ଦେଖିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି ହାରାମଜାଦାର ଶରୀର ବିହୀନ ମସ୍ତକ। ସେ ଜିଦ୍ କରି ବସନ୍ତି ଯେ ବାଲୁକେଶ୍ୱରର ମୁଣ୍ଡ ନଦେଖିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ଧ, ଜଳ ସର୍ଗ କରିବେ ନାହିଁ। ଏମିତି ତିନିଦିନ ବ୍ୟାପିଯାଏ। ତାଙ୍କ ଅନୁଚରମାନେ ଶେଷରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପଣ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି। ଗୌଡ଼ିଆ ବାଲୁକେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ନିଧନ କରି ଛେଦିତ ଶିରକୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପାଦତଳେ ଅର୍ପଣ କରାଯିବା ପରେ ସେ ଖାଦ୍ୟ ଛୁଅନ୍ତି। ଏଥିରୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସଂକଳ୍ପ ଓ ଜିଦ୍‌ଖୋର ମନୋବୃତ୍ତିର ପରିଚୟ ମିଳେ।

ବାଲୁକେଶ୍ୱରଙ୍କ ହତ୍ୟା ଖବର ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଗୋଚର ହୁଏ। ସମ୍ବଲପୁର ପିରିଜି ମନ୍ତ୍ରାଳୟରେ ଆତଙ୍କର ଛାୟା, ଜରୁରିକାଳିନ ପରିସ୍ଥିତି; କିନ୍ତୁ ସେମାନେତ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଗୁପ୍ତସ୍ଥାନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସୁରାକ ପାଇ ସାରିଛନ୍ତି, ଏବଂ ବ୍ରିଟିଶ ପତ୍ତଜ ଗୁଳିଗୋଳା କମାଣ ଧରି ଆଗେଇ ଆସନ୍ତି ବାରପାହଡ଼କୁ। କିନ୍ତୁ ଏତ ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ ଦୁର୍ଗମ ପର୍ବତପୁଞ୍ଜ। ଗୁଳି ଗୋଳା କମାଣଧାରୀ ସୈନ୍ୟମାନେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ଅସମ୍ଭବ। ବାଟରେ ସୁଉଚ୍ଚ ‘ପାହାଡ଼ ଶିରଗିଡ଼ା’ ତାଖ ପାଟା ଯେଉଁଠି ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥରମାନ ଖଞ୍ଜାଯାଇଥାଏ ତଳକୁ ଗଡ଼େଇ ଦେବା ପାଇଁ ଏବଂ ଶତ୍ରୁ ପତ୍ତଜ ଉପରକୁ ସ୍ରୋତ ଭଳି ଗତିଆସେ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରସ୍ତରଗୁଡ଼ିକ, ପକ୍ତଃ ଅନେକ ଇଂରେଜ ସୈନ୍ୟମାନେ ମୃତାହତ ହୁଅନ୍ତି; ଏତିକିବେଳେ ପର୍ବତ ଉପରୁ ଛୁଟି ଆସେ ବିଷାକ୍ତ ତାରଗୁଡ଼ିକ। ଆକ୍ରମଣକାରୀ

ସୈନ୍ୟମାନେ ଛତ୍ରଭଙ୍ଗ ଦେଇ ପଳାତକ ସାଜନ୍ତି ଏବଂ ଧରା ପଡିଯାନ୍ତି
ଜଣେ ଗୋରା ସାହେବ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଶାସ୍ତି ଘୋଷଣା କରନ୍ତି - ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ । ପ୍ରକାଶ ପଥର
ମୂଳରେ ତାର ଶିର ଛେଦହୁଏ । ତାକୁ ସେଇ ଶାସ୍ତି ଯାହା ବିଶ୍ୱାସପାତକ
ଗୋଟିଆ ବାଲୁକେଶ୍ୱର ଦାଶଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏଇ ସାହେବମରା ପଥର
ହେଉଛି ତା'ର ମୂଳସାଖୀ । ସେ ଏବେ ବି ସଂଗ୍ରାମୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏଙ୍କ
ବୀରଗାଥା ଘୋଷଣା କରେ । ବୀରପାହାଡ ଭ୍ରମଣବେଳେ ମୁଁ ଏହି ବାଟ
ଦେଇ ଗଲାବେଳେ ପଥର ଦେହରେ ହାତ ଛୁଆଁଇ ମନେ ମନେ ଉଲ୍ଲାସିତ
ହୁଏ । ବିଶ୍ୱାସ ବପୁସଂପନ୍ନ ଖଡ୍ଗଧାରୀ ଅଶ୍ୱାରୋହୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୋ ମନ
ପରଦରେ ଉଜ୍ଜାସିତ ହୁଅନ୍ତି । ଆଖି ଆପୁତ୍ର ହୋଇଯାଏ ଆପେ ଆପେ ।
ଧନ୍ୟ ଏ ମାଟିର ବରପୁତ୍ର ବୀର ସୁରେନ୍ଦ୍ର । ଧନ୍ୟ ତାଙ୍କର ସାହସ ଓ
ପରାକ୍ରମ ! ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ପଶ୍ଚିମ ଘାଟ ପର୍ବତାଞ୍ଚଳ ଯୋଦ୍ଧା ଛତ୍ରପତି ଶିବାଜୀଙ୍କ
ପରି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏଙ୍କ ବୀରତ୍ୱର କାହାଣୀ ଶୁଣିଲେ ଦେଶର ସେଇ ବୀରମାନଙ୍କ
ପ୍ରତି ସ୍ୱତଃ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସଂଚରିତ ହୋଇଯାଏ । ମୋ ବଳସ୍ଥ ଗପ କାଳରେ
ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏମିତି ଅନେକ ରୋମାଞ୍ଚମୟ କାହାଣୀ ଓ
କିମ୍ବଦନ୍ତୀର ସ୍ୱର ବୀରପାହାଡ ବାସୀଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଶୁଣିଛି । ଆଜି ମଧ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳର
ଗୋଟି, ମାଟି, ପଥର ଓ ପବନରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଆତ୍ମା ଘୂରିବୁଲୁଛି ଏବଂ
ଏବେବି ବଳବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଥିବାର ମୁଁ
ଉପଲବ୍ଧ୍ୟ କରିଛି । ବାହାର ଦେଖାଣିଆ, ବାହ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ ପ୍ରକୃତ ଭକ୍ତିର
ନୁହେଁ ନିଦର୍ଶନ । ଅନ୍ତରର ଭାବ, ହୃଦୟର ଭାଷା ହିଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ପରୀକ୍ଷା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ବିଚାର କରିବାକୁ ହେଲେ ସମ୍ବଲପୁରର
ରାଜନୈତିକ ଚିତ୍ରପଟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମ୍ୟକ୍ ଆଲୋଚନା ଆବଶ୍ୟକ ମନେହୁଏ ।
୧୮୫୭ର ସିପାହୀ ବିଦ୍ରୋହ ଆରମ୍ଭ ହେବାର ପ୍ରାୟ ୩୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ
ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମର ତାଙ୍କରା ଦେଇଥିଲେ ।

ସେଥିପାଇଁ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଭାରତର ପ୍ରଥମ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶହୀଦ। ୧୮୦୪ ସାଲରେ ସମ୍ବଲପୁରରେ ମରଜା ଶାସନର ଅବସାନ ହୁଏ ଏବଂ ଇଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଆ କମ୍ପାନୀର ମେଜର ବାଉଟମ୍ ବିନା ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ସମ୍ବଲପୁର ଜୟ କରନ୍ତି ଏବଂ ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ବାରା ମନୋନୀତ ଏକ ଦୁର୍ବଳ ରାଜା ମହାରାଜା ସାଏକୁ ରାଜଗାଦୀରେ ଆସାନ କରାନ୍ତି। ସେ ହୁଅନ୍ତି ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ କ୍ରାନ୍ତା ପୁରଜିକାଟିଏ। ସେ ଅପୁତ୍ରିକ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ବିଧବା ପତ୍ନୀ ମୋହନ କୁମାରୀ ସମ୍ବଲପୁର ସିଂହାସନରେ ଅଭିଷିକ୍ତା ହୁଅନ୍ତି। ଜଣେ ନାରୀକୁ ରାଜଗାଦିରେ ବସାଇବା ଥିବା କୋକାଚାର ବିରୋଧୀ। ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏ ଥିଲେ ‘ହୀରାଖଣ୍ଡ’ ଛତ୍ରପତି ମହାରାଜା ଉପାଧିଧାରୀ ଚୌହାଣ ରାଜବଂଶର ଜଣେ ଉତ୍ତର ଦାୟାଦ।

ଇତିହାସ ନଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ପ୍ରଥମ ଚୌହାଣ ରାଜା ବଳରାମ ଦେବ ସମ୍ବଲପୁର ସହର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରନ୍ତି। ତାଙ୍କ ଆରାଧ୍ୟା ଦେବୀ ସମଲେଶ୍ବରୀଙ୍କ ନାମାନୁସାରେ ହିଁ ସହରର ନାମକରଣ। ଏହା ପଛରେ ରହିଛି ବିରାଟ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ-

ଏକଦା ରାଜା ବଳରାମ ଦେବ ଶିକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯାଉ ଯାଉ ମହାନଦୀ ତଟ ଜଙ୍ଗଲରେ ଏକ ଠେକୁଆକୁ ଦେଖି ତାଙ୍କ ଶିକାରୀ କୁକୁରମାନଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ। କିନ୍ତୁ ପରାକ୍ରମୀ କୁକୁରମାନେ ଆଦୌ ଆଗେଇ ପାରି ନଥିଲେ। ରାଜା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚିନ୍ତିତ ହୋଇ ସେଇ ଭୂଖଣ୍ଡରେ କିଛି ଅଲୌକିକ ଶକ୍ତି ଥିବାର ଉପଲବ୍ଧି କଲେ ଏବଂ ସେଠାରେ ତାଙ୍କ ଇଷ୍ଟ ଦେବୀଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ କୁଦ ଉପରେ ଥିବା ଶିମଳା ଗଛ ତଳେ ସ୍ଥାପନା କରିଲେ। ଆରାଧ୍ୟା ଦେବୀ ସମଲାଇ ନାମରେ ନାମିତି ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ରାଜଧାନୀ ନାମ ସମ୍ବଲପୁର ନାମରେ ଖ୍ୟାତ ହୁଏ। ସମ୍ବଲପୁର କାକଜୁମେ ସମ୍ବଲପୁର ଭାବେ ପ୍ରକାଶଲାଭ କରେ।

ସମ୍ବଲପୁରର ରାଜା ବଳିୟାର ସିଂହ ‘ହୀରାଖଣ୍ଡ ଛତ୍ରପତି ମହାରାଜା’ ଉପାଧିରେ ପୁରୀ ଗଜପତିଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଭୂକ୍ଷିତ ହୁଅନ୍ତି। ବଳିୟାର ସିଂହଙ୍କ ମାଉସୀ ଥିଲେ ପୁରୀ ରାଜମାତା। ପୁରୀ ପରିଭ୍ରମଣ ବେଳେ ରାଜମାତା ବଳିୟାର ସିଂହକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରନ୍ତି: ସେ କିପରି ଏକାକୀ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିପାରିବେ ଶତ୍ରୁ କବଳରୁ। ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପଗଡ଼ି ଭିତରେ ଲୁଚାଇ ରଖୁଥିବା କେତେକ ମାରଣାସ୍ତ୍ର ଏବଂ କମର ପଟିରୁ ଏକ ସୂକ୍ଷ୍ମ ପତକା ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଖଣ୍ଡା କାଢ଼ି ରାଜମାତାଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ଅଭିଭୂତା କରାଇ ପାରିଥିଲେ। ଖଣ୍ଡାଟି ହୀରାଭଳି

ଟିକ୍ ଟିକ୍ କରୁଥିଲା । ବଳିୟାର ସିଂହଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରମତିତାରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ରାଜମାତା ତାଙ୍କୁ ହାରାଖଣ୍ଡ ଛତ୍ରପତି ମହାରାଜାରେ ଭୂଷିତ କରିଥିଲେ । ସେଇଦିନଠୁଁ ସମ୍ବଲପୁରର ଅନ୍ୟନାମ ‘ହାରାଖଣ୍ଡ’ । ହାରାକୁଦ ସମ୍ବଲପୁରର ଏକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଞ୍ଚଳ । ସମ୍ବଲପୁର ହାରା ଉତ୍ପାଦନରେ କେବଳ ଭାରତରେ କାହିଁକି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଅର୍ଜନ କରିଥିଲା । ଐତିହାସିକ ତଥ୍ୟାବଳୀକୁ ରୋମଢ଼ନ କଲେ ପ୍ରତିଭାତ ହୁଏ ଯେ, ସମ୍ବଲପୁରର ମହାନଦୀ ଅବବାହିକାର ସଂଗୃହୀତ ହାରାଖଣ୍ଡ ସବୁ ଏକତା ଭାରତବର୍ଷରେ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ହାରା ରୂପେ ବିବେଚିତ ହେଉଥିଲା । ଟୋଭେନି କହିଛନ୍ତି, ମନଦେ (ମହାନଦୀ) ଶବରାଇ (ଶବରମାନଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ବଲପୁର) ରାଜ୍ୟରୁ ବାହାରିଛି ଏବଂ ଏ ଅଞ୍ଚଳରୁ ପ୍ରଚୁର ହାରା ଆମଦାନୀ ହୁଏ । ଐତିହାସିକ ଗିବନ୍ କହନ୍ତି, ସମ୍ବଲପୁରର ହାରାଖଣ୍ଡରୁ ରୋମକୁ ହାରା ରପ୍ତାନି ହେଉଥିଲା । ଟୋଭେନିଅର କହିଛନ୍ତି- ଏକତା ସୋସେଲପୁର (ସମ୍ବଲପୁର)ର ହିରାଖଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ । ଇଷ ଇଣ୍ଡିଆ କମ୍ପାନୀ ବ୍ୟବସାୟ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱରେ ସମ୍ବଲପୁରକୁ ଶାସନାଧୀନ କଲେ । ଏଠାରୁ ହାରା ହାସଲ କରିବା ଇର୍ଡ୍ କ୍ଲାଇବଙ୍କ ଅପ୍ରତିହତ ଆକାଂକ୍ଷା ଥିଲା । ଇଷ ଇଣ୍ଡିଆ କମ୍ପାନୀ ସରକାରଙ୍କ ଅଧୀନରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଜଣେ ଡାକ୍ତର ୧୮୦୪ ଠାରୁ ୧୮୧୯ ମସିହା ମଧ୍ୟରେ ମହାନଦୀରୁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥିବା ହାରାଖଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା ତଥା ଓଜନ ପ୍ରଭୃତିର ଏକ ବିଷଦ ବିବରଣୀ ଦେଇଛନ୍ତି । ୧୮୧୯ ମସିହାରେ ସମ୍ବଲପୁରର ରାଣୀ ୨୮୮ ଗ୍ରେନ୍ ଓ ୩୦୮ ଗ୍ରେନ୍ର ଦୁଇଖଣ୍ଡ ହାରା ପାଇଥିଲେ । ପୁଣି ଅନ୍ୟ ଏକ ବିବରଣୀ ଅନୁଯାୟୀ ସେଠାକାର ଇଂରେଜ ପ୍ରତିନିଧି ୮୪ ଗ୍ରେନ୍ର ଖଣ୍ଡିଏ ହାରା ସହିତ ୬୫୦୦୦ ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ଆଉ ଖଣ୍ଡିଏ ହାରା ସରକାରଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇଥିଲେ । (ସମ୍ବଲପୁର ଗେଜେଟିୟର-ପୃ- ୧୦) ଅତଏବ ହାରାର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ବଲପୁର ପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ଲୋଭାପୁ ଦୃଷ୍ଟି ଏବଂ ଦେଶୀୟ ଯୋଦ୍ଧାଙ୍କ ନାୟା ଦାବୀ ପାଇଁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ଥିଲା । ବୀରର ରକ୍ତ ପରାଧୀନତା ବରଦାଣ୍ଡ କରେ ନାହିଁ ।

ହାରାଖଣ୍ଡ ଛତ୍ରପତି ମହାରାଜ ବଳିଆର ସିଂହଙ୍କ ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଇଥିଲେ ରାଜପୁର ଓ ଖୁଣ୍ଟା ଜମିଦାର ଅନିରୁଦ୍ଧ ସାଏ । ତାଙ୍କର ଦୁଇପୁତ୍ର ମାଧବ ସିଂହ ଓ ରାଜ ସିଂହ । ମାଧବ ସିଂହଙ୍କ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ହୁଅନ୍ତି ଧର୍ମସିଂହ ଏବଂ ଧର୍ମ ସିଂହଙ୍କ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁତ୍ର ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅନ୍ୟ ୬ ଭାଇ ଥା’ନ୍ତି- ଉଦକ୍ତ ସାଏ, ଧୂବ ସାଏ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସାଏ, ଛବିକ ସାଏ,

ତଳକ ସାଧ ଓ ମେଡିନା ସାଧ । ଏମାନେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସପ୍ତରଥୀ ସମୂହ,
ତାଙ୍କ ସପ୍ତ ଶକ୍ତିର ସିଂହ ବଳ । ଇଂରେଜମାନେ ଜଣେ ବିଧବା ରାଣୀ
ମୋହନ କୁମାରୀଙ୍କୁ ସମ୍ବଳପୁର ରାଜ ସିଂହାସନରେ ବସାଇବା ଦ୍ଵାରା, ସୁରେନ୍ଦ୍ର
ସାଧକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଦାବୀକୁ କଠୋର ଭାବେ ଉପେକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ସ୍ଵାଭିମାନୀ
ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ବିପୁଳ ଜନମତ ଥିଲା ଓ ଅଞ୍ଚଳର ଜମିଦାରମାନେ
(କେତେକଙ୍କୁ ବାଦଦେଇ) ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ନିଃସ୍ଵାର୍ଥ ସହଯୋଗ କରି ସ୍ଵଦେଶୀ
ଶାସନ ପାଇଁ ବିଦ୍ରୋହ ଜାରି ରଖୁଥିଲେ । ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଅନ୍ୟ ଛ' ଭାଇମାନେ
ସର୍ବାଙ୍ଗକରଣରେ ଝାସ ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଇଥିଲେ ଜଣେ ଜଣେ
ମହାନ ବିପ୍ଳବୀ ଏବଂ ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ ମନରେ ତଡ଼ିତର ପ୍ରବାହ
ବୁଝାଇ ଦେବାରେ ଥିଲେ ସମର୍ଥ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପରି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ମାତୃଭୂମି
ମାଟିରେ ଚିର ଅମର ଶହୀଦ ହୋଇ ରହିଲେ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ବଲପୁରର
ଅନତିଦୂର କୋଦପାଲି ଗାଁରେ ଛବିକ ସାଧକ ଅମର ସ୍ମୃତି ଜାଗରିତ ରହିଛି ।
କୁଆଁର ପୁନେଇଁ ରାତିରେ ଗଣ୍ଡ ଓ ଗୋଡ଼ ଜାତିର ଝିଅମାନେ ଚକ୍ରାକାରରେ
ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ କୋଦପାଲି ଦାଣ୍ଡରେ ଗୀତ ଗାଇ ବୁଲନ୍ତି-

“ବୋଲେ ହୁଁ ତ, ବୋଲେ ହୁଁ ତ,

ଭଲି, ଭଲି, ଭଲି

ଛବିକବାବୁକୁ ବାଜିଲା ଗୁଲି

କୋଦପାଲି ମଝା ଖୁଲି”

ଛବିକ ସାଧ ଇଂରେଜ ସୈନ୍ୟଙ୍କ ଗୁଳିରେ କୋଦପାଲି ଗାଁରେ ନିହତ
ହୁଅନ୍ତି । ଶହୀଦର ସ୍ଵାରକା ଭାବେ ଏକ ଲମ୍ବା ପଥର ଗାଁ ମଝି ଦାଣ୍ଡରେ
ପୋତା ହୋଇ ରହିଛି ଏବଂ ଗାଁ ଝିଅ ଭୁଆସୁଣୀମାନେ ତା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ
ଘୂରି ଛବିକ ସାଧକ ତ୍ୟାଗକୁ ସ୍ମରଣ କରି ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂତ ମନରେ ଗୀତଗାନ
କରନ୍ତି । ବଡ଼ ସ୍ମୃତି ମଧୁର ସେ ଲୋକ ସଂଗୀତ ।

(କୁମାର ପୂର୍ଣ୍ଣମାର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଧୌତ ରଜନୀରେ ମୁଁ କୋଦପାଲି
ଗାଁରେ ରାତ୍ରଯାପନ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛି ଏବଂ ସମ୍ବଲପୁରରେ ସାଧ
ପରିବାର ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ମୋ ମନରେ ଗଭୀର ରେଖାପାତ କରିଛି)

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଧକ ବୀରତ୍ଵ କେବଳ ରାଜନୀତିକ ସଂଘର୍ଷରେ ସୀମିତ
ନଥିଲା । ତାଙ୍କ ଅସାମ ସାହସକିତାର ମଧ୍ୟ ପରିଚୟ ମିଳେ ବାରପାହାଡ଼
ହିଂସ୍ର ବନ୍ୟଜନ୍ତୁମାନଙ୍କୁ ମୁକାବିଲା କରିବାରେ । ତାଙ୍କର ଏହି ଦିଗଟି ପ୍ରତି
ଗବେଷକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ନାହିଁ । ସେ ଯେପରି ସାହସୀ ସେଇପରି

ସହୃଦୟବାନ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ମୋ ଦ୍ଵାରା ଲୋକମୁଖରୁ ସଂଗୃହିତ ଦୁଇଟି କାହାଣୀର ଅବତାରଣା କରୁଛି-

ବୃକ୍ଷଲତା ପଥର ପରିବେଷିତ ଦେବ୍ରାଗଡ଼ର ‘ବାରବନ୍ଧରା’ ଗୁମ୍ଫା । ଏହାକୁ ଏକ ଦୀର୍ଘ ସୁଡ଼ଙ୍ଗ କହିଲେ ବୋଧେ ଠିକ୍ ହେବ । ସୁଡ଼ଙ୍ଗଟି ଏବେ ହେଟାବାଘ, ଚିତାବାଘ, ଭାଲୁ, ସାପ, ସାଏମୂଷାମାନଙ୍କ ଅଭୟ ବାସସ୍ଥଳୀ ବନିଛି । ବହୁତ ବାହୁଡ଼ିମାନେ ମଧ୍ୟ ବସା ବାସିଛନ୍ତି । ମୁଁ ଏହାକୁ ଅନେକ ଥର ଦେଖିଛି । ଏହାର ଲମ୍ବ ପ୍ରାୟ ୩୦୦ ଫୁଟ ହେବ । ମୋର ଶିକାରୀ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ ସହିତ ମୁଣ୍ଡରେ ହେଡ଼ ଲାଇଟ୍, ହାତରେ ଟ୍ରିଗ୍ଗରଠା ବନ୍ଧୁକ ଧରି ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିଛି ଖୁବ୍ ସତର୍କତାର ସହିତ । ସୁଡ଼ଙ୍ଗର ଶେଷ ଭାଗରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେଲେ କିଛିବାଟ ଠିଆ, କିଛିବାଟ ଆଣ୍ଡୋର ଆଉ କିଛି ବାଟ ପେଟେଇ ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଥରେ ଗୋଟିଏ ବୟସ୍କ ଭାଲୁ ସହିତ ଭେଟ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଭିତରେ ପ୍ରକାଶ ପଥରମାନ ଅଛି । ଭାଲୁ ରାତିରେ ବାହାର ବୁଲି ଦିନବେଳରେ ଏଠାରେ ବିଶ୍ରାମ ନିଏ । ଭାଲୁ ଆମକୁ ଦେଖି ପଥର କଡ଼େ କଡ଼େ ବାହାରକୁ ପକାଇଲା । ଆକ୍ରମଣ କରିବାର ଆଚରଣ ଦେଖି ନଥିଲୁ ତାଠି । ସମ୍ଭବତଃ ଭାଲୁ ହିଁ ଥିଲା ଅଣ୍ଡିରା । ଏଭଳି ଅନ୍ଧାରିଆ ଲଟାଛଟା ପଥର ଖୋଲ ଜାଗାମାନଙ୍କରେ ମାଛ ଭାଲୁ ଛୁଆ ଦେଇଥାଏ । ହେଡ଼ ଲାଇଟ୍‌ର ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଆଲୋକ ସୁଡ଼ଙ୍ଗସାରା ବିଛାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଭାଲୁ ଶାବକ ଆମ ନଜରକୁ ଆସି ନଥିଲା । ଆଉ ଥରେ ଗୋଟିଏ ହୁଣ୍ଡାକ ଓ ଗୋଟିଏ ଅଜଗର ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଭିତରେ ନିର୍ଜନବାସ କରୁଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲୁ । ପୁଣିଥରେ କେତୋଟି ନାଗବତ୍ସା ବୁଲୁଥିବାର ଦେଖି ମା’ ନାଗୁଣୀକୁ ଠାବ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲୁ । ନାଗ ଛୁଆଗୁଡ଼ିକ ଅଳ୍ପଦିନ ହେବ ଅଣ୍ଡାରୁ ଉତ୍ତରିଥାନ୍ତି । ଲାଇଟ୍ ପଡ଼ିବା ମାତ୍ରେ ପଣା ତୋଳି ଠିଆ ହେଲେ । ସମ୍ଭବତଃ ନାଗୁଣୀ ଶାବକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆହାର ଅନ୍ୱେଷଣରେ ବାହାରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲା । ଜାଣିଥିଲି, ସାପ ନିର୍ଜନ ଅନ୍ଧାରିଆ ଖୋପରେ ଅଣ୍ଡା ଦେଇ ପାଖରେ ରହେ ନାହିଁ । ୧୮ ଦିନରୁ ୨୧ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଅଣ୍ଡାରୁ ଛୁଆ ବାହାରନ୍ତି ବାୟୁ ମଣ୍ଡଳରୁ ଆର୍ଦ୍ରତା ଓ ଉଷ୍ମତା ସଂଗ୍ରହ କରି । ସାପଛୁଆ ଗୁଡ଼ିକର ଖୁବ୍ ପାଖକୁ ମୁଁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲି । ସେମାନଙ୍କୁ ମାରିବାର ବା ଧରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନଥିଲା । ଆଉ ଥରେ ଗୋଟିଏ ବୃହଦ୍‌କାୟ ଡାମଣା ସାପ ଉପରକୁ ଚଢ଼ି ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ବାହୁଡ଼ିକୁ ଗିଳି ରହୁଥିବାର ଦୃଶ୍ୟ ଆମ ନଜରକୁ ଆସିଥିଲା । ଶିକାରୀ

ସାପକୁ ଦେଖି ବାହୁଡ଼ିମାନେ ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଭିତରେ ଇତସ୍ତତଃ ଉଡୁଥିଲେ । ସୁଡ଼ଙ୍ଗଟିରେ ଉଭୟେ ବିଷାକ୍ତ ଓ ଅବିଷାକ୍ତ ସାପ ବାସ କରୁଥିବାର ଜାଣି ପାରିଥିଲୁ । ଶ୍ଵାପତ ଓ ସରୀସୃପମାନେ ରହିବାକୁ ଏହା ଏକ ଉପଯୋଗୀ ସ୍ଥାନ ।

ଏଇ ବାରବଖରା ଗୁମ୍ଫାକୁ ପରିଷ୍କାର କରି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏ ତାଙ୍କ ଜାଙ୍ଗଲିକ ଡେରା ମେଲୁଥିଲେ । ଦ୍ଵାରି ଘାଟୀ, ପନ୍ଥ ଘାଟୀ, ପାହାଡ଼ ଶିରରଡ଼ା ଘାଟୀରେ ସାଏଙ୍କ ଅନୁଗାମୀ ଜଗି ରହିଥାନ୍ତି । ବାରବଖରା ସାଏଙ୍କର ଗୋପନୀୟ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ । ଟିକିଏ ଉପରକୁ ‘ଠେଲାର ବନ୍ଧ’ । ଅତୁର ଅତୀତରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପରେ କୌଣସି ଜଣେ ଫରେଷ୍ଟ ଗାର୍ଡ଼ଙ୍କ ନାମାନ୍ତ୍ରୀରେ ଜଙ୍ଗଲର ନାମ ‘ଠେଲାର ବନ୍ଧ’ ହୋଇଛି ବୋଲି ଜାଣିଲି । ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସୈନ୍ୟ, ସହଯୋଗୀ ଓ ଘୋଡ଼ାମାନେ ଏଠି ରହଣି ସମୟରେ ଠେଲାର ବନ୍ଧ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାନ୍ତି ତୃଷ୍ଣା ନିବାରଣ ପାଇଁ । ବନ୍ଧଟି ଏକ ମରୁଦ୍ୟାନ ସଦୃଶ । ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳରେ ଦେନ୍ତ୍ରୀଗଡ଼ ବନର ପଶୁ ଓ ପକ୍ଷିକୁକ ଜଳପାଇଁ ଠେଲାର ବନ୍ଧରେ ଅସୁମାରି ଭିଡ଼ ଜମାନ୍ତି ।

ଏକଦା ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାରବଖରା ଗୁମ୍ଫାରେ ଛାଉଣି ପକାଇଥିଲେ । ଘୋଡ଼ାମାନେ ପାଖରେ ବନ୍ଧାଥା’ନ୍ତି । ଏଠି ଘାସ ମିଳେ ନାହିଁ, କଅଁଳ ସବୁଜ ପତ୍ର ଓ ପ୍ରଚୁର ବାଉଁଶ ଝାଟି ଘୋଡ଼ାମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଖାଦ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଅଞ୍ଚଳଟା ଖାଲି ଜଙ୍ଗଲ ବାଉଁଶର ଅଗନା ଅଗନି ବନସ୍ତ । ଦ୍ଵାବା ବାଉଁଶ କ୍ଳବିତ ଥାଏ, ପର୍ବତ ମୂଳ ଜାଗାମାନଙ୍କରେ ଯାହା । ମଧ୍ୟାହ୍ନ ସମୟ । ଖରା ଦିନ । ଉଜ୍ଜାଙ୍ଗ ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଅଗ୍ନିବର୍ଷା ନିଦାଘ । ଅଶ୍ରୁ ପିଠିରେ ବସି ଉକ୍ତ ପର୍ବତ ଅତିକ୍ରମ କରି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାରବଖରାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ଦେହରୁ ସାମରିକ ପୋଷାକ ସାଞ୍ଜୁ ଓ ତ୍ରିଟେସ୍ ଉତାରି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ । ଶୁଣିଲେ ତାଙ୍କ ପ୍ରିୟ ଘୋଟକ ପଘାରୁ ପିଟିଯାଇ ଠେଲାର ବନ୍ଧ ଆଡ଼କୁ ଧାବିତ । ଏମିତିତ ସବୁଦିନ ସହିସ ଘୋଡ଼ାମାନଙ୍କୁ ଠେଲାର ବନ୍ଧକୁ ନେଇଯାଏ, ପାଖରେ ଚରାଏ, ଘୋଡ଼ାମାନେ ପେଟେ ପେଟେ ପାଣି ପିଅନ୍ତି, ପୁଣି ଡେରା ଶାବକୁ ଫେରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏମିତି ହଠାତ୍ ବନ୍ଧନରୁ ପିଟିଯାଇ ଠେଲାର ବନ୍ଧକୁ ବୋଡ଼ିବା ପ୍ରଥମ ଘଟଣା । ସହିସ ସତର୍କ ଘଣ୍ଟି ବଜାଇ ଘୋଡ଼ା ପଛେ ପଛେ ବୋଡ଼ିଲା । ମୁନିବର ପ୍ରିୟ ଘୋଡ଼ାକୁ ଛଗାଟେ ବିପଦ ମାଡ଼ି ବସିଛି । ସହିସ ହତଭୟ ହୋଇ ଚିତ୍କାର କରି ବୋଉଁ ଆସିଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପାଖକୁ ।

“କ’ଣ ହେଲା ?”

“ବାଘ” ।

“ଘୋଡ଼ା ?

“ଠେଲୀରେ”- ଭୟାର୍ ସ୍ଵରରେ କହିଲା ସହିସ ।

“ଘୋଡ଼ା କ’ଣ କରୁଛି ?”- ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନ

“ବେଳ ଉପରକୁ କରି ବାଘକୁ ଚାହିଁଛି ହଜୁର ।”

(ଏଠି ଘୋଡ଼ା ଓ ବାଘ ଉଭୟେ ଉଭୟଙ୍କର ଅତିହ୍ନା, ନୂଆ ଜାନୁଆର ଉଭୟେ ଦେଖୁଛନ୍ତି)

ଘଟଣାଟି ଜାଣି ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଧୈର୍ଯ୍ୟବ୍ୟୁତ ହେଲା । ସେ ଆଉ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବେ କ’ଣ ? ସେଇ ଅଇଁଠା ହାତରେ ତାର ବେଗର ଦୌଡ଼ିଲେ ଠେଲୀର ବନ୍ଧକୁ । ଦେଖନ୍ତି, ତାଙ୍କ ଘୋଡ଼ାକୁ ମହାବଳ ବାଘଟା ଘୋଷାରି ନେଉଛି ନିକଟସ୍ଥ ଗହନ ନଟା ଭିତରକୁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହାତରେ କୌଣସି ଅସ୍ତ୍ର ନଥିଲା । ଖାଇଲା ଜାଗାରୁ ଉଠି ଆସିଥିଲେ ଘୋଡ଼ାର ହାଲତ ଦେଖୁ ଆସିବା ପାଇଁ । ମନ୍ତ୍ରଣାକଣ୍ଠକୁ ଫେରି ଆସି ଧନୁତାର ଧରି ପିଛା କଲେ ଅଶ୍ଵହତା ମହାବଳ ବାଘକୁ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ବାଘ ଶିକାର ଧରି ବହୁ ଦୂରକୁ ଘେନି ନେଇଥିଲା । ବାଘ ତା ନିଜ ଓଜନର ଦୁଇଗୁଣ ମାଲ ଏପରି ଭାବେ ଟେକି ନିଏ ଯେ ଖାଇ ଖୋଇ, ପାହାଡ଼ ପଥର, ଗୋଡ଼ି ଗଛ କିଛି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ- ଗୋଟାଏ ଅପୂର୍ବ ଶକ୍ତି ତା ଦେହ ଭିତରେ ଲୁଚି ରହିଥାଏ- ଜଙ୍ଗଲର ସୁନ୍ଦରୀୟ ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ କାରୁ କରିନିଏ, ଠିକ୍ ଜଙ୍ଗଲ ଦୁର୍ବଳ ଜାଗାରେ ତା ପକ୍ଷୀ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଶକ୍ତ ଥାପଡ଼ିବି ଇତିବିଧି ଗଦାଭିତ୍ତି । ଅପରିସୀମ ଶିକାର କାଉଦା ତା’ର । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଆଉ ସମ୍ଭାବି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ବୀର ରକ୍ତ ଉତ୍ତପ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ପ୍ରବଣ ରାଗରେ ଜର୍ଜରିତ । ଏଭଳି ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ନିଷ୍ଠୁରି କରି ନିଅନ୍ତି, ସଂକଳ୍ପରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ଅନ୍ନ ଜଳ ଆହାର ସ୍ଵର୍ଗ କରନ୍ତି ନାହିଁ ଅଭାଷ ଫଳପ୍ରାପ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ନଚେତ ମାରିବି ମରିବି ପଣରେ ମନକୁ ଟାଣ କରିନିଅନ୍ତି । ସେ ଆଉ ଦେବାକୁ ନପେରନ୍ତି ଦୁରାଚାର ବାଘକୁ ଶେଷ ନକରି । ଏମିତି ଘୂରି ଘୂରି ଦେଖନ୍ତି ଗୋଟିଏ ଅର୍ଜୁନ ଗଛ ମୂଳେ ତାଙ୍କ ଘୋଡ଼ା ମରି ପଡ଼ିଛି । ତା ଦେହରେ କେଉଁଠି ହେଲେ କ୍ଷତଚିହ୍ନ ନାହିଁ । ବାଘ ନିଶ୍ଚୟ କେଉଁଠି ପାଖରେ ଲୁଚି ବସିଛି । ଯେ କୌଣସି ଉପାୟରେ ଦୁଷ୍ଟକୁ ସମୁଚିତ ବନ୍ଧୁ ନ ଦେଇ ସେ ସେଠାରୁ ଇଚ୍ଛେ ମଧ୍ୟ ଉଠିବେ ନାହିଁ । ଗୋଟେ ଚାନ୍ଦ୍ର ଶପଥରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇଗଲେ ।

ତାଙ୍କ ସହଚର ଅନୁଗାମୀମାନେ ବହୁ ବୁଝାଇଲେ । କିନ୍ତୁ ଅବୁଝା ଯୋଗାଳୁ ସହଚର ବୁଝାଇବ କିଏ ? ବଡ଼ ଜିଦ୍‌ଖୋର ତାଙ୍କର ପ୍ରକୃତି । କାହା କଥା ନ ଶୁଣି ସେ ସେଇଠି ଗଛ ଉପରେ ଜରି ବସିଲେ ହାତରେ ଧନୁତୀର ଧରି । ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ, ବାଘ ନିଶ୍ଚୟ ଶିକାର ପାଖକୁ ଫେରିବ ଏବଂ ଘୋଡ଼ାକୁ ଖାଇବ । ଯୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ତାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ସନ୍ଧ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଅବା ରାତି, କିମ୍ବା ରାତି ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ସ୍ଥାନ ନିରୋକ୍ତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଆଉ ହଲ୍ଲା ନ କରି ଡେରାକୁ ଫେରି ଯିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ଅନୁଗାମୀମାନଙ୍କୁ । ତାହା ହିଁ ହେଲା । ମଲା ଘୋଡ଼ାଟା ସେମିତି ପଡ଼ି ରହିଥିଲା ବୃକ୍ଷମୂଳେ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ଆସିଲା, ଚା'ପରେ ରାତି । ନିର୍ଜନ ନାରସ୍ତ୍ର ଅନ୍ଧକାର । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସେଇମିତି ଦୃଢ଼ଭାବେ ବୃକ୍ଷଟିରେ ସଜାଗ ରହିଥାନ୍ତି । ଅନ୍ଧାର ପକ୍ଷ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆକାଶରେ ବାଲୁକା ଜହ୍ନ ଭର୍ତ୍ତିକା ଅଧରାତି ପରେ । ବାଘ ଆସିବାର ସୂଚନା ନାହିଁ ।

ବାଘ ତା କ୍ଷୁଧାମୋଚନ ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଜରୁମାରିବା କିଛି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ, ନୁହେଁ ମଧ୍ୟ ଅସ୍ୱାଭାବିକ । କିନ୍ତୁ ଏଠି ନୂଆକଥା ହେଉଛି ଘୋଡ଼ା । ଘୋଡ଼ା ଏକ ଗୃହପାଳିତ ଚୂଣ୍ଡାଭୋଜୀ ପଶୁ, ଜଙ୍ଗଲ ତା'ର ବାସ ନୁହଁ । ବଣ ରାଇଜରେ ଏପରି ଏକ ନୂତନ ଜୀବ ଦେଖି ବାଘ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବ । ସେଇପରି ଘୋଡ଼ା ଆଖିରେ ବାଘ ମଧ୍ୟ ଏକ ନୂଆ ପ୍ରାଣୀ । ଏପରି ବିପୁଳ ଜୀବଟିଏ ସେ କେବେ ଦେଖି ନାହିଁ; ଅତଏବ ତା'ର ଉତ୍କଣ୍ଠା ହୋଇଥିବ, ନୂଆ ଜୀବ ସହିତ ଦୋଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ତା ପାଖକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିବ ଧୀରେ ଧୀରେ । ସେ କିପରି ବା ଜାଣିବ ଯେ ଯେଉଁ ସବୁଜ ଜରୁଟିକୁ ସେ ଦେଖୁଛି, ସେ ନିରାହ ନ ହୋଇ ଏକ ନୃଶଂସ ଖାଦ୍ୟକ ? ଖାଦ୍ୟ କିନ୍ତୁ ଏମିତି ବୃହତ୍ ଜୀବ ସହଜ ଭାବେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା ଦେଖି ପରମ ଆନନ୍ଦରେ ଝାମ୍ପି ପଡ଼ିଥିବ । କେତେ ବୋକା ଆଉ ବୁଲୁ ଏ ଘୋଡ଼ା ଜାତିଟା ! ଜାଣି ଜାଣି ସିନା ମରଣକୁ ବରଣ କରିନେଲା ! ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଦୁଃଖ, ଯେଉଁ ଘୋଡ଼ାଟିକୁ ବାଘ ମାରିଲା, ସେ ତାଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟ ଓ ବିଶ୍ୱସ୍ତ; ତାକୁ ତାଲିମ ଦେଇଥିଲେ, ଯୁଦ୍ଧ କୌଶଳରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ କଥା ଶିକ୍ଷା କରି ନେଇଥିଲା । ତା ଭଳି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଘୋଡ଼ା ପସନ୍ଦ କରିବା ସମୟ ସାପେକ୍ଷ- ବିନା ଅଶ୍ୱରେ ସେ ଅଥର୍ବ ହୋଇଯିବେ, ବ୍ରିଟିଶ ରାକ୍ଷସଙ୍କୁ ମୁକାବିଲା କରିବେ କେମିତି ?- ଏମିତି ଅନେକ ଦୁଃଖିତା

ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଆକ୍ରାନ୍ତ କରିଥିଲା ସେଇ ରାତିରେ ବୃକ୍ଷଟିରେ ଉଡ଼ାଇର ରହି ବାଘକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବା ସମୟରେ ।

ଆକାଶରେ ଭସା ଜହ୍ନ ଓ ଚଲା ବଉଦ ମଧ୍ୟରେ କୁଟକାକି ଖେଳ ଚାଲୁ ରହିଥିଲା । ରାତିର ଧରା ଓ ତରା ନିକଟତର ହୋଇ ଗୋପନ କଥାରେ ମଜିଥିଲେ । ଘୋଡ଼ା ବିଷୟରେ ଅନୁଶୀଳନ କରୁ କରୁ ପତ୍ର ପାଳ ଦେଇ ତଳେ ବିଛୁରିତ ଜହ୍ନାଲୋକରେ ଏକ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଛାଇ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପାରିଲେ ଜାଗ୍ରତ ସୁରେନ୍ଦ୍ର । ସେଇ ଛାଇକୁ ତତ୍ତ୍ଵଶୀର୍ଷ ଧନୁରେ ଗୁଣ ଚଢ଼ାଇ ତାର ବିନ୍ଦିଲେ । ତାର ବାଘର ବକ୍ଷ ଭେଦକଲା ଏବଂ ଗୋଟେ ହେଷାଳ ଛାଡ଼ି ବୁଦା ଭିତରକୁ କୁଦା ମାରିଲା । ତା'ପରେ ସବୁ ନୀରବ, ନିଃସ୍ଵୟ ।

ସକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ । ଲକ୍ଷ୍ୟଭେଦ କରିଛି ତାଙ୍କ ବାଣ । ତାରରେ ବିଷ ଅଛି ଏବଂ ବାଘର ମୃତ୍ୟୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ । ତଥାପି ବାଘ ଯଦି ନ ମରି ଘାଏଲା ହୋଇଥାଏ, ସେ ବୃକ୍ଷରୁ ଓହ୍ଲାଇବା ବୁଦ୍ଧିମାନ କାମ ନୁହେଁ । ଏଥର ଅଣ୍ଟା ସକ୍ଷ୍ମ ବୃକ୍ଷରେ ବସି ରହିଲେ । ପୂର୍ବ ଆକାଶରେ କୁଆଁତାରା ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଉଠିଲା । ସକାଳ ଆସିଲା ତା ଚିରାଚରିତ ଦୁଙ୍ଗରେ । ବଣ କୁକୁଡ଼ାମାନେ ରାବିବାକୁ ଛାରିଲେ । ମୟୂର ମୟୂରାମାନେ ଡାକ ଛାଡ଼ିଲେ । ଅପରପକ୍ଷେ କୁମ୍ଭାରୁଆ ତା କଣ୍ଠ ସଙ୍ଗାତ ମେଲିଲା । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପର୍ତ୍ତା ହେବାରୁ ସତର୍କତାର ସହିତ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଗଛରୁ ଓହ୍ଲାଇଲେ । ବୁଦା ଭିତରକୁ ନିରେଖି ଦେଖନ୍ତି ସେଠି କିଛି ନାହିଁ । ବାଘଟା ତେବେ ଗଲା କେଉଁଆଡ଼େ ? ଛାଉଣି ଆଡୁ ବର୍ଣ୍ଣାଧାରୀ କେତେଜଣ ସାହସୀ ସୈନ୍ୟ ଆସୁଥିଲେ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଗତ ରାତିରେ ପାହାନ୍ତି ପହରକୁ ବାଘ ହେଷାଳ ଶୁଣିଛନ୍ତି । ବାଘ ଶରବିକ୍ଷ ହୋଇଥିବାର ଅନୁମାନ କରିଥିଲେ । ଏବେ ସମସ୍ତେ ମିଶି ଆହତ ବାଘକୁ ଠାବ କରିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ରକ୍ତଧାର ଦେଖିଲେ ଏବଂ ଧାରକୁ ଅନୁସରଣ କରି ଅଗ୍ରସର ହୁଅନ୍ତେ ମଲା ବାଘକୁ ଦେଖି ସମବେତ ଭାବେ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଵରରେ କହି ଉଠିଲେ- ସୁରପତି ଇନ୍ଦ୍ରକର ଜୟ । ଧନ୍ୟ ରାଜନୂକର ସାହସ ।

ମୃତ ବାଘଟିକୁ ସେମାନେ ଘୋଷାରି ଘୋଷାରି ମଲା ଘୋଡ଼ା ପାଖକୁ ଆଣିଲେ ଏବଂ ଉଭୟଙ୍କର ଚମତା ଉଭାରି ରଖିଲେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଶିଶୁାସିତ ବାସଗୃହରେ ବହୁ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଘ ଓ ଘୋଡ଼ା ଚମତା ଘର କାନ୍ଦରେ ବିସ୍ଫୁଟ ଭାବେ ଚଲା ହୋଇ ରଖା ଯାଇଥିଲା । ଘଟଣାଟି ଶୁଣିଥିବା ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଧକ ପୁତ୍ର ମିତ୍ରଭାନୁ ସାଧକ ନାତିକଠାରୁ । ମିତ୍ରଭାନୁ ଅବଶ୍ୟ ନିଃସନ୍ତାନ

ଥିଲେ । ଏକ ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏବେବି ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବାସଗୃହ ଶିଶୁରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଆଖି ଘର । ଅବଶ୍ୟ ପୂର୍ବ ବାସଗୃହର ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଛି । ପୂର୍ବଗୃହର ଇଶ୍ଵାବଶେଷକୁ ପୁନର୍ଜୀବିତ କରିଛନ୍ତି ଦାୟାଦମାନେ । ମିତ୍ରଭାନ୍ନଙ୍କ ନାତି ପଟ୍ଟନାୟକମାନେ ସାଧ୍ୟ ଚାଷବାସ କରି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରୁଛନ୍ତି ।

ମୋର ଝାଉସୁଗୁଡ଼ା ରହଣି କାଳରେ ଶିଶୁ (ଏବେ ଏହାର ନାମ ବାବୁଶିଶୁ) ବହୁବାର ଯାଇଛି । ଝାଉସୁଗୁଡ଼ା ଠାରୁ ବବୁଶିଶୁ ୧୭ କି.ମି. ଦୂର । ତାଙ୍କର ଆତିଥ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ଅନେକ ଥର । ବାବୁଶିଶୁ ପାଖରେ ସିଂଘେଇ ପାଲି, ଚଟାମୁରା, ଚକାବିରା, ଭୂରସୁନ, ଚକ୍ରାମାଳ, ସପ୍ତନେ ଯେଉଁ ଗାଁ ଗୁଡ଼ିକୁ ହୀରାକୂଟ ଜଳ ଉତ୍ସାରର ବର୍ଷିତ ଜଳରାଶି ସର୍ଣ୍ଣ କରିଛି ଏବଂ ଶୀତ ଋତୁରେ ଅନେକ ବହିରାଗତ ବିରଜ ଜଳ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ବାର୍ଷିକ ସମାରୋହ ହୁଏ । ପ୍ରେମଙ୍କର ପକ୍ଷୀ ଶିକାର ବେଶ୍ ଜମେ ଏଠି । ସିଏ ମଧ୍ୟ ଭାଗ ନିଅନ୍ତି ଆତିଥ୍ୟର ପ୍ରତିଦାନ ସ୍ଵରୂପ । ସେ ଯେ ଜଣେ ମହାନ ବୀରର ଦାୟାଦ ଚିକିତ୍ସ ହେଲେ ଜଣା ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଶହୀଦର ଅର୍ଥ ବୁଝିବାକୁ ତାଙ୍କର ହୁ ନଥାଏ । ଦେଶର ଜଣେ କୃଷିଜୀବୀ ନାଗରିକ- ଚାଷବାସ ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ । ତାଙ୍କ ଘରେ ଅତିଥି ହୋଇଥିବା ସମୟରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମାରିଥିବା ବାଘ ଓ ଘୋଡ଼ାଚମଡ଼ା କୁଆଡ଼େ ଗଲା ବୋଲି ପଚାରିଥିଲି । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ସେ କେବେ ଦେଖି ନାହାନ୍ତି । ରାମପୁର ଜମିଦାର ଦୁର୍ଯ୍ୟାସିଂହ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କଲେ ନାହିଁ । ନିଜ ସ୍ଵାର୍ଥସାଧନ ପାଇଁ ସେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବିଷୟରେ ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କୁ ଗୁପ୍ତ ତଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଦୁର୍ଯ୍ୟାସିଂହଙ୍କ କୁକାର୍ଯ୍ୟରେ କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ରାମପୁର ଆକ୍ରମଣ କରି ସେଠାକାର ଦୁର୍ଗକୁ ଧ୍ଵଂସ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜମିଦାର ଓ ତାଙ୍କ ପୁତ୍ରକୁ ନିହତ କରନ୍ତେ ଇଂରେଜ ସେନା ଖବର ପାଇ ଆକ୍ରମଣ କରନ୍ତି ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସେନା ଉପରେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ସାନ ଭାଇ ଉଦ୍ଧତ ଗିରଫ ହୋଇ ହଜାରାବାର ଜେଲ୍‌ରେ ବନ୍ଦୀ ହୁଅନ୍ତି । ପୁଣି ଅବଶ୍ୟ ସେ କାରାମୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ୧୮୫୭ ସିପାହୀ ବିଦ୍ରୋହର ବୀର ପାଇକମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ କାରାରୁଦ୍ଧ କାଳରେ ତାଙ୍କର ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର, ଧନୁତୀର, ଖଣ୍ଡା ଓ ଅଶ୍ଵାଦି ଇଂରେଜମାନେ ହରଣଚାକ କରି ନେଇଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆସବାବପତ୍ର ଲୋଭୀ ଇଂରେଜ ହାକିମ ଓ ପ୍ରଶାସକମାନେ ଆତ୍ମସାର କରିଥିଲେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅନେକ ବାଘ ମାରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ବାଘ ଚମଡ଼ା ତାଙ୍କ ପାଖେ ଆଉ

ନଥିଲା । ହଜାରାବାର ଜେଲରୁ ମୁକୁଟି ଆସିବା ପରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଏକପ୍ରକାର ସର୍ବସ୍ବାତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଦୀର୍ଘ ୧୩ ବର୍ଷର କାରାଦଣ୍ଡରେ ତାଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ତଥା ଶାରୀରିକ ମେରୁଦଣ୍ଡ ଭୁଷ୍ଟି ପଡ଼ିଥିଲା । ତଥାପି ତାଙ୍କର ଅସାମ ମନୋବଳ ଓ ପ୍ରଗାଢ଼ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଫଳରେ ସେ ପୁଣି ଜାଗି ଉଠିଲେ । ଦେଶୀୟ ଜମିଦାର ମାନଙ୍କୁ ସଂଘଠିତ କରି ପୁନର୍ବାର ବିଦ୍ରୋହର ବହି ପ୍ରକୃତିତ କଲେ । ବିଦ୍ରୋହ ଚାଲୁ ରହିଲା ୧୮୬୬ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ବରଂ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବିଶ୍ୱାସଯାତକତା କରାଯାଇ ପୁନର୍ବାର ତାଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରାଗଲା । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଶ୍ୱାସଯାତକତାର ପ୍ରବାଦ ଲୋକମୁଖରେ ଗୁପ୍ତରିତ । ବରଗଡ଼ ଅଞ୍ଚଳର ଦୟାନିଧି ନାମଧାରୀ ମଦରାଟି ମାଲିକ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରି ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁଗାମୀ ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଇଷ୍ଟଇଣ୍ଡିଆ କମ୍ପାନୀ ‘ଠାବରା’ ଗାଁର ଜାଗିରପଟା ଦାନ କରିଥିଲେ । ତାହାକୁ ଅତ୍ୟାପି ‘ନିମକ ହାରାମ’ ପଟା ବୋଲି ବୋଲାଯାଏ । ମଣିଷ ଇତିହାସରେ ବୀରତ୍ୱ ଓ ସାହସିକତାର ଯେପରି ପଟାନ୍ତର ନାହିଁ ସେଇପରି ବିଶ୍ୱାସଯାତକତା ଓ ଚକ୍ରାନ୍ତର ମଧ୍ୟ ସୀମା ନାହିଁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କ ଜୀବଦକ୍ଷାରେ ଅସାମ ବୀରତ୍ୱର ପରାକାଷ୍ଠା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ପାରିଥିଲେ ହେଁ ଅନେକ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଓ ବିଶ୍ୱାସଯାତକତାର ଶିକାର ହୋଇ ଶେଷ ଜୀବନ କାରାଗାରର ହା ହୁତାଶରେ ବିତାଇ ଶେଷନିଃଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ ।

ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଆଉ ଏକ ଚକ୍ରାନ୍ତର ନମୁନା ହେଉଛି ତଦାନିତନ ବଳାଙ୍ଗାର ରାଜା ପୃଥ୍ୱୀରାଜ ସିଂହ । ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାର୍ଥ ପରାୟଣ ତଥା ଉଦୟାତ ହୋଇ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଶୁଭ ଦୃଷ୍ଟି ଆଶାରେ ଆତ୍ମରକ୍ଷା ଆହ୍ୱାନ କ୍ରମେ ଉଦ୍ଧତ ସାଧକୁ ଧରାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଇଂରେଜମାନଙ୍କୁ ଗୁପ୍ତ ସମାଦ ପଠାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଗନ୍ଧରା ଯୋଗୁଁ ଉଦ୍ଧତ ସାଧ ଇଂରେଜ ସୈନ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗିରଫ ହେବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା । ଯୋଦ୍ଧା ଉଦ୍ଧତ ସାଧ ଓଡ଼ିଶାର ଶେଷ ସୀମା ସୋହେଲା ତହସିଲ ଅନ୍ତର୍ଗତ ‘ସିଙ୍ଗଡା ଘାଟ’ର ସୀମାନ୍ତ ସୁରକ୍ଷା ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥାନ୍ତି । ନାଗପୁର-ରାୟପୁର ଆଡୁ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଫଉଜକୁ ପ୍ରତିରୋଧ ଓ ପ୍ରତିହତ କରିବା ତାଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ । କିନ୍ତୁ ବଳାଙ୍ଗାର ରାଜା ପୃଥ୍ୱୀରାଜ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନ ପାଇଁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଶୁଭଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଧତ ସାଧକୁ ଯୁଦ୍ଧ କୌଶଳର ଗୁପ୍ତତା ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକାଶ କରି ଦିଅନ୍ତି । ଫଳତଃ ଉଦ୍ଧତଙ୍କ ସହିତ ସାମରିକ ମୁକାବିଲାରେ ଉଦ୍ଧତ ବନ୍ଦୀ ହୁଅନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ନାଗପୁର ଜେଲକୁ ନେବା ପୂର୍ବରୁ ବନ୍ଦୀ ଉଦ୍ଧତ ବ୍ରିଟିଶ୍

ସେନାଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରନ୍ତି ଥରେ ରାଜା ପୃଥ୍ବୀରାଜଙ୍କ ସହିତ ସୌଜନ୍ୟ ସାକ୍ଷାତ ପାଇଁ । ଅସ୍ତ୍ରଧାରୀ ସିପାହୀମାନଙ୍କ କତା ଜରୁଆବ ଭିତରେ ଉଦ୍‌ବିତ ପୃଥ୍ବୀରାଜଙ୍କୁ ଭେଟନ୍ତି । ତାଙ୍କ ହାତରେ ଧରିନେଲେ ନାରିକେଳ ଆକାରର ଏକ ଗୋଲ ପଥର । ଉଦ୍‌ବିତ ବଳାଙ୍ଗାର ରାଜାଙ୍କୁ ଯଥା ସମ୍ମାନ ପୂର୍ବକ କହନ୍ତି-“ମହାରାଜ, ଆପଣ କ୍ଷତ୍ରିୟ ଜୁକରେ ଜନ୍ମ ଏବଂ ମୁଁ ମଧ୍ୟ । ଆମେ ଉଭୟେ ସ୍ୱଦେଶୀ, ସମଗୋତ୍ରୀ । ସାମାନ୍ୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ଲାଜସ୍ୟା ଚରିତାର୍ଥ ପାଇଁ ମାତୃଭୂମିର ଜଣେ ବଂଶୀୟ ଲାଭକୁ ବିଦେଶୀ ବ୍ରିଟିଶମାନଙ୍କ ହାତରେ ଟେକି ଦେଇ ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା ଓ କାପୁରୁଷତାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଇତିହାସ ଆପଣଙ୍କୁ କ୍ଷମା ଦେବନାହିଁ ।” ଏହା କହି ଉଦ୍‌ବିତ ହାତରେ ଧରିଥିବା ପଥରକୁ ନାରିକେଳ ଭଳି ଭୂଇଁରେ ପିଟି ଚୂର୍ଣ୍ଣ ବିଚୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଦେଇଥିଲେ । ଏହି ଅବସରରେ ପୃଥ୍ବୀରାଜଙ୍କୁ ଅଭିଶାପ ଦେଇ କହିଥିଲେ-“ତୁମ ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା ଓ ଦେଶଦ୍ରୋହୀ ଗୁଣ ଯୋଗୁଁ ତୁମ ସିଂହାସନରେ କେହି ଉରୋଧାଧାରୀ ହୋଇ ରହିବେ ନାହିଁ ।” ପ୍ରକୃତରେ ଦେଖାଯାଏ, ପୃଥ୍ବୀରାଜ ନିଃସତୀନ ହୋଇ ରହିଲେ । ମୃତ୍ୟୁପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱଜନ୍ମିତ କୌଣସି ଶିଶୁ କୋଳମଣ୍ଡନ କରି ନଥିଲେ । ଶେଷରେ ସେ ସିଂହାସନ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ସ୍ପଦେଇକକା ରାଜ ପରିବାରରୁ ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ମାତ୍ର । ପୃଥ୍ବୀରାଜ ପରେ ଅବଶ୍ୟ ଅନୁତପ୍ତ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ କୁଡ଼ୁଳୀ ସର୍ବଗ୍ରାସୀ ଇଂରେଜ ପଡ଼ଜ ତାଙ୍କୁ କବଳିତ କରି ସାରିଥିଲା । ଘର ଶତ୍ରୁ ବରଦାସ୍ତ ଯୋଗ୍ୟ, ବାହ୍ୟ ଶତ୍ରୁ ସର୍ବଦା ବର୍ଜନୀୟ । ଉକ୍ତ ପ୍ରବାଦଟି ଲୋକମୁଖରେ ଏବେବି ପ୍ରଚାରିତ । ମୋର ଗସ୍ତ କାଳରେ ମୁଁ ଲୋହାରଝାଟି, ବଞ୍ଜାରୀ, ଲମ୍ବୁପାଲିର ବୃଦ୍ଧଜନମାନଙ୍କ ଠାରୁ କାହାଣୀଟି ଏକାଧିକବାର ଶୁଣିଛି । ଲୋକାଚାରରେ ଦେଶଭକ୍ତିର ନମୁନା ଭୁଲପୁର ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ବୀରତ୍ୱ ଓ ମହାନୁଭବତା ସଂପର୍କରେ ଆଉ ମଧ୍ୟ ଏକ ରୋମାଞ୍ଚକର କାହାଣୀ ଶୁଣାଯାଏ । ତାଙ୍କ ବାସସ୍ଥାନ ଖିଣ୍ଡା ଗ୍ରାମରୁ ସେ ଘୋଡ଼ାରେ ମହାନଦୀ ଘାଟ ପାର୍ ହୋଇ ସିଙ୍ଗାବଗା, ସିଂଘେଇପାଲି, ଗୁଜାପାହାଡ଼ ଦେଇ ଗୁପ୍ତ ମନ୍ତ୍ରଶାଳୟ ଦେବ୍ରୀଗଡ଼ ଯାତ୍ରା କରନ୍ତି ରାତିକାଳରେ । ଦିନରେ ଯିବାକୁ ବାରଣ କରନ୍ତି କାରଣ ଇଂରେଜ ଶାସକ ତାଙ୍କ ପଛରେ ରାଜ୍ୟ ସାରା ଗୁପ୍ତଚର ଖଞ୍ଜିଥାନ୍ତି । ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ଘୋଡ଼ା ପିଠିରେ ଚଢ଼ି ମଶାଲ ଧରି ତାଙ୍କର ନିଶାଭିଯାନ ହୋଇଥାଏ । ଏମିତି ଥରେ ଯାଉ ଯାଉ ବାଟରେ ଦେଖନ୍ତି ଜଣେ କ୍ରନ୍ଦନରତା ବୃଦ୍ଧା । ଭୂଇଁରେ ମୁଣ୍ଡ ପିଟି କାନ୍ଦୁଛି ।

“କଣ ହୋଇଛି ମାଉସୀ ?”

“ବୁଆରେ ମୋର ପୁଅକୁ ବାଘ ଖାଇଲା ।”

“କେବେ ?”

“ଏ ଜାଗାରେ ମୋର ଆଉ କେଉଁ ନାଉନରେ ବୁଆ । ଇ ମୋତେ ପୋଷୁଥିଲା । ମୁଁ କେ ଆଉ କେ ପୋଷୁବ ? ଖାଇବାକେ ଦେବ ? ମୁର୍ଦ୍ଦା ମରମିରେ ବୁଆ...”

ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସାମନାରେ ରାଜ୍ୟର ଗରିବ ପରିବାରଟିଏ ବାଘ ଦ୍ଵାରା ସର୍ବସ୍ଵାତ୍, ବିପନ୍ନ । ବୁଢ଼ୀ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଦୟା ହେଲା । ବଣର ବାଘ ତା ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର କାରଣ । ଦୁଷ୍ଟ ବାଘକୁ ମାରିବାକୁ ଇ ହେବ ଏ ଅଞ୍ଚଳରୁ, ଲୋକଙ୍କୁ ବିପତ୍ତିରୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ- ରାଜାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ସର୍ବିତେଜରେ ଜଳୁଥିବା ମଶାଲକୁ ଗୋଟିଏ ହାତରେ ଧରିଲେ ଓ ଅନ୍ୟ ହାତରେ ଖଣ୍ଡା । ପଛେ ପଛେ ତାଙ୍କର ଅନୁଗାମୀ । ରାତି ସାରା ମଣିଷଖିଆ ବାଘକୁ ଖୋଜିଲେ । ବାଘର କୌଣସି ପରା ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଶବକୁ ପାଇଲେ ସାମାଜିକ ପ୍ରଥା ଅନୁଯାୟୀ ଶୁଖିକ୍ରିୟା ହେବା କଥା । ତହିଁ ପରଦିନ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ ଜଙ୍ଗଲ ଖୋଜା ଚାଲିଲା ବ୍ୟାପକ ଭାବେ, କିନ୍ତୁ ଶବ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅଧାପଡ଼ାରିଆ କାମ କରି କେବେ ଛାଡ଼ି ପକାନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଜିତି- ବାଘର ସନ୍ତାନ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ନଚେତ ଆଉ ଏଠୁ ଉଠିବେ ନାହିଁ । ବାଘ ମୁହଁରେ ମଣିଷ ମାଂସ ଲାଗିଛି । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ପୁଣି ମଣିଷ ମାରିବ । ବେଳ ରତରତ । ଏମିତି ବାଘକୁ ଖୋଜିଲା ବେଳେ ତାଙ୍କ ଅନୁଚର ମଧ୍ୟରୁ ଜଣକୁ ବାଘ ଅତର୍କିତ ଆକ୍ରମଣ କରି ବସିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହାତରେ ଥିଲା ଧନୁତୀର । ସେ ସହସା ବାଘକୁ ତୀର ଦିଶିଲେ । ବିସ୍ମାନ୍ତ ତୀର ତା’ର ବକ୍ଷ ଭେଦକଲା । ପରେ ପରେ ଆଉ ଏକ ତୀକ୍ଷଣ ତୀର । ବାଘ ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନରେ ତା ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ିଯାଇ ଖବୁରେ ତା ମୁଣ୍ଡକୁ ଟିକ୍ ଟିକ୍ କରି ଦେଇଥିଲେ । ବୁଢ଼ୀର ପୁଅ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ମିଳିଥିଲା ପୁତ୍ରହତ୍ୟା ବାଘର ମୃତଦେହ । ତାକୁ ଟେକି ଆଣି ବୁଢ଼ୀକୁ ଉପହାର ଦେଲେ । ଅସଥାରେ ନିରାହ ଜନକ ଜୀବନ ନାଶ କରିଥିବା ଦୁଷ୍ଟ ଦୁର୍ବର ପଶୁକୁ ସମୁଚିତ ଦଣ୍ଡ ଦେଇ ପାରିଥିବାରୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସନ୍ତୋଷ ଲଭିଲେ । ହେଲେ ହତଭାଗା ବୁଢ଼ୀ ବଞ୍ଚିବ କିପରି ? ତା’ର ଭରଣପୋଷଣ ଦାୟିତ୍ଵ ନେବ କିଏ ? ମହାନୁଭବ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନିଜ ଅଙ୍ଗୁଳିରୁ ମୁଦିଟିଏ କାଢ଼ି ବୁଢ଼ୀକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ ଏବଂ ତା’ର ଭରଣପୋଷଣ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଗାଁ ମଧ୍ୟ ଦାନକଲେ । ସେଇ ଦିନଠୁ ବୁଢ଼ୀ ମାଉସୀ ନାମରେ ଗ୍ରାମର ନାମ ମାସାପଡ଼ା । ‘ମାସା’ ମାଉସୀ ଶବ୍ଦରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି । ଏବେ ମାସାପଡ଼ା ଶ୍ରୀରାଜୁଦ ଜଳଭଣ୍ଡାରର ଅତଳ ଗର୍ଭରେ ଲାମ ।

ଏଣୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଯଥାର୍ଥରେ ଅଞ୍ଚଳର କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ପୁରୁଷ । କିନ୍ତୁ ଉଚିତ୍ତାସ

ତାଙ୍କୁ ଆଶାନୁଯାୟୀ ସମ୍ମାନ ଦେଇପାରିନାହିଁ। ଆୟଗାର୍ ଶାସକ ଦିଲ୍ଲୀ ସୁଲତାନ୍ ଶେର ଶା (ଶେର ସାହା) ଜୀବନରେ ଗୋଟିଏ ବାଘମାରି ଶେର ଉପାଧିରେ ଭୂଷିତ ହୋଇ ଇତିହାସ ପୃଷ୍ଠାରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ରହିଲେ କିନ୍ତୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବୀରଗାଥା ଓ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ଇତିହାସ ପୃଷ୍ଠା ବିଶେଷ ମଣ୍ଡନ କଲାନାହିଁ। ସେ ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ ସାମିତ ରହିଗଲେ। ତାଙ୍କ ନାମରେ ଗୋଟାଏ ବୀର ପଦ କେବଳ ଯୋଡ଼ି ଦେଇ ଆମେ ସବୁଷ୍ଟ ରହିଗଲୁ। ଏସବୁ ବିଚାରିଲେ ମନରେ କ୍ଷୋଭ ଆସେ। ମୋର ବିଷ୍ଣୁଟ ବନଗସ୍ତ ବେଳେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାରମ୍ବାର ମୋ ମନକୁ ଆସନ୍ତି ମନଶ୍ଚକ୍ଷୁରେ ଉଦ୍ଭାସିତ ହୁଅନ୍ତି, ଚିନ୍ତାଛନ୍ଦ କରନ୍ତି। ସେଇ ମହାନ ଯୋଦ୍ଧା ତଥା ବୀରପାହାଡ଼ର ବ୍ୟାଘ୍ରକୁ ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ସନ୍ଧାନ କରୁଛି। ତାଙ୍କ ଅପରିସୀମ ବୀରତ୍ବ କାହାଣୀ ଉତ୍ତରପୁରୁଷକୁ ଉଦ୍ବୁଦ୍ଧ କରୁ- ଏ ବନବୁଢ଼ା ଲେଖକର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି।

ଦେବ୍ରୀଗଡ଼ଠାରୁ ‘ଝାମ୍ପି’ ସଙ୍କ୍ଷ୍ପ ମାପିଲେ ଦୂରତା ହେବ ମାତ୍ର ୪ କି.ମି. କିନ୍ତୁ ଉଠାଣି ଗଡ଼ାଣି ଘାଟୀ ରାସ୍ତାର ଦୂରତା ତା’ର ତିନିଗୁଣ, ଅର୍ଥାତ୍ ୧୨ କି.ମି.। ଝାମ୍ପିରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେଲେ ଆହୁରି ସାନବଡ଼ ଦୁଇଟି ଘାଟୀ ପାର ହେବାକୁ ପଡ଼େ। ବୀରପାହାଡ଼ ପର୍ବତମାଳାର ଶୋଭାବଦ୍ଧ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବିନ୍ଦୁ ହେଉଛି ଝାମ୍ପି ଜଳପ୍ରପାତ। ଶୁଙ୍ଗର ନାମାନୁସାରେ ପ୍ରପାତର ନାଁ। ଅନୁ୍ୟନ ତିନିଶହ ଫୁଟ ବ୍ୟାସର ଏକ ଗିରି ଗହ୍ବର ପ୍ରାଗୈତିହାସିକ କାଳରୁ ସୃଷ୍ଟି। ଗହ୍ବରର ଗଭୀରତା ପ୍ରାୟ ୧୦୦ ଫୁଟ। ମନେହୁଏ ଏହା ଏକଦା ଥିଲା ଏକ ଆଗ୍ନେୟଗିରିର ମୁଖଗହ୍ବର; ଏଇ ବାଟେ ଉତ୍ତପ୍ତ ଗରଳ (କାର୍ତ୍ତୀ) ଉଦ୍ଗିରିଣ ହେଉଥିଲା। ଗହ୍ବରର ଉପରିଭାଗକୁ ଅନେକ କଷ୍ଟାଗଛ, ଲାଇଲଟା ଓ ମଧ୍ୟମ ମୋଟେଇର ବୃକ୍ଷରାଜି ଆଚ୍ଛାଦିତ କରିଛନ୍ତି। ଗଛମାନଙ୍କ ଚିର ହରିତ୍ ତାଙ୍କ ଗହ୍ବର ଭିତରକୁ ଲଇଁ ପଡ଼ିଛନ୍ତି। ଉପରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଗଛ ତେର ଓ ପଥର ଫାଳ ଦେଇ ଏକ ସ୍ବଚ୍ଛ ଜଳସ୍ରୋତ

ରୁହା ଭିତରକୁ ସଦା ପଡ଼ିତ । ଏକ ସୁନ୍ଦର ଜଳ ପ୍ରପାତର ଦୃଶ୍ୟ । ନିମ୍ନଭାଗର ଏକ ପ୍ରକାଶ ପଥର ଚଟାଣ ଉପରେ ଜଳ ଉପରୁ ପଡ଼ି ରହୁଥିବାରୁ ଏକ ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱର ଇହରା ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥାଏ । ଜଳଧାରର ବିପରୀତ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପ୍ରପାତର ପ୍ରାକୃତିକ ବିଭବ ବେଶ୍ ଉପଭୋଗ୍ୟ । ଦିନବେଳେ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ସୁନାକ ଆକାଶ, ପତ୍ର ପାକରେ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଲୋକ ରଶ୍ମି ଅଥବା କେତେବେଳେ ଭସା ବାଦଲର ସ୍ତରାଭୂତ ଆସ୍ତରଣ । ରାତିକାଳରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ତାରାମାନଙ୍କ ନୈଶ୍ୟସଭା । ବାରପାହାଡ଼ ଭ୍ରମଣ କାଳରେ ଝାମ୍ପି ଜଳପ୍ରପାତ ମୋର ବିଶେଷ ଆକର୍ଷଣ ହୋଇଥାଏ । ଏଠି ବହୁ ସମୟ ବସି ରହି ଅଧ୍ୟା ମେଷ୍ୟା; ଦେହ ଓ ମନକୁ ହାଲୁକା କରିନିଏ । ପର୍ବତାରୋହଣର କୃଷିତା ଭୁଲିଯାଏ, ପ୍ରକୃତି ପସରା ଭିତରେ ହଜିଯାଏ ।

ବାରପାହାଡ଼ ଓ ଝାମ୍ପି ଝରଣାର ନାମକରଣ ନେଇ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିଛି । ମୋର ମତ ହେଉଛି, ବାର ପାହାଡ଼ର ଆକ୍ଷରିକ ଅର୍ଥ ବାରଗୋଟି ପାହାଡ଼ର ସମଷ୍ଟି ହେଲେ ହେଁ, ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ବାରଟି -ପାହାଡ଼ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ନୁହେଁ । ବହୁ ଛୋଟ ବଡ଼ ପର୍ବତ କାଗାଲଗି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଅନ୍ୟତମ ୧୩୦୦ ବର୍ଗ କି.ମି. ଅଞ୍ଚଳ ଦଖଲ କରି । ଏଠାକାର ସରଳ ଆଦିବାସୀମାନେ ସଂଖ୍ୟା ଗଣନାରେ ନିପୁଣ ନୁହନ୍ତି । ସେମାନେ ସଂଖ୍ୟା ‘ବାର’ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଣି ପାରନ୍ତି । ଏଠାରେ ବାରର ଅର୍ଥ ଅନେକ, ଅସଂଖ୍ୟ, ଅଗଣିତ । ଏହି ପର୍ବତମାଳାକୁ ବାରପାହାଡ଼ କହିବା ଅର୍ଥ ଅସଂଖ୍ୟ ପର୍ବତର ସମାହାର । ‘ଝାମ୍ପି’ ର ଅର୍ଥ ବାଉଁଶ ବା ବେତରେ ନିର୍ମିତ ଏକ ପେଡ଼ିକୁ ବୁଝାଏ । ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହାକୁ ‘ପେଟରା’ ବୋଲାଯାଏ ଯେଉଁଥିରେ କବ୍‌କା ଓ ଆଳତ୍ରାପ ଲାଗିଥାଏ ଏବଂ ତାହା ପକାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାଏ । ଏହି ଜଳପ୍ରପାତର ଉପରିଭାଗ ଝାମ୍ପି (ପେଟରା)ର ଘୋଡ଼ଣି ସଦୃଶ, ଗହଳ ସବୁଜ ବୃକ୍ଷଗୁଡ଼ିକ ଗଡ଼ର ଭିତରକୁ ଝାମ୍ପୁରା ବାଳ ଭଳି ନର୍ତ୍ତ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଏପରି ଏକ ସୁରମ୍ୟ ଜଳପ୍ରପାତ ଲୋକ ଲୋଚନର ଅନ୍ତରାଳରେ ରହିଯିବାର କାରଣ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିଛି । ଏହା ଏକ ଅଗମ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ । କୌଣସି ଯାନବାହନ ସାହାଯ୍ୟରେ ଝାମ୍ପିଯିବା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଘାଟୀ ପରେ ଘାଟୀ ପାଦରେ ପାର ହୋଇ ଝାମ୍ପି ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହୁଏ ଯାହାକି ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥାଏ । ତେଣୁ ଝାମ୍ପିର କୌଣସି ପ୍ରଚାର ନାହିଁ; ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦୂରରେ । ଏଥିପାଇଁ

ବୋଧେ ଏହାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି, ହୁଏତ ଜନ ସମାଗମ ପରିବେଶ ଧ୍ବଂସର ଅନ୍ୟତମ କାରଣ ହୋଇପାରେ । ନିର୍ଜନତା ପ୍ରକୃତିରାଶାର ଅବକାର, କୋକାହଳତା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକ୍ଷୟର କାରଣ । ଏଣୁ ଝାମ୍ପିର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଜାଗାବତୀ ପଲ୍ଲୀବଧୂ ସଦୃଶ । ଅଜଣା, ଅଶୁଣା, ଅନାଲୋଚିତ ।

ଝାମ୍ପି ଋତୁରର ନିମ୍ନ ଅଂଶ ଦୃଶ୍ୟ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପଥର ଚଟାଣ ଉପରେ ଗଢ଼ିତ ଜଳରାଶିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥାଏ, କାରଣ ଋତୁରର ପଥର କାନ୍ଥ ମସୃଣ ଓ ଖସିଥା ଠିକ୍ ଏକ ଦୁର୍ଗର ପ୍ରାଚୀର ଭଳି ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିଛି । ଏଥିରୁ ପାଣି ଆଣିବାକୁ ହେଲେ ଗଭୀର ବାମ୍ଫି ଭିତରୁ ପାଣି କାଢ଼ିଲା ଭଳି ନୋଟା, ଗରା ବା ବାଲଟିର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼େ, କାନ୍ଥା ରସିର ସାହାଯ୍ୟ ନେବାକୁ ହୁଏ ।

ମୁଁ ଯେଉଁଥର ପ୍ରଥମ କରି ଝାମ୍ପି ଜଳପ୍ରପାତ ଦେଖିଲି ବିସ୍ମୟାନ୍ତରୁତ ହୋଇଥିଲି । ପ୍ରକୃତିର ସୃଷ୍ଟି ଏତେ ସୁନ୍ଦର ପ୍ରପାତଟିଏ ଲୋକଲୋଚନର ଦୂରରେ ରହିଛି ! ତାଠି ପୂରି ରହିଛି ପଲ୍ଲୀବଧୂର ଅପରୂପ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ! ଗୋଟିଏ ନୂତନ ଭୂଖଣ୍ଡ ଆବିଷ୍କାର କଲାଭଳି ମୁଁ ତା ପାଖକୁ ଯାଇ ଅଷ୍ଟା ବଜା କରି ଭିତରକୁ ଚାହିଁ ପରମାତ୍ମ୍ୟ ଚାହାଣିରେ । କାଳେ ଗଭୀର ତଳକୁ ଖସି ପଡ଼ିବି ଭାବି ସେଠାରେ ବଢ଼ିଥିବା ବୃକ୍ଷତାଳକୁ ଶକ୍ତଭାବେ ଧରିଥିଲି । ପଛରୁ ଆମ ସହଦେବ ମୋତେ ବାରଣ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ମୁଁ କାରଣ ପଚାରିବାରୁ ସେ ତା ଭାଷାରେ କହିଲା ଯାହାର ମର୍ମ ହେଉଛି- ଗାତରେ ଭୂତମାନେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି, ଯିଏ ତା ଭିତରକୁ ଯିବ, ସେମାନେ ତାକୁ ଖାଇବେ ।

ମୁଁ- ପଚାରିଲି ତମେ ଭୂତ ଦେଖିଛ ? ଭୂତ କେତେଜଣଙ୍କୁ ମାରିଲାଣି ?

-ନାହିଁ ଜାଣେ ମୁଁ

-ତେବେ ଏମିତି ଭାବୁଛ କାହିଁକି ଯେ ?

-ଲୋକମାନେ କହୁଛନ୍ତି ।

ସହଦେବ ଶୁଣିଥିବା ଲୋକକଥା ପ୍ରକାଶ କଲା । କଥାଟି ଏହିପରି-

ଝାମ୍ପି ପାଖରେ ଅନେକ ବାଞ୍ଜି (ବାଉଁଶ) ବୃକ୍ଷ । ଗଛଗୁଡ଼ିକ ଛହାଛନ୍ଦି ଖୁସା ଖୁସି ହୋଇ ନିବିଡ଼ ଭାବେ ବଢ଼ିଥାନ୍ତି । ପାହାଡ଼ ପାଦଦେଶଠୁ ଶିଖର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଉଁଶ ବୁଦାମାନଙ୍କ ଅଖଣ୍ଡ ବ୍ୟାପ୍ତି, ଏପରିକି ଦିନବେଳରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣ ଭୂଇଁ ଛୁଏ ନାହିଁ । ଏଠି ଦିନ ରାତିର ଭ୍ରମ ସୃଷ୍ଟିକରେ । ଅହର୍ନିଶ ଝିଙ୍କାରାର ଝି ଝି ସ୍ଵର ବନ ପରିବେଶର ନିବିଡ଼ତା ପ୍ରକାଶ କରୁଥାଏ ।

ଅନତିଦୂରରେ ପାହାଡ଼ର ପାଦଦେଶରେ ବାଞ୍ଜିପାଲି ଗାଁ । ବେତରାମାନେ (ବାଉଁଶ କଟାଳି) ଏଠାରୁ ବାଉଁଶ କାଟି ବରଗଡ଼ ସହର ବା ତୁଙ୍ଗୁରୀ ସାପ୍ତାହିକ ହାଟରେ ବିକ୍ରୀ କରି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି । କେତେକ ବେତରା (ତମ ଜାତିର) ଆଦିବାସୀ ପରିବାର ବାଉଁଶର ଟୋକେଇ ସରଜାମ ଆଦି ତିଆରି କରି ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିଥା'ନ୍ତି ।

ଦିନେ ଏଠି ଲୋକେ ଦେଖନ୍ତି, ଝାମ୍ପି ଗାଡ଼ରେ (ଗାଡ଼କୁ ଗାଡ଼ କହନ୍ତି) ତିନୋଟି ଶବ ପାଣିରେ ଭାସୁଛି । ପଡ଼ା ଗଛର ଜଣାଯାଏ, ବାଞ୍ଜିପାଲି ଗାଁର 'ଅନ୍ଧାରୁ', ତା'ର ମାଛଝି 'ଜନକ' ଓ ଆଉ ଜଣେ ଅସ୍ଥାତ ବ୍ୟକ୍ତି ଗହ୍ୱର ଭିତରେ ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କରିଛନ୍ତି । ଲୋକେ ପ୍ରଥମେ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ଯେ, ଏହା କୌଣସି ପିଣ୍ଡାଚର ଲୌତିକ କାଣ୍ଡ । କିନ୍ତୁ ପରେ ଅନୁସନ୍ଧାନରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ଏହା ଏକ ଜପନ୍ୟ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ।

ଅନ୍ଧାରୁ ଆଉ ଜନକର ସଂସାର ଗତିଚାଲିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଶିଶୁ କେବଳ । ଅନ୍ଧାରୁ ତୁଙ୍ଗୁରୀ ଗଲା ଟୋକେଇ, ବୋଝ, ଚାଙ୍ଗୁରୀ (ଚାଙ୍ଗୁଡ଼ା) ବିକ୍ରି କରିବାକୁ । ଘରକୁ ଫେରୁ ଫେରୁ ସଞ୍ଜ ହେବ ପରା । ଜନକ ପିଲାକୁ ପେଟେ ପଖାଳ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ କଟୁରୀ ଧରି ବାଉଁଶ କାଟିବାକୁ ଗଲା ଜଙ୍ଗଲକୁ ସବୁଦିନ ଭଳି ।

ଏଣେ ଅନ୍ଧାରୁ ହାଟ ନଯାଇ ଅଧାବାଟରୁ କାହିଁକି ଘରକୁ ଫେରିଆସିଲା । ଜନକ ନାହିଁ । କାମକୁ ଯାଇଛି । ପୁଅ ଘରେ ଶୋଇଛି । ଶୋଉ । ଘରେ ଖାଲି ବସିବ କାହିଁକି, ଅନ୍ଧାରୁ ଗଲା ଜଙ୍ଗଲକୁ ଜନକକୁ ସହଯୋଗ କରିବାକୁ । କାଲି କାମ ପାଇଁ ବେଶି ବାଉଁଶ ଘରେ ନାହିଁ । ବୋଝ ବାଉଁଶିଆ କୁଳା ପାଛିଆ ବନେଇବ କିପରି ? ଆଜି ଦି'ଜଣ ଯାକ ବାଉଁଶ କଟାରେ ଲାଗିଲେ, କାଲି ବୁଣାବୁଣି କାମରେ ମନଦେବେ ।

ଅନ୍ଧାରୁ ପାହାଡ଼ ଚଢ଼ିଲା । ଜନକକୁ ଦେଖିଲା ନାହିଁ ତା ସବୁ ଦିନିଆ ଜାରାମାନଙ୍କରେ । ପୁଣି ଉଠିଲା ଉପରକୁ, ଆହୁରି ଉଚ୍ଚ ଶିଖରକୁ । ନୀରବ ନିଷ୍ପତ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ । ଅନ୍ଧାରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଝାମ୍ପି ପାଖେ । ତା' ପାଦ ହଠାତ୍ ଅଟକ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଯେଉଁ ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଲା, ତା ମଗଜ ଚହଲି ଗଲା, ଅନ୍ଧାରୁ ଆଖିକୁ ଅନ୍ଧାର ଘୋଟିଆସିଲା । ତା ସ୍ତ୍ରୀ ଜନକ ଆଉ ଜଣେ ଯୁବକ ସହିତ ପଥର କଡ଼ରେ ବାଉଁଶ ବୁଡ଼ା ମୂଳରେ ଯୌନଜ୍ଞାତାରେ ମର । ବୁଢ଼ାର ବିପରୀତ ପାଖରେ ରହି ବାଉଁଶପତ୍ର ଫାଙ୍କରେ ସବୁ ଦେଖିଲା । ଜନକ ସ୍ତ୍ରୀ, ଦୋଚାରୁଣୀ, ଦୁଷ୍ଟରିତ୍ରୀ । ସ୍ୱାମୀ ସହିତ କରିଛି ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା ।

ଅପ୍ରାଧ ପାଇଁ ତାକୁ କ୍ଷମା ନାହିଁ, ଅନ୍ଧାରୁ ହାତରେ ସେ ଦଣ୍ଡପାଇବ । ଆଉ ମୁହଁରେ ତେରି ନକରି ତା ଦାକୁଆ କୁରାଢ଼ିରେ ଟୋଟ ମାରିଲା ଛେକିକୁ କଟକ କଲାପରି । ପ୍ରଥମେ ଯୁବକର ମୁଣ୍ଡ ଗୋଟେ ଗୋଟରେ ଗଣ୍ଡିରୁ ଅଲଗା ହୋଇଗଲା । କନକ କୈଫିୟତ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ତା'ର ମଧ୍ୟ ସେଇ ଘଣ୍ଟା ହେଲା । ଦୁଇଟା ମୁଣ୍ଡ, ଦୁଇଟା ଗଣ୍ଡିକୁ ଉଠାଇ ଆଣି ଝାମି ଗହ୍ୱର ଭିତରକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲା ଓ ସେଇ କୁରାଢ଼ିରେ ନିଜ ବେକକୁ ଗୋଟେ ଦେଇ ତେର ପଡ଼ିଲା ଅନ୍ଧକୂପ ଭିତରକୁ । ଏକାବେଳେ ତିନୋଟି ଜୀବନ ଗହ୍ୱର ଭିତରେ ସମାଧିଷ୍ଠ ।

ବେତରା ଗଣ୍ଡାମାନେ କଷ୍ଟ ସହିଷ୍ଟ, କର୍ମଠ ଓ ଚରିତ୍ରବାନ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟରେ ଦୁଃଖ ନଥାଏ ସେମାନଙ୍କର । କିନ୍ତୁ ବେଇମାନି ବିଶ୍ୱାସଯାତକତା ଓ ଧୋକାବାଜି ସେମାନେ ବରଦାସ୍ତ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସର୍ବ ଚରିତ୍ରକୁ ସେମାନେ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରନ୍ତି । ପୁରୁଷ କିମ୍ବା ସ୍ତ୍ରୀର ଚରିତ୍ର ସ୍ୱକଳ ହେଲେ, କୌଣସି କ୍ଷମା ନାହିଁ । ମୃତ୍ୟୁ ଦଣ୍ଡ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଶାସ୍ତି । ବେତରା ଗଣ୍ଡା ସଂପ୍ରଦାୟର ଛାତ୍ରପତ୍ର ପ୍ରଥା ନାହିଁ, ନାହିଁ ମଧ୍ୟ ଦୋବାହି ବିବାହ କାରବାର । ସ୍ତ୍ରୀ ହେବ ଚରିତ୍ରବତୀ, ପୁରୁଷ ଚରିତ୍ରବାନ୍ । ଏଥିରୁ ସାମାନ୍ୟ ରୂପ ବିରୂପ ହେଲେ ପରିଣାମ ମୃତ୍ୟୁଭଳି କଠୋର ଓ ଭୟାବହ । ଚରିତ୍ରବାନ୍ ଅନ୍ଧାରୁ ତାହାହିଁ କରିଥିଲା ଏବଂ ଶେଷରେ ନିଜର ଜୀବନ ନିରର୍ଥକ ଭାବି ନିଜେ ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁ ପଥର ଯାତ୍ରା ହୋଇଥିଲା । ମରିବାପାଇଁ ଦ୍ୱିଧା ନଥିଲା ତା'ର । ଗୋଟିଏ ବୋଲି ତା'ର ପୁଅ, ସେ ମୁହଁରୁ ଉଦ୍ରେକନାରେ ଅନାଥ ହୋଇଗଲା, ଟିକିଏ ହେଲେ ଟିକା କଲାନାହିଁ ବାପା ! ତଥାପି ସେ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଧୁ ରହିବ ପ୍ରକୃତିକୁ ପାଥେୟ କରି ଯେମିତି ଜଙ୍ଗଲର ଜନ୍ମମାନେ ବ୍ୟାଧି ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇ ଜୀବ ରହୁଛନ୍ତି ଶତଧା ବିପଦ ସତ୍ତ୍ୱେ । ପ୍ରକୃତିର ମର୍ମେ ମର୍ମେ ଅବାରିତ ଗତିରେ ବହି ଚାଲିଥିବା ଜୀବନ-ମୃତ୍ୟୁର ଚିରନ୍ତନ ସ୍ରୋତରେ ଦୁଃଖ, ଶୋକ ବା ଅନୁଶୋଚନାର ସରା ପ୍ରାୟତଃ ନଥାଏ । ଶିକାର ହୋଇଥିବା ପକ୍ଷୀ ବା ପ୍ରାଣୀ ପାଇଁ ତା ଦଳର କେହି ବିକାପ କରନ୍ତି ନାହିଁ କେବଳ ଦାମ୍ଭିକ ଜୀବନ ବିତାଉଥିବା କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପକ୍ଷୀ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ । (ଘରଟିଆ, ପାରା, ଚକ୍ରାଚକୋଇ) । ସେମାନେ ନିଜେହିଁ ବଢ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଜୀବନ ମରଣ ସଂଗ୍ରାମର କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ବିରତି ଘଟିବ- ଏହାହିଁ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପରମ ଆଶୁଷ୍ଟିର କାରଣ । ପରଦିନ ସେମାନେ ଯେ ପୁଣି ସେହିପରି ବିପଦର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବେ- ସେଇକି ଆଶଙ୍କା କରିବା ଉଚିତ ଅଗ୍ରଦୃଷ୍ଟି ଜଙ୍ଗଲ ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କର

ନାହିଁ। ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବିପଦରୁ ନିଜକୁ ରକ୍ଷାକରିବା ପାଇଁ ଯେତିକି ସତର୍କତା ଦରକାର, ସେତିକି ଛତା ଜଙ୍ଗଲର ଜରୁ ଯଦି ଅନାଗତ ବିପଦର ଆଡ଼କରେ ଅହରହ ଥରହର ହେଉଥାନ୍ତେ, ତେବେ ବିପଦସଂକୁଳ ଜୀବନରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେମାତ୍ର ଅତିବାହିତ କରିବା ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ଉଠନ୍ତା। ମୃତ୍ୟୁର କଠୋରତା ଭିତରେ ଜାଇଁବାର ସ୍ବାଦତିକକ ଧରି ଜୀବନ ଗତି କରିଥାଏ।

ଆଦିବାସୀ ଅନ୍ଧାରୁ ଓ କନକର ଜୀବନ୍ୟତା ତଥା କରୁଣା କାହାଣୀ ମୋ ମନରେ ଗଭୀର ରେଖାପାତ କରିଥିଲା। ଏମାନଙ୍କ ସଜ୍ଜିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ଏମିତି ଅନେକ ଗମ୍ଭୀର ଘଟଣା ମୁଁ ଜାଣିଛି ଓ ଶୁଣିଛି ମଧ୍ୟ। ଏତ ମାତ୍ର ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ! ଜଙ୍ଗଲ ବୁଢ଼ାରେ ମୋର ଅନେକ ସମୟ ଅତିବାହିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଖୁବ୍ ନିକଟରୁ ଏମାନଙ୍କୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛି। ଅନେକ ଆଦିବାସୀ ପରିବାର ସହିତ ଏକାମ୍ ଏକାକାର ହୋଇ ପାରିଛି। ଉଲଗ୍ନତା ଏକ ଅସଭ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ ବା ଅସାମାଜିକ ପ୍ରଥା- ଏପରି ଧାରଣା ସଂପ୍ରଦାୟ ମନରେ ଜାତ ହୋଇ ନାହିଁ- ବରଂ ଏକ ସାମାଜିକ ଚକଣି ଭାବେ ଏହା ଗୃହୀତ କାଳ ଜାକରୁ। ସଭ୍ୟ-ଅସଭ୍ୟର ଅର୍ଥ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ, ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ। ମୋ ଅନୁଭୂତିରେ ଥରେ କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲା ମାଲକାନଗିରି ସବ୍ଡିଭିଜନ ଖଇରପୁଟ ବୁକ୍ ଅନ୍ତର୍ଗତ ମାଛକୁଣ୍ଡ ନଦୀର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ପୂର୍ବଘାଟ ପର୍ବତ ମାଳାର ବଣ୍ଡା ପାହାଡ଼ର ଅଗଳା ଅଗଳି ବନସ୍ତ ଅଂଚଳରେ ଆଦିବାସୀ ନାରୀମାନଙ୍କ ସମବେତ ସ୍ଥାନ ଓ ଉଲଗ୍ନବେଶ ସ୍ବଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିଥିଲି। ସତ୍ୟଯୁଗରେ କୃଷକ ଦ୍ବାରା ଗୋପାମାନଙ୍କ ବସ୍ତ୍ର ହରଣ ଉପାଖ୍ୟାନ ମନରେ ଭ୍ରମ ସୃଷ୍ଟିକଲା। ସ୍ଥାନଟିର ନାମ ମନେନାହିଁ କାରଣ ପଟିଶ ବର୍ଷ ତଳର ଘଟଣା। ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଥାଆନ୍ତି ମୋର ଜଣେ ନବ ନିଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷିତ ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସର ବଂଧୁ ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ମହାନ୍ତି। ଅଂଚଳର ଅରଣ୍ୟକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବାକୁ ଦୂର ଆଭ୍ୟନ୍ତରକୁ ପଶି ଯାଇଥିଲୁ। ଜିପ୍ସିୟାନ ଏଡ଼େ ଭିତରକୁ ଯିବା ଅସମ୍ଭବ ହେବାରୁ ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ତାକୁ ରଖିଦେଇ ଆଗର ମଧ୍ୟମ ଉଚ୍ଚର ପାହାଡ଼ ପାଦରେ ଚଢ଼ି ଅନ୍ୟ ପଟକୁ ଯାଇଥିଲୁ। ପାଖରେ ଶକ୍ତି ପ୍ରଦାୟକ ରାଇଫଲ୍‌ଟି ସତର୍କ ରହିଥାଏ। ଏଠି ବହୁ ବାଘମାନେ ବାସକରୁଥିବା କଥା ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଶୁଣି ଦିନବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ବଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିବା ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଯାଇଥିଲି। ପାହାଡ଼ ଚଢ଼ି ତାଳପତ୍ର ଆଡେଇ ଆଡେଇ ଆରପଟକୁ ଯାଇ ପୁଣି ଫେରିଥିଲୁ। ବାଘ ବା ବାଘବଜା କିଛି ଦେଖି ନଥିଲୁ; କେବଳ ଠାଏ ଠାଏ ବାଘର ମଳ ଓ ପାହୁକ ଦାଗମାନ ଦେଖି ଏଠାରେ ବାଘ

ବହୁକଥାବେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଜାଣି ପାରିଥିଲି। ବାଘକୁ ବନ୍ଧାମାନେ ବିଲେଇ ବୋଲି ମଣତି। ଭୟ ନଥାଏ ଆଦୌ; ବାଘକୁ ମନ୍ତ୍ର ଦ୍ଵାରା ବନ୍ଧାଭୂତ କରି ପାରନ୍ତି, ଅଥବା ଦୁଷ୍ଟ ବାଘକୁ ‘ପଢ଼ି’ ପ୍ରଣାଳୀ ଦ୍ଵାରା ମାରନ୍ତି। ବାଘକୁ ବନ୍ଧ କରିବା ମନ୍ତ୍ର କଅଣ, ‘ପଢ଼ି’ ପ୍ରଣାଳୀ କଅଣ ଓ କିପରି ଜାଣିବାରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ଇଚ୍ଛାଥାଏ ମୋର। କିନ୍ତୁ ଆଦିବାସୀ ଅଧ୍ୟୁସିତ ଏଇ କୋରାପୁଟ ଜଙ୍ଗଲ ଇଚ୍ଛାକାରେ ତିନିବର୍ଷ କାଳ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବେ ବିଚାରଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବାଘମନ୍ତ୍ର କଅଣ ଜାଣି ପାରି ନଥିଲି, କେବଳ ପଢ଼ି ପ୍ରଣାଳୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମ୍ୟକ୍ ଧାରଣା ପାଇଥିଲି। ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଇତାର ପତ୍ରକୁ ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଫୁଲି ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ତାହାକୁ ଏକ ନିଦ୍ରାସ୍ଥ ସ୍ଥାନରେ ରଖି ଆସନ୍ତି। ଏହି ପତ୍ରର ଗନ୍ଧରେ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ବାଘ ଶୁଫିବାକୁ ପାଖକୁ ଆସେ। ଶିକାରୀ ଧନୁତାର ଧରି ଜରି ରହିଥାଏ। ବାଘକୁ ତାରବିନ୍ଦ କରି ହତ୍ୟାକରେ, ପ୍ରତିଶୋଧ ନିଏ। ପତ୍ରର ନିଗୂଢ଼ ତଥ୍ୟ ଓ ମହିମା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜାଣିବାକୁ ବହୁ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକଟ କରିଥିଲି କିନ୍ତୁ ଜାଣି ପାରି ନଥିଲି। ଏହା କାହାକୁ ଶିଖାଇବା ମନା ବୋଲି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁହୁଳି କହିଥିଲା, ଗୁପ୍ତ ତଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କଲେ ଆଉ କାଟୁ କରିବ ନାହିଁ, ଏବଂ ଏହି ମନ୍ତ୍ର ତା ବାପଠାରୁ ସଂଗ୍ରହ କରିଛି ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ସ୍ଵତ୍ଵରେ ବୋଲି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁହୁଳି କହିଥିଲା। ଏହା ଏକ ବିଶ୍ଵାସ ଓ ପ୍ରବଣତାର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଭାବି ମୁଁ ଆଉ ତିଷ୍ଠାସାରେ ଜିଦ୍ କରି ବସି ନଥିଲି। ତେବେ ଏତିକି ଜାଣି ପାରିଥିଲି ଯେ ଗୋଟେ ପ୍ରକାର ଇତାର ପତ୍ରକୁ ସେମାନେ ଲୁଣ ଓ ଗୋରୁମୂତରେ ସିଝାନ୍ତି, ସିଝା ପତ୍ରରୁ ଏକ ପ୍ରକାର ରଂଧ ନିର୍ଗତ ହୁଏ ଯାହା ବାୟୁଶୀର ରତ୍ନପ୍ରାନ୍ତର ଉତ୍କଟ ଗନ୍ଧ ଭଳି ବାସେ ଏବଂ ବାଘ ଗନ୍ଧବାରି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ପତ୍ର ପାଖକୁ ଶୁଫି ଆସେ ରତ୍ନମତୀ ବାୟୁଶୀ ସହିତ ସଙ୍ଗମ ପାଇଁ ଏବଂ ଏହି ସମୟରେ ଶିକାରୀ ତା ଅଭିଷ୍ଟ ହାସଲ କରିନିଏ। ଥରେ ପତର ବ୍ୟବହାର ବିଶ୍ଵଜ୍ଞଜ୍ଞ ଜନିତ ଘଟଣାଟିଏ ମୁଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁହୁଳି ଠାରୁ ଶୁଣିଲି। ତା’ ନିଜ ଅଭିଷ୍ଟଟି କଥା। ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁହୁଳି ପଢ଼ିକୁ ତଥାକଥିତ ମନ୍ତ୍ରଫୁଲି ତା ସାନଭାଇ ସୋମା ମୁହୁଳିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ରଖି ଆସିବାକୁ କହିଥିଲା। ସେଇ ଅନୁସାରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଧ୍ୟାପରେ ପରେ ସଂଲଗ୍ନ ରଜ୍ଜ ଉପରେ ଜରି ବସିଲା। ଜହ୍ନ ରାତି। ରାତି ବଢ଼ିଲା, ତା ପରେ ପାହାନ୍ତା ଓ ସକାଳ। ବାଘ ଆସିଲା ନାହିଁ। କଣ ହେଲା? ମନ୍ତ୍ର କାଟୁ କଳାନାହିଁ, କେଉଁଠି ଭୁଲ ଭଟକା ରହିଗଲା ପରା! ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ନିରାଶରେ ଘରକୁ ଫେରିଲା। ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖେ,

ରତ ରାତିରେ ବାଘର ଅତ୍ୟାଚାର, ଅନେକ ନାରଖାର । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନବଜାତ ମଇଁଷି ହୁଆକୁ ବାଘ ଖାଇଛି, ଗୁହାକ ଭାଙ୍ଗି ନଷ୍ଟ ନାରଖାର କରିଛି । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ବସିଲା । ଚିତ୍ତିତ ହେଲା । ଏପରି ଘଟଣା କାହିଁକି ଘଟିଲା ? ବିପତ୍ତିର କାରଣ ଅନୁସନ୍ଧାନ କଲା । ସାନଭାଇ ସୋମାକୁ କାରଣ ପୁଚ୍ଛିଲା । ସତ୍ୟବାଦୀ ସୋମା ସତ କହିଲା । ପତ୍ନୀକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ନ ପକାଇ ବାତିପଟ କଳ୍ପତା ଗଛ ମୂଳରେ ଥୋଇ ଆସିଥିଲା । ତେଣୁ ବାଘ କଳ୍ପତା ଗଛ ମୂଳକୁ ଗନ୍ଧରେ ଆକୃଷ୍ଟ ଆକର୍ଷିତ ହୋଇ ଆସିଥିଲା ଏବଂ କୌଣସି ବାୟୁଶାକ୍ତ ନ ଦେଖି ରାଗରେ ଗୁହାକ ଭାଙ୍ଗି ମଇଁଷି ହୁଆକୁ ଖାଇଥିଲା । ତେଣେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ପତ୍ନୀ ପଡ଼ିଛି ଭାବି ରାତିକନ୍ଦାକ ଜରି ମୁଗୁରା ତଳ ମେଲା ଭଳି ନିରାଶ ହୋଇ ଫେରିଥିଲା । ଅତଏବ ପତ୍ନୀ ପକ୍ଷଟି ଠିକ୍ ଥିଲା ଏବଂ ବାଘ ଠିକ୍ ପତ୍ନୀ ପାଖେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା; ଭୁଲ ଯୋଗୁଁ ଏପରି ବିଭ୍ରାଟ ଘଟିଥିଲା । ମୋ ଜୀବନ କାଳରେ ଆତ୍ମାବଧି ଏଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲତାର ପତ୍ରଟା କଅଣ ଜାଣି ପାରି ନାହିଁ ବହୁ ଚେଷ୍ଟା ସତ୍ତ୍ୱେ । ଆଦିବାସୀ ଜୀବନରେ ଏପରି ଅନେକ କଥା, ରହସ୍ୟଯୁକ୍ତ ତଥ୍ୟ ଲୁଚାଯିତ ରହିଛି । ମନ୍ତ୍ରତନ୍ତ୍ରରେ ଯଦିତ ମୁଁ ସେତେଟା ବଞ୍ଚାସା ନୁହେଁ, ବାସ୍ତବରେ ପ୍ରକୃତ ଜିନିଷଟା କଅଣ ଜାଣିବାରେ ମୋର ଅତୀବ ଉତ୍ସୁକତା, ଗଭୀର ଅନୁସନ୍ଧିଷ୍ଟା ରହିଥାଏ ।

ସେଦିନ ବଣ୍ଡା ପାହାଡ଼ ଓହ୍ଲାଇ ଫେରୁଛି । ଠିକ୍ ପାହାଡ଼ କଡ଼େ କଡ଼େ ବଡ଼ ଝରଣାଟିଏ ବୋହି ଯାଇଛି ଅକାବକା ଆକାରରେ । ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଚକଟାଏ ଝରଣାପାଣି ଜମିରହି ଅତତଃ ଦଶପୁଟ ଗଭୀରର ଟାପୁପରି ସ୍ଥିର ରହିଥାଏ । ଝରଣାର ଗର୍ଭ ଭିତରକୁ ଉଭୟ କଡ଼ରୁ ବଣର ବୃକ୍ଷମାନେ ଗହକ ଓ ବହକ ଆକାରରେ ହାତ ପ୍ରସାରିଥା'ନ୍ତି । ଟାପୁ ଜଳରେ ମଇଁଷିମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଭଳି କେତୋଟି ଆଦିବାସୀ ମହିଳାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଦୃଶ୍ୟ ହେଲା । ସେମାନେ ସ୍ନାନମଗ୍ନ ଥା'ନ୍ତି । ଦୁଇ ଜିନିଷଟା ବଞ୍ଚୁଣୀ-ଯୁବତୀ ଜଳରୁ ଉଠି ପାଖ ବୃକ୍ଷମୂଳକୁ ବସ୍ତ୍ର ପାଇଁ ଯାଉଥିଲେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍‌ଭବ ହୋଇ ଧୀର ମନ୍ଦର ଗଜଗମନ ରୀତିରେ । ନାରୀମାନଙ୍କ ଉଦ୍‌ଭବ ଦୃଶ୍ୟରେ ପୁରୁଷ ଆଖି ଆକର୍ଷିତ ହୋଇଯିବା ସ୍ୱାଭାବିକ କଥା । କିନ୍ତୁ ଦର୍ଶକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସାମାନ୍ୟତମ ଅଶ୍ଳୀଳତା ବା ଲଜିତ ତା' ପାଇଁ ଆଣିଦେବ କଠୋରତମ ଶାସ୍ତି- ଏକଥା ଆମେ ଭଲଭାବେ ଜାଣିଥିଲୁ । ଏଣୁ ଏପରିକ୍ଷଣେ କାଠୋର ସଂଯମତା, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ଓ ନିର୍ବିକାରତା ଲୋଡ଼ା ଠିକ୍ ଜଣେ ସନ୍ଧ୍ୟାସ ପରି- ବାହାର ଜଗତର ଅତିଥି ଆଗରୁକ

ପାଇଁ ଏଠି ଏକ କଠିନ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପରୀକ୍ଷାରେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡେ । ଠିକ୍ ମନ୍ଦିର ଗାତ୍ରରେ ନଗ୍ନ ଯୁଗଳ ମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରତି ଅନାଶ୍ଚର୍ୟ ଅନାକୃଷ୍ଣ ହୋଇ ଦେବ ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଏକାନ୍ତ ନିଷ୍ଠା ଆବଶ୍ୟକ ହେଲା ପରି । ଆମେ ବ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ ତାହାହିଁ କରିଥିଲୁ । ଆଦିବାସୀ ପର୍ବ ପର୍ବାଣିମାନଙ୍କରେ ଏଠାରେ ବଣ୍ଡା ରମଣୀମାନଙ୍କ ସମବେତ ଉଲଗ୍ନ ସ୍ଥାନ ପ୍ରଥା ଆମକୁ ଅଜଣା ନଥିଲା । ଆମେ ଥାଉଁ ମୁଖିଆ ସଂପ୍ର ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଅତିଥିଭାବେ । ଅତିଥିକୁ ସେମାନେ ଭଗବତ୍ ସମାନ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରନ୍ତି, ଭକ୍ତି ଦେଖାନ୍ତି । ଅତିଥି ମନ ଓ ଆଚରଣରେ ସ୍ବଚ୍ଛତା ନଥିଲେ ଏହି ସରଳ ତଥା ନୃଶଂସ ଆରଣ୍ୟକ ସମାଜ ସଂପ୍ରଦାୟରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଚକିବା ମଧ୍ୟ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇପଡେ । ଏମାନେ କଥା କଥାକେ ଜୀବନ ନିଅନ୍ତି, ଜୀବନ ଦିଅନ୍ତି ମଧ୍ୟ । ଅତଏବ ଆମେ ଶାନ୍ତ ସରଳ ଭାବେ ଚାପୁ କତ ଦେଇ ପଦପାତ କରିଥିଲୁ ଯେମିତି ଆଗଭୁଜ ଉପସ୍ଥିତିରେ ସେମାନେ ଆଦୌ ବିଚିକିତ ନଥିଲେ; ସେଇପରି ଉଦ୍ଭାମ, ଆନନ୍ଦ ଓ ଅବସ୍ଥଳ ଭାବେ ସ୍ଥାନଲିପ୍ତ ରହିଥିଲେ । ଅଭୁଳା ସେ ଅନୁଭୂତି । ଏମାନଙ୍କ ଜୀବନ ସହିତ ଏକାନ୍ତତା, ଆତ୍ମବିକଳତା ଓ ସଂପର୍କରେ ସ୍ବଚ୍ଛତା, ନିର୍ମଳତା ନଥିଲେ ଜୀବନ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବିପନ୍ନ ବିପଦାସ୍ତ୍ରତ ମଣିଷ ଜୀବନର ପ୍ରତିପାଦରେ ଚରିତ୍ର, ସ୍ବଭାବ ଓ ଆଚରଣରେ ଶୃଙ୍ଖଳା, ସଂଯମତା, ସ୍ବଚ୍ଛତା ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ଏହାର ଅଭାବ ହେଲେ ଜୀବନଟି କେବେ ସଫଳପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏନା-ବରଂ ମଣିଷର ମୂଲ୍ୟବାନ ଜୀବନ ଦୟନୀୟ ଭାବେ ନିର୍ବାପିତ ହୋଇଯାଏ ଯେପରି ବେତରାଣୀ ଜନକ ଓ ତା’ ପ୍ରେମିକର ଜୀବନ ଝାମ୍ପି ଗହ୍ବର ଭିତରେ ସମାଧି ହୋଇଗଲା ଦୟନୀୟଭାବେ ।

ସେଇ ଦିନଠୁଁ ଝାମ୍ପି ଗହ୍ବରରେ ଅଶାନ୍ତ ଅତ୍ୟୁତ ପ୍ରେତମାନେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଲୋକବିଶ୍ବାସ ରହିଆସିଛି । ତିନିଟାଯାକ ଜୀବନର ଆତ୍ମା ଗହ୍ବର ଭିତରେ ଜଳି ଲାଗିଛି । ଅନ୍ଧାର ସମୟରେ ବାହାରକୁ ଆସି ବହୁ ବିଭ୍ରାଟ ଘଟାନ୍ତି, ସୁ ସୁ ଶବ୍ଦହୁଏ, ବାଲି ଗୋଡ଼ି ବର୍ଷା ହୁଏ, ଲୋକ ଆଖିରେ ବାଲି ପଡ଼ିଯାଏ, ସେ ଅନ୍ଧ ହୋଇଯାଏ । ଏଣୁ ଝାମ୍ପିରେ କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ରାତି କଟାଇବା ନିଷିଦ୍ଧ । ଏହାର ଜଳ ମଧ୍ୟ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ କରିବା ମନା । ଗହ୍ବର ଭିତରକୁ ଗଲେ ମୃତ୍ୟୁ ନିଶ୍ଚିତ ।

ସହଦେବକୁ ପଚାରିଲି- କେବେ କୌଣସି ଲୋକ ପ୍ରେତଦ୍ବାରା ମରିଛନ୍ତି କି ?

ସେ ସରଳ ଭାବେ ନାହିଁ କଲା । ଲୋକମାନେ କହନ୍ତି ବୋଲି ବିଶ୍ବାସ

କରେ ମାତ୍ର ।

ଅନ୍ଧଧାରଣା ପ୍ରତି କୌତୂହଳ ହେବା ମୋର ଗୋଟାଏ ସହଚାର ପ୍ରକୃତି । ବିନା କାରଣରେ କୌଣସି ଜିନିଷ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ମୁଁ ପସନ୍ଦ କରିନଥାଏ- ଏହା ଗୋଟିଏ ମୋର ବାଲ୍ୟ ଅଭ୍ୟାସ । ଯେଉଁ କାମ ମନା କରାଯାଏ, ତାକୁହି ନଜରରେ ରଖି ଲୁଚାଚୋରା ନ୍ୟାୟରେ ତା ପିନ୍ଧା ଭାରି ପଡ଼ିଥାଏ, ପରିଣାମକୁ ଖାତିର ନଥାଏ । ଏଣୁ ଝାମ୍ପିତକ ବ୍ୟବହାର କରବାପାଇଁ ମୋର ଆଗ୍ରହ ବଢ଼ିଲା । ଆମ ପାଖେ କିଛି ରସିଆଏ ପର୍ବତାରୋହଣରେ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ । ଗହ୍ବରର ଗଭୀରତା କଳିନେଇ । ଦେଖିଲି, ରସିର ଲମ୍ବ ଅଣ୍ଟିବ ନାହିଁ । ପାଖରେ ମାଡ଼ିଥିବା ଲଇ ଲଟାରୁ କିଛି ଲଇ ଆଣି ସେଥିରେ ସଂଯୋଗ କଲି । ପାଖରେ ନୋଟା ଥାଏ । ତାହାମାନଙ୍କୁ ଭରସା କରି କେଉଁ ମିଟର ଗହ୍ବର ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରି ଏବଂ ସୁରୁଖୁରୁରେ ନୋଟାଏ ପାଣି କାଢ଼ି ପାରିଲି । ପ୍ରେମ୍ ପ୍ରଥମେ ଜଳରେ ମୁହଁ ଧୋଇ ପେଟେ ପି'ଦେଲେ ଓ ମତଦେଲେ- ଚମକାର ପାଣି ।

ଏଣେ ସହଦେବ ଆଁ କରି ଛିଟାହୋଇଥାଏ । ଏ ସାହେବ ବାବୁମାନେ ବଡ଼ ଜିଦ୍‌ଖୋର ଲୋକ । ଝାମ୍ପିରୁ ଜଳ ଆଣି ପାନ କଲେଣି, ଭୂତ ପ୍ରେତମାନେ ମାଡ଼ିବେ, ଅତ୍ୟାଚାର କରିବେ । ଗୋଟିଏ ଅଜଣା ଆଶଙ୍କାରେ ସେ ଆତଙ୍କିତ ହେଲା ପରି ଜଣା ପଡ଼ୁଥାଏ । ମୁଁ ତାକୁ ବୁଝାଇ କହିଲି- ସହଦେବ, ଏଥିରେ କିଛି ବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର ନାହିଁ, ଭୂତପୂତ ମିଛକଥା, ଗୋଟିଏ ଭ୍ରାନ୍ତଧାରଣା, ଦେଖିବ ଆମର କିଛି ହେବ ନାହିଁ । ଝରଣାର ଜଳ ଭରବାନଙ୍କ ଦାନ, ତାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ବାରଣ କାହିଁକି ? ନିଅ ଏଥର ପିଅ ।

ସେଥର ସହଦେବ ଝାମ୍ପି ଜଳ ଛୁଇଁଲା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆସବା ଥର ଏଠାକୁ ଆସି ବଣଭୋଜି ଓ ରାତ୍ରଯାପନ କରିବୁ ବୋଲି କହିଥିଲି ।

ସେଇ ଅନୁସାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପୁଣି ଝାମ୍ପି ଯାଇଥିଲି । ରାତିକ କଟେଇ ଥିଲି । ଝାମ୍ପି ଜଳରେ ରାନ୍ଧଣା କାମ ହୋଇଥିଲା । ସହଦେବ ଓ ତା'ର ସାନଭାଇ ମେଛା ଆମ ପାଖେ ଥିଲେ । ଏଥର କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଜଳ ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ଦ୍ଵିଧା କରି ନଥିଲେ । ସେମାନେ ରନ୍ଧାବତ୍ତା ସାରି ଆମକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ ଏବଂ ଶେଷରେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଖାଇଥିଲେ । ରାତ୍ରଯାପନ ବେଳେ କୌଣସି ଶୈତିକ କାଣ୍ଡ ଘଟି ନଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ଧାରଣାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହୋଇଥିଲା । ସହଦେବ ହସି ହସି କହିଥିଲା- “ସାହେବାଜେ ବନ୍ଧୁକେ କିମିଆ ଅଛେ ! ତା ଗନ୍ଧେ ଭୂତ ତାଆଣୀ ଡରବେ ।”

ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରତି ପିଲାଟି ଦିନରୁ ମୋର ପ୍ରତିକୂଳ ମନୋଭାବ ଥାଏ । ତାଆଣୀ, ଚିରୁଗୁଣୀ, ପୋତାଶୁଣୀ, ଭୂତ, ହାତବାଈ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଭଲ ଲାଗିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ମନରେ କୌତୂହଳ ଜାତହୁଏ ଏବଂ ସତ୍ୟତା ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଚପ୍ପର ହୋଇଉଠେ । ବାଲ୍ୟ ବାଳକ ବେଳର ଗୋଟେ ଘଟଣା ମୋର ମନେ ପଡ଼ୁଛି । ଆମ ଗାଁ ମଣାଣି ଗାଁରୁ ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ; ଋତିକ ଗିରିର ପାଦଧାରରେ ସୁରଶାତୀତ ଜାଳରୁ, ଗାଁର ଉତ୍ତରି ବେଳରୁ ଏଇ ୫୦୦ ବର୍ଷମିତର ମଣାଣିଟି ରହିଆସିଛି । ଆବାହମାନ ଜାଳରୁ ମଣିଷମାନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ସଂଖ୍ୟା ପେଟ ଭିତରେ ଟିପି ରଖିଛି, ତା'ର ପ୍ରକୃତ ହିସାବ ମଣାଣିମାଟି ହିଁ କହିବ । ନିଶ୍ଚୁନ ଜାଗା, ଜନପଦଠୁଁ ଦୂରରେ । ଅପର ପାଖରେ ପାହାଡ଼ଟିଏ, ତା ଜଡ଼ ଦେଇ ନଦୀକୁଣ୍ଡା ଯୋର । କେଜାଣି କାହିଁକି ମଣାଣିଟା ଖାଁ ଖାଁ ଲାଗେ, ଦିନବେଳେ ଦୁଇ ଚାରିଜଣ ଏକକୂଟ ନହେଲେ ଲୋକେ ଯିବାକୁ ଭୟ କରନ୍ତି- ମଣାଣି ସହିତ ଭୟ ଶବ୍ଦଟା ଯେମିତି ଜଡ଼ିତ । ବାପ, ଗୋସେଇଁ ବାପ ଓ ପୂର୍ବପୁରୁଷଙ୍କ ମରଣରାତ୍ର ସେଇ ମଣାଣିପଦରେ ସମାଧିପ୍ତ । ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରେତାତ୍ମା ସେଠାରେ ଚାଲୁଛନ୍ତି କରନ୍ତି । ରାତିରେ ସ୍ଥାନଟି ଆଉରି ଭୟଙ୍କର । ଶୁଗାଳ ଓ ହେଟାବାଘମାନେ ସେଠି ସାଲୁବାଲୁ ହୁଅନ୍ତି । ଥିଲାବାଲା ଉତ୍ତରଦାୟାଦମାନେ ପୂର୍ବପୁରୁଷଙ୍କ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଦିବସରେ ବର୍ଷକୁ ଥରେ ସାମାଧିମାନଙ୍କରେ ଚୁନ ବୋଲି ଦିଅନ୍ତି । ମୋର ଜେଜେବାପା କରୁଣାକର ମହାପାତ୍ର ଯେକି ଅଂଚଳର ଜଣେ ବିରିଷ ବଣିକ ଥିଲେ, ତାଙ୍କ ତିନିପୁଅଟିଆ ସମାଧିରେ ଏମିତି ବାର୍ଷିକ ଚୁନକିପା କାମ ହେଉଥିବାର ମୁଁ ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ଦେଖି ଆସିଛି । ତେବେ ଆବଶ୍ୟକ ନ ପଡ଼ିଲେ ବା କାହାର ଶବଦାହ କାମ ନ ଉପୁଜିଲେ ସେଠାକୁ ସାଧାରଣତଃ କେହି ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଏପରିକି ଗଉଡ଼ ଗାଈଗୋଠ ଚରାଇବା ଶୁଶାନ ଭୂଇଁ ନିଷିଦ୍ଧ କାରଣ ଚିରୁଗୁଣୀମାନେ ଗାଈରୁ କ୍ଷୀର ଶୋଷିନେବେ କଅଁଳ ବାହୁରି ହୋଇ, ପୁଣି ଗାଈ ଭିତରେ ପଶି ନାନା ଅନିଷ୍ଟ ଭିଆଇବେ । ଗାଁମାନଙ୍କର ଗରିବ ଲୋକମାନେ ଶବକୁ ଅଗ୍ନିରେ ଦାହ ନକରି ମାଟି ଖୋଳି ମଣାଣିରେ ପୋତି ଦେଇ ଆସନ୍ତି । ଲୋକେ କହନ୍ତି, ଅମାସିଆ, ପ୍ରତିପଦା, ସକ୍ରାନ୍ତି ରାତିରେ ହାତବାଈ ମାଟି ତଳୁ ମଲାମଣିଷ ହାତ କାଢ଼ି ଦାତରେ କଟମଟ କରି ଚୋବାଏ- ଏତିକି ବେଳେ ଯେଉଁ ଜୀବନ୍ତ ମଣିଷ ତା ହାତରେ ପଡ଼ିବ ତା'ର ଆୟୁଷ ସରିଲା ଜାଣ । ଏଇ ସବୁ କାରଣରୁ ମଣାଣି ପ୍ରତି ମଣିଷର ଧାରଣା ଭୟପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ ।

କିନ୍ତୁ ପିଲା ଦିନରୁ ହେଉତାମି ଗୁଣ ମୋତେ ଅଥୟ ଓ ଏକପ୍ରକାର ଅକଟବାରିଆ କରିଥାଏ। ଯେଉଁ କାମଟିକୁ ଅଭିଭାବକ ଓ ଗରୁଜନମାନେ ନ କରିବାକୁ କହନ୍ତି, ମୁଁ ଭୁଟି କରି ସେଇକାମଟିକୁ କୌଣସିମତେ କରିବାକୁ ଭିତିରି ଯୋଜନା କରୁଥାଏ। ଗଛ ଚଢ଼ିବା, ନଈ ପହଞ୍ଚିବା, ଛିଟିକିଣି (ପେଢ଼ି), କାଣ୍ଡଶର, ଧନୁତୀର, ବାଟୁକିଷ୍ଟା, କାଣ୍ଡିଆ ପାଣ ଆଦି ତିଆରି କରିବା, ପକ୍ଷୀଶିକାର, ବିଲୁଆ, ଗୋଧୂ, କୋକିଶିଆଳ, ସାପ ସଂହାର ଆଦି ରୋମାଞ୍ଚମୟ କାମରେ ମନ ମାତିରହେ। ପାଠ ପଢ଼ାରେ ମନେନିବେଶ କରିବାକୁ ସମୟ ନଥିବାରୁ ଘରୁ ଗାଳିଖାଏ, କତା ଶୁଙ୍ଖଳା ଜାରିହୁଏ ମୋ ଉପରେ। ତଥାପି ଦୁଷ୍ଟାମିଗୁଣ କଣ୍ଠୁକରେ, ସୁଯୋଗ ଉଣି ଧନ୍ଦାରେ ଲାଗିରହେ, କିନ୍ତୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନକଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଦ ହୁଏ ନାହିଁ; ଏପରିକି ସମସ୍ତେ ରାତିରେ ଶୋଇ ସାରିଲା ପରେ ମୁଁ ଚୁପ୍ କରି ଉଠି ପଡ଼େ, କି ଗୋଟେ ଅସମ୍ଭବ ପ୍ରକୃତି ମୋର କେଜାଣି- କଗାତର ସାତ ରାତି ନ ଶୋଇଲେ ମଧ୍ୟ ଟିକିଏ ହେଲେ କ୍ଲାନ୍ତି ଲାଗେନି; ଶୟନ ଶାରୀରିକ ବିଶ୍ରାମ ପାଇଁ ଲୋଡ଼ା ହେଲେ ହେଁ ମୁଁ ଶୋଇବା ସମୟତକ ମୋ ସଉକ କାମରେ ନିୟୋଗ କରି ଲୁଚିମୋଚନ କରିନିଏ- ମୋର ଏଇ ପିଲାଗୁଣଟି ବଡ଼ ବେଳରେ ମଧ୍ୟ ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ଥିଲା ଯାହା ଯୋଗୁଁ ମୁଁ ଏକାଦିକ୍ରମେ ଅନେକ ରାତ୍ର ଉଜାଗର ରହି ଗୋଟିଏ ନିଶାତର ଜୀବ ଭଳି ବନ ଭ୍ରମଣ ଓ ଶିକାରାଭିଯାନରେ ସମୟ ବିତାଇ ପାରୁଥିଲି। ମୋର ମନେଅଛି, ଛୋଟବେଳେ ନିଜ ହାତ ତିଆରି ଛିଟିକିଣିରେ ଚଢ଼େଇ ମାରିବା, ହାତରେ ଭାଲି ଧରି ବହୁ ବଡ଼ ବିଷାକ୍ତ ସାପମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ବଧ କରିବା, ଧନୁ ଜୀରରେ ଗୋଧୂ, କଟାଶ, ସାରିଆପତନି, ଓଧ, ବିଲୁଆ ଆଦିକୁ ତୀରଭେଦ କରିବାରେ ମୋ ସମସ୍ତ ବୟସର ବାଳକ କାହିଁକି, ଗାଁର ବଡ଼ ବଡ଼ ଭେଣ୍ଡା ଯୁବକ ଓ ବୟସ୍କମାନେ ଲାଖ ଓ ସାହାସରେ ସମକକ୍ଷ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ।

ଥରେ ଆମ ବାଡ଼ିତଳ ଖଜୁରାବୁଦା ମୂଳରେ ଠିକ୍ ମୁହଁସଜ ବେଳେ ଗୋଟାଏ ଭେରେଣ୍ଡା (ଅଣ୍ଡିରା) ବିଲୁଆ ବୋବେଇବାକୁ ଲାଗିଲା। ଭେରେଣ୍ଡା ବୋବାଜି ଏକ ଅଶୁଭ ସୂଚନା ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଏ। ଗାଁ ପ୍ରତି ବିପଦ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଭୁଲୁଅଛନ୍ତି କରି ବିଲୁଆର ବିକଟ ରାବକୁ ଶୁଣି ଚୁପ୍ ହୋଇଯାନ୍ତି ଏବଂ ଲୋକଙ୍କ ମୁହଁଟିମାନରେ ଏକ ଆତଙ୍କର ଚିହ୍ନ ଛାପିହେଲା ପରି ଜଣାଯାଏ। ଭେରେଣ୍ଡା ରାବକୁ ଲୋକମାନେ ଘର ଭିତରେ ରହି ଛେଇ ଛେଇ ପଦେ କହି ଦେଇ ଚୁପହୋଇ ରହନ୍ତି। କେବଳ ଅପେକ୍ଷା

କରି ରହନ୍ତି କେଉଁ ଦୁର୍ଗତ ଉପରେ ଆସନ ବିପତ୍ତି ଖସି ପଡ଼ିବ। ଏମିତି ଶୁଭାକର ଅଶୁଭ ରାବ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ଠିକ୍ ସଂଧ୍ୟା ଆଗମନ ସମୟରେ ସେଇ ଖଜୁରାବୁଦା ମୂଳରେ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଲା ଏବଂ ଆତଙ୍କର ମାତ୍ରା ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା। ଏତ ଦଳବର ବିପତ୍ତି, ଏହାର କୌଣସି ପ୍ରତିକାର ନାହିଁ। କାନମୁଣ୍ଡା ଆଉଁଶି ରହିବା କଥା, ବିପଦବେଳେ ହରିକୁ ସ୍ମରଣ କରିବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନଥାଏ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ପରେ ଆମ ନଈକୂଳ ବାରିପଟାକୁ ଯିବା ମନା। କବାଟ ବନ୍ଦରହେ। କବାଟ ଖୋଲି ବାରିପଟାକୁ ଚାହିଁଲେ କେବଳ କିଛି କିଛି ଅନ୍ଧାର ଦିଶେ, ଗୋଟାଏ କଳାସୁର ଯେମିତି ଦାତ ଖିକାରି ମାଡ଼ି ଆସୁଛି ନଦୀପଟ ଉତ୍ତରକୁଆ କାଲୁଆ ପବନ ସହିତ। ସେଦିନ ସ୍କୁଲରୁ ‘ଦୁଇ’ ବାହନାରେ ସଅଳ ଘରକୁ ଆସି ଯାଇଥିଲି। ଠିକ୍ ସଂଜ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ନଈକୂଳକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲି ଶୈବାଦି କାମ ଦର୍ଶାଇ। ହାତରେ ମୋର ପ୍ରିୟ ଧନୁ ଓ ମୁନିଆ ତାର ଦିଓଟି ଥାଏ। ତାରର ଲୁହା ମୁନକୁ ପଥରରେ ଘଷି ବୁଡ଼େଇଛି ଧାରୁଆ କରି ଦେଇଥାଏ। ତାରଟାକୁ ହାତରେ ଧରିଥିଲେ କୋଉଠୁ ଶକ୍ତିଗୁଡ଼ାକ ମାଡ଼ିଆସନ୍ତି ମନ ଓ ଦେହ ଭିତରକୁ। ଆଉ ଘରକୁ ନ ଯେଉଁ ନଈ କୂଳେ କୂଳେ ଖଜୁରୀ ବଣ ଭିତରେ ଚୁପ୍ କରି ପଶିଗଲି। ଠିକ୍ ଖଜୁରୀ ଗଛ ପାଖରେ ପୋଇଚାହିଆ ଗଛ ଝାମ୍ବୁରା ତାଳ ମେଲାଇ ବଢ଼ିଥାଏ। ପ୍ରାୟ ମୁଣ୍ଡେ ଉତ୍ତର ଦେକାଳି ତାଳକୁ ଚଢ଼ିଯାଇ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସି ରହିଲି। ସୂର୍ଯ୍ୟ ନଈ ଆରପାଖ ମୁଣ୍ଡିଆକଡ଼ରେ ତୁବିଲେ। ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ପାଣିଟିଆ ଅନ୍ଧାର ଛାଇଆସିଲା। ଚତୁର୍ଦିଗକୁ ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥାଏ। ବିଲୁଆଟା ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜାଗାରେ ବସି ରାବି ରାବି ପକାଏ। ଦୂରରୁ ଦେଖି ଜାଣି ପାରିଲି, ଗୋଟେ କୁକୁର ଆକାରର ଜୀବ ସଚ୍ଚକିନି ଖଜୁରୀ ବୁଦା ମୂଳରେ ବସିପଡ଼ି ମକତ୍ୟାଗକଲା ଓ ମୁହଁଟା ଉପରକୁ ଟେକି କର୍କଶ ସ୍ଵରରେ ରାବି ଉଠିଲା। ମୁଁ ପୂର୍ବରୁ ଧନୁରେ ଗୁଣ ଚଢ଼େଇ ତାରକୁ ତା ମୁହଁ ଆଡ଼କୁ ଲାଖ କରି ନେଇଥିଲି ଏବଂ ସେ ବୋବାଇବା ମାତ୍ରେ ତାରକୁ ଧନୁରୁ ଖଲାସ କରି ଦେଲି। ଦୂରତା ବେଶୀ ନଥିଲା, ଏଇ ସାତ ଆଠ ଗଜ ହେବ। ଆଶାତାତକାବେ ତାରଟା ଶୁଭାକର ମୁହଁ ଭିତରେ ପଶି ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ମାତ୍ର ପୁଟେ ଦୂର ଯାଇ ପଡ଼ି ଛଟପଟ ହେଲା। ଆଉ ଗୋଟିଏ ତାର ଥିଲା, ତାକୁ ମଧ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କାମରେ ବିନିଯୋଗ କଲି। ଦୁଇଟିଯାକ ତାର ତା ଦେହରୁ ଟାଣି ଆଣି ପ୍ରଥମେ ନଈ ପାଣିରେ ତାର ଓ କାଣ୍ଡକୁ ଧୋଇ

ମୁଣ୍ଡରେ ଛୁଆଁଇଲି ଅସ୍ତର ଅପରିମିତ ସାହାଯ୍ୟ ଯୋଗୁଁ। ଏଥର ମଲା ବିଲୁଆକୁ ଟାଣି ଟାଣି ଆଣି ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଶୁଆଇ ଦେଲି। ଲୋକମାନଙ୍କ ମୁହଁରେ ପରମାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଚିହ୍ନ ଓ ତୁଣ୍ଡରେ ସାବାସର ସ୍ଵର। ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଧରି ଅନେକ ଲୋକ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଗଲେ ଓ ବାହାବା କରି ବସିଲେ। କିଏ ମତ ଦେଲା, ଗାଁରୁ ଗ୍ରହ ଗଲା, କିଏ ବା କହିଲା, ଯମଦୂତକୁ ମାରିଛି, ପୁଣି କୋପ ପଡ଼ିବ। ମୋ ବୋଉ ଏକଥା ଶୁଣି ପାଖରେ ହାତର ହୋଇଗଲା। ମୋ କାନକୁ ଧରି ଟାଣି ନେଇଗଲା ଘରକୁ। କହିଲା- ପଠାଣ, ଅକ୍ଷଣା, ଅଣ୍ଡିରା ବିଲୁଆକୁ ମାରି ଆଉରି ବିପଦକୁ ଘର ଭିତରକୁ ଆଣିଛୁ। ଯେଉଁଠି ମର୍ଦ୍ଦମାନେ କବାଟ କିଛି ରହୁଛନ୍ତି ଘରେ, ତତେ ତର ମାଡ଼ିଲା ନାହିଁ ତାକୁ ଏକା ଏକା ଯାଇ ମାରିବାକୁ? ଯଦି କାମୁଡ଼ି ଦେଇଥାନ୍ତା? କିଏ ପିଠିରେ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା !!

ରାତିରେ ରଘୁ ପଣ୍ଡିତେ ଆମ ଦିଅଁ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି। ପୂଜା ପାଠ ଆକତି କରି ଦିଅଁଙ୍କ ପହତ ପକାନ୍ତି। ବୋଉ ସକେଇ ହୋଇ ତାକୁ ଗୁହାରି ଜଣାଇଲା। ରଘୁ ପଣ୍ଡିତେ ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ। ଗୋଟେ ଶ୍ଳୋକ ହଠାତ୍ ଉଚ୍ଚାରିଲେ ଯାହାର ଅର୍ଥ ମୁଁ ବୁଝିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା। ଗୁରୁଜନ ବା ଭକ୍ତଜନ ଶ୍ରୋତାମାନେ ଶ୍ଳୋକର ଅର୍ଥ ବୁଝନ୍ତି କି ନାହିଁ ମୁଁ ଜାଣେନା। ତେବେ ସରଳ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି ମର୍ମାର୍ଥ ବୁଝାଇବା ବେଳେ କିଛି ବକ୍ତବ୍ୟ ଧରିହୁଏ। ମୁଁ ଯାହା ବୁଝିଲି, ସେ ପୁରାଣର ପରାକ୍ଷିତ ରାଜାଙ୍କ କଥା କହୁଥିଲେ। ରାଜାର ଅସ୍ତ୍ର ମନୋବଳ ଓ ସାହସ। କିଛି ନଜାଣିଲା ଲୋକ ହାତରେ ଅସ୍ତ୍ରଥିଲେ ତାହା କାମରେ ଆସେନି, ବରଂ ଅସ୍ତ୍ର ବିପରୀତ କାର୍ଯ୍ୟକରେ, ଅସ୍ତ୍ରଧାରୀକୁ ବିପଦରେ ପକାଇ ଥାଏ, କିନ୍ତୁ ସାହସୀ ଲୋକର ଅସ୍ତ୍ର ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏନାହିଁ, ସାହସ ଓ ବୁଦ୍ଧିବଳରେ ସେ ନିଜରକ୍ଷା କରିଥାଏ। ତୁମ ପୁଅ ଅଶୁଭ ଶୃଙ୍ଗାଳକୁ ହତ୍ୟାକରି ବରଂ କାର୍ତ୍ତି ଅର୍ଜିଛି, ଏହା ରାଜଗୁଣର ପରିଚୟ।

ରଘୁ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ କଥାରେ ମୋ ବୋଉ ଖୁସି ହୋଇଥିଲା। ତା ମୁଣ୍ଡରେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଓ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତା ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରିଥିଲି। କହିଥିଲା-“ ହେଜେତା ପିଲାଟା, ବହୁ ନଟେଷଟ ଗୁଣ। ଏମିତି ବାଳୁଙ୍ଗା କାମରୁ ମିଳିବ କ’ଣ? ପାଠ ପଢ଼ିଲେ ସିନା ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ିବ !!

ମୋ ବୋଉର ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ, ଆମ ଘର ଗୋଟେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଚିତିଆଖାନାରେ ପରିଣତ ହୋଇଥାଏ। ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶୁଆ, ଶାରୀ, ବଣି, ପାରା, ଚିତ୍ରା କୋଇଲି, କୁମ୍ଭାରୁଆ, ଗୋବରା ଚଢ଼େଇ, ବାରମାସୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ

ଘର ପଞ୍ଜୁରିଗୁଡ଼ିକ ମଣ୍ଡନ କରିଥାନ୍ତି। ପଞ୍ଜୁରିଗୁଡ଼ିକ କୃତ୍ତିତ ଖାଲି ପଡ଼ନ୍ତି। ବଣି ଓ ଶାରୀ ବେଶ୍ୟା ଦିନ ବଂଚନ୍ତି ନାହିଁ। ଶାରୀମାନଙ୍କୁ ଧୋବଣୀ ଦେଖିଲେ ମରିଯା'ନ୍ତି ବୋଲି ପଞ୍ଜୁରିକୁ କନାରେ ଘୋଡ଼ାଯାଇଥାଏ ଧୋବଣୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ। ଚିତ୍ରା ବିଚିତ୍ରା କଳା, ଧଳା, ପାଉଁଶିଆ ରଙ୍ଗର ଅନେକ ପ୍ରକାର ପାରା ଆମ ପାରାଭାତିରେ ପୋଷାଥା'ନ୍ତି। ସେଥିରୁ କେତେକ ପାତ୍ରା ଓ ଲୋଟଣି ମଧ୍ୟ ଥା'ନ୍ତି। ପାତ୍ରା ପାରାଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ୍ ପୋଷା ମାନନ୍ତି, ହାତରୁ ଆସି ଖୁଦ ଖା'ନ୍ତି। ଦିନେ ଦିନେ ବ୍ୟାଗ୍ରେ ପୂରାଇ ମୁଁ ଧଳା ପାତ୍ରାକୁ ସୁଇ ନେଇଯାଏ, ତା ଗୋଡ଼ରେ ଚିଠି ବାନ୍ଧି ସୁଇ ହତାରେ ଉଡ଼ାଇ ଦିଏ। ଏଣେ ବୋଉକୁ କହି ଯାଇଥାଏ ପାତ୍ରା ଚିଠି ଆଣିବା କଥା। ମୁଁ ଜାଣେ ମୋ ଚରଲା ଗୁଣକୁ ବୋଉ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ଅସ୍ୱୀକାର କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ପରୋକ୍ଷରେ ସମ୍ଭାଳି ନିଏ ଏବଂ ସହଯୋଗର ହାତଟି ବଢ଼ାଇ ଦିଏ। ସୁଇରୁ ଫେରି ମୁଁ ଚିଠି କଥା ପଚାରେ। ସେ ପୁଣି ଚିଠିଟି ଫେରାଇ ଦିଏ ମୋ ହାତକୁ। ଏମତି ଅନ୍ତତଃ ୧୫/୨୦ କୋଶ ବାଟରୁ ପାତ୍ରା ପାରା ଗୋଡ଼ରେ ଚିଠି ବାନ୍ଧି ମୁଁ ଘରକୁ ଖବର ଦେବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲି।

ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ବଂଶ ବିସ୍ତାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଉ ଏକ ଜ୍ଞାନ ବାଳକଙ୍କରୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ନେଇଥିଲି। ଆମ ଖଳା ବାଡ଼ିରେ କୁକୁଡ଼ା ଘର ଓ ହଂସ ଘର ଥାଏ। କୁକୁଡ଼ା ଓ ଗଞ୍ଜାଗୁଡ଼ିକ ଏଣେ ତେଣେ ଚରିବୁଲନ୍ତି। ବାଡ଼ି ପୋଖରୀରେ ହଂସମାନେ ସନ୍ତରଣ କରନ୍ତି। ହଂସ ସଂଖ୍ୟା ଓ କୁକୁଡ଼ା ସଂଖ୍ୟାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଚାଲିଥାଏ। କୁକୁଡ଼ା ୧୫/୧୬ ଟି ଅଣ୍ଡା ପାରି କୁଡ଼ୁକି ବସିଯାଏ। ଏହି ସମୟରେ ତାକୁ ଡିମ୍ବଗୁଡ଼ିକ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଏ। ସେ ୨୧ ଦିନରେ ସେଥିରୁ ଛୁଆ ପୁଟାଏ। ହଂସ ଶୀତଳରକ୍ତ ପକ୍ଷୀଯୋଗୁଁ ତା'ର ନିଜସ୍ୱ ଉଷ୍ମତା କରିବା ଶକ୍ତି ନଥାଏ। ତା'ର ଅଣ୍ଡାକୁ କୁଡ଼ୁକି କୁକୁଡ଼ାକୁ ଦିଆଯାଏ। ସେ ଅଣ୍ଡା ଉଷ୍ମତାକରି ସେଇ ୨୧ ଦିନରେ ଛୁଆ ପୁଟାଏ। ମୋର ଧାରଣା ଥିଲା, ପକ୍ଷୀ ତା ଅଣ୍ଡରେ ଡିମ୍ବକୁ ଖୁମ୍ପି ଅଣ୍ଡା ଖୋଳରୁ ଛୁଆ ଉଠାରେ। କିନ୍ତୁ ଧାରଣା ଭୁଲ୍ ବୋଲି ଜାଣିଲି। ପ୍ରକୃତିର ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅଣ୍ଡା ଉଦ୍ଭିତ ଉଦ୍ଭାପ ପାଇ, ତା ଭିତରେ ଛୁଆକୁ ବଢ଼ାଏ ଏବଂ ୨୧ ଦିନରେ ସ୍ୱୟଂସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଆପେ ଆପେ ଶାବକ ବାହାରି ଆସି ମା' ପକ୍ଷ ଭିତରେ ଆଶ୍ରୟ ନିଏ। ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ଡିମ୍ବପରା ଓ ଜଡ଼ୁ ବୃତ୍ତାନ୍ତରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ମୁଁ ନିଜେ ନିଜେ କେତୋଟି ପରୀକ୍ଷା

କରି ବସିଥିଲି । ଆମ ପାରାଭାଡ଼ିରେ ପାରା ଡିମ୍ବ ଉଷ୍ମମାଇବା ସମୟରେ ଗନ୍ଧମାନଙ୍କରେ ବସା ବାନ୍ଧିଥିବା ବଣି, କାଉ, କୋଇଲି ଅଣ୍ଡା ସଂଗ୍ରହ କରି ପାରା ଭାଡ଼ିରେ ରଖୁଥିବା । କିଛି ଦିନ ଅନ୍ତେ ଛୁଆଗୁଡ଼ିକ ଅଣ୍ଡାରୁ ବାହାରି ଆମ୍ଭପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ଏମିତି ଅଣ୍ଡାରୁ ପକ୍ଷୀ ଉଦ୍ଭାବିବା କୌତୂହଳ ମୋତେ ବାଘା କରିଥାଏ । ଏଥିରୁ ଅନେକ ଚୁପ୍ତି ଓ ଆନନ୍ଦ ପାଇଥାଏ । ଆମ ପଞ୍ଜୁରିରେ ଯେଉଁ ଚିତ୍ରା କୋଇଲି, ବଣି ଥା'ନ୍ତି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ ପାରା ଭାଡ଼ିରେ ପୁଚାଇଥାଏ । କେତେ ମରିଯା'ନ୍ତି, ଆଉ କେତେ କଷ୍ଟରେ ବଞ୍ଚିଥାନ୍ତି । ବିଶେଷ କରି ପକ୍ଷୀଶାବକମାନଙ୍କୁ ଖୋଇବାରେ ଅନେକ ଅସୁବିଧା ଉପୁତ୍ତେ- ମୁଁ ଅଙ୍ଗେ ନିଭେଇଛି । ମୋ ସ୍ନେହମୟୀ ବୋଉ ସିନା ମୋ ପାଠପଢ଼ାରେ ବ୍ୟାଘାତ ହେଉଛି ବୋଲି ଗରଗର ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ତା କଠୋର ମୁହଁ ଭିତରେ ସ୍ନେହର ଭଣ୍ଡାର ଛପି ରହିଥାଏ- ମୁଁ ଜାଣିପାରେ । ମୁଁ ସିନା ପଶୁପକ୍ଷୀ ଜଞ୍ଜାଳ ମେଲାଇ ଦିଏ, ହେଲେ ସେ ଆମ ଘରର ଟହଳିଆ, ମୂଲିଆ, ଚାକରବାକରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ସବୁ ସମ୍ପାଦି ନିଏ ହସତ ମୁହଁରେ ।

ଆମ ଘରପୋଷା ପଶୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥା'ନ୍ତି ବଗୁଲା (ଦେଶୀ କୁକୁର), ଚେମି (ଦେଶୀ କୁରୀ), ନାରା (ପାହାଡ଼ୀ ନେଉଳ) ଟିକନ୍ (ନେପାଳି ମୂଷା), ରାମ୍ବୁ ଓ ରିମା (ଧଳା ଠେକୁଆ) ଇଳା ଛେକି-ସୁକୁନା, ଭିକା, ଚମରା । ଗାଈ ଗୋରୁମାନଙ୍କ କଥା ମୋ ସରଳ ବାପା ବୁଝନ୍ତି । ବଡ଼ ଗୋପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣେ । ଜୀବନରେ ଗୋସେବା ପରମ ଧର୍ମ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥା'ନ୍ତି । ମୋର ମନେ ଅଛି, ପ୍ରତି ଗୋରୁକୁ ସେ ସକାଳୁ ହାତ ଛୁଆଇଁ ମୁଣ୍ଡରେ ମାରନ୍ତି । ନିଜେ ଗାଈ ବଳଦମାନଙ୍କ ମୁହାମୁହଁ, ଘାସ, ନଡ଼ା, ଓ ପାଚ ପକାଇବା ବୁଝନ୍ତି, ଏପରିକି ଗୁହାଳ ସପା ନିଜେ କରନ୍ତି ଏକ ଧାର୍ମିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଭାବି । ଦୋଳ ପୁନେଇଁ ପୂର୍ବଦିନ ଗାଈ ଗାଧୁଆ ପର୍ବ, ରହ୍ନା ପୁନେଇଁ (ଶ୍ରାବଣ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା) ଗୋପୂଜା ପର୍ବ ବଡ଼ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ପାଳନ୍ତି । ପୁଲ ସିନ୍ଦୂର, ହଳଦୀ ଚନ୍ଦନ ଓ ଅବିରରେ ଗାଈମାନେ ମଣ୍ଡି ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ବାପା ଗୋପାଳ (କୃଷ୍ଣ) ଠାକୁରଙ୍କୁ ବହୁ ମାନନ୍ତି । ଗୋପାଳ ପୂଜାରେ ଦୈନିକ ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ବିତାନ୍ତି । କୌଣସି ସନ୍ଧ୍ୟାସ, ଯୋଗା, ବାବାଜୀ, ଗୁହନ୍ଧାରୀ ବା ଗୁହାରଣି ଘରେ ଅଭ୍ୟାଗତ ଭାବେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ଆମ ଘର ସେମାନଙ୍କ ଅତିଥିଶାଳା ହୋଇଥାଏ । ଧର୍ମୀୟ ଆଲୋଚନାରେ ଘର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ପୂରି ଉଠେ । ଧାନ ଭଜନ, ଜଣାଣ ବନ୍ଧାଣରେ ଘର ଦୁଇଜେ, ଧୂପ ଆଳତି ବାସ୍ନାରେ ପବନ ମହକିତ

ହୁଏ । ଏମିତି ପୂଜା ପାଠ ଏବଂ ଚାଷବାସ କାମ ବାପାଙ୍କର ଦାୟିତ୍ବ । ଚାଷ ଜମି ଆମର ବହୁତ ଥାଏ । ସେତେବେଳେ ଆମର ଦଶବାଟି ଭୂସମ୍ପତ୍ତି ଥିବାର ଶୁଣିଥିଲି । ସେଥିପାଇଁ ଦଶହଜ ବକଦ ପୋଷାଥା'ନ୍ତି । ରୟତ, ମୂଲିଆ, ହଳିଆମାନେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥା'ନ୍ତି । ଫସଲ-ଶସ୍ୟରେ ଆମ ଆମାର ଘର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଥାଏ । ଘିଅ ଛେନା ଦହି ମହୁରେ ଋତୁ ଭାସୁଥାଏ ଯେମିତି ଘରଟା ଗୋଟାଏ ଇନ୍ଦୁକ ବାସ ।

ଗାଁ ଚାଟଶାଳୀ ପାଠ, ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା, ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଥମିକ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଶେଷ କରି ମୁଁ ବାଳୀ ବରେନ୍ଦ୍ର କୃଷ୍ଣ ବିଦ୍ୟାପୀଠରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲି ଉଚ୍ଚ ଇଂରାଜୀ ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷାକ୍ରମରେ ଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ । ମୁଁ ଅଳ୍ପ ପାଠରେ ପଢୁଥା ଥିଲି, ଅନ୍ୟ ପାଠରେ ଆଗୁଥା । ମାଇନର ପରେ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀଠୁ ଗୋଟିଏ ଇଚ୍ଛାଧୀନ ପାଠ ବାଛି ନେବାକୁ ହୁଏ । ଯେଉଁମାନେ ମେଧାବୀ ଓ ଗଣିତରେ ନିପୁଣ, ସେମାନେ ପ୍ରଥମ ଧାତିର ଛାତ୍ର ଏବଂ ଅଳ୍ପ ଇଚ୍ଛାଧୀନ ପାଠ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥା'ନ୍ତି । ମୋର ଅଳ୍ପ ଭଲ ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନ ପାଠ ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ଥାଏ । ଏଣୁ ସ୍ବାଭାବିକତା ଓ ଶରୀରତତ୍ତ୍ବକୁ ସ୍ବଇଚ୍ଛାରେ ବାଛିନେଲି । ସେତେବେଳେ ବିଜ୍ଞାନ ପାଠର ଜଟିଳ ତତ୍ତ୍ବ ସ୍କୁଲ ପାଠ୍ୟକ୍ରମରେ ନଥାଏ । ଯେଉଁ ପାଠ ଥାଏ ତାହା ଯେ କୌଣସି ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ନିହାତି ଜାଣିବା କଥା- ସରଳ ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନ । ବିଶେଷ କରି ଶରୀରତତ୍ତ୍ବ, ପ୍ରାଣୀବିଜ୍ଞାନ ଓ ଉଦ୍ଭିଦବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରତି ମୋର ଆକର୍ଷଣ ଥାଏ । ମୋ ଉପର ପଡୁଥା ପ୍ରବାଣ ଭାଇମାନଙ୍କୁ ପଚାରି ଆଗୁଥା ପଢ଼ି ପକାଇ ଥାଏ ଏବଂ ବିଜ୍ଞାନ ଶ୍ରେଣୀରେ ମାଷ୍ଟ୍ରେ ଶିକ୍ଷାଦେବାବେଳେ ମୁଁ ଠିଆ ହୋଇ ସବୁ ପ୍ରାକ୍ତିକ ଭାବେ କହିଥାଏ । ଆମ ବିଜ୍ଞାନ ସାର୍ (ରମେଶ ପାତ୍ର ମହାଶୟ) ମୋ ଉପରେ ଖୁସି ଥା'ନ୍ତି ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ାଇଲା ସମୟରେ ମୋତେ ଟେବୁଲ୍ ପାଖକୁ ନେଇ ବିଜ୍ଞାନଶିକ୍ଷା ଉପକରଣ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର ଓ ପରୀକ୍ଷା ତଥା ପରିବେଷଣ ସମ୍ପର୍କରେ ମୋର ସହଯୋଗ ଲୋଡ଼ନ୍ତି । ଅଳ୍ପ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଥା ପିଲା ବିଜ୍ଞାନ ଶ୍ରେଣୀର ଆଗବାଲା ହୋଇ ପାରିଥିବାରୁ ମୁଁ ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ଭାବ କରୁଥିଲି, ଅଚ୍ଚତଃ ଅଳ୍ପରେ ଉଣା ଥିବାରୁ ବିଜ୍ଞାନ ପାଠରେ ଭରଣା କରୁଥିଲି, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀର ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିପାରିଥିଲି ।

ମୋର ମନେ ଅଛି, ଶରୀରତତ୍ତ୍ବ ପଢ଼ାହେଲା ବେଳେ ଶ୍ରେଣୀ କଳାପଟାରେ ଗୋଟିଏ ମଣିଷ କଳାକ ଝୁଲାଇାଏ । ମଣିଷ ଶରୀରରେ କେତୋଟି ହାତ ଅଛି ପ୍ରଶ୍ନର ମୁଁ ସଠିକ୍ ଭାବେ ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରି ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ

କରିଥିଲି । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶ୍ରେଣୀରେ ଦେହର ୧୦୮ଗୋଟି ହାତମାନଙ୍କର ଓଡ଼ିଆ ଓ ଇଂରାଜୀ ନାମ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବେ କହି ପାରିଥିଲି । ଶ୍ରେଣୀରେ ମଣିଷ କଳାକଟି ଦେଖି ମଣିଷ ହାତ ସଂଗ୍ରହ କରି ନିଜେ କଳାକଟିଏ କିପରି ରଡ଼ି ପାରିବି ସେଥିପାଇଁ ଗୋପନରେ ମନପ୍ରାଣ ଦେଇ ଲାଗି ପଡ଼ିଲି । ଏହି କାମଟି ମୋର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରୁ । ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ିଲା ବେଳେ କାର୍ଯ୍ୟଟି ପ୍ରାୟତଃ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା । କାର୍ଯ୍ୟଟି କେତେ ସମୟସାପେକ୍ଷ ଓ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ, ସେ କଥା ଏବେ ଚିନ୍ତାକଲେ ଅସମ୍ଭବ ମନେ ହେଉଛି । ହାତଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ମୋତେ ଛୁଟି ଦିନ ମାନଙ୍କରେ ଲୁଚି କରି ଏପରିକି ରାତିରେ ମଶାଣିପଦା ବୁଲିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ଏଥିରେ ମୋତେ ମୋର ବାଲ୍ୟବନ୍ଧୁ ପ୍ରମୋଦ ଓ ବ୍ରଜ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ମଶାଣି ପ୍ରତି ତଥାକଥିତ ଭୟ ମୋର ଆଦୌ ନଥିଲା । ହାତରେ ଧନୁଶର ଓ ଧାରୁଆ ପର୍ଶୁରାମ କୁରାଡ଼ି ଥିଲେ ଭୟ ପକାଏ, ସାହସ ସଞ୍ଚରି ଉଠେ, ଭୂତ ପ୍ରେତ ଦୂର୍ଭରକ ପ୍ରତି ତୀରମୁନ ସତର୍କ ହୁଏ, ଖାଲି ରହିଥାଏ ସୁଯୋଗ ଅପେକ୍ଷାରେ । ଏମିତି ଧୀରେ ସୁସ୍ଥେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ହାତ ସଂଗ୍ରହ କରି ମୁଁ ଆମ ‘ସାତଭାଗ’ ପ୍ରକାଶ ବଗିଚାର ଏକ ଅପତରା ଅବ୍ୟବହାରିୟ ଚାଳଘରେ ସାଇତି ରଖୁଥିଲି । ଏହିପରି ଦୁଇବର୍ଷ ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ୮୦ଖଣ୍ଡ ମଣିଷ ହାତ ବିଭିନ୍ନ ରାଁ ମଶାଣିମାନଙ୍କରୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଏକ ମଣିଷ କଳାକ ଡିଆରି କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇ ପାରିଥିଲି । ଆଉ ଯେଉଁ ୨୮ ଖଣ୍ଡ ହାତ ପାଇନଥିଲି, ସେଗୁଡ଼ିକର ବିକଳ ସୋଲ ଓ କାଉଁରିଆ କାଠିରେ ଡିଆର କରି ବିଜ୍ଞାନ ଶ୍ରେଣୀର କଳାକ ପରି ଆମର ସାତଭାଗ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଅନ୍ଧାର ଘରଟିରେ ଟାଙ୍ଗି ପାରିଥିଲି । ଘରଟା ଜଣେ ସାଧାରଣ ଲୋକକୁ ଠିକ୍ ଭୂତଘର ପରି ଲାଗିବ । ଘରେ ହାତଗୁଡ଼ିକ ଗଦା ହୋଇଥିବା ଦେଖି ଆମ ହଳିଆ ଜଗା ପଧାନ ମୋ ବୋଉକୁ କହିଲା ଯେ ମୁଁ ତନ୍ତ୍ର ସାଧନାରେ ମନୋନିବେଶ କରିଛି । ଆମ ଘରର ସମସ୍ତେ ମିଶି ମୋତେ ଜେରା କଲେ । ମୁଁ ସେଠୁଁ ମୋର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରି । ବିଜ୍ଞାନ ଶ୍ରେଣୀର କଳାକକୁ ଅନୁକରଣ କରି ସ୍ୱଳାୟ ଚେଷ୍ଟା ଓ ଉପାୟରେ ଏକ ମଣିଷ କଳାକ ଡିଆରି କରିବା ମୋର ଲକ୍ଷ୍ୟ- ସତ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବାରେ କୌଣସି ଦ୍ୱିଧା ବା ସଂକୋଚ ନଥିଲା, ବରଂ ସ୍ପଷ୍ଟ କଥା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚକିତ କରିଥିଲା । ଅସମ୍ଭବ ପ୍ରତି ମୋର ଆକର୍ଷଣ, ସଂକଳ୍ପ ଓ ଦୃଃସାହସିକତା ସମସ୍ତେ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ । ଏକଥା ଶୁଣି ମୋ ବଡ଼ବାପା ରାୟବାହାଦୂର ଖଗେନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ମୋତେ

ବାହାବା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କଥାଟା ହେଉନାଶ୍ଚର ପକାର ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ କାନକୁ ନେଲେ । ହେତମାଷ୍ଟେ ମହୋଦୟ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ରମେଶ ପାତ୍ରଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଆମ ଘରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ଏବଂ ଭୂତଘର ପରିଦର୍ଶନ କରି ନିର୍ମିତ କଳାକକୁ ଦେଖି ଅଭିଭୂତ ହୋଇଥିଲେ । କଳାକ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇ ସ୍କୁଲ ବଜ୍ଞାନ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ରହିଲା । ମୋ ଉଦ୍ୟମର ଭୂୟସୀ ପ୍ରଶଂସା କରି ସ୍କୁଲ ପରିଦର୍ଶକଙ୍କ ପାଖକୁ ସହସା ପତ୍ର ପଠାଗଲା । ପରିଦର୍ଶକ ମହୋଦୟ ମୋର ସାହସିକ କୃତି ପାଇଁ ଏକକ୍ଷତ ମୁଦ୍ରା ପୁରସ୍କାର ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ଏବଂ ବିଦ୍ୟାଳୟର ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ଅବସରରେ ପୁରସ୍କାର ମୁଦ୍ରା ସହିତ ଏକ ପ୍ରଶଂସାପତ୍ର ମୋତେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । କଳାକଗତା କାହାଣୀଟା କେବଳ ସ୍କୁଲ ପରିସର କାହିଁକି ବାଙ୍କୀ ବଜାରରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚାରିତ ହୋଇଥିଲା । ମୋ ବାପାଙ୍କ ପ୍ରିୟ ସାଙ୍ଗ ତଥା ପରାମର୍ଶଦାତା ବକ୍ତି ମାରୁଡ଼ାତି ମୋ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତଣୀ ଦେଇ କହିଥିଲେ- ‘ପିଲାଟା ବଡ଼ ସାହସୀ । ବୈଜ୍ଞାନିକ କିମ୍ବା ତାତ୍ତ୍ୱର ହେବ, ଦିନେ ନାଁ କରିବ ।’ ଏବେ ବକ୍ତି ମାରୁଡ଼ାତିଙ୍କ ବଚନ ମନେ ପଡୁଛି । ଜୀବନରେ ତାତ୍ତ୍ୱର କିମ୍ବା ବୈଜ୍ଞାନିକ ହେବା ନୋହିଲା । ସମୟ ସ୍ରୋତରେ ଭାସି ଭାସି କିଏ କୋଉଠି ଲାଖୁବ ବା ଲାନ ଯିବ କିଏ କହି ପରିବ ? ଭବିତବ୍ୟ ହିଁ କେବଳ ସ୍ୱାକାର୍ଯ୍ୟ । ବକ୍ତିବାରୁ ଏବେ ସ୍ୱର୍ଗରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି ମୋ ପରଲୋକଗତ ପିତାଙ୍କ ସହିତ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ବାଣୀ କେବେ କେବେ ମନରେ ଧ୍ୱନି ଆଣେ ।

ମଣିଷ କଳାକ ରଢ଼ିବାର ପୂର୍ବ କଥା । ରାତିରେ ଆମେ ଚିନିଭାଇ ଏକାଠି ଶୋଉ । ଖପୁରି ଏବଂ ଭୂତ ପ୍ରେତ ନେଇ ମୋ ବଡ଼ଭାଇ ଶୋଇଲା ବେଳେ ଅନେକ ଭୂତପ୍ରେତ କଥା କହନ୍ତି । ହାତବାଇ କିପରି ମଣିଷ ଭଳି କାମ କରି ପାରେ, ବିଲରେ ଦେଖା ସାହାଯ୍ୟରେ ପାଣି ମତାଏ, ଡିଙ୍ଗି କୁଟେ, ବସ୍ତା ବୁହେ, ମାଟି ହାଣେ, ହଳ କରେ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ବହୁ ଭୌତିକ ଭୟ ପ୍ରଦାୟକ କଥା କହିଥା’ନ୍ତି । ହାତବାଇକୁ କିଏ କିଏ ବାବନା ଭୂତ ମଧ୍ୟ କହିଥାନ୍ତି । ହାତବାଇକୁ ଥରେ ମନେଇ ପାରିଲେ ସେ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କରେ, ଶତ୍ରୁକୁ ଶାସନ କରେ, ଅହଂତା ସାଧେ ଓ ମାଲିକକୁ ପରମ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟରେ ଭରିଦିଏ । ହାତବାଇକୁ କିପରି ମନାଯାଇ ପାରିବ ଓ ତା’ର ଉପାୟ କ’ଣ ପଚାରିବାରୁ ଭାଇ ଶୁଣିଥିବା କଥା ଅନୁଯାୟୀ କହିଥିଲେ - “ମଣିଷ ଖପୁରି, ମଲା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକର ବାଁ ହାତ ହାତ, ମଲା ବାତୁଥ ପୁରୁଷ ଲୋକର କଟାହାତ, ଅଣ୍ଡା, ଦେଖା ମଦ ଶିଶିଏ, ହଳଦୀ, ଝୁଣା,

ଧୂପ, ମହୁ, ଗୋଗୁଳ, ସିନ୍ଦୂର, ଅରୁଆ ଚାଉଳ, ମହାର ପୂଜା, ଦୁବ, ବାସଙ୍ଗ ତାଳ, ସାରୁ ପତ୍ର ଓ ଦୀପକୁ ଅନ୍ଧାର ଘରେ ଦୀର୍ଘ ସାତ ଦିନ ରଖି ଅଖଣ୍ଡ ପୂଜା କଲେ ସେଇ ଲୋକର (ଯାହାର ଖପୁରି) ଜୀବନ ପାଇ ଉଭାହେବ ଏବଂ ଖାଇବାକୁ ମାଗିବ। ସେ ମାଗିବା ମାତ୍ରେ ଅଣ୍ଟାକୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପଟାଇ ଦେବ ଓ ଦୀପ ଲିଭାଇ ଦେବ। ତାପରେ ସାରୁ ପତ୍ରରେ କହୁ, ଗଜା ବା ମନୋହର ଆଦି ମିଠା ଖାଦ୍ୟ ବାଢ଼ିବ। ଦେଖିବ, ସାରୁ ପତ୍ରରୁ ଯଦି ସେଗୁଡ଼ିକ ଉଭେଇଯାଏ, ଜାଣ ହାତବାଇ ପ୍ରସନ୍ନ ଓ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଏବଂ ତୁମେ ଯାହା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବ ସେ ତାହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କରିବ। ତା ଦେହ ପରିଷ୍କାର ଭାବେ ଦିଶୁ ନଥିବ। ଦିଶୁଥିବ ଧୂଆଁ ଭିତରେ ଏକ ଖର୍ବକାୟ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଆକାର, ମୁଣ୍ଡ ସ୍ପର୍ଶକୁ କାଗିଥିବ।”

ଭାଇଙ୍କଠୁଁ ଭୂତ ଗପ ଶୁଣି ଉତ୍ସୁକତାର ସହିତ ପଚାରିଲି- “ମୁଁ ଯଦି ଏସବୁ କରିଦିଏ ଭାଇ, ସତରେ ହାତବାଇ ମୋ କଥା ମାନିବ?”

“ନିଶ୍ଚୟ। କିନ୍ତୁ ଖପୁରି, କଟା ହାତ ଯୋଗାଡ଼ କରିବୁ କିପରି? ଏସବୁ ଗୁଣିଆ ଆଉ ତାନ୍ତ୍ରିକମାନଙ୍କ କାମ। ତନ୍ତ୍ର ସାଧନା ବଡ଼ କଷ୍ଟ, କାଠିକର ପାଠ, ସାଧାରଣ ଲୋକ ଦ୍ଵାରା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ। ଟିକିଏ ଯଦି ପୂଜା ଆଉ ନିଷ୍ଠାରେ ଗଣଗୋଳ ଧରେ, ସର୍ବନାଶ ହେଲା ଜାଣ।”

“ମୁଁ ଯଦି ଯୋଗାଡ଼ କରିଦିଏ ଆଉ ବିଧି ମୁତାବକ ପୂଜାପାଠ କରେ?”-- ପଚାରିଲି।

“ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ବଡ଼ ବିପଦ କଥା। ମଶାଣି ଚଣ୍ଡୀ ଜୀବନ ନିପାତ କରିଦେବେ। ମଶାଣି ଚଣ୍ଡୀ ମଳାମଣିଷମାନଙ୍କ ଦାୟିତ୍ଵରେ ଥା’ନ୍ତି ମଶାଣି ପଡ଼ିଆରେ। ସେମାନଙ୍କ ଇଷ୍ଟ ଠାକୁରାଣୀ ସେ। ମଣିଷ ଯେଉଁଠି ପୋତା ବା ପୋଡ଼ା ହୁଏ, ତା ଆତ୍ମା ସେଇ ପାଖରେ ବୁଲୁଥାଏ। ମଶାଣି ଚଣ୍ଡୀ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଥା ଭାଷା ହୁଅନ୍ତି, ଭଲ ମନ୍ଦ ବୁଝନ୍ତି। କା’ ମୁଣ୍ଡ ଧରି ମଶାଣିରୁ ଆସିଲା ବେଳେ ପ୍ରେତାତ୍ମା ପଛରୁ ଗୋଡ଼ାଏ। ଠିକ୍ ମନ୍ତ୍ର ନକାଣି ଥିଲେ, ତାକୁ ସେଇଠି ଖାଇଯିବେ, ତା ରକ୍ତ ଶୋଷି ନେବେ।ଏମିତି ଦିନେ ଜଣେ ଲୋକ ସାହାତାପଦା (ଆମ ପାଖ ଗାଁ) ମଶାଣିକୁ ଯାଇଥିଲା। ଖପୁରି ମୁଣ୍ଡଟାଏ ହାତରେ ଧରିଛି, ତା ଗୋଡ଼କୁ ପ୍ରେତ ମାଡ଼ି ବସିଲା। ସେ ଲୋକଟା ସେଇଠି ହିଁ ମରିଗଲା। ଜାଣିଛୁ?”

ମୁଁ ଏ ଘଟଣାଟା ଜାଣିଥିଲି। ବିଜ୍ଞାନ ବିଶାରଦ ଆମ ପାତ୍ର ସାରଳୁ ପଚାରିବାରୁ ସେ କହିଥିଲେ ଭୂତପୁତ କଥା ମିଛ। ଘଟଣା ପ୍ରଘଟ ହୋଇଯିବା

ପରେ ସେ ମୃତ ଲୋକଟିକୁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ମଶାଣିରେ ସେ ମରିଥିବା ସତକଥା । ହାତରେ ଖପୁରି ଧରିଥିବା ମଧ୍ୟ ସତ । କଳା ଅନ୍ଧାର ରାତି । ସେ ଖପୁରି ଧରି ମଶାଣିରୁ ଉଠି ଆସିବା ବେଳେ ତା ଲୁଗା ସମାଧିରେ ଲାଗି ଯିବାରୁ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ଏବଂ ସେ ତଳେ ପଡ଼ିଯିବା ପକ୍ଷରେ ମଣ୍ଡିଷ ଭୂଇଁରେ ପିଟିହୋଇ ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା, ଏହାଦ୍ୱାରା ତା'ର ହୃଦୟ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଆଘାତ ଏବଂ ଭୟ ତା ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ, ଭୂତପୁତ ବାଜେ କଥା ।

ପାତ୍ର ମହାଶୟଙ୍କ ମତ ଯୁକ୍ତିସଂଗତ ଓ ତାଙ୍କ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ସତ୍ୟତା ଥିଲା । ସେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥାକୁ ଅନୁଶୀଳନ ଓ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି ମତ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି, କାରଣକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଉତ୍ତର ଖୋଜନ୍ତି । ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲେ ସେ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଉତ୍ତରଟିଏ ଦେବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥା'ନ୍ତି ଆମ ବିବେଚନାରେ । ଯେଉଁ ତଥ୍ୟ ବା ବିଚାର ପଛରେ ଯୁକ୍ତି ନାହିଁ, ଖାଲି ବିଶ୍ୱାସରେ ଭାସିଯିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ବୋଲି ମତପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ଏଣୁ ଗୁରୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସବୁଠି ବେଶୀ ଭକ୍ତି କରେ, ଭକ୍ତି ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସମ୍ମାନରୁ ଜଡ଼ିଥାଏ ।

ଏଣୁ ଚଷ୍ମା ସାଧନା କରୁଥିବା ଲୋକଟି ମଶାଣିରୁ ଖପୁରି ଆଣି ଆଣି ଭୂତ ତାଙ୍କୁ ମାରିଦେବାର ଧାରଣାକୁ ମୁଁ ଖଣ୍ଡନ କରି ଭାଇଙ୍କ ସହିତ ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲି ଏବଂ ମୋତେ ଅନୁମତି ଦେଲେ ଏଇ ରାତିକ ଭିତରେ ମଶାଣିରୁ ଖପୁରି ମୁଣ୍ଡ ଆଣି ଘରେ ଥୋଇ ଦେଇ ପାରିବି ବୋଲି ଦୃଢ଼ତା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲି । ସେ ବିଶ୍ୱାସ ରଲେ ନାହିଁ । ସାମାନ୍ୟ ପିଲାଟାର ଏତେ ସାହାସ ! ଶିଳ ଶିଳପୁଆ ଗଗନେ ଉଡ଼ନ୍ତି ସିମିନି ତୁଳା କହୁଛି ମୋତେ ରଖ ! ମୋ ଦାସିକତାକୁ ହସରେ ଉଡ଼ାଇ ଦେଲେ ।

ମୋ ଜିଦି ମୋ ଭିତରେ ଟେକି ରହିଲା । ସମସ୍ତେ ଶୋଇଲେ, ମୋ ମନଥାଏ ମଶାଣିରେ । କେଉଁଠି କେତୋଟି ମୁଣ୍ଡ ପଡ଼ିଥାଏ ଭଲଭାବେ ଜାଣିଥାଏ । ଦିନ ବେଳରେ ମଶାଣି ପାଖ ଆମ୍ଭ ଗଛରୁ ଫୋପତ ମାରି ଟୋକେଇଏ ସୁନ୍ଦରୀ ଆମ୍ଭ ଆମଦାନି କରିଥିଲି । ପାଖରେ ଧନୁଶର ଥିଲା, କାନ୍ଧରେ ଛିଟିକିଣି ଓ ମାଟିଗୋଳାଗୁଡ଼ିଏ ଥିଲା । ଶରର ମୁନକୁ ପଥରରେ ଘଷି ଘଷି ଏମିତି ତୀକ୍ଷଣ କରିଥିଲି ଯେ ଗୋଟେ ଛେକି କିମ୍ବା କୁକୁର ପେଟରେ ପଶି ପିଠିରେ ବାହାରିଯିବ । ଅସ୍ତଗୁଡ଼ିକ ହାତରେ ଥିଲେ ଭୟ ଉଭେଇ ଯାଏ ଛାଏଁ ଛାଏଁ, ଖାଲି ସୁଯୋଗ ଖୋଜେ ଭୂତ କି ପ୍ରେତଟେ

ଦେଖନ୍ତି ହେଲେ, ତା ଦେହରେ ପରୀକ୍ଷା କରିନିଅନ୍ତି ମୋ ଅସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ । ଶୃଗାଳ, ସର୍ପ, ସରୀସୃପମାନଙ୍କ ମୁକାବିଲା ହୋଇ ସାରିଛି, କେବଳ ଅଶରୀରୀମାନଙ୍କ ସହିତ ମୁକାବିଲା ହୋଇନାହିଁ, ଏଣୁ ଜିଦି ବଳବତ୍ତର ହେଲା । ଶୂନ୍ୟର ରାତି । ନିଶା ଗର୍ଜୁଛି । ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଅଖଣ୍ଡ ନୀରବତା । ଦୂର ଦେବଦାରୁ ଗଛରେ ରହି ରହି ପେଟକ ଦୁଇଟି ବୋବାଳି ଛାଡୁଥାନ୍ତି । ମୋ ପାଖରେ ଦୁଇ ସେଲିଆ ଛୋଟିଆ ଚର୍ଚ୍ଚ ଲାଇଟ୍‌ଟିଏ ଥାଏ । ଖୁବ୍ ଯଦ୍ଦରେ ତାକୁ ପାଖରେ ରଖିଥାଏ ରାତିର ସାଥୀ ଭଳି । ଚର୍ଚ୍ଚ, ଧନୁତାର ଓ ଲାଠି ଧରି ଏକଲା ମଶାଣିକୁ ଧାଇଁଲି । ଯେଉଁ ଜାଗାରେ ମୁଣ୍ଡମାନେ ଗଡୁଥିଲେ ଭଲଭାବେ ଜାଣିଥିଲି । ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାଘ୍ରରେ ଦୁଇଟି ଖପୁରି ଘେନି ଆଣି ଆମ ବାରିପଟ ପାଇଖାନା ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ହାଣ୍ଡି ଘୋଡେଇ ରଖିଦେଲି, ତା' ପରେ ବିଛଣା ଧରିଲି । ଏତେ କଥା କରିଦେଲି ଗୋଟେ ନିଃଶ୍ୱାସରେ, ଆମଘରେ କେହି ଜାଣି ପାରି ନଥିଲେ ।

ସକାଳ ହେଲାରୁ ଭାଇ ଉଠି ଦାନ୍ତ ଘଷିଲେ । ମୁଁ ବିକମ୍ବରେ ଶୋଇଥିବାରୁ ସକାଳୁ ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ନଥିଲା । ଉଠି ଦେଖେ ସବୁ ଠିକ୍ ଅଛି । କିଛି ଅସ୍ୱାଭାବିକତା ନାହିଁ । ଭାଇକୁ ଯାଇ ପଚାରିଲି-- “ଭାଇ, ମଣିଷ ମୁଣ୍ଡ ଦେଖୁବ ?”

“ମୋ ସଙ୍ଗେ କ'ଣ ଥଟା କରୁଛୁ ?” -ସେ ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ ।

“ନାଁ, ସତ । ତୁମେ ବେଚ୍ ମାରିଥିଲ ନା, ମୁଁ କାଲି ରାତିରେ ଏକା ମଶାଣିକୁ ଯାଇ ମୁଣ୍ଡ ଉଠାଇ ଆଣିଛି । କିଛି ଭୂତ ପୁତ ଦେଖିଲି ନାହିଁ ।”

“କେଉଁଠି ରଖିଛୁ ?”

“ପାଇଖାନା ପାଖ ହାଣ୍ଡି ତଳେ ।”

ଭାଇଙ୍କ ଆଖି ବିସ୍ତାରିତ ହୋଇଗଲା । ଆଶଙ୍କା ଓ ଆତଙ୍କରେ ସେ ସଂକୁଚିତ ହୋଇ ଉଠିଲେ । କହିଲେ, ଜଳଦି ତାକୁ ନେଇ ମଶାଣିରେ ଫୋପାଡି ଆସ । ବୋଉ ଯଦି ଏ ଧରମଛତା କଥା ଶୁଣେ, ତୋର ଏ ଘରେ ଆଉ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଏଠି ବଡ଼ବଡୁଆ ଅଛନ୍ତି । ମାରା ହେବେ । ଏ ପଠାଣ କାମ କରିବାକୁ ତୋତେ କିଏ କହିଲା ? ତୁ ଗୋଟେ ହୁଣ୍ଡା ଗୁଣ୍ଡା, ଦଣ୍ଡା ବାକୁଗାଁ, ପୁରା ନାସ୍ତିକଟାଏ । ଯାଆ, ଶୀଘ୍ର ଯାଆ, ଖପୁରିକୁ ନେଇ ତୁମ୍ଭ କରି ପିଙ୍ଗି ଆସ । ନହିଲେ ଘଣ୍ଟା ଗୋଗିରୁ । ତୁ ତ ବଡ଼ ସାଂଘାତିକ ପିଲା ମୁଁ ଦେଖୁଛି ! କିଛି ଲଗାପଘା ନାହିଁ, ଆଗପଛ ବିଚାର ନାହିଁ ।

ଆରେ ବାପ୍ରେ !

ଅଗତ୍ୟା ମୁଁ ଖପୁରି ଦୁଇଟିକୁ ଅଖା ଭିତରେ ଲୁଚାଇ ନେଇ ପିନ୍ଧି ଆସିଲି, ମଣାଣିରେ ନୁହେଁ, ଖଜାବାଡ଼ି ପାଖ ପୋଖରୀ କୂଳରେ । ଘୋଡ଼େଇ ରଖିଥିଲି ଘାସ ଓ ପାଣିଦଳ । ଦି'ଦିନ ପରେ ସୁବିଧା ଦେଖୁ ତାକୁ ସାତଭାଗ ବାଡ଼ିର ନିକାଞ୍ଚନ ଘରଟିରେ ରଖିଦେଲି । ଭାଇ କହିଥିବା ଅନୁସାରେ ପୂଜା ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକ ଧାରେ ସୁସ୍ଥେ ଯୋଗାଡ଼ କଲି । ସବୁ ଗୁଡ଼ିକ ଉପଚାର ସଂଗ୍ରହ କଲାପରେ ସୋମ ଭାଇଙ୍କଠୁଁ ଶୁଣିଥିବା ପୂଜାବିଧି କରିବି ଧରି ଏବଂ ଶୁଣା ମନ୍ତ୍ରକୁ ବାରମ୍ବାର ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଘୋଷା ପାଠ ଭଳି-

ହିଁ, ବୁ଼ା, ଶୁ଼ା । ଆଇଁସୁ ମନ୍ତ୍ର, କାଇଁସୁ ମନ୍ତ୍ର, ପିଠାକୁ ମନ୍ତ୍ର କୁଆଣି, ମୋ ଠାରୁ ଯିଏ ମନ୍ତ୍ର ଶିଖିବ ମାରି ଦେବି ଦୁଇ କହ୍ନି ।...

ରାମ ଗଲେ ଘାସ କାଟି, ହାତରୁ ବୋହିଲା ରକତ ଧାର,

ରକତ ଧାର ବନ୍ଦ ହୋଇଯା ବନ୍ଦ ହୋଇଯା, କାହାର ଆଜ୍ଞା ?

ନିତେଇ ଧୋବଣୀ, ପିତେଇ ସଉରୁଣୀ, ଚେନି ମାଲୁଣୀର କୋଟି କୋଟି ଆଜ୍ଞା....

ଏମିତି ଲୁଚାଚୋରା ପୂଜା ପାଠ, ତଥାକଥିତ ତନ୍ତ୍ର ସାଧନାରେ ଦିନା କେତେ ମଜି ରହିଲି । ହାତ ବାଛ କି ବାବନା ଭୂତ ବା କୌଣସି ପ୍ରେତର ସୂଚନା ମିଳିଲା ନାହିଁ । ବରଂ ଦିନେ ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ଆମ ମାଛ ଜୁକୁର ଚେନି ମୋ ଅକ୍ଷୟରେ ଖପୁରିଟେ ନେଇ ଭାଗ । ସବୁ ଗୁଡ଼ିକ ପୂଜା ଉପଚାର ଓ ହାତ ଗୁଡ଼ିକୁ ଏକାଠିକରି କିରୋସିନି ଢାଳିଲି ଏବଂ ଭୂତ ଭାବନାକୁ ସେଇଠାରେ ଅଗ୍ନିଦାହ କରି ସବୁଦିନ ପାଇଁ ସମାଧି କରିଦେଲି । ଏଣୁ ଭୂତ କଥା ଶୁଣିଲେ ମୁଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ନାସିକାକୁଞ୍ଚନ କରେ । ଭୂତ ଗୋଟେ ବିଭ୍ରାନ୍ତ, ପ୍ରେତ ଗୋଟେ ପ୍ରଚାରଣୀ- ମୋର ଦୃଢ଼ୋକ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ତ ମୋ ଅତୀତ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ପୁଞ୍ଜିକରି ଲୋକାଚାରକୁ ଆଦୌ ବିଶ୍ୱାସ ନକରି ଅନ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସକୁ ପଦାଘାତ କରି ସେଦିନ ଝାମ୍ପି ଭିତରୁ ଜଳ ଆଣି ଆକସ୍ମ ପାନ କରିଥିଲି ଏବଂ କ୍ରମଶଃ ଅନ୍ଧାର ରାଇଜର ଜଳ ଧାରଣା ଦୂର ହୋଇଥିଲା ଓ ଝାମ୍ପି ଅରଣ୍ୟରାଜି ଆମର ହୋଇଥିଲା ପ୍ରିୟ ଆତ୍ମତାହକ ।

ସହଦେବର ଗାଁ ରେଙ୍ଗାଲିପାଲିରେ ଆମେ ରହିଥାଉଁ । ଗାଁର ଅନ୍ୟ ଗଣମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ସହଦେବର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ସୁଚ୍ଛବ । ମାଙ୍କ ଅଞ୍ଚଳରେ କେଇ ଏକର ଚାଷଭୂମି । ସେଥିରେ ଉତ୍ପାଦିତ ଫସଲ ବର୍ଷକର ଭାତପାଣି ସମ୍ଭାଳି ନିଏ । ଜଙ୍ଗଲତ ସହଜେ ଯୋଗାଇ ଦିଏ ନାନା ଜାତିର ଫୁବ୍ୟ । ତେଣୁ ତା'ର ଘର ପଡ଼ୋଶୀମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଟିକିଏ ଉଚ୍ଚତ, ଦେଖିଲେ ବାରି ହୋଇ ପଡ଼ିବ ଯେ ଏ ଗାଁର ଗଣମାନଙ୍କଠୁଁ ସେ ଭିନ୍ନ, ଅର୍ଥରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ । ଉଚ୍ଚ ବାରଣ୍ଡା ବିଶିଷ୍ଟ ଚାରି ପାଞ୍ଚ ବଖରା ଖଜାଘର ଓ ଅଗଣା । ଖଜାର ଏକେଶା ବଖରାଟି ସେ ସର୍ବଦା ଆମପାଇଁ ରଖିଥାଏ । ସେଇ ଘରେ ଆମେ ବିଶ୍ରାମ ନେଇଥାଉଁ ବନଭ୍ରମଣ ପରେ ।

ଥରେ ରାତିରେ ଜଙ୍ଗଲ ବୁଲି ବୁଲି ଅଳି ପଡ଼ିଥାଉଁ । ପ୍ରେମ୍ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ସିଙ୍ଗବାଲା କୁଟା ମାରିଥାନ୍ତି । ରାତି ସରି ନଥାଏ । ରେଙ୍ଗାଲିପାଲି ଫେରି ଆସି ଆମେ ବିଶ୍ରାମ ନେବାକୁ ଯାଉଛୁ, ପାଖ ମୁଣ୍ଡିଆ ଉପରୁ ଚିତା ବାଘର ଖେଷାଖେଷି ଶବ୍ଦ ସ୍ପଷ୍ଟ ବାରିହେଲା । ସହଦେବ ସରଳ ଭାବେ କହିଲା, ଚିତାବାଘ ଦୁଇଟା ଲତେଇ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏମିତି ଦିନେ ଦିନେ ଚିତାବାଘମାନେ ଲଡ଼ାଇନ୍ତି ହୁଅନ୍ତି । ଉକ୍ତଷା ବଢ଼ିଲା । ମୁଁ ଆଉ ଶୋଇବି କ'ଣ, ଶବ୍ଦ ଆସୁଥିବା ଦିଗ ଆଡ଼କୁ ସତର୍କତାର ସହିତ କାନେଇଲି । କ୍ରମଶଃ କୁହସ୍ବର କମି ଆସିଲା ଏବଂ ଆଉ ଶୁଣାଗଲା ନାହିଁ । ଜଙ୍ଗଲ ଜୀବ ଓ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ସ୍ବର ବୋବାକି ମୁଁ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଶୁଣେ । କେଉଁ ଜୀବର କଷ୍ଟ ସ୍ବର କିପରି, ସ୍ବରରେ ଆତଙ୍କ ଅଛି କି ସାଥୀ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ବା ଶାବକମାନଙ୍କୁ ସାବଧାନ କରିବାର ସଙ୍କେତ ଅଛି ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ପ୍ରାୟତଃ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବେ ଜାଣିହୁଏ ନିଜର ଅଭିଜ୍ଞତା ଏବଂ ଜିଜ୍ଞାସା ବଳରେ । ଏପରିକି ଜନ୍ତୁର ସ୍ବର ଶୁଣି ତା'ର ବୟସ ଓ ଲିଙ୍ଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜାଣି ହୁଏ । ବାଘ ଭଳି ଚିତାବାଘ ହେଷାକେ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ରାଗରେ ଗର୍ ଗର୍ ହୁଏ ଅଥ ମିନିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ବାଘ ଓଁ ହା ଓଁ ହା କରି ହେଷାକି ହୁଏ ଦେହରୁ ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ ଏତିକି ବେଳେ ତା'ର ମୁଣ୍ଡ ଭୂଇଁ ଆଡୁ ଉପରକୁ ବାରମ୍ବାର ଡକ୍ ଡକ୍ ହୁଏ ଏବଂ ଗର୍ଜନ ପ୍ରଥମେ ଧୀରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ କ୍ରମଶଃ ଗମ୍ଭୀର ଓ ମୋଟା ହୋଇଥାଏ ଓ ପୁଣି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ କମିଥାଏ ସଙ୍ଗାତ ଆରୋହଣ ଓ ଅବରୋହଣ କଲା ଦୃଢ଼ରେ । ବାଘୁଣୀ ତା ହୁଆକୁ ଡାକିମ ଦେବା ଅବସରରେ ଘାଉଁ କରି ଥରେ ଚିହ୍ନାର କରି ଉଠେ, ସେଥିରେ ସତର୍କତାର ଘଣ୍ଟି ଥାଏ । ବାଘ ହୁଆମାନେ ଏତିକିବେଳେ ଯେ ଯେଉଁଠି ଥାନ୍ତି, ଲୁଚି

ଯା'ନ୍ତି, ପୁଣି ମା'ଠୁ ସଙ୍କେତ ପାଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ହାତୀମାନଙ୍କର (ଦତ୍ତା) ପିଙ୍କାର ସ୍ଵରରେ ଆତଙ୍କର ଧ୍ବନି ଥାଏ, ଏତିକିବେଳେ ଶୁଣ ସାପ ଫଣା ଭଳି ଉରୋଜିତ ରହେ । ହାତୀମାନେ ସହବାସ ପାଇଁ ପିଙ୍କାରି ନଥାନ୍ତି । କେବଳ ଶୁଣରେ ଜୋର ପିଁ ଶବ୍ଦ ଦ୍ଵାରା ସେମାନେ ବାର୍ତ୍ତା ବିନିମୟ ଓ କଥୋପକଥନ କରିଥାନ୍ତି । ଭାଲୁ ସାଧାରଣତଃ ଆଗ ତାହାଣ ଗୋଡ଼ ପାଦକୁ ପାଟିରେ ରଖି ବିକାପ ଢଙ୍ଗରେ ଉଁ ଉଁ ହୁଏ ପ୍ରାୟ ୩ ମିନିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କୁଟା ଠିକ୍ କୁକୁର ଭଳି ଭୁକ୍ତିପାରେ, କିନ୍ତୁ ତିଥଲ୍ ପୋକ୍ ପୋକ୍ ଶବ୍ଦ କରି ରହି ରହି ରାବିଥାଏ । ମାଙ୍କଡ଼ର ଖିଙ୍କାର ଖୁବ୍ ଜଣାଶୁଣା । ବାଘ ବା ଚିତାବାଘ ନିଜେତର ହେଲେ ମାଙ୍କଡ଼ ଅନବରତ ଉଚ୍ଚସ୍ଵରରେ ଖିଙ୍କାରି ରହେ ବିପଦ ଦୂର ହେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ମାଙ୍କଡ଼ ବାଘକୁ ବିଶେଷ ଭୟ କରେନାହିଁ । ଭୟକରେ ଚିତାବାଘକୁ କାରଣ ଚିତାବାଘ ଗଛ ଚଢ଼ିପାରେ ଏବଂ ତୁପ୍ପକରି ଗଛ ଗଣ୍ଡିରେ ନେପେଟି ରହେ ବିନା ଶବ୍ଦରେ । ସେଇବାଟେ ମାଙ୍କଡ଼ଟିଏ ଗତିକଲା ବେଳେ ସେ ଖପ୍‌କିନି ଧରିନିଏ ଶିକାରକୁ । ଚିତାର ସବୁଠି ପ୍ରିୟ ଖାଦ୍ୟ ମାଙ୍କଡ଼ କିନ୍ତୁ ସେ ମାଙ୍କଡ଼କୁ ମାରିବା ସହଜସାଧ୍ୟ ହୋଇନଥାଏ, କାରଣ ଗଛ ତା'ର ବାସ, ତଳକୁ ସେ କୃଚିତ ଆସିଥାଏ, କେବଳ ନିଦାଘ ସମୟରେ ପାଣି ପିଇବା ବେଳେ ଝୋଲା ବା ଝରଣାକୁ ଯାଇଥାଏ । ଚାଲାଖ ଚିତାବାଘ ଯଦି ଭୁଟିକରି ଥାଏ, ମାତି ବସେ । ଅବଶ୍ୟ ମାଙ୍କଡ଼ ଫକାହାରୀ ହୋଇଥିବାରୁ ତା'ର ପାଣି ବିଶେଷ ଦରକାର ପଡ଼େନାହିଁ । ଚିତାବାଘ ବାସ କରୁଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ସେ ଖୁବ୍ ସାବଧାନରେ ମାତ୍ର ଭୂଇଁକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଥାଏ ।

ପଶୁଜାତି ସାଧାରଣ ଜୀବନରେ ଆଚରଣ ଓ ଭାବ ଦ୍ଵାରା ବାର୍ତ୍ତା ବିନିମୟ କରିଥା'ନ୍ତି । ଆମ୍ବରକ୍ଷା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଵର ଲୟାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପକ୍ଷୀ ସମାଜ ରାବଦ୍ଵାରା ନିଜ ସ୍ଥିତି ପ୍ରକାଶ କରିଥା'ନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ କିଛି ମିଟିରି ବା ବିବିଧ ସ୍ଵର ଲହରୀ ମାଧ୍ୟମରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଅନ୍ତି । ଜୀବଜନ୍ତୁ ଓ ପକ୍ଷୀ ଜଗତର ଭାଷା ବିନିମୟ ଏକ ରହସ୍ୟ- ବିଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ ସେ ରହସ୍ୟ ଭେଦ କରି ନାହିଁ ଅଦ୍ୟାପି, କେବଳ ଅନୁଭୂତି ଓ ସେମାନଙ୍କ ଚରିତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ ଦ୍ଵାରା ଯାହା ଜାଣିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି କିଛି ।

ସେଦିନ ଜଙ୍ଗଲରେ ବୁଲି ବୁଲି କୁଡ଼ିଶ୍ରାବ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆଖିକୁ ନିଦ ଆଦୌ ଆସିଲା ନାହିଁ । ଚିତାବାଘର ଜୁର ସ୍ଵର ମନକୁ ବାରମ୍ବାର ଆନ୍ଦୋଳିତ କଲା । ପ୍ରେମକୁ ବୋଧେ ଜାଇ ନିଦ ଆସି ଯାଇଥିଲା । ସେ ଏସବୁ ବ୍ୟାପାରରେ ଆଦୌ ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ବରଂ ତପ୍ତର ।

ନିଦ୍ରା ପରିହାର କରି ସେ ଦୁଇ ହାତୁକା ସିଗାରେଟ୍ ଟାଣିଲେ ଓ ଚିକିଏ ଚିତ୍ତା କରି କହିଲେ-“ଚିତାମାନେ ଦ୍ରୁତାୟ ଶ୍ରେଣୀର ବାଘ, ଜାତିରେ ଚୋର। ଯଦି କିଛି ଶିକାର ଗୋଟିଏ ଚିତାକୁ ମିଳିଥାଏ, ଅନ୍ୟ ଚିତା ସେଥିରେ ଭାଗ ବସାଏ ଆଉ ଯଦି ଭାଗରୁ ସେ ବଞ୍ଚିତ ହୁଏ, ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ। ବାଘ ଜାତିଟା ଖୁବ୍ ଜିଦ୍ ଖୋର। ଏପରିକି ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଲଢ଼େଇ ଭାରି କେତେ ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କରିଥା'ନ୍ତି।...ଆଜି ବୋଧେ ଦୁଇଟା ଚିତା କୌଣସି କାରଣରୁ ଲଢ଼େଇରେ ଲିପ୍ତ।”

ମୋ ପାଇଁ ବାଘ ଲଢ଼େଇ ଘଟଣା ଏକ ନୂଆକଥା, ଏକ ବିରଳ ଦୃଶ୍ୟ। ମୋର ଦକ୍ଷିଣି ବ୍ୟାପି ବନ ପରିକ୍ରମାରେ ଏପରି ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବା ଭାଗ୍ୟରେ କୁଟିନାହିଁ। କେବଳ ଶୁଣିଥିଲି ଏବଂ ଜାଣିଥିଲି ଯାହା। ଏବେ ଏପରି ଘଟଣାଟିଏ ଝାମ୍ପି ଜଙ୍ଗଲରେ ଉପସ୍ଥିତ। ବାଘ ଲଢ଼େଇକୁ ସାମ୍ନାରେ ଦେଖିବାର ଇଚ୍ଛାକୁ ଏତାଇ ନପାରି ପ୍ରେମକୁ ଅନୁରୋଧ କଲି। ସେ ଆକସ୍ୟ ଦୂର କରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଘଟଣା ସ୍ଥଳକୁ ଯିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଗଲେ। ଆମ ପାଖେ ଥାଏ ଉତ୍କଳ ସର୍କିଭାଉଟ୍ ହେଡ୍ ଲାଇଟ୍, ପ୍ରେମ୍‌ଲ .ମାତ୍ର ମାର୍ଗନମ୍ ରାଇଫଲ୍ ଓ ମୋର ଦି'ନକିଆ ଆର୍.ବି.ରୋଡା ତାମାସ୍‌ସ ବ୍ୟାରେଲ ଯୁକ୍ତ ବନ୍ଧୁକ ଓ ଯଥେଷ୍ଟ ଗୁଳି- ସରିକାଲ୍ ବଲ୍, ରୋଟ୍‌ଫ୍ରେଲ୍ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍, ଏଲ୍.ଜି. ରେମିଙ୍ଗଟନ୍ ଏସ୍.ଏସ୍.ଜି ଇତ୍ୟାଦି। ଜଙ୍ଗଲ ଯାତ୍ରା ବେଳରେ ଆମ ପାଖେ ମାରଣାସ୍ତ୍ର ଓ ଗୁଳିଗୋଳା ଭରପୁର ଥାଏ। ଯେ କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବନ୍ଧୁକଚାଳନାର କଳା ଓ କାରସାଦିରେ ଆମେ ଜଣା ନୋହୁ, ନିଜ ଦକ୍ଷତା ଉପରେ ଯଥେଷ୍ଟ ବିଶ୍ୱାସ ଥାଏ ଆଉ ଆମ ଆସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଚଦନୁଯାୟୀ ବିଶ୍ୱସ୍ତ, ମୁନିବକୁ କେବେ ଧୋକା ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ।

ମୋ ପ୍ରସ୍ତାବ ଶୁଣି ପ୍ରେମ୍ ତନ୍ତ୍ରୀ ତ୍ୟାଗକରି ଆଗଭର ହୋଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ଏବଂ ରାତିର ଶେଷ ଅଧିବେଶନ ପାଇଁ ନିଜକୁ ସଜେଇ ନେଲେ ବାଘମାନଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧ ଓ ତା'ର ଫଳାଫଳ ଜାଣିବା ପାଇଁ। ମୁଁ ଯଦିତ ସର୍ବତୋଭାବେ ବ୍ୟାଘ୍ର ସଂଘର୍ଷ ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ଥିଲି, ପ୍ରେମ୍‌ଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଚିକିଏ ଅଲଗା ଥିଲା। ସେ ଗୋଟିଏ ମୌଳାରେ ଦୁଇଟି ଜିନିଷ ହାସଲ କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିଥିଲେ। ଏକ, ଚିତାବାଘ ଲଢ଼େଇର ଦୃଶ୍ୟ; ଦୁଇ, ବିନା ଗୁଳି ବିନିମୟରେ ଚିତାବାଘ ମାରିଥିବା ଶିକାରକୁ ହାସଲ କରିବା। ଦ୍ୱିତୀୟଟି ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ବିଶେଷ ନଜର। ଭାରି ହିସାବ ଓ ହସିଆର। ଉଭୟ କାମ ଗୋଟିଏ ମଉକାରେ କରି ନେବା ପାଇଁ ସେ

ସଦାଗ୍ରହୀ ପ୍ରୟାସୀ ।

ସକାଳ ସମୟକୁ ଆଖିରେ ରଖି ମୁଁ ଯଥା ଶୀଘ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଶିକାର ଜ୍ରାତାରେ ସାମରିକ ଚପୁରତା ଓ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଠିକ୍ କାମ କରୁରୀ ହୋଇ ପଡ଼େ, ନୋଟେବ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପଶ୍ଚ ହୋଇଯାଏ ଆଶା ବିପଦ ହୁଏ, ଘନେଇ ଆସେ ବିପଦ । ଆମେ ସହଦେବ ଓ ତା'ର ସାନଭାଇ ମେଢ଼ାକୁ ଧରି ଝାମ୍ପି ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲୁ । ତୀକ୍ଷ୍ଣ ପାମଡ଼ । ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ଉଠି ହେଉଛି କେଉଁଠି ? ରାତିର ଶେଷ ପହର । ଆକାଶ ବକ୍ଷରେ ଉଷା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମାରିବାର ଆଭାସ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଥରେ ଦୁଇଥର ଚିତାବାଘର କର୍ଜଣ ଗର୍ଜନ ଶୁଣି ପାରିଥିଲୁ । ସ୍ୱର ଆସୁଥିବା ଦିଗ ଆଡ଼କୁ ସହର୍ଦ୍ଦଶ ଓ ସତର୍କତାର ସହିତ ଆଗଉଥିଲୁ । ଛଠାଣି, ସରୁ ଘାଟୀ ରାସ୍ତା, ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ପାହାଡ଼ ଚଢ଼ୁଥାଉଁ । କିନ୍ତୁ ଶବ୍ଦ ଆସୁଥିବା ସ୍ଥାନଟିକୁ ଠିକ୍ ଭାବେ ଠଉରେଇ ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ସେପରି କୌଣସି ଘଟଣା ମଧ୍ୟ ନଜରକୁ ଆସିଲା ନାହିଁ । ଗୁଡ଼ିଏ ଝିଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଲେ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ବୃହତ୍ ବାରୁହାଟିଏ ବାଟଭାଙ୍ଗି ପକାଇଗଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ଏତାଇ ପୁଣି ଉଠିଲୁ ଉପରକୁ । କିନ୍ତୁ ଶବ୍ଦ ଆସେ ଆସେ ଶବ୍ଦଶୂନ୍ୟ ହୋଇଗଲା । ଅନ୍ଧାର ଆକାଶରେ ଆଲୋକର ଆଭା ଆସେ ଆସେ ଗଜୁରି ଉଠିଲା । ଅନ୍ୟ ତାରାମାନେ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା ବେଳେ ପୂର୍ବ ଆକାଶରେ ପ୍ରକିଆ ତାରାଟି ମୁଣ୍ଡାଏ ନିଆଁ ଧରି ଦପ୍ ଦପ୍ ହୋଇ ଜଳି ଉଠିଲା । ବନ କୁହୁଟ ରହି ରହି ରାତିବାରେ ଲାଗିଲା । ମୟୂରର ଯାଉଁ ସ୍ୱର ବଣର ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷୀକୁ ରାତି ପାହିଲାଣିର ବାର୍ତ୍ତା ଦେଲା । କ୍ରମଶଃ ଆଲୋକ ଆସନ୍ତେ, କୃତନ କାକଳିରେ ଥାନ ମୁଣ୍ଡରିତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଯୁଦ୍ଧରତ ବାଘଯୁଗଳଙ୍କ ଦର୍ଶନ ନୋହିଲା ଏବଂ ନିରାଶ ହୋଇ ପୁଣି ଫେରତା ବାଟ ଧରିଲୁ । ଫର୍ଟା ହୋଇ ଯାଇଥିବାରୁ ହେଡ଼କାଇଟର ଆବଶ୍ୟକତା ଆଉ ନ ଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଣ୍ଡରୁ ଉତ୍ତାରି ଖୋଜରେ ରଖିଲୁ ଏବଂ ଧୀରେ ସୁସ୍ଥେ ଅବରୋହଣ ପର୍ବ ଆରମ୍ଭ କଲୁ । ଠିକ୍ ଏତିକି ବେଳେ ପ୍ରେମ୍ ପାଦତଳକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରି ବସିଲେ । ପଥର ଉପରେ ମାଟି ଲାଗିଥିବା ଜାଗାମାନଙ୍କ ଉପରେ ନଜର ଦୃଢ଼ କରି ଦେଖିଲେ ସେଥିରେ ଚିତା ପାହୁଲର ଆଞ୍ଚିତା ଦାର ଏବଂ କହିଲେ- ସତରେ ମୋହନ ଏଇଠି ଦୁଇଟା ଚିତା ନିଶ୍ଚୟ ମାତଗୋଡ଼ ଲାଗିଛନ୍ତି ଗତ ରାତିରେ । ମୁଁ ଉତ୍ସୁକତାର ସହିତ ଚିହ୍ନ ପରୀକ୍ଷା କରି ଏବଂ ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ ମତ ସତ୍ୟ ବୋଲି ମୋର ହୃଦବୋଧ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ବ୍ୟାଘ୍ର ବିବାଦର କାରଣ ଜାଣିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା ବର୍ତ୍ତମାନ ।

ମାଉ ଚିତାକୁ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ପୁରୁଷ ଚିତାବାଘମାନେ ସହବାସ ରତ୍ନରେ ଏମିତି ଲଢ଼ାଇଦି ବଳକଷାକଷି ହୁଅନ୍ତି। ସବବ ପୁରୁଷ ଚିତା ଜିଣାପଟ କରେ, ଦୁର୍ବଳ ପରାଜୟ ସ୍ବାକାର କରି ପକାଇଯାଏ ଦୂରକୁ। ଏବେ ଜିନ୍ଦ ବାଘ ସହବାସର ସମୟ ନୁହେଁ। ଅତଏବ ଶିକାରରେ ଭାର ପାଇଁ ବିବାଦ ଲାଗିଥିବା ସମ୍ଭବ- ଆମର ଅନୁମାନ ମାତ୍ର, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନୁହେଁ। ଅଧିକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପାଇଁ ସମୟ ନଥିଲା, ସକାଳର ଖରା ଆସି ଯାଇଥିଲା। ସର୍ବତ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟଲୋକର ରାଜତ୍ବ। ରାତି ଉଜ୍ଜାଗର ଜନିତ କୁନ୍ତି ଶରୀରକୁ ଅବଶ କରିଥିଲା, ଲୋଡ଼ାଥିଲା ସାମାନ୍ୟ ବିଶ୍ରାମ। ଏଣୁ ଅନୁସନ୍ଧାନକୁ ସେଇଠି ରଖି କଥାବାର୍ତ୍ତା ଓ ବାଘ ପ୍ରକୃତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଲୋଚନା କରି ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ରେଙ୍ଗାଲିପାଲି ବସାକୁ ଫେରିଲୁ। ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସକାଳ ହୋଇ ସାରିଥିଲା। ବିଶ୍ରାମ ପାଇଁ ଦେହକୁ ବିଛଣାରେ ଥୋଇଦେଲି। ସହଜ ନିଦ ମାଡ଼ି ଆସିଲା ଆଖିକୁ।

ଉଠିଲା ବେଳକୁ ଜଗତ ସାରା ପ୍ରଖର ଖରାର ଅଖଣ୍ଡ ରାଜୁତି ଆହୁରି ବ୍ୟାପକ ହୋଇଥିଲା। ସୂର୍ଯ୍ୟତେଜ ଥିଲା ଅତୀବ ତୀବ୍ର। ପ୍ରାତଃକୃତ୍ୟ ନିତ୍ୟକର୍ମାଦି ସାରି ଚା, ଜଳଖିଆ ପେଟେ ଖାଇଲୁ। ଜଳଖିଆ ବୋଇଲେ ବିସ୍ତ୍ରୁଟ, ମୁଡ଼ି ଅବା ରୁଡ଼ା ଆମ୍ବସଡ଼ା, ଲଜା ବା ଡେଇଁକି ଆଚାର ଯେଉଁ ସବୁ ସହଜ ଲଘୁ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଆମେ ସହରରୁ ସାଙ୍ଗରେ ବୋହିଥାଉଁ ବନବାସ ସମୟରେ ବ୍ୟବହାର କରିବାପାଇଁ। ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଡେରିଥାଏ। ଦିନ ଦଶଟା ପ୍ରାୟ। ରତ ରାତିର ବାଘବିବାଦ ଘଟଣା ମନକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିଥାଏ। ପୁଣିଥରେ ଝାମ୍ପି ଅଞ୍ଚଳ ବୁଲି ଆସିବା ପାଇଁ ପ୍ରେମକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲି। ସେ ସହସା ରାତି ହୋଇଗଲେ। ବିନା କାରଣରେ ଘରେ ବସିବାକୁ ଆମେ ପସନ୍ଦ କରୁନାହୁଁ। ଆମେ ରହିଥାଉଁ ଅରଣ୍ୟର କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାନରେ। ଏଠାରେ ଦିନବେଳେ ତୁଳାରେ ବସି ମାଛି ଘଉଡ଼ିବା ଅପେକ୍ଷା ବଣ ପାହାଡ଼ ଭିତରେ ଘେରାଏ ଘୁରି ଆସିଲେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଫଳ ହେବ। ବୃକ୍ଷଲତାଭରା ପାହାଡ଼ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକୃତିରୂପୀ ମହାଗ୍ରହର ଆଦି ଅନ୍ତ କି ଅଳଙ୍କାର ନାହିଁ। ପ୍ରକୃତିର ଶୋଭା ଯେତେ ଦେଖୁଥିଲେ ନୂଆ ଦିଶୁଥାଉ। ଅରବିଏ ଦର୍ଶନରେ ଯେଉଁମାନେ ଭାବନ୍ତି ଯେ ସବୁ ଦେଖିଲେ ଓ ଜାଣିଲେ ତାହା ଜେବକ ଦର୍ଶକ ବା ଶିକ୍ଷାଥୀର ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ ପାଇଁ ଇଚ୍ଛାର ସାମିତତା ମାତ୍ର। ପ୍ରକୃତିର ଏହି ବିପୁଳ ଜ୍ଞାନାଗାରକୁ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଓ ନିରୀକ୍ଷଣ ଦ୍ବାରା ପାଠ କଲେ ଦେଖିବେ ଯେ ଶିକ୍ଷାପାଇଁ ନୁହେଁ, ମନପ୍ରାଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିମଗ୍ନ କରିଦେବା ଭଳି ସେଥିରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଉପାଦାନ ଅଛି। ସେ ଦିଗରେ ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ

କରିବାର ଯଦି ଇଚ୍ଛାଥାଏ, ଜୀବନସାରା ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଶେଷ ହେବ ନାହିଁ, ତିଷ୍ଠାସା ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିବ ତଥାପି ତଥ୍ୟ ଆହୁରି ଅନାବିଷ୍କୃତ ରହିଯିବ। ଦେଖନ୍ତୁ, ଏଇ ଯେଉଁ ବିରାଟ ଦ୍ରୁମଟିଏ ପାହାଡ଼ ପିଠିରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ଏବଂ ତା'ର ଉତ୍ପତ୍ତି ଇତିହାସ, ତା'ର ଦୀର୍ଘତା, ବୟସ, ଆକାର ଓ ଜୀବନପ୍ରଣାଳୀ ଆପଣଙ୍କ ଅନୁସନ୍ଧିଷ୍ଠାକୁ ଅନେକ ଖୋରାକ ଯୋଗାଇବ। ଏହି ନିଦାଘ କାଳରେ ବୃକ୍ଷଟି ଶୂନ୍ୟ ଆକାଶକୁ ହାତ ପ୍ରସାରି ରହିଛି, ତା'ର ପତ୍ରର ସରସତା ହ୍ରାସ ପାଇଛି, ଫଳଗୁଡ଼ିକ ଝଡ଼ି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ବା ବନ୍ୟପକ୍ଷୀ ଓ ଜରୁମାନଙ୍କ ଆହାରୀୟ ହୋଇଛନ୍ତି। ପୁନଶ୍ଚ ରତ୍ନ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅନୁଯାୟୀ ବୃକ୍ଷର ରଙ୍ଗ ବଦଳିଯିବ, ବସନ୍ତର ଆଗମନରେ ନବଯୌବନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ପୁନଶ୍ଚ ପଲ୍ଲବିତ ହୋଇ ଉଠିବ, ସେଥିରେ ଗଜୁରି ଉଠିବ ଅନେକ ଫୁଲ, ଜ୍ରାମ୍ୟ ଗଛଟି ଫୁଲରେ ମଣ୍ଡି ହୋଇପଡ଼ିବ। ରଙ୍ଗ ଓ ମହକ ଦ୍ଵାରା ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ନାନା ରଙ୍ଗର ଅସଂଖ୍ୟ ପକ୍ଷୀ ବୃକ୍ଷବକ୍ଷରେ କଳରବ କରି ନାଚି ଉଡ଼ିବୁଲିବେ, ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵମାନଙ୍କ ସହିତ ଫୁଲରୁ ମହୁ ଶୋଷିବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିବେ। ପୁଷ୍ପଭୋଜୀ ପକ୍ଷୀ କଅଁଳ ପାଖୁଡ଼ାଗୁଡ଼ିକୁ ଖୁମ୍ପି ଖାଇବେ। ପତଙ୍ଗଭକ୍ଷୀ ପକ୍ଷୀମାନେ ଫୁଲ ପାଖରେ ଜଗି ବସି କୀଟ ପତଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ଆହାର କରିବେ। ସମୟର ଗତି ସହିତ ଏହି ପରିବେଶର ରୂପ ବଦଳିଯିବ। ଆଜିର ଏଇ ଫୁଲ ଭରା ଗଛଟି କାଲି ଫଳ ଭାରରେ ଅବନତ ହେବ। ଏବେକାର ଏଇ ବନ ବିହଙ୍ଗମାନେ ଅପସରି ଯିବା ପରେ ଫଳାହାରୀ ପକ୍ଷୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିନେବେ। ଏଥର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବେ ନୂତନ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ସମାବେଶରେ କେତେକ ଗଛତୃକ୍ତି ବନ୍ୟଜୀବ ଫଳ ଲକ୍ଷଣରେ ଯୋଗ ଦେଇଛନ୍ତି। ସେମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ କଞ୍ଚାଫଳ ଗଛରୁ ଝଡ଼ି ପଡ଼ି ଚଳେ ପଡ଼ିତ ହେଉଛି। ତଥାପି କେତେକ ଫଳ ସ୍ଵତଃ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ହାସଲ କରି ଭୂଇଁରେ ଜମି ରହୁଛି ଶାକାହାରୀ ବନ୍ୟଜରୁଙ୍କ ପାଇଁ। ରାତି କାଳରେ ଚତୁଷ୍ପଦମାନଙ୍କ ଭିଡ଼ ଜମୁଛି ସେମାନଙ୍କ କ୍ଷୁଧା ମୋଚନ ପାଇଁ, ଆଉ କେତେକ ମାଂସାହାରୀ ପ୍ରାଣୀ ପାଖରେ ଛପି ରହିଛନ୍ତି ଶିକାର ପାଇଁ। କ୍ଷୁଧା ଓ ଖାଦ୍ୟ ସଜ୍ଜାବ ଜଗତର ଏକ ଚିରନ୍ତନ ରହସ୍ୟ ସର୍ବଦା ଏପରି ଜାରି ରହିଛି। ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରତି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ବିଭିନ୍ନ ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କ ନିରୂପିତ ସ୍ଥାନ ଓ ଭୂମିକା ରହିଛି। କେହି ନିଜର ଅଙ୍ଗ ଦ୍ଵାରା ଅରଣ୍ୟର ଶୋଭା ବର୍ଦ୍ଧନ କରୁଛି ଆଉ କିଏ ଲଳିତ ଗାନ କରି ପରିବେଶକୁ ମଧୁରତର କରି ଡୋକୁଛି; କେହି ଅବା ବୀଜ ବପନରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରି ନୂତନ

ସ୍ଥାନରେ ନୂତନ ଉଚିତ ଜୀବନ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ନିଦାଘ ଶେଷରେ ବର୍ଷା
 ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ, ଭସାଇ ନିଏ ବୃକ୍ଷମୂଳର ବାଜଗୁଡ଼ିକୁ ଏବଂ କେଉଁ ଏକ
 କୋମଳ ସ୍ଥାନରେ ତାକୁ ଆପିଦିଏ ପୁଣି ଭବିଷ୍ୟତରେ ଗଛଟିଏ ହୋଇ
 ଛିଡ଼ା ହେବା ପାଇଁ । ଏମିତି ରତ୍ନ ପରେ ରତ୍ନ, - ବର୍ଷ ପରେ ବର୍ଷ -
 ସମୟର ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଗ୍ରଗତି ସହିତ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଓ ଉଚିତ ଜଗତର ଜୀବନ
 ଓଡ଼ାପ୍ରୋତ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ । ଆଜିର ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟ ଚିରଦିନ ଏହିପରି ରହିବ
 ନାହିଁ । ପୂର୍ବରୁ, ଆଦିମ କାଳରୁ ଏହାର ରୂପ ଏମିତି ନଥିଲା, ଥିଲା ହୁଏତ
 ଅଧିକ ନିଘଞ୍ଚ ଅଥବା ତା ପୂର୍ବରୁ ନିଅର ବା ଶୂନ୍ୟ । ସମୟର ଗତି
 ସହିତ ଅରଣ୍ୟର ମଧ୍ୟ ରୂପାନ୍ତର ଘଟି ଚାଲିଛି । ଏବର ଅରଣ୍ୟ କାଲିର
 ଅରଣ୍ୟ ସହିତ ସମାନ ହୋଇ ନ ପାରେ । ଝଡ଼ ବତାସରେ କେଉଁଠି
 ଡାକଟିଏ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବ, କେଉଁଠି ଅବା ମହାତୁମଟିଏ ସମୁଦ୍ଧେ ଉପୁଡ଼ି ଭୂଇଁରେ
 ଶୋଇଯିବ । ପ୍ରକୃତି ବୁକୁରେ ତା'ର ସ୍ଥାନ ହୁଏତ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିବ ନାହିଁ,
 ଆଜିର ଅକ୍ତର କାଲି ସେ ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କରିବ ଓ ସମୟର ଚକ
 ଗଡ଼ି ଚାଲିବ ଆଗକୁ । ଆବର୍ତ୍ତନ, ବିବର୍ତ୍ତନ, ଜନ୍ମ ଓ ମୃତ୍ୟୁ, ଧ୍ୟୁସ ଓ
 ସୃଷ୍ଟି ଦ୍ଵାରା ହିଁ ପ୍ରକୃତି ନିଜର ରୂପରେଖ ଅନବରତ ବଦଳାଇ ଚାଲିଥିବ ।
 ମାନବ ସଭ୍ୟତା ପ୍ରକୃତିର ରୂପକୁ ଯେତିକି ବଦଳାଇ ଚାଲିଥିବ, ଧର୍ଷିତା
 ପ୍ରକୃତି ସେଇ ପରିମାଣରେ ଅନ୍ୟ ରୂପରେ ହୁଏତ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାକୁ
 ପଛେଇବ ନାହିଁ । ନଦୀ ଜଳରେ ପ୍ରବାହହମାନ ପ୍ରୋତକୁ ଚାହିଁ ନଦୀବନ୍ଧ
 ଯେତେ ଉଚ୍ଚ ଓ ଦୃଢ଼ କଲେ ମଧ୍ୟ ବନ୍ୟା ପ୍ରକୋପ ପ୍ରଶମିତ ହେଉନାହିଁ,
 ହୁଏତ ଅନ୍ୟ ଅକ୍ଷତରେ ବନ୍ୟାଜଳ ଆତଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି କରି ଚାଲିଛି । ଏଠି
 ପାହାଡ଼ଟିଏ ଟାକି ଦିଅନ୍ତୁ ନଗର ନିର୍ମାଣ କରବା ପାଇଁ, ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି
 ଦେଖନ୍ତୁ ଭୂମିକମ୍ପଟାଏ ହଠାତ୍ ଜାଗି ଉଠି ଧ୍ୟୁସ ସାଧନ କଲାଣି । ଆଜି
 ଜଙ୍ଗଲକୁ ଜମିରୁ ଉଚ୍ଛେଦ କରି ଦିଅନ୍ତୁ ଏବଂ ପୁଣି ଦେଖନ୍ତୁ ମରୁଭୂମିଟିଏ
 ମୁଣ୍ଡଟେକି ମଣିଷର ଅହଂକାରକୁ ତୀବ୍ର ଭାବେ ଖତେଇ ହେଲାଣି । ସୃଷ୍ଟିର
 ଭାରସାମ୍ୟତା ପ୍ରକୃତିର ନିୟମ ଯାହା ଚଥାପି ରହସ୍ୟାବୃତ୍ତ ରହିଛି । ପ୍ରକୃତି
 କେବଳ ନୁହେଁ ମଣିଷର ଜାତୀୟତାକି, ସୃଷ୍ଟିର ସଭିକ ପାଇଁ ପ୍ରକୃତିର
 ଉପାଦାନ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଏଇଠି ନିଜସ୍ଵ ଅନୁଭୂତି ପେଡ଼ିରୁ ପଡ଼େ ଲେଖିବାର
 ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ମୁଁ ଏଡ଼ାଇ ପାରୁନାହିଁ :

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗରେ କୁଳିହାମାଲ ବନାଞ୍ଚଳରେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପଡିଥିବାର ସମ୍ଭାବ ଶୁଣି ମୁଁ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡିଲି। ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ସହିତ ମୋର ଏକ ରକମ ଘନିଷ୍ଠତା; ଏକ ଆତ୍ମୀୟଭାବ ଜାତ ହୋଇଥିଲା। ଏଣୁକରି ଦୁଃସମ୍ଭାବତା ମୋତେ ଚାଲିକଲା। ମୁଁ ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧକଲି। ବଣ ନଟା ପର୍ବତ ଘେରା ପ୍ରକୃତିର ଆଭିଜ୍ଞତା ଭିତରେ ଏହି ଅଞ୍ଚଳଟି ଆଖପାଖରେ ବିଶେଷ ଗାଁ ଗଣ୍ଡା ନାହିଁ। ଦୁଇ ତିନି ମାଇଲ ବ୍ୟବଧାନରେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଜନାଞ୍ଚଳ- ଗାଁ ନୁହେଁତ କେତେକ ବନବାସୀଙ୍କ ଛତାଛତା ବାସସ୍ଥାନ- ପର୍ବତ କୋଳରେ, ବନ ଝରଣାର କୂଳରେ। ଅନତି ଦୂରରେ ଗୋ ଜାତି ପାଇଁ ଚକଟାଏ ଚକଟାଏ ଚାରଣ ଭୂଇଁ, ଶ୍ୟାମଳ ଶସ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର, ଅରଣ୍ୟର ନିବିଡ ପରିବେଶ। ଅଞ୍ଚଳକୁ ସିଧା ସଳଖ ରାସ୍ତା ନାହିଁ। ପର୍ବତ ସେପାରୀ ପଲ୍ଲୀ। ଏଣୁ ବାହାର ଜଗତର ସାଧାରଣ ଲୋକ ସେଠାକୁ ଯିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଆହ୍ୱାନରେ କଦବା କୃତିତ ଏହି ଅଗମ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯିବା ଦରକାର ପଡିଥାଏ। ଏହିପରି ଏକ ଘଟଣା ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱରେ କୁଳିହାମାଲ ଯିବା ମୋର ଦରକାର ପଡିଥିଲା।

ଝାରସୁଗୁଡାରେ ମୋର ସରକାରୀ ବୃତ୍ତି। ଦେଶର ନିର୍ବାଚନ ସମୟ - ଏକାବେକକେ ରାଜ୍ୟର ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ଓ କେନ୍ଦ୍ରର ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟ ପାଇଁ ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ। ସର୍ବତ୍ରିଭୁଜନର ସଦରମହକୁମା ଝାରସୁଗୁଡାରେ ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ବ୍ୟାପକ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଚାଲିଥାଏ। ରାଜ୍ୟର ଜନସାଧାରଣ ଭୋଟ ଦେବେ, ପ୍ରତିନିଧି ବାଛିବେ, ସରକାର ଗଢିବେ। ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନେ ସୁଚାରୁରୂପେ ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନା କରିବେ - ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରିଜାଇଡିଂ ଓ ପୋଲିଂ ଅଫିସର ଆଦିଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇ ନିର୍ବାଚନ ତାରିଖ ଦିଆ ସରିଥାଏ। ରାଜ୍ୟର ପୋଲିସବାହିନୀ ଜାଗତିଆର, ଶାସନକଳ ଡପ୍ପର, ଆଇନଶୁଖିକା ପରିସ୍ଥିତିକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ପାଇଁ ଆଶୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଜାରି ରହିଥାଏ। ବହୁ ଆଗରୁ ଜିଲ୍ଲା ନିର୍ବାଚନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରୁ ମଣ୍ଡଳର ବିଭିନ୍ନ ଭୋଟ କେନ୍ଦ୍ର ପାଇଁ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତିପତ୍ର ପଠା ସାରିଥାଏ। ମୋର ଦୁଃଖଥାଏ, ମୁଁ କୌଣସି ନିଯୁକ୍ତିପତ୍ର ପାଇ ନଥାଏ ଏଥର ଯଦିକି ସେଥିପାଇଁ ମୋର ବହୁ ଆଗ୍ରହଥାଏ; ଅଜଣା, ଦୂର ଅଗମ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରତି ଥାଏ ଆକର୍ଷଣ। ଅବଶ୍ୟ ଅନେକେ ଏଭଳି ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ରକୁ ମୁହଁମୋଡନ୍ତି, ଭୁଲୁଥିବା କରନ୍ତି କାରଣ ଜଟିଳ ଦାୟତ୍ୱଟି ମୁଣ୍ଡାଇବା ସହଜକଥା ନୁହେଁ। ଭୋଟଜାଗଜ, ଭୋଟବାକ୍ସ, ହିସାବ, ପରିଚାଳନା ଧାରା ଇତ୍ୟାଦି ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ ଭଳି ବିପୁଳ ନିୟମ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ

ପାଳନ କରିବାକୁ ହୁଏ । ଶୁଖିଳାରେ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଭୋଟକାମ ସାରି ବାବୁଗୁଡ଼ିକ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ଦେଇ ସାରିଲେ ଯାଇ ମୁକ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ଅନେକ ରାତି ଚିନ୍ତା ଓ ଦାୟିତ୍ବବୋଧରେ ଅନିଦ୍ରା ରହିବାକୁ ହୁଏ । ଅତୀତରେ ମୁଁ କେଇଥର ଏପରି ଦାୟିତ୍ବ ଗ୍ରହଣ କରି ସୁଚାରୁରୂପେ ତୁଳାଇ ପାରିଥିଲି । କିଛିଟା ଅଭିଷ୍ଟତା ମଧ୍ୟ ହାସଲ କରିଥିଲି । ଏଥର ନିର୍ବାଚନରେ ଆଉଥରେ ଦାୟିତ୍ବ ବହନ କରିବାକୁ ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛାଥିଲେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ନିୟୁକ୍ତି ପତ୍ର ନ ପାଇ ଏକପ୍ରକାର ହତାଶ ଅନୁଭବ କରିଥିଲି । ନିର୍ବାଚନ ମୌଳାରେ ଥରେ ନୂଆ ଅଞ୍ଚଳ ବୁଲିଆସିଲେ ଶ୍ରମର ସାର୍ଥକତା ଅନୁଭବ କରେ- ମୋ ପାଇଁ ଦିଅଁ ଦେଖିବା କଦବା ବିକିବା ଏକାଥରକେ ହୋଇଥାଏ । ଏଥର କିନ୍ତୁ ମୋର ନାମ ଅତିସ ସୁପାରିଶ ତାଲିକାରୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଯେଉଁଦିନ ମୁଁ ସାମୟିକ ଛୁଟିରେ ଥିଲି । ଅବଶ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ମୁଖ୍ୟ ଦାୟିତ୍ବ ମୋ ଉପରେ, ଅର୍ଥ ପରିଚାଳନା କାମ, କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦରମା ଭରା; ବିଭିନ୍ନ ଭାଉଚର, ଟେକ୍ ଆଦିର ହିସାବ ଓ ଯାଞ୍ଚ ଆଦି । ମୋ ବିନା ଅତିସ୍ ତାଲି ପାରିବ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଥମଶ୍ରେଣୀ ଅତିସର ସାଧାରଣତଃ ପ୍ରିଜାଇଟିଂ ଅତିସରହୋଇ ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିନଥାଏ କେତେକ ବିଶେଷକ୍ଷେତ୍ର ଛଡ଼ା । ମୋ ରୁଚି ଅନୁଯାୟୀ ମୋତେ ନୁହେଁ ଦେଇଥିଲେ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା ଭାବି ମୌନ ରିହିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଦୈବାର୍ ସୁଯୋଗତାଏ ଉଡ଼ିଆସିଲା । ଆମ ଅତିସର ବଡ଼ବାରୁ ହଠାତ୍ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ ପଡ଼ିବାରୁ ସେ ତାଲିମ୍ ନେଇଥିବା ସବୁ ପ୍ରିଜାଇଟିଂ ଅତିସର ହୋଇ ନିର୍ବାଚନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗଦେବା ଅସମ୍ଭବ ହେବାରୁ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ମୁଁ ଯିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତେ ଚତୁଷ୍ପାତ୍ ତାହା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସମ୍ମତି ଲାଭକଲା । ନିର୍ବାଚନ ଆଉ ଚାରି ଦିନ ବାକୀ । ମୁଁ ତ ଗୋଡ଼ ଟେକି ଚାହିଁ ବସିଥିଲି ବହିର୍ଭ୍ରମଣ ପାଇଁ । କୁଳିହାମାଲ ଅଞ୍ଚଳର ଭୌଗୋଳିକ ଅବସ୍ଥିତି ଓ ନକ୍ସା ପଡ଼ି ମୁଁ ଉତ୍ତୁସିତ ହୋଇଥିଲି । ମୋ ଦଳର ଅନ୍ୟ କର୍ମକର୍ମୀମାନେ, ଯଥା- ଦୁଇ ଜଣ ପୋଲିଂ ଅତିସର, ଜଣେ ପିଅନ, ଜଣେ ସିପେହୀଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କରି ଏବଂ ଭୋଟ ସରଜାମ, କାଗଜପତ୍ର ଧରି ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଚିହ୍ନିତ ଟ୍ରକ୍ରେ ବସିଲୁ । ଯଥେଷ୍ଟ ଯାନର ଅଭାବ ହେତୁ ଆମ ପୋଲିଂ ଦଳ ପାଇଁ ଟ୍ରକ୍ଟିଏ ଠିକ୍ କରାଯାଇଥିଲା । ସେଥିରେ ‘ନିର୍ବାଚନ ଜରୁରୀ’ ଫଳକ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ମରାଯାଇଥିଲା । ବିନା କାରଣରେ ବାଟରେ ଗାଡ଼ିକୁ କେହି ଅଟକ ରଖି ପାରିବେ ନାହିଁର ଘୋଷଣାନାମା ମଧ୍ୟ ଟ୍ରକ୍ ଆଗ କାତରେ ଥାପି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ନିଜ

ନିଜ ସାମନ୍ତ ଓ ରେସନ୍ ଧରି ଯାଉଥାଉଁ । ବହିରାଗମନର ପର୍ବ, ବେଶ୍ ଭଲ ଲାଗୁଥାଏ । ଆମ ଟ୍ରକ୍ ଚାକର ଚଉତନ ଚୌଧୁରୀ ଜଣେ ଭେଷ୍ଟା ମଣିଷ, ବେଶ୍ ମୋଟାସୋଟା, ସୁସ୍ଥ ସବଳ, ହସଖୁସିଆ ମିତ୍ରାକର । ଗାଡି ଚଳାଉଥାଏ, କଥା କହିଚାଲିଥାଏ ଏକତରଫା- ବଜାର ଦରୁଠି କଲିକତା ସହର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଦେଶ ହାଲତାକୁ ଏବଂ ବିଦେଶୀ ମାଲ୍ କଥାମାନ । ଅନେକ ଗୁଲିଗପ, ବହୁ ବାଜେ ବଚନ ମଧ୍ୟ ।

: ଚଉତନ, ତମେ କୁଳିହାମାଲ ଦେଖିଛ ?- ମୁଁ ତା କଥାଲହର ବଦଳାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପଚାରିଲି ।

: ନା ବାବୁ ।

: ତେବେ ପଚାରି ଲୋକେ କଳା ଯାଉଛନ୍ତି । ଏ କୁଳିହାମାଲ ବା କୋଉକଥା ?

: ତେବେ ତାଲ ।

କୁଳାବିରା ପଞ୍ଚାୟତ ବାଟ ଦେଇ କୁଟିଆ ପାର ହୋଇଗଲା । ତାପରେ ପୋର ଜଙ୍ଗଲ ରାସ୍ତା- ଗେଙ୍ଗୁଟିଆ, ଅଳ୍ପ ଓସାରିଆ ପଥୁରିଆ ବାଟ । ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ । ନିକଟ ଅତୀତରେ କୌଣସି ଯାନ ଏହି ରାସ୍ତାରେ ଯିବାର ଜଣା ପଡୁନଥାଏ । କେବଳ ଶଗଡିଆମାନେ ରାସ୍ତାକୁ ଆୟତ୍ତ କରିଥା'ନ୍ତି । ଆଗରେ ଦେଖିଲୁ କୋଟୋଟି କାଠ ବୋଝେଇ ଶଗଡ ଧୁଳି ଉଡାଇ ଆମ ଆଡକୁ ଆସୁଛି ।

: ଚଉତନ, ଗାଡି ରଖ ଏଇଠି । ଏମାନଙ୍କୁ ପଚାରି ବାଟ ଠଉରେଇ ନେବା, ନେହିଲେ ଏମିତି ଜଙ୍ଗଲ ରାସ୍ତାରେ ଭୁଆଁ ବୁଲୁଥିବା- ମୁଁ କହିଲି । ଚଉତନ ଚିତ୍କାର କଲା- ହେ ଶଗଡବାଲା, କୁଳିହାମାଲକୁ ବାଟ କୁଆଡେ ?

“ହା ଆଡେ”- ଦୂର ଦିଗ୍‌ବଳୟର ଏକ ପର୍ବତକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ପାଞ୍ଚଣ ଦେଖାଇ କହିଲା ଶଗଡିଆ ଜଣେ ।

ମୁଁ ଦଣ୍ଡେ ଶଗଡିଆମାନଙ୍କ ସହିତ କଥାଭାଷା ହେଲି । ସେମାନଙ୍କ ବୃତ୍ତି ବେଉସା ଜୀବନଧାରା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମ୍ୟକ୍ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛୁକ ଥିଲି । ଏମାନେ ଆଦିବାସୀ ଲୋକ, ଚାଷବାସ ନାହିଁ ବିଶେଷ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅରଣ୍ୟଜୀବୀ । କୁଟିଆର କାଠ ଗୋଲାକୁ କାଠ ଚାଲାଣ କରୁଛନ୍ତି ନିଜତି । କାଠଗୋଲାବାଲା ଜଣେ ଥିଲାବାଲା ଠିକାଦାର, କୁଆଡେ ଏ ଜଙ୍ଗଲର ମାଲିକ । ତା ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଜଙ୍ଗଲରୁ କାଠ କାଟନ୍ତି, ବଛା କାଠ । ସେମାନେ ମୂଲ ପାଆନ୍ତି କେବଳ । ଦୈନିକ ମଜୁରୀ ଦଶଟଙ୍କା, ଶଗଡ ବଦଳ ପାଇଁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା । ହସ ଲାଗିଲା ଓ ଦୁଃଖ ଲାଗିଲା ମଧ୍ୟ । ଏମିତି ଅବିଚାରରେ ଦୈନିକ କାଠ କାଟି ଚାଲିଲେ

ସୃଷ୍ଟିରତ୍ନା ଜଙ୍ଗଲର ଆୟୁ ଆଉ କେତେଦିନ ? ମାଲିକ ବୋଲାଉଥିବା ମଣିଷର ଶୋଷ ମେଣ୍ଟିବ ନାହିଁ, ଭୋକ ସରିବ ନାହିଁ ଅଥଚ ନଦୀର ନଳବାଳି ନିଃଶେଷିତ ହୋଇଯିବ । ରହିବ କେବଳ ଶୁଷ୍କ ଚାଙ୍ଗର ଭୂଇଁ !

ଗାତି ଧୀରେ ଧୀରେ ସଫିକ ଗତିରେ ଆଗେଇଲା । ଏଣିକି ଆବତା ଖାବତା, ଢେଙ୍କାଡ଼ିମା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅମତା ବାଟ, କେବଳ ପାଦରେ ଯିବାପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ । ତେବେ ଯିବାକୁ ହେବ । ଟ୍ରକ୍ ଦେହକୁଥାଏ ହାତୀ ଝୁଲି ଝୁଲି ଚାଲିଲା ଭଳି । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଶାଳବଣର ବଳୟ, ସବୁଜ ବୃକ୍ଷର ନିସ୍ତରଙ୍ଗ ନିକୟ; ଲଗାତାଳରେ କଅଁଳିଆ ଛନ୍ଦଛନ୍ଦ ପତ୍ରମାନେ ମୁହଁ କାଢ଼ିଆ'ନ୍ତି ସଦ୍ୟ ପ୍ରସବିତ ଶିଶୁ-ଶାବକ ପରି । ଶୀତର ଅତିମକାଳ, ବସନ୍ତର ଆଗମନ ସମୟ । ମହୁଳ ପୁଲର ବାୟୁ ପବନରେ ଭାସୁଥାଏ । ମହକିତ ମଧୁମୟ ପରିବେଶ, ବେଶ୍ ଆମୋଦ ଦାୟକ ।

ଆଗରେ ଶୁଷ୍କପ୍ରାୟ ବନଝରଣାଟିଏ, କେବଳ ଗାରଟିଏ ଭଳି ଧୀରେ ଜଳ ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ବୋହୁଛି । ଏଠି ଟିକିଏ ଗାତି ରଖିବାକୁ ଚଳତନକୁ କହିଲି ।

: କାହିଁକି ବାରୁ ?

: ଓଃ ରହ । ଏମିତି ତରତର ହୋଇ ଯିବା କ'ଣ ଦରକାର ?

: ରକ୍ଷାବଢ଼ାତ ପୁଣି କରିବା ବାରୁ ?

ବୁଝିଲି । ମୁଁ ସିନା ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାରେ ବିହ୍ୱଳ ଥିଲି । ଉଦରଟିବା ବିବାକେ ଭୁଲିଥିଲି । ସେମାନଙ୍କୁ ଭୋକ ହେବଣି ନିଶ୍ଚୟ ।

ଗାତି ଅଟକିଲା । ଦଳର ସମସ୍ତେ ଓହ୍ଲାଇ ଜଳଧାରରୁ ମୁହଁ ହାତ ଧୋଇଲେ, ପାଟିରେ ପାଣି ପୂରାଇ କୁକୁକୁଷା କେଲେ । ସହରର କୋଳାହଳତା ଭିତରେ ଏସବୁ ମାଧୁରିମା ମିଳିବ କାହିଁ ? ଆଜିକାଲିତ ନିଜେକ ପରୁଟିଏ ପାଇବା ଅସମ୍ଭବ । ଅରଣ୍ୟ ତା'ର ପ୍ରକୃତ ସଭା ଓ ସଂଜ୍ଞା ହରାଇ ବସିଛି ଧୂଂସାତୁର ମଣିଷର ହିଂସ୍ର ଆଚରଣ ଯୋଗୁଁ । ମୋର ମନେହୁଏ- ନଦୀ, ପାହାଡ଼, ଅରଣ୍ୟ, ବ୍ରହ୍ମ ବା ସମୁଦ୍ର ସମାପରେ ହିଁ ରହିବା ଉଚିତ ଜନପଦ ସବୁ । ଯେଉଁ ମଣିଷ ସମୁଦ୍ର, ନଦୀ, ପାହାଡ଼ ବା ବନ ଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଏବଂ ଜନବସତି ପ୍ରକୃତି ଠାରୁ ଦୂରରେ, ତା'ର ଚରିତ୍ର ଠିକ୍ ଭାବେ ବିକଶିତ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଆଧୁନିକତା ତାକୁ ଜୀବନର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପ୍ରଦାନ କରିପାରେ ନାହିଁ । ତା'ର କଳ୍ପନା ଶକ୍ତି ହୁଏ ଖଣ୍ଡିତ । କିନ୍ତୁ ସଭ୍ୟତାର ପ୍ରୋତ୍ସାହନକୁ ରୋକିବ କିଏ ? ଏ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ମଣିଷ ଉଦ୍ଧେଇ ଯାଉଛି କି ନାଦେଇ ଯାଉଛି କହିବା କଷ୍ଟକର- ମତ ପାର୍ଥକ୍ୟର ମାତ୍ରା ହୁଏତ ବଢ଼ିଯିବ । ତେବେ

ପ୍ରକୃତିରୁ ଦୂରେଇ ରହିଲେ ମନର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ବଢ଼ିବ ସିନା, ଜୀବନର ପ୍ରଶସ୍ତତା ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରାପ୍ତ ହେବନାହିଁ। ବକ୍ତୃତା ବନ ଭିତରୁ ଯେ କୋଇଲିର କୁହୁ ନଶ୍ବରୀ ଉଦ୍ଭବିତ ନହୋଇଛି, ତାହାମାନ ଭିତରୁ କୁମାରୁଆ ସ୍ବର ଯେ ଉପଭୋଗ ନ କରିଛି କିମ୍ବା ଘଷ୍ଟ ଅରଣ୍ୟରେ ଯେ ମୟୂରର ମଧୁର ଡାକ ଉପଭୋଗ କରିନାହିଁ ବା ଦୁର୍ଗମ ଗରିପଥରେ ଯେ ବାଘ ହେଷାକ ବା ହାତୀର ବିଶ୍ବ୍ୟାକ୍ତ ବୋବାକି ଶୁଣିନାହିଁ; ପ୍ରଭାତର ଅରୁଣିମା ବା ଅସ୍ତାନ୍ତର ଆଦିତ୍ୟ ବେଶ ଚିତ୍ତପୁରାଇ ନ ଦେଖିଛି, ଜୀବନ ତ'ର ପୂର୍ଣ୍ଣତାପ୍ରାପ୍ତ ନୁହେଁ। ସବୁ ମଣିଷ ଅବଶ୍ୟ ବୁଝିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ। ପ୍ରତି ମଣିଷର ଗତି, ରୁଚି ନିଆରା। ନିଜ ସ୍ବଭାବକୁ ଅନ୍ୟ ଉପରେ ଲଦି ହୁଏନା। ଅତ୍ୟବ ମୋ ଦଳର ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ମୁଁ କିଛି ଜାଣିନାହିଁ, ଜୀବନର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ପ୍ରକୃତିର ପରିଚିତି ବିଷୟରେ ବଖାଣିବା ବା ବୁଝାଇବା ନିଜ ବତପଣିଆ ବା ଜାଣିବାହଜା ଦେଖାଇବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ନୁହେଁ। ଏଣୁ ତୁମ୍ଭ ରହିଲି, ମନେ ମନେ ଏ ମୁକ୍ତ ପରିବେଶ ଓ ବଣର ମୁଗୁକର ବେଶକୁ ଆକର୍ଷ ଉପଭୋଗ କରି।

କୁଳିହାମାଲର ଅବସ୍ଥିତି ନେଇ ଆମକୁ ଗୋଟିଏ ନକ୍ସା ଦିଆ ଯାଇଥାଏ : ନକ୍ସା ଦେଖି ଜାଣିଲି, ଏଇଠି ବୋଧେ ଗାଡ଼ି ରହିବ। ଆମକୁ ପାହାତ ଚଢ଼ି ଆଉ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ହେବ। ଠିକ୍ ଏତିକି ବେଳକୁ ଦୁଇଜଣ ଆଦିବାସୀଲୋକ ହାତରେ ମାଠିଆ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଧରି ପାହାତ ଓହ୍ଲାଇଥିଲେ। ମୋ ପାଖକୁ ଆସନ୍ତେ, ଏଠୁ କୁଳିହାମାଲ କେତେବାଟ ବୋଲି ପଚାରିଲି।

“ହେନ୍ ଠାରେ, ଇ ପାହାତ ପରେ ପଡ଼ିନା।”

“ତୁକ୍ ସେଠିକି ଯିବକି ?”

“ନାହିଁ ଯାଏ ଗୋ”।

ମୁସ୍ଲିମ୍। ଦଳର ସମସ୍ତେ ହତୋତ୍ସାହ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ। ଏଇଠିହିଁ ଗାଡ଼ି ରହିବ, ଆମମାନଙ୍କ ଆସବାବପତ୍ର, ନିର୍ବାଚନ ସାମଗ୍ରୀ ଧରି ପାହାତ ଚଢ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏବଂ ଚାଲି ଚାଲି କୁଳିହାମାଲ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ, ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ କ୍ଷୋଭ ଓ ରାଗ। ତେଣେ ସହରଘରେ ପିଲାଛୁଆ ଛାଡ଼ି ଜଗତରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଏମିତି ଦୁର୍ଗମ ଅପତରା ଜାଗାରେ ଭୋଟ ପରିଚାଳନା କରିବାକୁ ହେବ ବୋଲି ସେମାନେ ଜନ୍ମନା କରି ନଥିଲେ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ସମସ୍ତେ ଏକ ପ୍ରକାର କୁଷ୍ଠା ମିଶ୍ରିତ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ବର ଦେଇଲେ। କିନ୍ତୁ କ'ଣ କରାଯିବ? କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂପାଦନ ହିଁ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଦାୟିତ୍ବ କାମ।

ସରକାର ଆଦେଶ ଖେଳଧର ନୁହେଁ, ବୁଦ୍ଧି କରିନେଇଛନ୍ତି । ସାମାନ୍ୟ ଅବହେବାର ପରିଣାମ କଠୋର । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରାଞ୍ଜଳତାବେ ବୁଝାଇ ଦେଇ ଓ କହିଲି- ଏଠାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ ଆମର; ଧରିନିଅ ତିନି ଚାରିଦିନ ପାଇଁ ଗୋଟେ ବଣଭୋଜିର ଆୟୋଜନ । ତେବେ ନଈ ନ ଦେଖି ଇଚ୍ଛା ହେବା କଥାନୁହେଁ; ପ୍ରଥମେ କୌଣସି ମତେ ଆମେମାନେ ଭୋଟ କେନ୍ଦ୍ରରେ ପହଞ୍ଚିବା ହିଁ ଆବଶ୍ୟକ । ତାପରେ ହାତରେ ଦୁଇ ଦିନ । ତହିଁ ପରଦିନ ଯାଇଁ ଭୋଟ ଗ୍ରହଣ ଓ ରାତିରେ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ, ଭୋଟ ସାମନ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ଫେରାଇ ଦେଇସାରିଲେ ମୁକ୍ତି । ମୁଁ ତ ଅଛି, ଶିକାର କରିବା, ମକା କରିବା, ଖାଇବା ପିଇବା ମସ୍ତହେବା । ଏମିତି ସୁଯୋଗ କ'ଣ ସହଜେ ମିଳେ ?

: ଶିକାର !

: ହଁ, ଶିକାର । ଆପଣମାନେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରନ୍ତୁ ।

: ବନ୍ଧୁକ ?

: ସବୁ ମିଳିଯିବ ।

: ଆପଣ ବନ୍ଧୁକ କେଉଁଠି ଆଣିବେ ?

: ଇଚ୍ଛାଥିଲେ ଉପାୟ ଆସିଯିବ ।

ଏଥର ସଭିଙ୍କ ମୁହଁର ଭାବ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା । ଚଉତନ ଡେଇଁଲା ଏବଂ କହିଲା- ଆପଣ ସାର ବନ୍ଧୁକ ଚଳାଇ ପାରନ୍ତି ? ଶିକାର ମୋତେ ବହୁତ ମଜାଲାଗେ ।

ମୁଁ କିଛି କହିଲି ନାହିଁ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଥିଲା କୌଣସିମତେ ଏମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଭୋଟକେନ୍ଦ୍ର କୁହାମାନରେ ପହଞ୍ଚିବା ।

ଆଦିବାସୀ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଅଟକାଇଥିଲି, ବଣିଗୋଡିଆ ଚେମେଡା ଦେହରେ କେବଳ ଅଣ୍ଟାଠୁ ଆଣ୍ଟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କନ୍ଥାମରା କରିହା ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ, ପୁଚୁକା ଛାତିରୁ ପିଞ୍ଜରା ହାତ ଗଣି ହୋଇ ଯିବ, ମୁହଁରେ ମାଉଁସ ଟିକିଏ ହେଲେ ନାହିଁ, ହାଲୁକା ଦେହରେ ଡଗ ଡଗ ଚାଲୁଥା'ନ୍ତି । ପର୍ବତ ଉପରୁ ଚଢ଼କିନି ଓହ୍ଲାଇବାର ଦେଖିଥିଲି ।

: ତମର ନାଁ ?

: କୁକୁରା

: ଆଉ ତୋ'ର ?

: ମୁଁ ସେମା ।

: ତମମାନଙ୍କର ସାଙ୍ଗିଆ କ'ଣ ?

କିଛି ନବୁଝି ପାରି ବୋଲାଇ ଭଳି ଥାଁ କରି ରହିଲେ । ମୁଁ ବୁଝିପାରେ
ସେମାନଙ୍କ ଭାବ ଓ ଭାଷା ।

: ଓ ହୋ, ତୁମର ଜାତି କଅଣ ହୋ ?

: ମିର୍ଜା ବେଲୁଙ୍ଗ୍ ।

: ଓ, କିସାନ୍ ଜାତି ତା ହେଲେ !

: ହଉ ବାବୁ ।

ଆଃ, ବଢ଼ିଆ ଲୋକ ଏମାନେ, ବଣର ବୀର- ଏମାନେ, ବିନା
ଅସ୍ତ୍ରରେ ମୁକାବିଲା କରନ୍ତି ବଣ୍ୟଜନ୍ତୁଙ୍କ ସହିତ । ଭାରି ସାହସୀ, ମରିବାକୁ
ତରନ୍ତି ନାହିଁ । କୁରାଡ଼ି ବା କଟୁରାରେ ପୂରା ଜଙ୍ଗଲକୁ ଆୟତ୍ତ କରିଥା'ନ୍ତି ।
ଏଠା ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ପନ୍ନରେ ତଥ୍ୟ ପଚାରି ବୁଝିନେଲି । ଜନ୍ତୁଜ୍ଞାନୀମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ
ଧାରଣା କରିନେଲି । ମହାବଳ ବାଘ କୃଚିତ୍ । ଚିତାବାଘମାନେ ଅନେକ ଅଛନ୍ତି ।
ହାତୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟାବି କମ୍ ନୁହେଁ । ବାରହା, ହରିଣ, କୁଟ୍ତା କୁଆଡ଼େ
ପଲ ପଲ । ମନରେ ଶିହରଣ ଜାତହେଲା । ସାଥୀ ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ କଥା ପୁନଃ
ପୁନଃ ମନେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ନଥିଲେ ଅରଣ୍ୟଚାରଣ ଜମେ ନାହିଁ, ଖାଲି
ଖାଲି ଲାଗେ, ନିଃସଙ୍ଗ ଅନୁରବ କରେ । ତେବେ ପ୍ରଥମେ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ,
ଦାୟିତ୍ବ ସମ୍ପାଦନ, ବଣ ଭ୍ରମଣ ପଛ କଥା, ଗୌଣ । ଜୀବନ ପଥରେ
କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଧାନ ।

କୁକୁରା ଆଉ ସେମାର ମାଠିଆ ଉପରେ ମୋ ନଜର ପଡ଼ିଲା ।
ଖାଲି ମାଠିଆ ନୁହେଁ, ସେଥିରେ ଖଜୁରୀ ରସ ରହିଥିଲା । ଖଜୁରୀ ରସକୁ
'ନୀରା' କୁହାଯାଏ ଏବଂ ଖୁବ୍ ଭୋରରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପୂର୍ବରୁ ଏହା ପାନୀୟ,
ଖରା ପଡ଼ିଗଲେ କ୍ରମଶଃ ଖଟା ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ବାସୀ ହୋଇଗଲେ
ଏହାକୁ ତାତି ବୋଲାଯାଏ । ତାତିରେ ନିଶାଭାଗ ବହୁତ ଥାଏ । ହାଣ୍ଡିଆ,
ଉଷ୍ମନା, ଚାଉଳି, ମହୁଳା ଭଳି ତାତି ମଧ୍ୟ ଏକ ତରଳ ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ ।
ଆଦିବାସୀମାନେ ଏହାକୁ ନିଶା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଖଜୁରୀ ରସ
ପ୍ରତି ଆମ ପୋଛି ଦଳର ସମସ୍ତେ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତେ ମୁଁ ଦୁଇଟି
ମାଠିଆର ମୂଲ କରିନେଲି । ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ଗୋଟିଏ ମାଠିଆର ମୂଲ୍ୟ ।
ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦରେ ଆକଣ୍ଠ ପାନକଲେ । ବହିର୍ଗମନର ପ୍ରଥମ ଝଲକରେ
ସମସ୍ତେ ଆମୋଦିତ ହେଲେ । ସହର ଭିତରେ ଏ ଦରବ ଦୁଷ୍ପାପ୍ୟ । ବଣ

ନଟାରେ ଖଜୁରୀ ଗଛ ଠାବ କରିଥା'ନ୍ତି ଏମାନେ । ଗଛ ମୁଣ୍ଡେଉଛନ୍ତି ହେଲେ ଏବଂ ସେଥିରେ ଫଳ ଧରିଲେ (ଅର୍ଥାତ୍ ବୃକ୍ଷ ସାବାଜକ ହେଲେ) ଠିକ୍ ବେଳ ପାଖରେ ୨''x୧'' ବର୍ଗ ସ୍ଥାନ କାଟି ସିରଞ୍ଜରେ ଦେହରୁ ରକ୍ତ କାଢ଼ିବା ଭଳି ଖଜୁରୀ ପତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଏମାନେ ନୀରା ନିଷ୍କୃତ କରିଥା'ନ୍ତି । ଏହାକୁ 'ଖଲି ପ୍ରଣାଳୀ' କହନ୍ତି । ଖଜୁରୀ ଗଛ ଦେହରୁ ଟୋପା ଟୋପା ରସ ନିର୍ଗତ ହୋଇ ମାଠିଆରେ ମହକୁଦ ରହେ । ତହିଁ ପରଦିନ ସକାଳୁ ମାଠିଆକୁ ବଦଳ କରି ଦିଅନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଖଜୁରୀ ଗଛ ବର୍ଷରେ ଅନ୍ତତଃ ତିନିମାସ ଏପରି ରସ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ବର୍ଷାରତୁଛତା ଆଉ ସବୁ ସମୟରେ ଖଜୁରୀ ଗଛରୁ ନୀରା ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ ।

ଖଜୁରିଆ ଦୁହିଁକୁ ଆମ ସହିତ ରହିବାକୁ କହିଲି ଦୈନିକ ମଜୁରି ବିନିମୟରେ । ଅରାତି ହେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ନଥିଲା । ସମସ୍ତେ ମିଳିମିଶି ପାହତ ଉଠିଲୁ । କୁକୁରା, ସେମା ବଡ଼ବଡ଼ ଭାରି ସାମନ୍ ମୁଣ୍ଡାଇଲେ, ଛୋଟ ଜିନିଷମାନ ଆମେ ବାଣିନେଇ ହାତରେ ଧରିନେଲୁ । ଅନାୟାସରେ ପାହାତ ଆର ପଟକୁ ଆସିଲୁ । ସୁନ୍ଦର ଉପତ୍ୟକାଟିଏ । ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଚାଷ ଅଞ୍ଚଳ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ବନର ବନ୍ଦ । ନୀଳଶୈଳ ଘେରିରହିଛି ଅଂତକଟିକୁ ଆବଦ୍ଧ କଲାଭଳି । ବାଃ, ଚମକୁତ ହୋଇରାଲି । ଉପତ୍ୟକାର ଅନ୍ୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ କୁଳିହାମାଳ- ଆମ ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳ । ଅଗ୍ରସର ହେଲୁ । ରାଜସ୍ୱ ଗାଁତ ନୁହେଁ, ପନ୍ଦର ଷୋଳଟି ପରିବାର ଖତିଆ ଓ ମିର୍ଷାମାନଙ୍କର । ପୁଣି ପାହାତ ଆରପଟେ ବସ୍ତ୍ର ମାଳ ଅଂତକ ଅଛି ବୋଲି ଜାଣିଲି । ଇଲାକାରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ପାର୍ବତ୍ୟ ପଲ୍ଲୀ ଗିରସିଙ୍ଗା, ସମଦା, ନାଳଟିଆଁ, ତାରତାର, କୁରମା, ଛାଲି ଇତ୍ୟାଦି । ସବୁ ଗାଁ ଗୁଡ଼ିକରେ ଭୋଟକେନ୍ଦ୍ର କୁଳିହାମାଳ ଯେଉଁଠି ଆମେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଭୋଟକେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲି । ବିଶେଷ ଅସୁବିଧା ହେଲାନାହିଁ । ପୂର୍ବ ନିର୍ବାଚନରେ ଯାହାଘର ଭୋଟ କେନ୍ଦ୍ରରୂପେ ନିଆଯାଇଥିଲା, ସେଇ ପଛା ଅନୁସରଣ କଲି । ବୁଢ଼ନ୍ ସାଉଁଡାର ଘର । ଜାତିରେ ସହଁରା । ବୃଦ୍ଧଜନ ଜଣେ । ବୟସ ଅଣାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହୋଇପାରେ । ବୁଢ଼ନ୍ ସାଉଁଡାକୁ ଗାଁର ମୁଖ୍ୟଆ କୁହାଯାଇପାରେ । ବେଶ୍ ସୁସ୍ଥ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ।

ରୋଷେଇବାସର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଗଲା । ଚିତା ଘାରିଲା ଆମ ଗାତିବାକଳ ଚଉତନକୁ । ପାହାତ ଆରପଟେ ଟ୍ରକ୍ ରଖି ଆସିଛି । ମନ ଦୁକୁଦୁକୁ ହେଉଥାଏ । କେହି ଜଗୁଆଳି ନାହାନ୍ତି । କଥା ହେଲା, ଖାଇ ସାରି ସେ ସିପେହୀ ସହିତ ପାହାତ ଚଢ଼ି ସେଠାକୁ ଯିବ । ଉଭେୟେ ଟ୍ରକ୍ ଜଗିବେ ।

ଚଇତନ କହିଲା- ରାତିରେ !

: କ'ଣ ଭୟ ଲାଗିବ ? ସିପେହୀ ବାବୁ ସେ ଅଛନ୍ତି !

: କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ବାବୁ ! ଏ ଜଙ୍ଗଲରେ ବହୁତ ବାଘ, ଭାଲୁ, ହାତୀ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ମିର୍ଜାମାନଙ୍କଠୁଁ ଶୁଣିଲି । ଫି ସାଲ ହାତୀ ଉପଦ୍ରବରେ ପାଞ୍ଚ ଦଶ ଜଣ ମରୁଛନ୍ତି । ସପ୍ତାହେ ତଳେ ଗୋଟେ ବୁଢ଼ୀକୁ ଭାଲୁ ଚାପି ଦେଇଥିଲା, ସେ ସୁକୁସୁକୁ ହେଉଛି । ରାତିରେ କ'ଣ ସେଠି ଏକା ରହି ହେବ ?

: ତେବେ ତୁକୁ ସେଇଠାରେ ଚିନା ଜଗୁଆଳିରେ ରହିଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ହେବ ?- ମୁଁ କହିଲି ।

ଚଇତନ ଚିନ୍ତା କଲା । ବୁଝି ରହିଲା । ତା ଚିନ୍ତା ବୁଝିପାରି ମୁଁ ପୁଣି କହିଲି- ଏଠି ଚୋର ତହସର ନାହାନ୍ତି । ଲୋକେ ରାତିରେ ଘରେ ଶୁଅନ୍ତି, ଦିନରେ ମୋହନତି କରନ୍ତି । ଚୋରିର ଅର୍ଥ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଜଙ୍ଗଲର ଚୂଣ୍ଡୋଳୀ ଜୀବମାନଙ୍କ ପରି ଏମାନେ ନିରାହ, ସରଳ । ଅବିଶ୍ୱାସର ଅନ୍ଧ ଧାରଣା ଏମାନଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିନାହିଁ । ଏମାନେ ଯଦି ଖରାପ ହୁଅନ୍ତି କେବଳ ଆମ ଭଳି ସହରୀ ଲୋକଙ୍କ ଦୁର୍ଗୁଣରେ ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇ । ସହରରେ ସିନା ଚୋରି, ଡାକାୟତି, ଖୁଳ୍, ଖରାବି ଇତ୍ୟାଦି । ସେଠି ଫୌଜଦାରୀ, ରାହାଜାନୀ ଆଦି ବହୁ ମାମଲା, ଅନେକ ଝାମେଲା । ଦିନବେଳେ ମଧ୍ୟ ଗାଡ଼ି ଚୋରି କରି ନିଅନ୍ତି, ଠାଉକାମାନେ ଚକ, ବେଟେରୀ ଆଦି ଅବାଧରେ ଚୋରି କରନ୍ତି । ପକ୍କା, ମଫସଲ ଆଉ ବଣୁଆ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏସବୁ କାଣ୍ଡ ହୁଏନା । କେବଳ ପେଟ ପାଇଁ ବଞ୍ଚନ୍ତି ଏମାନେ, ସେଇ ଜାଇଁ ରହିବାରେ ନିହିତ ଥାଏ ଏମାନଙ୍କର ଅସାମ ଜୀବନଧାରା । ବଞ୍ଚିବାର ଅପୂର୍ବ ଉଦ୍ଭାସ, ଉଦ୍ଭାସ । ଏଣୁ ଏ ନିରାହ ଲୋକମାନେ ଗାଡ଼ିରୁ ଜିନିଷ ଚୋରି କରି କରିବେ ବା କ'ଣ ? ବାହାର ସହରୀ ଚୋର ଏଠାକୁ କଷ୍ଟ କରି ସାମାନ୍ୟ ଗାଡ଼ି ଚୋରି କରିବାକୁ ଆସିବେ ବା କାହିଁକି ? ଅତଏବ, ଚଇତନ ଚିନ୍ତା କର ନାହିଁ । ନିର୍ଭୟ ନିଃଧୃତରେ ନିଶ୍ୱାସ ମାର, ବିଶ୍ରାମ କର ।

ମୋର ଦାୟିକ ଘୋଷଣା ମୋ ପୋଲିଂ ପାର୍ଟିର ସଭ୍ୟମାନେ ଧର୍ମ ପ୍ରବଚନ ଭଳି ଶୁଣୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କୁ ଲାଗୁଥିଲା । ସହରରେ ବାସ କରୁଥିବା ମୋ ଭଳି ଜଣେ ପଦସ୍ଥ ଅଫିସର ବଣୁଆ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଚିନ୍ତଣୀ ଦେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା, ବନ୍ୟ ବହୁ ବୋଲି ସମୋଧନ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ଯାଉଛନ୍ତି, ମନ୍ତ୍ର ଯାଉଛନ୍ତି ସତେ ଅବା ଆଦିବାସୀ କୁରୁମର ସେ ଜଣେ ଲୋକ ! କେତେ ଦୁଃଖ

ସୁଖ ଆବରିକ ଆବାପ, ଆଲୋଚନା । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଆଖିରେ ସେମାନେ ମୋତେ ଦେଖୁଥିଲେ, ଆମ କଥୋପକଥନ ଉତ୍କର୍ଷ ହୋଇ ଶୁଣି ରହୁଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ବାରୁ ବୋଲାଇଥିବା ପୋଲିଂ ଅଫିସରମାନେ ମୋର ପ୍ରକୃତି, ସ୍ୱଭାବ ଓ ଚରିତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜାଣିବେ କାହିଁକି ? ମୋ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ସେମାନେ ପୂର୍ବରୁ କେବେ ଆସି ନାହାନ୍ତି । ଏହି ନିର୍ବାଚନ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଯାହା ଚିହ୍ନ ପରିଚୟ, ମାତ୍ର ଚବିଶ ଘଣ୍ଟାର ସମୟ । ଜଣେ ପୋଲିଂ ଅଫିସର (ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପରିଜା) ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକ; ଆଉ ଜଣେ (ରଘୁକର ବାଗୁ) କୃଷି ବିଭାଗର କିରାଣୀ; ଜଣେ ମୂଢ଼ିକା ସଂରକ୍ଷଣ ବିଭାଗର ଚପରାଶି, ଆଉ ଜଣେ ତ ଆରକ୍ଷା । ଏମିତି ବିବିଧ ବିଭାଗର କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ନେଇ ଆମ ପୋଲିଂ ପାର୍ଟିର ଗଠନ ।

ଅପରାହ୍ନର ମୋଟା ଭୋଜନ ପରେ ଭୋଟ ଗ୍ରହଣ ପ୍ରଣାଳୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତାଲିମ ସତ୍ତ୍ୱେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଚଟି ବହି ଅନୁଯାୟୀ ଆଉ ଥରେ ଦୋହରାଇ ନେଲୁ । ପ୍ରବେଶ ଓ ପ୍ରସ୍ଥାନ ସ୍ଥାନ, ଭୋଟ ବାକ୍ସର ସଠିକ୍ ବ୍ୟବହାର, ମୁଦ୍ର, ଭୋଟ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ପ୍ରଦାନ, ବିଭିନ୍ନ କିସମ ଭୋଟ ପ୍ରଦାନର ହିସାବ ଆଦି ବିଷୟରେ ପୂଜ୍ଞାନୁପୂଜ୍ଞ ଆଲୋଚନା କରି ବସିଲୁ । ଏଠାର ଲୋକମାନଙ୍କ କୌଣସି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଅନୁଭୂତ ହେଲା ନାହିଁ । ଅନେକେ ଭୋଟ କଥା ଓ କାହିଁକି ବୋଲି ପଚାରିଥିଲେ । କାମ ଧନ୍ଦା ଛାଡ଼ି ଭୋଟ ଦେବାପାଇଁ ଆସିଲେ ଦିନକର ମଜୁରୀ କିଏ ଦେବ ବୋଲି ପଚାରିଥିଲେ । ତଥାପି ଏହା ଆମ ପରିସର ବାହାରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନର ଅର୍ଥ ବୁଝାଇବାରେ କାର୍ପଣ୍ୟ କରି ନଥିଲି । ସରକାର ବୋଲିଲେ ସେମାନେ ଆମ ଭାବି ପୋଷାକ ପିନ୍ଧା ମଣିଷକୁ ବୁଝୁଥିଲେ । ମୋଟାମୋଟି ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରତି ଏମାନେ ଥିଲେ ଅନାସକ୍ତ । ଅର୍ଥ ନ ବୁଝିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟର୍ଥ ମନେ ହୁଏ । ପ୍ରଥମେ ଶିକ୍ଷା, ତା'ପରେ ଦାକ୍ଷାର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ସବୁ ସ୍ତରରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିଥିଲି । ତେବେ ପରଜା ଶାସନ ବଡ଼ ସରସ, ପରଜା ହାତରେ ଭୋଟ ଅଙ୍କୁଶ ଭଳି ଡୋରି ରହିଛି । ସାକ୍ଷରତା ଓ ଶିକ୍ଷାର ବିକାଶ କ୍ରମେ ସୁଧାରି ନେବ ଦେଶ ।

ଅସ୍ଥାବଳରେ ଦୁବତ ସୂର୍ଯ୍ୟର ରକ୍ତିମ ଛଟା ସୁଦୂର ପଲ୍ଲାର ଏକ ବିରଟ ଦୃଶ୍ୟ ଆମ ପାଇଁ । ଏଠାକାର ଅପୂର୍ବ ଜାଙ୍ଗଲିକ ପରିବେଶ ନେଇ ଚତୁର୍ଦିଗ ଆଖି ପହଁରାଇ ନେଲି । ଗୋଟାଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ମନକୁ ଛୁଇଁଲା । ଶିକାର ପାଇଁ ଏମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲି ଭୁଲାଇବା ବାହାନାରେ । ଏବେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପୁଣି ଚେଇଁ ଉଠିଲା । ପ୍ରେମ୍ ଆସି ପାରନ୍ତେ ହେଲେ ! ଶିକାର ଦାୟିତ୍ୱଟି

ତାଙ୍କୁ ଧରାଇ ଦେଇ ମୁଁ ନିଶ୍ଚିତ ରହନ୍ତି। ଚକ୍ରତଳକୁ ପରାମର୍ଶ କଲି। ସେ ରାତି ହୋଇଗଲା। କୌଶଳ ଓ ସାବଧାନରେ ଟ୍ରକ୍ ନେଇ ପ୍ରେମକୁ ରାତି ସୁଦ୍ଧା ଝାରସୁଗୁଡ଼ାରୁ ନେଇ ଆସିପାରିବ ବୋଲି ସାହସ କଲାରୁ ମୁଁ ଚିଠିଟିଏ ତା ହାତରେ ଦେଇ ଚକ୍ରତଳକୁ ଅନୁମତି ଦେଲି। ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଗାଁର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ କୁକୁରା ଓ ସୋମାକୁ ନେଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଲି। ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଅଞ୍ଚଳର ସ୍ଥିତି ଓ ପରିବେଶ ନେଇ ପ୍ରାଥମିକ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ। ଗାଁ ପାଖ ପାହାଡ଼ମୂଳ, ଛପିଛପିକା ଅନ୍ଧାରରେ ଭ୍ରମଣ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଥିଲା। ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ସନ୍ଧ୍ୟାନରୁ ବହୁ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ଥିବାର ସୂଚନା ମିଳିଲା।

ଠିକ୍ ରାତି ଏଗାର ବେଳକୁ ପ୍ରିୟ ପ୍ରେମ ଶିକାର ସରଜାମ ଧରି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଗଲେ। ଚକ୍ରତଳକୁ ସାବାସ୍ ନ କହି ରହିପାରିଲି ନାହିଁ। ବଡ଼ ଉଦ୍‌ଯାତୀ ଦୃଢ଼ମନା ବ୍ୟକ୍ତିଟିଏ, ଦୀର୍ଘ ଦେହଧାରୀ ମଣିଷଟିଏ। ଶିକାର ଯୋଜନା ଶୁଣିଲା ବେଳରୁ ଉଲ୍ଲସିତ ହେଉଥାଏ।

ପ୍ରେମ୍ ଓ ମୋ ଭିତରେ ବୁଝାମଣା ବଖାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ। ଆମ ଭିତରେ ଗଗନ ଓ ପବନର ସମ୍ପର୍କ। କାଲଠାର କାଲ ମା' ଜାଣିଲା ଭଳି ଆମର ଯୋଡ଼ି। ଯୋଜନା ସହସା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଗଲା। ପ୍ରେମ୍ ଓ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଶିକାରୀ ପୋଷାକ, ମୁଣ୍ଡରେ ହେଡ୍ କାଭର୍, ଅଣ୍ଟାରେ ଗୁଳିଭରା ବେଲଟ ଓ ଗୋଡ଼ରେ ହାଲୁକା ସହଜବାହୀ ଶିକାରୀ ଜୋଡ଼ା ପିନ୍ଧି ହାତରେ ନିଜ ନିଜ ବନ୍ଧୁକଟିମାନ ଧରିଲୁ, ମନେ ହେଲା ଏଠାକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ରଜନୀ ନିଦରୁ ଉଠି ଏକ ଉତ୍ସବ ଉପଭୋଗ କରୁଛି। ଲୋକମାନେ ଦିନ ବେଳୁ ସୁରାକ ପାଇଥିଲେ ଚକ୍ରତଳ ମୁହଁରୁ। ଏବେ ରାତିରେ ଶିକାର ଅଭିଯାନର ବାସ୍ତବ ଦୃଶ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ନୂଆ ଲାଗିଲା। ଜଙ୍ଗଲୀ ମାଂସ ଏମାନଙ୍କର ଆମୋଦ ତିନିଷ, ବିକାସର ଖାଦ୍ୟବସ୍ତୁ, ସବୁବେଳେ ମିଳେନା, ମିଳିଥାଏ କଦବା କୃତ୍ତିତ୍ୱ। ଆୟୋଜନ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଆ'ନ୍ତି ଆଶାୟୀ। ଏଇ ଗିରିଜନମାନଙ୍କୁ ଅକାଳେ ସକାଳେ ଜଙ୍ଗଲୀ ମାଂସରେ ଆପ୍ୟାୟିତ କରି ଆମେ ତୃପ୍ତି ପାଇଥାଉଁ।

ଚକ୍ରତଳ ଖାଲି ଚକ୍ ଚକ୍ ହେଉଥାଏ ଆମ ସଙ୍ଗେ ରାତିରେ ଜଙ୍ଗଲ ବୁଲିବାକୁ। କିନ୍ତୁ ଅନଭିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଆମ ପାଦଚଲା ଅଭିଯାନରେ ନେବା ଆମ ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧ। ଏପରି ସ୍ଥଳେ ଅନେକ ସମସ୍ୟା ଉପୁଜିଥାଏ। ଅନଭିଜ୍ଞ ଲୋକ ସହିତ ଶିକାରକୁ ଯାଇ କିପରି ଅପଦସ୍ଥ ହୋଇଥିଲୁ ଏବଂ ବିପଦକୁ

ବରଣ କରିଥିଲୁ ଭାଇ ଆକ୍ରମଣ ଦ୍ଵାରା ‘ଜଙ୍ଗଲର ଜମାନବନ୍ଧୀ’ରେ ବିଶେଷ ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଏଣୁ ଚରତନକୁ ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ ଲୋଟ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଶୋଇ ରହିବାକୁ କହିଲି । ଆସତା ଦିନରେ ନିକଟସ୍ଥ ପାଟରୁ ଚଢ଼େଇ ମାରିଲା ବେଳେ ତାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେବି ବୋଲି ସାବୁନା ଦେଇଥିଲି । ଆମ ସଙ୍ଗେ କେବଳ କୁକୁରା ଓ ସୋମା ଗଲେ ଗାଇଡ଼ ଭଳି । ଅଜଣା ଜଙ୍ଗଲରେ ରାତିକାଳରେ ଘୁରିବାକୁ ହେଲେ ସର୍ବଦା ନିକଟସ୍ଥ ଜଣାଶୁଣା ଅଭିଷ୍ଟ ସାହସୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନେବା ଦରକାର ପଡ଼ିଥାଏ । ବାଟ ଦେଖାଇବା ଏବଂ ଶିକାର ବୋହିବା, ଚା’, ପାଣି ଆଦି ଅନୁଷ୍ଠାନୀ ପଦାର୍ଥ ଧରିବା ଏମାନଙ୍କ କାମ ।

ପଥର ଚଢ଼ି, ଡାକ ଆଡ଼େଇ, ପାହାଡ଼ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆମେ ଚାଲିଛୁ । ହେଡ଼ ଲାଇଟରୁ ଆଲୁଅ ବିଦୁରିତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ନିର୍ମୋଦ ଆକାଶକୁ ଅମାବାସ୍ୟାର ଅନ୍ଧକାର ରାତି କଳାହଳ କରି ରଖୁଥିଲା । ଆଲୋକରେଖା ପଡ଼ିଲାମାତ୍ରେ ଦୂରରୁ ଦିଓଟି ଗୟନର ଆଖି ନଜରକୁ ଆସିଲା । ହେଡ଼ ଲାଇଟ ବା ସବ୍ ଲାଇଟର ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଆଲୋକ ରେଖା ଜରୁମାନଙ୍କ ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲାମାତ୍ରେ ଦୁଇଟି ନିଆଁମୁଣ୍ଡା ଜଳିଲା ଭଳି ଶିକାରୀ ଆଖିକୁ ଦୃଶ୍ୟ ହୁଏ । ଜଳନ୍ତା ଆଖି ଦୃଢ଼ର ଦୂରତା, ରଙ୍ଗ ଓ ଆକାରକୁ ଭିରି କରି ଜରୁର ପରିଚିତି ଜଣା ପଡ଼ିଯାଏ । ଏହା ଶିକାରୀର ଅଭିଷ୍ଟତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ନୀଳଗାଈ ଓ ସମ୍ବର ଆଖିର ଦୂରତା ପ୍ରାୟ ୮ ଇଞ୍ଚ ଠାରୁ ୧୦ ଇଞ୍ଚ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଜରୁର ଆକାର ଓ ବୟସ ନେଇ ଦୂରତାର ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ବୟସ୍କ ସମ୍ବର ଆଖିର ଆକାର ନୀଳଗାଈ ସହିତ ପ୍ରାୟ ସମାନ । କିନ୍ତୁ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଏତିକି ଯେ ପ୍ରଥମେ ଲାଇଟ୍ ପଡ଼ିଲା ମାତ୍ରେ ନୀଳଗାଈର ଆଖି ନେଇଥା ଦିଶିବ, ତାପରେ କ୍ରମଶଃ ଲାଲ ହୋଇଯିବ, କିନ୍ତୁ ସମ୍ବର ଆଖି ପ୍ରଥମରୁ ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ । ଅଳ୍ପ ବୟସ୍କ ସମ୍ବର ଓ ବଡ଼ ହରୀଣର ଆଖି ଆରୁଥିରେ ସମାନ ଦିଶେ । ସେମାନେ ଇନ୍ଦ୍ରଜୀବ ହେଲେ ଆଖି ବିନ୍ଦୁରିତ ହୁଏ, ଆକାର ବୃଦ୍ଧି ପାଏ ଓ ନୀଳାଖି ଧୀରେ ଲାଲ ହୋଇ ଆସେ । ଛୋଟ ହରିଣ ବା ମୃଗର ଆଖି କୁଟ୍ରା ଆଖି ସହିତ ସମାନ । ସେମାନଙ୍କ ଆଖି ଦୃଢ଼ର ଦୂରତା ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ଇଞ୍ଚ ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ କୁଟ୍ରା ଆଖି ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ନୀଳ ଓ ଆଲୋକର ସମୟ ନେଇ କ୍ରମଶଃ ଇଷ୍ଟର୍ ଲାଲ ହୋଇଯାଏ ଅନ୍ଧାର ଆକାଶରେ ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ ଚାରକା ସଦୃଶ । ହାତୀର ଆଖି ଦୂରକୁ ମିଳି ମିଳି ତାରକା ଭଳି ଜଣାପଡ଼େ । ଆଖି ଦୃଢ଼ର ବ୍ୟବଧାନ ଦେବ୍ ଇଷ୍ଟର୍ ଦୁଇ ଇଞ୍ଚ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ହାତୀର ମୁଣ୍ଡ ସବୁ ଜୀବମାନଙ୍କଠୁଁ

ବଡ଼ ହୋଇଥିବାରୁ ଆଖି ଦୃଢ଼ର ଦୂରତାକୁ ଧରି ଚିହ୍ନିବା ସହଜ ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଆଖିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତମ ହେଉଛି ବାଘର । ଆଲୁଅ ପଡ଼ିଲାମାତ୍ରେ ବାଘ ଆଖି ଚଢ଼କିନି ଜାଣିହୁଏ- ପୁକିଆ ଚାରା ଭଳି ୭ ଇଞ୍ଚ ଦୂରତାରେ ଦୁଇଟି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନାକାର ଆଖି ଜଣା ପଡ଼ିଯାନ୍ତି । ସେଇ ପରି ମଧ୍ୟ ଚିତାବାଘ ଆଖିର ବ୍ୟବଧାନ ସାତ ଇଞ୍ଚ ହୋଇଥାଏ । ବାରହା ଓ ଭାଲୁମାନଙ୍କ ଆଖି ଆଲୁଅରେ ସେତେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦେଖାଯାନ୍ତି ନାହିଁ । ଆଲୁଅ ପଡ଼ିବା ମାତ୍ରେ ଭାଲୁ ଆଖି ବୁଜିଦିଏ ବହୁ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ବାରହା ଆଲୁଅ ପଡ଼ିଲା ମାତ୍ରେ ପକେଇବା ଆରମ୍ଭ କରିଦିଏ । ଅନେକ ସମୟରେ ସାପମାନେ ଭାଇଟ ପଡ଼ିଲାମାତ୍ରେ ସ୍ଥିର ରହନ୍ତି । ଅଜଗର ସାପ ତ ସେମିତି ମୂର୍ଦ୍ଧାର ଭଳି ପଡ଼ି ରହିଥାଏ, ତା'ର ଆଖି ମଧ୍ୟ ନିଷ୍କଳ ରହି ଥାଏ । ଶୂରାକ ଓ ବକିଆ କୁକୁରର ଆଖି ଏକା ପରି; ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଜଳି ଉଠନ୍ତି ଆଲୋକର ପ୍ରତିକ୍ରିୟାରେ । ରାତିକୁମାଣ କାଳରେ ସମୟେ ସମୟେ ଗୋଟିଏ ଆଖି ଦୃଶ୍ୟ ହୁଏ । ଜହର ଏହା ଗୋଟିଏ ପଟର ଆଖି ଭାବିବା ଭୁଲ୍ । ଆଲୋକ ରେଖାରେ ଜହର ସବୁବେଳେ ଦୁଇଟି ଆଖି ଦୃଶ୍ୟ ହେବା ନିଶ୍ଚିତ କଥା, ଆଲୋକ ରଶ୍ମି ଆସୁଥିବା ଦିଗକୁ ଜହ୍ ଜ'ଣ ବୋଲି ଭାବି ବିଦ୍ଧାରିତ ନେତ୍ରରେ ଚାହିଁ ରହେ । ଗୋଟିଏ ଆଖି ଦୃଶ୍ୟ ହୁଏ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ଓ ଜଙ୍ଗଲୀ ବୁଢ଼ିଆଣୀ ଓ ଝିଙ୍କାରାର । ପେଟକ ସଦୃଶ ଏକ ପ୍ରକାର ରାତି ଚଢ଼େଇ (ନାଇଟ୍ ଜାର)ର ଲସର୍ ଲାଲ୍ ରଙ୍ଗର ଗୋଟିଏ ଆଖି ସ୍ଥିର ରହେ । ସେ ତା ସ୍ଥାନରୁ ପ୍ରାୟତଃ ଉଠେ ନାହିଁ ଆଲୋକଧାରୀ ତା ପାଖକୁ ଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଖୁବ୍ ସହଜରେ ତାକୁ ବାଡ଼ିରେ ପିଟି ମାରିହୁଏ ଏବଂ ତା'ର ମାଂସ ପତରରେ ଘୋଡ଼ି ଖାଇଲେ ସୁସ୍ୱାଦୁ ଲାଗେ । ଶିକାରୀମାନଙ୍କ ସକାଳ ଜଳଖିଆ ପାଇଁ ଏହି ମାଂସ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ଅଭିଷ୍ଟତାକୁ ପୂଜିକରି ଏହି ଭଳି ଜହ୍ମମାନଙ୍କ ଆଖି ଚିହ୍ନିବାକୁ ହୁଏ, ଜହ୍ମର ପରିଚୟ ଜାଣିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ଜହ୍ମମାନଙ୍କ କିସମ, ଆକାର, ବୟସ ନ ଜାଣି ଖାଲି ଆଖି ଦେଖି ଅନ୍ଧାଦୃଳିଆ ଭାବେ ଗୁଡ଼ି ନିକ୍ଷେପ କରିବା ସତ୍ତା ଶିକାରୀର କାମ ନୁହେଁ ।

ସେଦିନ ଆମ ହେଡ଼୍‌କ୍ୱାର୍ଟରରୁ ଆଲୁଅ ପଡ଼ିଲା ମାତ୍ରେ ଏହା ଗୟକର ଆଖି ବୋଲି ମୁଁ ଠଉରାଇ ପାରିଥିଲି । ପ୍ରେମ୍ ରାଇଫମାନଙ୍କୁ ଉରୋଚିତ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଗୟକ ଆମର ଅଭିପ୍ରାୟ ନଥିଲା, ମାରିବା ଅନାବଶ୍ୟକ । ଗୟକ ବନ ହିଁ ଗୟକଙ୍କ ବାସସ୍ଥଳୀ । ସ୍ଥାନଟି ଗହନ ବନର ସୂଚନା ଦେଉଥିଲା ।

ଆମର ଲକ୍ଷ୍ୟଥିଲା ଗୋଟେ ଅଧେ ମିଠା ଜନ୍ମ ପ୍ରତି ଯାହା ଆମ ପୋଲି ବାଲାଇ ପାଇଁ ଆମୋଦ-ଆହାର୍ଯ୍ୟ ହେବ, ଜଙ୍ଗଲରା ଗାଁ ବାଲାଇ ଆଶା ପୂରିବ। ପ୍ରେମ୍ ତ ବଡ଼ ମହାଜନ, ମୁଖ୍ୟ ଅଂଶଦାର ଏ ଆୟୋଜନର, ଭାଗ ତାଙ୍କର ଅର୍ଦ୍ଧାଧିକ।

ଏମିତି ଘୂରିଲୁ ଜଙ୍ଗଲସାରା, କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଜନ୍ମ ଦୃଶ୍ୟ ହେଲେ ନାହିଁ। ନୈରାଶ୍ୟ। ଏମିତି ବି ହୁଏ। ବେଳେବେଳେ ମେଞ୍ଚାଏ, ନୋଟେଡ଼ କେଞ୍ଚାଏ। ଅନେକ ସମୟରେ ଖାଲି ହାତରେ ଫେରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ। ଶିକାର ଅଭିଯାନରେ ଶତକଡ଼ା ପାଞ୍ଚ ସଫଳତା ମାତ୍ର। ତାହେଲେ ପଞ୍ଚାନବେ ଥର ଶୂନ୍ୟ ଧରି ଫେରିବାକୁ ହୁଏ। ପ୍ରେମ୍ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ। ଏତେ ଶ୍ରମ ବୃଥା। ମିର୍ଦ୍ଦାର କଥା ଭାରୁଥିଲା। ଏଠାରେ ହାଉସାଉ ଜନ୍ମମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଦୀର୍ଘ ଭାଷଣ ଦେଇଥିଲା। ଏମାନଙ୍କ କଥା ଏଇପରି। ଦିନରେ କାଁ ଭାଁ ଜନ୍ମଟିଏ ଦେଖୁ ଦେଇ ଜଳନା କରି ନିଅନ୍ତି। ପ୍ରକୃତରେ ଜନ୍ମମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଯଥେଷ୍ଟ କମି ଆସିଲାଣି ବୋଲି ମୁଁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଜାଣି ପାରିଲି। ତେବେ ଭାବି ଆଉ ଲାଭ ନାହିଁ। ରାତିର ଶେଷ ପ୍ରହର। ଦୂରରୁ ଗାଁ ପାଖ ଗୋହିରୀ ଭିତରୁ ବିଲୁଆର ଡାକ ସମୟ ସୂଚାଇଦେଲା। ଫେରିବା ବାଟ। ଆଉ ଓଜନିଆ ଜନ୍ମ ପ୍ରତି ମନ ନ ଦେଇ ପ୍ରେମ୍ କୌଣସି ହାଲୁକା ଓ ସହଜଲତ ଜୀବ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରଖର କଲେ। ପାହାଡ଼ ତଳେ ତଳେ ଠେକୁଆମାନେ ମିଳନ୍ତି। ଚାଷ ଜମିରୁ ଘାସ ଚରି ପାହାଡ଼ କୋଳକୁ ଫେରିବି; ଖାଇ, ଖୋଇ, ନଟା ନଟା ବୁଦା ଭିତରେ ଭୂତି ରହନ୍ତି ଦିନସାରା। ଏଣୁ ଆମେ ପାହାଡ଼ ଉପରୁ ସମାପ ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଓହ୍ଲାଇଲୁ। ବାଟରେ ଝିଙ୍କଟିଏ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଲା। ଗୋଟିଏ ଛରୁରା ଗୁଳି ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା। ଝିଙ୍କଟିକୁ ହାସଲ କରି ପ୍ରେମ୍ ଟିକିଏ ଦମ୍ ମାରିଲେ, ଆଶ୍ଚସ୍ତ ହେଲେ; ତାଙ୍କ ସିଗାରେଟ୍, ଟଣା ଦୁଇରୁ ମୁଁ ଜାଣିପାରିଲି ତାଙ୍କ ମନୋଭାବ।

ପୁଣି ଟିକିଏ ଚଳୁ ଖସିଲୁ- ପାହାଡ଼ ପାଦ ଓ କ୍ଷେତର ସନ୍ଧିସ୍ଥଳକୁ। ସବୁଜ ଘାସର ସୁବିସ୍ତୃତ ଗାଲିବାଟିଏ। ପ୍ରେମ୍ ଉଲୁସି ଉଠିଲେ। ଏତ ଠେକୁଆମାନଙ୍କ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଚରାଭୂଇଁ! ସତକୁ ସତ ଗୋଟିଏ ଚକଡ଼ାରେ କେତୋଟି ଠେକୁଆ ପାଖାପାଖି ହୋଇ ଚରୁଥିବାର ଦେଖିଲୁ। ଆଲୋକ ରଶ୍ମି ପଡ଼ିଲା ମାତ୍ରେ ଠେକୁଆମାନେ ଆଗ ଦୁଇଗୋଡ଼କୁ ଉପରକୁ ଉଠାଇ କିମାଣ୍ଡର୍ଯ୍ୟମ୍ ଦୁଇରେ ମୁଣ୍ଡତେକି ଚାହିଁ ରହନ୍ତି ବହୁ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ଏତିକିବେଳେ ପ୍ରେମ୍ ଗୋଟିଏ ଛ' ନମ୍ବର ଛରୁରା ଠେକୁଆମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଦୂରରୁ ନିକ୍ଷେପ କଲେ। ସହସା

ତିନୋଟି ଠେକୁଆ ସେଇଠାରେ ଟକି ପଡ଼ିଥିଲେ । ମନସ୍କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏଥର ପ୍ରେମକର । ଆଦୌ ନାହିଁ ଅପେକ୍ଷା କିଛି ଅଛିର ଉପାଦେୟତା ଧରି ଆମେ ବାହୁଡ଼ିଲୁ କୁଳିଆମାନ ।

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସକାଳ ହୋଇ ଆସିଥିଲା । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଉତ୍କଣ୍ଠାର ସହିତ ଆମ ଫେରିବାକୁ ଅନାଇ ରହିଥିଲେ । କେବେ ଦେଖୁନଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶିକାର ଏକ ନୂତନ ଅନୁଭୂତିର ତରଙ୍ଗ ବୋଲିଲା । ସାମାନ୍ୟ ଫଳରେ ଏମାନେ ବିଭୋର । ପ୍ରକୃତ ଶିକାର ଖେଳ ଦେଖିଲେ କ'ଣ ନ ହେବେ ? ହାଟ ବଜାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଉଦର ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତି ଏମାନେ । ରୋମାଞ୍ଚ ଭିତରେ ଜୀବନକୁ ବିପନ୍ନ କରି କଷୋପାର୍ଜିତ ଫଳ ହାସଲ କରିବାରେ ଥାଏ ଜ୍ରାଡ଼ାବିରର ଆନନ୍ଦ- ସମଭେଦବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, କାରଣ ସମସ୍ତେ ଜ୍ରାଡ଼ାବିର ନୁହନ୍ତି, କେବଳ ଦେଖଣାହାରୀର ଆନନ୍ଦରେ ବିଭୋର ହୁଅନ୍ତି ମାତ୍ର । ତେବେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଅନୁଯାୟୀ ସାମାନ୍ୟ କିଛି ଫଳ ଏମାନଙ୍କୁ ଉପହାର ଦେଇ ପାରିଥିବାରୁ ମୁଁ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନଥିଲି ।

ସକାଳ ଆସତେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ପ୍ରାତଃକୃତ୍ୟ ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଗାଁଠୁଁ ଗଣ୍ଡେ ଦୂର ପାଟ ଅଞ୍ଚଳ ଆଡ଼କୁ ଗଲୁ । ଶୀତ ସକାଳ । ଘାସ ପତ୍ର ଉପରେ ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ କାକର ଷଟିକ ଭଳି ଲାଖୁ ରହିଥିଲା । କୁହୁଡ଼ିର ଘନତା କମି ଆସୁଥିଲା ଉଦ୍ୟାନମାନ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଉପକ୍ରମରେ । ପାଟ ଅଞ୍ଚଳରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲି, ସରୋଜିନୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁବିଶାଳ ସରୋବରଟିଏ ଆଉ ପାହାଡ଼ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ । ଦେଖୁଁ, ଗୁଡ଼ିଏ ହଞ୍ସରାଜି ସରୋବର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ସନ୍ତରଣ କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରେମ୍ ଆଉ ଲୋଭ ଛାଡ଼ି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଦୌଡ଼ି ଯାଇ ବହୁଳ ଆଣି ଆସି ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଳାଶୟ ଭିତରକୁ ସତର୍କତା ଅବଳାୟନ କରି ପ୍ରବେଶ କଲେ ବେଳେ ପାଣି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ ସୁଯୋଗ ଦେଖୁ ଦୂରତା ମାପି ଗୋଟିଏ ଆଠ ନମ୍ବର ଛରରାଗୁଡ଼ି ପ୍ରୟୋଗ କଲେ । ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଜଳପକ୍ଷୀ ସେଇ ଗୋଟିଏ ଚୋଟରେ ମରି ପଡ଼ିଲେ ଓ ଆଉ କେତୋଟି ଅଧ୍ୟାମରା ହୋଇ ଛଟପଟ ହେଲେ ଏବଂ କେତୋଟି ଘାଏଲା ପକ୍ଷୀ ଜଳ ଭିତରେ ବୁଡ଼ିଗଲେ । ପୋଖରୀ ହିଡ଼ ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଚଉତଳ ତଳୁୟ ହୋଇ ଦେଖୁଥିଲା ପକ୍ଷୀ ଶିକାରର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦୃଶ୍ୟ । ଯେମିତି ଗୁଳିଟି ଫୁଟିଛି ଏବଂ କେତୋଟି ପକ୍ଷୀ ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ଟକି ପଡ଼ିଛନ୍ତି, ସେ ଆଉ ସମ୍ଭାବି ନ ପାରି ଅଶ୍ରୁପ୍ରୟାସ ପିନ୍ଧା ଦେହରେ ଭୁସ୍ କରି ପାଣି ଭିତରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା ଜଣେ ଦକ୍ଷ ସନ୍ତରଣକାରୀ ଭଳି । ପହଁରାରେ ତା'ର ଦକ୍ଷତା ଅଛି କି ନାହିଁ ଆମେ

ଜାଣି ନଥିଲୁ, କିନ୍ତୁ ତା ଏତାଦୃଶ୍ୟ ଉଷାହରୁ ବୁଝିଲୁ ଯେ ପାଣି ପହଁରାରେ ସେ ପଡ଼ୁ। ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ପୁଷ୍ପରିଣୀ ମଝିରେ ପହଞ୍ଚି ମୃତ ପକ୍ଷୀଗୁଡ଼ିକୁ କରାଯତ କରିବା କଥା। କିନ୍ତୁ ଏ କ'ଣ ହେଉଛି ତା'ର !!

ଦେଖୁ, ଚଇତନ ପାଣି ଭିତରେ ଆଉ ଆଗେଇ ପାରୁନାହିଁ। ପଦ୍ମପୁର ପୁରି ରହିଥିଲା। ଏପରି ସ୍ଥଳେ ପଦ୍ମପତ୍ର, ନାଡ଼, ଦଳକୁ ଆଡ଼େଇ ବା ପାଣିରେ ପେଟେଇ ପହଁରି ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ହୁଏ କୌଣସିକରେ। କିନ୍ତୁ ଚଇତନ ଆଗକୁ ଯିବାତ ଦୂରର କଥା, ମୁଣ୍ଡେ ପାଣିରେ ଉବୁଟୁଛୁ ହେଉଛି। ଥରେ ଦୁଇଥର ବୁଦ୍ଧି ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଉଠିଲାଣି, ଆଁ କରି ପାଟି ପାକୁ ପାକୁ କରୁଛି।

ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ବୁଝିବାକୁ ପ୍ରେମକର ଆଉ ବାକୀ ନଥିଲା। ମୁଁ ସ୍ତବ୍ଧ ଚଳିତ। ପ୍ରେମକର ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧି ବଡ଼ ବିଚକ୍ଷଣ। ଖୁବ୍ ପାଖରେ ହୁଡ଼ା ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲା ଗାଁ ମୁଖୁଆର ପୁଅ ଶାମୁ ସାଉଁଡ଼ା। ପିନ୍ଧିଥିଲା ପାଞ୍ଚ ହାତିଆ ଧୋତିଟିଏ। ତରକ୍ଷଣାତ୍ ପ୍ରେମ ଜଳ ଭିତରୁ ଅସମ୍ଭବ ବେଗରେ ଉଠିଆସି ଧୋତିଟି ତା ଅଣ୍ଟାରୁ ଓଟାରି ନେଇ ପୁଣି ଜଳ ଭିତରକୁ ଡେଇଁଲେ ଏବଂ ପେଟ ପହଁରା ଦେଇ ଚଇତନ ନିକଟରେ ପହଁଚି ଗଲେ। ଧୋତିକୁ ଦଉଡ଼ି ଭଜି ମୋଡ଼ି ଦେଇ ତା ଉପରକୁ ପିନ୍ଧି ଦେଲେ ଓ ଗୋଟିଏ ପାଖ ଦୃଢ଼ ଭାବେ ଧରି ବସିଲେ। ଚଇତନ ଦୁଇ ହାତକୁ ଉପରକୁ ଟେକି ରଖିଥିଲା ମରିବା ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଉପରବାଲାକୁ ହାତ ଟେକିଦେବା ଭଳି। ବର୍ତ୍ତମାନ ଭୁଗା ଖୁଅ ପାଇ ଜୋରରେ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଲା ଏବଂ ପ୍ରେମ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଭୁଗା ଟାଣିଲେ, ଚଇତନ ପାଖକୁ ଭିଡ଼ି ହୋଇ ଆସିବା ଗୋଡ଼ ତଳକୁ ପାଇଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ସେତେବେଳକୁ ସେ ପେଟେ ପାଣି ପିଇ ସାରିଥିଲା, ପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡ଼ିଯିବାକୁ ଆଉ ଅଳ୍ପ ସମୟ ବାକୀ ଥିଲା, ହୁଏତ ଆଉ ଦଣ୍ଡେ ଡେରି ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ସଲିଦ ସମାଧି ଲାଭ କରିଥାନ୍ତା। ଏସବୁ ଘଟଣା ଘଟିଯାଇଥିଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ। ମୁଁ ସ୍ଥାଣୁ ପାଇଟି ଯାଇଥିଲି, ପରିମାଣର ଭୟାବହତା ଚିନ୍ତା କରି ପ୍ରବଳ ଶୀତରେ ମୋ ଦେହରୁ ଝାଳ ବୋହି ଯାଇଥିଲା ଅଜସ୍ର। ପ୍ରେମକ ମୁହଁରୁ ଗୁଡ଼ିଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ନିଃସ୍ରୁ ହେଉଥାଏ। ମୁଁହ ତାଙ୍କର ବିରକ୍ତି ଓ କ୍ରୋଧରେ ଲାଭ ପଡ଼ିଯାଇଥାଏ। ନବୁଝି, ନଜାଣି ଗୋଟେ ଉରେଜନାରେ ଏମିତି ମୂର୍ଖ ପରି ହୁଏତ ବିପଦ ଭିତରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିବାର ପରିଣାମ କେବଳ ନିଜକୁ ଭୋଗିବାକୁ ହୁଏନି, ଦଳର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ଧେ ବହୁତେ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।

ପ୍ରେମକ ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧିକୁ ତାଙ୍କ ପିଠି ଥାପୁଡ଼ାଇ ସାବାସ୍ କଲି । ଜୀବନ ସଙ୍କଟ କାଳରେ ଭାବିବାକୁ, ବିଚାର କରିବାକୁ, ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାକୁ ବେଳ ନଥାଏ । ବିପନ୍ନ ହୁଣ୍ଡାବୁଦ୍ଧିଆ ଲୋକଟିକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଯାଇ ସେ ଶେଷ ଚେଷ୍ଟା ଭାବି ଶାମୁ ସାଉଁଜି ପିନ୍ଧା ବସ୍ତ୍ରକୁ ସାଉଁଟି ନେଇଥିଲେ । ଏପରି ଚିନ୍ତା ମୋ ମୁଣ୍ଡକୁ ମଧ୍ୟ ଜୁକି ନଥିଲା । ପ୍ରେମ ନିଶ୍ଚିତଭାବେ ପ୍ରଶଂସାର ଅଧିକାରୀ ।

ଏଣେ ଆମେ ଦେଖୁ, ଶାମୁ ସାଉଁଟା ତା ଉଲଗ୍ନ ଶରୀରଟିର ଲଜ୍ଜା ନିବାରଣ ପାଇଁ ଅନନ୍ୟୋପାୟ ହୋଇ ନିଜେ ପୋଖରୀ ପାଣି ଭିତରେ ପଶି ଯାଇଥିଲା ବିନା ବିରୋଧରେ । ଲୋକଟିର ଜୀବନରକ୍ଷା ପାଇଁ ବସ୍ତ୍ରଟିର ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକତା ବୁଝି ପାରିଥିଲା । ପରୋକ୍ଷରେ ଦ୍ରୁତଭର ଚରତନର ସେ ଥିଲା ଜୀବନ ରକ୍ଷକ; ପ୍ରେମ ସିନା ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧିକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିଲେ । ଶାମୁ ସାଉଁଟାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଇନାମ ଦେଇଥିଲି ତା ଲଜ୍ଜା ହରଣ ପ୍ରତିବଦଳରେ । ଶିକାରର ସବୁତକ ମାଂସ ତାକୁ ହିଁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଥିଲା । ତା'ର ଏଥିରେ କିଛି ଭୂମିକା ନଥିଲା ବୋଲି କହିଥିଲା । ଲୋକଟେତ ମରୁ ମରୁ ବଞ୍ଚିଗଲା ! ଏହା ଥିଲା ତା'ର ଅଭିସମ୍ବିଧି ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ମୋର ଏକ ଆଖିଦେଖା ଘଟଣା ମନେ ପଡ଼େ । ଆଇ.ଏ.ଏସ୍ ମୌଖିକ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ସାରି ମୁଁ ଫେରୁଥାଏ ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଉତ୍କଳ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍‌ରେ । ରାୟଘର ପରେ ପରେ ପଡ଼େ ଘଣ୍ଟ ଅରଣ୍ୟ । ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ଦୋସମାଜି ଅଞ୍ଚଳ । ନଟା ସଫା କରି ପଥର କାଟି ରେଳରାସ୍ତା ନିର୍ମିତ । ରେଳଯାତ୍ରା ବେଳେ ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱର ଘନ ବନକୁ ବେଶ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିହୁଏ । ହଠାତ୍ ଏହି ଘଣ୍ଟ ବନ ଅଞ୍ଚଳରେ ରେଳର ଗତି କ୍ରମଶଃ ଶିଥିଳ ହୋଇ ଅଟକି ରହିଲା । କାରଣ କ'ଣ ? ଏଠି କୌଣସି ଯାତ୍ରୀ ଶିକୁକି ଟାଣି ଗାଡ଼ି ଅଟକ ରଖିବାର ଆବଶ୍ୟକତା କ'ଣ ? କିଛି ଦୁର୍ଘଟଣା ନୁହେଁ ତ ? ମନରେ ସନ୍ଦେହ ଜାତ ହେଲା । ଜାଣିବାର ଉଦ୍ଦାକୁ ଏଡ଼ାଇ ନ ପାରି ମୁଁ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇଲି । ମୋ ଭଳି ବହୁ ଯାତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଡ଼ବାରୁ ଓହ୍ଲାଇ ସାରିଥିଲେ । କିଛି ଯାତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ରେଳ ଚାକର ପାଖରେ ଜମିଲେଣି ଘଟଣା କ'ଣ ଜାଣିବା ପାଇଁ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେଲି । ଗୋଟିଏ ଦଶ ବାର ବର୍ଷର ଗୋପାଳ ପିଲାକୁ ଉଲ୍ଲସିତ ଆଲିଙ୍ଗନ କରୁଛନ୍ତି । ଗରିବ ଗାଇଆଳ ବାଜକଟିଏ । ହାତରେ ପାଞ୍ଚଶ ଏବଂ ଅଣ୍ଟା ଗୁଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ମଇଳା ନାଲି ଗାମୁଛାଟିଏ ଅଣ୍ଟାରେ ଲାଖିଥାଏ

ଯାହା । ବାଳକର କୃତିତ୍ବ ଓ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ସମସ୍ତେ ବାହାବା କରୁଥାନ୍ତି । ଘଟଣା ବୁଝିଲି । ପିଲାଟା ଉପରେ ଅସାମ ଆଶୀର୍ବାଦ ଜାମନା ଆମ୍ଭା ଭିତରୁ ଉଠୁଛି ଉଠିଲା । ଆଜି ଯଦି ସେ ଏପରି ମହତ୍ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ନଥାନ୍ତା, ହୁଏତ ଏକ ମସ୍ତବତ୍ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଯାଇଥାନ୍ତା । ସେ କିନ୍ତୁ ସେମିତି କିଛି ବଡ଼ କାମଟେ କରି ନାହିଁ ବୋଲି କହୁଥାଏ । ଘଟଣାଟି ଥିଲା ଏହିପରି:-

ସେଦିନ ଖୁବ୍ ସକାଳୁ ଭୋକିଲା ଗାଈମାନଙ୍କୁ ଏଇ ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳକୁ ନେଇ ଆସିଥିଲା ଚରାଇବା ପାଇଁ ସବୁଦିନ ଭଜି । ଦେଖିଲା, ରେଳ ଲାଇନର କେତୋଟି ଲୋହ ପ୍ଲେଟ୍ କୌଣସି ଦୁରାଚାର ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧ ଚୋରି କରି ନେଇ ଯାଇଛି, ଅନ୍ତତଃ ଶହେ ଫୁଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରେଳ ରାସ୍ତାରେ କିଛି ଲୁହା ପ୍ଲେଟ୍ ନାହିଁ । ବିନା ଲୁହା ଧାରଣାରେ କ'ଣ ରେଳ ଚାଲିପାରିବ ? ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିବ । ବାଳକକୁ ଚାଉଁଳା ଲାଗିଲା । ଏକ ନିଶ୍ଚିତ ଦୁର୍ଘଟଣାର ଚିତ୍ର ତା ମନରେ ଆଜି ହୋଇଗଲା । କ'ଣ କରି ପାରିବ ସେ ? ସେ କ'ଣ ଚଳନ୍ତା ରେଳଗାଡ଼ିକୁ ରୋକି ପାରିବ ? ସେ ମାତ୍ର ଚିହ୍ନର କରିବ ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରରେ, କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ବାକ ଯାନର ଭାମ ଗର୍ଜନରେ ତା'ର ସତର୍କ ସ୍ବର ଶୁଣିବ କିଏ ? ତାକୁ ଭାବେଣି ପଡ଼ିଲା । ଦୀର୍ଘଶ୍ବାସ ଛାଡ଼ିଲା ସେ । ଦୁର୍ଘଟଣାକୁ କିପରି ଏଡ଼ାଇ ପାରିବ ଚିନ୍ତା କରି ବସିଲା ॥

ହେଉଛି, ଯାତ୍ରୀବାହୀ ରେଳଟାଏ ଧୂଆଁ ଉଡ଼ାଇ ଧାଇଁ ଆସୁଛି ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ । ଖଣ୍ଡେ ଆଗକୁ ଦୌଡ଼ିଗଲା । ଆଉ କିଛି ଉପାୟ ନ ପାଇ ରେଳ ଲାଇନ୍ ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପାଗଳଙ୍କ ଭଳି ଚିହ୍ନର କଲା- ରୋକ, ରୋକ, ବିପଦ, ବିପଦ । ରେଳ ପୁଣି ପାଖେଇ ଆସିଲା । ଇଞ୍ଜିନ୍ ତା ସମ୍ମୁଖରେ । ନିଜେ ପଛେ ମରିବ ଅନେକ ଲୋକ ମୃତ୍ୟୁରୁ ବଞ୍ଚିଯାନ୍ତୁ- ଏହା ଥିଲା ତା'ର ଶେଷ ଉଦ୍ୟମ । ରେଳ ରହୁନାହିଁ, ହୁ ହୁ ହୋଇ ଚିପି ଆସୁଛି ବୀର ବିକ୍ରମ ଜଙ୍ଗରେ । ତାକୁ ଅନ୍ଧାର ଦିଶିଲା । ଆଉ କିଛି ଉପାୟ ଦିଶିଲା ନାହିଁ, ମାତ୍ର ପିନ୍ଧିଥିବା ନାଲି ଗାମୁଛାକୁ ହାତରେ ଧରି ନାଲି ପତାକା ଭଳି ଲାଇନ୍ ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ହଲାଇବାରେ ଲାଗିଲା । ଦୈବାଦ୍ ରେଳ ଚାଳକର ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଗଲା ପିଲାର ଏମନ୍ତ ଅସ୍ବାଭାବିକ ଅଭିନୟରେ । ପାଗଳ ପିଲାଟା କ'ଣ ? ଲଙ୍ଗକା ପିଲାଟା ହାତରେ ନାଲି ଗାମୁଛା ଧରି ରେଳ ଲାଇନ୍ ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ହଲାଇବାର କାରଣ କ'ଣ ? କାହିଁକି ସେ ରେଳକୁ ରୋକିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ? କିଛି ବିପଦର ସଙ୍କେତ ହୋଇପାରେ । ତା'ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଦକ୍ଷ ଚାଳକ ଶକ୍ତି ଓ କାଉଦା ଖଟେଇ

ରେକ ରଖୁ ପାରିଥିଲା । ପିଲାଟି ଏଥର ଦମ୍ ନେଲା । ଦେହ ଝାଙ୍କରେ ବୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଏଥର ନାଲି ଗାମୁଛାଟିକୁ ଅଣ୍ଟାରେ ଗୁଡ଼ାଇଲା । ରେକ ଚାଳକ ଏବଂ ତା'ର ସହଯୋଗୀ ଇଞ୍ଜିନ୍ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରୁ ସହସା ଓହ୍ଲାଇ ପିଲାକୁ ଏତାଦୃଶ କାର୍ଯ୍ୟର କାରଣ ପୁଚ୍ଛତେ ଦେଖିଲେ ରେକର ଉଭୟ ଗୁନାରୁ ଲୁହାକଡ଼ି କେତୋଟି କିଏ କାଢ଼ି ନେଇଛି ଆଉ ପୋଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଏକ ବଡ଼ ଧରଣର ଦୁର୍ଘଟଣା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଘଟିଥାନ୍ତା ! ଯାତ୍ରୀବାହୀ ରେକଗାଡ଼ି ସିଧାଯାଇ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା ପୋଲ ତଳ ନଦୀ ଭିତରେ । ପୂର୍ଣ୍ଣଗର୍ଭା ନଦୀରେ ବନ୍ୟା ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟ କରୁଥିଲା ।

ଧନ୍ୟ ପିଲାଟାର ବୁଦ୍ଧି, ସାହସ, ଅନ୍ୟର ଉପକାର ପାଇଁ ଆତ୍ମବଳିର ମନୋବୃତ୍ତି । ତା'ର ଚରଣ ଛୁଇଁବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲା । କେତେକ ସହଯାତ୍ରୀ ତାକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଧରିଲେ, କିଏ ବା ତାକୁ ଚୁମା ଦେଇ ବସିଲା । ତା ମହାନ କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଶଂସା କରିବା ପାଇଁ ମଣିଷ- ମୁହଁ ଭାଷା ଖୋଜୁଥିଲା ।

: ତୋର ନାଁ ?

: ସନା ସୋରେନ୍ ।

: ସତରେ ଧନ୍ୟତୁ । ଧନ୍ୟ ତୋର ଜନ୍ମ । ଧନ୍ୟ ସେମାନେ ଯେଉଁମାନେ ଏଭଳି ସତ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଜନମ ଦେଇଥିଲେ ।

ମୋର ମନେ ପଡୁଥିଲା କବି ରାଧାନୋହନ ଗଡନାୟକଙ୍କ କାଳକନ୍ୟା କବିତା ପଦକ-

“ଜୀବନ ନୁହଁଇ ସାର୍ଥକ ବର୍ଷ, ଦିନ, ମାସ,

ଜୀବନ ହୁଅଇ ସାର୍ଥକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବିକାଶ ।”

ସନା ସୋରେନ୍, କେଉଁ ଏକ ଅଖ୍ୟାତ ପଲ୍ଲୀର ଅନାମଧେୟ ଅଶିକ୍ଷିତ ଗରିବ ଗାଉଁଟରା ବାଳକ । କିନ୍ତୁ ତା' ଦେହର ଗୋଟେ ମଣିଷ ହୃଦୟ ବାସ କରିଥିଲା । ମୁହୂର୍ତ୍ତକର ଉତ୍ତମ ବିଚାରରେ ଜୀବନର ସାର୍ଥକତା ବିକଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଉତ୍ତମ କର୍ମରେ ଧନୀଦରିଦ୍ରର ବିଚାର ନଥାଏ । ଜଗତ ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର, ବିଚିତ୍ର ଏ ମଣିଷ ସମାଜର ଜୀବନଧାରା । ଥୋକାଏ ଥା'ନ୍ତି ଖଟି ଖାଇବାକୁ, ଥୋକାଏ ରହିଛନ୍ତି ଠକି ଖାଇବାକୁ । ଜଣେ ଗଡ଼େ, ଆଉ ଜଣେ ଭାଙ୍ଗେ । ସୃଷ୍ଟି ବଞ୍ଚିଛି ଭଲ ଓ ମନ୍ଦର ଭାରସାମ୍ୟକୁ ଭିଜିକରି । ସେଥିରେ ତାରତମ୍ୟ ହେଲେ ଧୂସ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ, ଆଉ ପ୍ରକୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

ଅନେକ ଆଶୀର୍ବାଦ, କେତେ ଶୁଭେଚ୍ଛା, ବହୁ କଲ୍ୟାଣ ବିଞ୍ଚି ହୋଇ ପଡୁଥିଲା ସନା ସୋରେନ୍ ଉପରେ ।

ତାକୁ ଏଥର ରେକଡ଼ବା ଭିତରକୁ ନେଇ ଆସିଲା । ଟଙ୍କା, ନୋଟ ତା' ଉପରେ ଗଦେଇ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲା । କିଏ ଖାଇବାକୁ ଦେଉଥାଏ ତ କିଏ ଆଟାଟି ଖୋଇ ସଦ୍ୟକିଣା ଜାମାପ୍ୟାଞ୍ଜ ତାକୁ ଉପହାର ଦେଉଥାଏ । ରେକ ଡ଼ବାଗୁଡ଼ିକରେ ହିଲୋକିତ ପରିବେଶ, କଲେକର ଦୃଶ୍ୟ । ଏକ ଆସୁଥିର ଲହରୀ ଖେଳିବୁଲୁଥିଲା ରେକ ଡ଼ବାଗୁଡ଼ିକ ଭିତର । ଅନେକ ଆଲୋଚନା, ଅଜସ୍ର ଧନ୍ୟବାଦର ଧ୍ବନି, କୃତଜ୍ଞତାର ସ୍ଵରରେ ଯାତ୍ରାପୂର୍ଣ୍ଣ ରେକ ଡ଼ବାଗୁଡ଼ିକ ଉଛୁଳି ଉଠିଥିଲା ।

ଏହାପରେ ରେକ ଗତି କରିବା ସମସ୍ୟା । ଲାଇନ୍ ମରାମତି ନ ହେଲେ ରେକ ଆଗକୁ ଯିବ କେମିତି ? ଖବର ତୁରନ୍ତ ପହଞ୍ଚିବା ଦରକାର ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ବିଭାଗୀୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ପାଖେ । ବିପରୀତ ପଟର ରେକଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ କ୍ଷେସନରେ ଅଟକି ରହିବା ଜରୁରୀ । ଦଳେ ସ୍ଵେଚ୍ଛାସେବୀ ଯୁବଯାତ୍ରୀ ସନା ସୋରେନ୍‌ର ତ୍ୟାଗପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଆଗ କ୍ଷେସନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରେକଲାଇନ୍ କଡେ କଡେ ପାଦରେ ଚାଲି ବାହରିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶିଲି । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଡାଉନ୍ ଟ୍ରେନ୍‌ଗୁଡ଼ିକୁ ବାଟରେ ଅଟକାଇବା ଏବଂ ନିକଟସ୍ଥ କ୍ଷେସନ ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ ଅବଗତ କରାଇବା । ଅବଶ୍ୟ ଆଉ କୌଣସି ରେକ ଆସି ନଥିଲା ଏଇ ସମୟ ଭିତରେ । ଡାଉରା କ୍ଷେସନରେ ପହଞ୍ଚି ସେଠାରେ ଆଶୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ପାରିଲା । ଏକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ବଗି ନେଇ ଜରୁରୀ ସେବାଦଳ ଓ ଦକ୍ଷ ଇଞ୍ଜିନିୟରମାନେ ଘଟଣାସ୍ଥଳରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ଲାଇନ୍ ମରାମତି କାମ ଯୁଷ୍ଟିଭିତ୍ତିକ ନ୍ୟାୟରେ କରି ବଢ଼ିଲେ !

ସନା ସୋରେନ୍‌କୁ ଆମ ସହିତ ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିବାକୁ ଆଦର ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲା । ସେ କିନ୍ତୁ ମନା କରିଥିଲା । ଗାଈ ଜଗିବା ତା'ର କୌଳିକ କାମ । ଗାଈଗୁଡ଼ିକୁ ପୁଣି ଗୁହାଳରେ ଖଟାଇବା ତା'ର ଦାୟିତ୍ଵ । କାମରେ ଅବହେଳା କଲେ ମାଲିକ ଖସା ହେବ, ଶାସ୍ତିଦେବ । ଗରିବ ଲୋକ, ଦାନାକନା କଥା । ତା' ବାପା ରୋଗୀ, ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ । ମା' ମରିଯାଇଛି ସେ ଶିଶୁ ଥିଲାବେଳେ । ମାଲିକ ମନ ମୁତାବକ କାମ ନକଲେ ଗରିବ ପାଟିରେ ପେଜପାଣି କିଏ ଦେବ ? ସନା ସୋରେନ୍ ଖୁବ୍ ସରଳ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା ତା ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ନିଜ୍ଞତା କଥାଗୁଡ଼ିଏ । ତାକୁ ବିଦାୟ ଦେଇ ତା'ର ଅଜସ୍ର ଆୟୁଷ କାମନା କରି ରେକ ଛାଡ଼ିଲା ବେଳକୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ନଇଁ ଆସିଥିଲା ।

ସନା ସୋରେନ୍‌ର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଠିକଣା ସହିତ ରେକ ବିଭାଗକୁ ଜୀବନରକ୍ଷା

ପଦକ ଓ ପୁରସ୍କାର ପାଇଁ ନିବେଦନ କରିଥିଲି। ନିବେଦନର ଏକ ନକଲ ଜିଲ୍ଲା କର୍ମପକ୍ଷକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଇଥିଲି। ସମ୍ଭାବିତ କେବଳ ଖବରକାଗଜ ପୃଷ୍ଠାମଣ୍ଡନ କରିବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟକିଛି ହୋଇ ନଥିଲା। ସରକାର କଳର ଘନପଟା ଘାଉଁରୀ ଭିତରେ ନିବେଦନଟି କେଉଁଠି ମିଳେଇ ଯାଇଥିଲା। ଏବେ ବି ଘଟଣାଟି ମନେପଡ଼ିଲେ ସେଇ ସରକ ଗାଈଆଳ ଗାଉଁଳି ବାଳକ ସନା ସୋରେନ୍‌ର ମୁହଁ ମୁହଁମୁହଁ ନାଟିଉଠେ।

ଏବେ ଆମେ ପୋଲିଂ ଦଳର ଗାତିଚାଳକ ଚକ୍ରତଳର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ମୋଡେ ହଟବାକୁ କରିଥିଲା। ଅଳ୍ପକେ ରକ୍ଷା ପାଇଲା ସିନା! ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆଉ ମୁହଁରେ ବିକଳ ହୋଇଥିଲେ ପରିଶ୍ରମ ବଡ଼ ଭୟାବହ ହୋଇଥାନ୍ତା, ଭୋଟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଉପକ୍ରମିଥାନ୍ତା ଅନେକ ବିଶ୍ୱଜ୍ଞତା, ସୁବ୍ୟାପାରେ ଅବ୍ୟାପାର ଉପାଖ୍ୟାନ ଆମକୁ କବଳିତ କରିଥାନ୍ତା। ଭଗବାନ ବଡ଼ ଦୟାବାନ। ମୂର୍ଖ ଚକ୍ରତଳକୁ ଧରି ବସାକୁ ଫେରିଲୁ। ସୂଚୀ ଅନୁଯାୟୀ ଭୋଟ କେନ୍ଦ୍ରର ଆୟୋଜନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା। ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନରେ ମାଂସ ଅବଶ୍ୟ ହୋଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ମନ ମରିଯାଇଥିଲା। ଆମେ ଏଇସବୁ କାରଣ ଯୋଗୁଁ କୌଣସି ଅନଭିଷ୍ଟ କିମ୍ବା ହାଉକିଆ ଲୋକକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଶିକାରକୁ ଯାଉନାହିଁ। ଶିକାର ସାଥୀ ବାନ୍ଧିବାକୁ ହେଲେ ଚା'ର ସାହସ, ସୁଭାବ ଓ ଶକ୍ତିର ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାକୁ ହୁଏ ପୂର୍ବରୁ।

ଭୋଟ ଦିନ ଆସିଲା। ଭୋଦାତାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ତୁଳନାରେ ଭୋଟଦାନ ଯଥେଷ୍ଟ କମ୍‌ଥିଲା- ଶତକଡ଼ା କୋଡିଏ ମାତ୍ର। ମନେହେଲା ଏ ଇଲାକାର ଲୋକେ ନିସ୍ବହ ଥିଲେ। ଭୋଟର ଅର୍ଥ ଇଲାଭାବେ ବୁଝି ନଥିଲେ। ତେବେ ଆମର ଭୋଟ କାମ ସୁରୁଖୁରୁରେ ସରିଲା ଓ ଆମେ ଫେରିଲୁ। କିନ୍ତୁ କୁଳିହାମାଲ ପ୍ରତି ଏକ ଅହେତୁକ ମୋହ ଜାତ ହୋଇଥିଲା। ତିନିଦିନ ରହଣି ମଧ୍ୟରେ ସେଠା ଲୋକମାନଙ୍କ ସହିତ ପରିଚୟ ହୋଇସାରିଥିଲା। ଅରଣ୍ୟର ଚିତ୍ର ମୋ ମନ ଭିତରେ ଛାପି ହୋଇ ରହିଲା। ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ କେତେଥର ପ୍ରେମ୍‌କୁ ନେଇ କୁଳିହାମାଲ ଯାଉଛି। କିନ୍ତୁ ବିଶେଷ ଜନ୍ମମାନଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ଉପଲବ୍ଧି କରି ନଥିଲୁ। ଥରେ ଗୋଟାଏ ପାଗଳ ଦନ୍ତାହାତୀକୁ ମାରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା କେବଳ ଦୁର୍ଗତମାନଙ୍କୁ ଦୁଃସ୍ଥିତିରୁ ରକ୍ଷାକରିବା ଆହ୍ୱାନରେ। ତା' ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ଆଚରଣରେ ଅତି କମ୍‌ରେ କୋଡିଏଟି ଜୀବନ ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା, ଏଣୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ତାକୁ ବଧ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ମୋଡେ। ମାରିବାକୁ ବିଶେଷ ଜଷ୍ଟ ହୋଇନଥିଲା। ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲା ସେ ଖୋଲାଖୋଲି

ଆକ୍ରମଣ କରୁଥିଲା ଓ ସିଧା ଶୁଣ୍ଢରେ ଉପରକୁ ଟେକି ନେଇ ପଥରରେ ଜଟାତି ଦେଉଥିଲା ବା ଗୋଡ଼ରେ ଚାପି ଦେଉଥିଲା ବେଳୁନୁ ଠୋ ଜଳାଭିଜି । ସେଥିପାଇଁ ଶିକାରୀ ହାତରେ ମୃତ୍ୟୁ ତା'ର ଥିଲା ପ୍ରାପ୍ୟ । ମୋତେ ଦେଖି ସେ ଯେତେବେଳେ ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଆସିଲା, ମୁଁ ଏକ ଶାଳଗଛ ଗଣ୍ଡିରେ ଲୁଚିଗଲି ଏବଂ ସେ ପଶାଟେକିଲା ଭଳି ଶୁଣ୍ଢକୁ ଉତ୍ତୋଳନକରି ପାଖକୁ ବୋତି ଆସିଲା ବେଳେ ମୋ ୪୦୦/୪୫୦ ମ୍ୟାନୁଇକର ରାଇଫଲ ଗର୍ଜି ଉଠିଲା । ତା' ଶୁଣ୍ଢ ଓ ମୁଣ୍ଡର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ତିନୋଟି ଶତ୍ରୁଗୁଡ଼ି ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲା ଉପଯ୍ୟୁପରି । ସେ ସେଇଠାରେ ଭୂତକଣ୍ଠାୟୀ ହୋଇଥିଲା, ଆଉ ଝୁଣାଟେ ମାତ୍ର ଆଗେଇବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା ତା' ପକ୍ଷେ ।

ଉକ୍ତ ହାତୀମରା ଘଟଣା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ବିଶେଷ କିଛି ଜରୁମାନଙ୍କ ସହିତ ମୁକାବିଲା ହୋଇ ନଥିଲା ଆମର । ଏଠି ଆଉ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁମାନେ ବିଶେଷ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି କେଇବାର ବନଗମନରୁ ଜାଣି ପାରିଥିଲି । ଲୋକ କଥା ଅନୁଯାୟୀ ଦିନେ ଏହି ଅରଣ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜରୁମାନେ ହାଉଯାଉ ହେଉଥିଲେ । ଇଲାକାଟା ଥିଲା ସୁଜଳା, ସୁଫଳା, ଶସ୍ୟାଶ୍ୟାମଳା । କିନ୍ତୁ ଅଂଚଳରେ ଘୋର ଖାଦ୍ୟଭାବ ସମ୍ଭାବ ମୋତେ ବ୍ୟସ୍ତ ଚିନ୍ତା କରିଥିଲା । ବର୍ଷା ଚ ଠିକ୍ ଭାବେ ହେଉଛି, ଯଥା ସମୟରେ ଲୋକମାନେ ଚାଷକାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ କାହିଁକି ? ସମ୍ଭାବ ମୋତେ ଆନ୍ଦୋଳିତ କଲା । ଘଟଣାର ସର୍ଜନିନ ତଦତ ପାଇଁ ପ୍ରେମକୁ ନେଇ ଆମର ସେଇ ପୁରୁଣା ଇଲାକାରେ ପଦାର୍ପଣ କଲି । ମୋ ବନବୁଲା ଅଂଚଳର ଲୋକମାନେ ଅନାହାରରେ ସଜୁଛନ୍ତି । କେତେକ କଳାଜ ମୃତ୍ୟୁର ଦ୍ଵାରଦେଶରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ଆମର ସୌଜନ୍ୟ ଉପସ୍ଥିତି ଆଉ ସମବେଦନା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କ'ଣ କରିପାରିବୁ ? ସେମାନଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର ଚିତ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପାଖେ ପହଞ୍ଚାଇ କିଛି ଆଶୁ ପ୍ରତିକାର କରିବା ଆମର ନୈତିକ ଦାୟିତ୍ଵ ।

ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର କାରଣ ଅନୁସନ୍ଧାନ କଲି । ବୃକ୍ଷଜନମାନଙ୍କ ତୁଣ୍ଡରୁ ଯାହା ଶୁଣିଲି, ତାହା ଏକ ସାକ୍ଷାତକାରରେ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି :

(ବୃକ୍ଷ ବୁଜନ୍ ସାଉଁଡ଼ା । ଆନୁମାନିକ ବୟସ- ୯୨)

: ତୁମେ ଜଣେ ଅଭିକ୍ଷ ମଣିଷ । ତୁମ ପିଲାବେଳ ଏବଂ ଏବର ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ଦେଖୁଛ ?

: ଅଭାବ କନ୍ ଆମେ ନାହିଁ ଜାଣୁଥିଲୁ ବାବୁ । ବନ୍ରେ ସବ୍ ଭରିଥିଲାନୁ । କାଠ, ଲାଖ, ମହୁ, ସର୍ଗିଫଲ, କେନ୍ଦୁ । ସବ୍ ଜରୁଥିଲେ ଜଙ୍ଗଲଥି ।

ଚାଷ ଠିକ୍ ଥିଲାନ୍ । ଫସଲ ରହିବାକେ ଜାଗା ନାଲଥିଲା । ଏବର ଜହୁଜୁଗା ନାହିଁନ, ଫସଲ ନାଲନ । ବଡ଼େ ଦୁଃଖ ବାବୁ । ଲୋକେ ଭୁଖା ମରୁଛନ୍ ।

: ମୃଗ, ବାରୁଆ, ହାତୀମାନେ ବହୁ ଫସଲ ନଷ୍ଟ କରନ୍ତି । ବରଂ ସେମାନେ ନଥିଲେ ଭଲ ।

: ନି ବାବୁ । ଭୁଲ୍ କଥା ଆସେ । ଭଗବାନ ଗଢ଼ିଛେ ସର୍ବଜ୍ଞେ । ଜମିକେ ଫସଲତ ଖାଲି ମନୁଷ୍ୟର ନୋହେ । ଜହୁ ଖାଇଲାବ୍ ବାବୁ ଯାହା ରହିଲାନ୍ ତା ମନୁଷ୍ୟର । ଅନେକ୍ ଜୀବ୍, ଅନେକ୍ ଜଙ୍ଗଲ୍ ।

: ଏବେ କେତେଦିନ ହେଲା ତୁମର ଏଠି ଖାଦ୍ୟାଭାବ ପଡ଼ିଛି ?

: ଠିକ୍‌ସେ ନାହିଁ କହି ପାରିନି । ଜମିତ ଅଛେ, ଚାଷ ଚାଲିଛେ, ଫସଲ ନାହିଁନ ।

: ବର୍ଷା ଅଭାବରୁ ଗଜା ମରୁତି ପଡ଼ିଲା କି ?

: ନି ବାବୁ । ବର୍ଷା ତ ଠିକ୍ ସେ ହୋଇଥିଲାନ୍ । ଧାନ୍ ଗଛତ ବଡ଼ ହେଲା । ଫଲ୍ କାହିଁ ? ବାବୁଜୀ, ଅଗାଧି । ଖାଲି ତୁଳା ଅଗାଧି ।

: କେବେଠୁଁ ଏପରି ହେଲାଣି ?

: ମୁଇଁତ ବହୁ ବରଷରୁ ଦେଖି ଆସିଛେଁ ।

: ଏହାର କାରଣ କ'ଣ କହି ପାରିବ ବୁଢ଼ନ୍ ?

: ଜଙ୍ଗଲ ନାହିଁନ, ଜହୁ ନାହିଁନ । ଜୀବ୍ ଜହୁ ମଣିଷ୍ ଖାଇବାକେ ଜମି । ଜହୁ ଆଗେ ଖାଇଁନେ, ତାପରେ ଯାହା ବରଲା, ମଣିଷ୍ ଖାଇବେ । ସବ୍ ଜହୁ ତ ମରି ଗଲେନ୍, ଜଙ୍ଗଲ ସରି ଗଲେନ୍ । ମଣିଷ୍ ସବ୍ ଶେଷ୍ କରି ଦେଲାନ୍ । ବିଷ୍ ଦେଇ ବାଘକେ ମାରୁଲା, ଚମଡା ପାଇଲା, ହାତୀକେ ମାରୁଲା, ଦାବ୍ ବିକଲା । ଗଛ କାଟଲା, ବିକଲା, ସବୁ ଶେଷ୍ କଲା । ଭଗବାଁ ରୋଷ୍ କଲା । ବିଚାରିଲା, ଏସବ୍ ମନୁଷ୍‌କେ କାମ୍ । ଦେଖୁନ୍ ବାବୁ, ବଡ଼େ ବଡ଼େ ଧାନ୍ ଗଛ ଅଛେ । ଫସଲ ବିଲୁକୁଲ୍ ନାହିଁନ । ଭଗବାଁକେ ରୋଷ୍ ନାହିଁ କରୁବ କାହିଁ ?

ବୁଦ୍ଧ ବୁଢ଼ନ୍ ସାଉଁଡାର ବଚନରେ ବିସ୍ମାଦ ଓ କ୍ଷୋଭା । ଅଧୁନା ଅରଣ୍ୟର ଜୁମବର୍ଦ୍ଧମାନ କ୍ଷୟ ଏବଂ ବଣ୍ୟଜନ୍ତୁଙ୍କର ଜୁମଣ୍ଡ ଦାରୁଣ ଅବକ୍ଷୟ ଆଜି ଏ ଅଞ୍ଚଳର ଅଧୋଗତିର କାରଣ । ତା ଉକ୍ତିରେ ଥିଲା ଯୁକ୍ତି ଓ ସତ୍ୟତା । ତା ମତରେ, ପ୍ରକୃତ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ପ୍ରକୃତି ଓ ପରିବେଶ, ଜଡ଼ ଓ ଜୀବମଣ୍ଡଳ, ଜୀବ ପାଇଁ ଖଣି ଦେଇଛି ବଞ୍ଚିବାର ଉପାଦାନ - ଶିଳି, ଅପ୍, ଡେକ୍, ମରୁଡ୍, ବ୍ୟୋମ । ଅପ୍ରାକୃତ ଉପାୟରେ ନିୟମ ଲାଘନ କଲେ

ଧୂସ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ। ବୃଦ୍ଧ ବୁଢ଼ନ୍ ସାଉଁଟା କଥାର ମର୍ମ ମୁଁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଥିଲି
 ସୃଷ୍ଟିଭାବେ। କୌଣସି ବୈଜ୍ଞାନିକ ସୂତ୍ରଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ, ଏକ ଚିନ୍ତା ଚେତନା
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବନାରେ। ଅତୀତରେ ଜଙ୍ଗଲ ଥିଲା ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କରେ ନିର୍ଭୟ ବାସସ୍ଥଳୀ।
 ଖାଦ୍ୟ ଅଭାବ ନଥିଲା ସେମାନଙ୍କର। ମାଂସଭୋଜୀ ବାଘ ଡ଼େରଭୋଜୀ ଜୀବମାନଙ୍କୁ
 ଶିକାର କରି ବଞ୍ଚୁଥିଲା, ବଂଶ ବିସ୍ତାର କରୁଥିଲା, ଶିକାର ତା'ର ପ୍ରକୃତି
 ଗତ ନିୟମ। ଶାକାହାରୀ ଜୀବମାନେ ସନ୍ନିକଟ ଶସ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରୁ ଖାଦ୍ୟ ଖାଉଥିଲେ।
 ଶସ୍ୟ ଖାଇ ଜୀବନ ରଖିବା ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରାକୃତିକ ଧର୍ମ। ନଷ୍ଟ କରୁଥିଲେ
 ଅନେକ ଶସ୍ୟ ସମ୍ପଦ; କୁଦି, ଦଳି ଚଳି ଉଡୁତାଉଥିଲେ କୃଷକର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକ୍ଷେତ।
 ତଥାପି ଯାହା ରହୁଥିଲା, ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା ତା ପାଇଁ। ମଣିଷର ନଥିଲା
 ଅନାହାରର ପୀଡ଼ା। ଏବେ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଲକୁଲ୍ ଜନ୍ତୁ ନାହାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେଇଭଳି
 ନାହିଁ ଫସଲ। ଜଳ, ସାର, ମେହନତ ପାଇ ବଢ଼ିଛି ବୃକ୍ଷ; କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ,
 ନାହିଁ ଫଳ। ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଫଳୁଛି ଅଗାଧି ଖାଲି, ବଡ଼ ରହସ୍ୟୋଦ୍‌ଘପକ--
 ହୁଏତ କ୍ଷୟିଷ୍ଟ ପ୍ରକୃତିର ଅଭିଶାପ। ପ୍ରକୃତିର ଗୁଡ଼ ରହସ୍ୟ ଏବେ ବି
 ଅନୁଦ୍ୟାତିତ। ତାକୁ ବୁଝିବା ମଣିଷ ପକ୍ଷେ ସମ୍ଭବ ହୋଇନି। ପ୍ରକୃତି ଆଧୁନିକତାର
 ପରିପକ୍ୱ ବା ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ନୁହେଁ, ଆଧୁନିକତା ପ୍ରକୃତିର ହୁଏତ ଏକ ପର୍ଯ୍ୟାୟ।
 ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆବଶ୍ୟକ ସମନ୍ୱୟ। ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଭ୍ୟତା ପାଇଁ
 ଭାରସାମ୍ୟତା ହିଁ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ- ନରୁବା ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ- ରାଉଁଳୀ,
 ଜଙ୍ଗଲ ସରଳ ବୁଢ଼ନ୍ ସାଉଁଟାର ଏହାଥିଲା କରୁଣ ବ୍ୟତୀନ। ● ● ●

ଗିତ ରାତିର ବାଘ ଲଢ଼େଇ ଘଟଣା ମୋତେ ଆବିଷ୍ଟ କରିଥାଏ।
 ରାତିର ସଂଘର୍ଷ ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଛି। ଫଳାଫଳ ଜାଣିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ
 ଆମେ ପୁନଶ୍ଚ ଝାମ୍ପି ଘାଟୀ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲୁ। ପର୍ବତାରୋହଣର
 କୌଶଳତା ପ୍ରୟୋଗ କରି ଆମେ ପାହାଡ଼ ଉଠୁଆଉଁ। ରାତି ଅପେକ୍ଷା
 ଦିନବେଳେ ପାହାଡ଼ ଚଢ଼ିବା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ସରଳ ଓ ସହଜ ହୋଇଥାଏ।
 ମୁଣ୍ଡିଆର ଉପରଭାଗ ଆଡ଼କୁ ଚିତାବାଘର ସ୍ୱପ୍ନ ପାହୁଲ ଚିହ୍ନମାନ ଦେଖିଲୁ।
 ଉରେଜିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଚିତାବାଘର ପାଦଚିହ୍ନ ନରମ ମାଟିରେ ଭଲଭାବେ

ଛାପି ହୋଇ ରହିଥାଏ । ମୁଁ ଜବକାତ ସାହାଯ୍ୟରେ ଚିହ୍ନସବୁ ଭଲ ଭାବେ ଦେଖୁଥାଏ । ମଝିରେ ମଝିରେ ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ ସହିତ ପରାମର୍ଶ ମଧ୍ୟ କରୁଥାଏ । ମୋ ମତ ସହ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକମତ । ଦୁଇଟି ବୟସ୍କ ପୁରୁଷ ଚିତାବାଘର ପାତଚିହ୍ନ ପରି ଜଣାପଡୁଥାଏ । ଗୋଲେଇ ପରାମ୍ଭା କରି ଜାଣିଲି, ଗୋଟିଏ ଚିତା ଅନ୍ୟଠାରୁ ଅଳ୍ପ ଛୋଟ । ଏଥିରୁ ମନେ ହେଲା, ଜନ୍ମ ଦୁଇଟି ସମୟକ୍ଷ ନୁହନ୍ତି, ଜଣେ ସବଳ ଓ ଅନ୍ୟଟି ଦୁର୍ବଳ । କିନ୍ତୁ ଯୁଦ୍ଧର କାରଣ କିଛି ଧରି ହେଲା ନାହିଁ ।

ଠାଏ ଚିତାର ଲୋମ ଦେଖିଲି । ଆଉ ଠାଏ କେତେ ଟୋପା ରକ୍ତ ଦେଖି ଉଦ୍‌ଘୃଷ୍ଟ ହେଲି । ରକ୍ତ ଟୋପା ଶୁଖି ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ଯାଇଥାଏ ପଥର ଉପରେ । ଗଡ଼ଜାତି ରାତିର ରକ୍ତ- ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନଥିଲା । ମନେ ହେଲା ଏହା ମାମୁଲି ଲଢ଼େଇ ନଥିଲା । ରକ୍ତାକ୍ତ ସଂଘର୍ଷରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଚିତା ଦୁଇଟି କ୍ଷତ ବିକ୍ଷତ ହୋଇଛନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ । ଭୂମି ପରାମ୍ଭା କରି କରି ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି ରଖିଲି ଝାମ୍ପିଝର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ତେଣେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ସମୟ ବିକଳ ହୋଇ ଆସୁଛି, ସୂର୍ଯ୍ୟ ମଝି ଆକାଶରୁ ଖସିଲେଣି । ଅସହ୍ୟ ଗରମ ପଡ଼ିଥାଏ କିନ୍ତୁ ରହକ ତରୁଳତା ଯୋଗୁଁ ନିନ୍ଦାଘ ବାଧୁ ନଥାଏ ଦେହକୁ । ରହକ ଗଛତଳ ପତ୍ରରେ ପବନର ପାକୁଳି । ମଝିରେ ମଝିରେ ପତରଛୁଆଁ ହାଲୁକା ପବନ ହାଉଲେ ହାଉଲେ ବୋହି ଆସି ଘର୍ମାକ୍ତ ଦେହକୁ ଶୀତଳ କରୁଥାଏ । ପ୍ରେମ୍ ତାଙ୍କ ଲମ୍ବା ସିଗ୍ରେଟରେ ମନ ବାନ୍ଧିଥାନ୍ତି ।

ମୁଁ ଗଛଡ଼ାଳକୁ ଧରି ଗହ୍ବର ଭିତରକୁ ନଜର ଗଭୀର କରି ଉଣ୍ଡିଲି । ଡାକ ଫାଳ ଦେଇ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ପଡ଼ିଥାଏ ଗହ୍ବର ଚଟାଣରେ ଜମି ରହୁଥିବା ଜଳ ଉପରେ । ଚିଆଁ କାରିକା ଭଳି ଚମକିଲି । ଦେଖେ, ଗୋଟାଏ ଚିତାବାଘ ଗହ୍ବର ଭିତରକୁ ଖସି ପଡ଼ିଛି ଏବଂ ବଞ୍ଚୁଛି ମଧ୍ୟ । ସେ ଠୁକା ହୋଇ ବସିଛି ପାଣି ଭିତରେ ଏବଂ ଆଖି ମିଜି ମିଜି କରି ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଟେକି ରଖିଛି, ଏଣେ ଜଳାଧାରରୁ ପାଣି ପଡ଼ି ରହୁଛି ଚଟାଣ ଉପରେ । ଖୁବ୍ ବଡ଼ ପାଟିରେ ଚିକ୍କାର କରି ଉଠିଲି ଗୋଟାଏ ନୂଆ କଥା ଆବିଷ୍କାର କଲା ଭଳି । ପ୍ରେମ୍ ଜଳନ୍ତା ସିଗାରେଟ୍‌କୁ ପିନ୍ଧି ଦେଇ ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଆସିଲେ । ତାପରେ ସହଯୋଗୀ ସହଦେବ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ମୋ ଭଳି ନେପେଟି ଗହ୍ବର ଭିତରକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲେ ବିସ୍ମୟିତ ନେତ୍ରରେ । ଚିତାବାଘଟା ଗଭୀର ଗହ୍ବର ଭିତରକୁ ଖସି ପଡ଼ିଛି ଏବଂ ଜାଣିଛି ମଧ୍ୟ ! ତା ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର କାରଣ ବୁଝିବାକୁ ଆଉ ବାକୀ ରହିଲା ନାହିଁ; ଏହା ଗତରାତି ଯୁଦ୍ଧର

ପକାପକା ପଶୁମାନଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧରେ ବୁଝାମଣା ବା ସହି ହୁଏ ନାହିଁ- ଜଣେ ଜିତେ ଓ ଆଉଜଣକ ହାରି ପକାୟନ କରେ ଅବା ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥାଏ । ଏବେ ବିଜୟୀ ବାଘଟି ଖୁବ୍ ଉଦ୍ଭାସରେ କେଉଁ ପଥର କୋରଡ଼ କିମ୍ବା ବୃକ୍ଷ ଗହଳରେ ଅଭୟବାସ କରୁଥିବ । ବିଚରା ପରାଜିତ ଦୁର୍ବଳ ବାଘଟା ଗହ୍ଫର ଭିତରକୁ ଖସି ପଡ଼ିଛି ଇଡ଼େଇର ପଛଦୁଆ ସମୟରେ । ଗହ୍ଫର ମୁହଁ ଓ ଦାକକୁ ଭଲ ଭାବେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି । ଗହ୍ଫର ଉପର ମାଟିରେ ନିଶ୍ଚି ଆସୁଡ଼ା ଦାର ସଞ୍ଚ ଦେଖା ଯାଉଥାଏ । ଗୋଟେ ଜାଗାରେ ଜର୍ଜଟିଆ ଗୋଡ଼ିଗୁଣ୍ଡ ପତ୍ରରେ ଲାଖୁ ରହିଛି ଯାହା ପ୍ରମାଣ କରୁଥିଲା ଯେ ପରାକ୍ରମୀ ବାଘ ଦୁର୍ବଳ ଶତ୍ରୁକୁ କ୍ଷତବିକ୍ଷତ କରି ଏହି ଗହ୍ଫର ଭିତରକୁ ଠେଲି ଦେଇଛି ଏବଂ ସେ ଖସିପଡ଼ିବା ବେଳେ ନିଶ୍ଚରେ ମାଟି ଗୋଡ଼ି ରାମ୍ପି ନେଇଛି ରକ୍ଷା ପାଇବା ଅଭିପ୍ରାୟରେ ।

ଉତ୍ତୁଷ୍ଟା ବହୁଗୁଣିତ ହେଲା । ଏକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ଦୃଶ୍ୟ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥିତ । ଜୀଅତା ଚିତାବାଘଟା ରସାତଳରେ ପଡ଼ି ନିର୍ଜ ଭୋଗୁଛି । ପ୍ରପାତ ଗହ୍ଫରେ ସର୍ବଦା ଡିନି ଚାରିପୁଟ ପାଣି ରହିଥାଏ । ପଡିତ ଜଳ ଭିତର ବାଟ ଦେଇ ବାହାରି ଯାଇଥାଏ ଅତତଃ ଏଠାରୁ ୪ କି.ମି. ଦୂରରେ, ଏଣୁ ଚଟାଣରେ ଜଳର ପରିମାଣ ସର୍ବଦା ସମାନ ରହିଥାଏ । ଜଳ ଉପରୁ ପଡୁଛି ଝରଝର । ଗୋଟିଏ କଡ଼ରେ ବାଘ ମୁଣ୍ଡଟି କେବଳ ଚୁଙ୍ଗାଉଥାଏ, ଉପରକୁ ବେଳେ ବେଳେ ଅନାଇଥାଏ ଡବ୍ ଡବ୍ ଆଖିରେ, ମୁହଁରେ ତା'ର ଆର୍ତ୍ତ ଆବେଦନ, ମୁମୁକ୍ଷୁର କରୁଣ ଅଥଚ ନୀରବ ନିବେଦନ- ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି ।

ଗହ୍ଫରର ଗଭୀରତା ଅନ୍ୟତମ ୧୦୦ ଫୁଟ । ପଥରଗଡ଼ା ବଡ଼ ବାମ୍ଫି ଭଳି ତା'ର ପ୍ରାକୃତିକ ଗଡ଼ଣ; ଏକଦମ୍ ସିଧା ଓ ମସୃଣ, ଯିଏ କହିବ କୌଣସି କାରିଗର ପଥର କାଟି ବିରାଟ କୂପଟିଏ ଖନନ କରିଛି । ଏଣୁ ଦୁର୍ଗତ ଚିତାବାଘ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇନାହିଁ । ଉପରୁ ତଳକୁ ଚାହିଁଲେ ମଣିଷର ମୁଣ୍ଡ ଘୁରାଇବ, ପାତାଳ ଦିଶିଲା ଭଳି ଲାଗିବ । କିଏ ତାକୁ ମହା ବିପତ୍ତିରୁ ରକ୍ଷା କରିବ ?

ଭିତରକୁ ପାଣି ପଡୁଛି ଗର୍ବଗର୍ବ । କାଳୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ଚିତାବାଘ । ଚିତାବାଘ ପାଣିକୁ ଅସୁଖ ମଣେ, ଭୟକରେ; ଏପରିକି ବର୍ଷା ଦିନେ ସେ ପଥର କୋରଡ଼ କିମ୍ବା ଗୁମ୍ଫା ଭିତରେ ଲୁଚି ରହେ ପାଣିଠୁ ଦୂରେଇ ରହିବାପାଇଁ । ପାଣି ପହଞ୍ଚିବାରେ ଚିତାବାଘ ଆଦୌ ପାରଙ୍ଗମ

ନୁହେଁ। କିନ୍ତୁ ମହାବାଳ ବାଘର ପ୍ରକୃତି ଏକଦମ୍ ଭିନ୍ନ। ମହାବଳ ଜଳକୁ ଭୟ କରେ ନାହିଁ, ପାଣି ପହଞ୍ଚିବାରେ ପଡ଼ୁ ସେ। ଗ୍ରୀଷ୍ମ କାଳରେ ମାଛ ମହାବଳ ବାଘ ତା ଶାବକମାନଙ୍କୁ ନେଇ ନିରୋକ୍ତା ଝୋଲା ବା ଝରଣାରେ ଜଳକ୍ରୀଡ଼ା କରାଏ।

ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟାରେ ବାଘର ପାଣି ପହଞ୍ଚିଲା ଘଟଣାଟିଏ ମୁଁ ସ୍ମରଣରେ ପିଲାବେଳେ ଦେଖିଛି। ସେତେବେଳେ ପ୍ରାୟ ଫି ବର୍ଷ ମହାନଦୀରେ ପ୍ରଜୟକରୀ ବନ୍ୟାହୁଏ। ବାଙ୍କୀର ନଦୀବନ୍ଧ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ନଈବନ୍ଧର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ଖୁବ୍ ମଜା ଲାଗେ। ଆମ ଘର ବଢ଼ିକା ଗାଁର ଠିକ୍ ବନ୍ଧ ଉପରେ। ସ୍କୁଲ ଛୁଟିହୁଏ ଚାରିଟାରେ। କ'ଣ ଗୋଟେ ତରବରିଆ ଖାଇଦେଇ ଧାଇଁ ନଦୀବନ୍ଧ ଉପରକୁ ବନ୍ୟାଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ- ନଦୀର ଜଳପରତ ଜାଣିବା ପାଇଁ, ବଢ଼ିକା କି ଛିଡ଼ିକା ବୁଝିବାରେ ଥାଏ କୈଶୋରିକ ଉତୁକତା। କୂଳରେ କାଠି ପୋତି ପାଣିର ମାପ ରଖିଥାଉଁ। ଯଦି ସୀମାରେଖା ସ୍ତର ବୃଦ୍ଧି ପାଏ, ଉଦ୍‌ବେଗ ପ୍ରକାଶ ପାଏ; ଜଳ ଯଦି କମିଯାଏ, ସ୍ତରରେ ନିଃଶ୍ୱାସ ମାରନ୍ତି ସମସ୍ତେ। ଏଠି ନଦୀର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ପାଞ୍ଚ କିଲୋମିଟର। ଗର୍ଭ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଗଭୀର। ପ୍ରୋତ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚୁର, ସାପମୁଣ୍ଡ କଟିଯିବ। ପୂର୍ଣ୍ଣଗର୍ଭା ନଦୀ ଥକକୁଳ ମାନେନାହିଁ, ଆରପାରିର କୂଳ କିନାରା ଦିଶେ ନାହିଁ, ଯେମିତି ଗୋଟେ ଅଥୟ ଅଶାନ୍ତ ସମୁଦ୍ର!

ବନ୍ୟା ପ୍ରୋତରେ ଭାସି ଚାଲିଥାଏ ବିବିଧ ଦ୍ରବ୍ୟ। ପର୍ବତ ଆକାରର ବାଉଁଶଗଡ଼ା ସ୍ୱୟଂଚାଳିତ ଯନ୍ତ୍ରଭଳି ଭାସିଚାଲେ, ପୁଣି ଭାସି ଚାଲନ୍ତି ବିଶାଳ ବୃକ୍ଷମାନ, ସେଇ ପରିମାଣରେ ମଧ୍ୟ ବୃହତ୍ ଗରକାଠ ରୁଡିକ। ଆମ ନଗକୃଚିଆ ଗୋଳମାଳେ (ପୁରୁଷ, ପିଲା ଓ ସ୍ତ୍ରୀ) ପ୍ରାୟ ସବୁବେଳେ ପଡିଥାନ୍ତି ପାଣିରେ; କାଠ ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି ସୁଅ ପାଣିରୁ। ବର୍ଷକ ପାଇଁ ଜାଳେଣି କାଠ ବର୍ଜମାନ ଜଳରୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ପାକଗଡ଼ା ଥାକ ଭଳି ସାଇତି ରଖନ୍ତି ଯେମିତି କୃଷକ ଜମିରୁ ଶସ୍ୟ ଅମଳ କରି ଖମାର ଘରେ ସାଇତି ଥୁଏ ବର୍ଷକର ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ। ଟିକିଏ ଦୂରରେ ଭାସିଯାଉଥିବା କାଠକୁ ମାଲପି ମର୍ଦ୍ଦମାନେ ଅରଟା ପକାଇ ଧରନ୍ତି। ଅରଟାରେ କାଠ ତିଆରି ଆକୁଶ ଥାଏ, ତା'ର ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ରସି ବନ୍ଧାଥାଏ, ଗୋଟିଏ ହାତରେ ରସିକୁ ଶକ୍ତଭାବେ ଧରାହୁଏ ଏବଂ ଆଉ ହାତରେ ଅରଟାକୁ ଘୂରାଇ ଘୂରାଇ ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳକୁ ନିକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ହୁଏ, ଅରଟାର କାଠି-ଆକୁଶଗୁଡିକ ଭସା କାଠକୁ ଧରିରଖେ ଏବଂ ରସି ସାହାଯ୍ୟରେ ଆନାୟାସରେ କାଠ କୂଳକୁ ଅଣାଯାଇଥାଏ। ଜଳପ୍ରୋତରୁ

ଅରଟୀ ସାହାଯ୍ୟରେ କାଠଧରା ଏକ ଗାଉଁଲି କବା-କୌଶଳ କୁହାଯାଇପାରେ, ଏଥିରେ ମଧ୍ୟ ନିହିତ ଥାଏ ଜ୍ରୀତାବିତର ଆନନ୍ଦ । ଗାଁ ନଈକୂଳ ଧାରରେ ଅରଟୀବାଲାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଅଯୋଷିତ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ଲାଗି ରହିଥାଏ ବନ୍ୟା କାଳରେ । ବଡ଼ ଉପଭୋଗ୍ୟ ସେ କାଠଧରା ପର୍ବ ।

ଆଉ ଟିକିଏ ବଡ଼ ଧରଣର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହୁଏ ତଙ୍ଗାବାଲାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ । ସେମାନେ ନୌକା ବାହିବାରେ ଖସ୍ତାଦ । ବଡ଼ ତଙ୍ଗାଗୁଡ଼ିକ ଯାତ୍ରା ନବା ଆଣିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଅନ୍ତି, ମାଲ୍ ମଧ୍ୟ ପାରି କରନ୍ତି ଯେତେ ବଡ଼ ବନ୍ୟା ହେଲେ ବି । ପକ୍ଷୀର ଡେଣା ଇତି ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଦୁଇ ଦୁଇଟି କରି ଆହୁଲା ବନ୍ଧାଥାଏ ; ଯେଉଁଠି କାତ ନ ପାଏ ଆହୁଲା ମରାହୁଏ ; ବନ୍ୟାକାଳରେ କେବଳ ଏହି ଆହୁଲା ସାହାଯ୍ୟରେ ନୌକା ଜଳ ଟିରି ଆଗକୁ ଯାଇଥାଏ, ମଙ୍ଗୁଆଙ୍କ ଗତି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରେ । କିନ୍ତୁ କାଠ ଧରିବା ପାଇଁ ବଡ଼ ତଙ୍ଗା ଉପଯୋଗୀ ନୁହେଁ କାରଣ ଏହା ସୁଅକୁ କାଟି ଦ୍ରୁତ ବେଗରେ ଯାଇପାରେନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ପଟୁଆ ବା କାଠୁଆ । କାଠୁଆ ପାଣିରେ ବୁଡ଼େ ନାହିଁ କାରଣ ଏହା ଗୋଟିଏ ଗରକାଠରେ ନିର୍ମିତ । ଏହା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଛୋଟ ଏବଂ ହାତଆହୁଲାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଚଞ୍ଚଳ ବେଗରେ ଗତି କରିପାରେ । କାଠୁଆ ସାହାଯ୍ୟରେ ବନ୍ୟା ଜଳରୁ କାଠ ଧରିବା କେତେକ କୈବର୍ତ୍ତଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ହୋଇଥାଏ । ସବୁ ଲୋକଙ୍କର କାଠୁଆ ନଥାଏ । ତେଣୁ କେତେକ ଲୋକ ପହଁରି କାଠ ଧରନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ସର୍ବାଧିକ । ନଦୀରୁ କାଠ ଧରିବା ପାଇଁ ନିଷ୍ପେଷାଦେଶ ଜାରିଥାଏ ଆମ ଘରୁ ମୋ ପ୍ରତି । ଆଦେଶଭଙ୍ଗର ପରିଣାମ ନର ଗାଧୁଆ ବନ୍ଦ । କିନ୍ତୁ ଗୋଠ ମାତିଲେ ଖଣ୍ଡିଆ ମାତିବା ନ୍ୟାୟରେ ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ହୋଇ ରହିପାରେନି । ଯେଉଁଠି ଆଇନ୍ ଯେତେ କଠୋର, ଲୁଚାଚୋରା ବେପାର ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ମଧୁର, ଠିକ୍ ଉପାୟରେ ନେଇ ଆଣି ପାରିଲେ ଚୋରା କାରବାର ସୁନ୍ଦର ଭଳି ମୁଁ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଦେଖି ନଈ ପହଁରେ, କାଠ ଧରେ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଦାନ କରିଦିଏ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ । ମୋର ମନେ ଅଛି, ଉପରମୁଣ୍ଡ ଗିରିଗାଁ ମୁଣ୍ଡିଆ ଦେହକୁ ନଈ ଲାଗିଯାଇଥାଏ ଆଭିଜ୍ଞନ ଭଙ୍ଗାରେ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ନଈରେ ସୁଅ ଛୁଟିଥାଏ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ । ଆମେ ସାଙ୍ଗମାନେ ଦଳବଦ୍ଧ ହୋଇ ପାଣିକୁ ଡେଇଁ ବନ୍ୟାଜଳରେ ପହଁରି ପହଁରି ଭାସି ଭାସି ଖସିଥାଉ ତିନି କିନୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ ସତରଣ ସମାପ୍ତ ହୁଏ ଆମ ବାତିପଟ ଡିମିରି ଗଛରେ; ସେତେବେଳକୁ ଡିମିରିଗଛ ବଢ଼ିକଳରେ ପ୍ରାୟ ବୁଡ଼ି ଯାଇଥାଏ,

ଦିଶୁଥାଏ କେବଳ ଗଛର ଅଗ। ଆମେ ଦିଶୁଥିବା ଆଗତାଳକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରୁ; ଚକରା, ଚକରା; ଭିକାରୀ ଭିକାରୀ, ଭାମା, ଭାମା ବୋଲି ରଡ଼ି ଛାଡ଼ୁ। ସେମାନେ ଆମ ଘରର ଯଥାକ୍ରମେ ଚାକର, ପୂଜାରୀ ଓ ଗୁମାସ୍ତା। ବାପାବୋଉ ଘରେ ନଥା'ନ୍ତି, ସହର ଯାଇଥା'ନ୍ତି କେତେଦିନ ପାଇଁ କୌଣସି କାମରେ। ତାଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିର ମୌଳିକ ହାତଛାଡ଼ା କରି ହୁଏନି। ଚାକର ପୂଜାରୀ ବା ହଜିଆ ମୂଲିଆଙ୍କ ଭିତରୁ ଯିଏ ଘରେ ଥା'ନ୍ତି ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ବିକ୍ରତ ହୋଇ ଆମ ଚିହ୍ନର ମତେ ଅରଣୀ ପିଙ୍ଗନ୍ତି। ଆମେ ଅରଣୀ ଦଉଡ଼ିକୁ ଧରି କୁଳକୁ ଆସୁ, ବାଟି ପଟ ବାଟେ ଘରକୁ ପଶୁ। ଏଣେ ସେମାନେ ନିଷ୍ପେଧାଦେଶର ଡରାଣ ଦିଅନ୍ତି। ସେମାନଙ୍କୁ ସବୁ ସମ୍ପାଦି ନେବାର କାମଦା ମୋ ପାଖେ ମହଜୁଦ ଥାଏ। କଥା ପିତାମାତାଙ୍କ କାନକୁ କୃତ୍ରିମ ଯାଇଥାଏ।

ଖରାଦିନ ହୋଇଥାଏ। ବାପାବୋଉ ମୋ ବଡ଼ ଭଉଣୀ ଘରକୁ କଟକ ଯାଇଥା'ନ୍ତି। କଟକ ବଡ଼ ତାନ୍ତ୍ରଣ୍ୟାନାରେ ବୋଉର ଦେହ ଦେଖାଇବାର ଥାଏ। ତାକୁ କ'ଣ ହୋଇଥିଲା, ଏଠାରେ ତାନ୍ତରୀ ଔଷଧ ଖାଇ ଉପଶମ ହୋଇ ନଥିଲା। ଛାତି ପରୀକ୍ଷା, କପ ପରୀକ୍ଷା, ଫଟଉଠା କାମ ଆଦି ପାଇଁ କଟକ ଯିବା ଦରକାର ପଡ଼ିଥିଲା ଏବଂ ଭଉଣୀ ଘର କଟକରେ ଥିବାରୁ ଚିକିତ୍ସା ସକାଶେ ବୋଉ ଚାଲିଯାଇଥିଲା କିଛି ଦିନ ପାଇଁ। ତା ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଶାସନ ଚିକିତ୍ସ ହୁଗୁଳା ହୋଇଯାଏ ମୋ ପକ୍ଷରେ। ଶନିବାରିଆ ସକାଳୁଆ ଘୁଲ୍ ଘୁଲ୍ ସାରି ଦୌଡ଼ିବି ବାଟିପଟ ମହାନଦୀ ଜଳକୁ। ନିର୍ମଳ ନିଷ୍ପରଜ ନାଳ ଜଳରାଶି। ଓସାରିଆ ନଈର ମଝିରେ ଥାଏ ଗଣ୍ଡ, ସୁଅ ପ୍ରାୟ ନଥାଏ। ଆମେ ଥାଇଁ ସମବୟସୀ ସାଆନ୍ତେ ପିଲା - ପ୍ରମୋଦ, ବ୍ରଜ, ଦୁଃଖୀ, ନିତେଇ, ରବି ଓ ଜଟିଆ। ମୁଣ୍ଡ ଉପରୁ ନିଆଁ ଝରୁଥାଏ, ତହ ତହ ଖରାରେ ଦେହ ପୋତି ଯାଇଥାଏ। ଗୌତ୍ରତାପରୁ ରକ୍ଷାପାଇଁ ଶୀତଳ ନଦୀଜଳ ଆକୃଷ୍ଟ କରେ ଆମକୁ। ଆମେ ସବୁ ପଣ୍ଡା, ମଇଁଷିଙ୍କ ପରି ପାଣିରେ ପଡ଼ିରହୁ ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା କାଳ। ଆଜି ତାଗିଦା କରିବାକୁ କେହି ନାହିଁ। ମନଇଚ୍ଛା ଜଳରେ ଖେଳି, ବୁଡ଼ି, ପହଁରି, ଘରକୁ ଫେରିବି ମନ ଶାନ୍ତି ହେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। କିଏ ଏ ସୁଖ ସୁଯୋଗ ଛାଡ଼ୁଛି? ନରଗାଧୁଆ ବଡ଼ ସରସ, ଦେହରେ କାଗଜ ଅମୃତ ରସ। ଆମେ ସମସ୍ତେ ପାଣି ପହଁରାରେ ଖୁବ୍ ଧୂରନ୍ଧର - ନରକୁଳିଆ ପିଲା, ଓଳିଆରୁ ଗଜା। ହାତରେ ଗୋଟେ ଗୋଟେ ଥାଏ ମାଠିଆ ବା ଅମୃତଭଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡି ଅବା କଦଳୀ

ଶୁଣ୍ଢା ପାଣିରେ ପଣିକା ମାତ୍ରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ ପ୍ରତିଯୋଗିତା - କିଏ କେତେ ସମୟ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ରହି ପାରିବ, କିଏ କେତେ ସମୟ ମଲା ମଣିଷ ଭଳି ପାଣି ଉପରେ ନିଶ୍ଚଳ ଭାବେ ରହି ପାରିବ, ବିନା ହାତକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି କିଏ କେତେ ସମୟ ଚିଡ଼ି ପହଁରି ପାରିବ, କିଏ ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଆରପାରି ଛୁଇଁ ଏପାରି ତୁଠକୁ ଆସି ପାରିବ, ଇତ୍ୟାଦି। ମୋର ମନେଅଛି, ପ୍ରତିଥର ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ମୁଁ ହିଁ ପ୍ରଥମ ହୋଇଛି। ବାଲ୍ୟକ୍ରୀଡ଼ା କୌତୁକରେ କେବେ ହାରିବା ବା ପଛହେବା ଘଟଣା ମୋର ମନେନାହିଁ। ପୁଆବାତି, ତୁରୁ, ବୋହୂଚୋରି, ବାଘବଜାରୀ ଖେଳ ମୋ ବିନା ଜମେନାହିଁ।

ସେତିନି ସବୁ ପାଣି ଖେଳ ସରିଲା ପରେ ଆମେ ସଂଘବଦ୍ଧ ହୋଇ ଆରପାରି ବାଲିକୁ ଯାଉଥିଲୁ। ସେପାରି କୂଳ ଆଉ ପଟାଶ ହାତ ଦୂର ଥାଏ। ଠିକ୍ ଆମଠୁଁ କୋଡ଼ିଏ ହାତ ଦୂରରେ ଏକ ଘଡ଼ିଆଳ କୁମ୍ଭୀର ଦେଖି ଆମର ପିକେହି ପାଣିହୋଇଥିଲା। ଦୂରକୁ ତାହା ଏକ ଭାସିକା କାଠ ଭଳି ଦିଶୁଥିଲା। ପାଖକୁ ଗଲାରୁ ଜାଣିଲୁ, କାଠ ନୁହେଁ, କୁମ୍ଭୀର। ଶୁଣିଥିଲୁ, ଠିକ୍ ମାସେ ପୂର୍ବରୁ ଚକାପଦା ଗାଁ ଚଷାସାହିର ବୁରୁୟା ପରିତାକୁ କୁମ୍ଭୀର କୁଆଡ଼େ ଭିଡି ନେଇ ଖାଇଥିଲା। ଖସତାରେ ଗୋଡ଼ ଖସିଗଲା କି ଭୁସା ବାଲିରେ ଗୋଡ଼ ପଣିଗଲା କିମ୍ବା କୁମ୍ଭୀର ଭିଡିନେଲା କେହି ଆଖିରେ ଦେଖିନାହାନ୍ତି, କେବଳ ଅନୁମାନ ଓ ଗୁଜବ। ତେବେ ଆମ ଅଞ୍ଚଳରେ କୁମ୍ଭୀରମାନେ ଅଛନ୍ତି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନଥିଲା। ଏବେ ବୃହତ୍ କୁମ୍ଭୀରକୁ ସାମନା ସାମନି ଦେଖି କାହା ପାଟିରୁ ଆଉ କଥା ଫିଟିଲା ନାହିଁ। କୁମ୍ଭୀର ତା ବିଶାଳ ଭୟଙ୍କର ପାଟିକୁ ପାଣି ଉପରକୁ କାଢ଼ି ମେଲା ରଖିଛି। ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟା ଗୋଟା କରି ଗିରିଦେବ। ନିଶ୍ଚିତ ମରଣ ଜାଣି ଏସବୁ ବିପରି କାଳରେ କେବଳ ଉତ୍ସୁକ ଡାକି ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧିକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ, ଭାଗ୍ୟ ଉପରେ ଆସ୍ଥା ରଖିବାକୁ ହୁଏ। ମୋ ମନକୁ ଗୋଟାଏ ବୁଦ୍ଧି ଆସିଲା। ଆମେ ଯାହା ଛାଡ଼ି ଛାଡ଼ି ହୋଇ ଏତେବେଳଯାଏଁ ପହଁରୁ ଥିଲୁ, ଏବେ ପାଖାପାଖି ହୋଇ ହାତ ଧରାଧରି ହେଲୁ; ଆଗରେ ରଖିଲୁ ଉପରକୁ ଦିଶୁଥିବା ଅମୃତଭଣ୍ଡା ଓ କଦଳୀଗଛର ଗଣ୍ଡିଗୁଡ଼ିକୁ। ମାଟି ମାଠିଆଗୁଡ଼ିକୁ ପେଟଟକେ ଓଲଟା ମାଟି ରଖିଲୁ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ପହଁରାପଦାର୍ଥ ହିସାବରେ। ମୁହଁ କରିଥାଉଁ କୁମ୍ଭୀର ଆଡ଼କୁ। ଆଉ ବୁଦ୍ଧ ନରହି ବଡ଼ ପାଟିରେ କଥାବର୍ତ୍ତା ହେଲୁ। ମୁଁ ଏତିକିବେଳେ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି ଆମ ସ୍କୁଲରେ ବୋଲାଯାଉଥିବା

ଦୈନିକ ପ୍ରାର୍ଥନା-ଭଜନ:

ଆହେ ଦୟାମୟ ବିଶ୍ଵ ବିହାରୀ
 ଘେନ ଦୟାବହି ମୋର ଗୁହାରି ।
 ଜଳସ୍ନାନ ବନଗିରି ଆକାଶ
 ତୁମ ଲୀଳା ସବୁଠାରେ ପ୍ରକାଶ ।

ସମସ୍ତେ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଵରରେ ପାଢ଼ି ଧରିଲେ । ମୁଁ ପୁଣି ପର ପଦକ
 ଗାଇ ବସିଲି:

ମୋତେ ଖଳ ଅଳସୁଆ ନିକଟେ
 ନିଅ ନାହିଁ ସୁଖ ଅବା ସଂକଟେ ।
 ଦୁଃଖୀ ଅରକ୍ଷିତ ସେବା କାରଣେ
 ବଳ ଦିଅ ମୋର କର ଚରଣେ ।

ଏମିତି କଟିକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭକ୍ତି-ଭଜନଟିକୁ ମୁଁ ସ୍ଵର ଲଗାଇ ଗାଇ
 ରହିଲି, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ସମର୍ପି ଦେଇଥିଲି ଦୟାମୟଙ୍କ ପାଖେ । ଅନ୍ୟମାନେ
 ମଧ୍ୟ ସେଇପରି ଗାଇରହିଲେ ପାଢ଼ିଆଳ ପରି । ନଦୀବକ୍ଷର ଗଭୀର ଗଣ୍ଡ
 ଜଳରେ ଆମଭକ୍ତି ବାକ୍ସତମାନଙ୍କ ସମବେତ ସ୍ଵର-ଲହରୀ ଉଛୁଳି ଉଠିଲା
 ଏବଂ ଏହି ଅବସରରେ ଆମେ ଆସ୍ତେ ପଛୁଆ ପହଞ୍ଚି ଏପଟ କୂଳ ଆଡ଼କୁ
 ଆସିବାରେ ଲାଗିଥିଲୁ । କୁମ୍ଭୀର ସେମିତି ନିଶ୍ଚଳ ଭାବେ ମୁହଁକାଢ଼ି ରହିଥାଏ
 ଏବଂ କ୍ରମଶଃ ଆମେ ଦୂରେଇ ଆସୁଥାଉଁ ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ ମନରେ
 ସାହସ ସଂଚରିତ ହେଉଥାଏ । ଛାତି ଉଠୁଥାଏ ପତୁଥାଏ । ଦେହରେ ଯେମିତି
 ଜୀବନ ନଥାଏ କୁଳରେ ପହଞ୍ଚିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ମୋ ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ ଥର
 ଏହାଥିଲା ସବୁଠୁଁ ଘଡ଼ିସନ୍ଧି ମୁହୂର୍ତ୍ତ । କୁମ୍ଭୀର କାହାକୁ ଖାଇ ନଥିଲା, ସମସ୍ତେ
 ବଞ୍ଚୁଥିଲୁ ଗୋଟାପଣେ, କ୍ଷୟକ୍ଷତି କିଛି ହୋଇ ନଥିଲା । ଯାହାକୁ ରଖିବେ
 ଅନନ୍ତ ପ୍ରବାଦ ପ୍ରତି ସେଇ ଦିନଠୁଁ ମୋର ବିଶ୍ଵାସ ଜଡ଼ିଥିଲା । ଜୀବ ଯେଉଁଦିନ
 ଜନ୍ମ ହୋଇଥାଏ, ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ତା ହାତରେ ପରମାତ୍ମର ଏକ ଅଦୃଶ୍ୟ ପାସବୁକ୍
 ଧରାଇ ଦେଇଥାନ୍ତି, ମୂଳଜମା ଅଜଣା ଥାଏ ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେତେବେଳେ
 ସେ ଶେଷ ନିଶ୍ଵାସ ତ୍ୟାଗକରେ ।

ଏଥର ଆସନ୍ତୁ ନଦୀବକ୍ତି ଦୃଶ୍ୟକୁ । ଭୀଷଣ ଭୀମରୂପ ଧାରଣ କରି
 ମହାନଦୀ ବହୁଥାଏ ହୁ ହୁ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଗୁରୁଗର୍ଜନ କରି ଅଳକୂଳ
 ଧରାଇ ଦେଉଥାଏ । ଭଉଁରାର ଉତ୍ତରୁଞ୍ଜଳ ଆଠ୍ଠାକୁ ବନ୍ୟାର ଭୀଷଣତା ପ୍ରଚାର

କରୁଥାଏ । ନିର୍ଜୀବ କାଠ ପଦାର୍ଥ ଯାହାତ ଭାସିଯାଏ, ଭାସିଯାନ୍ତି ମଧ୍ୟ
ଜୀବ ଜନ୍ତୁମାନେ- କିଏ ମୃତ କିଏ ଅବା ଜୀବିତ । ମଲାଜନ୍ତୁ ସବୁ ପେଟ
ପୂରାଇ ଭାସି ଯାଉଥାନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଧରିବା ପାଇଁ ହାତି ଓ ଚମାରମାନଙ୍କ
ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା, ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କାରିରହେ ।

ଆମ ରାଁ ତଳ ଚର୍ଚ୍ଚିକା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଆସ୍ଥାନ ରଚିକରି ତଟରେ
ହାତିବସ୍ତ୍ର ଏବଂ ଆରପଟେ ଚମାର ପଡ଼ା । କେଉଁମାନେ ସିନା କାଠୁଆ
ଛୁଟାଇ କାଠ ଧରନ୍ତି ; ହାତି ଓ ଚମାରମାନଙ୍କର କାଠ ପ୍ରତି ନଜର ନଥାଏ,
ଆଗ୍ରହ ଥାଏ ମଡ଼ମାନଙ୍କ ଉପରେ । ସେଥିପାଇଁ ରଖିଥାନ୍ତି ପଟୁଆ (ଛୋଟ
ତଙ୍ଗା), କାତ ଓ ଆହୁଲା । ବନ୍ୟାକାଳରେ ସବୁବେଳେ ସଜାଗ ରହିଥାନ୍ତି ।
ଯେତେ ଦୂରରେ ମଡ଼ଟିଏ ଭାସିଗଲେ ମଧ୍ୟ ସୋମନେ ଦୂତ ବେଗରେ
ପଟୁଆ ଛୁଟାଇଦିଅନ୍ତି ମଝିନଇକୁ ; ଭଉଁରୀ ପ୍ରତି ଖାତିର ନଥାଏ, ସ୍ରୋତର
ତୀକ୍ଷଣତା ପ୍ରତି ଭୟ ନଥାଏ ଆଦୌ । ବଡ଼ନ୍ତା ପାଣିରୁ ମଡ଼କୁ ଛାଣି
ପଟୁଆରେ ପୂରାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଏଥିରେ ବେଶ୍ ଦୁଇ ପଇସା ଲାଭ ହୁଏ
କାଠ ଅପେକ୍ଷା । ଜରୁର ଚମଡ଼ାତ ମୂଲ୍ୟବାନ । ହାତ ମଧ୍ୟ କାମରେ ଲାଗେ ।
କାରଖାନା ବାଲା କିଣି ନିଅନ୍ତି ପିତିଆ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ, ହାତ ଓ
ଚମଡ଼ାର ଶିଳ୍ପ କେତୋଟି ରକ୍ତି ଉଠିଥାଏ ଖୋରଧା ଓ ବାରଙ୍ଗ ଅଞ୍ଚଳରେ ।
ଏଥିପାଇଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ହାତଚମଡ଼ାର ଚାହିଦା । ଏଣୁ ବହୁମାନ ବନ୍ୟାଜଳରେ
ମଡ଼ ମୁରାରିଟିଏ ଭାସିଗଲେ ଆମେ ନଦୀକୂଳ ଉପରେ ଡାକ ପକାଇ ଖୁବ୍
ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ- ମଡ଼ ଭାସିଗଲା, ମଡ଼ ଭାସିଗଲା... । ସେମାନେ ଡାକକୁ
କାନଦେରି ରହିଥାନ୍ତି, ଦୌଡ଼ାଦୌଡ଼ି ହୋଇ ନଇକୁ ଆସନ୍ତି, ପଟୁଆ ଧରି
ମଡ଼କୁ ପିଛାକରନ୍ତି । ଯିଏ ଆଗେ ମଡ଼ ଛୁଇଁଲା, ଧନ ତାର ହୁଏ । ଉଚ୍ଚ
ବନ୍ଧ ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଏହି ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ଖୁବ୍ ଆମୋଦବାୟକ
ହୋଇଥାଏ । ମନେ ହୁଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏକ ନୌକା ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଅନୁଷ୍ଠିତ
ହେଉଛି । ଆମେ କେବଳ ମଜିଆର୍ ଦେଖଣାହାରୀ ଭାବେ । ଖୁବ୍ ମଜାଲାଗେ
ଆମମାନଙ୍କୁ ।

ଥରେ ଗୋଟିଏ ମଡ଼ ଭାସିଯାଉଥିବାର ଦୃଶ୍ୟ ଆମ ନଜରକୁ ଆସିଲା ।
ଗୋଧୂଳିର ବେଳ । ବନ୍ଧ ଉପରୁ ଆମେ ଡାକ ପକାଇଲୁ- କୁଆଡ଼େ ଗଲା ?
ମଡ଼ ଭାସିଗଲା, ମଡ଼ ଭାସିଗଲା ।

ଆମ ଜରୁରୀ ଡାକଶୁଣି ପହଞ୍ଚା ଓ ତା ଭାଇ ଗୁରିଆ ଚାତକ
ପରି କୋଉଠି ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ, ଅବିକଳେ ଧାଇଁ ଆସିଲେ । ପାଇକଛା

ମାରି ସେମାନେ ଏମିତି ଯଦା ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିଥାନ୍ତି । ପଚୁଆକୁ ଘାଟରୁ ଫିଟାଇ ଚଟାପଟ୍ ଆହୁଲା' ମାରି ମଝି ନଈକୁ ଛୁଟିଲେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରବଳ ପ୍ରୋତରେ ଭାସିଯାଇଥିବା ମଞ୍ଜୁକୁ ଧରି ପାରୁଛନ୍ତି କାହିଁ? ତେଣେ ମଞ୍ଜୁ ତଳମୁଣ୍ଡକୁ ଖସି ଗଲାଣି । ନଦୀ ସେଠାରେ ବଙ୍କେଇ ଯାଇଥିବାରୁ ଆମକୁ ଆଉ କିଛି ଦୃଶ୍ୟ ହେଲା ନାହିଁ । ବ୍ରଜ ପାଖ ବରଗଛରେ ଚଢ଼ି ସେମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲା ଖେଳ ପଡ଼ିଆରେ ଜ୍ରୀଡ଼ାବିତ୍ତଙ୍କ ଖେଳ-କୌଶଳ ଉପଭୋଗ କଲାଭଳି । ଗଛ ଉପରେ ରହି ବ୍ରଜ ତା ଆଖି ପାଇଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଧାରାବିବରଣୀ ଘୋଷଣା କରି ରହୁଥିଲା ଘୋଷକ ଭଳି- ହେଉ, ସେମାନେ ମଞ୍ଜୁ ପାଖପାଖି ପହଞ୍ଚି ଗଲେଣି, ଆଉ ହାତେ ବାଟ । ଏଇ ଧରିନେବେ....

ଏଣିକି ଆଉ କିଛି ଦୃଶ୍ୟ ହେଲା ନାହିଁ । ସନ୍ଧ୍ୟା ନର୍ତ୍ତ ଆସିଥିଲା ; ସୂର୍ଯ୍ୟ ନଈ ଆରପଟ ପଶ୍ଚିମ ଆକାଶର କୁମୁରଗାଁ ପର୍ବତକୋଳରେ ଶୋଇସାରିଥିଲେ । ଦିନ ଶେଷାନ୍ତେ ରାତି ଆସନ୍ତେର ସମୟ । କକ୍ଷି ଅନ୍ଧାର ଜ୍ରମଣଃ ଘୋଟେଇ ଆସୁଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଆଉ କିଛି ଜାଣି ହୋଇ ନଥିଲା ।

ପରଦିନ ସକାଳ କଥା । ପହଲା ଓ ଗୁରିଆ କ'ଣ ଓ କେତେ ବଡ଼ ମଞ୍ଜୁ ଧରିଲେ, ସେଟା କେଉଁ ଜିସମର ଆଦି ଜାଣିବା ପାଇଁ ଆମର ଉତ୍ସୁକତା ଥାଏ । ସକାଳେ ନଦୀ ଜଳରେ ଦାନ୍ତ ଘଷିବା ବାହାନାରେ ମୁଁ ନଦୀବନ୍ଧ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହୁଅନ୍ତେ ଶୁଣିଲି ଭ୍ରାତୃଦ୍ବୟ ରାତିରେ ଆଉ ଫେରି ନାହାନ୍ତି । ଘାଟରେ ସେମାନଙ୍କ ପଚୁଆ ନାହିଁ । ପହଲାର ପିତା ବୃଦ୍ଧ ମଙ୍ଗୁଳି ସେଠା ଆଉ ସମ୍ଭାବେ କେଉଁଠି? ଦୁଇ ଭେଣ୍ଡା ପୁଅ ଯାଇଛନ୍ତି ରାଜା ପୁଆମନେ ପାରିଧକୁ ଗଲାଭଳି । ଆଣିବେ ଶିକାର । ଅବଶ୍ୟ ପହଲା ଓ ଗୁରିଆର ଯୋଡ଼ି ଖୁବ୍ ଭଲ, ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ପ୍ରଥମ ହୁଅନ୍ତି, ପିତାର କୌଳିକ ବୃଦ୍ଧକୁ ବଳବତ୍ତର କରିଛନ୍ତି; ବେଶ୍ ଅର୍ଥ ଭେଇଛନ୍ତି, ବୃଦ୍ଧ ମଙ୍ଗୁଳି ସେଠା ସବୁଷ୍ଟ । ତେବେ ଗତ ରାତିରେ ସେମାନେ ନଫେରି କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ? ପଚୁଆ କ'ଣ କେଉଁଠି ଓଲଟି ପଡ଼ିଲା କି ଭଉଁରୀ ଭିତରେ ବୁଡ଼ିଗଲେ ? ସେମାନେ ପାଣି ପହଁରାରେ ଖୁବ୍ ପାରଙ୍ଗମ, ହୁଏତ ଆଜିକାଲିର ଚିଶ୍ତରେକତଧାରୀ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଟ୍ୟାମେଲ୍ ଅତିକ୍ରମ କରିଥିବା ମିହିର ସେନ୍ ଆଦି ଏହି ଦେଶୀ ପହଁରାରେ ସେମାନଙ୍କର ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ନପାରିନ୍ତି- ମୋର ଏବେ ମଧ୍ୟ ଧାରଣା ।

ମଙ୍ଗୁଳି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲା, ଗୁମୁରି ହେଲା । କୁଆଡ଼େ ଏତେବେଳଯାଏଁ

ଗଲେ ତା ଭେଷ୍ଟା ପୁଅ ଦି'ଜଣ? କେବେ ଏମିତି ଡେରି କରନ୍ତି ନାହିଁ, ରାତି ସୁଦ୍ଧା ମଡ଼ ଧରି ଫେରନ୍ତି ଘରକୁ। ମଜୁକି ମୁଣ୍ଡକୁ ପାପ ଛୁଇଁଲା, ନାନା ଦୁଷ୍ଟିତା ତାକୁ ଘାରିଲା। ଦିନ ବଢ଼ିଲା, ସେ ଅଥୟ ହେଲା; ପ୍ରଜାପିଲା-କୁଆଡ଼େ ଏଡ଼େ ବେଳଯାଏଁ ଗଲରେ ମୋ ପହଲା, ମୋ ଗୁରିଆ।

ଆମ ଗାଁର ମାମଜାଜକାର ସାଉକାର ଫଗୁଣୀ ସାହୁ ଓରଫ ଫଗୁ ସାଉକ ପାଖରେ ଖବର ପହଞ୍ଚିଲା। ସେ ମଜୁକିକୁ ତକାଇ ଘଟଣା ବୁଝିଲେ ଏବଂ ଏହା ଏକ ଦୁର୍ଘଟଣା ବୋଲି କହି ଥାନାରେ ଏତଲା ଦେବା ପାଇଁ ମଜୁକିକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ।

ଥାନା ମାମଲା ବଡ଼ ଝମେଲା। ଏସବୁ କାରବାର ପାଇଁ ଗରିବ ମୁରୁଖ ମଜୁକି ସେଠା ବଡ଼ ବିମୁଖ। ଥାନା ଦୁଆର ଜୀବନରେ ଦେଖି ନାହିଁ। ଶୁଣିଛି, ସେଠିକି ଗଲେ ପୁଲିସ୍‌ବାବୁ ଖାଲି ଗାଳି ଦିଅନ୍ତି, ଖୋଧନ୍ତି, ବାଡ଼ିରେ ପିଟନ୍ତି ଓ ହାଜତରେ ରଖନ୍ତି। ଲୋକ ଦୋଷ କଲେ ଥାନାକୁ ଯା'ନ୍ତି, ମଜୁକି କ'ଣ ବା ଦୋଷ କରିଛି? ସେତ ଚୋରି କରିନାହିଁ ବା ମଣିଷ ମାରି ନାହିଁ କିମ୍ବା କା' ନାଁରେ ମିଛି କହିନାହିଁ। ଥାନାକୁ ଯିବ କିଆଁ?

ଫଗୁ ସାଉ ତାକୁ ବୁଝାଇ ଦେଲେ। ଏପରି ବିପଦ ବେଳେ ମରିଲା ହଜିଲା ସମୟରେ ଥାନାବାଲାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ନେବାକୁ ହୁଏ, ସେମାନେ ସବୁ କଥାରେ ପଇସା ନେବେନି, ବରଂ ଘଟଣା ଦୁର୍ଘଟଣା ତଦନ୍ତ କରି ଠିକ୍ କଥା ଜାଣି ପାରିବେ, ତଦାରଖ କରିବେ, ଭୟ କରିବାର କାରଣ ନାହିଁ।

ଫଗୁ ସାଉକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପରାମର୍ଶ ମତେ ମଜୁକି ସେଠା ଥାନାରେ ହାଜର ହେଲା। ପ୍ରବେଶ ପାହାଚରେ ବସି ରହିଲା ହାତଯୋଡ଼ି। ଥାନାବାବୁ ବସାରୁ ଆସି ନଥାନ୍ତି ଦମ୍ଭରକୁ। ଜମାଦାର ବାବୁ ଚୌକିରେ ବସିଥିଲେ। ମଜୁକିକୁ ଦେଖି ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଲେ- କ'ଣ କିରେ? ତମ ହରିଜନ ଗୁଡାକୁ ଦେଖିଲେ ବଡ଼ ବିରକ୍ତ ଲାଗେ। ଶକାମାନେ କିଛି ବୁଝିବେ ନାହିଁ, ଶୁଣିବେ ନାହିଁ, ଖାଲି ମଦପିଆ, ମାତପିଟ୍। ଏମାନଙ୍କୁ ଖାଲି ଚାବୁକ ପାହାର, ଲାଠି ମାତ। ଓଷଦ କାରୁ କରୁନି ବୋଧେ।

: ନାହିଁ ହାକିମ ହଜୁର, ମହାପୁ ଦୁଃଖ କହିବାକୁ ଆଇତି।

: ତମେ ଶବ୍ଦ କେତେବେଳେ ସୁଖ କହିବାକୁ ଆଇଥାଅକି ?

ଯାହାହେଉ ଏତିକିବେଳେ ଫଗୁ ସାଉ ଥାନାରେ ପହଞ୍ଚି ମଜୁକି ସେଠାର ସମସ୍ୟା କହିଲେ।

: ଜମାଦାର ମହାଶୟ, ବୁଢ଼ାଲୋକ ମଜୁକି। କାମ ପଡ଼ିଲେ ବୋଲହାକ
କରିଦେବ- ପାଇଖାନା ପରିଷ୍କାର କରିବାଠୁଁ ଦୁଆର ଘାଟ ସଫା କରିବା
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ରାତି ଅଧରେ ଡାକିଲେ ଆସିବ। ଗରିବ ଆଜ୍ଞା। ତା'ର ଆଉ
କେହି ନାହାନ୍ତି। ପହଲା, ଗୁରିଆ ପୋଷାନ୍ତି। ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହଉଛି ବୁଢ଼ାଟା।
ଟିକିଏ ପହଲା, ଗୁରିଆର ସନ୍ଧାନ ନେଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା, ବୁଢ଼ା ଉପକୃତ
ହୁଅନ୍ତା। -ନରମି କହିଥିଲେ ଫଗୁ ସାଉ।

: କିନ୍ତୁ ନଦୀରେ ଡଙ୍ଗା ଧରି ମଲା କି ଗଲା ମୁଁ କି ଖବର ନେବି ?
ଶବାମାନେ କ'ଣ ଥାନାରେ ଲେଖି ଧନ୍ଦା କରୁଥିଲେ ? ଏଥିରେ ଆମର
ବିଶ୍ୱ କ'ଣ ?

: ନାହିଁ ଜମାଦାର ବାବୁ। ଆପଣେ ଅସ୍ଥକର ମା'ବାପ। ହାରି ଗୁହାରି
ମା'ବାପ ଶୁଣନ୍ତି। ଭଗବାନ ସମାନ। ବିଚରା ଗରିବର ଟିକିଏ ଖୋଜଖବର
ନେଲେ ଦୁଃଖିତା ଦୂର ହୁଅନ୍ତା। ବୁଢ଼ାର ସେମାନେ ପୁଅ ପରା ! ଆଖିର
ପିତୁକା। ପୁଅର ଖବର ଆଉ କିଏ ନେବ ? ଦୟାକରରୁ ବୁଢ଼ାକୁ କାନ୍ଦୁଛି।

: ହଉ ।

ଜମାଦାର ବାବୁ ଟିକିଏ ନରମିଲା ପରି ଜଣାଗଲେ। ଗୋଟାଏ ଜୋର
ନିଃଶ୍ୱାସ ମାରି ଦମ୍ ନେଲେ ଏବଂ ଥାନା ଖାତାରେ ଦରଜ କଲେ ।

: ତୋର ନାଁ ?

: ମଜୁକି ।

: ଆବେ ସାଜିଆ କ'ଣ ? ଗିହାକି ପୁଅ ବୋକା କେଉଁଠିକାର, ନା
କହି ଜାଣିନାହିଁ, ଖାଲି ବ୍ୟବସାୟ କରିବା ଶିଖିଛି !!

: ମଜୁକି ସେଠା ହଜୁର ।

: ମଜୁକି ସେଠା, ଜାତିରେ ହାତି ନା ?

: ହଁ ହଜୁର ।

: ପୁଅ କ'ଣ କରନ୍ତି ?

: ଏଇ ଚମଡ଼ା ହାତ କାମ ।

: କେବେଠୁଁ କଲେଣି ?

: କହି ପାରିବିନି ପ୍ରଭୁ । ମୁଁ ଆଗେ କରୁଥିଲି । ଏବେ ବଡ଼ ହେବାରୁ
ସେମାନେ କରୁଛନ୍ତି । ମୋର ଆଉ କ'ଣ ବଳ ବଅସ ଅଛି ମହାପୁ ?

: କିଛି ବୁଝିଦେନି, କହି ଜାଣିବେ । ପଶୁ ଜାତିର ବୁଝିବେ କେମନ୍ତ ?
ପଇସା ଭେଲବାକୁ ତ ବେଶ୍ ସୁଖ ନାରେ ? - ଜମାଦାର ବାବୁ ମନ୍ତବ୍ୟ

ଦେଇ ଚାଲିଥିଲେ ଓ ପୁଣି ରୁଷ ଗଳାରେ ପଚାରିଲେ-

: ତୋ ପୁଅ ଦି'ଜଣ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ?

ଏଥର ଫରୁ ସାଉ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରି ଅନୁମୟ ହୋଇ କହିଲେ-
ବୁଢ଼ା ତରୁଛି ଆଜ୍ଞା । ଆଉ ଏଥର ପଚାରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ସେ ପରା ମୋ
ପରାମର୍ଶରେ କହିବାକୁ ଆସିଛି ତା ପୁଅର ନିଷ୍ଠାଞ୍ଜ ଖବର । ପଛେ ଲେଖାଲେଖି
କରିବେ ଜମାଦାର ବାବୁ । ଗୋଟେ ଦାରୋରା ପଠେଇ ଜାତମୁଣ୍ଡିଆରୁ ଖବର
ନେଲେ ସବୁ ଜଣା ପଡ଼ିଯିବ । ଶଙ୍କର ସିପେହୀକୁ ପଠାଇ ଦେଲେ ଠିକ୍
ଖବର ଧରି ଆସିବ ଆଜ୍ଞା ।

: ଶଙ୍କର ଆଜି ସକାଳେ ଚିନି ଗହମ ଆଣିବାକୁ ଯାଇଥିଲା ?

: ଆଜି ମାଲ୍ ଆଜ୍ଞା ଆସିନାହିଁ, ରାତିରେ ଆସିବ । କାଲି ସାହେବମାନଙ୍କ
ପାଇଁ ସବୁ ସଜ୍ଜା ନେଇଯିବ ବୋଲି କହିଥିଲା । ଆପଣଙ୍କୁ କ'ଣ କହି
ନାହିଁ ସେ ଆଜ୍ଞା ?

ଜମାଦାର ବାବୁ ଏଥର ଆଙ୍ଗୁଠିରୁ କଲମ ଛାଡ଼ିଲେ, ଆଖିରୁ ଚଷମା
ଉଠାରିଲେ । ପାଟିକଲେ- ଶଙ୍କର, ଶଙ୍କର !

ଶଙ୍କର ସଭାମ ମାରି ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ତାକୁ ଫରୁ ସାଉଙ୍କ କଥା
ମତେ କାର୍ଯ୍ୟକରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । ଶଙ୍କର ପୁଣି ସଭାମ କରି ହାତରେ
ଲାଠି ଧରି ସାଇକଲ ଧରିଲା ଓ ତଦନ୍ତ କରିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ତା
ଗୋତ ତଳେ ମଙ୍ଗୁଳି ସେଠା ଲମ୍ବ ହୋଇ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା, ଟିକକ ହୋଇ
ମୁଣ୍ଡ ପିଟି ଥିଲା ଭୂଇଁରେ ତା ଯୁବ ପୁଅମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଅଳ୍ପ
କଲାଉଛି ।

ଏଣେ ଜମାଦାର ବାବୁ ଥାନା ଡାକରାରେ ଏତଲା ଦରଜ କରି
ସ୍ୱୟଂ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ଘଟଣାର ସରଜମିନ ତଦନ୍ତ ପାଇଁ । ଯେଉଁମାନେ
ଘଟଣା ଦେଖୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ତକରା ଆସିଲା । ମୁଁ ଯାଇ ଦେଖେ, ନଦୀବନ୍ଧ
ଉପରେ ପ୍ରମୋଦ, ନାତିଆ, ଦୁଃଖୀ ଏବଂ ଗାଁର ବହୁ ଲୋକ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଛନ୍ତି
ଜମାଦାର ବାବୁଙ୍କ ଚାରି ପାଖରେ । ଜମାଦାର ବାବୁ ମୋତେ ଜେରା କଲେ-
ମତ୍ତ ଭାସିଯାଉଥିବାର କିଏ ଦେଖିଲା ?

“ମୁଁ”- ଦମ୍ଭର ସହିତ କହିଲି ।

“ପହଲା ଓ ଗୁରିଆକୁ କିଏ ଡାକିଲା ?”

“ଆମେ ସମସ୍ତେ” ।

“ସମସ୍ତେ ମାନେ ?”

ମୁଁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଚିହ୍ନାଇ ଦେଲି - ପ୍ରମୋଦ, ନୀତିଆ ଦୁଃଖୀ ଓ ରବି ।

ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଡରି ଯାଇଥା'ନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ଯୁଗରେ ପୋଲିସକୁ ଜିଏ ନଡରେ ? ମୋ ସ୍ୱସ୍ୱବାଦିତା ଓ ଦାୟିକତା ସେମାନଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ ସାହସ ଯୋଗାଇଥାଏ । ମୁଁ ଜାଣିପାରୁ ନଥିଲି ଘଟଣାରେ ଆମର କେଉଁଠି ଦୋଷ ରହିଲା ।

ଗାଁର ଶମ୍ଭୁ କେଉଟ ସାହସ କରି ଜମାଦାର ବାବୁଙ୍କ କାନରେ ଚୁପ୍ କରି କହିଲା ମୋ ବିଷୟରେ - “ବାବୁପୁଅ ଆସ୍ଥା, ରାୟବାହାଦୂରଙ୍କ ପୁତୁରା, ତାଙ୍କ ରେହା ପୁଅ, ସପା ସପା କହିବା ପିଲା । ଭଲ ପା'ନ୍ତି ସମସ୍ତେ ।”

ଜମାଦାର ବାବୁଙ୍କ ରୁକ୍ଷତା ଚିକିଏ ହ୍ରାସ ପାଇଲା । ସେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ସରଳ ସ୍ତରରେ କହିଲେ-“ମନ୍ଦିତ ଭାସି ଯାଉଥିଲା, ତମେମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ଡାକିଲ ?

“ସେମାନେ ଡାକିବାକୁ କହିଥା'ନ୍ତି, ଆଜି ନୂଆ ନୁହଁ ।”

“ଏଥର ତମେ ସବୁ ଯାଆ ।”

ତା'ପରେ ସେ କ'ଣ ସବୁ କାଗଜରେ ଲେଖାଲେଖି କରିନେଲେ । ସେ ଗଲା ପରେ ଆମ ଭିତରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ପଡିଲା । ସତରେ ପହଞ୍ଚା ଗୁରିଆ ଗଲେ କୁଆଡ଼େ !!

ମଧୁ ପଧାନ ଗୁଡାଖୁଘଷା ପାଟିରେ କହିଲା, “ବଡ଼ ଭଉଁରୀରେ ତଙ୍ଗା ପଡିଲା । ମହାକାକରୁ ବଢିବ ଜିଏ ହୋ ? ଏମିତି କ'ଣ ଜିଏ ସାମାନ୍ୟ ମନ୍ଦ ମୁର୍ଦ୍ଦାର ପାଇଁ ତହକ ିକକ ହୋଇ ଅନ୍ଧାର ନଗସୁଅରେ ଧାଆନ୍ତି ? ବୋକା ମୁରୁଖମାନେ କ'ଣ ଆଉ ଗଛରେ ଫକନ୍ତି ? ମଣିଷ ଭାର୍ୟରେ ସବୁଦିନ ସମାନ ନଥାଏ, କେତେବେଳେ କୋଉକଥା । ଦେହରେ ଯେତେ ବଳ ବସୁ ଥିଲେବି କାହାକୁ ହେୟ ମଣିବା ବଡ଼ ଭୁଲ କଥା । ହଇରେ ଆକୁଅ ନ ନେଇ ରାତିରେ କ'ଣ ତଙ୍ଗା ବାହିବା କଥା ? ଏଥର ବୁଝୁ ବାପ...”

ଜିଏ କେତେ ପ୍ରକାର ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇ ଚାଲିଲେ । ଆମେ ସବୁ ଶୁଣିଲୁ । ଚୁପ୍ ରହିଲୁ । ମନରେ ଉତ୍ତୁଷା ଜାଗିଲା, ଆଶଙ୍କା ରହିଲା, ଦୁଃଖ ଲାଗିଲା ବିଚରା ଦୁଇଭାଇଙ୍କ ପ୍ରତି । କଷ୍ଟା ବୟସର ଯୁବକ ଦି'ଜଣ ।

ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସମାଦ ଆସିଲା । ଦୁଃସମାଦ । ଗୁରିଆ ମରିଛି, ପହଞ୍ଚା

ବଞ୍ଚିଛି । ପହଞ୍ଚା ନଦୀ ପହଁରି ପହଁରି ରାମଚଣ୍ଡୀ କୂଳରେ ଲାଗିଥିଲା । ଜଣେ ମାଛ ଧରାକି ତାକୁ ମୁମୂର୍ଷୁ ଅବସ୍ଥାରେ ପାଣିରୁ ଉଠାଇଲା । ଜାନ ଫୁଲ ଫୁଟି ଘଷା ମର୍ଦ୍ଦନରେ ତା ଚେତା ଫେରିଥିଲା । ଶଙ୍କର ସିପେହୀ ତାକୁ ଚାହାଟୁଆ ଦେଇ ସାଇକଲରେ ବସାଇ ଥାନାକୁ ଆଣିଛି ।

ସମ୍ଭାଦ ଶୁଣି ଆମ କୌତୂହଳର ସୀମା ନଥିଲା । ପ୍ରକୃତ ଘଟଣା ଜାଣିବାକୁ ଥାନା ବାରଣ୍ଡାରେ ରୁଣ୍ଡ ହେଲୁ । ଯେଉଁ ବିପଜ୍ଜନକ ଘଟଣା ଶୁଣିଲୁ ସେଥିରେ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଗଲୁ ! କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଦୁଃଖଦ ଘଟଣା ବୟାନ କରୁଥିଲା ପହଞ୍ଚା-

ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଯାଉଥିବା ମଢ଼କୁ ସେମାନେ ଧରିବା ପାଇଁ ଜୋରରେ ଆହୁଲା ମାରି ଚାଲିଥିଲେ ଗଭୀର ନଦୀ ଭିତରେ । ପ୍ରଗଳ୍ଭା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣା ନଦୀର ମାତଙ୍ଗ ବେଣ । ସୁଅର ବେଗଥିଲା ତୀର ଭଳି ତୀବ୍ର, ପ୍ରଖର । ଭୟଙ୍କର ରୂପଧରି ଉତ୍ତାଳ ଜଳରାଶି ଭର୍ତ୍ତିରୀ ଖେଳାଇ ବୋହି ଯାଉଥିଲା ବତାସର ବେଗରେ । ସେମାନେ ସ୍ରୋତ ସହିତ ତାଳ ଦେଇ ବାହି ଚାଲିଥିଲେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଏବଂ ମଢ଼ର ନିକଟତମ ହୋଇ ଦେଖନ୍ତି, ଏହା ଏକ ବାଘର ମଢ଼ । ତା'ର ଚମତା ଖୁବ୍ ମୂଲ୍ୟବାନ । ଦୁଇଭାଇ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ, ଉତ୍ତୁସିତ ହେଲେ । ଏତେ ଦିନରେ ଭଲ ମାଲଟିଏ ପାଇଛନ୍ତି, ଶ୍ରମ ସାଥୀକ ହେବ । ଦୂର ଦିଗ୍‌ବଳୟର ପଶିମା ପାହାଡ଼ ଭିତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ତୁଟି ସାରିଥିଲେ କେତେବେଳୁ । ଅନ୍ଧାର ଘନେଇ ଆସୁଥିଲା । ମଢ଼ର ନିକଟତମ ହୋଇ ତାକୁ ପଟୁଆ ଭିତରକୁ ଉଠାଇ ଆଣନ୍ତେ ଦେଖିଲେ ଏହା ଏକ ଜାଅନ୍ତା ମହାବଳ ବାଘ, ଗୋଟେ ଗରଜାଠକୁ ଆଶ୍ରାକରି ଭାସି ଚାଲିଥିଲା । ବାଘ ରାହା ପାଇ ତା ଆଗ ଗୋଡ଼ ଲଗାଇ ଫଟୁଆ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିଲା ଏବଂ ଆଗେ ଗୁରିଆକୁ ଖପକିନି ମାଡି ବସିଲା । ପହଞ୍ଚା ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ନିଜ ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ପାଣି ଭିତରୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା । ଯଥାଶକ୍ତି ଖଟାଇ ପ୍ରାଣମୁର୍ଚ୍ଛା ପହଁରିବାକୁ ଲାଗିଲା କୂଳ ଆଡ଼କୁ । ଆଉ ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁବାର ଅବକାଶ ନଥିଲା ତା'ର । ଭାସି ଭାସି ଆସି ଲାଗିଲା ରାମଚଣ୍ଡୀ ପାହାଡ଼ କୂଳରେ । ପାଣି ଭିତରୁ ଉଠି ଆସିବାକୁ ଆଉ ବଳ ନଥିଲା ଦେହରେ । ପଥରକୁ ଧରି ଧକଉଥିଲା ଏବଂ ମୁର୍ଚ୍ଛା ଯାଇଥିଲା । ପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡି ଯିବାକୁ ଆଉ ଅଳ୍ପ ସମୟ ବାକୀ ଥିଲା । ତା'ର ଆୟୁଷ ଶେଷ ହୋଇ ନଥିଲା । ଜଣେ କେଉଟ ଦ୍ଵାରା ଜୀବନ ଫେରି ପାଇଲା ।.....

ମୃତ ବା ଜୀବିତ ଏମିତି ଅନେକ ପ୍ରକାରର ଜୀବ ନଦୀ ସ୍ରୋତରେ ଭାସି ଯିବର ଦୃଶ୍ୟ ସ୍ମରଣରେ ଦେଖିଛି ମୁଁ। ଅଜଗର ସାପ ଭାସି ଆସି କୂଳରେ ଲାଗିଛି ଏବଂ ତା ପାଖକୁ କୌଣସି ଜୀବ ଗଲେ ତାକୁ ଗିଳି ଦିଅନ୍ତି। ଲୋକ ଚକାଚକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅଜଗର ଧରା ପଡ଼ିଯାଏ ଏବଂ ସେ ଶୀଘ୍ର ଯାଇପାରୁ ନଥିବାରୁ ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ଟେକା ପଥର ମାଡ଼ିଯାଏ, ଭାଲି ଓ ଡେଙ୍କାରେ ତା'ର ଜୀବନ ଯାଏ। କିନ୍ତୁ ଜୀଅନ୍ତା ବାଘ କେବେ ଭାସି ଯିବାର ଦେଖିନଥିଲି। ବାଘଟାଏ ବନ୍ୟାଜଳରେ କେଉଁଠୁ ଭାସି ଆସିଥିଲା ତାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ବୟସରେ ମୁଁ ଚିନ୍ତା କରିଥିଲି। ମହାନଦୀର ଉପର ବାହିନୀ ବନ୍ୟାସ୍ରୋତ ହଠାତ୍ ବିପ୍ଳବ ଆକାରରେ ମାତି ଆସିବାରୁ ଜନ୍ମମାତେ ପକାଇନର ପଛା ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ଆଉ କେତେ ମଧ୍ୟ ଶୋଇବା ଅବସ୍ଥାରେ ଭାସି ଯାଇଥାନ୍ତି। ମୋର ଅନୁମାନ, ଦଶପଲ୍ଲୀ ବା ଟିକରପଡ଼ା ଜଙ୍ଗଲରୁ ଏହି ବାଘଟି ଭାସି ଆସିଥିଲା ଗୋଟେ ଗରକାଠକୁ ଆଶ୍ରା କରି। କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତ ଥିଲା, ଯୋଗକୁ ପହଞ୍ଚା ଓ ଗୁରିଆ ତାକୁ ମଡ଼ଭାବି ଧରିବସିଲେ ଏବଂ ପରିଶ୍ରମ ହେଲା ଭୟାବହ, ଭୋକିଲା ବାଘର ଆହାର ହେଲା ଗୁରିଆ । ତାପରେ ଡଙ୍ଗାରେ ବସି ବାଘ କୁଆଡ଼େ ଗଲା, ତାହା କେବଳ ଅନୁମାନର କଥା ।

ଉପରୋକ୍ତ ଘଟଣାରୁ ଜଣାଯାଏ, ବାଘର ପାଣିକୁ ଭୟ ନଥାଏ। ପାଣି ପହଁରିବାରେ ସେ ଓସ୍ତାଦ୍। କିନ୍ତୁ ଚିତାବାଘର ପ୍ରବଳ ପାଣିଭୟ। ସେ ଯଦିଓ ପହଁରା ଜାଣେ, କିନ୍ତୁ ପହଁରିବାରେ ପଚୁ ନୁହେଁ। ଠିକ୍ ବିଲେଇ ପରି ତା'ର ପ୍ରକୃତି, ଶୁଖିଲା ଜାଗାକୁ ସୁଖପାଏ, ଉଷ୍ମ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୁଏ। ଏବେ ଝାମ୍ପି ଗହ୍ବର ଭିତରେ ଚିତାବାଘଟା ଖସି ପଡ଼ିଥିବା ଦେଖି, ମୋ ମନରେ ଯେତିକି ଦୟା ଜାତ ହେଲା, ତାକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାର ପରିଶ୍ରମ ଓ ଭୟାବହତା ନେଇ ମୁଁ ଚିନ୍ତିତ ହେଲି। ପିଲାଦିନେ ପଡ଼ିଥିବା ଏକ ଜଣାଶୁଣା ବ୍ୟାଘ୍ର ଉପାଖ୍ୟାନ ମୋ ମନକୁ ବାରମ୍ବାର ଆସି ଆନ୍ଦୋଳିତ କଲା। ଉପାଖ୍ୟାନଟି ଏହିପରି:

ବାଟଧାରର ଏକ କୂପରେ ଗୋଟିଏ ବାଘ ଖସି ପଡ଼ି ଉଦ୍ଧାର ପାଇଁ

ଆଉଁ ଚିହ୍ନାର କରୁଥିଲା । ସେଇ ବାଟ ଦେଇ ଜଣେ ପଥକ ଯାଉଥିଲା । ସେ କୂଅ ଭିତରକୁ ଉଣି ଦେଖେ ବାଘର ଦୂରବସ୍ଥା । ବାଘ ଉଦ୍ଧାର ପାଇଁ କରୁଣ ନିବେଦନ କରୁଥାଏ । ଦୟାକୁ ପଥକ ବାଘର ଦୁଃଖ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଦୟା ପରବଶ ହୋଇ କୂଅରୁ ବାଘକୁ ଉଦ୍ଧାର କରନ୍ତେ, କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତ ବାଘ ପ୍ରଥମେ ଉଦ୍ଧାରକର୍ତ୍ତା ପଥକକୁ ଖାଇବା ପାଇଁ ଅଧିକାର ଜାରିକଲା । ବିଚରା ପଥକ ମହା ଅତୁଆରେ ପଡ଼ିଲା । ପରୋପକାରର ଫଳ କ'ଣ ଏୟା ? ସେ ବାଘକୁ କହିଲା- “ଏହା କିପରି କଥା ? ମୁଁ ଯେ ତୁମର ଦ୍ରାଘକର୍ତ୍ତା, ତୁମକୁ ବିପଦରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିଛି, ତୁମ ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିଛି । ତୁମେ ମୋତେ ଭକ୍ଷଣ କରିବା ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅଧର୍ମ ।” ବାଘ କହିଲା- “ମୁଁ ଜଙ୍ଗଲର ରାଜା ଏବଂ ମାଂସାଶୀ ପ୍ରାଣୀ । ଜୀବ ମାରି କ୍ଷୁଧାମୋଚନ କରିବା ମୋର ଧର୍ମ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଲୋକିଲା, ବହୁ ଦିନ ହେଲା ଖାଦ୍ୟ ଖାଇନାହିଁ । ଖାଦ୍ୟ ବିନା ମୋର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିବ । ଅତଏବ ମୁଁ ତୁମକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଖାଇବି । ଏଥିରେ ଆଦୌ ଦୋଷ ନାହିଁ ମୋର । ମୋ ଜାଇବା ଧର୍ମ ମୁଁ ପାଳନ କରୁଛି ।”

ଦୁଇଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦର ଫସସଲା ପାଇଁ ଜଣେ ନିଷ୍ପକ୍ଷ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିଥାଏ । ପଥକ କହିଲା- “କିଏ ଠିକ୍, କିଏ ବେଠିକ୍ ଆମେ ବିଚାର କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏଣୁ ଚାଲି ଜଣେ ତୃତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପଚାରିବା । ସେ ଯାହା ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବେ ସେଇ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା । ସେଥିରେ କାହାର ଆପତ୍ତି ରହିବ ନାହିଁ ।”

ବାଘ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜି ହେଲା । ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ସେଇବାଟେ ଯାଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ବାଦୀ ଓ ପ୍ରତିବାଦୀ ନିଜ ନିଜ ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କଲେ । ସେ ବିଚାରକ ଆସନରେ ବସି ଉଭୟଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ଶୁଣିଲେ ମନଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଏବଂ ଟିକିଏ ଚିନ୍ତା କରି ବାଘକୁ କହିଲେ- “ହେ ବ୍ୟାଘ୍ରରାଜ, ତୁମମାନଙ୍କ ବଚନରେ ମୋର କାହିଁକି ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମ ନାହିଁ । ତୁମେ କୂଅରେ ଖସି ପଡ଼ିବା ଏବଂ ପଥକ ତୁମକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା କପୋତକଙ୍କିତ ମନେହୁଏ ମୋର । ଏଣୁ କୁହାଯାଉଛି- ଯାହା ନ ଦେଖିବେ ନି ନୟନେ, ପରତେ ନଯିବ ଗୁରୁ ବଚନେ ।”

ବାଘ ଆଗବଡ଼ି କହିଲା- “ମୁଁ ଶପଥ କରି କହୁଛି ଏକଥା ସତ୍ୟ, ମୁଁ କୂଅରେ ଦୈବାର୍ ଖସି ପଡ଼ିଥିଲି ଏବଂ ଏ ପଥକ ମୋତେ ପ୍ରକୃତରେ ଉଦ୍ଧାର କରିଛି । ଏଥିରେ ଟିକେ ମିଥ୍ୟା ନାହିଁ ।”

ବିଚାରକ କହିଲେ- “ତେବେ ମୋର ହୃଦବୋଧ ପାଇଁ ଘଟଣାଟି ଆଉଥରେ କରି ମୋତେ ଦେଖାଇ ଦିଅ। ତା’ପରେ ମୁଁ ଯାଇଁ ଉଚିତ୍ ନ୍ୟାୟ କହିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେବି।”

“ତେବେ ସେଇ କଥା ହେଉ”-ଉଭୟେ ମୁଦେଇ ଓ ମୁଦାଲା ରାଜି ହେଲେ। ତିନିହେଁ ଏଥର କୂଅ ପାଖକୁ ଗଲେ। ବାଘ ବାହାଦୂରି ଦେଖାଇ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କୂଅ ଭିତରକୁ ହେଉଁ ପଡ଼ିଲା। ପଶୁର ବା ବୁଦ୍ଧି କେତେ ? ତାକୁ ଆଉ ଉଦ୍ଧାରିବା ପ୍ରଶ୍ନ ନଥିଲା। ଅପାତ୍ରରେ ବିଦ୍ୟା ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ, ଅଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସାହାଯ୍ୟ ସହାନୁଭୂତି ଶାସ୍ତ୍ର ବିରୁଦ୍ଧ। ଏଣୁ ଉକ୍ତ ଉପାଖ୍ୟାନର ପରାମର୍ଶ।

ନୀତିଶାସ୍ତ୍ରର ଉପାଖ୍ୟାନଟି ଗଭୀର ଭାବେ ଅନୁଶୀଳନ କରି ମୁଁ ଚିନ୍ତାରେ ତୁଟି ରହିଛି ବହୁ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ଉପାଖ୍ୟାନଟି କଳ୍ପନାପ୍ରସୂତ, ଏକ ଶିକ୍ଷା-କାହାଣୀ। କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ଏକ ସତ୍ୟ ଉପସ୍ଥିତ, କଳ୍ପନାର ଏକ ସମାନ୍ତରାଳ ସତ୍ୟ ଘଟଣା। ବାଘଟିଏ ଗଭୀର ଗହ୍ବରରେ ପଡ଼ିଛି। ଉଦ୍ଧାର ଆଶା କରୁଛି। କଳ୍ପନା ସହିତ ସତ୍ୟର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ମୋତେ ତାକୁ ବଳାଇ କଲା। ଅତୁଆରେ ପଡ଼ିଛି। ମାନସିକ ଦୃଷ୍ଟରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଲି। ବାଘ ଏକ ହିଂସ୍ର ପଶୁ, କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିଛି। ହୁଏତ କିଛି ଦିନ ପରେ ଅନାହାରରେ ମରିବ, ପୁଣି ପାଣି ତା’ର କାନ୍ଦ ହୋଇଛି। ଏଣେ ମନ ଭିତରେ ମାନବିକତା ଟିକକ ଡେଇଁ ଉଠୁଛି; ଜୀବେ ଦୟା ଶିବେ ଭକ୍ତିର ଭକ୍ତି ମନ ମନ୍ଦିରରେ ପ୍ରତିଧ୍ବନିତ ହେଉଛି ପୁନଃ ପୁନଃ। ଏପରି ଦୃଶ୍ୟ ବେଳେ ମୁଁ ପ୍ରେମକର ପରାମର୍ଶ ଛୋଡ଼େ। ସେ ମୋ ମନ ପଡ଼ି ମତ ଦେଇ ପାରନ୍ତି।

ପ୍ରେମକ ପରାମର୍ଶ ଥିଲା ଆଶ୍ଚିତ୍ପୂର୍ବକ। ଅର୍ଥାତ୍ ଦୁର୍ଗତ ବାଘକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ସପକ୍ଷରେ ସେଥିଲେ। ତାଙ୍କର ମତଥିଲା, ଏହା ଏକ ଅଭିନବ ଘଟଣା, ହୁଏତ ଜଗତରେ ବିରଳ ଏବଂ ଅନନ୍ୟ। କଳ୍ପନାର କାହାଣୀ ଏକ ବାସ୍ତବତାର ରୂପ ନେଇଛି। ପରିସ୍ଥିତିକୁ ମୁକାବିଲା କରିବା ଆମର ଦାୟିତ୍ବ। ତେବେ କାହାଣୀର ଦୁଃସ୍ଥ ପଥକ ଭଳି ଆମେ ନିରସ୍ତ୍ର ନୋହୁଁ। ଆମର ବଳ ଅଛି ଏବଂ ଜଳ ମଧ୍ୟ। କୌଶଳ ମଧ୍ୟ ଅଭାବ ନାହିଁ ଆମଠି। ଗହ୍ବର ଭିତରୁ ଜୌଣସି ଉପାୟରେ ବାଘକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ତା ରାଜ୍ୟରେ ତାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଆମକୁ ମିଳିବ ଏକ ନୈତିକ ଦାୟିତ୍ବର ମୁକ୍ତି। ଭଲ କାମ।

ପ୍ରେମକ ପରାମର୍ଶ ଗ୍ରହଣୀୟ ଥିଲା। ସେଥିରେ ନିହିତ ଥିଲା ପଦ୍ମ

ଖେଳୁଥାଉ ଆହ୍ୱାନ, ରୋମାଞ୍ଚର ଉଷ୍ମତା । ଏଣୁ ମୁଁ ବୁଝ ପରିହାର କରି
ଉଦ୍ଧାର ଯୋଜନାରେ ମନୋନିବେଶ କଲି । ପ୍ରେମ୍ କହିଲେ, ଏପରି ସ୍ଥଳେ
ତରବର ହୋଇ କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ । ଭାବିଚିନ୍ତି ଉପାୟ ବାହାର କରିବା ।
ଇଚ୍ଛାଥିଲେ ଉପାୟ ଆସିଯିବ ।

“ଉପାୟ କ’ଣ ?” -ମୁଁ ପଚାରିଲି ।

“ଚିନ୍ତା କରିବା । ବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର କାରଣ ନାହିଁ ।”

ପ୍ରେମ୍ ସିଗାରେଟ୍ ଟାଣିବାରେ ମନ ଦେଲେ । କେଉଁ ପୁରୀ ସିଗାରେଟ୍
ଟାଣିଦେଲେ ତାଙ୍କ ମିଜାଜ୍ ଠିକ୍ ହୋଇଯାଏ, ଉସାହ ମାତି ଆସେ । ବେଳେ
ବେଳେ ସେ ସିଗାରେଟ୍ ଓଠରେ ଥୋଇବା ମାତ୍ରେ, ମୁଁ ଲାଇଟ୍ ବା
ଦିଆସିଲି ଜଳାଇ ସେଥିରେ ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କରିଥାଏ । ସେ ତାଙ୍କ ସୈନିକ
ସ୍ୱଭାବକୁ ତିଳେ ତିଳେ ଜଗିଥା’ନ୍ତି, ଧନ୍ୟବାଦ କହିବାକୁ କଦାପି ଭୁଲନ୍ତି
ନାହିଁ ।

ସହଯୋଗୀ ସହଦେବ ଆମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବୁଝି ପାରିଲା ଏବଂ ହସ୍ତକ୍ଷେପ
କରି କହିଲା- “ଇଟା କି ବଡ଼େ କାମ ସାହେବୁ!.. ଚୌରାଶିମାଲର
କ୍ଷେମା ଦେହୁରାକେ ତାଙ୍କମା । ତା’ର ବଡ଼ ମାଛ ଜାଲ୍ ଅଛେ । ସେ
ଜଳଭଣ୍ଡାରସି ମାଛ ମଗର, କିଛିରୁ ଧରୁଛେ । ଇ ସାଲ୍, ମସ୍ତବତ କିଛିରୁ
ଜାଲ୍‌ସେ ଧରିଥିଲା, ତାକେ ଡଙ୍ଗାକେ ଉଠାଇଲା, ପିଟି ପିଟି ମାରଲା ।
ତା’ର ମାଂସ ଆମେ ଖାଇଲୁ । ଭାରି ଭଲ ମାଂସଗୋ ! ଆଉ କିଛିରୁ
ଛାଇକେ ବିକିଲା । ଭଲ ପଇସା ପାଇଲା । ଆମର ଘରସେ ଇସେ ହାତ୍
ଦେଖୁସନ୍, ଇଟା କିଛିରୁ ହାତ୍ ଆଏ” ।

.

ଚୌରାଶିମାଲର କ୍ଷେମା ଦେହୁରାକୁ ମୁଁ ଭଲଭାବେ ଜାଣେ । ଜାତିରେ
ସେ କୈବର୍ତ୍ତ । ଜାଲ ବୁଣିବା ଏବଂ ଜାଲ ବିଛାଇ ହାରାକୁଦ ଜଳ ଭଣ୍ଡାରରୁ
ମାଛ ଧରିବା ତା’ର ଜୀବନ ଓ ଜୀବିକା । ଡଙ୍ଗାଟି ତା’ର ଘର । କି
ବର୍ଷା କି ଖରା, କି ଶୀତ, ସବୁବେଳେ ସେ ସେଇଥିରେ ଥାଏ । ବର୍ଷସାରା
ସେ ସେଇଠି ଜୀବନ ବିତାଏ- ଖିଆ, ପିଆ, ଶୁଆ ମଧ୍ୟ । ହାତରେ ସର୍ବଦା

ଥାଏ ତୁଳାଇକି ଭିଣାଝୋଟ, ଛ'ଇଅ ଲମ୍ବା ବାଉଁଶର ଖିଲି (ତାକୁଟି) ଧରି ସୂତା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେ ଏବଂ କୃଷ୍ଣ କଣ୍ଠରେ ଜାଲ ବୁଣୁଥାଏ। ଦେହରେ କେବଳ ଜଘନ୍ନୁତା କନ୍ଥାମରା ଅଳ୍ପଲମ୍ବ ଲୁଗାଟିଏ ଏବଂ ବେକରେ ପାଞ୍ଚ ହାତିଆ ଗାମୁଛା ଦୁଇ ପଟକୁ ଝୁଲୁଥାଏ। ସେଇ ତା'ର ବରଷ ଜମାମ ଅଙ୍ଗବାସ। ହାତୁଆ ଲମ୍ବା ଦେହ। ସ୍ୱଭାବରେ ସରଳତା ପୂରି ରହିଛି। ବୟସ ପଚାରିଲେ ଏମିତି ଚାରି ପାଞ୍ଚ କୋଡ଼ି ହେବ ବୋଲି କହିଥାଏ। ଏମାନେଟ ବୟସର ହିସାବ ରଖି ନାହିଁ, ବୟସ ଏମାନଙ୍କର ହିସାବ ରଖିଥାଏ ଯାହା। ପୁଅ, ନାତି, ଅଣନାତି, ପଣନାତିକୁ ଭିରିକରି ଏମାନଙ୍କ ଆନୁମାନିକ ବୟସ ଧରାଯାଏ। କ୍ଷେମା ନାତିର, ବୟସ ପହର ହେବ, ଅତଏବ କ୍ଷେମାର ବୟସ ଷାଠିଏରୁ ପଞ୍ଚଷଠି ଭିତରେ। ଏବେକି ତା ଦେହରେ ବଳ ମହକୁଦ ରହିଛି, ଉସାହ ମଧ୍ୟ ତତୋଧିକ। ରେଙ୍ଗାଲିପାଲିର ଗଣ୍ଡ ସହଦେବ ନାଏକ ମୋର ଯେପରି ଜଙ୍ଗଲ ସାଥୀ- ସହଯୋଗୀ ହୋଇଥାଏ, ହୀରାକୁଦ ହ୍ରଦରେ ଏଇ କ୍ଷେମା ଦେହୁରୀ ମୋର ସହଚର ବନିଥାଏ; ଜଳଚର ଜୀବଟିଏ କହିଲେ ବିଶେଷ ଭୁଲ ହେବ ନାହିଁ। ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିକନ୍ତି ଭଲଭାବେ ଜାଣିଥାଏ।

ଠିକ୍ ବାରପାହାତ ପାଦ ଦେଶରେ ଓ ଜଳ ଭଣ୍ଡାରର କୂଳରେ କ୍ଷେମା ଦେହୁରୀର ଗାଁ ଚୌରାଶିମାଲ। ଗାଁ ବୋଇଲେ ପ୍ରାୟ ପଦରତି ମସ୍ୟଜୀବୀ ପରିବାରର କ୍ଷୁଦ୍ର ବସ୍ତିଟିଏ। ଅଳ୍ପ ଉଚ୍ଚା ଚାକ ଛପର ମାଟି ଝାଟି ଘର ରୁଡ଼ିକୁ ପର୍ବତକୁ ପଛ କରିଛି। ଗାଁର ଧୀବରମାନେ ବିଷ୍ଣୁତ ଜଳରାଶିକୁ ଆଶ୍ରାକରି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି। ଜାଲ ବିଛାଇ ତଙ୍ଗା ସାହାଯ୍ୟରେ ମାଛ ଧରନ୍ତି- ବିଭିନ୍ନ କିସମର ମାଛ- ରୋହି, ଭାକୁର, ମାଗୁର, ମିରିକାଟି, କଉ, କଳାବଉଁଶି, ଚେଙ୍ଗ ଗତିଶୀ ଆଦି। ଏଠି ଜଳ ଭଣ୍ଡାରଟା ମଧୁର ମାଛର ଖଣି। କୈବର୍ଦ୍ଦମାନେ ଦୈନିକ ମାଛ ମାରି ବେଳପାହାଡର ଧରାବନ୍ଧା ଦଲାଇ ଓ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ବିକ୍ରୟ କରନ୍ତି। ବେଳପାହାଡ ଶିଳ୍ପ ସହରରେ ଗଡ଼ିଉଠିଛି, ବଡ଼ିଉଠିଛି ଅନେକ ମାଛ ଗୋଦାମ ଓ ମାଛକୁ ସାଇତି ରଖିବା ପାଇଁ ଶୀତଳ ଭଣ୍ଡାରମାନ। ବଡ଼ ବଡ଼ ସହର ନଗରକୁ ଏଠୁ ମାଛ ଚାଲାଣ ହୁଏ। ଇସାତ ନଗର ରାଉରକେଲାର ମାଛ ଚାହିଦା ବେଳପାହାଡ ମେଣ୍ଟାଇଥାଏ। କିଛି ମାଛ ମଧ୍ୟ କଳିକତା ନଗର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବରପରେ ବନ୍ଧାହୋଇ ଚାଲାଣ ହୁଏ ମାର୍ଜାମରା ଯାନ ଦ୍ୱାରା।

କେବଳ ଚୌରାଶିମାଲ କାହିଁକି, ଜଳାଗାରର ତଟ ଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ଦେଉଳବାରି, ଚକ୍ରାମାଲ, ବାଞ୍ଜିପାଲି, ତୋରକୁସୁମ ଆଦି ପାର୍ବତ୍ୟ ପଲ୍ଲାର

ଧାବର ପରିବାର ମାଛ ବ୍ୟବସାୟରେ ବର୍ଷସାରା ମାତିଥାନ୍ତି- ବାକକର୍ତ୍ତୃ ବୁଢ଼ା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ଚକଳା ମାଛକୁ ଧାବର ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଖରାରେ ଶୁଖାଇ ଶୁଖୁଆ କରନ୍ତି; ବର୍ଷକର ତିଅଣ ପାଇଁ ଶୁଖୁଆକୁ ସାଇତି ରଖନ୍ତି। ପ୍ରଧାନ ଖାଦ୍ୟ ଭାତ, ତେନ୍ତୁଳି ପାଣି ଏବଂ ଶୁଖୁଆ ପୋତା- ବଡ଼ ସୁଆଦିଆ। ଶୁଖୁଆ ଅଧିକ ହେଲେ ସୁଦୂର ସାପ୍ତାହିକ ହାଟରେ ବିକ୍ରି; ତେଜଲୁଣ ଚାହିଦା ମେଣ୍ଟାନ୍ତି। ଅଳ୍ପ ଅଭାବ ପଡ଼ିଲେ ଏମାନେ କୋଦୋ ଓ ଗୁଞ୍ଜି ରାନ୍ଧି ଖାଆନ୍ତି ଭାତର ବିକଳ ପରି। ସବୁଜ ପନି ପରିବା ଏମାନେ ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ। ବଣରେ ବଢ଼ିଥାଏ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଶାଗ- ଫେନ୍ ଶାଗ, ମେମେର ଶାଗ, କଂଜେର ଶାଗ, ପିତୁଳା ଶାଗ। କଦବା କୃତ୍ତିତ ବର୍ଷାରତ୍ନରେ ଜଙ୍ଗଲୀ ଛତୁ ମିଳିଯାଏ। ଫଳ ମଧ୍ୟରେ କେନ୍ଦୁ, କୁସୁମ, ଚାର, ମହୁଲ ମୁଖ୍ୟ। ଟୋଲ ବା ତୁରୀ ତେଲ (ମହୁଲ ଫଳର ତେଲ) ଏବଂ ସର୍ଗିତେଲ (ଶାଳମଞ୍ଜି ତେଲ) ଏମାନଙ୍କର ତେଲ ଚାହିଦା ମେଣ୍ଟାଇ ଥାଏ। ଗୋଟାଏ ଭିନ୍ନ ଦୁନିଆର ବାସ୍ତାରେ ଜଙ୍ଗଲ ଜୀବନ ଏଠି ବିକଶିତ।

ବାରପାହାଡ଼ ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କ ସାମାଜିକ ଓ ସଂସ୍କୃତିକ ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ମହକ ପୂରି ରହିଛି। ଚକଣି ଅନୁଯାୟୀ ପୂଜା ପାର୍ବଣ ବେଶ୍ ପାଳନ କରନ୍ତି। ପରମ୍ପରାକୁ ମାନିଥା'ନ୍ତି। ସମଲାଇ ବା ସମଲେଶ୍ୱରୀ (ଦୁର୍ଗା) ଏମାନଙ୍କର ଇଷ୍ଟ ଦେବୀ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପଥର ଉପରେ ଆଉ ଏକ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଛୋଟ ପଥର ଥିଆ ହୋଇଥାଏ। ସଞ୍ଚରେ ସିନ୍ଦୂର ବହୁଜବାବେ ବୋକା ଯାଇଥାଏ। ଏହା ସମଲାଇଙ୍କ ପ୍ରତିମା। କେହି କେହି ମଧ୍ୟ ଆଦିମାତା ଦେବତା ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି। ସମଲାଇଙ୍କ ପାଖେ ପୋତାମାଟି ପୋତା କେତୋଟି କଣ୍ଢେର ଭାଙ୍ଗି ରହିଥାଏ। ଏମାନେ ଦେବୀଙ୍କ ବାହନ। ଗଛ ଉପରେ ନାଲି କନାର ଏକ ତ୍ରିକୋଣ ବାଳା ଗୋଟିଏ ବାଉଁଶରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ଫର ଫର ଉଡୁଥାଏ ମୁକ୍ତ ଆକାଶରେ।

ଏଠାରେ ବର୍ଷରେ ଦୁଇଟି ବିଶେଷ ପୂଜା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ। ଭାଦ୍ରବମାସ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଏକାଦଶୀ ଦିନ କରମଛାଳୀ ପୂଜା ଏବଂ ଚୈତ୍ରମାସ ଶୁକ୍ଳ ପକ୍ଷର ମଙ୍ଗଳବାର ଦିନ ମଙ୍ଗଳା ପୂଜା ବିଧି ଅନୁଯାୟୀ ପାଳିତ ହୁଏ। କରମଛାଳୀ ପୂଜାରେ ସମଲାଇଙ୍କ ଠାରେ ପୋଡ଼ (ମହିଷ) ବଳି ପଡ଼ିବାର ପ୍ରଥା ରହିଛି। ଏହାକୁ 'ଜାଙ୍ଗଲୀ' ପର୍ବ କହନ୍ତି। 'ବଏଲ' ପୂଜା ଦିନର ସାତ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ନିଷ୍ଠାରେ ରହେ। ବଳତେ ଖାଏ ଦିନରେ। ପୂଜା ଦିନ ଲୋକେ ପୂଜାପାଠରେ ରୁଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତି। ବଏଲ ହାତରେ ଧାରୁଆ ଖଣ୍ଡା ଥାଏ। ସେ ଖଣ୍ଡା ସମଲାଇଙ୍କ

ପାଖେ ପୂଜା ହୁଏ । ବ୍ୟଭ ବେଳରେ କଣ୍ଠାମାଳତୀର ମାଳ ଏବଂ ମୁଣ୍ଡରେ କଣ୍ଠାମାଳତୀର ମୁକୁଟ ବନ୍ଧା ଥାଏ । ପୁଣି ଦେଉଳା ପତ୍ର (ବଣର ଏକ ପ୍ରକାର ବାୟା ପତ୍ର)ର ମାଳ ବ୍ୟଭର ବେଳକୁ ଉଦର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଝୁଲୁଥାଏ ।

ବ୍ୟଭ ଝରଣାରେ ଗାଧୋଇ ସାରିଲା ପରେ ଏକ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ମଙ୍ଗଳାଙ୍କ ପାଖକୁ ନିଆଯାଏ । ସେ ସବା ଆଗେ ଯାଏ । ତା ପଛରେ ଛତରବାଉଁଟି (ଛତି) ଡୋଲ, ନିଶାନ୍ (ଗାଞ୍ଜୁ), ଚମ୍ପୂମି, ଚସା (ଧୁମସ୍), ମୋହରୀ (ମହୁରୀ) ମାଦକ, ତୁରୀ ବାଜୁଥାଏ ବହୁ ଜୋରରେ । ଜଙ୍ଗଲର ନିଅର ଜୀବନ ବିବିଧ ବାଦ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ କମ୍ପିତ, ନିନାଦିତ । ଏକ ଉତ୍ସାହମୟ ଲହରୀ ଖେଳିଯାଏ ସମସ୍ତଙ୍କଠି । ଧାଙ୍ଗତାମାନେ ଗୀତ ଗା'ନ୍ତି, ଧାଙ୍ଗତା ତାଳ ଦେଇ ପାଦ ପକାଏ, ସୁର ଲାୟାଏ । କରମା ଗୀତର ସୁର ଝଙ୍କୁତ ହୋଇଉଠେ-

“ପ୍ରଥମେ ବନ୍ଦାନ କଲି ମା’ କରମହାଳାଙ୍କେ ।

ଦ୍ଵିତୀୟେ ବନ୍ଦାନ କଲି ମା’ ସମଲେଶ୍ଵରୀଙ୍କେ ।

ତୃତୀୟେ ବନ୍ଦାନ କଲି ମା’ ଗ୍ରାମ୍ ପତିଙ୍କେ ।

ତୋରପାଦେ କରୁଛି ଦୟିନୀ ମା’ରୋ କରମହାଳା

ନିପୁତ୍ରଙ୍କେ ପୁତ୍ର ଦେଉ, ନିଧନାଙ୍କେ ଧନ ଦେଉ

ତୋର ପାଦେ କରୁଛେ ଦୟିନୀ ମା’ରୋ କରମହାଳା ।”

ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଆଦିବାସୀ ‘ଜାଙ୍ଗଲୀ ପ୍ରଥା’ ପର୍ବ ସ୍ଵରକ୍ଷ୍ମରେ କେଉଁଥର ଦେଖିଛି । ଉଦବକୁ ବହୁବାର ଉପଭୋଗ କରିଛି ମଧ୍ୟ । ସମ୍ଭରଧରା ଗାଁ । ଗାଁ ଲୋକେ ଭେଟେନ୍, ଭଟ୍ଟି ହାଟରୁ ପୋଡ଼ କିଣି ରଖୁଥା’ନ୍ତି ଅନ୍ତଃ ହସ୍ତାଏ ଆଗରୁ । ଭୋଦୁଅ ଶୁକୁ ପକ୍ଷ ଏକାଦଶୀ । ଆକାଶରେ ଚାନ୍ଦ ଓ ବାଦଲ ମଧ୍ୟରେ ଛକାପକ୍ଷ ଖେଳ । କେତେବେଳେ ଆକାଶ କାନ୍ଦୁରା ବା କେତେବେଳେ ହସକୁରା । ଆକାଶରେ ବଉଦର ପଉଡ଼ ଓ ବିଜୁଳିର ତରବାରା ଲାଗି ରହିଥାଏ । ବାଆ ବଡ଼ାସକୁ ଖାତିର ନକରି ଜାଙ୍ଗଲୀ ପ୍ରଥା ଦେଖିବାକୁ ମୁଁ ଓ ପ୍ରେମ୍ ସମ୍ଭରଧରା ଗାଁରେ ଅବସ୍ଥାନ କରିଥାଉଁ ଉଦବର ଦୁଇଦିନ ଆଗରୁ । ଦିନରେ ନିକଟସ୍ଥ ଜଙ୍ଗଲରେ ଭ୍ରମଣ, ରାତିରେ କିଛି ଶିକାର ଅନ୍ୱେଷଣ ଆମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏକାଦଶୀ ସକାଳେ ବ୍ୟଭ ଯଥାବିଧି ପାଳନ କରି ପୂଜିତ ଖଣ୍ଡା ସାହାଯ୍ୟରେ ଆଦିମାତାଙ୍କୁ ପୋଡ଼ ବଳି ଦେବା କଥା । କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ପୂର୍ବଦିନ ରାତିରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଦଶମୀ ରାତିରେ ଖରିଦ ହୋଇଥିବା ପୋଡ଼ ହଠାତ୍ ବୋବାଳି ଛାଡି ଠୋ କରି ମରିଗଲା । ଭାଳେଣି ପତିଲା

ସମସ୍ତକର । ପୋଡ଼ ଏମିତି ମରିଯିବା ଏକ ଦୁଃଖକ୍ଷଣ, ଅଶୁଭ ସୂଚନା । ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ବିପତ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ । ପାଞ୍ଚ ବରଷ ପୂର୍ବେ ମା'ଆଦିମାତା ରୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଅନେକ କ୍ଷତି କରାଇଥିଲେ । ସେ ସମୟ ପୋଡ଼ ନମିଳିବାରୁ ବଢ଼ି ପଡ଼ି ପାରି ନଥିଲା । ଫଳରେ ଅଞ୍ଚଳରେ ହଇଜା ବ୍ୟାପିଲା, ଗାଁରୁ ଡିରିଣ୍ଡ ମୁଣ୍ଡରଲା । ବ୍ୟଭ ମଧ୍ୟ ମଲା । ଏବେ ଚାରି ସାଲ ହେବ ନୂଆ ବ୍ୟଭ ଦାୟିତ୍ବ ନେଇଛି । ପୂଜାପୂଜି ଓ ପ୍ରଥା ଠିକ୍ ଚାଲିଛି, ଆଦିମାତା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ପେଟରୁ କାଟି ଏମାନେ ପଇସା ଦେଉଛନ୍ତି, ପୋଡ଼ କିଣା ହେଉଛି । ଜାଙ୍ଗଲୀ ପ୍ରଥା ପରବ ସମାରୋହରେ ପାଳିତ ହେଉଛି । ବକିମାସକୁ ପ୍ରସାଦ ମଣି ଗଣ୍ଡମାନେ ଖାଉଛନ୍ତି । ଉତ୍ସବ ରାତିରେ ମାଣ୍ଡଝି ଓ ମରଦ, ଧାଙ୍ଗଡା ଓ ଧାଙ୍ଗଡାମାନେ ମଦ୍ୟମାସ ଖାଇ ମସ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି, ମଉଛବ ପାଳୁଛନ୍ତି । ଏବେ ପୁଣି ଏକ ଅଶୁଭ ସଙ୍କେତ । ପୋଡ଼ମଲା । ବର୍ଷମାନ କ'ଣ କରିବେ ଗଣ୍ଡା ଓ ମୁଣ୍ଡମାନେ ? ଜାଙ୍ଗଲୀ ପ୍ରଥା ବନ୍ଦ ହେଲେ ଦେବୀ ପୁନଶ୍ଚ କୋପ କରିବେ, ବିପତ୍ତି ମାଡ଼ି ଆସିବ । ଏବେ ରାତିରେ ସକାଳ ପର୍ବ ପାଇଁ ପୋଡ଼ କେଉଁଠୁ ମିଳିବ ? ଏଥିପାଇଁ ଦରକାର ଅର୍ଥ ଓ ସମୟ । ରାତାରାତି ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ମୁଷ୍ଟି । ସଂପ୍ରଦାୟର ସମସ୍ତ ଲୋକ ଲାତପ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଦୁଃଖିତା କବଳିତ କଲା ଭୋଦୁଅ ଆକାଶର କବାମେଘ ଭଳି ।

ଦୈବାତ୍ ପ୍ରେମ୍ ଓ ମୁଁ ଜଙ୍ଗଲ ନୟାର ସମରଧରା ଗାଁରେ ଥାଉଁ । ରାତିରେ ଜଙ୍ଗଲ ଘୁରିବା ଯୋଜନା ଥାଏ ଆମର । ପୋଡ଼ମଲା ସମ୍ଭାଦ ଓ ସମସ୍ୟା ଆମ ପାଖେ ସହସା ଉପସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ମୁଁ ପୋଡ଼ ପାଇଁ ଅର୍ଥଦାନ କରିବାକୁ ରାଜିଥିଲି । କିନ୍ତୁ କାଲି ସକାଳ ପାଇଁ ପୋଡ଼ାଟାଏ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ଅସମ୍ଭବ ମାତ୍ର ।

ଆଜି ରାତି ସୁଦ୍ଧା କୌଣସିମତେ ପୋଡ଼ାଟାଏ ଛିଡ଼ା କରାଇବାକୁ ହେବ- କଲେ ବଲେ କୌଣସିକରେ- ମୋ ଆଦିବାସୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ମିଳିତି । ଆମପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଧାରଣା କଳନା କରି ହେବନି, ଭାବନ୍ତି ଆମେ ବାବୁ ସାଏବ ଲୋକମାନେ ସବୁ କିଛି କରି ପାରିବୁ । ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବରେ ପରିଣତ କରି ପାରିବୁ । ଆମକୁ ସେମାନେ ମନେ କରନ୍ତି ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ । ଏକ ବିଚିତ୍ର ସମସ୍ୟା । ଆମର ସାମାର୍ଥ୍ୟ, ସାମିମତତାକୁ ସେମାନେ ବୁଝିବାକୁ ଅସମର୍ଥ । ଅବଶ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟାର ସମଭାରୀ ଆମେ । ଏହା ଆମର ନୈତିକ ଦାୟିତ୍ବ କିନ୍ତୁ ସମାଧାନର ଉପାୟ କ'ଣ ?

ପ୍ରେମ୍ ବଡ଼ ଚାଲାଣ୍ଡ ଓ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତମମତି । ଅବସ୍ଥାକୁ ଚାହିଁ ଚଟାପଟ୍

ବ୍ୟବସ୍ଥା ବନାଇ ନେବାରେ ଏକଦମ୍ ଓଷ୍ଠାଦ୍। ସମସ୍ୟାକୁ ସେ ପୁଣିଥରେ ଆଲୋଚନା କଲେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହିତ। ଏକ ବିକଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବାଢ଼ି ବସିଲେ ପ୍ରେମ୍। ସମସ୍ତେ ରାଜି ହୋଇଗଲେ। ଅପୂର୍ବ, ଚମତ୍କାର! ଚମତ୍କାର!!

ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ ପ୍ରସାଦ - ବାରପାହାଡ଼ରେ ଅରଣ୍ୟ ମଇଁଷି (ଗୟକ)ଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅଗଣିତ। ବଣ ମଇଁଷି ପୋଡ଼ର ସାଦୃଶ୍ୟ। ବିଶେଷ କରି ବାଞ୍ଜିପାରି ଅଞ୍ଚଳରେ ଗୟକଙ୍କ ଗୋଠ। ସେମାନେ ସଂଘବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହନ୍ତି। ଅତ୍ୟବ ଆଜି ରାତିରେ ଗୟକ ଗୋଠକୁ ଠାବ କରି ଅଣ୍ଟିରା ଗୟକକୁ ଗୁଳି କରାଯିବ। ସେ ଗୋଟିଏ ଗୁଳିରେ ହୁଏତ ମରିବ ନାହିଁ। ଘାଏଲ ହେବ ବା ତଳେ ପଡ଼ି ଛଟ୍, ଛଟ୍, ହେବ। ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ମରିବା ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଖଣ୍ଡରେ ତା ଶିରଛେଦନ କରିବ ଏବଂ ତା'ର ତାଙ୍ଗା ରକ୍ତ ପାନ କରି ଜାଣିଲା ପ୍ରଥା ଯଥାରୀତିରେ ପାଳନ କରିବ।

ଯାଉ ବନ୍ଦି ଅଧିକ ଗ୍ରହଣୀୟ ପ୍ରସାଦ ଆଉ କ'ଣ ହୋଇପାରେ? ସର୍ବସମ୍ମତିକ୍ରମେ ପ୍ରସାଦ ଅନୁମୋଦନ ଲାଭକଲା। ବିପୁଳ ହର୍ଷଧ୍ବନିରେ ରାତିର ସମରଧରା ଗାଁ ତେଇଁ ଉଠିଲା। ଉସାହ ଉଦ୍‌ଯମନା ଜାଗିଲା ଉତ୍ସବମୁଖର ବନ ଭୂଇଁରେ।

ଆଉ କାଳବିକଳ ନକରି ପ୍ରେମ୍ ଓ ମୁଁ ସମରଧରା ଗାଁର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହିତ ଆଉ ଦକ୍ଷତା ଗଣ୍ଡାକୁ ଧରି ସଦ୍‌ବଦ୍ଧେ ଗୟକ ଶିକାର ପାଇଁ ଯାତ୍ରାକୁ ବାଞ୍ଜିପାରି ଅଭିମୁଖେ। ସବା ଆଗେ ପ୍ରେମ୍, ତାଙ୍କର ଶିକାର ପୋଷାକ, ସତେ ଅବା ଯୁବରୂପରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଉଛନ୍ତି। ମୁଣ୍ଡରେ ହେଉଲାଉଟ, ହାତରେ .୪୦୫ବୋରର ରାଇଫଲ୍, ଅଣ୍ଟାରେ ଟ୍ରାନ୍ସିଟ୍ ବେଲ୍‌ଟ୍। ମୋ ହାତରେ ମୋ ପ୍ରିୟ ଟ୍ରିନିଟିଆ ଆର୍.ବି. ରୋଡ଼ା ବହୁଳ ଯେଉଁଥିରେ ଗୋଟିଏ ପାଖେ ଭରିଥାଏ ସରିକାଲ୍ ବଲ୍ ଓ ଅନ୍ୟଟିରେ ରୋଟ୍‌ଫେଲ୍ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍। ଆମେ ଯଥା ସମୟରେ ମୁଣ୍ଡକଟି ଘାଟୀ ପାର ହେଲୁ। ମୋ ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଥାଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ତା ଖଣ୍ଡା ଧରି। ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ହାତରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବୁଟିଆ (କୁରାଡ଼ି)।

ଏତେ ଲୋକଗୁଡ଼ିଏ ଧରି ଆମେ କେବେ ରାତି ଶିକାରରେ ଯାଇନଥିଲୁ। ବହୁ ଲୋକରେ ମୂଷା ମାରି ହୁଏନି ଭଳି ଅଭିଯାନ ଉତ୍ତର ହୋଇଯାଏ। ପାଦ ଶବ୍ଦରେ ଜନ୍ମମାନେ ତରଳି ଯାଆନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଆଜିର ପରିସ୍ଥିତି ଭିନ୍ନ, ଲୋକଙ୍କ ଧର୍ମ-ଧାରଣାରେ ଆଘାତ ଆଞ୍ଚ ଆଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରି ନଥିଲୁ। ଦେବତାଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ନେଇ ସେମାନେ ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି, ଗୋଟାଏ

ରାଜ୍ୟ ଜୟର ଅଭିପ୍ରାୟ ଯେମିତି !

ରଜନୀର ଶେଷ ପ୍ରହର ପ୍ରାୟ । ବାଣିପାଲି ଅରଣ୍ୟ ଇଚ୍ଛାକାକୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର କରି ଖୋଜିଗଲା । ସମ୍ଭବ କେତୋଟି ଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଆମର ଲକ୍ଷ୍ୟଥିଲା ଗୟକ ଗୋଠେଇ । ରାତି ଜାହାନ୍ନୁ ଜାହାନ୍ନୁ । ବର୍ଷା ନଥିଲା, କେବଳ ମେଘ ଆକାଶକୁ ତମ୍ବୁ ଭରି ଦାଳି ରଖିଥିଲା । ଗୁଡିଏ ଗୟକଆଖି ଆଲୋକରେ ଚକ୍ ଚକ୍ କଲା । ପଶୁ ଆଖିମାନଙ୍କର ଗୁଣ ଲକ୍ଷଣ ଧରି ପାରି ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଗୟକଗୋଠ ବୋଲି ଗଣନା କରି ପାରିଲି । କିନ୍ତୁ ଦୂରରୁ ଅଣ୍ଟିରା ଗୟକକୁ ବାନ୍ଧିବା କଷ୍ଟକର ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ମୋ ପକ୍ଷେ । ପାଖକୁ ନଗଲେ ଏହାକୁ ଠାବ କରିବା ଅସମ୍ଭବ । ପ୍ରେମ୍ ଅସୁବିଧାଟା ବୁଝି ପାରିଲେ ଏବଂ ସବୁ ଲାଇଟକୁ ସ୍ଥିର ରଖିଲେ । ମୁଁ ଟିକିଏ ବୁଲିପଡ଼ି ବିପରୀତ ପଟକୁ ଗୁରୁଣ୍ଡ ଗୁରୁଣ୍ଡ ଚାଲିଗଲି । ସେମାନେ ଆଲୋକ ଆସୁଥିବା ଆଡ଼କୁ ସେମିତି ଚାହିଁ ରହିଥା'ନ୍ତି । ଗୋଠ ଭିତରେ ଅଣ୍ଟିରା ଗୟକଟି ସାଧାରଣତଃ ବଡ଼ ଥାଏ । ସେ ଶତ୍ରୁ ଦେଖିଲେ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରେ । ପ୍ରଥମେ ଆଗ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ରେ ମାଟି ବା ଗୋଟି ରାମେ ଓ ପଛକୁ ଠେଲେ । ତାପରେ ନାକ ପୁତାକୁ ପୁଲାଇ ଫିଁ ଫିଁ କରି ଉଠେ, ବିପଦ ଉପସ୍ଥିତି ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସଜାଗ କରି ରଖେ । ସେମାନେ ଏପରି ସଂପର୍କ ଥିବାବେଳେ ବାଘମାନେ ମଧ୍ୟ ଇୟ କରନ୍ତି, ହାତୀମାନେ ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ପଛାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଶବ୍ଦ ତଥା ଚାନ୍ଦିଶ ଶିଙ୍ଗର ଗୋଟିଏ ଭୂସାରେ ବାଘର ଛାତି ଫାଟିଯାଏ ।

ମୁଁ ଠିକ୍ ଭାବେ ପୁରୁଷ ଗୟକଟିକୁ ଠଉରାଇ ପାରିଲି ଏବଂ ନିଶ୍ଚାଶ ଦୃଢ଼ କରି ସରିକାଲ୍ ବକ୍ତିକୁ ତା ମୁଣ୍ଡରେ ଅକ୍ଳେଶରେ ବିନିଯୋଗ କରି । ସେ ପ୍ରକଟ ଆଘାତ ପାଇ ମାତ୍ର ଦୁଇହାତ ଦୂରରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା ଏବଂ ଛଟ୍ ଛଟ୍ ହେବା ଅବସରରେ ବ୍ୟକ୍ତ ତା ଧାରୁଆ ଖଣ୍ଡା ସାହାଯ୍ୟରେ ଜାଙ୍ଗଲୀ କାର୍ଯ୍ୟଟି ସମାପନ କଲା । ଅନ୍ୟ ଗୟକ ଗୁଡିକ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଛତୁଭଙ୍ଗ ଦେଇଥିଲେ । ଲୋକମାନଙ୍କ ହରିବୋଲ ଧ୍ବନିରେ ଅରଣ୍ୟ ଉପବନ ଉଛୁଳି ଉଠିଲା, ସେମାନଙ୍କ ସମବେତ ସ୍ବରରେ- ପ୍ରଥମେ ବହାନ୍ କଲି କରମଜାନୀ କେ....'

ତା'ପରଦିନ ସେମାନେ ଅପୂର୍ବ ଉସାହ ଓ ହର୍ଷରୋଚ ଭିତରେ 'ଜାଙ୍ଗଲୀ ପ୍ରଥା' ପର୍ବ ପାଳନ କରିଥିଲେ । ଘରେ ଘରେ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଭୋଗ ପାଇଁ ଗୁଡ଼ ଓ ଲିଆର 'କୁଗାର' (ମୁଆଁ) ତିଆରି ହୋଇଥିଲା । ଉତ୍ସବରେ ମୋତେ

ସେମାନେ ଏକ ପ୍ରକାର ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ବନାଇ ଦେଇଥିଲେ । ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ଖଟିକାରେ ଗୁଢ଼ା କଣ୍ଟାମାଳତୀର ମାଳ ଓ ବେକରେ ଅରଖପୁରର ରଜରା ଝୁଲାଇ ଦେଇଥିଲେ । ହାଣ୍ଡିଆ (ମଦ୍ୟ)ର ବିତରଣରେ ଆଦୌ କାର୍ପଣ୍ୟ ନଥିଲା । ଲୋକ ପର୍ବରେ ଏଠି ହାଣ୍ଡିଆର ସୁଅ ଛୁଟେ । ନଥାଏ କୌଣସି କଟକଣା । ଆଦରରେ ସେମାନେ ମୋତେ ହାଣ୍ଡିଆ ଯାଚିଥିଲେ । ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ ମୁଁ ସ୍ପର୍ଶ କରେ ନାହିଁ ବୋଲି ବୁଝାଇ ଦେଇଥିଲି ସେମାନଙ୍କୁ । ମାଦକର ମତୁଆଇ ତାଳ ମଣିଷ ମନରେ ଶିହରଣ ସୃଷ୍ଟି କଲା । ଉତ୍ତର ପୁରୁଷ-ସ୍ତ୍ରୀ, ଟୋକା ଟୋକ୍‌ଲି, ଏପରିକି ନନାମୁନିମାନେ ମଧ୍ୟ ହାତ ଧରା ଧରି ହୋଇ ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ନାଚିଥିଲେ ପାରମ୍ପରିକ ଢଙ୍ଗରେ । ରାତି ପାହିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ନୃତ୍ୟରତ ଥିଲେ । ଅନ୍ଧାର ସରି ଦିନ ଆସିଲା । ପ୍ରଭାତର ଆଗମନ ଉତ୍ସବର ଶେଷପର୍ବ ଘୋଷଣା କଲା । କରମହାନୀଙ୍କ ତାଳ (କରମା ଗଛର ପୂଜିତ ତାଳ)କୁ ସେମାନେ ନିକଟସ୍ଥ ନାଳରେ ଭସାଇ ଉତ୍ସବ ଉଦ୍‌ଯାପନ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ଉତ୍ସବକୁ ଉପଭୋଗ କରିଥିଲି ପରମ ସନ୍ତୋଷର ସହିତ ।

ମୋ ଅଙ୍ଗନିଆ ଅନୁଭୂତିରୁ ମୁଁ ଯେତିକି ଜାଣିଛି, ଓଡ଼ିଶାର ଏହି ପଶ୍ଚିମ ଭୂଖଣ୍ଡରେ ସବୁଠୁଁ ବଡ଼ ଓ ସାର୍ବଜନୀନ ପର୍ବ ହେଉଛି ‘ନୂଆଖାଇ’ ବା ନବାର ଭକ୍ଷଣ ପର୍ବ । ଧନୀ ଗରିବ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସମସ୍ତେ ଏହି ଉତ୍ସବ ପାଳନ କରନ୍ତି ଧୁମ୍‌ଧାମ୍‌ର ସହିତ । ଜଙ୍ଗଲବାସୀ ଆଦିବାସୀ ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟ ଏଥିରୁ ବାଦ୍ ପଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ପର୍ବଟି କୃଷିଭିତ୍ତିକ ହେଲେବି ଏହା ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ରହିଥାଏ ସାମାଜିକ ବନ୍ଧନ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରମ୍ପରା । ଅନ୍ଧପୂଜା ବା ଶସ୍ୟପୂଜା ଉତ୍କଳୀୟ ଜନ-ଜୀବନରେ ବହୁ କାଳରୁ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରି ଆସିଛି । ଅନ୍ଧକୁ ‘ବ୍ରହ୍ମ’ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଅନ୍ଧ ହିଁ ଜୀବନ, ଅନ୍ଧ ଜୀବନର ମାଧ୍ୟମ, ଅନ୍ଧ ଆତ୍ମା ସହିତ ଜଡ଼ିତ, ତୃପ୍ତିର ଉତ୍ସ । ଏଣୁ ଅନ୍ଧପୂଜାର ବିଶେଷ ବିଧି ରହିଛି ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ । ସିଂହ ସକ୍ରାନ୍ତି ସନ୍ଧ୍ୟାକଟ ଭାଦ୍ରବ ଶୁକ୍ଳ ପଞ୍ଚମୀ ଦିନ ଏହି ପର୍ବ ପାଳିତ ହୁଏ । ଶ୍ରାବଣ ମାସରୁ ଗାଁ ମୁଖିଆ ଗୌଡ଼ିଆ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କୁ ତକାଇ ଉତ୍ସବର ଦିନ ସୂଚାଇ ଦିଅନ୍ତି ପ୍ରଜାଗଣଙ୍କୁ, ଗ୍ରାମଜନଙ୍କୁ । ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ ଆୟୋଜନ । ଇଷଦେବୀଙ୍କ ଆସ୍ଥାନ, ତୁଳସୀ ଚଉରା, ଗାଈଗୃହାଙ୍କ, ବୃକ୍ଷଛାୟା ତଳ, ପିଣ୍ଡି, ଚାନ୍ଦେଳୀ ଆଦି ପରିଷାର ହୁଏ । ଗାଁ ଝାଙ୍କର (ସମ୍ଭବତଃ ବିଂଝାଳ ଆଦିବାସୀ ସଂପ୍ରଦାୟର) କ୍ଷେତରୁ ନୂଆହୋଇ ପାଚିଥିବା କୁଳିଆଁ କରନ୍, କିଲ୍‌ସି ଧାନକେଣ୍ଡା ଘର ଘର ବୁଲି ବିତରଣ କରନ୍ତି । ତାକୁ ଶସ୍ୟରେ ମିଶାଇ ଭୋଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ ଏବଂ

ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ‘ଅନ୍ନାର୍ପଣ’ କରାହୁଏ । ଏହାକୁ ମଧ୍ୟ ‘ପାହୁତ’ ଭୋଗବୋଲି କହିଥାନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସୁସ୍ୱାଦୁ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଓ ପିଠାପଣା ଘରେ ଘରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥାଏ । ପରିବାରର ସମସ୍ତେ ନୂଆଲୁଗା ପରିଧାନର ବିଧି । ଅନେକ ମଧ୍ୟ ନୂଆ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧନ୍ତି । ଗାଁରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଅସୁସ୍ଥ, ପର୍ବ ପାଳିବାକୁ ଅକ୍ଷମ, ସେମାନଙ୍କୁ ଦୟାଶୀଳ ଗୌଡ଼ିଆ ଧାନ ତଥା ଅର୍ଥଦାନ କରନ୍ତି । ପରିବାରର ସଦସ୍ୟ ଯିଏ ଯେତେଦୂରରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଭିଟାମାଟି ବା ବାସଗୃହରେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇଥା’ନ୍ତି । ‘ନୂଆଖାଇ ଯାଉ ନାହିଁ କାହିଁ ସରଗର ତରା’ ଗୀତି ଗୁଞ୍ଜରିତ ହୋଇଉଠେ ସବୁରି ହୃଦୟରେ । ଦୂର ବାରପାହାଡ଼ ବନଦେଶର ପଲ୍ଲବାସୀମାନେ ପର୍ବ ପାଇଁ ଅର୍ଥ ଯୋଜନା ଗଢ଼ନ୍ତି ମାସେ ପୂର୍ବରୁ । ହାଟ ବାହୁଡ଼ା ଆଦିବାସୀ ମାଲିଙ୍ଗିମାନେ ପରବରେ ସଜବାଜ ସଉଦା ଧରି ମଧୁର ସ୍ୱରରେ ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ବନ୍ଧୁର ବାଟ ଚାଲିଥାନ୍ତି-

“ଆଝିର ନୂଆଖାଇ

ତୁମର, ତାଙ୍କର, ଆମର ଆଏ

ହାଟ୍ ପିରତା ଝାଏ... ରେ... ଝାଏ

ଶୁଭେ ସାଏତେ ଥାଉନ୍ ତେଭେଁ

ରସରକେଲି ବରଜବାଟିର ଭାଇ,

ଆଝିର ନୂଆଖାଇ...”

ଗ୍ରାମଦେବତା ବା ବନ ଦେବୀ (ସମଲେଇ, ଆଦିମାତା, କରମହାଳୀ) ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କୁ (ଯେଉଁଠି ଯିଏ ପୂଜିତ) ଅନ୍ନାର୍ପଣ ପରେ ଗୃହକର୍ତ୍ତା ବା କୁଟୁମ୍ବ ମୁଖ୍ୟ ନବାଳ ପରଷନ୍ତି । ସମ୍ବଳପୁର ଅଞ୍ଚଳରେ ଆରେ ଅନ୍ନାର୍ପଣ ସାର୍ ବହନିଙ୍କୁ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ସାର୍ ବହନି ସମ୍ଭବତଃ ସପ୍ତ ମାତୃକା ବା ସପ୍ତ ଗାୟତ୍ରୀ । ଏବେ ଯେକୌଣସି ଶକ୍ତି ରୂପିଣୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ଅନ୍ନାର୍ପଣ ଦେଇ ବିଧି ପାଳନ କରାଯାଏ । ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ଐକ୍ୟ, ସଂହତି, ଶ୍ରଦ୍ଧା, ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ପର୍ବର ଲକ୍ଷ୍ୟ । କଳି, ତଳରାଜ, ଈର୍ଷା, ଦ୍ୱେଷ, ସଂଘର୍ଷ ଭୁଲି ଏକାଠି ବସି ଖାଇବାର ପରମ୍ପରା ମଣିଷର ସଂପର୍କ ଓ ସାମାଜିକ ଭିତ୍ତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିଥାଏ । କନିଷ୍ଠମାନେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଓ ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କୁ ଜୁହାର ହୁଅନ୍ତି । ଏହାକୁ ନୂଆଖାଇ ଜୁହାର ବୋଲାଯାଏ । ବରଗଡ଼ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହାକୁ ନୂଆଖାଇ ଭେଟଘାଟ୍ ମଧ୍ୟ କହନ୍ତି । ଭେଟଘାଟ୍ ଏବେ ଏକ ବହୁମିଳନ ପର୍ବରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ମିଳନାର ମହତ୍ତ୍ୱ ବଡ଼ ପବିତ୍ର ଥାଉ ଶୁଦ୍ଧପୂତ । ମୋର ସମ୍ବଳପୁର

ରଞ୍ଜି କାଳରେ ମିଳନୀ ପର୍ବରେ ବହୁବାର ଯୋଗ ଦେଇଛି, ବହୁମାନଙ୍କ
ବହୁ ଆଦର ଲଭିଛି। ଏବେବି ମୋ ମନ ମନ୍ଦିରରେ ଆଦିବାସୀ ରମଣୀର
ନୂଆଖାଇ ଗାତ ଝଙ୍କୁଟ ହେଉଛି-

“ରସରକେଳି ବରଜବାଟିର ଭାଇ,

ଆଝିର ନୂଆଖାଇ’

ଆଝିର ନୂଆଖାଇ.....”

କ୍ଷେମା ଦେହୁରୀର ମାଛ ଧରା ପର୍ବ ମୁଁ ବହୁବାର ଦେଖିଛି। ତା’ପୁଅ
ପୁତୁରାକୁ ନେଇ ତା ଦଳଟି ସଂଯୁକ୍ତିତ। ସେମାନେ ବଡ଼ ଜାଲ ବିଛାଇ
ଯା’ନ୍ତି, ଜଳ ଦେଖି ମାଛମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥିତି ଆକାର ପ୍ରକାର ସଂଖ୍ୟା ବାରିନିଅନ୍ତି।
ତଙ୍ଗାରେ ବସି କ୍ରମଶଃ ବିସ୍ତାରିତ ଜାଲକୁ ଟାଣି ସଂକୁଚିତ କରି ଦିଅନ୍ତି।
ଜାଲ ଭିତରେ ମାଛ ଗୁଡ଼ିକ ଏକତ୍ରିତ ହୁଅନ୍ତି ଓ ସହଜେ ଧରା ପଡ଼ିଯା’ନ୍ତି।
ଜୀଅତା ମାଛଗୁଡ଼ିକ ଯେତେବେଳେ ଛଟ୍, ଛଟ୍, ହୋଇ ନୌକା ଭିତରକୁ
ଅଣାଯା’ନ୍ତି, ଧରାନ୍ତି କୈବର୍ଲ ମନରେ ବିପୁଳ ଆନନ୍ଦ ଖେଳିଯାଏ- ମୁଁ
ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି। ଗୁଡୁରାଣ ମେଢ଼ାଇବା ବ୍ୟତୀତ ମାଛୁଆଙ୍କର ମାଛ ମାରିବାରେ
ଥାଏ ଏକ କ୍ରୀଡ଼ାଗତ ଉଦ୍ୟମତା ଯାହା ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ ରହିଥାଏ- ଏକ ସରଳ,
ଏକ ଅନୁରାଗର ସଂଗୋପିତ ଇଚ୍ଛାହାର। ଜୀବନ ଅର୍ଥ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ଅର୍ଥ
ଅବଶ୍ୟ ଜୀବନ ପାଇଁ- ମୁଁ ଉପକାନ୍ତି କରିଛି ଏଇ ମଣିଷମାନଙ୍କ ଚରିତ୍ର
ପାଠକରି।

ପକ୍ଷୀ ଶିକାର ସମୟରେ କ୍ଷେମା ଦେହୁରୀ ସହିତ ମୋର ସାକ୍ଷାତ
ହୋଇଥାଏ। ସେ ତା’ର ନୂତନାନୁଭୂତିକୁ ସରଳତାବେ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ।
ଭୂମିଧ୍ୟରେ ଚଢ଼ୁଛୁଡ଼ୁ ଅଧିକାରୀ ନାମଧାରୀ ଜଣେ ପଦ୍ମ କର୍ମଚାରୀ ଶୀତଦିନିଆ
ପକ୍ଷୀଶିକାର ପାଇଁ କ୍ଷେମାର ମାଛତଙ୍ଗାରେ ଭିଏସ୍‌ମା ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇଥିଲେ।
ଭଏସ୍‌ମାର ଗଣ୍ଡ ଜଳରେ ଅନେକ କୁମ୍ଭୀର ବାସ କରନ୍ତି। ତଙ୍ଗାର ଖୁବ୍
ପାଖରେ ଅଧିକାରୀ ମହାଶୟ ଏକ ମସ୍ତବତ ଅତିଥୀ କୁମ୍ଭୀର ଦେଖନ୍ତି।
ଅତିଥୀ କୁମ୍ଭୀର ଆକାରରେ ଛୋଟ, ମାଛ କର୍ଲ୍‌ଇ ଖାଇ ବଞ୍ଚନ୍ତି। ମଣିଷମାନଙ୍କ

ଠାରୁ ଦୂରରେ ରହନ୍ତି । ତଙ୍ଗାକୁ ଦେଖି ଅଣିଆ ଜଳରେ ଭୁବିଯିବା ବେଳେ ଅଧିକାରୀ ମହାଶୟ ବନ୍ଧୁକ ବ୍ୟାରେଲକୁ ଅତତଃ ଚାରି ଛ' ଇଞ୍ଚ ପାଣିରେ ପୂରାଇ କୁମ୍ଭୀର ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ତ୍ରିଗର ଚିପନ୍ତି । ବନ୍ଧୁକର ଦକ୍ଷିଣପଟ ସିଲେଣ୍ଡର ବ୍ୟାରେଲ ବଲ୍ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ । ବଡ଼ ଜହ୍ନକୁ ଆୟତ କରିବା ପାଇଁ ଏହି ବ୍ୟାରେଲ୍ ବାଟେ ବଲ୍ ଫାୟାର କରିବାକୁ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ବନ୍ଧୁକର ମୁହଁଦ୍ୱାରା ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ରହିବା ଦ୍ୱାରା ଗୁଳିଟି ବାହାରକୁ ଉତ୍ତ୍ରେପିତ ହେବାରେ ବାଧାସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା, ଫଳରେ ବନ୍ଧୁକର ଅଗ୍ରଭାଗ ନକା (ଟୋକ୍ ଡିନିଈଞ୍ଚ) ଫାଟି ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇଗଲା; ଜଳର ଉପରିଭାଗ ଆସ୍ତରଣରେ ଏକ ବୋମା ବିସ୍ଫୋରଣର ବିକଳ ଦୃଶ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ବିସ୍ଫୋରଣ ସ୍ଥାନର ଦକ୍ଷ ବର୍ଗମିତର ଅଞ୍ଚଳ ଧୂଆଁରେ ଭରି ଯାଇଥିଲା । ତଙ୍ଗାର ଅବଶ୍ୟକ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ହୋଇ ନଥିଲା, ଧନ ଜୀବନ ଅକ୍ଷତ ଥିଲା । ଅଳ୍ପକେ ସେମାନେ ରକ୍ଷା ପାଇ ଯାଇଥିଲେ । ବ୍ୟାରେଲର ମୁହଁ ତଙ୍ଗା ତଳକୁ ଥିଲେ ଅବସ୍ଥା ସାଂଘାତିକ ହୋଇଥାନ୍ତା, ତଙ୍ଗାଟି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଓଲଟି ପଡ଼ିଥାନ୍ତା ଆଉ ତାପରେ କ'ଣ ହୋଇଥାନ୍ତା କହିବା କଷ୍ଟକର । କୁମ୍ଭୀର ବିନା ଆପାତରେ ତା ବାଟରେ ଯାଇଥିଲା ।

କ୍ଷେମା ଦେହୁରୀ ତା ନିଃସହାୟତା ବୟାନ କରୁଥିଲା । ଏଭଳି ଅନଭିଜ୍ଞ ବନ୍ଧୁକଧାରୀ ସହିତ କୌଣସି ଶିକାରରେ ମାଟିବା ବିପଦଜନକ କହି ସେ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗ କରୁଥିଲା । ମୁଁ ଦୁର୍ଘଟଣାର ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା ମନରେ ଚିପି ରଖୁଥିଲି । ଚତୁର୍ଭୁଜ ଅଧିକାରୀ ଶିକ୍ଷିତ ପଦସ୍ଥ ଅଫିସର ହୋଇପାରନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁକ ଚାଳନାର ଅଭିଜ୍ଞତା, ଦୂରଦୃଷ୍ଟିର ପ୍ରଚୁର ଅଭାବ ଥିଲା । ମନେହୁଏ, ଶଙ୍ଖା ଘୋଷୀନ ଶିକାରୀର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ସେ ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ଧରିଥିଲେ । କେବଳ ବନ୍ଧୁକଟିଏ ହାତରେ ଥିଲେ ଶିକାରୀ ବନି ହୁଏ ନାହିଁ, ସବୁ ବନ୍ଧୁକବାଳା ମଧ୍ୟ ଶିକାରୀ ନୁହଁନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ସାହସ, ଦୂରଦୃଷ୍ଟି, ଜ୍ଞାନ ଓ କୌଶଳ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । କେଉଁ କିସମର ଗୁଳି, ଗୁଳିର ବାରୁଦ ଭାଗ ଏବଂ କ୍ୟାବ୍ରିଜର ଗୁଳିଗୋଟି ସଂଖ୍ୟା, ତା'ର କ୍ଷପଣଶକ୍ତି, ଦୂରତା, ବାୟୁରେ ତା'ର ଗତି ଆଦିର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଜ୍ଞାନ ଦରକାର ଶିକାରୀ ପକ୍ଷେ । ବନ୍ଧୁକ ମୁନକୁ କୌଣସି କଠିନ ବା ତରଳ ପଦାର୍ଥରେ ଲଗାଇ ଫାୟାର କରିବା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷିଦ୍ଧ । ପାଣି ଦେହରେ ମାଛି ଲଗାଇ ଦିଶୁଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟବସ୍ତୁକୁ (ଯଥା ମାଛ, କୁମ୍ଭୀର କଇଁଛ ଆଦି) ଗୁଳିକଲେ ତାହାତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭେଦକରେନି କାରଣ ସ୍ୱଳ୍ପ ପଦାର୍ଥରେ ଆଲୋକ ରଶ୍ମିର ପ୍ରତିସରଣ ଘଟିଥାଏ ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଜଳ

ଭିତର ବସ୍ତୁର ଅବସ୍ଥିତି ଠିକ୍ ଜଣାପଡେ ନାହିଁ। ନଳୀରୁ ଗୁଳି ଉତ୍ତରଣ ପରେ ଅତତଃ ପାଞ୍ଚ ପୁଟ ବ୍ୟବଧାନର ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ଦରକାର ପଡେ, ତାପରେ ଗୁଳି ପବନରେ ଭାସିଯାଇ ଶକ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ କକ୍ଷ୍ୟଭେଦ କରେ। ବନ୍ଧୁକ ନିଶାଣରେ ଟୁଟି ଥିଲେ ବା ବନ୍ଧୁକର ଦୋଷଥିଲେ ଗୁଳି ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ନବାଜି ବା ସାମାନ୍ୟ ବାଜି ଘଷିହୋଇ ଅନ୍ୟତ୍ର ଗତି କରିଥାଏ ବା ଆଉ କାହାକୁ ଆଘାତ କରିଥାଏ। ଏଣୁ ଏସବୁ ସାବଧାନତାକୁ ଆଖିରେ ରଖି, ଦୂରତା ମାପି ବନ୍ଧୁକ ଚକାଇବାକୁ ହୁଏ। ଶିକାର ସହଜ ଖେଳ ନୁହେଁ, ଦୁଃସାହସିକତାର ପ୍ରତୀକ, ପରିଚାୟକ।

ଏଠି ହୀରାକୁଦ ରୁଟି ଅଞ୍ଚଳର ବ୍ୟାପ୍ତି କହିଲେ ନସରେ। ଚିଲିକା ସିନା ଓଡ଼ିଶାର ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ଲବଣାକ୍ତ ହ୍ରଦ, ହ୍ରଦତ ନୁହେଁ, ସମୁଦ୍ରର ଏକ ଅଭରାଣ୍ଡ। କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତିକୁ ମୋଡ଼ି, ମନାଇ, ବନ୍ଧାଇ ମଣିଷ ଏଠି ଛିଡ଼ା କରାଇଛି ଏକ ବିଶାଳ ବିପ୍ଳବ କୃତ୍ରିମ ହ୍ରଦ ଯାହା ୧୩୦୦ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ଅଞ୍ଚଳ ଜଳାଶୟ କରି ରଖିଛି। ଦେଶର କୃଷିକରଣ ଆଭିମୁଖ୍ୟକୁ ଆଗରେ ରଖି ଏହି ବନ୍ଧ ଯୋଜନା ଦ୍ଵାରା ଅନୁମତ ୬.୬ ଅୟୁତ ହେକ୍ଟର ଜମିରେ ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଜାରି ରଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦୈନିକ ଦଶ ମେଟାଫୁଟ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ କରି ପାରୁଛି। ଏହି ଆଧୁନିକ ଉନ୍ନୟନମୂଳକ ଯୋଜନାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳ ଲୋକଙ୍କ ଅନେକ ସମସ୍ୟା ଉପୁଜିଥିଲା। ସାଥୀ ପ୍ରେମ୍ ବନ୍ଧ ଯୋଜନାର ପୂର୍ବ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଘଟଣା ସବୁ ସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦରେ ଦେଖିଛନ୍ତି, ଅଙ୍ଗେ ନିଭେଇଛନ୍ତି, ଲୋକଙ୍କ ହର୍ଷ ବିମର୍ଷର କାହାଣୀ କାନରେ ଶୁଣିଛନ୍ତି। ଏହି ଜଳ ଯୋଜନା ଦ୍ଵାରା ୪୧୦ ଗୋଟି ଗ୍ରାମ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ବିସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା। ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଭିତାମାଟିରୁ ଉଦ୍ଧେଦ କରାଗଲା ଅବଶ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ କ୍ଷତିପୂରଣ ବିନିମୟରେ। ସୁଡ଼ିରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଗାଁ ନାଁରେ ‘କ୍ୟାମ୍’ ଯୋଗ କରାଯାଇ ନୂତନ ଗ୍ରାମର ନାମକରଣ କରାଗଲା। ରମ୍ପେଲା, ମୁରା, ମହାଦେବ ପାଲି, ଡିଲିଆ, ଡେରବା, ମୁର୍ଦ୍ଦା, ପୁରୁନା, ମାରଙ୍ଗ, ପଲ୍ଲସଦା, ରମ୍ପାଲୁଗା, ପରୁରୀ, ବନ୍ଦୁଜାରୀ, ଲକ୍ଷିପାଲି, ଲୁଧିଆପାଲି, ଭିଅରଖୋଲ ଆଦି ‘କ୍ୟାମ୍’ ଗୁଡ଼ିକ ଗସ୍ତକାଳରେ ବୁଲି ଦେଖିଲାବେଳେ ଅତୀତର ଛିତି କରୁଣ ଭାବେ ସୂଚାଇ ଦିଅନ୍ତି। ଲୋକମାନଙ୍କ ସୁଡ଼ି ଉଦ୍ଧାବିତ ହୋଇଉଠେ। ଦେଶ ଉନ୍ନୟନ ଭଳି ଯେକୌଣସି ବୃହତ୍ କାରଣରୁ ଯୁଗ ଯୁଗରୁ ଚିଣ୍ଡି ଆସିଥିବା ଗାଁ ଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେଲେ ଜନ ଅଶାନ୍ତି, ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ବିକ୍ଷୋଭ ଅସ୍ଵାଭାବିକ ନୁହେଁ। ଜଳସ୍ଥାନ ପାଇଁ

ପ୍ରତି ମଣିଷର ଥାଏ ଅଶେଷ ମମତା । ନର୍କରାଜ୍ୟର ପୁତିଗନ୍ଧମୟ ଗାଁଟିଏ ତା'ର ସଭା ହରାଇବାକୁ କେବେ ଇଚ୍ଛା କରେ ନାହିଁ ଏପରିକି ସ୍ୱର୍ଗର ଅମରାବତୀ ବିନିମୟରେ ।

ମୁରା କ୍ୟାମ୍ପ; ଅତୀତର ମୁରା ଗାଁ ଏବେ ଜଙ୍ଗଲରୁ, ସାତତାଳ ପାଣି ଭିତରେ କେଉଁଠି ବିଲାନ, ବିସ୍ମୃତ । ତା ବୃତ୍ତାନ୍ତରେ ପ୍ରକୃତିର ଶସ୍ୟଶ୍ୟାମଳା ହସ ହସ କ୍ଷେତ, ବନର ବଳୟ, ଅନତିଦୂରରେ ବାରପାହାଡର ଅଭୟ ଅରଣ୍ୟ । ସ୍ୱୟଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବସତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଗାଁ । ଗ୍ରାମ ଉଚ୍ଛେଦ ଏବଂ ନବ ସଂସ୍ଥାପନର ସମ୍ଭାବ ଆସିଲା । ବିରୋଧ ପ୍ରତିରୋଧର ସ୍ୱର ତେଜି ଉଠିଥିଲା ବୃତ୍ତାନ୍ତ ସାରା । ସବୁ ଗାଁଗୁଡ଼ିକ ତେଜି ଉଠିଲେ, ରାଗି ଉଠିଲେ, ରୋଷ କଲେ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଠି ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ଜଡ଼ିତ, ସେଠି ଆଞ୍ଚଳିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ମଜିନ, ମାମୁଲି । ଜନଚେତନା ଜାତି ଚେତନାକୁ ଟାଳି ପାରି ନଥିଲା, ନିଜେ ଟେକି ପଡ଼ିଥିଲା । ଗାଁ ଗୁଡ଼ିକର ସ୍ଥାନାନ୍ତରାକରଣ ନିଶ୍ଚିତ । ସମୟ ଆସିଲା, କାଳ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ଗାଁ ମୁଖିଆ, ସବୁଠି ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଯଦୁ ପଧାନ ଆଉ ସମ୍ଭାବି ନଥିଲା । ଦେଶ ଉନ୍ନତି ସଙ୍ଗେ ତା'ର ଯାଏ ଆସେ କ'ଣ ? ମୋ ଘର ସୁନ୍ଦର, ମୋ ଗାଁ ମନ୍ଦିରରେ ଜନମି ଥିଲା ସେ, ଜନମି ଥିଲେ ତା ବାପ ଅଜା ସାତପୁରୁଷ । ସେ ମରିବ ଯେଉଁଠି ସେ ଜନମିଥିଲା । ସେ ଆଦୌ ସାଜିସ କରି ନଥିଲା । ଆସିଥିଲା ସରକାରୀ ପରଖାନା- ଉଚ୍ଛେଦ, ସ୍ଥାନାନ୍ତରାକରଣର ବିଜ୍ଞାପନ ବିସ୍ତରଣ- ନୂଆ ଗାଁ, ନୂଆ ଘର, ନୂତନ ପରିବେଶ । ଯଦୁ ପଧାନର ଆଉ ଶକ୍ତି ନଥିଲା, କିଛି କରିବାର ପଛା ନଥିଲା ଆଉ, ନଥିଲା ଅନ୍ୟ ଉପାୟ । ତାକୁ ଯେତେବେଳେ ଟେକି ନେଲେ ମୁରା କ୍ୟାମ୍ପକୁ, ବୁଢ଼ା ସହି ନପାରି ଆଖି ବୁଜି ଦେଇଥିଲା, ସେ ଆଖି ଆଉ କେବେ ଫିଟି ନଥିଲା, ଫିଟିଲା ନାହିଁ ସବୁ ସମୟ ପାଇଁ । ବୃଦ୍ଧ ଯଦୁ ପଧାନର ହୃଦୟର ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏମିତି ଅନେକ ଯଦୁ ପଧାନମାନେ ଆଖି ବୁଜି ଦେଇଥିଲେ ସବୁଦିନ ପାଇଁ, ସର୍ବକାଳ ପାଇଁ । ମୁରା କ୍ୟାମ୍ପର ଯଦୁ ପଧାନର ପୁଅ ମୁରଲୀ ପଧାନ ତା ବୃଦ୍ଧପିତାର ଦୁଃଖ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥିଲାବେଳେ ମୋ ଆଖି ଲୋଚନାପୁତ୍ର ହୋଇ ଉଠିଥିଲା । ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିଛି- ଯେଉଁଠି ଥାଏ ଭାବପ୍ରବଣତା, ସର୍ଶକାତରତା ସେଠି ଅର୍ଥ କ୍ଷୟପୂରଣ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ । ବଡ଼ ମର୍ମାଞ୍ଚିକ ସେ କାହାଣୀ, ବଡ଼ କରୁଣ ସେ ଦୃଶ୍ୟ, ଖୁବ୍ ହୃଦୟସଖୀ ସେ ଅନୁଭବ ।

ହାରାକୁଟ ଜଳଭଣ୍ଡାର 'ବୁଡ଼ି ଅଞ୍ଚଳ' ମନେହୁଏ ଚିଲିକା ରାଣୀର ସାନ ଭଉଣୀ, ଜଳ କ୍ଷୀରାୟ ନୁହେଁ, ମଧୁର। ଜଳର ଆଦିଶକ୍ତି ବିସ୍ତୃତି ଯୋଗୁଁ ବିଶେଷ କରି ଶୀତ ଋତୁରେ ଲାସ୍ୟମୟୀ ଓ ବିଚିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣା ହୋଇ ଉଠେ। ଶୀତ ଆସିବା ସହିତ ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ବହୁ ଜାତି ପ୍ରଜାତିର ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳନ୍ତି। ଅନୁଧ୍ୟାନରୁ ଜଣାଯାଏ, ଏଠାକୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ନବେ ପ୍ରକାରର ବ୍ରାଜକ ପକ୍ଷୀ ଉଡ଼ିଆସି ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ଠାରୁ ମାର୍ଚ୍ଚମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି। ଚିରିଶ ପ୍ରକାରର ଆଞ୍ଚଳିକ ପକ୍ଷୀ ଜଳ ଭଣ୍ଡାରରେ ସ୍ଥାୟୀବାସ କରନ୍ତି। ବ୍ରାଜକ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ୨୫ ପ୍ରକାର ହୁଏ ଜାତୀୟ, ୧୫ ପ୍ରକାରର ଚା' ବୃଦ୍ଧେଇ, ୧୦ ପ୍ରକାରର ଇରାଇ, ଚିଲି ବା ମାଂସାଶୀ ପକ୍ଷୀ ଜାତିର; ଜଳକୁଆ, ଗଜୋଇ ସାରସ ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର। ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥାନ୍ତି ଧଳା ବାଜେଣି, କଳା ବାଜେଣି, ରାଜ ତୁରୁକି, ସାହାବାଜ, ଘେରା, ଘଣ୍ଟୁଆଳ, ଚିନ୍ତା ଗେଣ୍ଡି, ଜଟିଆ ହୁଏ, ପାଣ୍ଡିଆ, ବଟୁଆ, ବନ୍ଦନା, ଏପରିକି କିଛି ପେଲିକାନ ମଧ୍ୟ। ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସବୁଠାରୁ ସୁନ୍ଦର ପକ୍ଷୀ ଘେରା। ସେମାନେ ଇରାନ ଦେଶର ରେଜୟା ହ୍ରଦରୁ ଉଡ଼ି ଆସିଥାନ୍ତି ଏହି ଅଞ୍ଚଳକୁ କିଛି ମାସ ଅସ୍ଥାୟୀବାସ ପାଇଁ। ସ୍ଥାନୀୟ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାରସ, ପେଟା ସରାକି, ହୁଏରାକି, ପାତି ହୁଏ, ମାଛଧରାକି, ମାଛରଂଜା, ପାଣିକୁଆ, କାଦୁଅଝୁଳି, ଶଙ୍ଖଚିଲ, ମାଟିଆ ଚିଲ, ପାଣି କୁକୁଡ଼ା, ବକୁଆ ବକୋଇ (କାଶାକାଣି) କେଶରପାଣ୍ଡିଆ ଓ ଚା' ବୃଦ୍ଧେଇ। ପକ୍ଷୀମାନେ ସଂପର୍କ ହୋଇ ଉଡ଼ିଲା ବେଳେ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଆକାଶରେ ଏକ ଭସା ବାଦଲର ଆସ୍ତରଣ ଭଳି ମନେହୁଏ।

ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଆହାର ଆବୃତ୍ତରେ ବହୁ ତାରତମ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ। କେହି କେହି ଫଳ ଆହାର କରନ୍ତି, ଆଉ କିଏ ପତ୍ର ଖାଇ ବଞ୍ଚନ୍ତି। କିଛି ପକ୍ଷୀ ପୋକଯୋକ ଖାଆନ୍ତି, ଆଉ କେତେ ମାନ ଭକ୍ଷଣ କରନ୍ତି, କେହି ପୁଣି କଳତା ଗେଣ୍ଡା ଖାଏତ, କେହି କେବଳ ସାପ ଖାଇବାକୁ ସୁଖପାଏ। କେତେକ ପକ୍ଷୀ କେବଳ ପାଣି ଉପରେ ପହଁରନ୍ତି, କେତେ ପୁଣି ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ା ପହଁରା ଦେଇ ଆହାର ଅନ୍ୱେଷଣ କରିଥା'ନ୍ତି। ଅଧିକାଂଶ ବ୍ରାଜକ ପକ୍ଷୀ ପୋକଜୋକ ଓ ଦଳ ଖାଆନ୍ତି। ରାତ୍ରିଯାପନ ପାଇଁ କେତେ ପକ୍ଷୀ ପାହାଡ଼ର ଝଙ୍କାକିଆ ଶାବ୍ଦଶ୍ରବଣ ପଦ୍ଧତି କରନ୍ତି, ଆଉ କେତେ ନିକଟସ୍ଥ ବୁଦ୍‌ବୁଦ୍‌କିଆ ଜଙ୍ଗଲ ଭଲ ପା'ନ୍ତି। କିଏ ସତସନ୍ତିଆ ସ୍ଥାନ ସୁଖପାଏ, କିଏ ଖାଲି ଶୁଖିଲା ଜାଗା ଖୋଜି ରହେ। କେତେକ

ହଂସକାତୀୟ ପକ୍ଷୀ ଗଭୀର ପାଣିରୁ ଖାଦ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ଯାଇ ୫ ମିଟର ତଳକୁ ବୁଡ଼ା ପହିରା ଦିଅନ୍ତି, ଆଉ କେତେ ୧ମିଟର ବା ତା'ରୁ କମ୍ ପାଣିରେ ଖାଦ୍ୟ ଖୋଜନ୍ତି। ଘେରାର ଗୋଟ ଦୁଇରୁ ଅତେଲ ପୁଟ ହେତୁ ଘେରାମାନେ ଦୁଇପୁଟ୍ ପାଣି ଜାଗାରେ ଦେଖାଯା'ନ୍ତି। ସେହିପରି ଘଣ୍ଟୁଆକ ପରି ଅନେକ ଚାହାଜାତୀୟ ପାଣିପକ୍ଷୀ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଗୋଡର ଉଚ୍ଚତା ମାତ୍ର ୩ ସେ.ମି. ଅଟେ। ସେମାନେ କେବଳ ୨ ସେ.ମି. ଥିବା ପାଣି ସ୍ଥାନରେ ଓହ୍ଲାଇ ପାରନ୍ତି। ସଂଘବଦ୍ଧ ହୋଇ ଜଳରେ ପହିରୁଥିବା ହଂସ ପକ୍ଷୀ ପାଣିରେ ବୁଡିଲା ବେଳେ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଦୁଇଟି ପକ୍ଷୀ ଜଳରେ ନବୁଡି ପାଣିରେ ଭାସି ରହି ବାହାର ଶବ୍ଦ ପ୍ରତି ନଜର ରଖିଥାନ୍ତି, ଅନ୍ୟମାନେ ଖେପାଏ ବୁଡି ସାରି ଉପରକୁ ଉଠିଲା ପରେ, ଜଗୁଆକ ପକ୍ଷୀ ପାଣିରେ ତୁବ ଦିଏ। ଏହା ସେମାନଙ୍କ ଆତ୍ମରକ୍ଷାର ଏକ ସୁବିଶିଷ୍ଟ ସୁଭାବ। ପାଣିରେ ବୁଡି ରହିବା ସମୟ ମାତ୍ର ୪ ମିନିଟ ହୋଇଥାଏ। ବଡ ବିଚିତ୍ର ଏବଂ ରହସ୍ୟମୟ ଏ ପକ୍ଷୀଜଗତର ଜୀବନ ଧାରା ଓ ସହଜାତ ସୁଭାବ।

ଏତେ ବିପୁଳ ସଂଖ୍ୟାରେ ପକ୍ଷୀମାନେ କାହିଁକି ଦେଶାନ୍ତରୀ ହୁଅନ୍ତି ଏକ ଗବେଷଣାର ବିଷୟ ହୋଇଛି। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ପକ୍ଷୀ ଓ ଜୀବମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନାନ୍ତରାକରଣ ଓ ଭ୍ରମଣଶୀଳତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମ୍ୟକ୍ ଆଲୋଚନା ସମାଚୀନ ମନେ ହେଉଛି। କେବଳ ପକ୍ଷୀ କାହିଁକି ଅନେକ ସ୍ଥଳ୍ୟପାୟୀ ପ୍ରାଣୀ (ଯଥା-ଆମେରିକାର ବଲଗା ହରିଣ) ପ୍ରତିବର୍ଷ ତୁନ୍ଦ୍ରା ଅଞ୍ଚଳରୁ ପ୍ରାୟ ୭୦୦ ମାଇଲ ଦକ୍ଷିଣକୁ ଯାଇ ଖାଦ୍ୟ ଅନ୍ତେଷ୍ଟଣ କରିଥାଏ। ଅନେକ ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବ (ଯଥା-କଇଁଛ) ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ହଜାର କି.ମି. ଜଳଯାତ୍ରା କରିଥାଏ। ଆମ ଓଡିଶାର ଭିତର କନିକା ଗହୀର ମଥାରେ ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସାମୁଦ୍ରିକ କଇଁଛ ଜମା ହୋଇ ଅଣ୍ଡା ଦିଅନ୍ତି। ଏମାନେ ସୁଦୂର ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗରରୁ ଜଳଯାତ୍ରା କରିଥା'ନ୍ତି। ଏକ ଅନୁଧ୍ୟାନରୁ ଜଣା ଯାଇଛି ଯେ ଆଟଲାଣ୍ଟିକ ମହାସାଗରର ଏକ ପ୍ରକାର ମସ୍ୟ (ସାଇମନ୍) ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ପ୍ରାୟ ତିନି ହଜାର କି.ମି. ଯାତ୍ରା କରିଥାଏ। ଜାପାନର ରାଜଧାନୀ ଟୋକିଓର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ସମୁଦ୍ରରୁ ଏକ ସାମୁଦ୍ରିକ ମସ୍ୟ ଧରାଯାଇ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ଏହା ୧୧ମାସ ପୂର୍ବରୁ ଆମେରିକାର ଲସ୍ ଆଞ୍ଜେଲସ୍ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଥିଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ୧୧ମାସ ମଧ୍ୟରେ ସେ ୭୫୦୦ କି.ମି. ଜଳଯାତ୍ରା କରିଥିଲା। କିନ୍ତୁ ଭ୍ରମଣଶୀଳ ଜୀବମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଯାତ୍ରା, ଗତିପଥ, ଦିଗନିର୍ଣ୍ଣୟ ଆଦି ଗଭୀର ଗବେଷଣାର ବିଷୟ ହୋଇଛି।

ସମସ୍ତ ବିଶ୍ୱରେ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୭୫ ଭାଗ ପକ୍ଷୀ ହେଉଛନ୍ତି ଦେଶାନ୍ତରୀ । ଏହି ଜାତୀୟ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସୁମେରୁର ଏକ ପ୍ରଜାତିର ଚିର ସର୍ବାଧିକ ପଥ ଯାତ୍ରା କରିଥାଏ । ଏହି ପକ୍ଷୀ ସୁମେରୁର ୭୨ ଅକ୍ଷାଂଶ ଠାରୁ ଯାତ୍ରାରମ୍ଭ କରି ଯୁରୋପ ଓ ଆଫ୍ରିକାର ପଶ୍ଚିମ ଉପକୂଳ ଦେଇ କୁମେରୁର ୭୪ ଅକ୍ଷାଂଶରେ ପହଞ୍ଚିଥାଏ । ଏହି ବାର୍ଦ୍ଧ ଯାତ୍ରାର ଦୂରତ୍ୱ ପ୍ରାୟ ୨୧,୬୦୦ କି.ମି । ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଏହି ବିଚିତ୍ର ଯାତ୍ରା ସେମାନଙ୍କ ଏକ ସହଜାତ ସ୍ୱଭାବ । ଉତ୍ତର ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଯେତେବେଳେ ଦିନର ଆଲୋକ ସମୟ ସଂକ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇଥାଏ ସେତେବେଳେ ଏଇ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଯୌନଗ୍ରନ୍ଥି ଅକାମୀ ହୋଇପଡେ ଏବଂ ଦେହର ଝୁର୍ଦ୍ଧ ଅଂଶ ଅତ୍ୟଧିକ ବୃଦ୍ଧି ପାଏ । ଏହି ସମୟରେ ଏମାନେ ବାସସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଆରମ୍ଭରେ ପୁନର୍ବାର ଯେତେବେଳେ ଯୌନଗ୍ରନ୍ଥି ସକ୍ରିୟ ହୋଇ ଉଠେ, ସେମାନେ ପୁଣି ସ୍ୱସ୍ଥାନକୁ ଫେରିଯା'ନ୍ତି ।

ଦେଶାନ୍ତରୀ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଦିଗ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଅତ୍ୟୁତ କ୍ଷମତା ରହିଛି । ଏମାନେ ଉଡ଼ିକାବେଳେ ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳ, ପାହାଡ଼, ପର୍ବତ ନଦ ନଦୀ ହ୍ରଦ ଆଦିକୁ ଯାତ୍ରା ପଥର ସତ୍ତ୍ୱେ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ପ୍ରଖର । ବହୁ ଉପରେ ଉଡୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭୂପୃଷ୍ଠକୁ ଚିକିନିଷି ଭାବେ ଦେଖି ପାରନ୍ତି । ଦୂରର ଝରଣା, ଝୋଲା, ସମୁଦ୍ର, ଆଗ୍ନେୟଗିରିରୁ ଆସୁଥିବା ଶବ୍ଦ ଏମାନେ ଶୁଣି ପାରନ୍ତି । ଦିନରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଅବସ୍ଥାନକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଯାତ୍ରା କରନ୍ତି, ରାତିରେ ଗତିପଥ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ ତାରାମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ନିଅନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ଚୁମ୍ବକ ଶକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେମାନେ ଅବଗତ ଥା'ନ୍ତି ଏବଂ ତା ସାହାଯ୍ୟରେ ଦିଗ ନିର୍ଣ୍ଣୟକରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଆଖି ଓ ମସ୍ତିଷ୍କ ଭିତରେ ରୋଟିଏ ଛୋଟ ଗ୍ରନ୍ଥି ରହିଛି ଯାହାଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀର ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣ ଶକ୍ତିକୁ ଅନୁଭବ କରି ପାରନ୍ତି ଓ ଚନ୍ଦ୍ରଯାତ୍ରୀ ଦିଗନିର୍ଣ୍ଣୟ, ସ୍ଥାନ ନିରୂପଣ ଓ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି । ବିଚିତ୍ରତାପୂର୍ଣ୍ଣ ବସୁନ୍ଧରାରେ ଆମର ଦେଶାନ୍ତରୀ ପକ୍ଷୀମାନେ ବିଶ୍ୱର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପରିବ୍ରାଜକ ।

ଶୀତଋତୁ ଅନ୍ତେ ନିଦାଘ ଆସନ୍ତେ ବୁଦ୍ଧି ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରାୟ ପକ୍ଷୀଶୂନ୍ୟ ହୋଇଯାଏ । ପକ୍ଷୀପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶାଳ ଜଳଭଣ୍ଡାର ହତଶ୍ରୀ ଦେଖାଯାଏ ; ନଥାଏ ଆଉ ପକ୍ଷୀ ବିହାରର ରଙ୍ଗାନ୍ ସମାରୋହ, ଲିଖିଯାଏ ଭଦ୍ରଧନୁର ଆକାଶ; ନଭମଣ୍ଡଳ ଓ ଜଳଭଣ୍ଡାର ଦିଶେ ଧୂସର, ପାଣ୍ଡୁର, ଜୀବବିହୀନ, କେବଳ ଜଳରାଶି ; ବୃକ୍ଷହୀନ ଭୂମି ଭଳି ରୁକ୍ଷ, ଖାଁ ଖାଁ ନିର୍ଜୀବ, ନିସ୍ୱଦ ।

ସମ୍ବଲପୁରର ଏହି ବୁଡି ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଳ ବିହାର ସମୟରେ ମୁଁ
 ଅନେକ ଦେଖା, ଦେଖାନ୍ତରୀ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିଛି।
 ଏହି ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମାଂସ ଚର୍ବିକ ଓ ସ୍ବାଦୁକର। ମୁଁ ଝାରସୁଗୁଡ଼ାରେ ରହୁଥିବା
 ବେଳେ ଥରେ ମୋ ବିଭାଗର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପଦାଧିକାରୀ କମିଶନର ବୋଷ୍ଟ
 ସାହେବ ବାର୍ଷିକ ଗସ୍ତରେ ଆସିଥା'ନ୍ତି। ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ଉପକଣ୍ଠ ପୂର୍ବବିଭାଗ
 ତାଙ୍କ ବଜ୍ରକାରେ ରହୁଥାନ୍ତି। ତାଙ୍କ ସହିତ ଆକାପ ଓ ଆଲୋଡ଼ନା ସମୟରେ
 ମୋର ଶିକାର ଦକ୍ଷତା ଓ ଅଭିରୁଚି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦ ପାଆନ୍ତି। ସଉକିଆ
 ଲୋକ ସେ, ମାର୍ଜିତ। ଶୀତଦିନିଆ ଚକ୍ରୁଆ ପକ୍ଷୀ ତାଙ୍କର ଖୁବ୍ ଆଦର
 ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରି କେତୋଟି ସାଇବେରୀୟ ପକ୍ଷୀ ପାଇଁ ଆଶା ବାଜନ୍ତି
 (ଜୀବନ୍ତ ବା ମୃତ)। ମୋ ଚାକିରି କଥା, ଦାନାପାଣିର ଆହ୍ୱାନ; ସ୍ବୟଂ
 ସର୍ବୋଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଅଭୀପ୍ସା। ତାଙ୍କ ମନ ମିଜାଜକୁ ଖୁସ୍ କରିବାକୁ
 ପଡ଼ିବ। ମୁଁ ମନା କରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନଥିଲା, ବରଂ ମୋ ପାଇଁ ଏକ
 ମହାନ ସୁଯୋଗ, ମକୁ ଖୋଜୁଥିବା ପଲତ ପାଣିର ନ୍ୟାୟରେ। ମୁଁ ଉଲ୍ଲସିତ
 ହୋଇଗଲି, ମୋ ଆସନ ଯେମିତି ଉଜ୍ଜେଇ ଗଲା! ମୋ ଗୋଡ଼ ଆଉ
 ତଳେ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ। ସାଥୀ ପ୍ରେମକୁ ସୁଖବରଣ ପଠାଇ ଦେଲି ସହସା।
 ସେତେ ସଦା ଶିକାର ମାୟାରେ ବାୟା, ଏମିତି ଉସାହ ମୁଁ ଆଉ କାହାଠି
 ଦେଖିନାହିଁ ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ମୁଁ ବନ ଭ୍ରମଣ ବା ଜଳବିହାର ସମୟରେ ଜୀବଜନ୍ତୁ
 ଓ ପକ୍ଷୀଜଗତକୁ ମୁଁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରୁଥିବା ବେଳେ, ସେ ତାଙ୍କ ଶିକାର
 ଥିବା ପୂରଣ କଥା ଚିନ୍ତା କରୁଥାନ୍ତି। କହନ୍ତି, ଖାଲି ସଉକରେ କ'ଣ ମଣିଷ
 ବଞ୍ଚୁପାରେ? ଦାକ୍ଷା ସହିତ ଶିକ୍ଷାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି, ଶିକ୍ଷା ସହିତ
 ଉପାର୍ଜନର ସଂପର୍କ ବଡ଼ ନିବିଡ଼!

ମଧ୍ୟାହ୍ନ। ଶୀତଦିନ। ଚକ୍ରୁଆ ଶିକାର କରିହୁଏ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପୂର୍ବରୁ
 ସିନ୍ଦୂରା ଫାଟିବା ଅବସରରେ ଅଥବା ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ସମୟରେ, ସାୟଂକାଳରେ
 ଯେତେବେଳେ ପକ୍ଷୀମାନେ କୃତ ଆତକୁ ଆଶ୍ରୟ ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଆସନ୍ତି।
 ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଶେଷକରି ଆମେ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁକ, ଗୁଳି ଓ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ
 ସରଜାମ ଧରି ଚକ୍ରୁଆ ଶିକାର ପାଇଁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁ।

ଝାରସୁଗୁଡ଼ାର ଅନତିଦୂରରେ ଶିଶିଆ, ଦନ୍ତାମୁରା, ଶିଙ୍ଗାବଗା ଗାଁ ସମୂହ;
 ଗାଁ ଗୁଡ଼ିକର ପାଦକୁ ଉତ୍ତାର ଜଳ ସର୍ଗ କରିଛି। ଶିଙ୍ଗାବଗା ଗାଁରେ ଆଜି
 ଉପରଓକି ଆହ୍ୱାନ ଜମାଇବାକୁ ସ୍ଥିର କଲୁ। ଗାଁର ଗୋଟିଏ କଡ଼ରେ ବେତରା
 ପାହାଡ଼, ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥର ଖଣ୍ଡ ଓ ନଟାବୁଦା ରହିଛି, ତା'ର ତଳେ

ଅତକ ଜଳରାଶି । ଏଠି କୁଟି ରହି ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖିହେବ ଏବଂ ପାଖକୁ ଆସିଲେ ବନ୍ଧୁକର କ୍ଷପଣସୀମା ଭିତରେ ଥିଲେ ଛରୁରା ଗୁଳିଟିଏ ବ୍ୟବହାର କରିହେବ । ଅତୀତରେ ବହୁଥର ଏଠି ସଫଳ ହୋଇଛି ।

ଯଥା ସମୟରେ ସିଙ୍ଗାବରା ଆମେ ପହଞ୍ଚିଗଲୁ ଏବଂ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ନିଜ ନିଜ ସ୍ଥାନରେ ଜଗି ରହିଲୁ ବନଶାର ଥୋପକୁ ମାଛୁଆଁଦି ବକଧ୍ୟାନରେ ଜଗି ବସିଲା ପରି । ହ୍ରଦର ମଝିଭାଗରେ ଅସଂଖ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ କିସମର ପକ୍ଷୀମାନେ ସନ୍ତରଣ କରୁଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି । ମୋ ପାଖରେ ବାଇନାକୁଲାର ଥାଏ; ତାକୁ ଆଖିରେ ଲଗାଇ ଦୂର ଜିନିଷ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଦେଖିହୁଏ । ପକ୍ଷୀଦଳରେ ବହୁ ସାଇବେରୀୟ ପୋଚାର୍ଡ ପକ୍ଷୀ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲି- ପୁରୁଷ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ମୁଣ୍ଡାରକ୍ତ ଭଳି ଲାଲ୍ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀ ପକ୍ଷୀଙ୍କର କଳାରଙ୍ଗ । ଶୀତକାଳ ଦିନ ଛୋଟ । ସମୟ ଗତିଲା । କିନ୍ତୁ ପକ୍ଷୀମାନେ ଆଉ କୂଳକୁ ବାହୁଡିଲେ ନାହିଁ । କ'ଣ ହୋଇଛି ଆଜି ଏମାନଙ୍କର ?

ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଥା'ନ୍ତି ଶିଖାର ଫକୀର ମୋହନ ସାଏ (ବୀର ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏଙ୍କ ଅଣନାତି) । ନୁହଁନ୍ତି, ଶିକାରୀ କିନ୍ତୁ ଉପାହୀ ସହଯୋଗୀ ଜଣେ । ଶିକାର ଲାଭରେ ତାଙ୍କର ଭାଗଥାଏ । ସେ ରୁପି ରୁପି ମୋ କାନରେ କହିଲେ- ଯାତକୁ ଆଉ ବତକମାନେ ଆସିବେ ନାହିଁ । ଡି'ଦିନ ହେଲା ତରକି ଯାଇଛନ୍ତି । ମାଛୁଆମାନେ ଜାଲ ପକାଇ ବହୁ ବତକ ଧରି ନେଲେ ।

ଫକୀରଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନା କଥା ଶୁଣି ମୁଁ ହତାଶ ହେଲି । ମୋର ଦମ୍ଭ ତରକିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସବୁଥର ସଉକରେ ଶିକାର କରିବାକୁ ଆସୁ, ସଫଳତା ହାସଲ କରିଥାଉଁ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଥର । ଆଜି ପକ୍ଷୀର ଫର୍ମାସୀ ରହିଛି, ବିଶେଷ ଦରକାର, ମୋ କମିଶନର ବୋଷ୍ ସାହେବଙ୍କୁ ଆପ୍ୟାୟିତ କରିବାର ଯୋଜନା ବାସନା ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଅସହଯୋଗ ଦ୍ଵାରା ଯୋଜନା ବିଫଳ ହେବାକୁ ଯାଉଛି, ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଭଙ୍ଗୁର । ଚିନ୍ତିତ ହେଲି । ଆଉ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନଥିଲା, ନୌକା ଯୋଗାତ କରି ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ମାରିବା ପାଇଁ ସମୟ ଅତୀତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ମୁହଁ ସଜା । ପ୍ରେମ୍ ମୋର ବ୍ୟସ୍ତତା ବୁଝି ପାରିଥିଲେ, ମୋ ମୁହଁରୁ ଭାବ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା । ମନର ମଜିନତାକୁ ଦୂର କରିବାକୁ ଯାଇ ସେ କହିଲେ- ଏତ ଶିକାର କଥା, ନଥାଏ ଠିକା । ତେବେ କମିଶନର ସାହେବଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ କାଲି ସକାଳକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡିବ । ଅଧ ଡକ୍ଟନେ ହରତ ଚଢ଼େଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଉଛି ମୁଁ । ହରତ ମାଂସ ମୁହଁରୁ ଛାଡେନି । ଭାବିବାର

ଆଉ କ'ଣ ଅଛି ବନ୍ଧୁ ? ଶିକାରର ଅନ୍ୟନାମ ଅନିଶ୍ଚିତତା ।

ବିରସ ମନରେ ଏଥର ଫେରିବାକୁ ହେଲା । ଆମର ମୋଟର ସାଇକଲ ଏଠୁ ତିନି କି.ମି. ଦୂରରେ କେହି ନଦେଖିଲା ଭଳି ଏକ ବୁଡ଼ା ଆକୁଆଳରେ ଥୋଇ ଆସିଥିଲା । ରାସ୍ତା ଅସୁବିଧା ଯୋଗୁଁ ଯାନ ଶିଙ୍ଗାବରା ଆସିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । ଫେରିଲୁ । ବିରସତା, ବିପକ୍ଷତା ମୁହଁରେ ବୋକି ହୋଇ ରହିଥିଲା । ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ରାସ୍ତା । ହୁତା ଉପରେ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଚାଲିଥାଉଁ ଆଗପଛ ହୋଇ । ମରୁଶିର ମାସ । ଧାନକଟା ବେକ । ବିଲମାନଙ୍କରୁ କିଛି ଧାନଗଛ କଟା ସରିଥାଏ, ଆଉ କିଛି ବାକୀଥାଏ । ସତସତିଆ ରାସ୍ତା, ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ପାଣି କାବୁଅ । ଅମତା ଅସୁବିଧା ବାଟରେ ମାତି ଚାଲିବାରେ ଆମେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ । ପାଣିଟିଆ ଅନ୍ଧାର ଜ୍ରମଣ ମୋଟା ହେଉଥିଲା । କୃଷ୍ଣ ପକ୍ଷ । ତୃତୀୟା ତିଥି । ଚାନ୍ଦ ଉଇଁବ ତିନି ଘଡ଼ି ପରେ ।

ପୂର୍ବ ଆକାଶରେ ତୃତୀୟାଚାନ୍ଦ ଉଇଁବାର ଉପକ୍ରମ । ବାଦଲର ବିବିଧ ବର୍ଣ୍ଣାବି ଭିତରେ ଆଲୋକର ଆଭାସ ।

ଆଗରେ ବଡ଼ ପୁଷ୍ପରିଣୀଟିଏ ଉଚ୍ଚ ହୁତା ଦ୍ଵାରା ଆବଦ୍ଧ । ହୁତା ବନ୍ଧ ଉପରେ ଛୋଟ ବଡ଼ ତାଳ ଗଛ ରୁଦ୍ଧିଏ ଲଗାଲଗି ହୋଇ ବଢ଼ିଛନ୍ତି, ପ୍ରହରୀ ଭଳି ପୋଖରୀକୁ ଘେରିଛନ୍ତି । ଆମକୁ ଏଇ ବନ୍ଧହୁତା ତେଜ୍ ଆରପଟକୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ଆମେ ବନ୍ଧ ଉଠୁଛୁ, ପ୍ରେମ୍ ମୋ ଗତିରୋଧ କଲେ । ସାବଧାନ ଠାଣିରେ ମୁଁ ଛିଟା ହୋଇ ରହିଲି । ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ପବନରେ ଭାସି ଆସୁଥିବା ପକ୍ଷୀ ପରର ପଡ଼୍ ପଡ଼୍ ଶବ୍ଦ ଆମ କର୍ଣ୍ଣଗୋଚର ହେଲା । ଏତ କୌଣସି ବଡ଼ ପକ୍ଷୀତେଣାର ଆବାହ- ପ୍ରେମ୍ ଆସ୍ତେ କହିଲେ । ମୁଁ ସ୍ଥିର ରହି ଆଉ ଟିକିଏ କାନେଇଲି । ପ୍ରେମ୍ ମତ ସତ । ଦଳେ ବ୍ରାଜକ ପକ୍ଷୀ ପାଖ ଜଳଭଣ୍ଡାରରୁ ଉଡ଼ି ଆସି ଜଳାଶୟନରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛନ୍ତି ରାତି ବିତାଇବା ପାଇଁ- ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନଥିଲା । ଏବେ ହଜିଲା ବଳଦ ଖୋଜିଲାଠେଇଁ । ମୁଁ ଉଲୁସିତ ହେଲି । କିନ୍ତୁ ଏତ ରାତିବେଳ, ଅନ୍ଧାର । କେବଳ ଶବ୍ଦକୁ ଭିତ୍ତିକରି କ'ଣ ଗୁଚ୍ଛି ବିନ୍ଦି ହେବ ? ସେ ଦକ୍ଷତା ମୋର ନାହିଁ, ଦିନ ଶିକାର ଭାବି ଚର୍ଚ୍ଚ ବା ସର୍ବ ଲାଭଟ ଆଣି ନଥିଲା । ଆଉ ପାଦେ ନଆଗେଇ ସେଇଠାରେ ବସି ରହିଲୁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍, ଶବ୍ଦ ଆସୁଥିବା ଦିଗକୁ ଉଦ୍‌ଦୃଷ୍ଟ ରହିଲୁ ।

ବଉଦ ଭେଦି ଚାନ୍ଦ ଉଇଁଲା ଯଥା ସମୟରେ । ଚନ୍ଦ୍ର ଉଡ଼ିଆ କଅଁଳ କିରଣ ଜଳାଶୟରେ ପଡ଼ିତ ହେଲା ଏବଂ ପ୍ରତିଫଳିତ ରଶ୍ମି ଆମ ଆଡ଼କୁ

ବିଚ୍ଛୁରିତ ହେଉଥିଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ ଓ ଆମ ମଧ୍ୟରେ ଜଳାଶୟ ଥିଲା ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା ଜଳାଶୟର ପଦାର୍ଥ ଆମ ଆଖିକୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ଜଳାଶୟରେ ବହୁ କଇଁଫୁଲ, କଇଁପତ୍ର, ଦଳ ଥିବାର ଜଣା ପଡୁଥିଲା । ବୃକା ବୃକା କଇଁପତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣରେ ଚିକ୍ ଚିକ୍ କରୁଥିଲା । କଇଁ ଫୁଲ ସହିତ କେତେକ ବଡ଼ ପକ୍ଷୀର ମୁଣ୍ଡ ହଲୁଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ପ୍ରେମ୍ ବିନା ବାକ୍ୟ ବିନିମୟରେ ଅଜ୍ଞାନି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ଦେଖାଇ ଦେଲେ । ମୁଁ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥିତି ଜାଣି ପାରି ଥିଲି ସେତେବେଳକୁ । ସେମାନଙ୍କ ଦୂରତା ମନେ ମନେ ମାପି ନେଲି ଏବଂ ଏହା କ୍ଷପଣସୀମା ଭିତରେ ବୋଲି ନିଶ୍ଚିତ ହେଲା । ଫେରିଲାବେଳେ ଆମ ବଂଧୁକ ସହଯୋଗୀ ଫକିରଙ୍କ ପାଖରେ ଥିଲା । ଫେରିଲା ବାଟରେ ବନ୍ଧୁକ ବୋହିବା କାମଟି ସହଯୋଗୀମାନଙ୍କୁ କରିବାକୁ ପଡିଥାଏ । ମୁଁ ଫକୀରଙ୍କ ହାତରୁ ବନ୍ଧୁକଟିକୁ ଆଣି ଚୋକ୍ ନଳୀରେ ‘ଡବଲ୍ ବି’ ଗୁଳି ଭରିକଲି । ହୁତା ଉପରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପେଟେଇ ଶୋଇଗଲି ସୈନିକ ଭଳି । ଝାପସା ଦିଶୁଥିବା ଶେଷ ପକ୍ଷୀ ମୁଣ୍ଡକୁ ବନ୍ଧୁକ ମାଛି ମିଶାଇ ଦେଇ ତ୍ରିଗର ଚିପିଲା । ଚତୁର୍ଦ୍ଧା ଫ୍ରେମ୍ ସାବାସ୍ ସାବାସ୍ କହି ଉଠିଲେ ଏବଂ ଦେଖାଗଲା କେତେଗୁଡିଏ ପକ୍ଷୀ କଇଁଫୁଲ ଓ ଜଳ ଭିତରେ ପେଟ କୋଉଟାଇ ପଡିଛନ୍ତି । କେତେ ପକ୍ଷୀ ମଧ୍ୟ ଝାପସା ଅନ୍ଧାରରେ ଆକାଶ ଭିତରକୁ ଇତସ୍ତତଃ ହୋଇ ଉଡିଗଲେ । ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଆଲୋକ ଯୋଗୁଁ ମୃତ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଗଣିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । ପୋଖରୀର ପାଣି କଳିବା ମଧ୍ୟ ଅସମ୍ଭବ । ଏପରି ସ୍ଥଳେ ଶିହରିତ ହୋଇ ପାଣି ଭିତରକୁ ପଶିବା ଅନୁଚିତ । ସାବଧାନ ମନ୍ତ୍ର ଘୋଷାଥାଏ ଆମର । ପାଖରେ ତଳାବିରା ଗାଁ । ଆମର ବହୁ ନାରାୟଣ ବାବୁଙ୍କ ଗାଁ । ସେ ଶିକ୍ଷକତା କରନ୍ତି, ସ୍ନେହୀ ଓ ଅତିଥିପରାୟଣ । ଗାଁରେ ଥା’ତି । ଅନେକବାର ଆମେ ତାଙ୍କର ଅତିଥି ହୋଇଥାଉଁ । ଅତଏବ ଫକୀରଙ୍କ ହାତରେ ଖବର ଦେଲୁ । ସେ ଗାଁର ଦୁଇଜଣ ଜାଣିବା ଲୋକୁ ଧରି ଅବିକଳେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ଏବଂ ପୋଖରୀ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କଲେ ମାଠିଆ ସାହାଯ୍ୟରେ । ଦଳ ଆଡେଇ ଆଡେଇ ପକ୍ଷୀ ପଡିଥିବା ସ୍ଥାନକୁ ଲୋକ ଦି’ଜଣ ଧୀରେ ଗତିକଲେ । ସେଠୁ ସେମାନେ ପକ୍ଷୀଗୁଡିକୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଗଣି କହିଲେ-‘ଆଜ୍ଞା ବାରୁଟା’ । ପ୍ରେମ୍ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ଚିହ୍ନିରି ଉଠିଲେ- ଥ୍ରାଟିଅର୍ସ । ଅନେକ ଦିନ ପରେ ମୋହନ ଗୋଟିଏ ଗୁଳିରେ ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ‘ଡ୍ରପ୍ ଗୁଡିଏ’ ହାସଲ କରିଛନ୍ତି ! ଏକା ଥରକେ ତଜନେ !!

ଏଥିରେ ମୋର କୌଣସି ବାହାଦୁରୀ ନଥିଲା । ‘ଡବଲ୍ ବି’ ଛରା

ଗୁଳିରେ ସତୁରୀଟି ଗୋଳିଥାଏ। ସେଥିରୁ ମାତ୍ର ବାରଟି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭେଦ କରିଛି। ଅବଶ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷୀକୁ ଏକାଧିକ ଗୋଳି ଲାଗିଥାଇପାରେ। ବାକୀ ଗୋଳିତଳ ବେକାର ଯାଇଛି, ଶୂନ୍ୟେ ଶୂନ୍ୟେ ଉଡ଼ି ଯାଇଛି। ଛରୁରା ଗୁଳି ଏକ ନମ୍ବର ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବାର ନମ୍ବର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳିଥାଏ। ବାର ନମ୍ବରରେ ସୋରିଷ ସଦୃଶ କ୍ଷୁଦ୍ର ସୀସା ଗୋଳିମାନ ଆ'ନ୍ତି। ଗୋଟିଏ ବାର ନମ୍ବର ଛରୁରା ଗୁଳିରେ ସତୁରୀରୁ ଅଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା'-- ଚଢ଼େଇ ମରା ଯାଇଥିବାର ରେକର୍ଡ଼ ରହିଛି।

କିନ୍ତୁ ପ୍ରେମ୍‌ଜ ମତରେ, ଆଜି ପକ୍ଷୀଶିକାରର ବିଶେଷତ୍ୱ ସଂଖ୍ୟା ନୁହେଁ, ପରିସ୍ଥିତି। ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକରେ ଚଳୁଆ ଶିକାର ବିରଳ ଏବଂ ବିଚିତ୍ର ମଧ୍ୟ। ଓଷ୍ଟାଦ୍ ପ୍ରେମ୍‌ଜ ଡାଇରୀରେ ଏହା ଏକ ଚିପି ହେଲା ଭଳି ଘଟଣା।

ପକ୍ଷୀଗୁଡ଼ିକ ଥିଲେ ନାହିଁ ମୁଣ୍ଡିଆ ସାଇବେରୀୟ ଚଢ଼େଇ- ଆମ ମନୋପଯୋଗୀ। ଗୋଟିଏର ଓଜନ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ କିଲୋଗ୍ରାମ୍। କମିଶନର ମହାଶୟକୁ ମନାନ୍ତୁଯାୟୀ ଆପ୍ୟାୟିତ କରିବାରେ ପ୍ରେମ୍‌ଜ ଭୂମିକା ଭୁଲାଇ ନପାରେ।

ଏବେ ଝାମ୍ବିର ଗଭୀର ଗହ୍ବର ଭିତରୁ ଦୁଃସ୍ଥ ଚିତାବାଘଟିକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ହେଲେ ଧୀବର କ୍ଷେମା ଦେହୁରୀର ସହଯୋଗ ଏକାନ୍ତ ଲୋଡ଼ା। ତା'ର ଜାଲ, ଦଉଡ଼ି ଓ ମାଛମରା ଉପକରଣମାନ ଆବଶ୍ୟକ ହେବ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ। ପ୍ରଥମେ ତା ସହିତ ପରାମର୍ଶ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାର୍ଯ୍ୟପଦ୍ଧତି ନିର୍ଣ୍ଣୟ। ସେ ଅବି ଥିବ କେଉଁଠି? ଚୌରାଶିମାଇ ଗାଁରେ ମିଳିବା ମୁସ୍‌ଲି, ନାଁକୁ ଡାର ଘର; ଥିବ ତା ଆଠକାଳି ବାରମାସୀ ତଙ୍ଗାରେ, ତଙ୍ଗାଥିବ ଯାଇଁ ବୁଡ଼ି ଅଞ୍ଚଳର କେଉଁ ଏକ ନିରୁତ ସ୍ଥାନରେ; ତାକୁ ସହସା ଖୋଜି ପାଇବା କାଠିକର ବ୍ୟାପାର ହୋଇପାରେ। ଏଣେ ବେଳ ଗତି ଯାଇଥିଲା, ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଅତୀତ, ପେଟରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ କ୍ଷୁଧା। ପ୍ରଥମେ ରେଙ୍ଗାଜିପାଲି ଯାଇ କ୍ଷୁଧାମୋଚନ ପରେ କ୍ଷେମାକୁ ଖୋଜିବା ସ୍ଥିର କରି ପର୍ବତ ଅବତରଣ କଲୁ।

କ୍ଷେମା ଦେହୁରୀ ତା ମାଛମରା ଜାଲରେ ଗୋଟେ ବଡ଼ ଥଣ୍ଡିଆ

କିନ୍ତୁ ମାରିଥିବା କଥା ମୁଁ ଭଲଭାବେ ଜାଣିଥିଲି । ତା'ର ସାହସ ଅସୀମ । ମଝି ଜଳରେ ଡଙ୍ଗା ଓ ଜାଲ ବ୍ୟବହାର କରି ପକ୍ଷୀ ଧରିବାର କା୍ୟଦାରେ ସେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ, ଅଭିକ୍ଷ । ମାଛମାରେ ଏକ ପ୍ରକାର ଜାଲଦ୍ୱାରା, ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରର ସରୁ ଜାଲ ବ୍ୟବହାର କରେ ପାଣି ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଧରିବା ପାଇଁ । କେତୋଟି ଶୋଇ ପାଣି ଉପରେ ଭାସୁଥାଏ ଏବଂ ଠିକ୍ ତା ତଳକୁ ପାଣିରେ ତୁଟିଥାଏ ସୂତାର ପାଶ । ପକ୍ଷୀମାନେ ପାଣିରେ ବୁଡିଲା ବେଳେ ସେମାନଙ୍କ ଗୋଡ ଛଦି ଲାଗିଯାଏ ଏବଂ ପାଶରୁ ମୁକୁଟିବା କଷ୍ଟକର ହୋଇପଡେ । ଏପରି ଅନେକ ଜାଅନ୍ତା ପକ୍ଷୀ ଧରିଥାଏ କ୍ଷେମା । କିଛି ମାଛ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ସୁଲଭ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରୟ କରିଥାଏ, ଆଉ କିଛି ଜୀବନ୍ତ ପକ୍ଷୀ ରଖିଥାଏ ମୋ ପାଇଁ । ମୋଠୁଁ ସେ ପଇସା ନିଏ ନାହିଁ, ଆମର ବାଣିଜ୍ୟିକ ସଂପର୍କ ନଥାଏ, କେବଳ ସ୍ନେହ ସରାଗର ବିନିମୟ । ସେହିପରି ବାରପାହାଡରୁ କୌଣସି ଶିକାର ମିଳିଲେ କ୍ଷେମାର ଭାଗ ଥାଏ ସେଥିରେ ।

ଦିନେ କ୍ଷେମା ସହିତ ପକ୍ଷୀ ଶିକାରରେ ମାଟିଥିଲି ସକାଳ ପହରୁ । ତା'ଜାଲ ଓ ପାଶ ସାହାଯ୍ୟରେ ପକ୍ଷୀ ଧରିବା ଥିଲା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ପୂର୍ବ ରାତିରୁ ସେ ପାଣିସାରା ବିଛାଇ ସାରିଥିଲା ଜାଲ । ପୂର୍ବାହ୍ନ ଅଧିବେଶନରେ ଧରିଥିଲୁ କେତୋଟି ରାଜ ତୁରୁକି ଓ ଘଣ୍ଟୁଆଳ ଚଢ଼େଇ । ବନ୍ଧୁକ ନେଇ ନଥିଲି କାରଣ ତା'ର ଗୋଟିଏ ଆବାଜ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ତରକାଇ ଦେବ ଏବଂ ଅସ୍ତ୍ରକୁ ଆଉ ସେଦିନ ସେମାନେ ଆଦୌ ବସିବେ ନାହିଁ । ଶିକାରୀମାନଙ୍କ ଲୋଭର ସୀମା ନଥାଏ, ଯେତେ ଶିକାର ପାଇଲେ ମଧ୍ୟ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଆଉ ଆଉ ପାଇଁ ମନ ସବୁବେଳେ ଧାଇଁଥାଏ ଅହରହ । ପୁନର୍ବାର ଜାଲଗୁଡିକ ଜଳରେ ବିଛାଇ ଦେଇ ଆମେ ଅନ୍ୟ ଜୁଳୁ ଡଙ୍ଗାରେ ଗଲୁ ଦିନ ଭୋଜନ କାର୍ଯ୍ୟ ସାରିଦେବା ପାଇଁ । ଦ୍ୱିପ୍ରହର ବେଳ । ଶାତକାଳ । ନୌକା ଜୁଳରେ ଲାଗିଲା ଯେଉଁଠି ବାରପାହାଡ ପାଦ ଧୋଉଛି ଉଷାର ଜଳରେ । ଜୁଳରେ ଛୋଟ ବଡ଼ କଳା ମୁଗୁନି ପଥରର ବିସ୍ତୃତ ଶଯ୍ୟାଟିଏ । ଶହେ ଗଜ ଦୂରରେ ଗହଳ ଗଛବୃକ୍ଷ, ନୀରଞ୍ଜ ନଟାବୁଦା । ମୁଁ ନୌକାରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଥର ଉପରେ ପାଦ ରଖିଛି, ଗୋଟେ ଚିତାବାଘର ଲାଙ୍ଗୁଡ ଉପରେ ନଜର ପଡିଲା; ପ୍ରଥମେ ଦିଶୁଥିଲା କଳା ହଳଦୀ ରଙ୍ଗର ପାହାଡିଆ ରଣା ସାପର ଦେହ ଭଳି । ପାଖକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲି, ସାପ ନୁହେଁ । ଏକ ଚିତାବାଘର ଲାଙ୍ଗୁଡ । ଅନୁସନ୍ଧିଷ୍ଟ ମନ ଏହାର କାରଣ ଖୋଜି ବସିଲା । ପଥରଗୁଡିକୁ ତଳ ତଳ କରି ନିରୀକ୍ଷଣ କଲି । ଠାଏ ଠାଏ ରକ୍ତ ଦାଗ ଦେଖି ମୋର

ଧାରଣା ପରିଷ୍କାର ହୋଇଗଲା । ବାଘଲାଜୀ ଓ ରକ୍ତଦାଗ ସୂତାର ଦେଲା ଯେ ଗତ ରାତିରେ କିମ୍ବା ତହିଁ ପୂର୍ବ ରାତିରେ ବାଘ ସହିତ କାହାର ସଂଘର୍ଷ ହୋଇଛି ନିଶ୍ଚୟ । କିଏ ଚିତାବାଘର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ହୋଇପାରେ ଏହି ନଦୀ କୂଳରେ ? (ମହାନଦୀ ବନ୍ଧକୁ ବନ୍ଧାଇ ଏଠି ଜଳଭଣ୍ଡାର ମାଡିଛି ସର୍ବତ୍ର) । ଆଉ ଟିକିଏ ପାହାଡ ଆଡକୁ ପାଦେଇଲି । ଦେଖିଲି, ପଥର ସହିରେ କେତୋଟି କୁମ୍ଭାର ତିମ୍ବର ଖୋଳପା ଏଣେ ତେଣେ ପଡିଛି, ପଥର କଟ ବାଲି ଉପରେ ଗୋଟେ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ମଲା କୁମ୍ଭାର ଛୁଆ ପଡିରହିଛି । ତା ଦେହରେ ପିମ୍ପୁଡି ଧାର ଲାଗିରହିଛି; ନଟା ବୁଦା ଯୋଗୁଁ କୁଆ ଟିକାକ ଦୃଷ୍ଟି ପଡି ପାରିନାହିଁ । ଏଥିରୁ ଅନୁମାନ କଲିଯେ ଘଟଣାଟି ଗତ ରାତିର ମାତ୍ର । ବୁଝି ପାରିଲି ଘଟଣାର ରହସ୍ୟ । ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ବାରପାହାଡ ପାଦେ ପାଦେ ଅନୁ୍ୟନ ପଦର କିଲୋମିଟର (ତୋରକ୍ତସମୁଦାରୁ ଚକ୍ରାମାଳ) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗନ୍ଧାର ଜଳ ଭଣ୍ଡାରର ବିସ୍ତୃତି ଯେଉଁଠି ପୂର୍ବରୁ ମହାନଦୀର ଗଣ୍ଡଥିଲା ପାହାଡ ପାଖେ ପାଖେ । ଜଳଭଣ୍ଡାର ସୃଷ୍ଟି ପରେ ନଦୀଗର୍ଭ ଆହୁରି ବର୍ଦ୍ଧିତ ଓ ଗନ୍ଧାର ହୋଇଛି; କୁମ୍ଭାରମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟାମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ।

କୁମ୍ଭାରମାନଙ୍କ ଜନ୍ମ ଓ ଜୀବନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୋର କିଛି ଜ୍ଞାନ ରହିଛି । କୁମ୍ଭାରକୁ ଦେଖି ପୁଣି କିଏ ଶକି ନଯାଏ ? ବୃହତ୍ ପାଟି, ବଡ ବଡ ଧାରୁଆ ଦାନ୍ତ, ଆରୁତା-ଖାରୁତା ଭୟଙ୍କର ଦେହ ଦେଖିଲେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଡରି ଯା'ନ୍ତି । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ୨୧ଟି ପ୍ରଜାତିର କୁମ୍ଭାର ଦେଖାଯାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆମେରିକାର ମାଇକାନ୍, ଆଲିଗେଟରଠାରୁ ଆମର ଘଡିଆଳ, ଅଣିଆ, ଗୋମୁହଁ, ମଗର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ମଗର ସାଧାରଣତଃ ମଧୁର ଜଳର ବାସକରେ । ସେମାନେ ମୁଖ୍ୟତଃ ମାଛ, କଇଁଛ, ଜଳରେ ପକ୍ଷୀଆଦିକୁ ଖାଇଥାଆନ୍ତି । ଲୁଣା ପାଣିର କୁମ୍ଭାର ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଦୀର୍ଘ । ଗୋଟିଏ କୁମ୍ଭାର ୧୫ ଠୁ ୨୦ ଫୁଟ ଲମ୍ବା ହୋଇଥାନ୍ତି । କୁମ୍ଭାରର ପରମାୟୁ ଅନୁ୍ୟନ ୩୦ ବର୍ଷ । ମାତ୍ର ଏହି ସରାସୁପ ଜାତୀୟ କୁମ୍ଭାର ଦେଖିବାକୁ ଯେତେ ବିକଟ ଓ କୁସ୍ଥିତ ହେଲେ ହେଁ ମାଛ କୁମ୍ଭାରମାନେ ଭାରି ଅପତ୍ୟ ସ୍ୱେଦୀ । ଛୁଆ ପୁଟାଇବା ଓ ଛୁଆ ପାକିବା ସମୟରେ ମାଆ କୁମ୍ଭାର ଯେଉଁ ଏକାଗ୍ର ନିଷ୍ଠା ଓ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥାଏ, ତାହା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗେ ।

ଅଣ୍ଡା ଦେବା ରତ୍ନରେ କିମ୍ବିରିଣୀ ସାଧାରଣତଃ ୨୦ରୁ ୯୦ଟି ଯାଏ ଅଣ୍ଡା ଦେଇଥାଏ । ଏହି ସମୟରେ ସେ ନିଜେ ଛକତାଗକୁ ଆସି ପଥର

ଖୋଲରେ କାଠି କୁଟା ରଖି ନିରୋକାରେ ଅଣ୍ଟା ଦିଏ । ଅଣ୍ଟା ଦେଇ ସାରିବା ପରେ ଛୁଆ ପୁଟିବା ଯାଏଁ ଦୀର୍ଘ ୧୦ରୁ ୧୨ ସପ୍ତାହ ପଥର ଖୋଲ ପାଖ ଛାଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ଯାଏ ନାହିଁ, ଅଣ୍ଟା ଉପରେ ଟାଣୁ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିଥାଏ, କୁମ୍ଭାର ନଜରରୁ ଦୂରରେ ରଖିଥାଏ କାରଣ ଅଣ୍ଟିରା କୁମ୍ଭାର ଅଣ୍ଟା ଓ ଛୁଆକୁ ଗୋଟା ଖାଇଯାଏ । ଦିନବେଳେ କିମ୍ପାରିଣୀ ପାଣିରେ ଦେହକୁ ତୁବାଇ କେବଳ ଆଖିକୁ ଜଳସ୍ତର ଉପରେ ରଖିଥାଏ, ଅଣ୍ଟା ପ୍ରତି ନଜରକୁ ଦୃଢ଼ ରଖିଥାଏ ଠିକ୍ ସତର୍କ ପ୍ରହରୀ ଭଳି । ଯେତେବେଳେ ଅଣ୍ଟାରୁ ଛୁଆଗୁଡ଼ିକ ପୁଟନ୍ତି, ମାଆ କୁମ୍ଭାର କାଠି ଗତା ଆଡ଼େଇ ଛୁଆମାନଙ୍କୁ କାଟିଥାଣେ । ସେତେବେଳେ ଛୁଆଗୁଡ଼ିକର ଲମ୍ବ ଏକ ପୁଟ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥାଏ । ସେମାନଙ୍କୁ ଲମ୍ବା ଓ ମୁନିଆ ଦାଉଥିବା ବଡ଼ ପାଟିରେ କ୍ଷତି ନହେବା ପରି ଯଦ୍ୱାର ସହିତ ଧରି ପାଣି ଭିତରକୁ ନେଇଯାଏ । କିନ୍ତୁ କଇଁଛ ଥରକେ ସମୁଦ୍ର ବା ନଦୀତଟ ବାଲି ଉପରେ ୧୦୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଣ୍ଟା ଦେଇ ସାରି ସେଠି ଆଉ କେବେ ନରହି ପକାଇ ଯାଏ ତା ଗତବ୍ୟସ୍ତକକୁ । କଇଁଛ ଅଣ୍ଟା ଆପେ ଆପେ ପୁଟିଥାଏ ଏବଂ ଛୁଆ ପୁଟିଲା ମାତ୍ରେଇ ସିଧା ପାଣି ଭିତରକୁ ଏକମୁହାଁ ହୋଇ ଧାଏଁ । ଏହା କଇଁଛ ଛୁଆର ସହଜାତ ପ୍ରବୃତ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମଗରମାନେ ପାଣି କୂଳରେ ଗାତ ଖୋଳି ତା' ଭିତରେ ଅଣ୍ଟା ଦିଅନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ ଅଣ୍ଟାରୁ ଛୁଆ ପୁଟନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ଶର ଶୁଣି ମାଆ କୁମ୍ଭାର ଗାତଖୋଳି ସେମାନଙ୍କୁ ବାହାରକୁ ବାହାର କରିଦିଏ ।

ବାରପାହାଡ଼ର ଚିତାବାଘମାନେ ଭାରି ଚାଲାଖ । ଜଙ୍ଗାଧାରର କଡ଼େ କଡ଼େ କୁମ୍ଭାର ଅଣ୍ଟାଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଟି ଖୋଟି ଖାଇଯାଆନ୍ତି । ଖୁବ୍ ସ୍ୱାଦିଷ୍ଟ ଓ ସହଜଲଟ ଖାଦ୍ୟ ମିଳିଯାଏ ବାଘମାନଙ୍କୁ । ମୋର ଜାଣିବାକୁ ଆଉ ବାକୀ ନଥିଲା ଯେ ଗତ ରାତିରେ ଚିତାବାଘ କୁମ୍ଭାର ଅଣ୍ଟା ଖୋଟି ଖାଇବା ଅବସରରେ କୁମ୍ପାରିଣୀ ସହିତ ତୁମୁଳ ମୁକାବିଲା ହୋଇଛି । ସଂଘର୍ଷର ଫଳାଫଳ ଜାଣିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଉତ୍ସୁକ, ବ୍ୟଗ୍ର ହୋଇ ପଡ଼ିଲି କାରଣ କୁମ୍ଭାର ଜଳରେ ଖୁବ୍ ପ୍ରତାପଶାଳୀ, କିନ୍ତୁ ସ୍ତବ୍ଧଭାଗରେ ସେତେ ନୁହେଁ । ତଥାପି ତା'ର ଦୈହିକ ଶକ୍ତି କମ୍ ନୁହେଁ । ଆଉ ଥରେ ତଳ ତଳ କରି ସ୍ନାନଟିକୁ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା କଲି । କୁମ୍ଭାରତ ପାଣି ଭିତରେ; ବାଘର ଠାବ ମିଳିଲା ନାହିଁ । କେବଳ ତା' ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ଟି ତା ଦୁରାବସ୍ଥା ସୂଚାଇ ଦେଉଥିଲା ଯାହା । ଭୂର୍ଭୂ ବାଲିରେ ଚକଟାଏ ଚକଟାଏ ଜାଗାରେ ଚିତାବାଘ ପାହୁଲ ଖୋଜୁ ଓ କୁମ୍ଭାରର ପାଦ ଦାଗ ସ୍ପଷ୍ଟ ବାରି ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ- ସ୍ନାନଟା ଦୁଇ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶ ଜଳକୁ

ରଣସ୍ଥଳୀ ଭଳି ସୂଚିତ ହେଉଥାଏ । କିନ୍ତୁ ପଥରରେ ପଡିତ ରକ୍ତଗୋପା ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ଯାଇଥିଲେ ହେଁ, ଏହା ନିଶ୍ଚିତଭାବେ ଚିତାରକ୍ତ ଜାଣିବାକୁ କଷ୍ଟ ହେଲା ନାହିଁ । ରକ୍ତ ଗୋପାକୁ ଭିରି କରି ଥୋଡାଏ ବାଟ ଜଙ୍ଗଲରେ ପଶିଲି କିନ୍ତୁ କେଉଁଠି ହେଲେ ଚିତାର ଦର୍ଶନ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ବୋଧହୁଏ ଆଘାତ ପାଇ ଭିତର ଜଙ୍ଗଲକୁ ପଶି ଯାଇଛି ଭାବି ପୂର୍ବ ରଣସ୍ଥଳୀକୁ ଫେରିଲି, ଛିଣ୍ଡା ଲାଜଟିକୁ ପରଖି ଦେଖିଲି । ଯୁଦ୍ଧରେ ଯାହା ଘଟିଥିବ ଏବେ ଅନୁମାନର କଥା । ଖାଦ୍ୟଲୋଭୀ ଚିତାବାଘ ଯେତେବେଳେ ଅଷ୍ଟାଗୁଡିକୁ ଅନ୍ଧିଆର କରି ବସିଛି ମା' କୁମ୍ଭୀର ପ୍ରବଚକଭାବେ ପ୍ରତିରୋଧ କରିଛି । ବାଘକୁ କାବୁ କରି ସେ ନିଶ୍ଚୟ ପାଣି ଆଡକୁ ଚାଣିଛି, ବାଘକୁ କୌଣସି ମତେ ପାଣି ଭିତରେ ପୂରାଇ ପାରିଲେ ସେ ତାକୁ ଆଉ ବଳେଇବ ନାହିଁ, ଜଳ ଭିତରେ ଶତ୍ରୁକୁ ଶେଷ କରିଦେବ । ତେବେ କୁମ୍ଭୀର ବାଘକୁ ପାଣି ଭିତରକୁ ଚାଣି ନେଇ ପାରିନାହିଁ ବାଘର ଛିଣ୍ଡା ଲାଜରୁ ଜଣା ପଡୁଥିଲା । ବାଘ ମଧ୍ୟ ଭୂର୍ତ୍ତ ଉପରେ ଖୁବ୍ ବଳବାନ; ତା' ତୀକ୍ଷ୍ଣଦାନ୍ତ ଓ ମୁନିଆ ନଖ ସାହାଯ୍ୟରେ କୁମ୍ଭୀରକୁ ଶକ୍ତାଘାତକରିଛି । ଉଭୟେ କ୍ଷତାକ୍ତ, ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ନିଜ ନିଜ ଜୀବନ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଦୂରେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ତେବେ ଏବେ ସେମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଜାଣିବା ଆଉ ସମ୍ଭବ ନଥିଲା ।

ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ଦିନ ପରେ ଶୁଣିଲି, ଚିତାବାଘଟାଏ ଝୋଳାପାଖେ ମରିପଡିଥିଲା, କାଉ ଶାଗୁଣାମାନେ ତାକୁ ଆହାର କରିଥିଲେ । ପୁଣି ଦିନେ କ୍ଷେମା ଦେହୁରୀ ଦେଖିଲା ଯେ ବଡ଼ କୁମ୍ଭୀରଟାଏ ମରି ପାଣିରେ ଭାସୁଥିଲା, ଦେହରେ ହାତଛତା ଆଉ କିଛି ନଥିଲା; କୁମ୍ଭୀର ହାତକୁ ଡଙ୍ଗାରେ ବୋହି ନେଇ ଆସିଥିଲା ତା ଘରକୁ । ସବୁ ସ୍ତରରେ ସଂଘର୍ଷର ଫଳାଫଳ କ୍ଷତିକାରକ ଉଭୟ ପକ୍ଷକୁ- ବିଜେତା ଓ ପରାଜିତାକୁ- କାହାର ବେଶୀ ଅବା କମ୍ । ପଶୁ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏହା ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ- ମୋ ଅନୁଭୂତିରୁ ମୁଁ ବୁଝିପାରିଛି । ଉକ୍ତ ବାଘ-କୁମ୍ଭୀର ଇଡ଼େଇଟି ଏକ ଉନ୍ନତ ଉଦାହରଣ ।

ଫେବାରୁ ସେଦିନ କ୍ଷେମା ଦେହୁରୀ ଘରେଥିଲା । ଆମଠୁଁ ଜରୁରୀ ଡାକରା ପାଇ ଉପହ୍ରିତ ହେଲା । ଘଟଣାଟି ଶୁଣି ଆମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଜାଣିପାରି ସାହସ ଦେଲା । ତା ଜାଲ ବାବଦରେ ପଇସା ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲି । ସେ କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଅର୍ଥ ନେବାକୁ ରାଜି ହେଲା ନାହିଁ ବରଂ ଆମ ସହିତ ମିଶି ଜୀବୋଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗଦେବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରି ଏଟାଟ

ତା ନିଜ କାମ ବୋଲି କହିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଏଇ ଜଙ୍ଗଲୀ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ନର୍ଦ୍ଦେଶ ଆଚରଣ ଓ ନିଷ୍ଠୁର ମନୋବୃତ୍ତି ମୋତେ ସର୍ବଦା ଅଭିଭୂତ କରିଥାଏ ।

ଏଣେ ରାତି ହୋଇ ଆସୁଛି । ବାଘଟିର ଦୁରବସ୍ଥା ମୋ ଆଖି ଅଗରେ ନାଚି ଉଠୁଥାଏ । ଅନ୍ତର ଭିତରୁ ଏକ ଅନୁକମ୍ପାର ସ୍ଵର ଉଠି ଆସୁଥାଏ । ବହୁକଥା ଜୀବନରେ ଏପରି ବିରାଗଭାବ ମୁଁ କେବେ ଅନୁଭବ କରି ନଥିଲି ପୂର୍ବରୁ । ଏହା ପ୍ରଥମ ବ୍ୟତିକ୍ରମ । ନିଜକୁ ନିଜେ ଏହାର କାରଣ ପଚାରି ମଧ୍ୟ ବୁଝି ପାରୁ ନଥିଲି । ଜୀବନର ଗତି ପଥର ପରିବର୍ତ୍ତନ କିଛି ନୂଆକଥା ନୁହେଁ ଇତିହାସ ପୃଷ୍ଠାରେ । କେତାଣି କାହିଁକି ଦୁଃସ୍ଥ ବାଘଟା ପ୍ରତି ଦୁର୍ବଳତା ଜାରି ଉଠିଲା । ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରତି ଦୟା ମୋ ଚିତ୍ତକୁ ଆକ୍ରମଣ କରି ରଖିଥିଲା । ଚିତାବାଘ ପାଣି ସହ୍ୟ କରି ପାରେ ନାହିଁ; ଗତ ରାତିଠୁଁ ସେ କିଛି ଖାଇନାହିଁ । ଯଦି ସନ୍ଧିପାତ ହୋଇଯାଏ ? ଭୋକରେ ଯଦି ମରିଯାଏ ? ଅନେକ ଦୁର୍ଘଟା ମନକୁ ଆକ୍ରାନ୍ତ କରି ବସିଲା କିନ୍ତୁ ଅତି ରାତିକାଳରେ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ସକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହିଁ ଯୌର୍ଯ୍ୟଧରି ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସକାଳ ପାଇଁ ଯୋଜନା କରି ବସିଲି, କାର୍ଯ୍ୟପଦ୍ଧତି ଛିନ୍ନ କରିଲି । ଗହ୍ଵର ଗଭୀରତା ଅନ୍ୟତମ ଶହେଫୁଟ । ସେଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେବ ଲମ୍ବ ଦଉଡ଼ି । ସାଧାରଣ ବ୍ୟବହାରୀ ଦଉଡ଼ିର ଲମ୍ବ ୩୦ ହାତ ଅର୍ଥାତ୍ ୪୫ଫୁଟ । କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ୬ଟି ଦଉଡ଼ି ଦରକାର । ରାତାରାତି ଦଉଡ଼ି ଯୋଗାତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଛୋଟ ଦଉଡ଼ିଗୁଡ଼ିକୁ ଗଣି କରି ଲମ୍ବା କରିବାକୁ ହେବ । ଆମ ଶିକାର ବ୍ୟାଗରେ କିଛି ରସି ମଧ୍ୟ ରହିଥାଏ ଦରକାର ବେଳେ କାମରେ ଲାଗିବା ପାଇଁ । ଜଙ୍ଗଲର ଗଛ ଶିଅ, ବେତେରା ବାଉଁଶ, ଲଇ ଲଟା ମଧ୍ୟ ଦଉଡ଼ି ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ପାରେ ।ରାତିଟି କଟିଲା ନିଦ୍ରାଶୂନ୍ୟତାରେ ।

ସକାଳ ହେଲା । ରେଙ୍ଗାଲିପାଲି ଗାଁରୁ ୧୦ଜଣ ଗଣ୍ଡା ଆଦିବାସୀ ଯୋଗାତ କରି ଦିନ ମଜୁରୀ ବିନିମୟରେ । କେତୋଟି କୁରାଡ଼ି, ଦୁଇ ଡିନୋଟି ଶାବକ, ଖଣ୍ଡି ଓ କଟୁରୀ ସଂଗ୍ରହ କରି ଗାଁ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ଠାରୁ ଉଦ୍ଧାର ସୂତ୍ରରେ । ଦିନକର ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଖାଦ୍ୟ ସକାଶେ ଚାଉଳ, ତେଲ ଲୁଣ ଆଦି ତୁଙ୍ଗୁରି ହାଟରୁ ଖରିଦ କରିବା ପାଇଁ ଦୁଇଜଣ ଲୋକ ପଠାଇଲି । ସେମାନେ ରୋଷେଇ ସରଜାମ ଓ ସରଦା ଧରି ପରେ ଝାମ୍ପିରେ ପହଞ୍ଚିବେ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ଆମେ ସଦଳବଳେ ଝାମ୍ପି ଅଭିମୁଖେ ଅଗ୍ରସର

ହେଲା। ଗାଁର ଗଣ୍ଡା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଓ ଶିଶୁମାନେ ଆମ ଆୟୋଜନକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ। ଏଠାରେ ଯେମିତି ଗୋଟେ ଯାତ୍ରାପର୍ବ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି! ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ- “ବାଘଟେ କୂଅରେ ପଡ଼ିଛି, କୋଉ ନୂଆକଥା ଅବା! ସାହେବ ବାବୁର ଏଥିପାଇଁ ଗରଜ ଓ ଦରଦ କାହିଁକି? ପରସାକୁ ପାଣି ପରିକି ବିଷୁତି। ସାହେବ କ’ଣ ପାଗଳ ହୋଇଗଲା କି?”

ଅନେକ କଥା ଅନ୍ୟକୁ ବୁଝାଇ ହୁଏ ନାହିଁ। ଦେହାତି, ଗାଉଁଳୀ, ଜଙ୍ଗଲୀ ଲୋକେ ମୋର ଭାବନା ଓ ଭାବାନ୍ତର କାହିଁକି ବା ବୁଝିବେ? ଜଙ୍ଗଲାନୁଭୂତିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଭାବେ ଗୋଟେ ନୂଆକଥା ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଛି। ବାଘକୁ ସଂକଟୁ ଉଦ୍ଧାରିବା ଓ ଜଙ୍ଗଲରେ ଛାଡ଼ିଦେବା କେବଳ ମହାନ କାମଟିଏ ନୁହେଁ, ଏକ ରୋମାଞ୍ଚପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ୟମ ଓ ଦୁଃସାହସିକତା; ମୋ ସମ୍ମୁଖରେ ଗୋଟାଏ ଆହ୍ୱାନ।

କ୍ଷେମା କଥାମୁତାବକ ଜାଲ ଓ ଦଉତି ଧରି ପହଞ୍ଚିଲା। ପାହାଡ଼ ଉଠିଲା ବେଳେ ଗୋଟେ କଥା ମନକୁ ଛୁଇଁଲା ବାରମ୍ବାର। ଦୂରତ ବାଘର ଖାଦ୍ୟ କଥା। କ’ଣ ସେ ଖାଇବ ଆଜି? ସେମିତି ଓପାସରେ କ’ଣ ସତୁଥିବ ପାଣି ଭିତରେ? ସକାଳେ ଜିନିଷ ଆୟୋଜନରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିବାରୁ ତା ଖାଇବା କଥା ବିଚାକେ ପାଶୋରି ଯାଇଥିଲି। ପର୍ବତାରୋହଣ ସମୟରେ ପ୍ରେମକୁ କହିଲି। ମୁଁ ଠିକ୍ କଥା କହୁଛି ବୋଲି ସମର୍ଥମୂଳକ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ-- “ଆମ ବାରପାହାଡ଼ ଅରଣ୍ୟରେ ବାଘ ପାଇଁ ଖାଦ୍ୟ ଅଭାବ ନାହିଁ। ଆମର ଜଙ୍ଗଲ ଜନନୀ ଅଳ୍ପପୂର୍ଣ୍ଣା, ଦୟାଶୀଳା। ସେ ସଦୟା ଥାଉଁ ଥାଉଁ ତା’ର ସନ୍ତାନ କେବେ ଭୋକ ଉପାସରେ ମରିବେ ନାହିଁ। ବାଘର ଖାଦ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱ ମୋର। ତମେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହ ମୋହନ...”

ଆଗରେ ଗୋଟେ ଉଚ୍ଚ ଘାଟୀ। ତାକୁ ପାରହେଲେ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଉପତ୍ୟକା ଅଞ୍ଚଳ ଆସିବ- ଶାଳବଣର ନିଘଞ୍ଚ ନୀଳ ପରିବେଶ, ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଶ୍ୟାମଳ ତରୁଳତାର ବର୍ଣ୍ଣାତ୍ମ୍ୟ ବସ୍ତ୍ରାଳୀ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନୋମୁଗ୍ଧକର। ବିଭିନ୍ନ ବନ ବିହଙ୍ଗମାନଙ୍କ କାକଡ଼ି ସ୍ଥାନକୁ ମୁଖରିତ କରେ। ବିହଙ୍ଗରାଜ ମୟୂରମାନଙ୍କ ଅଭୟ ବାସସ୍ଥଳୀ। ବଣ କୁକୁଟ ମଧ୍ୟ ଅଗଣିତ। ଅଗଣା ଅଗଣି ବନସ୍ତର ଏକ ନିଚ୍ଚଳ ରୂପ। ମୁନିମାନେ ଏଇଭଳି ନିର୍ଜନ ବନରେ ଆଶ୍ରମ କରି ପ୍ରକୃତିର ପାୟୁଷ ପାନ କରୁଥିଲେ କୋଉ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ- ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ନଦେଖିଲେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ହୁଏନା। ପ୍ରେମ୍ କହିଲେ- ଏଠି ବହୁତ ବଣ

କୁକୁଡ଼ା ଏବଂ ମୟୂରମାନେ ଅଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଦିଗକୁ ମୁଁ ରାଇଫଲ ଧରି ଯାଉଛି, ବଡ଼ ଜନ୍ତୁ ହାବୁଡ଼େ ପଡ଼ିଲେ ମାରିବି ଅଥବା ମୟୂରଟିଏ । ତମେ ମୋହନ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ଯାଅ । ତୁମ ଦ୍ଵିନକିଆ ବନ୍ଧୁକରେ ଅଛି ଛରା, ଏଲ.ଜି ଏବଂ ବଲ୍ । ସବୁ ମାରି ପାରିବ । ଯାଅ ଏଥର...

ମୁଁ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଉତ୍ସୁକ ଅନୁଭବ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୋଠି ଉଦ୍‌ଘାହର ଉଣା ପ୍ରକଟିତ ହେଲା । ପ୍ରେମ୍ କହିଲେ- “ଭାରୁଛ କ’ଣ ମୋହନ ?”

ମୁଁ ଅନ୍ୟମନସ୍ଥ ଥିଲି । କ’ଣ ଯୋଗେ ଭାରୁଥିଲି । ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ ସମ୍ବୋଧନରେ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହେଲି ।

“ତମେ କାହିଁକି ହଠାତ୍ ଭିଲ ଜଣା ପଡୁଛ ମୋହନ ?”

“କାହିଁ ନାହିଁତ । ମୁଁତ ବିଲକୁଲ୍ ଠିକ୍ ଅଛି ।”

“ଭୁଟାଭୁଟ ବୋଧେ ।”

“ନା, ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଏମିତି ଭାରୁଥିଲି...”

“କ’ଣ ?”

ଏଇ ଜନ୍ତୁକୁଡ଼ା, ଶିକାର କଥା । ଜୀବମାର, ଖାଅ, ରକ୍ତ, ଖାଲି ରକ୍ତ...”

“ବଡ଼ ଭାବପ୍ରବଣ ହୋଇ ପଡ଼ିଛ ମୋହନ । କେଉଁଥିପାଇଁ ?”

“ସେମିତି କିଛି ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ଆଜି ବନ୍ଧୁକ ଧରିବାକୁ କାହିଁକି ଇଚ୍ଛା ହେଉନାହିଁ ।”- ମୁଁ ଆସ୍ତେ ଅଥଚ ଉଦାସପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଵରରେ କହିଲି ।

ପ୍ରେମ୍ ତାକୁର୍ ହେଲା ପରି ଲାଗିଲେ । ତାଙ୍କ ଆଖିର ଆୟତନ ବଢ଼ିଗଲା । ଜଙ୍ଗଲ ଏବଂ ବନ୍ଧୁକ କହିଲେ ଯେଉଁ ମୋହନ ନାତି ଉଠନ୍ତି, ମାତି ଉଠନ୍ତି, ଡାକି ଉଠନ୍ତି, ଅପୂର୍ବ ଅସାଧାରଣ ଉଦ୍‌ଘାହରେ ଉଦ୍‌ଘାତିତ ହୁଅନ୍ତି, ସେଇ ମୋହନ ହଠାତ୍ କାହିଁକି ଅସ୍ଵାସ ଏବଂ ବିକାରଗ୍ରସ୍ତ ? କାହିଁକି ଉଦାସ ? ପ୍ରେମ୍ ବିଚଳିତ ହେଲେ ।

ମୁଁ ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କୁ ବୁଝାଇ କହିଲି- “ବନ୍ଧୁ, ଆଜି ମାରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉନି ମୋର । ମୁଁ କ’ଣ କେବେ ମନା କରିଥାଏ ? କିନ୍ତୁ ଆଜି ଆନନ୍ଦ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଯଦି ଅବସାଦ ଅନୁଭବ କରେ, ତୁମେ କ’ଣ ବାଧ୍ୟ କରି ସୁଖ ପାଇବ ?”

“ନା ଆଦୌ ନୁହେଁ, ଅସମ୍ଭବ । ଜଙ୍ଗଲ ବୁଲି ଆମର ସଉକ ମାତ୍ର । ବାଧ୍ୟତାର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ମୁଁ ତ ମୋହନଙ୍କ ଇଚ୍ଛାରେ ପରିଚାଳିତ । ତୁମ ଇଚ୍ଛା ହିଁ ମୋର । କେବେ ମତାନ୍ତର ଦେଖିଛ ?”

“ଧନ୍ୟ ପ୍ରେମ୍ । ସେ କଥା ନିରୋକ୍ତରେ ବିଚାରିବା । ଏଣେ ତେରି ହେଉଛି । ବାଘଯେ ତେଣେ ଅଭୁକ୍ଷ । ଖାଇନାହିଁ ବିଚରା ଦୁଇ ଦିନ ହେଲା । ନିଅ ମୋର ବନ୍ଧୁକ, ତା’ର ଖାଦ୍ୟ ନେଇ ଆସ । ହଁ, ମାତ୍ର ଯେତିକି ଆବଶ୍ୟକ...”

ଦୀର୍ଘ ପହର ବର୍ଷର ଘନିଷ୍ଠ ସଂପର୍କ ପରେ ପ୍ରେମ୍ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ମୋଠୁଁ ଶୁଣିଲେ ଅଭରା ସ୍ଵର-“ମାର, ମାତ୍ର ଯେତିକି ଆବଶ୍ୟକ...”

ପ୍ରେମ୍ ସୁନାପିଲାଟିଏ ପରି ସହଦେବକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଶାଳବଣ ଭିତରକୁ ପଶିଲେ । ମୁଁ ଆଉ ସାଙ୍ଗରେ ଗଲି ନାହିଁ । ଖୋଲା ଜାଗାରେ ଅପେକ୍ଷା କଲି ସେ ଫେରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ପ୍ରକୃତିର ଜୀବନ୍ତ ଉପତାନଗୁଡ଼ିକ ଚତୁର୍ଦିଗରେ ଘେରି ରହିଥିଲେ ମୋତେ । ନିବିଡ଼ ପରିବେଶ ମୋତେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିଲା । ସରଗସାରା ଝୁଲା ବାଦଲର ଭସାଣୀ ପର୍ବ ଲାଗି ରହିଥିଲା । ମଳୟ ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ବୋହୁଥିଲା । ପୁଷ୍ପପୂର୍ଣ୍ଣ ପଲୁବିତ ତରୁଳତା, ଫଳଶୋଭିତ ବୃକ୍ଷରାଜି ମୋତେ ମୋହାବିଷ୍ଟ କରିଥିଲା । ମୁଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ମଗ୍ନ ରହିଲି ।

ଅଧ ଘଣ୍ଟାଏ ଅନ୍ତେ ପ୍ରେମ୍ ଫେରିଲେ । ମୁଁ ଦୁଇଥର ରୁକି ପ୍ରତାପ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ପାରିଥିଲି । ସହଦେବ ହାତରେ ଦୁଇଟି ମଲା ମୟୂର ଥିବାର ଦେଖିଲି । ଚିତା ବାଘ ପାଇଁ ଦୁଇଟି ମୟୂର ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ଅବଶ୍ୟା । ତେବେ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା କହି ଆମେ ପୁଣି ପର୍ବତ ଚଢ଼ିଲା ।

ଝାମ୍ପିରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଦିନ ଦଶ ପ୍ରାୟ । ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ବାଘର ଅବସ୍ଥା ଦେଖିବାକୁ ଗହ୍ଫର ଧାରକୁ ଧାଇଁଲି । ଦେଖିଲି ବାଘଟି ପୂର୍ବ ଭଳି ପାଣିରେ ପଡ଼ି ରହିଛି ନିଷ୍ଠୁର ଭାବେ । ଦେହ ତା’ର ସଂକ୍ରୁଚିତ ହୋଇ ଯାଇଛି, ଆଖି ଦମ୍ଭ ଦମ୍ଭ କରୁଛି । ତା’ ଚାହାଣିରେ ଆର୍ତ୍ତ । ମୁଁ ଅଧିକ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ହୋଇ ଉଠିଲି ଯେମିତି ମୋର କୌଣସି ଆତ୍ମୀୟ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦ୍ଵାରରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ମିନିତି କରୁଛି ଦ୍ରାଶକର୍ତ୍ତାକୁ !

ତତ୍ପର ହୋଇ କାମରେ ଲାଗିଲି । କେତେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଡକା ବାଉଁଶ କାଟିବାରେ ଲଗାଇଲି । ଆଉ କେତେ ସରୁ ସରୁ ବହୁ କାଟି ବସିଲେ । ଗହ୍ଫରର ବ୍ୟାସ ୧୦୦ ଫୁଟରୁ ଅଧିକ, କୌଣସି ବାଉଁଶ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେପଟକୁ ଅଣ୍ଟିବ ନାହିଁ, ଅତଏବ କୋଣ ଧରି ଉପର ଆଡୁ ୬୫ ଫୁଟ ବ୍ୟବଧାନରେ ବାଉଁଶ ବହୁକୁ ଥାକ ଥାକ ଖଞ୍ଜିବାକୁ ପଡ଼ିବ କାରିଗରର କୌଶଳ ଅବଲମ୍ବନ କରି । ଉପରଆଡୁ ଏହିପରି ବାଉଁଶ ଓ ବହୁର ଭାରା ତିଆରି କରି ଚାଲିଲା । ଦକ୍ଷ ସହଦେବ, ତା’ର ଭାଇ ମେଢ଼ା, ଧୀବର କ୍ଷେମା ତତ୍ପରତାର ସହିତ

କାମରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଥିଲେ । ବାଉଁଶକୁ ସୁଦୃଢ଼ ରଖିବା ପାଇଁ ଖୁବ୍ କାଢ଼ଦାରେ ଗହ୍ବର କାଢ଼ ଖୋଳିଲା ବେଳେ କାଢ଼ରୁ ମାଟି ବା ପଥର ଢେଲାଏ ଢେଲାଏ ତଳକୁ ଖସୁଥିଲା ଟପ୍ ଟାପ୍ । ବାଘ ନୀରବ, ନିଶ୍ଚଳ, ନିଷ୍ଠର ।

ଦୁଇଟିଯାକ ମଲା ମୟୂରକୁ ପ୍ରେମ୍ ତାଙ୍କ ତୀକ୍ଷଣ ଛୁରିରେ ଚଟାପଟ୍ ଢେଳି ଦେଇଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ଢେଲା ମୟୂର ବାଘ ପାଖକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲି । ସେ ଥରେ ଉପରକୁ ଚାହିଁ ମୟୂର ମାଂସକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲା । ମାଂସ ପାଖକୁ ଗଲା ନାହିଁ ଖାଇଲା ନାହିଁ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗିଲା ମୋତେ । କେତେ ସୁକୁମାରିଆ ବାଘଟେ ଯେ ! ମୟୂର ଭଳି ସ୍ବାଦିଷ୍ଟ ମାଂସକୁ ଖାଉନାହିଁ !! ଆଉ କିଭଳି ଆହର ତା'ର ଦରକାର !! କୁଚୁରା, ମିରିଚ, ସମର !!! ବେଶୀ କଲାରୁ ଭାଉ କାତୁଟି । ଚିତି ମାଡ଼ିଲା । ବିରକ୍ତ ହେଲି । ନଖାଉ, ମରୁ ଓପାସରେ...

କଟି ବରଗାର ଭାରା ପରି ତଳ ଉପର ହୋଇ ଦଣ୍ଡୋଟି ଭାରା ବନ୍ଧା ହେଲା । ସହରରେ ସୌଧ ନିର୍ମାଣ ବେଳେ ବାଉଁଶ, ବହ୍ନା ବା କୋହ ପାଇବ୍ ଗୁଡ଼ିକ ଯେମିତି ନିୟୋଜିତ ଥା'ନ୍ତି । ଆମ ବାଉଁଶ ଗୁଡ଼ିକ ସେପରି କରରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ କାଢ଼ରେ ଲାଗିଥା'ନ୍ତି । ଅଗମ୍ୟ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯେଉଁଠିକୁ କୌଣସି ଯାନ ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ, କେବଳ ପାଦହିଁ ଉପାୟ, ଆଧୁନିକ ଉପକରଣ କାରିଗରୀ ସରଜ୍ଜାମ ବଦଳରେ ଦେଶୀ ଉପାୟକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ଗୋଟାଏ ଅତ୍ୟୁତ ଉଦ୍‌ଯାତ ଧରି ଆମେ ସମସ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥାଉଁ ।

ଉପର ପଥର ଚଟାଣ ପାଖେ ରୋଷେଇବାସର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଚାଲିଥାଏ । କାଠଜାଳ ଯଥେଷ୍ଟ ଥାଏ ଜଙ୍ଗଲରେ । ପଥର ଚୂଳିରେ କାଠ ନିଆଁ ଜଳୁଥାଏ, ମାଟି ହାଣ୍ଡିରେ ଭାତ ଗର୍ ଗର୍ ଫୁଟୁଥାଏ । ପାଖରେ ଆଉଗୋଟିଏ ଚୂଳିରେ ତାଲି । ତରକାରୀର ଛୁଙ୍କ ବାୟୁରେ ଭାସିଲା, ମହ ମହ ବାସିଲା । ଏକ ବଣଭୋଜିର ଆୟୋଜନ । ରୋଷେଇ ପରେ ପଞ୍ଚଦ ପର୍ବ । ଆମେ ସବୁ ଚକ୍ରାକାର ବସି ଖାଦ୍ୟ ଖାଇ ବସିଲୁ । ଶାଳପତ୍ରରେ ଦନା ଓ ଖିରି ସେମାନେ ହାତରେ ବନାଇଥିଲେ । ଖାଇବା ବେଶ୍ ରୁଚିକର, ସୁଖକର ହେଲା । ଦେଶୀ ଗାଉଁଲି ରନ୍ଧା ଖାଦ୍ୟ ସୁଆତିଆ ଲାଗିଲା । ସମସ୍ତେ ଯେତେବେଳେ ଖାଇଲୁ କିନ୍ତୁ ଓପାସ ରହିଥିଲା ବିଚରା ବାଘଟା !

ଏଥର ଉଦ୍‌ଯାତ କାର୍ଯ୍ୟ । ଭାରା ଧରି ଗାତ ଭିତରକୁ ଓହ୍ଲାଇବା କାମ । ପ୍ରଥମେ କ୍ଷେମା ଓ ଦହଦେବ ଚାଲ ଧରି ଭାରାକୁ ଆଣ୍ଡା କରି ଓହ୍ଲାଇଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଉଦ୍‌ଯାତରେ ସୈନିକର ତପ୍‌ରତା ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲି । ସବା

ତଳ ଭାଗରେ ବାଘଠୁଁ ଦଶପୁଟ ଦୂରରେ କ୍ଷେମା, ସହଦେବ ଓ କ୍ୟାପ୍ଟେନ୍ ପ୍ରେମ୍ ସାଗର ଡିଝାରୀ। ଦୁର୍ଗତିର ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରେମ୍ ହୋଇଥା'ନ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ। ସେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡଉପର ଭାଗରେ ଥିଲି ମୁଁ ଓ ମେନ୍ତା। ତା' ଉପର ଭାଗରେ ଦୁଇଜଣ କରି ଲୋକ। ଏମିତି ଛଅଟି ଭାତି ବାନ୍ଧି ପାରିଥିଲୁ ସମୁଦାୟ।

ଜାଲୁଆ କ୍ଷେମା ପ୍ରଥମେ ଶୁଭାରମ୍ଭ କଲା। ଖେପାଜାଲକୁ ଦୁଇଥର ହାତରେ ଘୂରାଇ ଦଶପୁଟ ଦୂରରୁ ବାଘ ଉପରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲା। ବାଘ ମୁଣ୍ଡରେ ଜାଲଟା ଗୁଡେଇ ହୋଇଗଲା ଠିକ୍‌ତାବେ କିନ୍ତୁ ଏତିକି ବେଳକୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗ କ୍ରମେ ଭାରାଟା ଭାଙ୍ଗିପଡିଲା। ତିନିଜଣ ଯାକ ତଳ ପାଣି ଉପରେ ଖସି ପଡିଲେ ଦୁଇଦାଲ୍। ମୋ ଆଖିରୁ ନିଆଁ ଝରି ପଡିଲା। ସେମାନେ ପାଣିରେ, ବାଉଁଶ ବହୁଗୁଡିକ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ। ଏକି ବିପଦି! ମୋ ଗୋଡ ହାତ ଥରିବାକୁ ଲାଗିଲା, ଏପରିକି ବହୁକଟି ହାତରୁ ଖସିପଡିବା ଉପରେ। ମୁଁ କୌଣସିମତେ ସମ୍ଭାଳି ନେଲି। ବୁଦ୍ଧିବାଟ ଆଉ ଦିଶିଲା ନାହିଁ। ବଡ଼ ବିପଦନକ ପରିସ୍ଥିତି। ବିପଦ ସଙ୍ଗେ ଜାଣି ଜାଣି ଖେଳ ଖେଳିଲୁ। ତିନିଜଣଙ୍କ ଜୀବନ ବର୍ତ୍ତମାନ ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ। ପାଖରେ ଭୋକିଲା ବାଘ, ମଣିଷକୁ ଶତ୍ରୁ ଭାବି ଚୋଟା ଗୋଟା ଗିଳିନେବ। ଆମ ଗାଁ ହାତି ସାହିର ବେନି ଭାଇ ପହଳା ଓ ଗୁରିଆଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଓ ତଙ୍ଗାରେ ଗୁରିଆକୁ କିପରି ବାଘ ଖାଇଲା ତା'ର ଦୃଶ୍ୟ ମୋ ମନ ଭିତରେ ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟ କଲା। ଏ ବାଚାନ୍ ବୁଦ୍ଧି କାହିଁକି କଲି? ବହୁମୂଲ୍ୟ ମଣିଷ ଜୀବନକୁ ଜାଣି ଜାଣି ବିପଦ ବିତମିତ କଲି! ବହେ ପସେଇଲି। ଭୟରେ ଦେହରୁ ପରସ୍ତେ ଝାଳ ବୋହିଗଲା। ଏମିତି ବିଷମ ପରିସ୍ଥିତି ଉପୁଜିବ ବୋଲି କିଏ କଳ୍ପନା କରିଥିଲା? ନିଜକୁ ନିଜେ ଗୁଡାଏ ଗାଳିଦେଲି। ଜୀବନକୁ ବାଜି ଲଗାଇ ଦେବାର ଅବିମୁଖ୍ୟକାରିତା ମୋତେ ଆକ୍ରାନ୍ତ କଲା। ଦେଖିଲି ବାଘ ମୁଣ୍ଡରେ ଜାଲ ଠିକ୍ ଭାବେ ପଡ଼ିଛି ଓ ସେ ସେଇଠାରେ ହିଁ ରହିଛି, ଭସ୍ତେ ଘୁଞ୍ଚନାହିଁ। ପ୍ରେମ୍ ଆଶ୍ଚ୍ୟ ଜଳରେ ସ୍ଵାଭାବିକ ଭାବେ ଠିଆ ହେଲେ। ସେ ତାଙ୍କ ରାଇଫଲକୁ ଦେଖୁଥିଲେ କାନେ କେଉଁଠି ଜଖମ ହୋଇଥିବ। ନା, ରାଇଫଲ ବିଲୁଲ୍ଲ ଠିକ୍ ଅଛି, କେବଳ ଚ୍ୟାମ୍ବରରେ ପାଣି ପଶିଛି, ଗୁଳି ଓଦା ହୋଇଛି ମାତ୍ର। ପିରକ ଖୋଜର ରେମିଜଟନ୍ ଗୁଳି, ଜଳକୁ ଭୟନାହିଁ। ଓଦାହୋଇ ମଧ୍ୟ ପୁଟି ପାରିବ। ଚ୍ୟାମ୍ବରକୁ ପରଖି ନେଇ ପୁଣି ରାଇଫଲକୁ ସଜାଗ ରଖିଲେ; ତା ମୁନକୁ ବାଘ ମୁଣ୍ଡ ଆଡକୁ ମୁହାଁଇ ଥିଲେ। କ୍ଷେମା ଓ

ସହଦେବ ପାଣିରୁ ଉଠି ଠିଆହେଲେ । ମୁଁ ଭାରୀ ବଡ଼ପାଟିରେ କହିଲି-“କିଛି ହୋଇ ନାହିଁ ତ ମନମାନଙ୍କର ?”

ପ୍ରେମ୍ ଉକ୍ତ ସ୍ଵରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ-“ନାଁ, କିଛି ହୋଇନାହିଁ, ଆମେ ଠିକ୍ ଅଛୁ ।”

ମୁଁ ଚିନ୍ତା ଆଶ୍ଚସ୍ତ ହେଲି । ମୋ ଦେହରେ ଜୀବନ ପଶିଲା ।

ପ୍ରେମ୍ ବ୍ୟଥା ଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି, ବାଘ ଭୟଯୋଗୁଁ ନୁହେଁ, ତାଙ୍କ ପକେଟର ସିଗାରେଟଗୁଡ଼ିକ ଓଦା ହୋଇଯାଇଥିବା ଯୋଗୁଁ । ବିନା ସିଗାରେଟରେ ସେ ଚଳି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ବିନା ଖାଦ୍ୟରେ ହୁଏତ ଦିନ ଦିନ ରହିଯାଇପାରନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ସହରରୁ ଆମେ ଦରକାର ମୁତାବକ ଯଥେଷ୍ଟ ସିଗାରେଟ ନେଇଥାଉଁ ଯେପରି ଭ୍ରମଣକାଳରେ ତାଙ୍କର ଏହି ଜିନିଷଟିର ଆଦୌ ଅଭାବ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ବ୍ୟସ୍ତତା ମୁଁ ଜାଣିପାରିଲି । ସିଗାରେଟ ଅଭାବ ବିଡ଼ି ପୂରଣ କରିଥାଏ । ଦେଶୀ ଗାଉଁଲି ଲୋକମାନେ ବିଡି ଚାଣନ୍ତି, ଶସ୍ତା ଓ ସହଜରେ ମିଳେ । କେହି କେହି କେନ୍ଦୁପତ୍ର ଓ ଧୂଆଁ ରଖି ହାତରେ ବିଡି ବଳନ୍ତି ଓ ନିଜେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । କ୍ଷେମା ଓ ସହଦେବ ବିଡି ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନେ ଦୁକୁଡା ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି, ହାତରେ ଧୂଆଁପତ୍ର ଦଳି ସେଥିରେ ଚୂନ ମିଶାଇ ଜିଭତଳେ ଥୁଅନ୍ତି । ଏବେ ଦୁକୁଡା ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ହାତରେ ନାହିଁ । ଥିଲେ ବା ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ କାମ ଚଳାଇ ଦିଅନ୍ତା । ବିଡି କାହାପାଖରେ ଅଛି ? ମୁଁ ଚିତ୍କାର କରି ଉପରକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ।

ଉପରୁ ଆସିସ୍ଵରଟିଏ ଶୁଣିଲି । କା’ ହାତରେ ବିଡି କଠାଟାଏ ଦିଶିଲା ।

‘ତମେ ବିଡି ଖାଅ ?’

‘ହଇ ଆଜ୍ଞା ।’

‘ଆଣ, ଜଳ୍‌ଦି ଆଣ, ସାହେବ ଖାଇବେ ।’

ବିଡି କଠାଟି ଆଣି ସାବଧାନରେ ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ ହାତକୁ ପକାଇ ଦେଲି । ସେ କଠାଟିକୁ ଧରିନେଲେ ମୈଦାନରେ କ୍ରିକେଟ୍ ଖେଳାନ୍ତି କ୍ୟାର୍‌ଟିଏ ହାସଲ କରିବା ଦୃଢ଼ରେ । ଚଞ୍ଚଳ ବିଡିଟିଏ ଓଠରେ ଦେଇ ଲାଇଟ୍‌ର ବ୍ୟବହାର କଲେ । ଲାଇଟ୍‌ରର ବି ସେଇ ଘଣ୍ଟା । ଅଦୌ ଜଳିଲା ନାହିଁ । ଜଳରେ ସେବି ଅକାମି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏଣୁ ଦିଆସିଲିର ଆବଶ୍ୟକତା ଦେଖାଦେଲା । ସେଇଭଳି ଉପରୁ ଦିଆସିଲିଟିଏ ଚାଲାଣ କରିବାକୁ ପଡିଲା । ସେ ବିଡିଟିଏ ଚାଣି ଆଶ୍ଚସ୍ତ ହେଲେ । ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ବିଡି ସିଗାରେଟ୍‌ର କରାମତି । ପ୍ରକୃତିସ୍ତ ବା ସରଳ ସହଜ ହେବା ପାଇଁ ମଣିଷର ଏଇ ଦୁରାଭ୍ୟାସଟି

ବୋଧେ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ପ୍ରେମ୍ କହନ୍ତି, ସିଗାରେଟ୍ ତାଙ୍କ ମିତ୍ରାଙ୍କୁ କୁଆଡ଼େ ଠିକ୍‌ରଖେ ମନକୁ ଗରମ ରଖେ । କାମ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ କୋରରେ ଦୁଇପୁରା ସିଗାରେଟ୍ ଟାଣି ନିଅନ୍ତି ଏବଂ ଅଧିକ ଉଷାହରେ ଜାମରେ ଭାରି ପତଡ଼ି । ମୁଁ ବୁଝାଇ କହେ, ପାନ ବିଡ଼ି ନୁହେଁ ଅଳପ ନିଶା, ଜଣାପଡେ ନାହିଁ ଟାଣେ ପଇସା । କ'ଣ ଏସବୁ ଦରକାର ? ଏ ବଦନ୍ତ୍ୟାସଟିକୁ ଛାଡ଼ିବା ପାଇଁ ମୁଁ ବହୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲି । ସେ ସବୁଥର ନବବର୍ଣ୍ଣର ସଂକଳ୍ପ କରି ଠିକ୍ ବର୍ଷର ଦ୍ଵିତୀୟ ଦିନରେ ସଂକଳ୍ପକୁ ବିସର୍ଜନ କରି ଦିଅନ୍ତି । ଆଜିର ଏହି ଘଟିସହି ସମୟରେ ଯେତେବେଳେ ମୁହଁ ଆଗରେ ବାଘ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ଯମଦୂତ ଭଳି, ସେ ମୁକାବିଲା କରିବେ କଥାଣ, ସିଗାରେଟ୍ ପାଇଁ ଅଣ୍ଟାକି ହେଉଥାଆନ୍ତି । ଯାହାହେଉ, ସିଗାରେଟ୍‌ର ସାନଭାଇ ବିଡ଼ି କାମ ଚଳାଇ ଦେଲା ବସ୍ତାଭାବେ ସୂତ୍ରମ୍ ଦୟାତ୍ ଭଳି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଗହ୍ଵର ଭିତରେ ବାଘକୁ କୌଣସି ମତେ ବାନ୍ଧିବା କାମ ।

ବାଘଠୁଁ ସେମାନେ ତିନିହାତ ଦୂରରେ । ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ ହାତରେ ରାଇଫଲ୍, ସହଦେବ ହାତରେ ଦାଢୁଆ କୁରାଡ଼ି, କ୍ଷେମାର କାତି ଆଦି ଅସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଆକ୍ରମଣ ତଥା ଆତ୍ମରକ୍ଷାର ଆୟୁଧ ଭଳି ସଜାଗ ରହିଥା'ନ୍ତି । ଏଭଳି ଦୁଃସ୍ଥିତିରେ ସେମାନେ ସହସା ବାଘକୁ ଗୁଳି କରିବା କଥା । ନିଜ ଜୀବନଠୁଁ ମୂଲ୍ୟବାନ ଚିତ୍ତ ଆଉ କିଛି ନଥାଏ ସଂସାରରେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରେମ୍ ଟିକିଏ ପଛେଇ ଥିଲେ । ସେମାନେ ବାଘକୁ ଚାହିଁଥା'ନ୍ତି ଛକାପଟ୍ଟା ନ୍ୟାୟରେ । ବାଘଟା କିନ୍ତୁ ବୋକା ପରି ମନେ ହେଉଥାଏ । ନଥାଏ ତା'ର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା, ଟିକିଏ ବି ହଲଟନ୍ ହେଉନାହିଁ । ପ୍ରପାତରୁ ପାଣି ଝରୁଛି ଗଦ୍ ଗଦ୍ ।

ଜାଲୁଆ କ୍ଷେମା ତା'ର ଅନ୍ୟ ଜାଲଟିକୁ ସୁବିଧାରେ ବାଘ ଉପରେ ଘେରାଇ ଦେଲା ଓ ଏକ ବାଉଁଶ ସାହାଯ୍ୟରେ ଭଲଭାବେ ଫାଶ ପକାଇ ଦେଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ବାଘ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଉ ମୁହଁରେ କାମୁଡ଼ି ପାରିବ ନାହିଁ ବା ପଟ୍ଟା ନିଶ୍ଚରେ କାହାକୁ ଖଣ୍ଡିଆ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ତା ଦେହ ସହିତ ଗୋଟ ଜାଲରେ ଆବଦ୍ଧ । ସେ ଅବି ବନ୍ଦୀ ।

ମୁଁ ଭାତିରେ ରହି ଦଉଡ଼ା ଫିଙ୍ଗିଲି । ସେମାନେ ଏକ ସରୁ ବାଉଁଶ ସାହାଯ୍ୟରେ ଦଉଡ଼ାକୁ ଜାଲ ସହିତ ବାଘ ପିଠି ଓ ପେଟକୁ କେଇ ଘେରା ଗୁଡାଇ ନେଲେ ଏବଂ ଦଉଡ଼ିର ଏକ ଅଂଶ ମୋ ହାତକୁ ନିକ୍ଷେପ କଲେ । ମୁଁ ଦଉଡ଼ି ସହିତ ଆଉ ଏକ ଦଉଡ଼ି ସଂଯୋଗକରି, ଭଲଭାବେ ଗଣ୍ଠି ପକାଇ ଉପର ଭାଗର ଲୋକକୁ ଧରାଇ ଦେଲି । ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମତେ ଦଉଡ଼ି

ଉପରକୁ ଟଣାହେଲା, ବାଘ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଉପରକୁ ଉଠିଲା ଠିକ୍ ଖଣି ଭିତରୁ ବୃହତ୍ ପଥର ଦୋଳା ସାହାଯ୍ୟରେ ଉପରକୁ ଉଠେଇକିତ ହେଲା ପରି । ତେଣେ ଲମ୍ବା ବାଉଁଶରେ କ୍ଷେମା ଓ ସହଦେବ ତଳପଟୁ କେନ୍ଦ୍ର ଧରିଥାନ୍ତି । ଏଣେ ମୁଁ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସି ସମସ୍ତଙ୍କୁ କୋର ଖଟାଇ ଦଉଡ଼ିକୁ ଟାଣିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଅନ୍ତେ, ବାଘ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିଲା । ଗୋଟାଏ ଅତୀବ ଦୁଷ୍ଟର ଦୁଃସାହସର କାର୍ଯ୍ୟ ସମାହିତ ହେବାରୁ ଏକ ମସ୍ତବତ ବୋଝ ମୁଣ୍ଡ ଉପରୁ ଉତ୍ତରି ଗଲା ପରି ବୋଧକଲି, କୁଡ଼ି ପରେ ଶାନ୍ତି ଆସିଲା ଭଳି ଆଶ୍ୱସ୍ତି ଅନୁଭବ କଲି ।

ତଳର ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳ ଜଳରେ ଜୁଡୁବୁଡୁ ହୋଇଥିଲେ । ପ୍ରେମ୍‌ଜୀ ପୋଷାକ ପାଲଟିବା ଜରୁରୀ ଥିଲା । ଗାମୁଛାଟିଏ ବଦଳି ବ୍ୟାଗରୁ ନୂଆ ସିଗାରେଟ୍ କାଢ଼ି ବ୍ୟବହାର ନକଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଆଉ ସମ୍ଭାଳିଲେ ନାହିଁ । ନଗାତର ସିଗାରେଟ୍ ଟାଣି ଚାଲିଲେ ମନ ମିଜାଜ ଶାନ୍ତି ହେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ତା' ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ଆମେ ଗରମ ତା'ରେ ଧାନ ଦେଲୁ । ଖଟଣି ପରେ ତା' ଦରକାର ପଡ଼ିଥାଏ, ଅଭ୍ୟାସଟି ସହରୀ ଆମଦାନୀ ହୋଇଯାଇଛି । ମୁଁ ତା' ଗିଲାସ ଧରି ଥରା ମାରି କିଛି ସମୟ ପଥର ଉପରେ ବସିଲି । ବଣରାଇକରୁ ଆଲୋକ ଶେଷ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା ଧୀରେ ଧୀରେ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆରପଟ ଘାଟା ସେପଟେ ଲୁଚି ସାରିଥିଲେ । ସାନ୍ଧ୍ୟ ସମୀରଣ ଧୀରେ ଧୀରେ ବୋହୁଥିଲା । ବାଘତ ଉଦ୍ଧାର ହେଲା, ଏଥର ତାକୁ ମୁକ୍ତି ଦେଇ ବିଦାୟ ନେବା କଥା ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ବାଘ ଜାଲରେ ଆବଦ୍ଧ । ତା ମୁକ୍ତିର ଆଉ ଏକ ଆୟୋଜନ । ଦି'ଦିନ ପାଣି ଭିତରେ ରହି ଶେତା ପଡ଼ିଯାଇଛି; ଦିଶୁଛି ନିର୍ଜୀବ । ଖରାଦିନରେ ମଧ୍ୟ ଥରୁଛି, ସନ୍ନିପାତରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଜାଲରୁ ଖୋଲିଦେଲେ ସେ ହୁଏତ ଉଠି ଯାଇପାରିବ କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ । ଆମ ଚୁଲିରେ ନିଆଁ ଥିଲା । କିଛି ଶୁଖିଲା ଗରକାଠ ଆଣି ସେଥିରେ ଅଳ୍ପ ସଂଯୋଗ କଲୁ । ନିଆଁ ଜଳିଲା ହୁତ୍ ହୁତ୍ । ଧୂନି ପୋଇଁବା ଭଳି ଧାସ ତା ଦେହରେ ବାଜି ରହିଲା । ପ୍ରାୟ ଘଣ୍ଟାଏ ବାଦେ ତା ଲୋମରୁ ପାଣି ଅଂଶ ଶୁଖିଲା ଭଳି ଲାଗିଲା । ଅନ୍ଧାର ଘୋଟି ଆସିଥିଲା । ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ଟର୍ଚ୍ଚ ପକାଇ ବାଘକୁ ଦେଖୁଥିଲି ତା ଅବସ୍ଥାରେ କ୍ରମୋନ୍ନତି ଘଟୁଛି କି ନାହିଁ !

ତେରି ହୋଇ ଯାଉଛି । ଅନ୍ଧାର ରାତି । ଆମେ ରେଙ୍ଗାଳିପାଲି ଫେରିବା କଥା । ଆଉ ବିଳମ୍ବ ନକରି ସାବଧାନରେ କିପରି ଦଉଡ଼ିଗୁଡ଼ିକୁ ବାଘ ଦେହରୁ

ପିତାଭରୁ ଚିତାକରୁ। ସାଧାରଣ ବାଘ ପରି ତା'ର ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଚଣା ପଡ଼ୁନାହିଁ। ମନେ ହେଉଛି ନିରାହ, ଦୁର୍ବଳ। କ୍ଷୁଧା ଏହାର କାରଣ ହୋଇପାରେ। ଆମେ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁକ ଧରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଲୁ, ଅନ୍ୟମାନେ ଶାବକ, କୁରାଡ଼ି ଓ କରୁରୀ ଧରିଲେ। ପିତାଭଙ୍କା ବେଳେ ବାଘ ଯଦି ଆକ୍ରମଣ କରେ ତା'ର ମୁକାବିଲା କରି ପାରିବୁ। ସହଦେବ, କ୍ଷେମା, ମେଞ୍ଚା ଦା' ଧରି ଦଉଡ଼ିକୁ କାଟିବାକୁ ଲାଗିଲେ; ପାଖ ରୁଡ଼ିକ ଉଡ଼ିଲା ପିଟିଗଲା, ଜାଲ ମଧ୍ୟ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଖୋଲିଗଲା। ବାଘ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁକ୍ତ।

କିନ୍ତୁ ଏ କ'ଣ ତା'ର ହେଉଛି! ସେ ଉଠୁନାହିଁ, ଛିଟା ହେଉନାହିଁ, ଦୌଡ଼ି କୁଦାମାରି ପକାଇ ଯାଉନାହିଁ। ସେ ସେଇପରି ଭୂଇଁରେ ପଡ଼ି ରହିଥାଏ। ଚିକିଏ ହେଲେ ଦେହକୁ ହଲାଇ ନଥାଏ। କେବଳ ବେବେବେବେ ମୁଣ୍ଡକୁ ଟୁଙ୍ଗାରୁ ଥାଏ, ଆଖି ମିଜି ମିଜି କରୁଥାଏ ବିଲେଇ ପରି। କ'ଣ ହୋଇଛି ଏ ଚିତା ବାଘଟାର ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ। ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ।

ମୁଁ ସାହସ କରି ତା ପାଖକୁ ଯାଇ ଚର୍ଚ୍ଚ ପକାଇଲି। ମୁଣ୍ଡଠାରୁ ଲାଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭଲଭାବେ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲି। ସାତଫୁଟ ଲମ୍ବ ବିଶିଷ୍ଟ ପୁରୁଷ ଚିତାବାଘଟିଏ। ପେଟ ଖାଦ୍ୟଶୂନ୍ୟତା ଯୋଗୁଁ ଖାଲରି ରହିଛି। ପିଠିର ଠାଏ ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇଥିବାର ଦେଖିଲି। ଚମ ଚପି ଦେହ ଭିତର ମାଂସ ଦିଶୁଛି। କ୍ଷତସ୍ଥାନରେ ପାଣି ବହୁ ସମୟ ଲାଗି ରହିଥିବାରୁ ରକ୍ତ ଝରିବା ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଛି। ପ୍ରେମକୁ ପାଖକୁ ଡାକିଲି। ଗୋଟେ ଠେଙ୍ଗଣି ଭଳି ବାଉଁଶ ସାହାଯ୍ୟରେ ତାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ଉଠାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି। କିନ୍ତୁ ତଥାପି ସେ ଉଠିଲା ନାହିଁ ଯଦିଓ ଆଗ ଦୁଇଗୋଡ଼କୁ ସଜଖ କରି ଠିଆ ହେବକୁ ଉପକ୍ରମ କରିଥିଲା। ଏହା ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା ଯେ ତା'ର ଅଣ୍ଟା ଭାଙ୍ଗିଯାଇଛି, ସେ ସେଥିପାଇଁ ଅଚଳ ଓ ଅକର୍ମଣ୍ୟ। ଏତେ ଉଚ୍ଚରୁ ପଡ଼ି ତା ଅଣ୍ଟା ଭାଙ୍ଗିଯିବା ଅସ୍ବାଭାବିକ ନୁହେଁ। ନିଜେ ଗହୁର ଭିତରକୁ ଡେଇଁ ନାହିଁ, ଲଢ଼େଇରେ ପଛଦୁଆ ବେଳେ ଖସି ପଡ଼ିଛି। ନିଜେ ସ୍ଵଇଚ୍ଛାରେ ଭିତରକୁ ଡେଇଁଥିଲେ ହୁଏତ ଏପରି ହୋଇନଥାନ୍ତା କାରଣ ଚିତାବାଘ ଗଛ ଚଢ଼ିବା ଓ ଓହ୍ଲେଇବାରେ ଓସାଦ୍। ପଶୁ ବୋଲି ଏତେ ଉଚ୍ଚରୁ ପଡ଼ି ବଞ୍ଚିଛି, ମଣିଷ କି ଆଉ କିଏ ହୋଇଥିଲେ ଛତୁ ହୋଇଯାଇ ଥାଆନ୍ତା। ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ବୁଝି ପାରିଲି ସେ କାହିଁକି ମୟୂର ମାଂସ ଖାଇଲା ନାହିଁ। ମାଂସ ତା ମୁହଁ ପାଖରେ ପଡ଼ିଥିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଖାଇଥାଆନ୍ତା। ଅଣ୍ଟା ସଜଖ ମାଂସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା। ଭାରୀ ଭାଙ୍ଗିଯିବା ଦ୍ଵାରା ପ୍ରେମ ସମେତ ପାଣିରେ ଖସି ପଡ଼ିଲା

ବେଳେ ସେ ମଧ୍ୟ ଆକ୍ରମଣ କରି ନଥିଲା, କରିବା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ନଥିଲା, ସେ ଯେ ପୂରାପୂରି ଅଟକ, ଅକ୍ଷମ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଇ ଜଖମ ବାଘପ୍ରତି ମୋର ପରବର୍ତ୍ତୀ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ ? ଚିନ୍ତା କରି ବସିଲି । ନୈତିକବୋଧତା ମନକୁ ଗ୍ରାସ କଲା । ଏତେ କଲିଣି । ଆଉ କିଛି କଲେ କ୍ଷତି ବା କ'ଣ ? ଯାହାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରାଯାଏ ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରାରେ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଅଧ୍ୟାପକରିଆ ଉପର ଠାଉରିଆ, ଲୋକ ଦେଖାଣିଆ ସାହାଯ୍ୟ ସମ୍ଭାବନୁପି ନିଜ ପ୍ରତି ଏକ ଠକାମି, ଆତ୍ମଘାତ ସଙ୍ଗେ ସମାନ । ମନରେ ଭାବାବର ଜାତ ହେଲା । ଆଉ ଏକ ଆହ୍ୱାନ- ଦୁଃସ୍ଥ ବାଘକୁ ସୁସ୍ଥ କରିବାକୁ ହେବ, ଆରୋଗ୍ୟ ଲାଭ ପରେ, ତାକୁ ତା ରାଜ୍ୟରେ ଛାଡ଼ି ଦିଆଯିବ ।

ପ୍ରେମକୁ ପ୍ରସ୍ତାବତା ପ୍ରକାଶିଲି, ମନ ଉତୁକ୍ତ କରି ଦେଲି । ଏଠାରେ ଆଉ କିଛି ଦିନ ବିତାଇଲେ ଅସୁବିଧା କ'ଣ ? ବନର ମନୋରମ ପରିବେଶ, ଜଳ ପ୍ରପାତର ଦୃଶ୍ୟ, ପ୍ରାକୃତିକ ଶୋଭା ସମ୍ଭାରକୁ ଯେତେ ଦେଖୁଥବଲେ କେବେ କ'ଣ ଅରୁଚିବୋଧ ହୋଇପାରେ ?

ପ୍ରେମ ପ୍ରଥମେ ଥତମତ ହେଲେ, କିଛି ସ୍ପଷ୍ଟ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ନିଷ୍ଠୁର ନେବା ପୂର୍ବରୁ ଲମ୍ବା ସିଗାରେଟ୍ଟିଏ ଟାଣନ୍ତି । ଏଣୁ ମୁଁ ଲାଇରେ ଜବାଇଲି ।

କ'ଣ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରୁଛ ?-ପଚାରିଲି ।

ଚିନ୍ତା ଚିନ୍ତି ହସିଲେ ସେ । ତେବେ ଅମତ ନହେବା ତାଙ୍କର ପ୍ରକୃତି-ମୁଁ ଜାଣେ । ରାଜି ହେଲେ ।

ବାଘ ସବୁବେଳେ ହିଁସ୍ତ ନୁହେଁ । ସେ ଅନନ୍ୟୋପାୟ ହୋଇ ମଣିଷର ସାହାଯ୍ୟ, ଶୁଶ୍ରୁଷା ଆଶାକରେ । ପ୍ରାଣାବିତ୍ କର୍ଣ୍ଣେଇ ଶେର ସିଂ ତାଙ୍କ ନିଜ ଅନୁଭୂତି କହିଛନ୍ତି । ୧୯୩୦ସାଲ କଥା । ରାଜସ୍ଥାନର ନିବିଡ଼ ଅରଣ୍ୟର ନିକଟରେ କିଶନ୍‌ଗଡ଼ ଗାଁ । ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ମୀନା ପରିବାରର ନିଃସଙ୍ଗ କୁଟୀରଟିଏ । ଦିନବେଳ, ସକାଳ ପ୍ରହର । ମୀନା ମହିଳା ଅଗଣା ବାରଘାରେ ରୋଷେଇ କରୁଥାଏ । ତା'ର ଧର୍ଷଣ ଏବଂ ଧର୍ଷଣର ଦୁଇଟି ପୁଅ ଅଗଣାରେ ଖେଳୁଥାଆନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ବୟସ୍କ ମହାବଳ ବାଘ କଣ୍ଠାଗଛର ହତା ପାରହୋଇ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା ଏବଂ ଆସ୍ତେ ଯାଇ ଅନ୍ଧାରିଆ ଖମାର ବଖରାଟିରେ ଲୁଚିଗଲା । ଏକଥା ମୀନା ସ୍ତ୍ରୀ ଜଣକ ଦେଖି ବାସ୍ତରୁଦ୍ଧା ହୋଇଗଲା, ତା ପାଟି ଖନି ବାଜିଗଲା । ଆଉ କିଛି ଚିନ୍ତା ନକରି ସେ ଶିଶୁ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ବାହୁକୁ ଟାଣି ଆଣି ଦାଣ୍ଡକୁ ପକାଇ ଆସିଲା ଏବଂ ତା ଘରେ ବିରାଟ ବାଘଟେ ପ୍ରବେଶ

କରିଥିବା କଥା ଗାଁବାଲାକୁ କହିଲା । ସମସ୍ତେ ଭାବିଲେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଛି ଦିନବେଳଟାରେ ବା ପାଗଳି ହୋଇ ଯାଇଛି । ସେ ଘଟଣାଟା ସତ ବୋଲି କାକୁଡ଼ି ମିନତି ହୋଇ ବାରମ୍ବାର କହିଲେ ମଧ୍ୟ କେହି ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ନାହିଁ । ସେ ପୁଅମୁଣ୍ଡ ଛୁଇଁ ଅନେକ ରାଣ ନିୟମ ପକାଇବାରୁ ଗାଁ ଲୋକେ ଆସି ବାଘ ଖୋଜିବାକୁ ଦେଖିଲେ । ବାଘ ଖମାର ଘର ଭିତରକୁ ଯାଇଛି ବୋଲି ଜଣାଗଲା । ଘରଟିର ଦରଜା ଭିତର ପଟକୁ ଖୋଲେ । କବାଟ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ହେଲେ, ପାଖକୁ ଯାଇ ଭିତରକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବିପଜ୍ଜନକ କାମଟି କରିବାକୁ କାହାର ସାହସ ଅଛିନା ନାହିଁ । ସେମାନେ ଗୋଟାଏ ପଟା ଖଟକୁ ଉଠାଇ ଦୁଆର ମୁହଁକୁ ଆବଦ୍ଧ କଲେ ଏବଂ କଣ୍ଢେଇ ବରକୋଳି କଣ୍ଠାଗଛ ସବୁ କବାଟ ସହି ଓ ଦୁଆର ଆଗରେ ରଖି ବାଘ ଯେପରି ଠେସି ବାହାରି ନଥାଏ ସେପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ । ଏତକ କରିସାରି ସେମାନେ ସମବେତ ହୋଇ ଶେର୍ ସିଂଙ୍କ ପାଖକୁ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ଗଲେ । ଚକ୍ରାନ୍ତକର ଘଟଣାଟି ଶୁଣି ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ବାଘଟ ବନରେ ରହିବା କଥା, ଜନବସତି ଭିତରକୁ ଆସିଛି କାହିଁକି ? ପୁଣି ସ୍ୱପ୍ନ ଦିବାନୋକରେ ? ଶେର୍ ସିଂ ତାଙ୍କ ରାଇଫଲ୍ ଧରି ଘଟଣାସ୍ଥଳରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ଦରଜା ଖୋଲି ଅନ୍ଧାର ଘର ଭିତରେ ବାଘକୁ ଦେଖିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ବିପଜ୍ଜନକ ମଧ୍ୟ । ଏଣୁ ସେ ତାଙ୍କ ଉପରକୁ ଚଢ଼ି ନଡ଼ା ଓଟାରି ସେଇବାଟେ ଚଢ଼ି ପକାଇ ଦେଖନ୍ତି ଏକ ମନ୍ତ୍ରବତ୍ ମହାବଳ ବାଘ ଚଟାଣରେ ଶୋଇ ରହିଛି । ବାଘର ଅନ୍ୟନାମ ବିପଦ ଭାବି ସେ ଆଉ ମୁହଁରେ ଡେରି ନକରି ରାଇଫଲ୍ ଟ୍ରୀଗର ଟିପିଲେ । ଚୁକ୍ତିର ଗୋଟିଏ ଗୋଟରେ ବାଘ ସେଇଠାରେ ମରି ପଡ଼ିଲା । ତାକୁ ପଦାକୁ ଆଣି ଦେଖାଯାଏ ଯେ ତା ବେଳ ଓ ପିଠିରେ ଦୁଇଟି ଘାନ ଘା' ପାଟି ପୂର୍ବରେ ଭର ଭର ହେଉଛି ଓ ତହିଁରେ ପୋକମାନେ ସାଇବାକୁ ହେଉଛନ୍ତି । ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଉକ୍ତ ବାଘଟି ଘା'ଯୋଗୁଁ ମରଣାନ୍ତକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ପାଇଥିଲା । ଦେହର ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି କ୍ଷତ ହୋଇଥିଲେ ସେ ଚାଟି ସଫା କରି ଦେଇଥାନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ପିଠି ଓ ବେକକୁ ତା'ର ଜିଭ ପାଇ ନଥିଲା ଏବଂ କ୍ରମଶଃ ଘା' ପାଟି ବିରାଟ ଆକାର ଧାରଣ କରିଥିଲା । ଯନ୍ତ୍ରଣାରୁ ମୁକ୍ତି ଅବା ମଣିଷର ସେବା ଆଶାକରି ବାଘ କାହାକୁ ଆକ୍ରମଣ ନକରି ଖୁବ୍ ସରଳ ଭାବେ ଜଣକ ଘରକୁ ଚାଲି ଆସିଥିଲା । ଜଙ୍ଗଲର ଜାଅନ୍ତା ବାଘକୁ କିଏ ବା ନିଜ ଜୀବନକୁ ପାଣି ଛଡେଇ ସେବା କରିବାକୁ ସାହସ କରନ୍ତା !

ସେଇଭଳି ଆଉ ଏକ ବିରଳ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ- ଶେର ସିଂହ ନିଜ ଅନୁଭୂତିର କାହାଣୀ । ନୀଳଗିରି ବନ ଭୂଖଣ୍ଡର ନିର୍ଭୁତ ନିକାଞ୍ଚନ ଅଞ୍ଚଳରେ ପର୍ବତକୁ ପିଠି କରି ଗୋଟିଏ ନାତିକ୍ଷୁଦ୍ର ବିଶ୍ରାମାଗାର । ଖରାଦିନ । ସଂଧ୍ୟା ସମୟ । ଶେର ସିଂ ଓ ତାଙ୍କ ବନ ଅଧିକାରୀ ବନ୍ଧୁ ତାଙ୍କନିଁ ଟେବୁ ପାଖେ ବସି ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲେ ଅନେକ କଥା । କିରୋସିନି ଲ୍ୟାମ୍ପଟି ମିଜି ମିଜି ଜଳୁଥିଲା ପଛ କାନ୍ଥରେ । ବନାଧିକାରୀ ମହାଶୟକ ପାଦ ଏକ ମୟୂଷ ପଦାଥକୁ ଘର୍ଷ କଲା । କିଛି ସମୟ ଅନ୍ତେ ସେ ଦେଖନ୍ତି ତାହା ଏକ କଅଁଳ ପଦାର୍ଥ ନୁହେଁ, ଗୋଟିଏ ମହାବଳ ବାଘର ପିଠି । ବାଘଟା ପ୍ରଶସ୍ତ ଟେବୁଲ ତଳେ ଶୋଇ ରହିଛି ଲମ୍ବ ହୋଇ । ହଠାତ୍ ସେମାନଙ୍କ ଆକାଘ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ବନବନ୍ଧୁ ଶେରସିଂହଙ୍କୁ ସତର୍କ ଭାବରା ଦିଅନ୍ତି ସ୍ଥାନରୁ ଶୀଘ୍ର ଉଠିଯିବାକୁ । ଉଭୟେ ପଶୁମାନଙ୍କ କ୍ରିୟା ଓ କଳାପ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରବୀଣ ଓ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଶିକାରୀ ମଧ୍ୟ । ସେମାନେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଦୃଢ଼ରେ ବଜାଜା ବାହାରକୁ ଆସିଯା'ନ୍ତି ଏବଂ କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ଦିଅନ୍ତି ଚାରିପଟୁ । ଖୋଲା ଜଳାବାଟେ ବଜାଜା ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଥିବା ବାଘ ବର୍ତ୍ତମାନ ବନ୍ଦୀ । ଏଠାକାର ବାଘମାନେ ମଣିଷଖିଆ ନୁହନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଗୃହପାଳିତ ପଶୁମାନଙ୍କ ଯମ ବନିଆ'ନ୍ତି । ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରୁ ଗାଈଗୋରୁ ଛେକି ମେଣ୍ଟା ଟେକି ନିଅନ୍ତି । ଆରାମରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆହାର କରନ୍ତି । ନିରସ୍ତ୍ର ଗାଈଆଳ ଗାଁ ବାଲା ବାଘମାନଙ୍କ ମୁକାବିଲା କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କପାଳ ଆଦରି କାନମୁଣ୍ଡା ଆଉଁଶି ରହନ୍ତି । ବାଘ ଘରୁ ବା ଗୁହାଙ୍କରୁ ଗାଈ ଘୋଷାରି ନେଲାବେଳେ ସାହସୀ ଗୋଆଲା ବା ଗୃହକର୍ତ୍ତାଠୁ ବେଳେ ବେଳେ କୁରାଡ଼ି ଟୋଟ ବା ୁଆ ବନ୍ଧୁକର ମାତରେ ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଘାଏଲା ବାଘ ଘୂରି ବୁଲେ, ଦେହର ଘା'ଗୁଡ଼ିକ ମାତିଯାଏ । ବାଘର ଖଣ୍ଡିଆ ହେଲେ ଘା'ଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ପାତିଯାଏ, ପୂୟ ପାଣିରେ ଭଣ ଭଣ ହୁଏ, ମାଛିମାନେ ଘା'କୁ ଆହୁରି ଉତ୍ତେଜ କରି ଦିଅନ୍ତି ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଚାଟିବା ପାଇଁ ତା'ର ଜିଭ ପାଏନାହିଁ । ଅତ୍ୟବ ବନ୍ଧୁବୃନ୍ଦ ବୁଝି ପାରିଲେ ଯେ କୌଣସି ଏକ ଘାଏଲା ବା କ୍ଷତାନ୍ତ ବାଘ ବଜାଜାରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛି । ଘାଏଲା ବାଘକୁ ବିଶ୍ୱାସ କ'ଣ ? ନୀଳଗିରି ବନାଧିକାରୀ ବିନା ବିଚାରରେ କାତ ଝଙ୍କାବାଟେ ସୁସ୍ତ ବାଘକୁ ଗୁଳି ଚକାନ୍ତି । ବାଘର ମୃତ୍ୟୁ ହୁଏ । ମୃତ ବାଘକୁ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖନ୍ତି, ତା ଦେହରେ ଅନେକ କ୍ଷତସ୍ଥାନ । ଘା' ଗୁଡ଼ିକ ପୂର୍ଯ୍ୟେ ମାତିଛନ୍ତି । ସେଥିରୁ ଜାଅନ୍ତା ପୋକ ଝରି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଏଥିରୁ ଅନୁମେୟ ଯେ ବାଘଟି ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଅତିଷ୍ଠ

ହେଉଥିଲା, ମରଣାନ୍ତକ ଯନ୍ତ୍ରଣାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ ମଣିଷକୁ ଆଶ୍ରା କରିଥିଲା ଶେଷରେ । କିନ୍ତୁ ମୁକ୍ତି ପରିବର୍ତ୍ତେ ମୋକ୍ଷ ଭାରିଲା । ସାଧାରଣ ମଣିଷ ବା କେମିତି ବୁଝିବ ପଶୁ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ସ୍ୱର ?

ଶେର ସିଂହ ଜୀବନର ଉପରୋକ୍ତ ଦୁଇଟି ଘଟଣା ମୋତେ ବହୁ ଆକ୍ରନ୍ତ କରିଥାଏ । ବାଘ ବଣର ବଜବାନ ପଶୁ, ଅସମକକ୍ଷ । ସେ ଜାଣେ, ମଣିଷ ତା ବୁଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ସବୁଠୁଁ ବଜବାନ । ଏଣୁ ମଣିଷକୁ ସେ କେବେ ଆକ୍ରମଣ କରେ ନାହିଁ । କେବଳ ଅଳ୍ପ, ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ି ପାଗଳ ହେଲେ ମଣିଷ ମାରିଖାଏ । ମଣିଷ ତା ସ୍ୱାଭାବିକ ଆହାର ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଏମିତି ସମୟେ ସମୟେ ବିପଦରେ ପଡ଼ି ଆଉ ଅନ୍ୟ ଆଶ୍ରା ନପାଇ ମଣିଷକୁ ଏକମାତ୍ର ଉପାୟ ଆଶ୍ରାକରି ଶରଣାପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ଆରୋଗ୍ୟ ଉପଶମ ଆଶ୍ରା କରିଥାଏ ମଣିଷଠୁଁ । ମଣିଷ କ'ଣ ପଶୁର ଅସିଂସ ଆଚରଣ ଓ ଆର୍ତ୍ତକୁ ଠିକ୍‌ଭାବେ ବୁଝିପାରେ ? ତଥାକଥିତ ବାଘ ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ଏସବୁ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ପଶି ମନକୁ ଜବଜିତ, ଆନ୍ଦୋଳିତ କରିବାରେ ଲାଗିଥା'ନ୍ତି । ମୁଁ ଅନ୍ୟମନସ୍ ରହିଥାଏ ।

ଦିବାଘ କାଳ । ଖରାଦିନ ରାତିରେ ଝାମ୍ପି ପାହାଡ଼ରେ ରାତି ବିତେଇବା ଆଦୌ କଷ୍ଟକର କଥା ନୁହେଁ ଆମ ପାଇଁ । ପାଖରେ ପାଣିର ଅଭାବ ନାହିଁ । କେବଳ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇବା କଥା । ସକାଳର ରେସନ୍ ସାମଗ୍ରୀ କିଛି ବକିଥିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଶା ଦେଇ ସେଠୁଁ ବିଦା କରିଦେଲି । କେବଳ ଆମ ପାଖେ ରହିଲେ ମେଢା ଓ ସହଦେବ । ରାତି ପାଇଁ ଏଥର ରାହିବା କାମ । ଚିନି ଘଡ଼ି ପରେ ଚହୁ ଉଠିବ । ପାଖରେ ଥାଏ ପାଞ୍ଚ ସେଇଆ ଟର୍ଚ୍ଚ ଲାଇଟ୍, କାରବାର ପାଇଁ । ଆଜିକ ଏପରି ଚକିତଲେ ଯାଏ । କାଲିଠାରୁ କିରୋସିନି ଲକ୍ଷନ ଆଦିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ ବୋଲି କହିଲି ।

ଦୂର ଗଗନ ସଫା ଦିଶିଲା । ଦିଗ୍‌ବଳୟର ପାହାଡ଼ ମୁଣ୍ଡରେ ଚାନ୍ଦକୁ ଆକାଶ ଭିତରକୁ ଟେକି ଧରିଥିଲା । ଜରତ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହେଲା । ଜହ୍ନାଲୋକରେ ବନ ପରିସର ଭିନ୍ନ ଦିଶିଲା । ମନରେ କବିଭାବ ଜାରିଉଠିଲା । ନିର୍ଜନତା କଥା କହୁଥିଲା । ଝିଙ୍କାରୀ ଅବିରତ ରାତି ରହିଥିଲା- ଝି...ଝି...ଝି... । ରାତ୍ରାହାର କରିବା ପାଇଁ ସହଦେବ ମୋର ଭାବନା ଭଙ୍ଗ କଲା । ପ୍ରେମ୍ ଭଜା ପଥର ଉପରେ ଭୁଜେଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଆମପାଇଁ ପତର ପତି ସାରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମୋ ପାଟିକୁ ଖାଦ୍ୟ ରୁଚିଲା ନାହିଁ । ବାଘଟି ଉପାସ, ଅନିଷ୍ଟ । ବିଚରା ମୟୂର ମାଂସ ଖାଇବାକୁ ଅକ୍ଷମ ଥିଲା । ଘରେ ଅତିଥି ଥାଇ କ'ଣ ତାକୁ

ଉପେକ୍ଷା କରାଯାଏ ? ମନ କଥା ବୁଝି ପାରିଲେ ପ୍ରେମ୍ । ଖାଇସାରି ସେ ମୋ ବନ୍ଧୁକ ଧରି ହେଉ ଲାଇଟ୍ ମୁଣ୍ଡରେ ଖଣ୍ଡିଲେ ଏବଂ ମେହାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଶିକାର ଖୋଜିବାକୁ ଗଲେ । ଏ ଅଞ୍ଚଳରୁ ସେ କେବେ ଖାଲି ହାତରେ ଫେରନ୍ତି ନାହିଁ ମୁଁ ନିଶ୍ଚିତ ଥିଲି । ମୋର ଆଉ ଜୀବବଧ କରିବାକୁ ସୁହା ନଥିଲା । ମନ ଏଇ ବାଘଠି ଲାଖି ରହିଥିଲା । ତାକୁ କିପରି ସୁସ୍ଥ କରାଇବି ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲି ମନେ ମନେ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଯାକର କଥା, ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବନା, ବିବିଧ ଚିନ୍ତାଧାରା ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରୁଥା'ନ୍ତି । ଉପର ଆକାଶରେ ଭସା ବଉଦର ଆକଥାକ ସ୍ତର ମନରେ ଆକୁଥାଏ ଭାବନାର ସ୍ୱର । ସୁନିସୁନିଆ ଶୀତଳ ବାଆ ଦେହକୁ ଆରାମ ପ୍ରଦାନ କରୁଥାଏ । ପଥର ଉପରେ କେତେବେଳେ ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସିଯାଇଥିଲା ।

ରାତି ଜାଙ୍ଗୁରୁ ଜାଙ୍ଗୁରୁ ବେକକୁ ପ୍ରେମ୍ ପହଞ୍ଚି ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ କଲେ । ମେହା ଗୋଟାଏ କୁଟ୍ତା କାନ୍ଦେଇ ଆସୁଥିଲା । ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ ହାତରେ ଚାରୋଟି ଠେକୁଆ । ମୋତେ ନିଦରୁ ଉଠାଇ କହିଲେ - “ଦେଖ ଏଥର ମୋହନ ତମ ବାଘର ଆହାର । ଏଥର ତାକୁ ଭୁରି ଭୋଜନ ଦିଅ । ମନ ଖୁସି ନା ?”

“ବହୁତ ଧନ୍ୟବାଦ । ତୁମ ଭବି ସାଥୀ ପାଇ ମୁଁ ଭାଗ୍ୟବାନ” - କହିଲି ମୁଁ ତଦ୍ରୂପ ଆଖି ମଜି ମଜି ।

ଶିକାରରୁଟିକୁ ଛାଲି ବସିଲେ ମେହା ଓ ସହଦେବ । ପ୍ରେମ୍ ସିରାରେଟ୍ ଧରି କଂସେଇ କାମ ତଦାରଖ କଲେ । ଗୋଟିଏ ଛାନଉତୁରା ଠେକୁଆ ନେଇ ମୁଁ ବାଘ ମୁହଁ ପାଖେ ଥୋଇ ଦେଇ ଆସିଲି । କଉ ମାଛ ପାଣି ଉପରୁ ଭିଆ ମୁକି ଯେପରି ଡେଇଁ ମୁହଁରେ ଖୁମ୍ପି ନିଏ, ବାଘ ଛେଲା ଠେକୁଆଟାକୁ ଟାଆକୁକିନା ପାଟିରେ ପୁରାଇ ଦେଲା ଏବଂ ଗୋଟେ ଖେପାକେ ଗର୍ଭସ୍ଥ କଲା । ମତେ ଲାଗିଲା ମୁଁ ଯେମିତି ଗୋଟାକଯାକ ଖାଇଦେଲି, ମୋ ପେଟ ପୂରିଗଲା । ଗୋଟାଏ ପରିଚ୍ଛେଦ ଶେଷ ହେଲା ଭବି ଅନୁଭବ କଲି ।

ଠେକୁଆକୁ ଖାଇସାରି ପୁଣି ସେ ପାଟି ମେଲାଇଲା, ଜିଭ ବୁଲାଇଲା । ଗୋଟେ ଠେକୁଆ ତା ଉଦରକୁ ବା କେତେ ? ସମୁଦ୍ରକୁ ଶଙ୍ଖେ ପାଣିପରି - । ଭବି ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଠେକୁଆ ଛେଲା ସରିଥିଲା । ତାକୁ ଆଣି ଦେଲି । ସେ ସେହିପରି ତାକୁ ତତ୍ସକ୍ଷଣାତ୍ ଚକୁ କରିଦେଲା । ଆଉ ଠେକୁଆଟି ପ୍ରେମ୍ ସକାଳର ଜବଖିଆ ପାଇଁ ରଖିଦେଲେ । କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତ ବାଘର ଖାଦ୍ୟ

ସଥେଷ ହେଲା ନାହିଁ- ମୁଁ ବୁଝି ପାରିଥିଲି। ତଥାପି କୁଟାଟା ତା'ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥାଏ। ତା'ର କ'ଣେଲ କାମ ହୋଇ ନଥାଏ।

ସହଦେବ ଠେକୁଆର ମାଂସରେ ତେଲ, ହଳଦୀ ଲୁଣ ମିଶାଇ ରାନ୍ଧିବାରେ ଲାଗିଥାଏ। ଦରଦିଆ ମାଂସରୁ ପ୍ରେମ୍ ପତ୍ର ଦଳାରେ ଆଣି ପାଟିରେ ଥୋଇଥାନ୍ତି। ମାସ ପ୍ରତି ଲୋକଟିର ଏତେ ଦୁର୍ବଳତା! ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗେ। ତାଙ୍କ ମାଂସଖିଆ ପର୍ବ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାକୁ ମୋତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗେ। କାରୁ କାରୁ କରି ବାମ୍ବୁଆ ମାଂସ ଖଣ୍ଡକୁ ଦାନ୍ତରେ ଛିଡ଼ାନ୍ତି। ହାତରୁ ପୋଛା ପୋଛି କରି ଚାଟି ତୁଟି ସବୁ ମାଂସ ପରିଷ୍କାର କରି ଖା'ନ୍ତି। ତାଙ୍କ ପରସା ପତରରେ ମାଂସ ଶେଷ ହୋଇଗଲେ ମୁଁ ମୋ ଭାଗରୁ ଦେଇ ଭରଣା କରିଦିଏ, ମନା କରନ୍ତି ନାହିଁ। ତାଙ୍କ ଆଇଁଷିଆ ପ୍ରକୃତି ଜାଣିନଥିବା ଲୋକ ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କୁ ମାଂସରକା ତାଆଣା କହିବ। ମୋର ମାଂସପ୍ରତି ସେମିତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ନଥାଏ। ଖାଏ, କିନ୍ତୁ ନଥାଏ ଆକର୍ଷଣ। ପ୍ରେମ୍ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦଳାରେ ଠେକୁଆ ମାଂସ ଆଣି ମୋତେ ଯାଚିଲେ। ମୁଁ ଦାନ୍ତ ଘଷି ନଥାଏ। ମନାକଲି। ସେ ବିକାରଶୂନ୍ୟ ଭାବେ ଦଳା ପରେ ଦଳା ମାଂସ ଆଣି ଖାଉଥା'ନ୍ତି ପେଟ ପୂରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ପରିଶ୍ରମ କରିଛନ୍ତି, ଖାଆନ୍ତୁ... ଏଇ ଖାଇବା ପାଇଁତ ମଣିଷର ସବୁ କାଣ୍ଡ କାରଖାନା।

ମୁଁ ନିକଟସ୍ଥ ଠେଲା (ପୋଖରୀ) ପାଖକୁ ଯାଇ ଶୌଚ ହେଲି। ଭଲଭାବେ ମୁହଁ କାନ ଥୋଇ ଫେରିଲି। ମୋ ସକାଳ ଜଳଖିଆ ପାଇଁ ଦଳାଏ ଠେକୁଆ ମାଂସ ଅଲଗା ରଖିଥିଲେ ପ୍ରେମ୍। ମୋତେ ଦେଲେ। ଖାଇଲି ଅବଶ୍ୟ। କିନ୍ତୁ ମାଂସର ସ୍ବାଦ ବାରି ପାରିନଥିଲି। ସ୍ବାଦତ ଜିଭରେ ନଥାଏ, ଥାଏ ଚିରରେ- ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ଏହିଥର।

ସହଦେବ ଓ ମେଛା କୁଟା ଛାଲିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ। ଆଜିର କୁଟା ମାଂସରେ ମୋ ବାଉର ବଡ଼ଭାଗ। ବିଚରା ଭୋକିଲା। ଖାଉ। ସେ ଆଗ୍ରହର ସହିତ ମାଂସତକ ଖାଇଲା ବେଳେ ମୁଁ ତୃପ୍ତିରେ ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲି।

ମୁଁ କହିଲି, ଏଠି କିଛି ଗୋଟେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନକରି ଯିବାଟା ଠିକ୍ ହେବ ନାହିଁ।

“କ’ଣ ବେବସ୍ଥା ସାହେବ ବୁ?” ସହଦେବ ପୁଚ୍ଛିଲା।

“ରୋଗିଣୀ ବାଉଟା କ’ଣ ଏମିତି ଖୋଲାରେ ପଡ଼ିଥିବ?”

“ଆଉ କ’ଣ କରିମା ସାହେବ...ବୁ?”

“ଗୋଟେ ଘର।”

ସହଦେବ ଆଖି ବିନ୍ଦୁରିତ କଲା। କହଲା-“ଏଠି କ’ଣ ଘର ହଇ ପାରୁନ ?

“କାଠ ବାଉଁଶତ ଅଭାବ ନାହିଁ ଏଠି ? କାହିଁକି ନୁହେଁ ?”

“ଖାଲି ଜନ୍ କାଠ ବାଆଁଶେ ଘର ବନିନ ?”

“ହଁ, କାମ ଚଳିଯିବା ପାଇଁ। ଦେଖ, ବହୁତ କାଠ କଟାହୋଇ ଏଠି ପଡ଼ିଛି। ସେଗୁଡ଼ିକ ବାଘ ଚାରିପଟେ ଘୋଡ଼ି ଦେଲେ ସହଜରେ ଘରଟିଏ ବନି ଯାଇପାରିବ। ଯଦି ତାକୁ ଆବଦ୍ଧ କରାନଯାଏ, ପୁଣି ଯଦି ଗାତରେ ପଡ଼ିଯାଏ ?”

“ନି ପଡେ ସାହେବ....ତୁ। ତା’ର ଅଣ୍ଟା ଭାଙ୍ଗିଯି। ସେ ଚାଲି ନାହିଁ ପାରେ। ଏକ ମାସ୍ ଲାଉବା।”

“ମୋ କଥା ବୁଝୁନ କାହିଁକି ହୋ ?” -ମୁଁ ଟିକିଏ ଜୋରକରି କହିଲି।

“ଛପରୁ ସାହେବ...ତୁ ?” -ମେଛା କହିଲା।

“ବାଉଁଶ ଜଣି ବିଛେଇଦେବା। ପରେ ନଡ଼ା ଜିମା ତାଳ ତାଳ ଆଣି ଛାଇ ଦେବା। ହେଲା ?”

ପ୍ରେମ୍ ଟିକିଏ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ। ରାତି ଅନିଦ୍ରା ଜନିତ ଶୁଆ। ଆମ କଥୋପକଥନ ଶୁଣି ପାରିନଥିଲେ। ଉଠି ପଡ଼ି ଆମ ଯୋଜନା ଶୁଣିଲେ, ସହମତ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ- ବାଃ ବଢ଼ିଆ କଥା ଡେବେ। ମୋହନ ଏକଦମ୍ ଠିକ୍ କଥା କହୁଛନ୍ତି। କାଠ ବାଉଁଶର ଘରଟିଏ କରିଦେଲେ ବାଘ ନିରାପଦରେ ରହିବ।

ସମସ୍ତେ କାମରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲୁ। ବାଘ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଠ ଘେର ଭିତରେ। ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ଝର୍କା ଭଳି ଖାଲି ଜାଗା ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲୁ।

ଏଥର ସ୍ଥାନରୁ ବିଦାୟ ନେଲୁ। ସଞ୍ଜ ନଇଁ ଆସିଥିଲା। ଫେରିଲା ବେଳେ ମୁଁ ବାଘ ଘରକୁ ପଛରୁ ଚାହିଁଥିଲି ଆଖିକୁ ଦେଖା ଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ଫେରିବା ବାଟରେ ବାଘ ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ଚାଲିଲା। ମେଛା, ସହଦେବ ଖାଲି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲେ ମନେ ମନେ। ସାମାନ୍ୟ ବାଘଟା ପାଇଁ ସାହେବଙ୍କର ଏତେ ଦରଦ କାହିଁକି ? ଯେମିତି ସେ ପାଗଳ !! ଶିକାରୀ ଲୋକ, ଶିକାର ପରେ ଜନ୍ ମାଂସ ଧରି ଘରକୁ ଫେରିବା କଥା ସବୁଥର ପରି। କ’ଣ ପାଇଁ ଛାଇ ବାଘଟା ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଏତେ ମୋହ ? ସେମାନଙ୍କ ମନରେ

ପ୍ରବଳ କୌତୂହଳ ।

ସେମାନଙ୍କ କୌତୂହଳ ମୋତନ ପାଇଁ ପ୍ରେମ୍ ରୁପ୍ ରୁପ୍ କହିଲେ-
ଆମ ମୋହନ ସାହେବ ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ଲୋକ । ଶିକାର ମାଂସ ପାଇଁ ତାଙ୍କର
ଆଦୌ ଲୋଭ ନଥାଏ । ଦେଖିନ ତମେ ସବୁ ? ଖାଲି ଜଙ୍ଗଲରେ ବୁଲିବା
କାମ । ମୁଁ ସିନା ମାର୍ଗସ ପାଇଁ ତହଳ ବିକଳ ହୁଏ । ଆହେ ମଣିଷ
ପଇସା ଖରଚ କରିବ, ପରିଶ୍ରମ କରିବ, ମୋପତରେ କାହିଁକି ? ଖଟଣିର
ତ ପୁଣି ଆୟ ଦରକାର ? ମୋହନ ସାହେବ କିନ୍ତୁ ସେକଥା ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ ।
ସେଟା ତାଙ୍କର ଗୋଟେ ବଡ଼ ସଉକ । ବାଘଟା ପିନ୍ଧା କେତେ ଟଙ୍କା ଖରଚ
କଲେଣି ତମେ ସବୁ କ'ଣ ଦେଖୁ ନାହିଁ ?

“ହଇବାବୁ ।”

“ସେ ଯାହା ରୋଜଗାର କରନ୍ତି ଏଇଥିରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୁଏ ।”

ପ୍ରେମ୍ କହୁଥିଲେ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଶୁଣୁଥିଲି । ମୋର
କିଛି ମତବ୍ୟ ନଥିଲା ।

ସେମାନେ ବୁଝିଗଲେ । ସାହେବ ପଇସା ଟିକ୍ନୁଛନ୍ତି ଗୋଟି ମାଟି
ଭଳି । ସାହେବମାନେ ସଉକରେ ମାତନ୍ତି, ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରନ୍ତି, ପ୍ରେମ୍
ଆହୁରି ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଭାବେ ବୁଝାଇ ଦେଲେ । ଏ ବାଘଟା ସାହେବଙ୍କ ବାଘ ।

“ଭଟା ସାହେବକୁ କେ ପିଲା ଆସେ ।”

“ଠିକ୍ କହିଛ ତମେମାନେ”-ପ୍ରେମ୍ ସମର୍ଥନ କଲେ ।

“ବାବୁ, ବାଘକେ କନ୍ ତାଙ୍କବା ?” -ସେମାନେ କହିଲେ ।

ପ୍ରେମ୍ ଚଟକିନି କହି ଉଠିଲେ-‘ସାଏବା’ । ମୋତେ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ପ୍ରେମ୍
ପୁଣି କହିଲେ- “ମୋହନ ଶୁଣୁଛ ଚିତାବାଘର ନାଁ ? କେମିତି ଲାଗୁଛି ।
ପସନ୍ଦ ତ ?”

ନାଁଟା ଶୁଣି ମୁଁ ଚମକିତ ହେଲି । କାନକୁ ମଧୁର ଲାଗିଲା । ବଡ଼
ଚମକାର ନାମ । ନାଁଟି ସହିତ କୋଉ ଯୁଗରୁ ମୁଁ ଯେମିତି ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ! ନିଜର
ଲାଗିଲା ମୋତେ ।

ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନମତିତା ପାଇଁ ଧନ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି । ବଡ଼ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ବୁଦ୍ଧିସଂପନ୍ନ
ବ୍ୟକ୍ତିଟିଏ । କଥା କାରବାରେ ଅଭିଭୂତ କରି ଦିଅନ୍ତି କ୍ଷଣେ କ୍ଷଣେ । ମନେ
ମନେ ବିଚାରିଲି । ସାଏବା ନାମଟି ଦ୍ଵିଅର୍ଥବୋଧକ ! ଆମକୁ ଏଠାର
ଆଦିବାସୀମାନେ ସାହେବକୁ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରନ୍ତି । ସେଥିରେ ବହୁ
ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଭକ୍ତି, ଆଦର ଥାଏ । ଏଣୁ ସାଏବା ନାମଟି ଯଥାର୍ଥ । ଦ୍ଵିତୀୟ

ଅର୍ଥ ହେଉଛି, ବୀର ପୁଙ୍ଗବ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସାଏ ଏହି ଭୂଖଣ୍ଡର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଯୋଦ୍ଧା, ଏକ ଅମର ନାମ। ସାଏ ସହିତ ‘ସାଏବା’ ନାଁ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଯୋଗସୂତ୍ରର ଯାଦୁ। ବାଃ, ଅଭିଭୂତ ହେଲି ଅତ୍ୟନ୍ତ।

ସାଏବାକୁ ଝାମ୍ପି ଚୂଡ଼ାରେ କାଷ୍ଠାବନ୍ଧ କରି ସୁରକ୍ଷିତ କରି ପାରିଛି ବୋଲି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଥିଲି। ରେଞ୍ଜାଲିପାଲିରୁ ତା’ ଘର ଛପର ପାଇଁ କିଛି ଛଣ ଓ ଚାକପତ୍ର ଯୋଗାତ କରି ପାରିଲି। ପାଣି ପିଇବା ପାଇଁ ପାତ୍ରଟିଏ ଦରକାର। ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ଗାଈଗୋରୁଙ୍କ ପାଇଁ କାଠଟିଆରି ପାଣିକୁଣ୍ଡର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାଏ। ସେଇ କୁଣ୍ଡରୁ ଗୋଟିଏ ଯୋଗାତ କରି ନେଇ ସାଏବା କାଠଘରେ ନେଇ ରଖିଲି ଯେପରି ଏଇ ଖରାଦିନେ ପାଣି ପିଇବାରେ ତା’ର କୌଣସି ଅସୁବିଧା ନହୁଏ। ଦେଖିଲି ସାଏବାର ବେକ ଓ କଳାକର ଉପରି ଭାଗରେ କ୍ଷତସ୍ଥାନ ପଟିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି ଏବଂ ସେଥିରେ ମାଛିମାନେ ବସିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି। ଘା’ ପୂର୍ଯ୍ୟେଇଲେ ଭାରି ବିପଦ ଓ ବିଷମ। ମୋ ପାଖେ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ଆୟୋଡିନ୍, ଡେରଲ୍, ସଲ୍‌ଫା ନିକାମୋଡ ପାଉଡର, ନିଓସୋରିନ୍ ମଲମ, ବ୍ୟାଣେଜ୍ ସର୍ବଦା ରଖିଥାଏ। ନିଜ ହାତରେ ସାଏବାର ଘା’ ଗୁଡିକ ପରିଷ୍କାର କରି ପାଉଡର ଲଗାଇ ଦେବାକୁ ଭୟା ହେଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ମୋ ସାହସ ପଛେଇଲା। ମାତ୍ର ଅଠଚାବିଶ ଘଣ୍ଟାର ପରିଚୟ। ଅବଶ୍ୟ କାଠ ଘେର ବନାଇଲା ବେଳେ ସେ କିଛି ହିଁସ୍ର ଭାବ ଦେଖାଇ ନଥିଲା, ତୁପ୍‌ତାପ୍ କ’ଣ ଗୋଟେ ହଉଛି ଭାବି କେବଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲା। ତଥାପି ଭରସି ତା’ଦେହକୁ ଛୁଇଁ ପାରି ନଥିଲି।

ଗୋଟେ ଉପାୟ ପାହୁଛି। ରୁମାଲକୁ ପ୍ରଥମେ ଗୋଟେ ବାଉଁଶ ଖତିକାର ଅଗ୍ରଭାବରେ ବାନ୍ଧିଲି। ସେଥିରେ ଆୟୋଡିନ୍ ଢାଳି ଜବାବାଟେ କ୍ଷତସ୍ଥାନରେ ଲଗାଇଲି। ସାଏବା ଚାଉଁକରି ହେଲା, ଗୋଟେ କୃଷ୍ଣ ଗର୍ଜନ କରି ଉଠିଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତେ। ପ୍ରଥମ ଗର୍ଜନ ଶୁଣିଲି ତା’ଠୁଁ। ମା ଗର୍ଭରୁ ଶିଶୁ ଭୃମିଷ୍ଠ ହେବାର ପ୍ରଥମ ସ୍ଵର ପରି ଲାଗିଲା ମୋତେ। ତାକୁ ପୋତିଲା ବୋଧେ। କିନ୍ତୁ ଆୟୋଡିନ୍‌ର ସିରିଟ୍ ଅଂଶ ଉଡିଯିବା ପରେ କ୍ଳାକା ଥମିଲା। ସେ ଶାନ୍ତ ପଡିଲା। ପରେ ପରେ ମୁଁ ସେଇଭାବି ଉପାୟରେ ଡେରଲ୍ ବୋଜିଲି। ଏଥର ଜବାବାଟେ ହାତ ଗବାଇ ଘା’ରେ ସଲ୍‌ଫା ନିକାମାଲଡ୍ ପାଉଡର ଛିଞ୍ଚିଲି। ସେ ଚିକିଏ ଆରାମ ପାଇଲା ପରି ଲାଗିଲା। ଆଖି ବୁଜି ଜିଭ ଲହ ଲହ କଲା। ଖାରୁଆ ଚିତରୁ ନାକ ଗତି ଆସୁଥିଲା। ବିରାଡି ଓ କୁକୁରକାତାୟ ଜୀବମାନେ ପାକକ୍ରିୟା ବେଳେ କେବଳ ଆଖିବୁଜି ଶୋଇବାବେଳ ଛତା

ଜିଭରୁ ଏମିତି ନାକ ଗଡାଡ଼ି। ସାଧବାର ଆରୋଗ୍ୟ ଲକ୍ଷଣ।

ଉଚିତମଧ୍ୟରେ ସାଧବା ମଜମୁତ ତ୍ୟାଗ କରିଥିଲା। ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପରିଷ୍କାର ନକଲେ ରୋଗ ସଂକ୍ରମଣର ସମ୍ଭାବନା। ଅତଏବ ଗୋଟେ ବକ୍ସଲା ଲମ୍ବା କାଠି ସାହାଯ୍ୟରେ ମଜକୁ ଗଡ଼ାଇ ଆଣିଲା। ଚଟାଣଟା ପଥର ଥିଲା। କାଠି ଓ କନାକୁ ଡେଇଲରେ ବୁଡ଼ାଇ ଚଟାଣରେ ଛିଣ୍ଡିଲା। ସ୍ଥାନଟିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ବିଶୋଧିତ ଓ ପରିଷ୍କାର ରଖିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କଲା। ଜଣେ ପକ୍ଷାଘାତ ରୋଗୀ ଭଳି ସାଧବା ପଥୁରିଆ ଚଟାଣରେ ପଡ଼ି ରହିଥାଏ। ଅଖଣ୍ଡ ଜାନ୍ତୁଆର ପ୍ରତି ସେବାଭାବ ମୋତେ ଜବଜିତ କରିଥିଲା। ତା'ର ଦୈନନ୍ଦିନ ଖାଦ୍ୟ ପାଇଁ ରେଙ୍ଗାଲିପାଲି, ଗୌରାଶିମାଲ, କୁରୁମ୍ବକେଳ ଆଦି ନିଜସ୍ବ ଗାଁମାନଙ୍କରୁ ନିୟମିତ ଭାବେ ଦେଖା କୁକୁଡ଼ା ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କଲା। ପାର୍ବତ୍ୟ ପଲ୍ଲୀମାନଙ୍କରେ କୁକୁଡ଼ା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ମାଂସ ମିଳେ ନାହିଁ। ଛେକି ମେଣ୍ଟା ଅବଶ୍ୟ ମିଳନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଗୋଟେ ଚିତାବାଘ ପାଇଁ ସବୁଦିନ ଛେକିମେଣ୍ଟା ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ଓ ବଧକରିବା ବ୍ୟୟବହୁଳ। ଏତେ ସମ୍ଭବ ମଧ୍ୟ ନଥାଏ ପାଖରେ। ଚିତାର ଦିନରେ ଥରେ ଗୁରୁପାକ ଭୋଜନଟିଏ ଦରକାର। ପାଞ୍ଚଟି ଗଞ୍ଜା କୁକୁଡ଼ା ଯଥେଷ୍ଟ ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ନିଅନ୍ତୁ ହୁଏ ନାହିଁ। ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି, ପରଛେଲା ପକ୍ଷୀଗୁଡ଼ିକୁ ସେ ଚକ୍ ଟାକ୍ ଗିଳିଦିଏ ଝିଟିପିଟି ପତଙ୍ଗକୁ ଗିଳିଲା ଭଳି। ମୁଁ କାଠ ଜଳାବାଟେ ଖୁବ୍ ଉତ୍ସୁକତାର ସହିତ ତା ଭକ୍ଷଣ କାଏଦା ଓ ହାବଭାବ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥାଏ।

ଏମିତି ୪ଦିନ ନିୟମିତ ଚିକିତ୍ସା ଓ ଶୁଶ୍ରୁଷା ଜାରି ରଖିଲା। ରାତିରେ ଝାମ୍ପିରେ ରହିବା ସମ୍ଭବ ହେଉ ନଥିଲା। ସଂଧ୍ୟାପରେ ଆମେ ଫେରି ଆସୁଥିଲୁ ରେଙ୍ଗାଲିପାଲିକୁ। ସେଠାରେ ରାତ୍ରଯାପନ କରି ପୁଣି ସକାଳୁ ରୁଟିନ୍ କାମ ଭଳି ଯାଉଥିଲୁ ସାଧବା ପାଖକୁ।

ପଞ୍ଚମ ଦିନ କଥା। ସକାଳୁ ଉଠି ସାଧବା ପାଇଁ କୁକୁଡ଼ା ଯୋଗାଡ଼ କରିବା କାମ। ଯେଉଁ ଲୋକକୁ ଆମେ ବରାଦ ଦେଉଥିଲୁ, ଦୈବାର୍ ତା'ର ପୁଅ କୁସୁମୋନକୁ ସକାଳୁ ଖୋଲି ଦେଉଥିଲା ଓ ସେମାନେ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଚରିବାକୁ ପକେଇ ଯାଉଥିଲେ। ଥରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ସଂଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ନଫେରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଉ ପକ୍ଷୀ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ। କ'ଣ କରାଯିବ? ସାଧବା ଏକ ମାଂସାଶୀ ଜୀବ, ମାଂସ ଛଡ଼ା ସେ ଆଉ ଖାଇବ କ'ଣ? ମୁଁ ତ ଆଉ ବହୁଳ ଧରିବି ନାହିଁ, ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନହେଲେ ବି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିଛି। କିନ୍ତୁ ସାଧବା ଆଜି କ'ଣ ଖାଇବ ଯେ? ବଡ଼

ଅତୁଆରେ ପଡ଼ିଲି। ଉପାୟ କ'ଣ? ଭାବିଥିଲି, ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ମେଣ୍ଟା ବା ଛେକିଟାଏ କେଉଁଠୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ପାଇଁ। କିନ୍ତୁ ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି ଛାତ୍ର ଖୋଜି ଖରିଦ୍ କରିବା ସମୟସାପେକ୍ଷ। ଗୋଟିଏ ଗାଁ ଅନ୍ୟ ଗାଁଠୁ ଅନ୍ୟମ ପାଞ୍ଚ କି.ମି. ଦୂର। ଏମିତି ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ବେଳ ବୁଡ଼ିଯିବ। ତେଣେ ଆହାର ଅଭାବରେ ବିଚରା ସାଧବା ଅସମ୍ଭାବ ହେବ। ନିୟମିତ ଖାଦ୍ୟ ସିନା ତାକୁ ଶାନ୍ତ ସୁସ୍ଥ କରାଇବା ପରିସ୍ଥିତିର ଚାପରେ ଗୋଟାଏ ପଦକ୍ଷେପ ନୁହେଁ କୁଜିଲା ପରାକ୍ଷା ସ୍ୱରୂପ। କୁକୁଡ଼ା ବଦଳରେ କୁକୁଡ଼ାଟିମ୍ବ ସଂଗ୍ରହ କରି କାମଚକା ନ୍ୟାୟରେ। ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଫୁଟା ପାଣିରେ ସିଝାଇଲି। ମେଞ୍ଚାର ଦୁଇଟି ଦୁଧିଆଡ଼ି ଗାଣ ଥିଲେ, ଅତତଃ ଦିନକୁ ଦୁଇ ଲିଟର କ୍ଷୀର ଦିଅନ୍ତି। ଆମର ଏଠାରେ ଅବସ୍ଥାନ କାଳରେ ତା ଗାଈଦୁଧ ଆମ କାମରେ ଲାଗେ। ମୁଁ ନିୟମିତ ଗୋଦୁଗ୍ଧ ଖାଏ ରାତିରେ ବିଛଣାକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ। ଏହା ବହୁ ଦିନର ଅଭ୍ୟାସ ମୋର। ଏଠି ବନଭ୍ରମଣ ବେଳେ ମେଞ୍ଚାଠୁଁ ଦୁଧ ନାଗୁଆ କରିଥାଏ। ପ୍ରେମ୍‌ଙ୍କ ଚା'ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେଇ ଦୁଧ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ, ତାଙ୍କ ପ୍ଲାସ୍‌ରେ ସବୁବେଳେ ଦୁଗ୍ଧନିର୍ମିତ ଗରମ ଚା' ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥାଏ- ଚା' ଓ ସିଗାରେଟ୍‌ରେ ସେ ସମୟ କଟାନ୍ତି। ଅତଏବ ସେଦିନ ସବୁତକ କ୍ଷୀର ସାଧବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରଖିଲି। କେବଳ କ୍ଷୀର ଓ ଅଣ୍ଡା କ'ଣ ସାଧବାର ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ? ଖାଦ୍ୟ ଉଣା ହେବ ଭାବି ରନ୍ଧା ଭାତ ସହିତ କ୍ଷୀର ଓ ଅଣ୍ଡା ମିଶାଇ ପୁଲ୍ୟ ଧରିଲି ଏବଂ ଝାମ୍ପି ଗଲି। ସାଧବା ସନ୍ତୁଷ୍ଟରେ ନୂଆ ଖାଦ୍ୟତକ ଓଜାତି ଦେଲି। ସେ ନୂତନ ପଦାର୍ଥକୁ ଦେଖି ପ୍ରଥମେ ଶୁଫିଲା, ମୁହଁ ମୋଟିଲା, ମୁଖ ଉପରକୁ କଲା। ଅନଶନର ଅଭିନୟ କରି ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କଲା। ଆମଠୁଁ ସବୁଦିନ ପରି ସୁସ୍ୱାଦୁ କଣ୍ଡା କୁକୁଡ଼ା ମାଂସ ଆଶା କରୁଥିଲା। ଏଇ କିଛି ଦିନ ହେଲା କୁକୁଡ଼ା ମାଂସ ଖାଇ ତା' ପାଟି ସୁଆଦିଆ ହୋଇଯାଇଥିଲା। ଅଣ୍ଡାମିଶ୍ରିତ କ୍ଷୀରଭାତ ତାକୁ ରୁଚିଲା ନାହିଁ। ଆମକୁ ଭୋଜିଲା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନାଇ ରହିଲା। ମୁଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲି। ମୋ ଅନୁରୋଧ ଅନୁସାରେ ପ୍ରେମ୍ ବନ୍ଧୁକ ଧରି ସହଦେବ ସହିତ ତକକୁ ଓହ୍ଲାଇଲେ। ବଣ କୁକୁଡ଼ା କି ମୟୂର ଯଦି ମିଳିଯାଏ ଗୋଟେ ସମସ୍ୟା ତୁଟିବ, କାଲି ପାଇଁ ସାବଧାନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ। କାମ ଧନ୍ଦା ଛାଡ଼ି ସହଦେବ ମଧ୍ୟ ଆମ ସହିତ ମାଟିଛି ଓଧ ସାଙ୍ଗେ ବଣଭ୍ରମଣ ବାଲ ହେଲା ପରି। ସାଧବା ସହିତ ମଧ୍ୟ ମୋହରେ ପଡ଼ିଗଲାଣି, ତା ପ୍ରତି ଏଇ କେତେ ଦିନରେ ମାୟା- ମମତା ଜାରି ଉଠିଛି ତା'ର- ମୁଁ କକ୍ଷ୍ୟ

କରୁଛି ।

ସେମାନେ ମୟୂର ବା ଜଙ୍ଗଲୀ ପକ୍ଷୀ ଅଦୈକ୍ଷରେ ତଳ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଗଲେ । ମୁଁ ଏକା ରହିଲି ସାଏବା ପାଖେ । ଆଜି ଅଭିମାନ କରିଛି ସାଏବା । କିଛି ସମୟ ଗଲା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଟିକିଏ ଦୂରରେ ଗୋଟେ ପଥର ଉପରେ ଏକାନ୍ତରେ ବସି ପ୍ରପାତର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲି । ସବୁ ଚୁପ୍ ଚାପ୍ ଦେଖି ସାଏବା ଭାବିଲା ଆଉ କିଛି ଖାଇବାକୁ ମିଳିବ ନାହିଁ । ଭୋକ ଲାଗୁଥିଲା ବୋଧେ । ଏଥର ଅଣ୍ଡାଯୁକ୍ତ ଦୁଗ୍ଧାନୁକୁ ମୁହଁ ମାରିଲା, ଜିଭ ଲାଗାଇଲା, ଫାକୁଡ଼େଇଲା ଏବଂ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଚୋକିଲା । ମୁଁ ଆଉ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଆନନ୍ଦରେ ତାଳି ମାରିଲି ଓ ବଡ଼ ପାଟିରେ କହିଲି- ସାବାସ୍ ସାଏବା, ସାବାସ୍ ।

ଏମିତି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ କ୍ଷୀରଭାତକୁ ଉଦରସ୍ଥ କଲାବେଳେ ସେ ମଝିରେ ମଝିରେ ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ କରି ମୋତେ ଚାହିଁଥାଏ ଓ ପୁନଶ୍ଚ ଖାଦ୍ୟରେ ମନ ଦେଉଥାଏ । ଏଥର ସବୁତଳ ଖାଦ୍ୟ ଚାଟିଚୁଟି ଖାଇଦେଲା, ତାପରେ କାଠ କୁଣ୍ଡରୁ ଯେତେ ପାଣି ପିଇଲା ଓ ଆଗଗୋଡ଼ ଆଗକୁ ବଢ଼ିତ କରି ଗୋଡ଼ ଫାଙ୍କରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖିଲା ବିଶ୍ରାମ ଭଙ୍ଗାରେ । ମୋର ସନ୍ତୋଷ କହିଲେ ନସରେ । ପ୍ରେମ୍ ପାରିଧ୍ୟୁରୁ ଫେରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରୀକ୍ଷାତମ ଘୋଷଣା କରିବାକୁ ଉତ୍ସାହର ସହିତ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲି ।

: ପ୍ରେମ୍ ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ପୁଛବାଲା ମୟୂର ମାରି ଆଣି ପହଞ୍ଚିଲେ । ସାଏବା କ୍ଷୀରଭାତ ଯେତେ ଖାଇ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଛି ଜାଣି ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖୁସି ହେଲେ ଏବଂ ଏଥର ଗୋଟେ ସମସ୍ୟା ଦୂର ହେଲା ବୋଲି ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଲେ ।

‘ସମସ୍ୟା ?’ - ମୁଁ ପଚାରିଲି ।

‘ସାଏବାର ମାଂସ ସମସ୍ୟା’- ସେ ସରଳଭାବେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ।

‘ଅବଶ୍ୟ’- ମୁଁ କହିଲି ।

ଏଠାରେ ପାହାଡ଼ ପରିଶୋଭିତ, ଘଞ୍ଚ ଅରଣ୍ୟ ବେଷିତ ଗାଁ ଗଣ୍ଡାମାନଙ୍କରୁ ସବୁଦିନ ମାଂସ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ଏକ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ କାର୍ଯ୍ୟ । ଯେଉଁଠି ଲୋକେ ମାଂସ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ଅର୍ଦ୍ଧାହାର ଅନାହାରରେ କାଳ କାଟନ୍ତି ଗୋଟେ ଜଙ୍ଗଲୀ ଜାନୁଆର ପାଇଁ ଦୈନିକ ଏତେ ମାଂସ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ଆଦୌ ସହଜ ନୁହେଁ । ଅର୍ଥ ହୁଏତ ଆୟୋଜନ କରା ଯାଇପାରେ ସାମାନ୍ୟ ଶ୍ରମରେ, କିନ୍ତୁ ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ମନବାହିଁ ପଦାର୍ଥ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ଅସହଜ, ଅସମ୍ଭବ

ମଧ୍ୟ ।

ଆମେ ତିନିହେଁ ଏଥର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲୁ ଟିକିଏ, ହାଲୁକା ଅନୁଭବ କଲୁ । ମଲା ମୟୂରକୁ ଆଉ ସାଏବାକୁ ଖୋଜିବା ଆବଶ୍ୟକ ମଣିଲେ ନାହିଁ ପ୍ରେମ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ଲୋଭା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଜାଣି ପାରି ପରିହାସ ଛକରେ କହିଲି-
 “ଆଜି ରାତିରେ ସହଦେବ ଘରେ ମୟୂର ମାଂସ ଝୋଳ ଓ ଗରମ ଭାତ ବେଶ୍ ଜମିବ । କେତେଦିନ ହେଲା ପ୍ରେମକୁ ପାଟି ଅରୁଚି ଧରି ଗଲାଣି । ବିଚରା ମୋ ସାଙ୍ଗେ ମାତି ସାଏବା ସେବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଛନ୍ତି, ଶରୀର ଅସୁସ୍ଥ ସତ୍ତ୍ୱେ ସାଏବା ପାଇଁ ବହୁଳ ଧରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ମୁହଁରେ ସିନା କିଛି କହି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି !”

ପ୍ରେମ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଦେଇ କହିଥିଲେ- “ମତପାର୍ଥକ୍ୟ ଆମ ଜାତକରେ ନାହିଁ । ମୋହନଙ୍କର ଅନ୍ୟ ନାମତ ପ୍ରେମ । ଉଭୟଙ୍କ ଅର୍ଥ ଏକା । ଯେଉଁଠି ଆଏ ଏକାମୂର୍ତ୍ତୀ, ସେଠି କିଛି ନଥାଏ ଅତୀତ । ତମେ ତ ଜାଣ, ଓଟ ପରି ବିନା ଖାଦ୍ୟ ପାଟିରେ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ସେନା ଅପିସର ପ୍ରେମ ସାଗର ତିଷ୍ଠାରୀ ସବୁ ଉତ୍କଟ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ସାମ୍ନା କରିପାରେ ।”

ଗୋଟାଏ ବୃହତ୍ ହିଁ ମାରିଲି । ଏଭଳି ବିରଳ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସି ପାରି ଥିବାରୁ ମୁଁ ଧନ୍ୟ ବୋଲି କହିଥିଲି ନିଜକୁ ।

ଏଥର ସରସ ଓ ହରସ ମନରେ ଗପସପ କରି ପାହାତ ଗତିଲୁ । ରେଙ୍ଗାଳିପାଲି ବସାକୁ ଫେରିଲୁ । ସୁଖ ନିଦ୍ରାରେ ରଜନୀ କାଟିଥିଲି ।

ସାଏବା ସେବାରେ ଷଷ୍ଠ ଦିନ । ଗତକାଳି ଭାତରେ କ୍ଷୀର ଓ ଅଣ୍ଡା ମିଶାଇଥିଲି, ସେ ତାକୁ ଖାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ଆଜି କ୍ଷୀର ଉପରେ ଜୋର ଦେଇ ତିନିକୁ ବିବାଳେ ବାଦ୍ ଦେଇଦେଲି । ତାକୁ ସାଏବା ଖାଇବାରେ ବିଶେଷ ପ୍ରଭେଦ ଦେଖିଲି ନାହିଁ । ଆଉ କିଛି ଅଧିକ କ୍ଷୀର ଯୋଗାତ କରି ପାରିଥିଲି ସହଜରେ ପଡୋଶୀଙ୍କଠୁଁ । ବିକାର ଦୂରକରି ସାଏବା କ୍ଷୀରତଳ ପିଇଥିଲା ଶେଷକୁ । ଏହିପରି ୬ଷ୍ଠ ଓ ୭ମ ଦିନ ସାଏବା ଖାଲି କ୍ଷୀରଭାତ ଖାଇଥିଲା । ଭାତ ଓ କ୍ଷୀର ମାତ୍ରା ବଢ଼ାଇଥିଲି ତା’ର ପୁଷ୍ଟିହୀନତା ଦୂର କରିବା ପାଇଁ, କ୍ଷୀର ଦ୍ୱାରା ତା’ର କ୍ଷତର କ୍ଷୟପୂରଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି । ଅକ୍ଷୟରେ କ୍ଷୀରର ଅଭାବ ନଥିଲା । ବାହାରପାହାଡ଼ରେ ଗୋକାତୀୟ ଆଦିବାସୀମାନେ ଗୋ ସମ୍ପଦ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଚଳନ୍ତି । ନାଗୁଆ ସୂତ୍ରରେ ଆଉ କିଛି ଅଧିକ ଦୁଧ ଯୋଗାତ କରି ପାରିଲି ପାଖ ଗାଁରୁ । ବିଲେଇ ଜାତିର ଜହୁଟିଏ ଚିତା । ବିରାଡି ମାଂସାଶୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କ୍ଷୀର ପ୍ରିୟ ।

ଅତଏବ ସାଧବାକୁ କ୍ଷୀର ଆଉ ଅରୁଚିକର ହୋଇ ନଥିଲା । କ୍ଷୀରତ ଅମୃତ ସମାନ । ପ୍ରତି ସ୍ତନ୍ୟପାୟୀ ଜୀବର କ୍ଷୀର ସହିତ ଜନ୍ମଗତ ସଂପର୍କ । ବାଘ ବା କାହିଁକି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେବ ପ୍ରକୃତିର ନିୟମରୁ ? ଜନ୍ମ ବେଳରେ ବାଘଛୁଆ ମାଂସାହାରୀ ହୋଇ ନଥାଏ, ମା'କ୍ଷୀର ତା'ର ବଞ୍ଚିବାପାଇଁ ଉପାଦାନ । କ୍ରମଶଃ ମା' ଅନରୁ କ୍ଷୀର ଶୁଖିଯାଏ, ଶାବକମାନେ ଯୁବକ ହୋଇଯାନ୍ତି, ଜୀବନଧାରଣ ପାଇଁ ଦେହରେ ଥାଏ ବିପୁଳ ବଳ ଏବଂ ମା' ଶିଖାଇ ଦିଏ ଶିକାର କୌଶଳ । ପରିସ୍ଥିତି ଓ ପରିବେଶରେ ଜୀବ ହୁଏ ବଣାଭୂତ । ନୃଶଂସତା ନୁହେଁ କେବେ ସୃଷ୍ଟିଗତ ଆବଶ୍ୟକ । ମୁଁ ଉଦ୍‌ଭବି କରନ୍ତି ।

ସାତଦିନ ଭିତରେ ସାଧବା ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟରେ ଉନ୍ନତି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ କାଠ ପାଳ ବାଟେ ତା କ୍ଷତହାନକୁ ଦ୍ରେସିଂ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲି । ଏଇ ଅବସରରେ ତା ପିଠି ଆଉଁଶିଥିଲି, ଜଖମ ଅଞ୍ଚଳୁ ଚିପିଥିଲି । ସେ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲା ଆଉରି ଆଉଁଶା ଖାଇବାକୁ । କିନ୍ତୁ ସାହସକୁ ସୀମା ଭିତରେ ରଖିଥିଲି । ପ୍ରେମ୍ କହନ୍ତି, ଆତ୍ମରକ୍ଷା ଜଙ୍ଗଲ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ମନ୍ତ୍ର । ଅତିମାତ୍ରାରେ ଦୁଃସାହସିକତା ଅପରିଣାମଦର୍ଶିତା, ଏଣୁ ହୁଏଥାଉ ! କିନ୍ତୁ ଆମର ସାଧବା ସହିତ ସାକ୍ଷାତ ଓ ସଂଯୋଗ ଆକର୍ଷିକତା ଓ ଦୁଃସାହସିକତାର ସୁପରିଣାମ ସ୍ବରୂପ । କାକର ଘୃଷ୍ଣିବ୍ରତରୁ ଜାତ ଘଟଣା କଳ୍ପନା ଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଗୁଡ଼ ହୋଇଉଠେ ବେଳେ ବେଳେ ।

ଏବେ ମୋର ଛୁଟି ଶେଷ ହୋଇ ଆସିଥାଏ । ବାକ୍ସରୁ ସିରିଟ୍ ଓ ଆୟୋଡିନ୍ ଓ ଘା'ଶୁଖା ପାଉତର ସବୁ ଶେଷ ହୋଇ ଆସିଥାଏ । ସାଧବା ଦେହରେ କ୍ଷତାଂଶ ଭଲ ଆଡକୁ ଗତି କରୁଥିଲା । ସହଦେବକୁ ସାଧବା ଦାୟିତ୍ବ ଦେଇ କର୍ମସ୍ଥାନ ସମ୍ବଲପୁର ଫେରିବା ଚିନ୍ତା କଲି । ଆସିଲା ବେଳକୁ ଯାହା କିଛି ମୋ ପାଖେ ଅର୍ଥଥିଲା ସହଦେବକୁ ଦେଇ ଆସିଥିଲି ତା ପାଉଣା ସହିତ । ସାଧବାକୁ ଆଉଥରେ ମନ ପୁରାଇ ଦେଖି ଆସିଥିଲି । ସାଧବା ସାଧବା ତାଳିଲା ବେଳେ ସେ ମୁଣ୍ଡ ଉଠାଇ ମୋତେ ଚାହିଁଥିଲା । ଚାହାଣିରେ ତା'ର ଚିହ୍ନିଲା ଢଙ୍ଗ ଭରିଥିଲା ପରି ଲାଗିଥିଲା ମୋତେ ।

ଗୋଟାଏ ଗଡ଼ ଜିଣି ଏଥର ଯେମିତି ବାରପାହାଡରୁ ଫେରୁଛୁ ! ମନରେ ଥାଏ ଅପୂର୍ବ ବୃକ୍ଷକତା, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତା । ପ୍ରେମତ ବୁଲିବାସୀ । ଫେରିଲା ବାଟରେ ତାକୁ ସେଠି ଛାଡି ଦେଇ ମୁଁ ମୋ ସମ୍ବଲପୁର ବସାକୁ ଆସିଲି । ବିଗତ ଦିନର ଦୃଶ୍ୟ ଖାଲି ମନରେ ନାଟିଲା, ବୃକ୍ଷରେ ଚାଲିଲା ବୃକ୍ଷଚିତ୍ର ପରି । ଅତିସ୍ବ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମନ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ସାଧବା କେବେ ଆରୋଗ୍ୟ ହେବ ?

କେବଳ ସେଇ ଚିନ୍ତା, ସେଇ ଭାବନା ମନକୁ ଭାଙ୍ଗି ରଖିଲା ବସୁନ୍ଧରାକୁ ବାଦଲ ଭାଙ୍ଗିକାରକି ।

ରଜନୀକାନ୍ତ ସାମନ୍ତରାୟ ବୋଲି ମୋର ଜଣେ ପଶୁତାନ୍ତର ବନ୍ଧୁ ସମ୍ବଲପୁରରେ ଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସହିତ ଅଫିସର ଛୁଟି ମାଧ୍ୟମରେ ଚିହ୍ନା । ବିଶେଷ ଦିନମାନଙ୍କରେ ମହାନଦୀ କୁବରେ ସାନ୍ଧ୍ୟ ସାକ୍ଷାତ ହୁଏ । ମୁଁ ଜଣେ ବନପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି ସେ ଜାଣନ୍ତି । ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ ତାଙ୍କ ଘରେ ହାଜର ହେଲି ।

- “ଆରେ ମୋହନ ବାବୁ ଯେ ! ବସନ୍ତ, ବସନ୍ତ.... କ’ଣ ଯା ଭିତରେ କୁଆଡ଼େ ବାହାରକୁ ଯାଇ ନାହାନ୍ତି ?”

“ହଁ, ଯାଇଥିଲି । ଏଇମାତ୍ର ଆସିଛି । ଆପଣଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଦରକାର ।”- ମୁଁ କହିଲି ।

“ମୋର ପୁଣି ପରାମର୍ଶ ? ଆମେ ପଶୁତାନ୍ତର ଲୋକ । ପଶୁମାନଙ୍କ ସହିତ କାରବାର, ପଶୁରୋଗ ପରୀକ୍ଷା ଓ ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଆମ କାମ । ମୁଁ ପୁଣି ଆପଣଙ୍କୁ କେଉଁ ପରାମର୍ଶ ଦେବି ?”

“ପରାମର୍ଶ ନୁହେଁ, ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ”- ମୁଁ କହିଲି ।

“କି ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ ଚାହାଁନ୍ତି ଯେ ! କୁକୁର ପାକିଛନ୍ତି କି ?”

“ନାଁ ।”

“ତେବେ କି ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରେ ? ଆପଣେ ଜଣେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଅଫିସର, ଜଣାଶୁଣା ଓ ଜନପ୍ରିୟ । ଜିଲ୍ଲାପାଳ, ପୋଲିସ ଆରକ୍ଷୀ ଏବଂ ରାଜନୀତିଆ ନେତାମାନେ ଆପଣଙ୍କ ଦୋଷ୍ଟ । ମୁଁ ତ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ ନୁହେଁ, ଜଣେ ପଶୁ ତାନ୍ତ୍ରର କେବଳ ।”

“ଆପଣ ରଜନୀବାବୁ ହିଁ ସାହାଯ୍ୟ କରି ପାରିବେ ବୋଲି ଆସିଛି”-ମୁଁ ଜୋର ଦେଇ କହିଲି ।

“ହଁ, କହନ୍ତୁ ତ କ’ଣ ଚାହାଁନ୍ତି ?”

ରତ ଦିନଗୁଡ଼ିକର ଅନୁଭୂତି ଓ ସାଧବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଚିକିତ୍ସା ଘଟଣା ବୟାନ କଲି । ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଆଖିରେ କାହଣୀ ଶୁଣିଲା ଭଳି ଶୁଣି ରହିଲେ ।

“ସତ ନା ମନରତା କଥା ?”- ସେ ପଚାରିଲେ ।

“ସତ । ଆଜ୍ଞା କହନ୍ତୁ ରଜନୀବାବୁ, ବାଘ ଅଣ୍ଟା ଠିକ୍ ହେବା ପାଇଁ କେତେ ଦିନ ଲାଗିବ ?”

“ହାତ ପରିହିଁ ଦେଖି ସଠିକ୍ କହି ପାରିବି । ବର୍ତ୍ତମାନ କିଛି କହିହେବ

ନାହିଁ। ଏଠାକୁ ଯଦି ଆଣିପାରନ୍ତେ...”

ମୁଁ ମନେ ମନେ ଭାବିଲି, ପଶୁତାନ୍ତରମାନଙ୍କ ବୁଦ୍ଧି ବୋଧେ ନଥାଏ। ପଶୁମାନଙ୍କୁ ଚିକିତ୍ସା କରି କରି ମଣିଷର ବୁଦ୍ଧିଚକ୍ର ପଶୁ ପ୍ରଭୃତି ଖସାଇ ନେଇଛନ୍ତି। ସାଧବା ଗୋଟିଏ ଜଙ୍ଗଲର ହିଁସ ପଶୁ। ଏକ ଅଜଣିତ ପରିସ୍ଥିତିରେ ତା’ ସହିତ ଆମର ମୁଲାକାତ। ଏତେକଥା ଶୁଣିସାରି କହୁଛନ୍ତି ଯଦି ଜନ୍ତୁଟାକୁ ଏଠାକୁ ଅଣାଯାଇ ପାରନ୍ତା ସେ ଚିକିତ୍ସା କରି ପାରନ୍ତେ। ଏମାନେ ବାସ୍ତବବାଦୀ ନୁହନ୍ତି ଆଦୌ।

କଷକରି ଆଉ ଚିକିତ୍ସା ସୂକ୍ଷ୍ମଭାବେ ବୁଝାଇଲି ସମସ୍ୟାଟା। ହୃଦୟଙ୍ଗମ କଲେ ଅବଶ୍ୟ ଚିକିତ୍ସା ଡେରିରେ। ଅନେକ ପ୍ରସ୍ତୁତାଭାବି ତାଙ୍କୁ, ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖାଇ କହିଲି- “ଆପଣ ବାରପାହାଡ଼ ଦେଖିଛନ୍ତି ରଜନୀବାବୁ?”

“ନା।”

“କେବେ ଜଙ୍ଗଲ ବୁଲି ଦେଖିଛନ୍ତି?”

“ବହୁବର୍ଷ ତଳେ, କଲେଜ ପଢ଼ିଲା ବେଳେ ସାତକୋଶିଆ ଗଣ୍ଡ ଯାଇଥିଲୁ ଯାହା। ଭାରି ଭଲ ଜାଗା, ପ୍ରାକୃତିକ ଦୃଶ୍ୟ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ।”

“ଆଉ କିଛି ଅନ୍ୟ ଜାଗା ଦେଖି ନାହାନ୍ତି?”

“ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ମିଳି ନାହିଁ। କେତେବେଳେ ଏ ଚାକିରିରେ ବେଳ ହେଉଛି ଯେ। ବର୍ଷେ ଦୁଇ ବର୍ଷରେ ପିକ୍ନିକ୍ ଯାହା, ସେ ବି ସେମିତି କିଛି ଭଲ ଜାଗାକୁ ନୁହେଁ। ନୂତନତା କିଛିନାହିଁ।”

“ବାରପାହାଡ଼ ଥରେ ଆସନ୍ତୁ ନା। ମୁଁ ହୋଇଯିବେ। ଝାମ୍ପି ଘାଟୀ ଦେଖିଲେ ମନରୁ ଛାଡ଼ିବନି। ଉପରୁ ପଡ଼ୁଛି ଜଳ ଗଭୀର ତଳକୁ। ବନ ଝରଣାର ମନ ମତାଣିଆ କୁକୁକୁ ସ୍ଵର-ସଂଗୀତ କାନକୁ କରିଦେବେ ପବିତ୍ର। ସହରରେ ଶବ୍ଦଦୂଷଣ ଭାଷଣ ହେଲାଣି। ମଝିରେ ମଝିରେ ବନ ବୁଲି ଆସିଲେ ଅନେକ ଛାନ୍ତି କଟିଯିବ। ଥରେ ଆସନ୍ତୁ ମୋ ସଙ୍ଗେ। କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ। ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେବୁ। ଆମ ସାଧବାକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖି ଆସିବେ। ଯଦି ପାରନ୍ତି ତା’ ଆଶୁ ଆରୋଗ୍ୟ ପାଇଁ ଔଷଧ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଆସିବେ। ବିଚରା ସାଧବା...ଧର୍ମ ହେବ।”

ଅନେକ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନା ପରେ ରଜନୀକାନ୍ତ ବାବୁ ରାଜିହେଲେ। ମୁଁ ଫୋନ୍ କରି ପ୍ରେମଙ୍କୁ ଜଣାଇଦେଲି। ଆମେ ଆସନ୍ତାକାଲି ପୁଣି ଝାମ୍ପି ଯିବାକଥା କହିଲି ତାଙ୍କୁ। ସେ ବାର୍ତ୍ତା ପାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଲେ।

ମୁଁ ଗୋଟିଏ ମଟରସାଇକେଲରେ ରଜନୀବାବୁଙ୍କୁ ପଛରେ ବସାଇ

ବୁର୍ଲାରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ପ୍ରେମ୍ ତୁରନ୍ତ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ସଜବାଜ ହୋଇ । ଅଶୋକ ନିବାସ ହୀରାକୁନ୍ଦ ନଦୀବନ୍ଧ ତଳ ତାଲୁକ୍ ବାଟଦେଇ ଆମେ ଗୋଲକୁସୁମ ଗାଁରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ ନିଜ ନିଜ ମୋଟର ସାଇକେଲରେ । ସେଠି କିରମା କିସାନ ପରେ ଯାନ ରଖି ଦେଇ କିରମାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ପାହଡ଼ ଚଢ଼ିଲୁ । ପଥ ତ ନୁହେଁ, ପଥରର ଉଡ଼କୁ ଉଡ଼ ଅସରତି ସ୍ତର । ପାହାଡ଼ ପରେ ପୁଣି ପାହାଡ଼, ଉଠାଣି ଏବଂ ଉଠାଣି ଖାଲି । ଗୋଟିଏ ଘାଟା ଚଢ଼ିବୁ ଓ ଅନ୍ୟଟି ଚଢ଼ିବାକୁ ଯାଉଛୁ, ରଜନୀବାରୁ ଝାଙ୍କରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗାଧେଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ସେ ଜୋରରେ ନିଃଶ୍ୱାସ ମାରି ଚାଲିଥିଲେ । ଧର୍ମସର୍ବ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ଗୋଟେ ପଥର ଉପରେ ବସି ଦମ୍ ମାରିଲେ । ତାଙ୍କୁ ପ୍ଲାସ୍ଟର ଟା' ବାହର କରି ପିଛବାକୁ ଦେଲି । ସେ ରହି ରହି ପିଇଲେ । ଏଥର ଉଠିବା କଥା ।

“ଉଠୁ ରଜନୀବାରୁ । ଏହି ପରି ଆଉ ତିନୋଟି ଘାଟା ଉଠିବାକୁ ହେବ ଆମକୁ । ଆଗ ଘାଟା ପରେ ଆସିବ ଦେବ୍ରୀଗଡ଼, ବାରବଖରା ଗୁମ୍ଫା-ବୀର ସାଏଙ୍କର ଆଡ଼ତାଘର- କେତେ ଐତିହ୍ୟ, କେତେ ଇତିହାସ କୁଟି ରହିଛି ଏଇ ବାରପାହାଡ଼ରେ । ଉଠୁ ଏଥର ।”

“ନା ମୋହନବାରୁ, ମୁଁ ଆଉ ପାରିବିନି, ମରିଯିବି । ଆଉ ପାଦେ ଚଢ଼ିବାକୁ ମୋ ଦେହରେ ବଳ ନାହିଁ । ବହୁତ ଧର୍ମସର୍ବ ଲାଗୁଛି ମୋତେ । ଗୋଟାଏ ଘାଟାତ ମୋତେ ଆଶାଘର କଲାଣି । ଆଉ ଯିବା ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।”

“ତାହାର ଲୋକ, ଏମିତି ଡରୁଛନ୍ତି କଅଣ ? ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତୁ...”

“ନା, କଦାପି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ଚାଲନ୍ତୁ ପେରିଯିବା । ଏମିତି ତାଖ ଉଠାଣି ଘାଟା ରାସ୍ତାର ଜାଣିଥିଲେ ମୁଁ ଜମା ଆସିନଥାନ୍ତି ।”

ବଡ଼ ଅତ୍ୟାଧିକ କଥା ହେଲା । ଏବେ ନ ଯାଉ ନ ତଥୋ ଅବସ୍ଥା ଆମର । ଅନିଚ୍ଛା ଅନାତି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ପାଦରେ ଜଙ୍ଗଲ ରାଜ୍ୟକୁ ନିଆଯାଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ରଜନୀବାରୁକୁ ଆଣିଥିଲି ଗୋଟେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଯୁବକ ଲୋକ, ଭେଷ୍ଟା ବୟସ । ଏମିତି ଟିକିଏ ଜଷ୍ଟ ସ୍ୱାକାର କରିବେ ନାହିଁ ତ ଦେଶ ସେବା କ’ଣ କରିବେ ? ଧଳାହାତୀମାନେ ଡଉଲଡ଼ାଉଲ, କେବଳ ଦେଖା ସୁନ୍ଦର, କାମକୁ ନୁହନ୍ତି । ଦୈନିକ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ବାବୁଲାୟାମାନେ ବିମୁଖ । ଏମିତି ସୁସ୍ଥିଆ ଧୋବଧାଉକିଆ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରତି ମନରେ କ୍ଷୋଭ ଜାତ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ମନେ ମନେ ବିରକ୍ତ ହେଲି ।

ରଜନୀବାରୁ ପୂରାପୂରି ଅମଙ୍ଗ ହେବାରୁ ଆଉ ତାଙ୍କୁ ବଳେଇ ନଥିଲି ।

ସେ ମଧ୍ୟ ଆଉ ଅଧିକ ଦାଟୀ ଉପରକୁ ଉଠିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । ଏଣୁ ଭାରବାହକ କିରମା ସହିତ ସେଇଠୁଁ ତାଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଦେଇ ପ୍ରେମ୍ ଓ ମୁଁ ବ୍ୟାଘ୍ର, ବସ୍ତାନି ଓ ବନ୍ଧୁକ ଧରି ଝାମ୍ପି ଅଭିମୁଖେ ପର୍ବତ ଅରୋହଣ କଲୁ । ଗୁରୁଗୁଡ଼ିକା, ଆକଳୁଥାକ ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ପର୍ବତ । ଖରା ବାଧୁ ନଥାଏ ପତିତ ସୂର୍ଯ୍ୟ ରୌଦ୍ରରୂପ ଧାରଣ କରିଥାନ୍ତି । ମନ୍ଦେ ମନ୍ଦେ ମୃଦୁ ମଳୟ ବୋହି ଆସି ଝାକୁଆ ଶରୀରକୁ ଶୀତଳତା ଯୋଗାଉଥାଏ ଝାମ୍ପି ଚୂଡ଼ାରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପରାହ୍ନ ।

ଏକ ସପ୍ତାହ ବ୍ୟବଧାନ ପରେ ସାଏବାର ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟୋନ୍ନତି ସ୍ମୃତକ୍ଷୁରେ ଦେଖିବା ପାଇଁ ମନ ସ୍ବତଃ ବ୍ୟାକୁଳିତ ହେବା ସ୍ବାଭାବିକ ଥିଲା ମୋପକ୍ଷେ । ତା’ କାଠଘେରା ଚାଟିଆ ଆଡ଼କୁ ମୁଁ କ୍ଷିପ୍ରପାଦରେ ଧାଇଁଲି । କାଠ ଫାଳ ବାଟେ ଭିତରକୁ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ କଲି । ଭିତର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ମୋ ତୋକା ଓଲଟିଗଲା ପରି ଲାଗିଲା । ଯାହା ଆଶା କରି ଆସିଥିଲି ଏବଂ ଏତେବାଟ ପାହାଡ଼ ଚଡ଼ାରେ ଆବୌ ଲାଗି ଅନୁଭବ କରି ନଥିଲି ଗ୍ରୀଷ୍ମର ପ୍ରାବନ୍ଧ୍ୟ ସବ୍ବେ, ଦେଖିଲି ଠିକ୍ ବିପରୀତ । ଚାଟିଆ ଭିତରଟା ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ରଣକ୍ଷେତ୍ରର ଅଂଶବିଶେଷ ପରି ଦିଶୁଛି । ମୋର ହାଲକ ଶୁଖିଗଲା । ଚିହ୍ନାର କରି ପ୍ରେମକୁ ତାକ ପକାଇଲି- “ପ୍ରେମ୍ ଦେଖ, ଏସବୁ କ’ଣ ଏମିତି ସବୁ ଘଟି ଯାଇଛି ଯା ଭିତରେ !”

ପ୍ରେମ୍ ଦେହରୁ ବ୍ୟାଘ୍ର, ବସ୍ତାନି, ବୁଢ଼ୁକି ଖଲାସ କରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପାଖକୁ ଆସି ଦେଖି କହିଲେ- “ଭୟ !”

ସାଏବାର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ବଖାଣିବାକୁ ଭାଷା ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ଜାଣି ଯା ଭିତରେ ଘଟି ଯାଇଛି । ସାଏବା ମଲା ଭଳି ପଡ଼ିଛି । ଚଟାଣ ଉପରେ ରକ୍ତସ୍ରୋତ ଶୁଖି ଯାଇ ଚକଟେ ଦି’ଚକଟା ଜାଗାରେ ଚକ୍କୁଳି ପିଠାଭଳି ଲାଗି ରହିଛି । ସାଏବା ପିଠିରେ ତିନି ଚାରି ଜାଗାରେ ଗଭୀର କ୍ଷତଚିହ୍ନ, କୌଣସି ଜନ୍ତୁର ଦାନ୍ତ କାମୁଡ଼ା କ୍ଷତ । ଠିକ୍ ମୁଣ୍ଡତଳ ଉପରିଭାଗ ବେଳରେ ପୁକାଏ ମାଂସ କିଏ ଓଟାରି ନେଇଛି । ମୁଁ ବିଜଳରେ ସାଏବା ସାଏବା ଚିହ୍ନାର କଲି । ତା’ ଦେହରେ ତଥାପି ଜୀବନ ଥିଲା । ସେ ବେଳ ଭଲଭାବେ ଟେକି ପାରିଲା ନାହିଁ, ଅଥଚ ମୁଣ୍ଡ ହଲଚଳ କଲା ଓ ଆଖି ପତା ଖୋଲି କରୁଣ ଭାବେ ମୋତେ ଚାହିଁଲା । ମୁଁ ନିଜକୁ ଆଉ ସମ୍ଭାବି ପାରିଲି ନାହିଁ । କୌଣସି ପରିଶାମ ପ୍ରତି ଆଉ ଖାତିର ନକରି ଭିତରକୁ ପଶିଗଲି ଖୁବ୍ ସାହସରେ ।

ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ଭାବି ନେଇଥିଲି ଯେ ପୂର୍ବ ଲବେରରେ ଜୟଭାର କରିଥିବା ଚିତା ପୁଣି ହିଂସାପରାୟଣ ହୋଇ ଆଉଥରେ ତାକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିଛି। ବାଘଜାତି ବହୁ ପ୍ରତିହିଂସାପରାୟଣ; ତା'ର ସୁରଣ ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ବହୁତ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘଟଣା ସେ ମନେ ରଖିଥାଏ। ସବଳ ବାଘଟା ସାଏବାକୁ ଗହ୍ଫର ଭିତରକୁ ଠେଲି ଦେଇ ଭାବିଥିଲା ଯେ ଘାର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଯାଇଛି, କଷ୍ଟା ଦୂର ହୋଇଯାଇଛି, ସେ ଏବେ ତା' ରାଜ୍ୟର ଅପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵା ରାଜା। ଏବେ ଏକ ଦୁସୁରା ପରିସ୍ଥିତିରେ ଶତ୍ରୁକୁ ଦେଖି ଜବାବାଟେ ଭିତରକୁ ପଶି ଆକ୍ରମଣ କରିଛି ଏବଂ ବିବାଳେ ତାକୁ ଜୀବନରେ ମାରିଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି, ପୁଣେ ପୁଣେ ମାଂସ ତା' ଦେହରୁ ଟାଣି ନେଇଛି। ଏ କଥା ଭଲଭାବେ ଜଣା ଯେ ପୁରୁଷ ବାଘ ତା' ପରିସୀମା ଭିତରେ କୌଣସି ସମରୋତ୍ସା ବାଘକୁ ବରଦାଣ୍ଡ କରେନାହିଁ। ଅନୁପ୍ରବେଶ ପକ୍ଷରେ ଯୁଦ୍ଧର ସୂକ୍ଷ୍ମପାତ ହୁଏ, ଯୁଦ୍ଧ ବିଷମ ଆକାର ଧାରଣ କରେ କଣେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପରାଜିତ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଏପରିକି ଜଣକର ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାଘମାନେ ପରସ୍ପର ସଂଘର୍ଷରେ ଅକାଳରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରନ୍ତି। ସେଥିର ସାଏବା କୌଣସିମତେ ମରୁ ମରୁ ବଞ୍ଚିଗଲା। ଏବେ ତା'ର ସେଇ ବିଜୟା ଶତ୍ରୁ ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ତାକୁ ଏଇ ଚାକିଆ ଭିତରେ ଦେଖିଛି, କ୍ରୋଧଜର୍ଜରିତ ହୋଇ ଭିତରକୁ ପଶି ଶତ୍ରୁକୁ ସମୂଳେ ଶେଷ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି॥

ଜିନ୍ଦୁ ଆଉ ଚିକିଏ ଭଲଭାବେ ଘଟଣାକୁ ପରୀକ୍ଷା କରି ଜାଣିଲି, ମୋର ଧାରଣା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲ। ପଥୁରିଆ ଚଟାଣ କଡେ କଡେ ଠାଏ ଠାଏ ବାଲି ମିଶା ନାଲି ମାଟି ଥିଲା। ସାଏବାର ମୃତ ଦ୍ଵାରା ମାଟି ନରମ ଥିଲା। ତା' ଉପରେ ଜଳର କେତୋଟି ତାଳା ଦାଗ ଦେଖି ମୋ ଧାରଣା ଅକଳା ହୋଇଗଲା। ଏ ଖୋଜ ଦାଗ ଶତ୍ରୁ ଚିତାର ନୁହେଁ, ବଣୁଆ ବକିଆ କୁକୁରମାନଙ୍କର। ପକେଟରୁ ଲେନ୍ଦସ କାଢି ଖୋଜ ଚିହ୍ନଗୁଡ଼ିକ ଭଲଭାବେ ଦେଖିଲି। ଏଥିରେ ବିଶ୍ଵାସଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରେମ୍ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ। ଖୋଜ ଦାଗର ଚିହ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଥିଲା। ଅର୍ଥାତ୍ ଏକାଧିକ ବକିଆକୁକୁର ଚାକିଆ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଦୁଃସ୍ଥ ଦୁର୍ବଳ ସାଏବାକୁ ଜୀଅନ୍ତା ପୁକା ପୁକା ଖାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି। ପୁଣି କୌଣସି କାରଣରୁ ସେମାନଙ୍କର ଅସୁବିଧା ଉପୁଜିବାରୁ ବା ଦିନବେଳ ଯଦି ହୋଇଥାଏ କୌଣସି ଲୋକକୁ ଦେଖି ସାଏବାକୁ ଦରମରା କରି ହିଂସ୍ରାକୁ କୁକୁରମାନେ ଛାଡି ପକାଇଛନ୍ତି।

ବାରପାହାଡ଼ ବନାଞ୍ଚଳରେ ବହୁତ ବଢ଼ିଆ କୁକୁର ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ
 ଜାଣିଥିଲି । ଚକ୍ରାମାଲ, ବାଞ୍ଚପାଲି, ଖୁଲା, ଦେଉଳାବାରି ଅଞ୍ଚଳରେ ଏମାନଙ୍କ
 ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ । ମୁଁ ଅନେକଥର ଏମାନଙ୍କ ମୁହାଁମୁହଁ ହୋଇଛି । ଗୋଟେ
 ଗୋଟେ ବଢ଼ିଆ କୁକୁର ହେଟାବାଘ ପରି ଦିଶନ୍ତି । ତା'ର ମୁଣ୍ଡ ଆକ୍ଷେପିଆନ୍
 କୁକୁର ଠାରୁ ଦେଢ଼ଗୁଣ ବଡ଼; ବାଘୁଆ ମୁହଁ, ବଡ଼ ଉୟଙ୍କର । ଏମାନେ
 ଜଙ୍ଗଲର ଲତୁଆ ଦୁର୍ବର୍ଷ ଜାତି, ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ପ୍ରକୃତିର । ବଢ଼ିଆ କୁକୁର ବାଘର
 ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ । ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ମହାବଳ ବାଘ ଆଉ ନାହାଁନ୍ତି, ଲୋପ ପାଇ
 ଯାଇଛନ୍ତି । ହୀରାକୁଦ ଜଳପ୍ରକଳ୍ପ ପୂର୍ବରୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ମହାବଳ ବାଘ ହାଉଯାଉ
 ହେଉଥିଲେ । ବାରପାହାଡ଼ର ପୂର୍ବ ପାଖେ ଉପତ୍ୟକା ଅଞ୍ଚଳ ଓ ସମତଳ
 ଜଙ୍ଗଲ ଥିଲା ଯାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ, ବିଶାଳ ହ୍ରଦରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ।
 ଅତୀତରେ ଏହି ଜଙ୍ଗଲ ଡୋଳପାଣି, ଝରେଇକଣ୍ଡା, ଲଏଡା ଇଲାକା ଦେଇ,
 କୁଟିଆ, ଓଡ଼ପୁଙ୍ଗ, ବଡ଼ରମ୍ପା ଓ ଦିଓଗଡ଼ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ଥିଲା । ଜଳ
 ପ୍ରକଳ୍ପ ପକ୍ଷରେ ଜଙ୍ଗଲ ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହେଲା । କିଛି ବାଘ ରହିଗଲେ
 ସେପଟେ ସମତଳ ବଡ଼ରମ୍ପା ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ । ବାରପାହାଡ଼ରେ ବାଘ
 ଆଉ ଦିଶିଲେ ନାହିଁ । କେବଳ ରହିଲେ ଚିତାବାଘମାନେ । ବଢ଼ିଆ କୁକୁରମାନେ
 ଚିତାବାଘର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ହେଲେ । ମହାବଳ ବାଘପରି ଚିତାବାଘ ବଳୁଆ ନୁହେଁ,
 କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ଚାଲାଖ, ଧୂର୍ତ୍ତ । ଲୁଚିଛପି ଶିକାର କରିବାରେ ଚିତାବାଘ ସହିତ
 ସମକକ୍ଷ କେହି ନୁହଁନ୍ତି । ଜନ୍ତୁ ଜଗତର ସବୁଠି ବେଗବାନ ଜୀବ ଏଇ
 ଚିତାଜାତି । ସମତଳ ସିଧା ରାସ୍ତାରେ ଘଣ୍ଟାକୁ ଅଣା କିଲୋମିଟର ଚିତାର
 ଗତିବେଗ । ପବନରେ ତାରଟିଏ ପରି ଚିତା ଛୁଟିଗଲେ ଭୂମି ସହିତ ଦେହକୁ
 ସମାନ୍ତରାଳ କରି, ଗୋଡ଼ ଚାରୋଟି ଭୂଇଁ ଛୁଏଁ ପ୍ରାୟ, ଶୂନ୍ୟରେ ଲାସିରଲା
 ପରି ଦିଶେ, ଗୋଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ପକ୍ଷୀ ତେଣା ପରି ଦୂରକୁ ଜଣା ଯାଆନ୍ତି ।
 ଚିତାବାଘ କିନ୍ତୁ ବଢ଼ିଆ କୁକୁରମାନଙ୍କୁ ଭୀଷଣ ଭୟକରେ । ଦୁଇଟା ବୟସ୍କ
 ବଢ଼ିଆ କୁକୁର ଚିତାବାଘ କାହିଁକି, ମହାବଳ ବାଘକୁ ମଧ୍ୟ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ
 ପଛାନ୍ତି ନାହିଁ । ବାଘ ଶିକାର ଧରିଥିବା ବେଳେ ବଢ଼ିଆ କୁକୁରମାନଙ୍କ ନଜର
 ପଡ଼ିଲେ କଥା ସରିଲା । ଦଳବଦ୍ଧ ହୋଇ ବାଘ ପିଛା ଲାଗି ପଡ଼ନ୍ତି । ସଶୁଆସୀ
 ଆକ୍ରମଣ କରନ୍ତି ଠିକ୍ ଶିକାର ଧରିଥିବା ଚିତା ପଛରେ ଦଳେ କାଉ ଲାଗିଯିବା
 ଭଳି । ବାଘ ନିଜ ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଧରିଥିବା ଶିକାରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ
 ପକାଏ ଏବଂ ବଢ଼ିଆ କୁକୁରମାନେ ଆରାମ ଓ ଆନନ୍ଦରେ ମିଳିମିଶି ଖାଆନ୍ତି ।
 ଏଣୁ ଜଙ୍ଗଲରେ ବଢ଼ିଆ କୁକୁରମାନେ ଭାରି ପ୍ରତାପଶାଳୀ । ପରାନ୍ତରାଜୀ

ସେମାନେ ଓ ଭାଷଣ କିନ୍ତୁ ଶୋର, ପ୍ରତିହିଂସାପରାୟଣ । ସଂଯବଦ୍ଧତା ସେମାନଙ୍କ ଗୁଣ ଓ ବଳ । କିନ୍ତୁ ଚାଲାକ୍ ଚିତାବାଘ ଶିକାର ମାରି ପଥର କୋରତ, ପାହାତ ଗୁମ୍ଫା ବା ଗହକ ଗଡ଼ାବୁଦା ଭିତରେ କୁଟାଏ ନାହିଁ, କୁଟା ଶିକାରକୁ ଗନ୍ଧବାରୀ ବକିଆକୁକୁର ଖୋଜି ଖାଇଯାନ୍ତି । ଏଣୁ ଚାଲାଖ ଚିତା ବଳକା ଶିକାରକୁ ଗହ ଉପରକୁ ଟେକିନେଇ ଗହ ଦୋକାନିରେ ଝୁଲାଇ ଦିଏ । କୁକୁରମାନେ ଗହ ଚଢ଼ି ପାରନ୍ତିନି । ଏଣୁ ଚିତାବାଘ ନିଃଧବକରେ ଶିକାର ଖାଏ, ବଳକା ଶିକାର ସୁରକ୍ଷିତ ରଖେ କେଉଁଦିନର ଆହାର ପାଇଁ । ଶିକାର ପାଖେ ପାଖେ ଥାଏ, କାଉ ଚିଲମାନଙ୍କୁ ଶିକାରି ଘାଉଡ଼େ ।

ଚଞ୍ଚଳ ଗଛ କାଳରେ ଥରେ ମାତ୍ର ଗହକ ଗହ ଦୋକାନିରେ ମୃତ କୁଟାଟିଏ ଖୁବ୍ କାଲଦାରେ ସାଇତା ଯାଇଥିବାର ଦେଖିଥିଲି । କୁଟାର କିଛି ଅଂଶ ଚିତାବାଘ ଖାଇ ଯାଇଥିଲା ଓ ପାଖରେ କେଉଁଠି ଛପି ରହିଥିଲା ଆଉ ବକଡେ ଖାଦ୍ୟ ପାଇଁ । ସେଦିନ ସହଦେବ ସୁସ୍ଥ ନଥିଲା । ବନ ବିହାରରେ ମୋ ସାଙ୍ଗେ ତା ଭାଇ ମେଞ୍ଚା ଯାଇଥିଲା । ମରା କୁଟାକୁ ଗଛରେ ଝୁଲୁଥିବା ଦେଖି ତା ପାଟିର ନାବ ବୋହିଲା ଏବଂ ଗଛରେ ଚଢ଼ି ବାଘଖିଆ ଅଧା କୁଟାକୁ ହାସଲ କଲା । ମୁଁ ପଚାରିଲି-“ବାଘ ଅଇଁଠା ତମେ ସବୁ ଖାଇବ ?”

ସେ ହଁ କଲା । ମୁଁ ବୁଝିଲି ସେମାନେ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଶିକାର ମାଂସକୁ ଲୁଣ, ହଳଦା ପାଣିରେ ସିଝାଇ ଖାଆନ୍ତି ।

ବାଘ ମୁହଁରେ ବିଷ ଥାଏ କି ନାହିଁ ମୁଁ ଜାଣେନା, କେବେ ପରୀକ୍ଷା କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇ ନାହିଁ । ତେବେ ବାଘ ମାରିଥିବା ଶିକାରର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ମିଳିଲେ ବଣୁଆ ଲୋକେ ଖାଇ ହଜମ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବାଘଦ୍ୱାରା ଆଘାତ ହୋଇଥିବା କ୍ଷତାଂଶ ବିଷାକ୍ତ ମନେ ହୁଏ; ଅନେକ ସମୟରେ କ୍ଷତ ଶାଘ୍ର ପଟି ପୂଯେଇ ଯାଏ, ପୋକ ଚାଲନ୍ତି, କ୍ଷତାକ୍ତ ମଣିଷ ବା ପଶୁ ଡାକା ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କରିଥାଏ ।

ମୋର ଦୂରଦୃଷ୍ଟିର ଅଭାବ ଥିଲା । ଗୋଟାଏ କାଠଘେରା ଭିତରେ ସାଏବାକୁ ରଖି ଦେଇ ମୁଁ ସବୁଷ୍ଟ ଥିଲି । ତା ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଆଦୌ ଭାବି ନଥିଲି ବା ଏକଥା ମୋ ମୁଣ୍ଡକୁ ଛୁଇଁ ନଥିଲା । ପରାମର୍ଶଦାତା ପ୍ରେମ୍ ମଧ୍ୟ ସତର୍କ କରି ନଥିଲେ । ପସ୍ତେଇଲି । ତେବେ ଭାର୍ୟର କଥା ହେଉଛି ଯେ ସାଏବା ଏବେ ବି ବଞ୍ଚିଛି । ତା ପରମାୟୁ ଶେଷ ହୋଇନାହିଁ । ଶୁଣୁଷା ଦ୍ୱାରା ମୁମୂର୍ଷୁ ପଶୁକୁ କୌଣସି ଉପାୟରେ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବା ପାଇଁ

ବନ୍ଧପରିକର ହେଲି ।

ଦେଖିଲି, ବିଶ୍ୱସ୍ତ ସହଦେବ ତା କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଆଦୌ ଅବହେଳା କରିନାହିଁ, ଆଜି ମଧ୍ୟ ସେ ସାଧବାର ଖାଦ୍ୟ ନେଇ ଆସିଛି । ସାଧବା ଜନ୍ମରେ ସେଥିରୁ କିଛି ଖାଇଛି ମଧ୍ୟ । ତା ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ସହଦେବ ବିଚଳିତ ହୋଇଥିବ ନିଶ୍ଚୟ । ସେ ବା ଆଉ କ'ଣ କରି ପାରନ୍ତା ? ବର୍ତ୍ତମାନ ସାଧବାକୁ ଯନ୍ତ୍ରଣାରୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ଜରୁରୀ । ମୋ ପାଖେ ଔଷଧ ଥାଏ । ରକ୍ତନାକାତ ବାବୁଙ୍କଠୁ ଜରୁରୀ ଓ ଆବଶ୍ୟକ ଔଷଧ ସଂଗ୍ରହ କରି ନେଇଥିଲି । ଅମୃତ କ୍ଷୀରରୁଷ ସହିତ ଆସପ୍ତିନ୍ ଓ ବାର୍ବିଟୁରେଟ (ନିଦବଚିକା) ମିଶାଇ ପରୀକ୍ଷା ସ୍ୱରୂପ ସାଧବା ଆଗରେ ରଖିଲି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କିଛି ନଥିଲା । ସେ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ କ୍ଷୀରତବା ଚାଟି ଚାଟି ଖାଇଦେଲା । ଖୁସି ଲାଗିଲା । ଅପେକ୍ଷା କଲି । ଅନ୍ତତଃ ଅଧଘଣ୍ଟା ପରେ ତାକୁ ନିଦ ଆସିଗଲା । ଏହି ସମୟରେ ତା'ର କ୍ଷତସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକ ଆଣ୍ଟିସେପ୍ଟିକ୍ ଆୟୋଡିନ୍‌ରେ ଡ୍ରେସିଂ କରି ନିୟୋସୋରିନ୍ ଅଏଣ୍ଟମେଣ୍ଟ ଭଲ ଭାବେ ଲଗାଇ ଦେଲି । ସାଧବା ନିଦ୍ରା ବଚିକା ପ୍ରଭାବରେ ମୋଟା ନିଦରେ ଶୋଇଗଲା ।

ଏଠି ଏମିତି ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ସାଧବାକୁ ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ରଖିବା ଅନୁଚିତ ମନେକଲି । ତା'ର ଶାସ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନାନ୍ତରାକରଣ ଆବଶ୍ୟକ । ବକିଆ କୁକୁରମାନେ ତାକୁ କ୍ଷତ ବିକ୍ଷତ କରିଛନ୍ତି, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମାରି ନପାରି ପକାଇ ଯାଇଛନ୍ତି କୌଣସି କାରଣରୁ, ଆଜି ରାତିରେ ଆସି ପୁଣି ଆକ୍ରମଣର ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି । ଏଣୁ ସଂଧ୍ୟା ସୁଦ୍ଧା ସାଧବାକୁ ଏଠୁ ଉଠାଇବା କାମଟି ଶେଷ ହେବା ଉଚିତ । ସହଦେବର ଗାଁ ତଟ ପାହାଡ ପାଦ ଓ ପାଦପ ପତ୍ରର ଛତ୍ରଛାୟା ତଳ ତା'ର ଉପଯୁକ୍ତ ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ ବୋଲି ସ୍ଥିର କରିନେଲି । ପ୍ରେମ୍‌ଲ ମତ ଲୋଡ଼ିଲି । ସେ ମଧ୍ୟ ଅମତ ନଥିଲେ । ଯା ଛତା ଆଉ କ'ଣ ଉପାୟ ଅଛି ଯେ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ରେଙ୍ଗାଲିପାଲି ଅଭିମୁଖେ ପାହାଡ ଓହ୍ଲାଇଲୁ । ସେଠି ସହଦେବ ନଥିଲା । ମୋର ଅନୁମାନ ଠିକ୍ ଥିଲା । ସେ ସାଧବାର ଦୂରବସ୍ଥା ଜଣାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଆମ ପାଖକୁ ବୁଲି ଯାଇଛି । ଧନ୍ୟ ତା'ର ଆନ୍ତରିକତା । ଜଙ୍ଗଲର ଏ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥୀ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ଶ୍ରଦ୍ଧା ବହୁରୁଣିତ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ସେମାନଙ୍କ ତୁଚ୍ଛତାରେ ଆମେମାନେ କେତେ ଯେ ହାନିମନ୍ୟ ଓ ନୀଚ ତାହା ଗାନ୍ଧିବୀର କଥା । ଆଦିବାସୀ ଜୀବନର ଆଦିମ ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଓ ସରଳତା ମୋତେ ଅଭିଭୂତ କରିଥାଏ ।

ଗାଁରେ ମେଳା ଥିଲା । ସେ ସହଦେବ! ତୁଁ ସାଏବାର ପୁନଃ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଶୁଣିଥିଲା । ମେଳା ମାଧ୍ୟମରେ ସହସା କ୍ଷେମା ଦେହୁରୀ ପାଖକୁ ବେଉରା ପଠାଇଲି । କ୍ଷେମା ଖବର ପାଇଁ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ସହଦେବ ମଧ୍ୟ ବୁର୍ଲାଠାରୁ ଫେରି ଆସିଥିଲା । ସଂଧ୍ୟା ଆସି ସାରିଥିଲା । ଆମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାନ୍ଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା ଚାଲିଲା- ସାଏବାର ଥଇଥାନ ପ୍ରସଙ୍ଗ ।

“ତମର ଏଠାରେ ରୋଦର ମିଳିବ ?”-ମୁଁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲି ।

“ଓ ରୁଦର”-ମେଳା କହି ଉଠିଲା ।

“ହଁ ସେଇ ରୁଦର । ବାଉଁଶରେ ତିଆରି । ଶରତ ଉପରେ ଥୋଇ ସେଥିରେ ଜିନିଷ ବୁଝାହୁଏ ।”

ମୁଁ କହିବା ମୁତାବକ ସେମାନେ ରୋଦରଟିଏ ଯୋଗାଡ଼ କରି ପାରିଲେ । ଏହାକୁ ଧରି ବର୍ତ୍ତମାନ ଝାମ୍ପି ଯିବାକୁ ହେବ । ଏଥିରେ ସାଏବାକୁ ରଖି ତାକୁ ରେଙ୍ଗାଲିପାଇ ଆଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ ରାତି ସୁଦ୍ଧା । ରାତିକ ରିସକ ନେବା ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁ ନାହିଁ । ଅତି ରୋଦର ଓ ଲୋକ ଯୋଗାଡ଼ ହେବା ହିଁ ବାଞ୍ଛନୀୟ ।

ଲୋକ ଏବଂ ରୋଦର ଚକ୍ରକ ଯୋଗାଡ଼ କରାଯାଇ ପାରିଲା । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଝାମ୍ପି ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କଲୁ । ଏଥର ଅଭିଯାନରେ ଶିକାର ଅଭିପ୍ରାୟ ନଥିଲା । ଥିଲା ଜୀବୋଦ୍ଧାରର ଏକ ନିଷ୍ପାପର ଉଦ୍ୟମ, ଆୟୋଜନ । ସାଙ୍ଗରେ ଦଶଜଣ ଲୋକ ନେଇଥିଲି । ସାଏବା ନିର୍ଜୀବ ପରି ପଡ଼ି ରହିଥିଲା । ମୁମୂର୍ଷୁ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ି ବାଘର ହିଂସ୍ର ପ୍ରକୃତିକିକ ଉଦ୍ଭେଦ ଯାଇଥିଲା । ତା ପ୍ରତି ଭୟ ଲୋକମାନଙ୍କର ଦୂରେଇ ଯାଇଥିଲା । ବହୁତ କାଳଦ୍ୱା କସ୍ତର କରି ସାଏବାକୁ ରୋଦରରେ ପୂରାଇଲୁ । ମୁଁ ଅନ୍ଧାର ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଆଲୋକ ଡେଇଁ ରଖିଥିଲି । ରୋଦରଟି ସାଏବାକୁ ଅତି ଯାଇଥିଲା ଯେମିତି ତା ପାଇଁ ଶଯ୍ୟାଟିଏ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ରୋଦର ଦୁଇପାଖ ମୋଟା ବାଉଁଶ ଓ ତଡ଼ାରେ ବନ୍ଧାଗଲା, ପ୍ରତି ପାଖରେ ଚାରିଜଣ କରି ଲୋକ କାନ୍ଦେଇଲେ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଝାମ୍ପିରୁ ଆମେ ଅବତରଣ କଲୁ । ରେଙ୍ଗାଲିପାଲିରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଅର୍ଦ୍ଧରାତି ହୋଇ ସାରିଥିଲା ।

ସହଦେବ ଘରଠାରୁ ୫୦ ଗଜ ଦୂରରେ ପାହାଡ଼ର ପାଦ । ଏକ ପଥୁରିଆ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ସମତଳ ଜାଗାରେ ଝଙ୍କାକିଆ କୁରୁମ ଗଛ ତଳେ ରୋଦର ରଖିଲୁ । ସ୍ଥାନଟି ଉପଯୁକ୍ତ ମନେକଲି । ଗଛର ଘଷ ଡାକପତ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଶିଶିର ପ୍ରତାପ ସମ୍ଭାଳି ନେବ । ତହିଁପରି ଦିନ ମନୋନୀତ ଜାଗାଟିରେ ଶାଙ୍କର ବହୁଗୁଡ଼ିକ ଦୃଢ଼ଭାବେ ପୋତି ମଜବୁତ ବଖରାଟିଏ ବନାଇ ପାରିଲି,

ଏବଂ ଦ୍ଵାର ପାଇଁ କବାଟ ପଟା ଓ ଖିଲିଣିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଯେପରି ବାହାର ଶତ୍ରୁ ବାତ ଭାଙ୍ଗି ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରି ନପାରେ ଏବଂ ସାଏବା ବାତ ଭାଙ୍ଗି ବାହାରକୁ ପକାଇ ନଯାଏ। ନିରାପତ୍ତାକୁ ବିଶେଷଭାବେ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥିଲି।

ସେତିନି ସକାଳୁ ସକାଳୁ କାଉ କା' କଲା ବେଳରେ ଅମୃତ ଦୁଷ୍ଟ ଗୁଣ୍ଡ, ନିଦ୍ରା ବଟିକା, ଆସପ୍ରିନ୍ ଓ କାଲସିଅମ୍ ଟେବ୍ଲେଟ୍ ଫେଣ୍ଡା ଫେଣ୍ଡି କରି ସାଏବାକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଇଥିଲି। ସେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆଗ୍ରହରେ ଚାଟିଚୁଟି ଖାଇଥିଲା। ବିଶ୍ରାମ ତାର ଏକାନ୍ତ ଲୋଡ଼ା ଥିଲା, ନିଦ୍ରା ଜରୁରୀ। ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ପରେ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ତାକୁ ଲାଗି ରହିଥିଲା ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି।

ସାଏବାର ନାରବଞ୍ଚିନ ସେବା ତାକୁ ରହିଲା। ଆଉ ବେଶୀ ଦିନ ଏଠି ରହିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା ମୋ ପାଇଁ। ତା ଅଣ୍ଟା ଭାଙ୍ଗିବାର ଏକୋଇଶ ଦିନ ପୂରିଗଲାଣି। ସେ ଏଥର କଡ଼ ଲେଉଟାଇ ପାରିଲାଣି ନିଜେ ନିଜେ। ପଶୁ ଡାକ୍ତର ରଜନୀକାନ୍ତ ବାବୁ କହିଥିଲେ, ସାଏବାର ଅଣ୍ଟା ହାତ ବା ମେରୁହାତ ଭାଙ୍ଗି ଯଦି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଲଗା ହୋଇ ନଥାଏ, ହାତ ଆପେ ଆପେ ଯୋଡ଼ି ହେବାକୁ ଦେହମାସ ସମୟ ଲାଗିବ। ମୋର ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହେଲା ଯେ ସାଏବାର ଅଣ୍ଟା ହାତ ଅବଶ୍ୟ ଭାଙ୍ଗିଛି, କିନ୍ତୁ ଅଲଗା ହୋଇନାହିଁ। ଯୁବ ବୟସ ତା'ର। ଆପେ ଆପେ ଜଖମ ହାତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଯିବାର ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ଭାବନା। ସେ ପୁଣି ଚାଲିବ, ବସିବ, ଉଠିବ, ସବୁ ବାଘ ଭଳି ବୁଲିବ। ମୁଁ ମନେ ମନେ ଆଶା ବାନ୍ଧିଲି। ପଥ୍ୟରେ ଓ ଯଦ୍‌ରେ ଯେପରି ହେବା ନ ହୁଏ, ସେଥିପାଇଁ ସହଦେବକୁ ଚାଟିଦ କରି ସମ୍ବଳପୁର ଫେରିଲି।

ରୋଗିଣୀ ସାଏବାକୁ ଛାଡ଼ି ସମ୍ବଳପୁରରେ ପହଞ୍ଚି ଦିନ ସମୟ ବିତାଇବା ମୋ ପକ୍ଷରେ କଷ୍ଟକର ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା। ସାଏବା ସହିତ ଗୋଟି ମୋହରେ ମାଡ଼ିଥିଲି, ଏକ ଆତ୍ମୀୟତା ଭାବ ଜାତ ହୋଇଯାଇଥିଲା ମନରେ, ଗୋଟାଏ ପଶୁ ସହିତ ମାୟା ମମତାରେ ମଜି ରହି ଯାଇଥିଲି କେଇଦିନ। ଏଠି ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ କେମିତି କେମିତି ଲାଗୁଥିଲା ଖାଲି। ସାଏବାର ଛବି ସବୁବେଳେ ମନରେ ଭାସି ଉଠୁଥିଲା। ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ରଜନୀବାବୁଙ୍କ ଦ୍ଵାରସ୍ଥ ହେଲି। ସେ ସିନା ପାହାତ ଚଢ଼ି ନପାରି ଅଧାବାଟରୁ ଫେରି ଆସିଲେ, ହେଲେ ଜୀବନର ଏକ ନବୀନ ଅନୁଭୂତିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେଲେ ବୋଲି କହିଲି। ଜୀବନ କଅଣ କେବଳ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ? ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ

ରଜନୀକାନ୍ତ ବାବୁ ସାଧବାର କାହାଣୀ ଶୁଣି ରହିଥିଲେ । ସେ ମୋତେ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇ ସାଧବାର ଆଶୁ ଆରୋଗ୍ୟ କାମନା କରିଥିଲେ ।

ପନ୍ଦରଦିନ ପୂରିଗଲା । ସାଧବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି ସମ୍ବାଦ ଆଉ ମିଳି ନଥିଲା । ସେ ସୁସ୍ଥ ଅଛି ନିଶ୍ଚୟ । ଆଉ କିଛି ଅପତ୍ତନ ହୋଇଥିଲେ ସହଦେବ ସହସା ଖବର ପଠାଇଥାନ୍ତା । ବାରପାହାଡ଼ ଯିବାକଥା ଛୁଟିଦିନ ଦେଖି । କିନ୍ତୁ ଅତିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ ଲାଗି ରହିଥିଲା ଏପରିକି ଛୁଟି ଦିନମାନଙ୍କରେ । ପୂର୍ବସତ୍ତ ନଥିଲା ଚିକିତ୍ସା । ପନ୍ଦରଦିନ ପୂରି ମାସେ ପାଖାପାଖି ହେଲାଣି ଆସି । ଶ୍ରାବଣ ମାସ ଆରମ୍ଭ, ବାରିଧାରାରେ ଜଗତ ଜଳାପୁତ୍ର, ଆକାଶ ସର୍ବଦା ମେଘମୟ । ବିଜୁକିର ଝଲକ ଓ ଘଡ଼ଘଡ଼ିର ତୃର୍ଯ୍ୟନାଦରେ ମେଦିନୀ ପ୍ରକମ୍ପିତ । ବର୍ଷାକାଳରେ ବାରପହାଡ଼ ବାହ୍ୟଜଗତରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ରହେ । ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ପର୍ବତର ଜଳ ଗର୍ଭ ଗୋହିରୀ ଭିତରେ ଏପରି ଉତ୍ସୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭାବେ ପ୍ରବାହିତ ହୁଏ ଯେ, ତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆରପାଖକୁ ଯିବା ଅସମ୍ଭବ ହୋଇପଡ଼େ । ଏଣୁ ସାଧବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି ଖବର ମିଳୁନଥାଏ । ତା କରୁଣାର୍ତ୍ତର ସ୍ୱର ମୁଁ ଶୁଣି ପାରୁଥାଏ ମୋ ମନ ଭିତରେ । ମନଟା ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ଲାଗୁଥାଏ । ଯେମିତି ଜନନୀ ଜଣେ ତାର ସଦ୍ୟଜାତ ସନ୍ତାନଠୁଁ ଦୂରେଇ ରହି ଅନ୍ତର୍ବିକାପ କରୁଛି । ଉପାୟ ନଥାଏ ।

ସମ୍ବଲପୁର । ଦିନବେଳେ ଏଇ କେତେଦିନ ହେଲା ସମ୍ବାଦପତ୍ର ପଢ଼ିବାକୁ ବେଳ ନଥାଏ । ସକାଳେ ହଜର ଖବରକାଗଜ ଦେଲାବେଳକୁ ମୁଁ ଅତିଷ୍ଟ ବାହାରି ଯାଇଥାଏ । ଆଠଟାରେ ଅତିଷ୍ଟରେ ହାଜର ହେବାକୁ ପଡ଼େ । ଫେରୁ ଫେରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା । ସେଇଠି ଅତିଷ୍ଟ କ୍ୟାଢିନ୍ରେ ଖାଇନିଏ । ଯୋଜନା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଏତେ କାମ ଯେ ମୁହଁ ବୁଲାଇବାକୁ ବେଳ ନଥାଏ । ଅବସର ସମୟ ଓ ଛୁଟି ଦିନ ମାନଙ୍କରେ ବଣ ବୁଲିବାରେ ସମୟ ଅତିବାହିତ କରିବାକୁ ପଡୁଥିବାରୁ ଅତିଷ୍ଟ ଦିନମାନଙ୍କରେ ଅଳ୍ପାନ୍ତ ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରେ । ମାସକର କାମ ପନ୍ଦର ଦିନରେ ଶେଷ କରିଦିଏ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆନ୍ତରିକତା ଥିଲେ ଅନ୍ତରାୟଗୁଡ଼ିକ ଆପେ ଆପେ ଅପସରି ଯା'ନ୍ତି । ଉପରିସ୍ଥ ଓ ଅଧସ୍ଥମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ଥାଏ ଏକ ଯୋଗସୂତ୍ର । ତଳିଆ ମାନଙ୍କଠୁଁ କାମ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଆଦାୟ କରିନିଏ ଓ ଉପରବାଲାକୁ ମଧ୍ୟ ବିନୟ ବ୍ୟବହାରରେ ତୁଷ୍ଟ କରି ପାରିଥାଏ ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା । କନ୍ଦଳ, କଳିତକରାଜ, ବାଦ ବିବାଦ, ବିସମ୍ବାଦ ଆଦିଠୁଁ ମୁଁ ବହୁତ ଦୂରରେ । ନିଜେ ଭଲ ତ ଦୁନିଆ ଭଲ ନୀତିରେ ମୋ ଅତିସରା ଜୀବନ ବିତିଥାଏ- ମୋ ଧନ୍ଦାରେ ମୁଁ ବ୍ୟସ୍ତ ।

ଏବେ ଅଫିସରୁ ଡେରି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଯାଇଁ ଟିକେ ପୁରୁଷତମିକୁଛି । ଟେବୁଲ ଲ୍ୟାମ୍ପ ଲଗାଇ ଖବର କାଗଜ ପଢ଼ି ବସେ । ଯେଉଁଦିନ ଦୈବୀୟ ଖବର କାଗଜ ପଢ଼ି ପାରି ନଥାଏ, ତା' ପରଦିନ ପଢ଼ିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ ନୋଟେଡ୍ ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟରେ କିଛି ଗୋଟେ ଅଭାବ ରହିଗଲା ପରି ମନେ ହୁଏ- ରାଜରାସ୍ତାର ତାହାଣ ପାଖେ ଚାଲିଲେ ଯେମିତି ଅନାଶୁଷ୍ଟ ବୋଧହୁଏ ।

ଗତ କାଲିର ଖବର କାଗଜ । ଲ୍ୟାମ୍ପ ଆଲୁଅରେ ପତୁ ପତୁ ମୋର ନଜର ପଡ଼ିଲା ମଝି ପୃଷ୍ଠାର ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିରୋନାମା ଉପରେ- “ବାରପାହାଡ଼ରେ ବାଘଧାରୀ ରାଧାକେଟ ଧରା ପଡ଼ିଛି ।”

ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ଗୋଟେ ତଡ଼ିତର ତରଙ୍ଗ ଦେହରେ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇଗଲା । ସମ୍ବାଦଟିକୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ପାଠକଲି । ତା'ର ଅବିକଳ ନକଲ ଏହିପରି-

“ବରଗଡ଼ (ନି:ପ୍ର:) ୨୦/୮-ଆମର ହସ୍ତଗତ ହୋଇଥିବା ଖବରରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ବାରପାହାଡ଼ସ୍ଥିତ ରେଙ୍ଗାଲିପାଲି ମୌଜାର ଅଧିବାସୀ ସହଦେବ ନାଏକ ଓରଫ ଦେବ ଜଙ୍ଗଲରୁ ଚୋରାକାଠ ଓ ଶିକାର କରି ବେଶ୍ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିଛି । ତା'ର ସହାୟତାରେ ବାହାରର କେତେକ ଚୋର ଶିକାରୀଦଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅନୁପ୍ରବେଶ କରି ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ ଚିତାବାଘମାନଙ୍କୁ ଧରି ରାଜ୍ୟ ବାହାରକୁ ଚୋରା ଚାଲାଣ କରୁଛନ୍ତି । ଏହି ଅବୈଧ କାରବାରର ଖବର ପାଇ କାମଗାଠି ରେଭି ଅଫିସର ଶ୍ରୀ ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସି ସଦଙ୍କଦଳେ ରେଙ୍ଗାଲିପାଲି ପହଞ୍ଚି ଚୋର ଶିକାରୀମାନେ ଧରିଥିବା ଏକ ଜୀଅନ୍ତା ଅଣ୍ଡିରା ଚିତାବାଘକୁ ଜବତ କରିବା ସହିତ ସହଦେବ ନାଏକକୁ ଗିରଫ କରିଛନ୍ତି । ମୁଖ୍ୟ ଆସାମୀମାନେ ଫେରାର ଅଛନ୍ତି । ଅନୁସନ୍ଧାନ ଚାଲୁ ରହିଛି ।

ଜବତ ହୋଇଥିବା ଚିତାବାଘକୁ ପରୀକ୍ଷା କରି ଜଣାଯାଏ ଯେ ତାକୁ ଏକ ଜାଲ ସାହାଯ୍ୟରେ ହତ୍ୟା ପ୍ରଣାଳୀରେ ଧରାଯାଇଥିଲା ତାକୁ ଆୟତ କରିବା ପାଇଁ ଦୁର୍ବ୍ବରମାନେ ତେଣୁ, ଭାଲି ଆଦି ଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଦ୍ବାରା ବାଘ ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବଡ଼ା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଠେଙ୍ଗା ପାହାଡ଼ରେ ତା'ର ଅଣ୍ଡା ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିଲା । ଏଣୁ ଜଖମ ବାଘକୁ ଚାଲାଣ କରିବାରେ ଅସୁବିଧା ଉପୁଟିବାରୁ ତାକୁ ଏକ କାଠ ଚାକିଆ ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ କରି ରଖା ଯାଇଥିଲା । ବନ ଅଧିକାରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବକ୍ସିଙ୍କ ସମଯୋଚିତ ପଦକ୍ଷେପ ଯୋଗୁଁ ବାଘ ଚାଲାଣ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ରାଜେଟ ଧରା ପଡ଼ି ଯାଇଛି । ବାଘକୁ ବନ ଅଧିକାରୀ ଉଦ୍ଧାର କରି କାମଗାଠି ବିଭାଗୀୟ ତାଳବଜ୍ରକରେ ଏକ ଯନ୍ତାରେ ରଖିଛନ୍ତି ।

ବାଘ ଏବେ ସୁସ୍ଥ ଅଛି, ଚାଲୁଛନ୍ତି କରୁଛି। ତାକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଲୋକମାନଙ୍କ ଭିଡ଼ ଜମୁଛି।

ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଦେଶର ଅନ୍ୟ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ତୁଳନାରେ ବାରପାହାଡ଼ରେ ଚିତାବାଘମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ। ଅଞ୍ଚଳର ଭୌଗୋଳିକ ପରିସ୍ଥିତି, ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ଓ ଜଳବାୟୁ ଚିତାବାଘମାନଙ୍କ ଜୀବନଧାରଣ ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୁକୂଳ। ଏଠାର ଚିତାବାଘମାନେ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟବାନ୍ ଓ ସୁନ୍ଦର। କିନ୍ତୁ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଏବେ ଚୋରା ଶିକାରୀଙ୍କ ଅଭୟ ଆଡ଼ତାସ୍ଥଳୀ ହୋଇଛି। ବାଘମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ହ୍ରାସ ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି। ଗୋଟିଏ ଚିତାବାଘର ଚମତା ଦଶ ହଜାରରେ ବିକ୍ରୀ ହେଉଛି। ଗୋଟିଏ ଜୀଅତା ଚିତାବାଘ ସର୍ବସ୍ବ ପାଟିକୁ ପଚାଶ ହଜାର ଟଙ୍କାର ବିକ୍ରୟ ହେଉଥିବାର ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ଖବର ମିଳୁଛି। ଏଠାରେ ବ୍ୟାଘ୍ର ସଂରକ୍ଷଣ ଯୋଜନାକୁ ଜତାକଟି ଭାବେ ପାଳନ କରିବାକୁ ଜନସାଧାରଣରେ ଦାବି ହେଉଛି।

ସମ୍ବାଦଟି ଆମ ସାଏବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ। ଦୁଃଖ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମନରେ କ୍ଷୋଭ ଜାତ ହେଲା। ଏକ ସତ୍ୟ ଘଟଣାକୁ ବିକୃତ କରି ସମ୍ବାଦଦାତା ଖବର ପରିବେଷଣ କରିଛନ୍ତି- ଏଥିରେ ଚିକେମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ। ଅପସାମ୍ୟାଦିକତାକୁ ସାମ୍ବଳା କରିବା ପାଇଁ ମନ ବିଦ୍ରୋହ କରି ଉଠିଲା। ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୁଁ ପ୍ରେମକୁ ଫୋନ୍ କରି ଘଟଣାର ଗୁରୁତ୍ବ ଜଣାଇ ଦେଲି। ସେ ଏହାକୁ ଦୃଢ଼ଭାବେ ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ଅଣ୍ଟାଭିତି ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ। ପ୍ରକାଶିତ ସମ୍ବାଦର ପ୍ରତିବାଦ ପତ୍ରଟିଏ ସଂପାଦକଙ୍କ ପାଖକୁ ଲେଖି ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି ତାଙ୍କରେ ପଠାଇଲି। ପତ୍ରର ନକଲ ଓ ସମ୍ବାଦପତ୍ରର କପି ତଥା ମୋ ପାଖରେ ଥିବା ତଥ୍ୟ, ପଶୁତାନ୍ତରଙ୍କ ଚିକିତ୍ସା ଚିଠା, ଔଷଧପତ୍ରର ଖରିଦ ରସିଦ୍ ଆଦି ଧରି ପ୍ରେମ୍ ଓ ମୁଁ କାମଗାଠି ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରାକୁ ଭାୟା ବରଗଡ଼। କାମଗାଠିକୁ ଚାରିଚକିଆ ଯାନରେ ଯିବା କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହେଲା ନାହିଁ, ରାସ୍ତାଘାଟ ଯାନପୋଯୋଗୀ।

କାମଗାଠିରେ ଦେଖୁ, ବିଭାଗୀୟ ଅଧିକାରୀ ରେଜି ଅଫିସର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବକ୍ସି ମହାଶୟ ବରଗଡ଼ ଯାଇଛନ୍ତି ବିଭାଗୀୟ ମନ୍ତ୍ରକ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ସକାଶେ। ତାଙ୍କ ଅଧୀନସ୍ଥ ବନରକ୍ଷାକଠାରୁ ଘଟଣା ଶୁଣି ଆହୁରି ମର୍ମାହତ ହେଲି।

ପ୍ରଥମେ ସହଦେବକୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବା ଜରୁରୀ ଥିଲା। ବିଚରା କେତେ ପରୋପକାରୀ ନିଷ୍ପପତ୍ତ ସରଳ ବଣୁଆ ମଣିଷଟିଏ! ଜଣେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଶ୍ବାସୀ

ଭୂତ୍ୟ ଓ ସହକର୍ମୀ ମଧ୍ୟ। ଏକ ସ୍ୱଳ୍ପ ମନୋବୃତ୍ତି ନେଇ ପଶୁ ସେବା ଭଳି ଏକ ମହତ କାମରେ ଆମ ସହିତ ମାତିଥିଲା। ସଚ୍ଚରିତ୍ରତା ତା'ର ପ୍ରକୃତି। କୌଣସି ଚୋରି ଘଟଣାରେ ଜଡ଼ିତ ନୁହେଁ ସେ। ତା ସହିତ ଆମର ଦକ୍ଷତ୍ୱ ଧରି ସଂପର୍କ- ଦିନକର ନୁହେଁ। କିନ୍ତୁ କ'ଣ କାଲ ହେଲା ତା'ର ? ଜାଣା ବିଲେଇର କୁଟି ଅସରପା ଉପରେ ତାଉ ଭଳି ଏକ ନିରାହ ନରକୁ ପରେଷ୍ଟ ବାଲା ବାନ୍ଧି ନେଇ ସତ୍ୟର ଅପକାପ କରିଛନ୍ତି- ଏ ଅନ୍ୟାୟ ବରତାସ୍ତ୍ର ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ। ସରକ ଲୋକକୁ ସଜ୍ଜା ସହ୍ୟ କରିବା ସହଜ ନୁହେଁ ମୋ ପାଇଁ। ଆମ ଯୋଗୁଁ ସିନା ତା'ର ଏମତ ଦୁଃଖ, ଦୁରବସ୍ଥା ! ବିଚରା କେତେଦିନ ହେଲା ଆମ ଯୋଗୁଁ ଜେଲ୍ ଲୋଗୁଛି। ମନ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ଅନୁକମ୍ପାରେ।

ଘଟଣାଟା ବନରକ୍ଷୀଠାରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବୁଝିନେଲା। ବର୍ତ୍ତମାନ ସହଦେବ ବରଗଡ଼ ହାଜତରେ ଏବଂ ସାଏବାକୁ ଗତ କାଲିଠୁଁ ନିକଟ ଜଙ୍ଗଲରେ ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଇଛି। ଉଭୟ ଘଟଣା ଆମ ପାଇଁ ଥିଲା ଉଦ୍‌ବେଗଜନକ ଓ କ୍ଷୋଭର ବିଷୟ। ଏପରିସ୍ଥଳେ କଅଣ କରିବାକୁ ହେବ କିଛି ଚିନ୍ତା କରି ପାରିଲି ନାହିଁ।

ପ୍ରେମ୍ ଓ ମୁଁ ବଜ୍ରକାରେ ବସି ଘଣ୍ଟାଏ ଆଲୋଚନା କଲୁଁ। ରତ୍ୟବସରରେ ରେଳ୍ ଅଫିସର ବଞ୍ଚିବାରୁ ବରଗଡ଼ରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ। ଆମକୁ ଦେଖି ନମସ୍କାର କଲେ।

“ଆପଣମାନେ ସାର୍ ?”

“ହଁ।”

ଏଇ ବଞ୍ଚିବାରୁ କୁଟିଷ୍ଠାରେ ଥିଲାବେଳେ ଆମକୁ ଜାଣନ୍ତି। ଏକ ପାଗଳ ବନହସ୍ତୀକୁ ହତ୍ୟା କରିବାପାଇଁ ସେ ଆମର ସାହାଯ୍ୟ କୋଡ଼ିଥିଲେ। ଆମେ ସେତେବେଳେ ଝାରସୁଗୁଡ଼ାରେ ଥାଉଁ। ବାମରାରେ ହାତୀଟି ଛ' ଜଣକୁ ମାରି ସାରିଥାଏ। ଲୋକ ଦେଖିଲାମାତ୍ରେ ଜୁଷ୍ଟ ଗର୍ଜନ କରି ବଜାରରେ ଦୌଡ଼ି ଆସି ଶୁଣ୍ଠରେ ଶୂନ୍ୟକୁ ଟେକିନିଏ ଏବଂ ଭୂଇଁରେ କଟାଡ଼ି ଦିଏ। ଦୋକାନ ବଜାରରେ ପଶି ବହୁ ଉପଦ୍ରବ କରିଥାଏ। ତାକରା ପାଇଁ ଘଟଣାରୁ ବୁଝିଲୁ, ତା'ର ଏକ ଛୁଆକୁ ଟ୍ରକ୍ ମାଡ଼ିଯିବା ଫଳରେ ସେ ପ୍ରତିହିଂସାପରାୟଣ ହୋଇ ଉଠିଛି ଓ ମଣିଷକୁ ଆକ୍ରମଣ କରୁଛି। ଅଗତ୍ୟା ବନ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ ମୁଁ ହାତୀକୁ ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚ ଗଜ ଦୂରରେ ରହି ହତ୍ୟା କରିଥିଲି। କାଗାଡ଼ ୫୦୦ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ରାଇଫଲର ଦୁଇଟି ଗୁଳିରେ ସେ

ବାମରା ବଜାର ଭିତରେ ହିଁ ଠିଆ ଠିଆ ଚଳି ପଡ଼ିଥିଲା ଏବଂ ବାମରାରେ ମାସେ ହେବ ଆତଙ୍କରାଜ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିବା ମାଛ ହାତୀର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଥିଲା । ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ପୁରସ୍କାର ଓ ପ୍ରଶଂସା ପତ୍ର ଆଣି ବକ୍ସିବାକୁ ମୋ ଘରେ ନିଜେ ଆସି ଦେଇ ଯାଇଥିଲେ । ସେ ଜାଣନ୍ତି, ସରକାର ଆମକୁ ଶିକାରୀ ଭାବେ ସ୍ୱୀକୃତିପତ୍ର ଦେଇଛନ୍ତି । ପୁଣି ବିଶେଷ ପ୍ରକୃତିବିତ୍ ତଥା ପରିବେଶ ବିଶେଷଜ୍ଞ ରୂପେ ଆମେ ସ୍ୱୀକୃତ । ଅନେକ ଦୁଷ୍ଟ ଜନ୍ତୁକୁ ଆମେ ଆୟତ୍ତ କରିଥିବାର ଘଟଣା ବକ୍ସିବାକୁ ଅଜଣା ନାହିଁ । ଏଣୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇ ସେ ଆମକୁ ପାନ୍ଥୋଟି ନେଇଥିଲେ ବଙ୍ଗଳା ଭିତରକୁ ।

ଆଉ କାଳବିଜୟ ନକରି ମୁଁ ପ୍ରଶ୍ନ କରି-“ରତକାଳି ଖୁବ୍ କାରକରେ ପ୍ରକାଶିତ ସମ୍ବାଦର ସତ୍ୟତା ପ୍ରମାଣ କରି ପାରିବେ ?”

“ହଁ ।”

“କହନ୍ତୁ ତା’”

“ବାଘକୁ ଜାଲରେ ଧରି ତାକୁ ସେମାନେ ଅସ୍ତ୍ର ଡ୍ୱାରା ଆଘାତ କରିଛନ୍ତି । ତା’ ଅଣ୍ଟା ଭାଙ୍ଗି ଯିବାରୁ ତାକୁ ଆବଦ୍ଧ କରି ଏକ ଚାକିଆ ଭିତରେ ରଖିଥିଲେ ।”

“ଆପଣ କିପରି ଜାଣିଲେ ?”- ମୁଁ ଜେରା କରିବା କଞ୍ଚାରେ ପଚାରିଲି ।

“ମୋର ଅନୁମାନ ! ନୋହିଲେ ବାଘ କିପରି ଜଖମ ହୋଇଥାନ୍ତା ? ତା ଦେହରେ ଏବେ ବି କ୍ଷତ ଚିହ୍ନ ରହିଛି...”

“ଆପଣଙ୍କ ଧାରଣା ଭୁଲ ତଥ୍ୟ ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ । ଆପଣ ଭୁଲ୍ ଶୁଣାକୁ ଭିରି କରି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରିଛନ୍ତି । ଆପଣ ସହଦେବକୁ ସବୁକଥା ପଚାରି ଥିଲେ ?

“ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲା” ।

“ତେବେ ଶୁଣନ୍ତୁ ସତ୍ୟକଥା ।”

ବକ୍ସିବାରୁ ବିସ୍ମୟ ବିସ୍ତାରିତ ନେତ୍ରରେ ନିସ୍ତକ୍ଷ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ଶୁଣି ରହିଥିଲେ ଏକ ପରୀ ରାଇଜର କାହାଣୀ ଭଳି । ସବୁ ଶୁଣି ସାରି ସେ କାନରେ ହାତଦେଲେ । ପ୍ରମାଣର ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲା । ସେ ପଶ୍ଚାତାପ ଗଳାରେ କହିଲେ-“ବଡ଼ ଭୁଲ ହୋଇଗଲା ସାର୍ । ଏବେ କଥଣ କରାଯାଇପାରିବ ଦେଖୁଛି । ଅସୁଚିଧାତା ହେଉଛି, ମୋକଦ୍ଦମାତା ମଣ୍ଡଳ ଅଧିକାରୀ ଶ୍ରୀ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ରତାୟତଙ୍କ ପାଖକୁ ଚାଲିଗଲାଣି । ମୁଁ ଏଇତ ପେରୁଛି ଚାକ ପାଖରୁ । ସେ ରତକାଳି ଏଠାକୁ ଆସି ତଦାରଖ କରିଥିଲେ । ବାଘକୁ ଜଙ୍ଗଲରେ

ମୁକ୍ତ କରି ଦେଇଥିଲେ।”

ଗତାୟତ ବାବୁ ମୋତେ ଭଲଭାବେ ଜାଣନ୍ତି। ମୁଁ ତାଙ୍କ ବନ ସଂପଦ ଉନ୍ନୟନ ନିରମର ଅବୈତନିକ ପରାମର୍ଶଦାତା। ସାଧବା ଯେ ମୋହନଙ୍କ ବାପ, ସେ ଟିକିଏ ସୁରାକୁ ପାଇଥିଲେ ଆଉ ପାଦେ ଆଗେଇ ନଥାନ୍ତେ ତଦନ୍ତ ଓ ମିଥ୍ୟା ମୋକଦ୍ଦମାରେ। ତେବେ ମୋର ଉପସ୍ଥିତି ଘଟଣାକୁ ସୁଧାରି ନେବ ବୋଲି ମୁଁ ଆଶାଯା ହେଲି। ତାଙ୍କୁ ସବୁ ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରିବା ପାଇଁ ରେଞ୍ଜ ଅଫିସର ବକ୍ସି ବାବୁ, ପ୍ରେମ୍ ଓ ମୁଁ ବରଗଡ଼ ଯାତ୍ରାକଲୁ।

ବାଟରେ ପଚାରିଲି- “ସାଧବାର ଅବସ୍ଥା?”

“ସାଧବା ଜିଏ?”

“ଆମ ଚିଚାବାପା।”

ବାଃ, ଭଲ ନାଁଟିଏ। ମୁଁ ଯାହା ଦେଖିଲି, ସେ ଆଦୌ ହିଂସ୍ର ନୁହେଁ। ମୁଁ ତାକୁ ଯନ୍ତ୍ରାରେ ଭର୍ତ୍ତି କରି ଆଣିଲା ବେଳରୁ ସେ କିଛି ଖାଇଲା ନାହିଁ କେବଳ ଜଳଛତା। ମେଣ୍ଟାମାଂସ ତାକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଇଥିଲୁ। ସେ ମଧ୍ୟ ଟିକିଏ ହେଲେ ମାଂସ ସ୍ବର୍ଗକଲାମାହିଁ। ମାଂସ ସେମିତି ଯନ୍ତ୍ର ଭିତରେ ଗଞ୍ଜେଇ ଗଲା।”

“ତେବେ କ’ଣ ଖାଇଲା?”

“କିଛି ନାହିଁ। ଉପବାସ। ମରିଯିବା ଭୟରେ ଡି.ଏଫ୍.ଓ.ଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ତାକୁ ଖଳାସ କରିଦେଲୁ ଜଙ୍ଗଲରେ। ଗତାୟତ ସାର୍ ସ୍ବୟଂ କାଲି ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ।”

“ସେ ଗଲା କୁଆଡ଼େ?”

“ସେଇ ଜଙ୍ଗଲରେ। ପ୍ରଥମେ ଯନ୍ତ୍ରାରୁ ବାହାରି ଗୋଟେ ରଙ୍ଗମୂଳେ ଠିଆହେଲା କିଛି ସମୟ। ନଟା ଭିତରକୁ ଆଦୌ ଗଲା ନାହିଁ। ଆମେ ତାକୁ ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ରହି ଲକ୍ଷ୍ୟକଲୁ। କାଳେ ଆମକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବ ଭାବି ଆମେ ପିସ୍ତଲ ଧରି ସତର୍କ ଥିଲୁ। ସଂଧ୍ୟା ଆସିଯିବା ଉପରେ। ସେଇଠି ଛାତି ଦେଇ ଆମେ ବଙ୍ଗଳାକୁ ଫେରିଲୁ। ତା’ପରେ ଆମେ ଜାଣୁନା ତା’ର କ’ଣ ହେଲା।”

ମୁଁ କହିଲି-“ସେ ନିରାମିଷାଶୀ ପାଇଟି ଯାଇଛି ଏଇ କେତେଦିନ ଭିତରେ। କେବଳ ଖାଦ୍ୟ ଭାତ ଓ କ୍ଷୀର। ଖାତରେ ପଡିବା ଦିନରୁ ତାର ପୁନର୍ଜନ୍ମ ହୋଇଛି, ମରୁ ମରୁ ବଞ୍ଚିଛି। ସେ ଏବେ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଭୟ କରୁଛି, କାରଣ ହିଂସ୍ରଜନ୍ତୁମାନେ ତା’ପ୍ରତି ବହୁ ଅତ୍ୟାଚାର କରିଛନ୍ତି। ସେ ମଣିଷଠୁଁ

ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଆଦର ପାଇଛି। ଜୀବର ପ୍ରକୃତି ପରିବେଶ ଓ ପରିସ୍ଥିତି ଦ୍ଵାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଥାଏ- ଯେମିତି ମୁନିରସିମାନେ ବାଘମାନଙ୍କ ମେଳରେ ରହି ତପସ୍ୟା କରି ପାରୁଥିଲେ; ବିଷାକ୍ତ ଗୋଷର ସାପମାନଙ୍କ ମେଳରେ ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦରେ ବାସ କରି ପାରୁଛି ମାସ ମାସ। ସାଧବାକୁ ନେଇ ଆମ ପରୀକ୍ଷାତ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ମାତ୍ର। ଆପଣମାନେ ଆମ ଉଦ୍ୟମକୁ ଉତ୍ସୁକ କରିଦେଲେ...”

ବକ୍ସିବାରୁ ବିମର୍ଷ ଅନୁତପ୍ତ- ଏହା ତାଙ୍କ ମୁହଁର ଛାବ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲା।

ଗନ୍ତାୟତ ବାବୁ ଆମକୁ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ। ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ି ଆସି ପାଛୋଟି ନେଲେ। ବିନା ଆଗୁଆ ବାର୍ତ୍ତାରେ ତାଙ୍କ ପାଖେ ପହଞ୍ଚିବାର କାରଣ ପଚାରିଲେ ଏବଂ କାରଣ ଜାଣି ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସହିତ ଆହତ ହେଲେ। ସେ ଆମ ଅଭିନବ ଉଦ୍ୟମ ଓ ମହତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବୁଝି ପାରିଥିଲେ। ସତ୍ୟକୁ କିପରି କଦର୍ଯ୍ୟ ଓ କଦାର୍ଥ ଭାବେ ପରିବେଷଣ କରାଯାଏ- ଏହା ଏକ କ୍ଳବ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ବୋଲି ସ୍ଵୀକାର କରିନେଲେ। ସତ୍ୟର ଅପକାପ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ବନ ବିଭାଗ ଦାୟୀ ବୋଲି ମାନି ନେଇ ସେ ଏକ ମଣିଷପଣିଆର ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲେ। ମୁଁ ସହଦେବର ଆଶୁ ଖଲାସ ପାଇଁ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିବା ବେଳେ ସେ ସହସା ତା’ର ମୁକ୍ତି ଆଦେଶ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପୁରସ୍କାର ସ୍ଵରୂପ ସହଦେବକୁ ଅଞ୍ଚଳର ଏକ ବନରକ୍ଷା ଭାବେ ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ରରେ ସ୍ଵାକ୍ଷର କଲେ।

ମୁଁ ଆନନ୍ଦରେ ସହଦେବକୁ ହାତତ ଭିତରୁ ଆଭିଜ୍ଞାନ କରି ନେଇ ଆସିବା ବେଳେ ସେ କାନ୍ଦି ପକାଇଥିଲା। କହିଲା- ସାହେବ୍..ବୁ, ଏତା ହେବ ବୋଲି ମୁଁ ନାହିଁ ଜାନିଥିଲି।

ସହଦେବ ତା’ର ନିଯୁକ୍ତି ଘୋଷଣା ଶୁଣି ତା ଉପରେ କରାଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟାୟ ଅତ୍ୟାଚାର ଭୁଲି ଯାଇ କହିଲା- ତମେ ସରକାର ସାହେବ୍ ମାନେ ଅଛନ୍, ମୋର ଚିନ୍ତା ନାହିଁନ...

ସହଦେବ ତମେ ସେମାନଙ୍କୁ ସତଜଥା କାହିଁକି କହି ନଥିଲ ଯେ?-ମୁଁ ସରକ ଭାବେ ପଚାରିଲି।

ସେମାନେ ଆମ୍ଭଙ୍କ ନି ପଚାରିବାର। ପୁଲିସ୍ ବାବ୍ ମାନେ ମାଡ଼ି ଆସିଲେ, ମତେ ବାନ୍ଧ ନେଲେ। ମୁଁ ଡରିଗଲି ବୁଆ, କିଛି କହି ନାହିଁ ପାରୁଲି ଗୋ। ମୋହା ଲୁକିକରି ପକାଇଗଲା କେନ୍ଦ୍ରାତେ...ଆମର ପିଲାମାନେ କାନ୍ଦିଲେ।

ସହଦେବ, ତମର ଦୁଃଖ ପାଇଁ ମୁଁ ଦାୟୀ । କ'ଣ କରିବା ? ଏମିତି ବେଳେ ବେଳେ ଭୁଲ୍ ହୋଇଯାଏ । ତେବେ ତୁମେ ଏଥର ସରକାର ଲୋକ ହୋଇଗଲ । ବନ ଜଗୁଆଳ ଭାବେ ଚାକିରି ପାଇଲ । ଖୁସି ନା.... ? ଆମକୁ କ୍ଷମା କରିଦିଅ ।

ସେ ହସି ହସି କହିଲା-ମୋ ସହେବ୍..ତୁ ମାନେ ମୋର ଭରଣୀ । ସେ ନିଆଁକୁ ଡେହେଁ କହିଲେ ମୁଇଁତ ଡେଇଁବି ନିଶ୍ଚୟ । ମୁଁ କାନ୍ଦୁ ସେମାନଙ୍କୁ ନାହିଁ ଚିହ୍ନ ?

ସହଦେବର ଆନୁଗତ୍ୟ ମୁଁ କଲୁଥିଲି ମନେ ମନେ । ଏଇ ସରକାରୀ ଟିକକ ଆମ ବଣୁଆ ମଣିଷଙ୍କ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଧନ- ମୁଁ ଶତବାର କହିଛି ।

ସହଦେବକୁ ମୁକୁଳାଇ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଫେରୁଥିଲୁ ବରଗଡ଼ରୁ କାମଗାଠି । ସାଏବାର ହାଲତ ଜାଣିବା ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲି । ସେ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ପାରିଛି । ଚୋରୁଛା କରୁଛି । ସେ ମାଂସପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିନାହିଁ, ଶାକାହାରୀ ବନି ଯାଇଛି- ଏତ ଏକ ନୂତନ ତଥ୍ୟ । ମୋର ମନେହୁଏ ଏବଂ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ଯେ, ଆଚାର ଓ ଆଚାପ ଦ୍ୱାରା ଅନେକ ଅଲଂଘ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିହୁଏ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଜୀବଜଗତ ତା'ର କ୍ରମବିକାଶ ପଥେ ଗତି କରି ଚାଲିଛି- ଏହାର ଆରମ୍ଭ କେଲି କୋଷରୁ ଏବଂ ଶେଷ କେଉଁଠି କେହି କହି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଅନନ୍ତ ତା'ର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ସାଏବା ମୋ ଜୀବନର ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶ୍ଳାମୁକା ସଦୃଶ । ଏମିତି ଦର୍ଶନ ଚିନ୍ତାଧାରା ମନକୁ ବାରମ୍ବାର ସ୍ପର୍ଶ କରୁଥାଏ । ସାଏବାକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ମନ ଆତୁର ହୋଇ ଉଠିଥାଏ ।

ଏମାନେ ତାଙ୍କୁ ଜଙ୍ଗଲରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ଜାଣେ, ସେ ଏଥର ଜଙ୍ଗଲକୁ ଭୟ କରିବା । ଜଙ୍ଗଲ ତା ଜୀବନକୁ ବାରମ୍ବାର ବିପନ୍ନ କରିଛି, ସ୍ୱଜାତି ପର ହିଂସ୍ରକର ଶିକାର ହୋଇଛି, ମୃତ୍ୟୁର ନିକଟରୁ ଫେରି ଆସିଛି, ମଣିଷ ତା'ର ମିତ୍ର ହୋଇଛି । ମୋ ପରୀକ୍ଷା ସଫଳ ହୋଇଛି । ପଶୁକୁ କେବଳ ଭୟ ଦ୍ୱାରା ବଞ୍ଚାଉତ କରାଯାଇ ପାରେନା, ପ୍ରେମ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ କରାଯାଇ କରାଯାଇ ପାରେ । ମୁଁ ମନେ ମନେ ଉତ୍ସାହିତ ହେଲି ବହୁତ ।

କାମଗାଠି ଅନତିଦୂରର ଜଙ୍ଗଲରେ ସାଏବାକୁ ମୁକ୍ତି ଦେଇଥିଲେ ଏମାନେ । ମୋର ଆଶଙ୍କା, ସେ ଓପାସ ଥିବ । ଜଙ୍ଗଲରେ ତାଙ୍କ ପସ୍ତୁତ ଖାଦ୍ୟ ତା'ର ନାହିଁ । ଶିକାର କରି ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇବାର ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ତା'ର ନାହିଁ ।

ଆଉ- ଅଣ୍ଟା ଭାଙ୍ଗିବା ଦ୍ଵାରା ସେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି- ରୁଟିରେ ତା'ର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଛି। ସବୁଦିନ ପରି ଆଶା କରିବ ଦୁଃଖୀ। ହୁଏତ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବ.....

ଆମେ ଆଉ ବଞ୍ଚିବା ନୟାର ସିଧା ଜଙ୍ଗଲ ଗଲୁ। ସହଦେବ, ପ୍ରେମ୍ ଓ ମୁଁ ଭିତରକୁ ପଶିଲୁ। ସମସ୍ତେ ସାଏବା ସାଏବା ବୋଲି ଉଚ୍ଚ ପାଟିରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଅଗ୍ରସର ହେଲୁ ଭିତରକୁ। ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା। ସେ ଆମ ସ୍ଵର ବାରି ପାରିଥିଲା ଏବଂ ଗୋଟେ ବୁଦ୍ଧା ଭିତରେ ରହି ଗର୍ଜନ ମାଧ୍ୟମରେ ମୁଁ ଏଇଠି ଅଛି ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କଲା। ତା ସ୍ଵର ଆଡ଼କୁ ଆମେ ଅଗ୍ରସର ହେଲୁ। ସେ ଆମ ନିକଟସ୍ଥ ହେଲା। ମୁଁ ଶଙ୍କା ଦୂର କରି ପରିଶ୍ରମକୁ ଭ୍ରଷ୍ଟେପ ନକରି ତା ପାଖକୁ ଦୈତିଗଲି ଏବଂ ତାକୁ ଆଉଁଶି ପକାଇଲି ମୋର ସନ୍ତାନ ଭଳି। ସେ ଲାଜ ପିଟି ମୋଠୁଁ ସ୍ନେହାଦର ଗ୍ରହଣ କରିନେଲା।

ତାକୁ ଆମ ପଛେ ପଛେ ତାକିବାରୁ ସେ ଆମକୁ ଅନୁସରଣ କଲା ବଞ୍ଚିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ସେଠି ଯନ୍ତାଟା ତା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା। ଇସାରା ମତେ ତା ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ ଆଗ ଗୋଡ଼କୁ ଲମ୍ବାଇ ଶୋଇ ରହିଲା। ଏଣେ ସହଦେବ ଓ ପ୍ରେମ୍ କ୍ଷୀର ଯୋଗାତ କରିବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ। ବଞ୍ଚିବ ପାଖେ ଅମ୍ଭର କ୍ଷୀରଗୁଣ୍ଡ ତବାଟିଏ ଥିଲା। ସେ ଦୟାର୍ତ୍ତ ହୋଇ ତବାଟିକୁ ସାଏବାର କ୍ଷୁଧାମୋଚନ ପାଇଁ ଦାନକଲେ। କ୍ଷୀରଭାତର ଗୁରୁତୋଚନଟିଏ ଖାଇ ସାଏବା ଡ଼ୁସ୍ତିରେ ହାଇ ମାରିଲା ଓ ଚାରିଗୋଟ ମେଲାଇ ଆଖି ବନ୍ଦକଲା। ଏଇ କେତେଦିନ ହେଲା ତା' ଖାଦ୍ୟପେୟରେ ବ୍ୟାଘାତ ଘଟିଥିଲା। ଏଥର ତା'ର ମୁନିବମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ସେ ଚିନ୍ତାଶୂନ୍ୟଭାବେ ନିଃସତକରେ ଯନ୍ତା ଭିତରେ ଶୋଇ ରହିଲା।

ବଞ୍ଚିବାରୁ ଆଖି ଫୋଛି ଯନ୍ତା ସହିତ ସାଏବାବାକୁ ଫେରାଇ ଦେଲେ। ଏକ ଶରତରେ ଯନ୍ତାକୁ କଢ଼ି ଆମେ ରେଙ୍ଗାଲିପାଲି ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲୁ ଯେମିତି ବିବାହ ପରେ ବୋହୂଟିଏ ଧରି ପରକୁ ଫେରୁଛୁ।

ରେଙ୍ଗାଲିପାଲି ପଲ୍ଲୀଗାଁ, ପ୍ରକୃତି ପାରାବାର ବାରପାହାଡ଼ର ସବୁଜ କୋଳରେ ଅଜଣା, ଅଖ୍ୟାତ ଅନାମଧେୟ ଗାଁଟିଏ। ଗଢ଼ା, ଗୌଡ଼ ଓ କେଉଁମାନଙ୍କ କେତୋଟି ଛୋଟ ଛୋଟ ଝାଟିମାଟି ଝୁମୁଡ଼ି ଘରଗୁଡ଼ିଏ ଯେଉଁଠି ମୁଁ ଅନେକ ଅବସର ସମୟ ବିତାଇଛି ବହୁ ଉଲ୍ଲାସ ଓ ଉଲ୍ଲାସର ସହିତ।

ସମସ୍ତେ ତାକୁ ସୁଖ ପାଇଛନ୍ତି । ସାଧବା ଏବେ ରେଙ୍ଗାଲିପାଲି ଗାଁର ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ବାସିନ୍ଦା ।

ମୋହନ,

ସାଧବାର ଗୁଣ ଶୁଣି ତମେ ବୃଜିତ ହେବ ବହୁ । ପଶୁର ପୁଣି ଏତେ ବୁଦ୍ଧି ! ଘଟଣା କହୁଛି ଶୁଣ ।

ସହଦେବର ଯୋଉ ଅଣୀ ବର୍ଷର ବୁଢ଼ୀ ମା', ବମ ଧୂତୁଧୂତ ବୁଢ଼ୀ, ଅଣ୍ଟା ଲଇଁ ଯାଇଛି, ଦାଣ୍ଡପିଣ୍ଡାରେ ସବୁବେଳେ ବୁଢ଼ୀ ବସିଥାଏ, ଏଣୁ ତେଣୁ ବକର ବକର ହେଉଥାଏ, ବୁଢ଼ୀ ଲୋକ ତ ! ତୁଛାଟାରେ ସେ କଣ ଖାଇ ବସିରହି ପାରେ ? ଲଣ୍ଡଭଣ୍ଡ ହୋଇ ଏକାମ ସେକାମରେ ଲାଗିଥାଏ-- ଜାକଜାଠ ଖରାରେ ଶୁଖାଏ, ଦାଣ୍ଡ ଚୂଲିରେ ଜାକଦିଏ କିମ୍ବା ରହାହାଣ୍ଡିକୁ ଘଷିମାଡ଼ି ସଫାକରେ; ଅଥବା ହରିତା, ବାହାଡା, ଅଁଳାକୁ ଖରା ଖୁଆଏ । ତା' ଚାରିପାଖେ ସାଧବା ଲଜପଟ୍ଟ ହେଉଥାଏ । ବୁଢ଼ୀ ପାଖରେ ସେ ବାଘ ପୋଷା କୁକୁରଟେ !

ବୁଢ଼ୀକୁ ବୋଧେ ରାତିରେ ନିଦ ହୁଏନି । ଜହ୍ନ ଆଲୁଅ ବିଛେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ । ରାତି ପାହିକାଣି ଭାବି ବୁଢ଼ୀ ଟୋକେଇ ଓ ତା ସବୁବେଳର ସାଥୀ ଠେଙ୍ଗେଣି ଧରି ବଣକୁ ଗଲା ଏକଜା । ମହୁଆ ଫୁଲରେ ବନସ୍ତ ମହକୁଥାଏ । କ'ଣ ହେଲା ମୋହନ ଜାଣ ? ବୁଢ଼ୀ ଲୋଭ ସମ୍ଭାଳି ନ ଯାରି ମହୁଆଫୁଲ ଗୋଟାଉଥିଲା ବୃକ୍ଷମୂଳ ଭୂଇଁରୁ ଯେଉଁଠି ଗଙ୍ଗଣିଉଳି ଫୁଲ ପରି ମହୁଆ ଫୁଲ ସବୁ ଗଛରୁ ଝରି ପଡ଼ିଥା'ନ୍ତି । ବଥସ ବଢ଼ିଲେ ମଣିଷର ଦ୍ରବ୍ୟଲୋଭ ଓ ପଦାର୍ଥ ମୋହ ବଢ଼ିବଢ଼ି ଚାଲେ, ସଂସାରଯାକ ସାଉଁଟି ନେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ! ରାତି ସରି ନଥିଲା, ବୁଢ଼ୀର କେଉଁଥିବି ନିଦା ନଥିଲା । ତମେତ ମୋହନ ଜାଣ ଭାଲୁମାନେ ମହୁଆ ପାଇଁ କେମିତି ବାଣ ! ପେଟେ ଖାଇ କୋରତରେ ବସି ଭୁକାନ୍ତି ଦିନସାରା, ମୁଣ୍ଡକୁ ନିଶା ଧରିଯାଏ ପରା !

ଗଛ ମୂଳରେ ଛାପି ଛାପିକା ଚାନ୍ଦ କିରଣ; ଠାଏ ଛାଇ, ଠାଏ ଜୋଛନା ଆଲୁଅ । ବୁଢ଼ୀକୁ ଭଲ ଦିଶୁ ନଥିଲା । କକାଘୁମର ଜହ୍ନଟା ଦେଖି ଭାବିଲା ସାଧବା । ନିର୍ଜୟରେ ପୁଣି ସାଉଁଟି ଚାଲିଲା ମହୁଆ ଫୁଲ । ଭାଲୁ ବୁରୁଥିଲା ଫୁଲ । ତା ଦାନାରେ ବାଧା ଦେଖି ବୁଢ଼ୀକୁ ପ୍ରତିବୁଦ୍ଧୀ ଭାବି କାମୁଡ଼ି ବସିଲା । ଦୂର୍ବଳ ବୁଢ଼ୀର ଜୀବନ ଯାଉଥିଲା ଆସୁଥିଲା । ଶୀତଳ ବର୍ମା । ସେ ବିଜକରେ ଚିହ୍ନର କଳା- କିଏ ଅଛେଗୋ, କିଏ ଅଛେଗୋ,

ଭାଲୁ ଚାପୁରା ମୋକେ । କିନ୍ତୁ ରାତିର ନିର୍ଜନ ବନ ରାଇଜରେ ବୁଢ଼ୀର ଆର୍ତ୍ତ-ଚିତ୍କାର ଶୁଣିବ କିଏ ? ଏତିକି ବେଳକୁ କେଉଁଠି ସାଏବା ଥିଲା କେଜାଣି ! ବୁଢ଼ୀ ପାଖେ ଯାଇଁ ହାଜର । ଭାଲୁ କାମୁଡ଼ା ଓ ଆଶ୍ଚୁତାରେ ବୁଢ଼ୀ ଦେହରୁ ବହେ ରକତ ବୋହି ଯାଇଥିଲା । ସାଏବାକୁ ଦେଖି ଭାଲୁମାନେ ପକାଇ ଯାଇଥିଲେ ବୋଧେ । କିନ୍ତୁ ବୁଢ଼ୀ ଆଉ ବେଶୀବାଟ ଚାଲି ପାରି ନଥିଲା । ତା ପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡିଗଲା, ସେ ଗୋଟେ ଗଛମୂଳେ ପଡିଗଲା । ସାଏବା ତା ପାଖ ଛାଡି ଆଉ କୁଆଡେ ଗଲା ନାହିଁ । ସେଇଠି ଜଗି ବସିଲା ମଲା ବୁଢ଼ୀକୁ ।

ଏକାକ ହେଲା, ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଇଁଲା, ଖରା ପଡିଲା । ଏଣେ ଘରେ ବୁଢ଼ୀକୁ ଖୋଜା ପଡିଲା । ବୁଢ଼ୀ ନାହିଁ, ସାଏବାଟି ନାହିଁ । ଚାଉଁଳା ଲାଗିଲା ସମସ୍ତଙ୍କୁ । ଦେଖାଗଲା, ବୁଢ଼ୀର ବାଡି ଓ ଗୋକେଇ ଘରେ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଜଣାଗଲା ସେ ଜଙ୍ଗଲ ଯାଇଛି ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ । ଅତଏବ ସହଦେବ, ମେଢ଼ା ଓ ଘରର ପିଲାମାନେ ମିଶି ଖୋଜାଖୋଜି କଲେ । ସମସ୍ତେ ଗଲେ ଝରଣା ଆରପଟ ସେଇ ଘଞ୍ଚ ମହୁକ ବଣକୁ । ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ସେମାନେ ତାକୁ ବହୋଇଗଲେ, ନେତ୍ର ବିସ୍ତାରିତ ହୋଇଗଲା । ବୁଢ଼ୀ ମରି ପଡିଛି । ତା ଦେହ ସାରା ଭାଲୁ ଆଶ୍ଚୁତା କାମୁଡ଼ା ଦାଗ । ବହୁତ ରକ୍ତ ଝରିଛି ଖଣ୍ଡିଆ ଜାଗାମାନଙ୍କରୁ । ଘଟଣା ଦୃଢ଼ିବାକୁ ଆଉ ବାକୀ ରହିଲା ନାହିଁ । ମଲା ବୁଢ଼ୀକୁ ଜଗି ବସିଛି ସାଏବା । ସେଇଠୁ ସେମାନେ ଶବକୁ ଉଠାଇ ଶୁଶାନକୁ ନେଲେ । ପୋଷାମନା କୁକୁରଟେ ଭଜି ଶବଦାହକମାନଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଥିଲା ସାଏବା । ବୁଢ଼ୀକୁ ସେମାନେ ଶୁଶାନରେ ଦାହ କଲାବେଳେ ସାଏବା ଚିତାଗିକୁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା । ଶବଦାହ କାମ ସରୁ ସରୁ ସଂଧ୍ୟା । ଅଶ୍ରୁଯ୍ୟର କଥା, ସାଏବା ସେତିକି ଦି'ପହର ଖିଆ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲା । କେତେ ବୁଦ୍ଧି ଏଇ ପଶୁଟାର ସତେ ।

ମୋହନ,

ଖୁସି ହେବ, ସାଏବା ଗୋଟେ ସାଥୁଳା ଖୋଜି ପାଇବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛି । ତାଠୁ ଚିକିଏ ଛୋଟ, ମାଛ ଚିତାଟେ । ତାକୁ ସାଙ୍ଗ କରି ଏବେ ରେଙ୍ଗାନିପାଲି ଗାଁ ପାଖକୁ ନେଇ ଆସୁଛି । ଆଗରୁନା କିନ୍ତୁ ସହଦେବ ଘର ପାଖକୁ ଆସୁନାହିଁ । ତରୁଛି । ଗାଁ ମୁଣ୍ଡଠୁ ଚିକିଏ ଦୂରରେ ପାହାଡ ଯେଉଁଠି ପାଦ ଥୋଇଛି, ବଡ ବଡ ସଗି ଗଛମାନେ ଉପରକୁ ଉଠିଛନ୍ତି ପାହାଡ ସହିତ ପ୍ରତିଦୃଢ଼ିତା କରି, ସେଇଠି ରହି ସାଏବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଛି, ମୁଁ

ଏକଥା ସହଦେବଠୁଁ ଶୁଣି ଦିନେ ରେଙ୍ଗାଳିପାଲି ଯାଇଥିଲି। ସତକୁ ସତ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଚିତାବାଘୁଣୀ ସାଏବା ପାଖରେ ଆସି ଠିଆହେଲା। ମୁଁ ସାଏବାକୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି ତାଙ୍କିବାରୁ ସାଏବା ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଲା, ମୁଁ ତାକୁ ଆଉଁଶିଲି, କିନ୍ତୁ ସାଏବାଣୀ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଲା ନାହିଁ, ବରଂ ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ଅଥା ତା ଦେହକୁ ଇଟା ଭିତରେ ଲୁଚେଇ କେବଳ ଚାହିଁଲା ମୋ ଆଡ଼କୁ। ମୁଁ କୌତୂହଳରେ ତା କଟିକୁ ଗଲି କିନ୍ତୁ ସେ ଦୂରକୁ ଦୂରକୁ ବଣ ଭିତରକୁ ପଶି ପଶି ଗଲା। ସାଏବା ମୋ ପାଖେ ପାଖେ ଥାଏ। ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁଥିଲେ ତୁମେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଥାନ୍ତ।

ମୋହନ,

ତୁମେ ଶୁଣି ପୁଣି ଖୁସି ହେବ ଯେ ସାଏବା ଏଥର ବାପ ବଳିଛି। ମାସକର ଦୁଇଟି ଛୁଆ ଧରି ସାଏବାଣୀ ରେଙ୍ଗାଳିପାଲି ବୁଲି ଆସିଥିଲା, ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ତଉଳ ତାଉଳ କଅଁଳ ଚିତା ଶିଶୁ ଦିଓଟି। ଝରଣା ପାଖ ସେଇ ଯୋଉ ବୁଢ଼ା ସାହାଡ଼ା ଗଛ ନାହିଁ, ଯେଉଁଠି ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥର ଦି'ଟା ଠେସା ଠେସି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ଆଉ ତା' ତଳ ଗାଡୁଆ ଜାଲରେ ସାଏବାଣୀ ପେଟ ମେଲାଇ ଶିଶୁକୁ ପେଟେ କ୍ଷୀର ଖୁଆଇବା ତା ଅନରୁ। ଛୁଆ ଦି'ଟା ମା ସ୍ତନରୁ ପେଟେ କ୍ଷୀର ଟ' ଟ' କରି ଚୁଟୁନି ଫିଙ୍ଗିଲେ ଓ ମା' ପିଠିରେ ଚଢ଼ି ଡେଇଁଲେ ବହେ। କେତେ ଚମକାର ଓ ଚିତ୍କାରକ ଦୃଶ୍ୟ ନୁହେଁ ସତେ! ମନ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଯିବ, ଚିର ଆନନ୍ଦରେ ଭରି ଉଠିବ, ପେଟ ପୂରିବ। ମୋହନ, ତମେ ଥା'ନ୍ତ ପରା!

ଏଠୁଁ ଆମଠୁଁ ଦୂରେଇ ଯାଇ ସ୍ମୃତି ଛାଡ଼ି ଯାଇଛ! ଅରୁଣା ସେ ସ୍ମୃତି। ସାଏବା ତୁମ ଜୀବନର ଏକ ଅନବଦ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି। ତାକୁ ନବ ଜୀବନ ଦାନ କରି ଯେଉଁ ଅଭିନବ କାର୍ତ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଛ, ତାହା କାଳ କାଳ ପାଇଁ ମଣିଷ ଓ ପଶୁ ସଂପର୍କରେ ଇତିହାସର ଏକ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପୃଷ୍ଠା ହୋଇ ରହିବ।

ବାରପାହାଡ଼ର ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଅରଣ୍ୟରାଜି ଓ ତହିଁର ଜୀବ ସମ୍ପଦ ମୋତେ ମୁଗ୍ଧ ମୋହିତ ସ୍ୱାପ୍ନାବିଷ୍ କରିଥିଲା। ଏହା ଏମିତି ଏକ ପ୍ରଶାନ୍ତ ବନାକୟ ଯେଉଁଠି ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ମୁନି ଭଳି ନୀରବରେ ଶତାଧିକିଏ ସର୍ଜନା କରିହେବ; ଯେଉଁଠି ସବୁ ଉଚ୍ଚାରଣ ଓଁକାର ହୋଇ ପବନରେ ଧ୍ୱନି ଡୋଳୁଥିବ; ଯେଉଁଠି

ସର୍ବଦା ସଜିତ୍ର ଉପସ୍ଥିତିର ବାତ୍‌ମୟ ସଭା ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଥିବ; ଯେଉଁଠି ହାତରୁ ଅସ୍ତ୍ର ପିନ୍ଧି ଦେଇ ମନ ଲଜ୍ଜା କରୁଥିବ ଏକ ଚିର ଶାଶ୍ୱତ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ; ଯେଉଁଠି କଂସପୁରର କଂସେଇଖାନାକୁ କବର ଦେଇ ମନ ଧାର୍ଯ୍ୟୁବ କୃଷକର କୁଟୁମ୍ବକକୁ, ଧୂଂସର ଦରବାରରୁ ଅହିଂସ ଏକ ଉପତ୍ୟକାକୁ।

ଜିନ୍ଦୁ ଗତ ପତ୍ରଟି ଥିଲା ଅତୀତ ମର୍ମାଞ୍ଜିତ ଓ ଶୋକାବହ। ସାଧବା ଆଉ ଏ ଇହ ଜଗତରେ ନାହିଁ। ଜୀବନକୁ ତୁଚ୍ଛ କରି ତାକୁ ବହୁ କଷ୍ଟରେ ବଞ୍ଚାଇ ରଖୁଥିଲି କଅଣ ଶେଷରେ ଦୃଷ୍ଟ ବ୍ୟାଧି ହାତରେ ବଧ ହେବା ପାଇଁ!! ରେ ପାଶାଣ ବ୍ୟାଧି, ବିନା ବିଚାରରେ ତୁମେ ଯେଉଁ ପଶୁଟିକୁ ହତ୍ୟାକଲ, ସେ ସାମାନ୍ୟ ପଶୁ ନୁହେଁ, ପଶୁ ଦେହଧାରୀ ନର ଜଣେ; ବରଂ ନରର ଅଛି ଶର୍ମା, ଅସୁୟା, ହିଂସ୍ରତା; ନର ଦେହରେ ଭର୍ତ୍ତି ରହିଛି ଛକନା, ପତଶ୍ରୀକାତରତା, ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା ଓ ଅନେକ ଆବର୍ଜନା, ଦୁର୍ଗନ୍ଧ। ଜିନ୍ଦୁ ଦେଖ, ହେ ଦୁଃସ୍ତ ଦୁରାଚାର ଦାଳବମାନେ, ‘ସାଧବା’ ଥିଲା ଏକ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ- ଦସ୍ୟୁ ରଢ଼ାବରରୁ ଗଣ୍ଡି ବାଲୁକା ତା’ର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ। ଅରଣ୍ୟ କୋଳରେ ଡିହିତ ଏଇ ସୁରମ୍ୟ ତପୋବନର ବିନାଶ କରି ତୁମେ ଯେଉଁ ଅପବାଦି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା’ର ପତାକା ନାହିଁ। ଜଣେ ରଖିକୁ ହତ୍ୟାକରି ତୁମେ ନରାଧମମାନେ ଯେଉଁ ଜଘନ୍ୟ ପାପ କରିଛ, ତା’ର କ୍ଷମା ନାହିଁ। ତୁମ ଅପରାଧ ଅନ୍ଧମଣ୍ଡାୟ। ମୁଁ ତୁମକୁ ଅଭିସମାଦ ଦେଉଛି- ତୁମର ହିଂସ୍ର ଜୀବନ ଅଭିଶପ୍ତ ହେଉ....

ପ୍ରେମୁକ ଚିଠିଟି ପଢି ଆଖିରୁ ଅଶ୍ରୁ ପୋଛିଲି। କାମନା କଲି: ଏମିତି ଅନେକ ସାଧବାର ସୃଷ୍ଟି ହେଉ। ବର୍ତ୍ତମାନ କରାକଗ୍ରାସରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ସୃଷ୍ଟି ସତ୍ୟ-ଶିବ-ସୁନ୍ଦରରେ ବିକଶିତ ହେଉ। ‘ମା ନିଷାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ’ର ଦିବ୍ୟାଲୋକରେ ଜଗତ ଉନ୍ନତି ଉଠୁ।

ଲେଖକ ପରିଚିତି

ରାଧାନାଥ ମହାପାତ୍ର
କଥାକାର ଓ ଔପନ୍ୟାସିକ । ଓଡ଼ିଶା ଅର୍ଥ
ସେବା ସଂସ୍ଥାର ସଭ୍ୟ ।

ଜନ୍ମ ତା.ମା. ୨.୧୯୪୪

ବାଙ୍ଗ ଚଳେଇକୃଷ୍ଣ ବିଦ୍ୟାପୀଠରୁ
ପୁରୀ ଶିକ୍ଷା, ବକ୍ସି କଲେଜରୁ ବିଦ୍ୟାଧର
କଲେଜ ପୁରୀରେ ଶିକ୍ଷାରୁ କଳା
(ପଞ୍ଜୀକର)ରେ ସ୍ନାତକ ଏବଂ ବାଣୀ
ବିଭାଗରୁ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଶିକ୍ଷା ପରେ
ଭବିଷ୍ୟ ବିଭାଗରେ ଅଧ୍ୟାପନା
ଏବଂ ପରେ ପରେ ଓ.ଏଫ୍.ଏସ୍.
ସ୍କୁଲରେ ନିଯୁକ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଥମ
ଶ୍ରେଣୀ ଅଧ୍ୟାପକ ଭାବେ କର୍ମାଚର ।
ଦିଶା, ପଦ୍ମ, ସଙ୍ଗୀତ ଓ ବହୁଳ
ସ୍ତବକରେ ସଭକ । ବାଲ୍ୟକାଳରୁ
କାବ୍ୟ ସହିତ ପ୍ରତିଯୁକ୍ତି ।
ଆଦର୍ଶ ଉପନ୍ୟାସର ରଚୟିତା ।
ଆଉ ଚିନ୍ତାବଳି ଉପନ୍ୟାସରେ
ମନୋନିବେଶ କରିଛନ୍ତି । ଗଦ୍ୟରେ
୧୩୧ ଟି ଛୋଟ ବଡ଼ ଗପର
ସୂଚୀ । ଗପସୂଚିକ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରା
ସଙ୍ଗିତରେ ସଂଗଠିତ ।

ତମସାତୀର୍ଥ

ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର

ସାତମାଣ୍ଡାଏବ

ସୁଧାଂଶୁ ମହାପାତ୍ର

ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର

ପ୍ରଥମ ପୁରାତ

ଭାସ୍କରମୋହନ ମହାପାତ୍ର

ଝିରେ ଶ୍ରୀବତ୍ସ ଝିରେ ଦଂଗୁଣ

ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର

